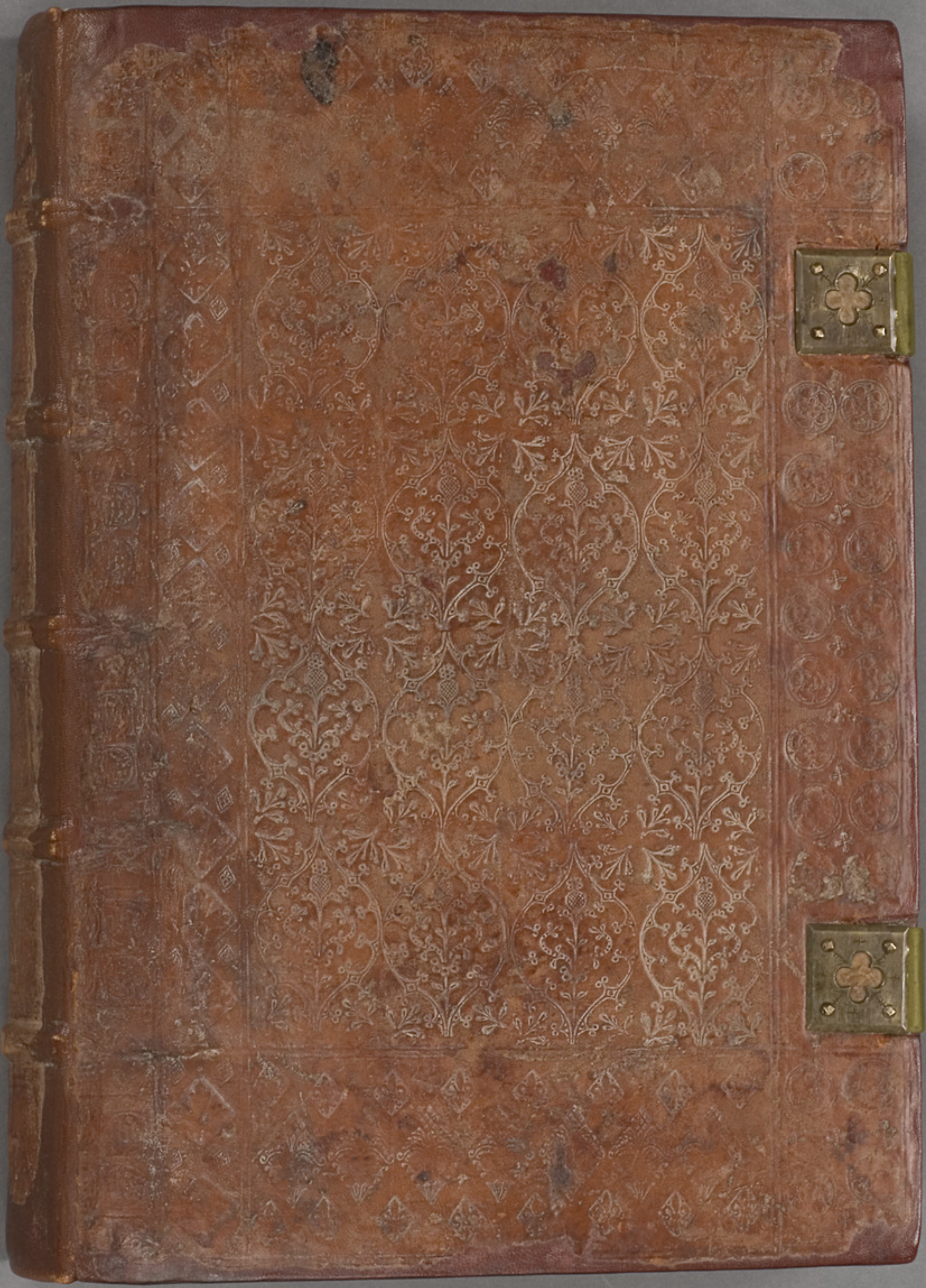

Kungl. Bibliotek
STOCKHOLM
Handskrifter.
A. 1.

A. 1

NB Thenna bok är skrifwin på Wästgötska.
som är til at see af pag. 125. col. 1. GS
Macabeorum böker, Moisi skrifter och Ruth öfwer
sattes i Wadstena Closter ~~pag.~~ pag. 410.
Cat. 3. Ch. 2.

INRI

Adam war første man ska
padher aff iordh oc hans
qwinna eua aff eua riff
wi i hans sidho the wa
ro æmskøt warem swa
som tilhører mænniskio
natur tha hon ær xxx ara gamul Mo
yses sigher mz fam ordhom aff hans siwnd
Sanctus methodius martyr sigher framer aff
them æpter thy som thæn hælghe andhe
wisadhe honom thæn tima han war a sinom
bonom thæn thima han laa fanghen innan
hæfftom oc iarnom Oc sigher sanctus metho
dius swa Afsfremptande are sidhan the waa
ro skapadh oc the waro wtkastadh aff
paradys tha fødde eua adam son oc
kalladhe han cayn Apther lidin tima si
dan fødde hon dotter oc kallade hona
calmana Thæn thima xxx aar waaro
lidhin sidhan adam oc eua waro skapadh
tha fødhe eua adam annan son oc kalla
de han abel oc thær nast fødde hon abels
syster som heth delbora Thæn thima
cayn war c aara gamal oc xv ara oc
abel war c ara tha drap cayn abel
Strabus sigher en wis mæstare at adam
oc eua greto abels dødh c aar innan ren
liffwe Oc aldrigh haffdo the sidhan natu
ru bland før æn gudh sialffwir wisadhe
them at gudz son ihesus cristus skulde fødas
aff ens thera swna slækt som æn war
tha o føddher Sidhan waro the badhen sa
man ihon oc føddo son oc kallado han seth
c aar oc xxx ara gamul waaro the adam
bir oc eua tha seth thera son war føddir
xxx sym oc xxx døtter fingho the adam
oc eua wtan abel oc cayn oc thera syst
æn thot ... waro at moyses innan genesi
talar enkte aff them thy at han skyndade
sik til noe oc til abraham oc aff ens sæp

ne sæth slækt wild wi først tala oc le
dha hwan rekningh til wan hwar sialffwan
Alt thz som føddis aff adam oc ewa
i paradis innan noe flodh wtan noe oc
hans husfrwor som føddos wt aff seth
aff komo Saeth afflade son oc kallade han
enos aff enos kom caynan aff caynan
malaleel aff malaleel kom iareth aff ia
reth kom enoch thæne enoch war badhe
godher oc wis oc litte gøra først bokstaff
wa oc skreff wisdom innan bøker han
war førdher liffwandis til paradis oc liff
wir æn thær til han kombir aftir fyri do
ma dagh Thæn thima thær enoch war ...
aara gamal oc xviij tha doo adam hans
aldher fadher ... ara gamal oc xxx oc liffdhe
enghin man i thessa hem swa længe som adam
Oc the som sighia at mathusale liffdhe læn
gher the wrekas atther framer ther wi rak
nom hwars thera aldher xl aar oc vij aar
liffdhe enoc tessa hems før æn han førdis
til paradis sidhan adam hans forfadher doo
Oc war enoch siwnde man aff adam Aff
enoch kom matusale aff matusale kom
lamet aff lamet kom noe Noe war tion
de man aff adam Fra adam sidhan han war
skapadher oc til noe reknas thu thu
sanda aar oc thu hundrada aar xl aar oc
iiij aar oc har ændas første werldena
Aff noe føddis førre noe galdher
flodh Thre sym oc the ensame hiøl
lo liffwet i arkenne mz fadher oc modher oc
sinom konom Aff thin komo sidhan alla wer
dhribis slæktir oc bygdis alt iordherike
Oc æptir thera thria slæktir skiptes al
ler hemberen innan thry Aff sem noe
sym komo alle the som boa i grekland
oc iordssala land oc alla siriam oc kalde
am oc indiam oc blamanna landh oc tar
tara land oc ypsalandh oc hether them

delen aff wærldene asia oc wel halffwo
deel wærldena Aff iafeth komo alle the
som boa j swerike danmark oc norghe
oc all landhin om kringh mællan iorsala
haff oc mællan wæstra haff oc østan· oc he
ter than delen aff wærldene europa Oc
sigher ysidorus en wis mæstare / biscop
aff yspania wtkomen aff wæstgøtom· at
flæst all europa / ær komen aff gøtom· oc
gøtar aff magog sinna som iafeth / thz
maa oc ther mz prøffwas at mankønet
økeladhis alt æpte noe flodh Först
himwagh iorsala haff thy at ther ligger
armenia som arkin stadnadhe æffte flo
dhena· oc ær thær mere waan at mæn
komo ey tugher ledhona offwir haffwit
Oc ey waro mæn tugher swa konstoghe til
skip oc at göra dromunda oc sigla· oc för
thy bygdho the landhin först westan östan
Jwrsala haff· oc østan greklandz haff
Oc gatu aldrigh komit vmkringh grek
landz haff· för æn the bygdho alt fram firi
uffwir ryzaland· oc swa landuaghis sidan
Thwa swerike oc gøtalandh / oc bygdo
swa wærldena fra sidhan sudher oc west
wndher jursula haff· oc för ty æru sweri
ke oc gøtlandh ælstu landh oc bygdh
thæna wegh haff jorsala haff Aff cham
noe som komo alle the som boa oc byg
gia wæstan nordhan iorsala haff Oc hether
thri deln wærldena affrica Aff eno
adams som som hether seth ær alt man
kynit wtkomit æpter noe flodh thy
at noe war· nidhe madher aff set adams
som· An tham slækt oc alt annat som
kom aff adams sunom androm· tappades in
nan noe flodh· Aff seth adam som· oc
aff iafat noe som æru gøthar oc swe
N[u] wilrom wi ey Tiar wt kome
mera tala har aff iafeth oc cham

oc thera slækto· wtan aff sem oc hans
slækt· thy at aff hanom ær warffrw wtkom
men wars herra modher Tiem hundradha
ara gamal war noe / tha han afflade sem
oc c arom æptir sidhan sem war födder
kom noe flodh· Oc thwem aarom æpte
noe flodh affladhe sem son oc heth arfax
at· oc war tha sem c· / thriggia ara ga
mal / thy at alt ceth helt aar war han
mz sino fadher· innan arkene ther til ior
dhen war wel thør æpther flodhena· ccc·
aar oc l· aar / liffdhe noe æffte flodena / oc
doo· ix hundradha aara oc l ara gamal· Aff
sem kom arfaxat· aff arfaxat kom kaynan
aff kaynan kom sale Sale bygdhe först ie
rusalem oc het stadhin först ey mer æn sale·
aff hans nampne sale· Aff sale kom heber
J hans daghom nemrot· bygdhe turrem
babel· oc alle mæn mz honom wtan eber han
wilde ey mz them ther wara· oc för ty hiolt
han ensamen thz gambla malit som adam
war skapadher mz Oc alle mæn tiladho
thz· ther til war herra skipte thwngom / widh
them som wpgiordho turrem babel Oc
för thy kallas thz gambla maalet· nw
hebrezt mal aff honom heber som ensamen
hiolt thz· thy at han war ey widh turrem
babel· Aff honom kallas oc iudha hebrei
som æn tala thz sama malet· Aff heber
kom falegh· aff falegh kom ragau· aff ra
gau kom saruch· aff saruch kom nachor
aff nachor kom thare· aff thare kom abram
Nu liffdhe sem noe son innan abrams
daghom· oc liffdhe sem æpther rækning allom
aldhrugha manna aldra Oc æptir thera
rækningh war sem nær wel thusanda
aara gamal· æn han war ey meer· Thy at
fra noe daghom thz ær at sighia· fran thy
annar wærldene aldir byriadhis innan noe
daghum oc til abrahams daghom· lidhu· ix· c·

aar oc xl aar. fyr æn xl arom innan
æn eth tusandh. Oc innan abrahams
daghom byriadhis tridhi werldena
aldir. Xpistir tresse twæhundrath var mal
lan thæs adam i paradis oc abra
ham fødhes thry tusanda aar oc cc
aar oc iiij aar

Abraham bodhe før oc hans
brodhir aram innan kaldea kal
dei varo affgudha dyrkara oc hiol
de eldin før gudh / oc før thy at the
brødhir abraham oc aram vildo ey ve
ta eldenom gudhelikan hedhir. før thy
kastadho vidrer thøm badha a baal oc
bran aram til dødh. en abraham
kom vndan liffwandis mz gudz hielp
oc før thy widha om werldena ri
ker oc vidoughir. Nicholaus damas
cenus sighir at abraham war konunger
om stundhe innan damasco oc ma see
ther hwar hans palacium stodh. war
herra bødh hono oc hans affkomandh.
circumsionem først til eet tekn oc mark
aff hans slækt war vtualt aff allo
mankyni til thæs at gudz son skulde
fødhas om stundhe aff hanne. Aff abra
ham kom ysaac. Aff ysaac kom ia
cob. thæsse tre patriarche lato sik ior
dha thy. adam war iordadhir. Aff
iacob komo xij patriarche ruben. sy
meon. leui. iudas ysachar. zabu
lon beniamin dan neptalim. gad
aser. iosep / wt aff thæssom tolff val
de war herra iudam oc hans aff
komandh aff hwilkom skulde fødhas gudz
Aff iudha kom phares. Aff phares
kom esrom. aff esrom kom aram. aff
aram kom aminadab. aff aminadab
kom nason / aff nason kom salmon
Innan phares daghom kom iacob som
andro nampne kallas isrl oc xj. pa
triarche hans sønir mz thera qwinnom
oc barnom til egyptum. Ioseph thæn
tolfte var thæ føre thim oc waro thæ
israels synir alt til salmons var fødhir
oc warin man. c. oc xl. oc iiij aar
waro israels synir innan egypto mz nødh
oc treldoom sidhan ioseph war dødhir.
Innan salomons daghom tha var moy
ses aff leui slæct. fiærdhe man aff
leui / swa at aff leui kom caath. oc aff
caath kom amram oc aff amram
kom moyses. Moyses ledde isrl sona
slæctir vt aff egyptu iffwo tæro haff
wt til iursala landh oc gaff thim
lagh oc rætt a gudz wæghna. Sex
hundradh tusandh man vtan qwinnor
oc barn. waro the israels sona synir
som vt foro aff egypto mz moyse.
xl. aar varo the a wæghenom innan
dhe komo før æn the komo til ior
sala land. Salomon war høffdinge
offwer alla sina slækt som aff iuda var
komen. Aff salmon kom boz. aff boz
kom obech. aff obech kom iesse som an
dro nampne kallas ysai. aff ysai kom
dauid konung. Twa konunga haffde
isrl synir haft føre dauid. Fyrste
var abimelech. aff iosep oc manasse
iosephs son han var konunger mz valdo
oc ey mz rætt. Annar var saul aff
aff beniamin slækt. oc kom han vel
oc rætteliga til walda. Oc før thy
fingo thera slæctir saul oc abimelec

5 Iech enghin fraumgangh til rikis aptir
Dauid kom vertelika. Cthe dödha
til rikis mz gudz skipilse oc för mz
withe dygdelica. Oc för thy fik hans slækt
fragaung til rikis aepte han. Schardhe wil
dena adir byriadis inan hans daghom oc
varo nw lidhe fran abraham oc til dauid.
maesta tusandh aar. xx arom minna. Da
uid fik thz loff oc prijs aff gudi siælffuo
at gudh siælffuo sagde aff honom. Jak haff
wir fvnnit en man aeptir mit hiaerta
som gör hwat vilthia thz iak wil. En
ghin var madher grymare. the ey nad
vilde tighia / oc enghe nadughare the
honom vilde warghia. Inghen var fiaen
dhen hardare ae madha the matto na
kot gen honom. Oc enghin war madher si
nom fiendom nadughare sidhan the mat
to minna vidh the varo hedhner. Aff
dauid konungh kom salomon vise / riker
konungher oc valloghir aept sin fadher. aff
salomone kom roboam konungher / aff ro
boam kom abias konungher. aff abia
kom asa konungher / aff asa kom iosaphat
konungher. Aff iosaphat kom ioram ko
nunger. aff ioram kom ozias konung.
Aff ozia kom ioathan konungher. aff io
athan kom achaz konung. aff acha kom
ezechias konungher. aff ezechia kom ma
nasses konungher. Thæ var förest iller
oc ogudeliker thz til than var fanghen
aff konungenom inan babylonia mz sin
kom / thz bardis han vidh synda gærd oc
bedhis nadher aff gudhi oc vart frælse
Oc vart sidhan godher konung / Aff ma
nasse kom amon konungher. thæ var
aem iller oc ogudeliker alla sin thima
som hans fadher var tha han var wngher.
Aff amon kom iosias konung bæstir aff
Aff iosia komo callas aeptir dauid
Atre konunga hwar aeptir annan

Thaen ælste het iechonias Annar ioa
chim. tridhi sedechias / landen tok thaen
medlaste til konungh aeptir thera fadher
thæ vart swa fal oc ogudeliker at han
var ovdugher for gudi at vara længe
konungher. thre manadha var han kon
gher / konunge aff egypto kom til iherusalem
oc fangadhe han siælffuan. oc lagde hans
land vndi skat / hwart aar tiughu pundh
silff oc eth pundh gul. oc skipade hans
brodher iechoniam til konung före ioa
chim. Jechonias war ey bætre aen hans
brodher. aen gudz propheta vrias predi
kade honom gudz haemnd / aen han bætra
de sik ey. Ther före lat iechonias dræ
pa vriam. Jeremias propheta tilade
til alla iuda oc til alla iersalem bura. ·Baru·
6 try aar oc xx haffwir iak nw predicat
idher oc enkte vidher j hwat iak sig
nw sigher war thre swa siælffwir
til idher / Jak skal ledha idher iffwir
thetta land nabugodosor mz twenisto
swæ. konunge aff babylonia han skal
idher fanga oc hadha föra til sith lad
oc skulen ther wara lxx aar. hans tre
la / tha wilde almænnige folket dræ
pa ieremiam. landz hærre frælsa
do han aff thera handom oc lyktto
han inne ther til at han skulde ey oppe
barlika predica. Jeremias haffde sin
skriffwara baruc propheta mz sik / tha skriff
aff hans munne all hans ordh inan
ena bok / sidhan sagde ieremias til
baruch madhan iak aer inelukther /
tha tak tessa bok thu. oc læs hona
ther alle men koma inan iherusalem / Bæs
te mæn aff rikeno toko boke aff baruc
oc badho han vndan ryma mz ieremi
a för aen konunge finge at vetta. Sidan
konunge haffde læsit lith aff bokene.
tha skar han bokena sönder mz kniffwe oc

kastadhe for sik a glødhe / oc brande
amot godha manna raadhe / oc bødh
latta fanga jeremiā oc baruch · war
hēre gømdhe them for hās handom ·
Jeremias læt sidhan skriffwa alt thz
sāma som for war skriffwat · oc an thz
ther til amot ioachī konungx som andro na
ne heth jechonias · at aldrigh skulde
son fødhas aff honō til rikis at rada
Har æpther kom nabogodonosor ·
babylonie konungher til ihrlm oc fan
gadhe jechoniam konungh som andro
napne heth ioachim · oc wælburna
man mz honō · Innan bland thera
war daniel ok hans kompana Nabu
godonozor førdhe sina fangha mz
sik langan wægh · han sændhe ater
om sidhe iechoniam konungh til ihrlm
at thiæna vndher skat Jechonias
trøste sik amot nabugodonozor oc
ey sidhan skatta som han hafde loff
wat · ffor thy foor nabugodonozor
ater til ihrlm · oc fik stadhin mz siwi
kom oc læt kasta iechoniā wt owir
muren · oc doo ther aff / Nabugodo
nozor læt hans syn som oc heth
iechonias x dagha radha Sidhan han
kom ater til ihrlm · jechonias vn
ge giordhe som jeremias spa mz
honom a gudz wæghna · oc gaff sta
dhin oc sik sialffwan nabugodono
zor iechoniā oc hans modher til ba
bilonē mz sik · oc mz thim tu thusand
rida · lanz høffdinga / oc viij tusand
slogha mæn til alzkona gærningh
oc smidhi · tha skipade nabugodo
nozor sedechiam · yngeta son josie
konungx fadherbroder jechonie vnga
konungh iffwir iudaland oc ihe
rusalem

Falsæ propheta daradho sedechiā / Tha
sagdo honō at nabugodonozor
oc hans rike skulde fordarwas Jn
nan skamman tima aff egypto lande
konunge Jeremias ensamin oc baruch
the sagdo honō sant Sedechias tro
de bætir falsæ · oc wilde ey skatta na
dhi nabugodonozor Jeremias kom
for konungen oc sagde Swa sigher
war herra · iak skapadhe iordena oc
maa iak giffwa hona hwem iak
wil · Nu haffwir iak giffwit all tæs
se land nabugodonozor konunghe
oc hwa som ey thiænar honō han
skal illa fara vndi swærdh oc hun
gher · lydhin ekke falsom prophetis som
idher trøsta amot nabogodonozor an
j wilen ey illa fara mz them Anani
as war en falser propheta · han thok eet
iærn iuan sina handh oc brøt son
dher for konungx øghom oc sagde · swa
sigher war herra · swa skal iak bryta na
bugodonozorz wald inan thæsse thry
aar · oc skal alt thz aterkoma til ihrlm
som bort ær fort badhe folk oc gærsi
ma Jeremias swarade gudh gaffwe
at swa matte wardha · som thu sigher
an Jak sigher nw tik anania tik haff
wir ekke gudh wtsænth oc thu darar
thzta folk · thu trøster them widh
lygn thu skalt liffwa thwa manadha
oc ey længher Ananias doo som Jere
mias spadhe honō aff hans dødh · Næ
dhis sedechias oc trodhe bætir iere
mie / oc sændhe skat til babilonē · Je
remias sændhe sin breff mz konunge
sændibudhū til the iudha som forde
waro til babilonē fanghnar / oc badh
thim a gudz wæghna ther boa mz na
dhō / oc thiæna nabugodonozor oc

bidhia gudh· for hono oc hans rike thz
til at the matto niuta hans fridh·
oc boa mz nadhō | oc sagde them a
gudz weghna· at the skulo thz boa
lxx aar· oc sidhan atirkoma mz fri
dhi til ihrlm oc ægha atir iudha
land· falstir prophetæ waro oc ĩnan
bland iuda j babilonia· oc ſendade
a mot jeremiā oc sændhe atir breff
a mot honō til sedechiam konungh· oc
rȯgdho ieremiam thz til sedechias·
wiste sik atir amot nabogodonozor
oc nekadhe honō skat | Tha kom na
bodonozor maktogher· oc belagde ihrlm
meer æn halft ānat aar war stadhen
belagdher· ieremias radh sedechie giff
wa sik· æn false prophete sendadhe amot
honō thz til konungen lat illa gøra
widh ieremiā· oc kastade han ĩnan
torn tysuar for æn stadhin war fangin
tha war om sidhe enghin fødha ĩnnā
stadhenō· swa at quinnor aato sin e
ghin barn | Aptir halfwā annan iem
langā tha graffwo the wærriona som
ytre muren gømdo | Tha rymdhe se
dechias ānan wægh aff stadhenō oc
hans bæstu mæn mz honō | Nabugodo
nozor mæn grato gripit hā oc fordho
5 til sin hæra· nabugodonozor lat drepa
for hans øghom hans syni oc biscope
aff ierlm· oc hās mangha godha mæn
oc sidhā lat han wtstinga badhe hās
øghom· oc lat bindhā oc føran til
babylonē | Thær ændas nu iuda rike
oc fiærdhe wærldena aldher thera ri
ke oc thæne aldher stodh fæm hundra
da aar· oc xiiij aar oc vi manadha·
oc x dagha vndhr thwem konunghō
oc xx | Thær børias v wærldena ald

Nabugodonozor lat nidher bryta
allan ihrlm mwr om kringh |
oc føra bort alla iuda til babylonē
wtan kotkarla them lat han æptir
wara at ærffuodha iordhena æpthr
han· Nabugodonosor lat bindha je
remie at gøra hwat han wilde hællr
fara til babylonē mz honō mz hedhr
oc æro· æller boo hwar han wildhe
firels ĩnan iudalande | Jeremias wal
de sik at boo innan iudea | Nabugo
donozor skipade en godhan mā godo
liam forsthata ifwir iudeam | Eñ aff
iuda konunga slækt het ysmael· hā
war rymder aff ierlm for æn han
war fangen· | Tha konungen mz ko
nunga makt aff babylone war hem
farin aff iudea· tha kom ysmael
atir mz kopanō | oc drap godoliā
iuda landz forsthata | Tha waro in
da radde the fatiko som æpther
sato ĩnan iudea· at the aff baby
lonia mondho atirkoma æptir
tæssin tidhande oc ødha them swa
at enkte liffdhe æptir annat | Iu
dei giordo sith radh amot ieremi
e prophete radhe | Oc rymdo alle samā
mz quinnom oc barnō wt aff iude
a· oc atir til egypto som thera
forfædher foro fordhō wt aff iudea
nursala land | Samman thima thz
æptir stridhu thz konungen aff ba
bylonia· oc konungin aff egypto
oc stridhe konungen aff babylonia
sighir aff egypto konunge swa som
jeremias propheta spade | Iudarna dra
po jeremiam ĩnan egypto for æn
stridhen wardh· for thy ath han
spadhe at the skulo drepas oc

frũgas ṫman egypto aff babylome
konũgh· or at han ſkulle wñna egyp
tĩ ſom hã wan judaland Egyptũ
hiõlo jeremiã wardughã madhã
han liffdhe or modho barlẽ honom
en ñder ſielffive· han ꝑphetadhe
fo̊r egyptus at thera affgudlẽ ſkuldu
ndlẽ fulla or bryſta than tima een
mõ̊ fo̊dhe barn· or fo̊r thy gio̊rdho
thera preſthẽ bilarte badhe mõnne
or barneno ṫman ſino tẽplo· or wetto
them gudeliam hedlẽ And war thz
fo̊rſta watfiru belarte langhſo ewom
gio̊rth fo̊r ſen hon war fo̊dh Egyptnum
jordadho jeremiã uz hedlẽ or ero
uarſt ſmõ konũghſo thẽ the io̊rdha
dos· cuſte eurblandat uer hans
mwld Alexandẽ konũghẽ aff gre
tia han kom thit tha hã fo̊r om iõl
dẽna or ho̊rde at hans been or hãs
mwld haffde tolika dygdh· or let fo̊
ra them erlika til alexandriã or
thẽ io̊rdha· or aff thm thma matte
thẽ cuſte eur wara

Nabogodonoſo̊r o̊dhe ſiva egyptũ
ſom ndeam or fangade or fo̊r
de bo̊rt badhe fiue or folk· or alla
ndha thẽ waro kommer· fo̊rdhe
han til babilonẽ Sidhã ſtodh n
dea o̊dhe lex aar aff nda bygnũgh
Nabogodonoſo̊r ſatte nda land uz
hedhno folke· tarſſe fiwngilſe ꝑphete
nde ezechiel ṫman babyloma· han
war en aff thm ſom kõmo til baby
lonẽ uz iechoma vnga ſom andro
namꝑn ioachim ſiva ſom hans fa
dhẽ ſom haffdhe or the ſamu tw
nãꝑn· medhan ndar waro ṫman
babyloma tha war daniel ꝑpheta

mear uz nabogodonoſo̊r· or war da
niel wnger aff nda konũgha ſlaet
honõ gaff gndh dyghran wiſdom
thy at hã faſtnade gærna or drak
Nabogodonoſo̊r ſaa en litet
radelikẽ dro̊m· or mntis elike
dro̊men ſidhan hã wakenade or wak
nadhe ſiva redder aff dro̊mene at
han glo̊mde hnru han war· hã lat
kalla ſamã alla hedhna ſpamen or
ſpo̊rde them hwat hond dro̊nde or
hwat hans dro̊ma tekenadhe Sughi
hittis thæn honõ kũne thz wiſa fo̊r
æn daniel kallades fo̊r konũgen Da
niel ſagde til konũgin· thz er ouoge
likt nakrom mãne wiſa Sidh er thæ
ṫnan hynblom ſom lyſer or wiſer lon
ligh tnigh· han wilde wiſa thik uz
thmõ dro̊mom hwatt warda ſkal thu
hugeade hã fo̊r æn thu ſo̊pnade hwat
epti thma dighu ſkal warda· or hwil
ke mæ landõ ſtulu radha or hnru la
ge rdhart rike ſkal ſtanda ſiva weldnkt
affivir all rike Sidhan thu ſo̊pnadhe
thu tedhes war hã thz uz tolikom
dro̊m· thu ſaat fo̊re tik ena ſtora ſta
titũ thz er at ſighta eet bilarte ållur
ena ſcript The ſama ſtutna haffdhe
huffwodh or hals aff gulle· bryſt or
arma aff ſilff· bukn aff eer benen
aff iærne· fo̊tvene ſũme affiærn or
ſõme ſtro̊zer ſom ſtala· Thu mõ hã
or thme arua ærn gul· huffuodhit or
thit rike ſiva længe ſom thz ſtundh
Aptir thit rike kombir ænat rike ſo̊
fo̊rderffiva thit rike or wndlẽ tha al
drigh ſiva erlikt ſom uv er thit ri
ke Thz rikret war cyri konũgx badhe
affivir ꝑſam or mediam· thz rikit

hafde som twa arma. thwa konunga hwar
10 æptir annan cyrom oc darium som nidhir
brutu babylonis rike. Tridhia riket aff
eer. thz ær at sighia mz eer theknadh
skal byndha oc iffuir budh haffua inir
alla warldena. thz teknas wæl mz eer
oc kop som mæst lyudh giffwa aff sik.
thy at enkte firalsadh innan skaman ti
ma. Fiærda riket aff iærn wardhir Ro
mara rike swa starkt. at thz sindrar oc
tyktar vndir lydhno all riken swa som
iærn allan malm. Thes folk æru blan
dadhe mz iærn oc skala. thy at om sidhe
wardhir thz annannagh krankt oc annan
wagh starkt. thy at thz fuar maga mis
samnwr oc orlogh mbyrdhis mælla sin
na kesara. swa som sannadis opta ba
dhe mællan iulium oc Antonium. oc swa
mællan constantinum magnum oc maxenti
um. En sten kom aff eno berghe. vtan mantz
hand oc brøt nidhir scriptena alla bilæte
Thz ær at sighia the fira riken. stenen
tydhe ihesum christum aff the høgeto oc ærlicas
ta modhor. kom vtan mantz hand thz ær at
sighia vtan likamma bland Dem thu ti
ma saghdhe daniel. skal war hærra vpresa
himbla rike innan iordherike. thz ær cris
tendomen oc the hælgo kirkio oc hænna
wald. oc thz riket faar aldrigh ænda
thy at hænna wald fulkomnas a domadagh
oc ændis ekke Tha fiol nabogodonozor
a knæ for danielem oc gaff hanom hærra
dom oc iffuir budh inir all babylonie
rike. Daniel skipade swa mz konunge
godhwilia. at hans tree kompana oc fræn
dhir ananias. azarias misael wordho
waldoghir iffuir alt rikit oc han sielffuir
daniel radh inir babylonem sielffwan

15

Nabogodonozor war tha hwaro
hedhin. oc maa nakor vndra
hwi war hærra kallar han mz ieremi
a | offuirmeer sin tharnisto man.
thz ær swa at wndirstanda at som
en lime tharnar fadhrenom at giff
wa mz disciplinam hans kæristo syni
oc kastar sidhan fadherin vt a eldin
liman | oc brænnir mz androm widh
oc sonen takir æffuirdh æptir han
swa war oc nabugodonosor thz mz
wars hærra tharnisto swen | at war hærra
hæmdis mz hanom iffuir sina syn
inda oc plagadhe sith folk for the
ra syndhir | oc gaff them hinnerikis
innan sidhan the bændos widh sik
oc nabugodonosor kastadhe han
vt a helwitis baal

Nabugodonozor lot gøra ena sta
tuam a ene mark ke alna høgha
oc sex alna bredha | oc bødh allom
11 rikom oc fiughom som nær waro ath
offra statue som sannam gudhi. oc
hwa som ey giordhe swa. han skul
de kastas vt innan brænande oghn
lughin gik xl. oc ix alna høghir iff
wir oughnen Daniel war mædhan
hema innan babylonie Three hans
kompana ananias azarias misael
rødhos for konungenom at the wil
do ey offra oc knæfalla for hans
statuam | the kastados innan brænan
de oghn lughin brende konunge
swena som næst stodho oughnenom
æn ananie | azarie misaelh. giordhe
than eldin enghin skadha.
tha sungho the tree ananias aza
rias oc misael. wars hærra loff mz
gladhi vtan meen Than sanghir

16

hetir budirte · all cratur manas inan
thæn saugh losfiva wan hra · konungin
oc alle mz hono saghu thæn fiærdha mz
thm threm · oc sagde konungin oc dpte
at han war liber gudz syn Tha dpthe
nabugodonosor oc saghdhe at enghin
ware annar toliken gudh som inda gud
til hialp Oc skipade at hwar som ogu
delica tiladhe om han · hans liff oc
godz skulde wara forgiort · han gaff oc
atir them threm thera wald oc sysslo
Nabugodonozor drømdhe som han
saghe eet swa stort thræ · at thz
wæxte vp til himilin oc vm kringh iwl
lena · oc alzskons fuglar siungo oc bo
dho thær i thræno oc alzskons fæ war
vndher thræno · oc bade fæ oc folk fø
dhes widh thæs frukt · thær næst hørde
han ena røst aff himblenom oc sagdhe
swa · huggin nidher thræt mz qwistom
oc frukt oc foglar oc diur rymme · latin
tha thæs rotir standha Syw aar skal
thz tola sin dom · thz skal skiptas manz
wit ī man ens nøtz wit · oc skal æta
græs som en oxe thær til at man kænnis
widh · at thæn høgxe gudhin han rædher
landom oc giffwir rike hwem han wil
Daniel tydhe hono drømen · at thætta
teknadhe han siælffwan · æptir eeth
aar sidhan som nabugodonozor rosa
de aff sino walde · tha kom bradelica
gudz dombir inir han oc miste wett
swa at hono siælffwo syntis at han
ware framman oxe · oc æptan leon oc
kastadis vt fran mannom oc aff waldom
Daniel badh for hono · oc for hans bøn
skulde skipte war han widh han vii aar
innan vii manadha Sidhan fik na
bugodonozor atir badhe wett oc
rike · oc wildhe ey siælffwm see fore
rikeno vtan skipade fore sik vii do
mara Siw aar sidhan han fik atir wit
oc rike · giordhe han sina skript swa
som daniel propheta radh hono · han
12 aat hwatzske køt alla bradh oc ey 12
drak han win a them vii arom ·
Josephus sighir at nabugodonozor
war konunger vl · aar · oc iii aar ·
viii aar war han konunger for æn
han fangadh iudha oc førde til baby
lonem · oc xxx · oc vii aar sidhan
Aptir nabugodonosor gambla
dødhan · thok widh rikeno Na
bugodonozor vnge hans son · Thæn
ne nabugodonozor war æm wallo
gher som hans fadhir · oc giordhe mang
an stora gærninga widha om werlle
na · han haffde brodhir som het Euil
merodagh · thæne for ostyrlika æ
madhan hans fadhir war wilter ·
oc for thy lat hans fadhir kasta han
ī man thz sama torn · sidhan han fik
atir witit oc rike som ioachim vng
ri iuda konunger laa fangin · oc thær
wordho the godha kompana · euil
merodagh oc ioachim som andro
nampn het iechomas wnge Euilme
rodagh laa fangin æ madhan hans
fadhir oc brodhir liffdho Aptir nabu
godonozor wnga dødhan wart euil
merodagh konunger waldogher · han
lypte up ioachim iuda konungh aff
thorne · oc hiolt han wærdogan mz
sigh æn nakon annan konungh Euil

merodagh rædhis at hās fadhir mon
de vpstanda aff dødha · oc faa siva an
atir liffuit som han fik før atir vitit
oc haffde raadh mz ioachim · mz io
achims raadh · lææt han vpgraffua sins
fadhurs lik / oc skipta bolin mællan
ccc · ørna oc lææt siva hwar thera fly
gha sin wægh / hwilken thima sagde
ioachim · tæsse ørnane koma alle a
tir sama / tha maat thu rædhas ath
thin fadhir standhir wp aff dødha oc
drigh før

Ewilmerodagh haffdhe son · som
hetth baltazar · han wart konū
ghir æptir hans fadhirs dødha J hans
hans daghom teedhe war hṽa da
nieli · siughur faghirsta rike · baby
lonie persie · grece oc romara mz
eno dyuri som før tedhos nabu
godonosor mz enne statua Dani
eli tedhis oc æn meer · badhe aff
antiocho oc siva aff domadagh oc at
antixpūs skal faa wald iuir alla
hælgha mæn thæssa heims oc pyna
them oc dræpa · oc at hans wald
skal stan halfierda aar · En røst
aff himblū skal drapa han · røstin
skal ey mera sighia æn morere · ftz
ær at sighia døø / Jhūs xpūs han
skal siælffuir sighia tha røstinne ·
siva som sighir sancti paulus oc sidhā
wardhir doma daghir · oc sighir dani
el at han saa hwru iomfrūna son
kom nidhir aff skymen / oc sattis
næst them goda gambla gudhinō
han ær iæmpn sinō fadhir oc gudh
domenō / oc iæm gamal oc thot
hwaro yngre aat mandomenō ·

Daniel tedhis j baltazar daghō hwru
antiochus konunghir skulde spilla gudz
13 altara īnan iħrlm · oc hans offir En 13
sidhan thz wordhe atir wp giort Oc
thz skulle standa ødhe vj aar oc iij 2300
manadha oc xx dagha

Cyrus persie konunghir · oc darius
medie konunghir · lagdho sith
hærskap badhe samā amot baltazar
oc babylone · oc belagde cyrus baby
lone Baltazar rædhis thū enkte oc
hiolt dighert hoff oc rikt j stadhinō ·
oc lææt bæra inn før sik the gulkar oc
silff kar som hans fadhir førdhe aff
templo dnī · īnan iħrlm til babylonē
oc drak aff them · han oc hans wenir
Tha saa baltazar ena hand skriffua
owir honō a wæggenne · the skript
kunne engin læsa oc tydha før æn da
niel kom Siva war skriffuat Mane
techel phares Daniel sagde til bal
tazar · gudh aff hymblō gaff thinom
fadhur · fadhirs rike oc før thy at hā
kændis ey widh gudh førsth · tha gaff
hā honō æta gras som oxa til han
kændis widh gudh Thætta wiste tu
wæl · oc førsmadhe tho hwaro gudh
siælffuā oc drikkir aff hans altara
karom · oc loffua thina affgudha ·
Thæssin skriptin hon bidhar til bra
delika gudz hæmpdh / Mane sighir oc
tydhir siva / thit rike ær nw takit · oc
thæs dagha wardha ekke flere The
chel sighir siva oc tydhir at thu æst
lagdir innan gudz madhskal · oc wæ
ghir litit thy at thu wardhir nūna
wyrdhir hadhan fraa · / Phares sighir
siva oc tydhir / at thit rike skulu skip

ta medi oc pſe Tha ſamo natt fik
cyrus babylonē, oc wordho tha ba
de cyrꝛ ocdarius waldoghe oc k̄o
mo alt nabugodoſor rike vndh̄ p
ſe oc medie rike, oc driupo baltazar

Cyrus war ſyſth̄ ſon darij, oc
lat honō konunge nāpn a̾ma
dhan hā liffdhe, ſiwtighi aar oc vj
aar ware nv lidhin fra thm tima
nabugodonozor fangade nida oc til
babylon war fangen, oc ledh fuſth
aat them tima nida ſkuldo warda
fiælſir aptir lev aar. Damel badh
wan hſa halda thz jeremias ſpade oc
iattadhe aff hans waghna. tha te
dhis dameli gabriel angelus at i
nan thæn ſama tima ieremias p
phetade ſkuldo nidar atur k̄oma til
ihrlm, oc fra thm tima ſagde ga
briel til damelem, thet folk nidar
k̄oma til ihrlm tha ſkulu the wa
ra oc boa inna nidha lande. ctt. aar
oc xx aar, oc thæn tima ſiva nādh
aar aru lidhin tha ſkal ihūs xp̄c
tholа dödh, oc wardh̄ thet folk oc
hans folk ſidhan thy at the ſighia
tha nee gen honō. Sidhan ſkulu
romara k̄oma m̄ ſinō höffdinga
oc bryta nidh̄ ihrlm oc templū
dm̄, oc ſkulu ſidhan arwerdelica öde
ſtanda. thz tu wiſade gudz angil da
meli, næſtan fiæm hundrada aarom
fōr en war hſa tolde dödh, oc ſkreff
thz aptir oc wiſadhe mdom ſinom
fiændhō. dr maa huar man ſee op
pinbarlika at the aru ſānelica blin
dhe. Veſpanian romara k̄eſare
oc titus hans ſon, brutn nidh̄ ie
ruſalē aptir war hſa dödh. Aptir
thm war dominian titi brodh̄ k̄eſare
aptir dominianū war nærua. Aptir
nærua̾ truian Jma̾ hāf dighom
fiæſtudho nidha widh at byggia up
attir ihrlm j ſāma ſtadh ſom hon
ſtodh fōr. tha teedhos nidha re
delik k̄or blodugh, ſiva at nidar
redhos widh oc rymde fram ghe
nēne Aman tima k̄oma the a
tir at byggia, tha gik elderen up
wndan iordhine a mot thm, ſiva
at the rymde oc fra the ſine. Si
dan byggo k̄riſtne mæn up ihrlm
aman ſtadh ~~en hen ſtodh~~ en hon
ſtodh fōr, ſiva at caluaria ſom war
hſa war k̄orſtæſtur, war ſidhan m
nan ſtadhenom ſom tha war vtā
ſtadhm tha war hēra pntis

Darius haffde damelem k̄ærā
oc ſkupade han tredhia hſa
thz aer en aff them trem ſom iffv
budh haffde iffwir alla hans rik
fōrſto hēra, the warо. rr. oc xx fōr
te hſa Tu tima thſ damel war
a ſinō bönd. oc badh gudh ſtyrkia
dariū oc ſtyra hans hugh til ath
giffva nida fiælſa. tha k̄om attir
gabriel archangel til hans, oc vi
ſadhe honō huru manghē hardh̄
konūghē ſkuldo gen k̄oma ſidha
nidar k̄omo atur til ihrlm, oc ytarſt
ſighē han aff antixp̄o ſiva ſom fōr.
oc aff domadagh at alle mā ſku
lu vpſtanda aff dödh oc tak̄a hwar
ſin lön, dr antixp̄t ſkal wardha
walloghē eet thuſandh daghа oc
rr. oc fyretighi daghа, thz ær alt
ſama halff fiarda aar oc tholff
daghа. oc aptē antixp̄o dödha

skriffuas syndoghō iudanom til scripto
mala fyretighi dagha oc v dagha .
oc sighir gabriel til danielē . at thē
ær sal them daghenō naar

Aptir dariū dodha fik cyrus all ri
ken wæstā haff ensamen . honō
war læsen en ꝓpheria som ysaias ꝓ
pheterade . ∴ oc xx aarom for æn
cyrus wart siva waldoghir . thy at y
saias war j daghō ezechie iuda ko
nunge Han ꝓpheteradhe siva aff cy
ro konunge . at war hwa taladhe sin
sialffwꝰ Jak haffwir gripit hoghra
hand tyri mins wigda konunge . at kas
ta undhi han all riken Cyrus widhir
thok sidhan . at ysaias war aff iudha
slækt oc at iuda gudh haffde honō lan
din oc riken giffwit . oc for thy gaff ha
15 iudhō frælse oc hem loff til sith eghit
land . oc at wpbyggia atir ihrlm Ok
lat cyrus skriffwa breff oc læsa oc ly
sa . at himbla gudh gaff honō all riki
oc at han ær iuda gudh Ok manade
iudha ī man breffwena atir fara til
ihrlm oc til iudeam oc eghna sith
land . oc byggia tēplū dm̄ . oc stadhē .
Zacharias ꝓpheta føddis aff iudha
slækt ī man babylonia hā ꝓpheterade
om than tima . oc trøste iuda aff
gudz weghna atir fara til iudeam
siva som cyrus bødh them .

Salathiel war son ioachī konunge som
andro napne heet iechonias . oc
war vanliba føddir j babylonia . aff
honō kom zorobabel . thz tydhir a vart
maal mæstaren aff babylonia | thy at
han skulde wardha mæstare oc forma
iudha . wt aff babylonia til ihrlm .
Zorobabel war wal forman j cyriko

nunge daghō han oc ihc . son iosedech
biscops the toko mz thakkō widh ko
nungxsins budh . oc badho iudha fara
mz sik | femtighi thusand foro mz thē
fyretighi tusandh oc thu thusandh
frælsa mana Cyrus konunger gaff
thē atir fem thusandh oc xl tusand
gulkar oc silffkar . oc alzkons som
tilhørdhe gudz thiænist . aff them
thr nabugodonozor gamble førdhe
mz sik aff ihrlm oc til babylonem
zorobabel oc ihūs . oc alle thera
kōpana foro atir til ihrlm at byg
gia Samaritani heto the som na
bugodonozor satti widhir j iudha
stadh at boa thr The sama samari
tani baaro affwndh widh iudha at
the wildo atir wpbyggia ihrlm .
oc eghna sith land . oc hindradhe
them siva dighirt at the gato enk
te meer giort æller bygt medhan
cyrus liffde . wtan siva hogha mur
aff temple dm̄ . at man matte læg
gia sin arm vp aa . Cyrus war go
dhir iudom oc mædhan han liffde .
Aptir han dodhan wart hans son konū
gir . han haffde fyrughir napm . hā heet
Cambises han heet artaxerses . han
heet asuerus oc heet nabugodonosor
I man hans daghō war iudith oc olo
fernes som hon drap Til thua konug
skriffwado hīmaen som waro kringh
om iuda landh . oc kærdho for honō at
iudha bygdo wp en stadh som alla thi
ma haffde warit a mot konughō | oc
æn han bygdis wp tha finge han ey
længhir skat aff iudhō Tha for bødh cā
bises iudom . mz starkom breffwom
meer aff tēplo dm̄ . æn tha war bygt

Cambises haffdhe en brodher vnghan som
heet mergus, thenne samme mergum myr
de cambises lönlika, swa at enghin
wiste thet vtan hono vtan en then mest
dughasta hira som iffuir alla hans ri
kis hera war. han herymeides
Cambises dödde sonalös. herymeides
fik hans dotter panteym. oc sag
de sik wilia styra rikit vndir mergum
16 Cambises brodher som enghin wiste at
dödher war vtan ensamin herymeides.
Siw manadha liffdhe herymeides sidan
oc styrdhe rikeno. han haffdhe en vnga
brodher wrenan man / oc likan mergo cam
bises brodher oc hono iamgamlan aldher. hery
meides sagde hono wara mergum oc lyste
han wara konungh for allo rikis herro
En wallogher hera vndirstodh vel at
herymeides daradhe them. thes hera
dotter war konunge amia. hennas fadher
badh henne leta om nattina oc kanna
öron konungesens. thy at han wiste wel
at herymeides brodher haffde mist sin
öron innan cambises konunge daghom
thy at konungen wart hono wredher.
Amian sagde sino fadher at konungen
haffde enghin öron Sidhan tiladis the
mestan herana swa lenge at the dra
pa sin falsa konungh. oc waldo en ar
likan hera til konungh som het darius
ytaspis son. oc giffwo hono panthemi
cambise konunge dotter. darius war go
dher wen zorobabel medhan cyrus oc
cambises liffdho. oc haffde darius loff
wat oc iettat zorobabel at byggia
wp atir iherusalem. oc templum domini an gud
giffwe hono nakon rikedom at radha
Zorobabel war fyrsthin thera iudan
da. at darius war konungher oc byria
dhe taghar atir at byggia templum domini

Aggeus oc zacharias prophete tröste
han. oc aff gudz weghna konunge
fosthata oc hera om kringh waro
iudha land forbudhin hono aff konunge
weghna / zorobabel sagde sik thet wi
lia swara for konungenum oc foro til
konungh darium. badhe the oc han / zo
robabel war swa wal komen dario
at han lat han liggia innan harbar
ghe mz sino bursweno cet cumpne
at studera. oc bödh them at sighia
hono annan dagh nast hwat hwari
om synnis sannast wara. han badh the
sighia sik hwat thing ware starkast.
iman warldhinne bursvenene waro
tree thridi war zorobabel Then
förste aff them sagde. at enkte thing
ware iamstarkt som konungher. oc
waare thet hans skal at manen ra
dher allo. oc tha hwaro radher konu
ghen manenom. oc for thy ar konunge
starkast Annar sagde at winith
war starkast. oc waro thesse hans
skal. Manin han radher allo oc konu
ghin manenom. oc tho hwaro radher wi
nit konungenom oc wardher han drukkin
som andre man oc an han drikker
cm fast som andri man / zorobabel
war than tridhi han sagde at qwin 17
nan haffdhe mere krafft an hwarte
konungher alla win / thy at qwinnan
giffwir liff oc födher wp konungin oc
swa oc them ther vinit qwistanna pla
ta. Oc for qwinona skulu waghe
ma liff oc sial / han sagde sik oc haff
wa seet at een konunge amia slo ko
nungin a halsin / oc ater madhan hon
lo. tha lo oc han / tha hon war ey
blidh oc gladh. tha syrgde han Thot
hwaro tykkir mik sagde zorobabel

at gudhlik sämmdh ær sturkast iffinr
alt thz sturkt ær thy at hon styrir alt
or skapar or skapar · konūgin lat the
sighia sin skael fór allō hærrō · vm mar
sthonē or sagdu allr at Zorobabel sag
de alda sannast Tha badh konūgen
honō bedhas aff sik hwat han wilde
Zorobabel bedhis aff dario at wp
matte bygghas tēplū dūn ūman ie
rusalē · or atr sarudas all the kar
or aubiudh som tilhórdho tēplo or ey
waaro an atr sændh Darius vet
te honō gærna tharssa bón · thy
at han unnus a · att han hafde thz
fór iarttatt or loffuatt or sende atr
Zorobabel nz breffvō · Zorobabel
bygde wp sidhan or fullōpnade te
plū dūn unnan fæm aaron · a fyū
da ari darij konūge Fraa them
tima cyrus konūgsr griff nidhō
fórst loff att byggia wp atr tēplū
dūn · thz war fórsta aar hans riks
or til thess templū dūn war fullōp
nat a syunda are darij konūge va
ro lidin · vl · or vj aar thy at Cyrus
war vee · aar konūgsr · or tamby
ses hans son atta aar / or hermedes
or hans brodhr radhu eet aar fór
rilu · thz er alt saman vee · ve aar
lægghō thr til vj aar darij tha war
dhr thz alt samā vl or vj aar fraa
thy nida byriadho att byggia tēplū
dūn / or til thz fulcōpnat warr · or
fór ty sagdo nidhar ūman ervāge
ho til war hæra · vl · vj aar war thztu
mónstrit vp bygt or thu bygde thz
vp ūman thre dagha

Nw haffua nidhar tēplū dūn / or
haffva glómt moysi lagh · or
witha ey offers reth / thy at talde

n or babylonj brende biblian tha the
wald fórdho nida til babylonē · Aptr ·
darius dódan war hās son konūgr só
heet xerxes · hardhr nā or dygdaful
ler / or tha hvaro hwarte godhr ættr iller
nidhō · aptr · hā dódhan war konūghr
artaxerses longmang thz er at sighia
langhærdhr · thy at hā rætti nidha sith
wald Innan hans daghō war esdras
aff aron slækt · han sæghia sonr sa
ra malachiā þhetā · Iesdras war siri
gamal mann / att han kunne utan bok
alla nida biblian fór en hā fórdhis
aff ihrlin til babylonē / nr sedechia ko
nūgh or war son hógesta biscopsins
aff ihrlin · or kallas iosedech in libro
regū fadhr ihu biscops / som atr fór
nr Zorobabel til ihrlin Thue same
esdras alla iosedech hā skreff atr aff
nyo wt aff sino hiærta alla biblian
fram til sina daghа · Artexerses konū
ghr hafde esdram mykit kærn · or
griff honō konūge vald or dom iffvir
alla landz hæra om kærnugh nda landh
or gaff alla thiæmsto mæn ūman ie
rusalē fivelsa aff allō tollū · Iesdras
thokk hær aptr breff aff konūgin or
las fyri nidō som en ærn utlændis
Nidhar wars fænginr or fiolde honō til
ihrlin thusanda or syu hundradi nida
Iesdras kom til ihrlin or kænde nidō
moysi lagh · badhe til offer or alzskona
reth or sidh

Nw haffua nidar atr funghit bade
tēplū nr Zorobabel or swa moy
si lagh nr Iesdra · Jerusalē iffvir lig
ghr æn allr nidhr brutin or boa fór
thy fua mæn j stadhm · or ærn raddhe
om sik badhe dagh or nat En nide som
heet neemias war om thæn tima / nr

artaxerse konungx valdugher skankia
re, han bedhis aff konunge waldh oc
hiælp at fara til ihrlm oc byggia vp
atir iersm mwr. Artaxerses gaff nee
mie vij aara hem loff oc alt konungx
ingeld iffwir mangh land til at byg
gia vp mwrin. Neemias kom mz digh
ert harskap til ihrlm oc bygde vp
mwrin allan oc stadhe man vij aar.
Aptir artaxersen. var konunger xer
ses twa manadha. æptir han sagdianus
vij manadha. Æptir han darius
nothus. æptir han artaxerses som
andro nampne hetz asuerus. J hans
hans tima war hester regina oc
mardocheus. Aptir asuerum war ko
nunger artaxerses oc æptir han ar
samus. æptir arsamum darius thenne sa
mi darius han stridde widh alexandri
greklans konungh oc tappade sigher
oc rike oc wordo sidhan greci wallo
gher iffwir riken

Nw moder her hystoria machabe
orum som filosophici visar aff iu
dom æptir alexandri konungx daghar
oc annor hystoria æptir hanne som wi
sar aff them fira machabeis. oc til
war hanna foddis. oc æru the hystorie
striffwadha oc for thy maghom wi ther
mz ænda at sidan eghnado ihrlm
fran zorobabels daghom oc til æpther
wars herra pyner. Aff zorobabel kom
abiud aff abiud eliachim aff elia
chim azor. aff azor sadoch aff sadoch
achim aff achim eliud. aff eliud e
leazar aff heleazar mathan aff ma
than iacob. aff iacob iosep. Joseph
war wara fru syslunge oc fæstemande
thy at moysi lagh forbodhu hwa

rom manne at giptas vtan sina
slækt. Sanctus ieronimus sigher swa so
hwar maa at prøffwa than at
gømer aat eengha slækter reknas
j the hælgo scrifft aff qwinno weg
na oc for thy reknas ey vara
fru slækt til hanna siælffua. vtan
til ioseph hanna war syslunga oc fæs
temanz. aff vara fru fæstu oc aff hen
na modher ther ær filosophica aff
sakt annarstadz. Then tima hon fødde
oc gudz son badhe modher oc mø
tha byrriadis siatte werldinna al
der oc waro tha lidhin fran thy
daghr adam skapadis fæm tusen
da oc hundradha xc oc ix aar thær
aff tydha twe latins versir tesse
Qinha sit quinqz centu nonaginta
noveqz Annos ad xpm si numera
re velis

Vise mæstara sporgho oc le
tadho hurru werlden vart
oc thotte somu at swa som
æmskot ær skinit som solen oc sam
flot skuggen annan wagh som skinit
swa war oc iamskot werlden som fa
dher aff himerike oc hans fighuada
son. Oc æwærdeliga war werldin
mz them badhom oc sino helga anda
swa som the waro æwærdelike oc
vtan vphoff. oc prøffwado sith maal
tessa lwndh ware foren æwerdeli
ka j mollune. tha ware oc skapt æw
delica vndher forenom. Nw war gudz
hoghe oc akt æwærdelighe iffwir alt thy
han skulde skapa thy at enkte ær nyt
mz honom oc han ær vtan alt vmskip
tilse oc for thy siwnas them at werl
din war vtan vphoff mz gudhi oc

thz hwars skapat mz hāns waldh
The spordo oc swa hwat giordhe,
war hān fōr an han skapade wi
dena. ælla hwi sat han swa len
ge ørkolōs oc spadhe the tessa
skal swa wyklo betre mæstare
oc halgare ær en hon gærnīgis
man. thy fōr gōr han swa gær
nīgh/ Nw ær gudh alla kōnastīz
oc bæst æmpnadhz oc maghtade
oc fōr thy swnus thīn at hā gior
de alla swa gærnīgh alzra bæst
æwdelika oc vtan vphoff swa sō
hā ær sialffwr. The halgha two hō
brytir æt thera skal mz moyses
scripth som them hælgha mæt visa
de hōnō. oc sighz swa scriptin/ at
war hīn skapade a at vphoffwi oc
ophyrgilse hymel oc iordh/ oc ær sta
kare oc maktughare æth thæs
halgu anda ordh/ æn all thera vi
sasta māna skal. Nw wardhō wi
swara oc lōsa thera skal oc raadh
ælla wilia/ oc vm the thing sō haff
wa skal oc vndirstandilse. The fōrs
ta haffwa engin matto a sina gær
nīgh/ vtan ærffuodha sina naturli
ka skylo. ffra thy fōrsta sīne the wær
da oc ær mædhā the vnna mz sin
mæsta kraft oc maghin. swa sō
elderin brænnir vtan atærhald thz
mæsta hā maa oc samulūdh skina
lyws oc lughz/ dyælīgh thing ma
na sina gærnīg mz radh oc vilia
oc skipa thīn hwilka lūdh oc mān
hwilkin tima thē tykkir til hōra
Oc fōr thy sighz at vili ær skyp
ka sina gærnīgh/ æn naturli
ka kraptir bōghir ofuælīgh thing
til sina gærnīg/ mz alla maghin

Nw ær gudh alla skalikaft oc frælsas
thz. oc fōr thy tørffte han ey skapa
warldena fōr æn hā wilde. Nw æn
thu spōr aff mik hwi han wilde ey ska
pa hona æwdelika. ælla fōr/ tha spōr
iak aff tik hwi war hōn skapade ey wil
dena æn bætre. ælla hwi han skapade
eth thing fōr æller ānat. oc wardō
tha badhi at swara/ at enghin findz
grwnd a gudz wilia An skulō wi
frāmer mærkia som nw war sagt at
thu ærn vphoff alz skons gærnīga na
turu ælla wili. Nature som fadhz fō
de som. wili som finnz gōr swerdh
Nw fōrsta tima naturan ær fulkō
mō tha lutar hon til naturlika gær
nīgh. oc vil ōkia sigh oc styrkia æn
wilin mæne sigh som fōr war sagt
Oc fōr thy skolde gudh findz æwær
delīga vt aff vphoff sin signada son
æn godhā som sik sialffwan thy at
thz ær hwars fadhurs naturligh astū
dan at son warde jæm fadhra. æn wil
dena skapade han sidhan godha/ oc
tha engalūdh æmgodha som sik sialff
wan gambla oc tha engalūdh. æn
gambla som sik sialffwan Sidhan
frāmer tha the spōria hwat war hā
haffdhis æt fōr æn han skapade wil
dena. ælla hwi hā war orkolōs æller
hwat han war tha enkte war til.
Thz swarō wi swa til at gud æffno
dar ey mz handō æller nakrō lmō
vtā mz eno ordhe. ey mz mōnne ta
ladhu vtā æwdelica hwgadhe/ swa
som wi finnom at en mā haffwir
mykla fōr wilia at gōra eth thing
æn thz wardhz/ tha wardhz thz tha
han wil oc ey fōr. oc haffde tha fōr
æ sama wilian Swa maghō wi

sighia at warthia skapadhe [illegible] delum
ingeldena mz sinom [illegible] heilugh
ewilka oc wart han skapat tha han
vilde oc ey for / som [illegible] gudh
nakon nyian vilia [illegible] thz man
oc enkte ar ey wardher aff [illegible] wag
na eller mz hono / vtan hans [illegible] in
ther oc stod [illegible] al
la vara stundher oc [illegible] for vtan
alt omskiptilse / Sen thz som nywardit
ar thz ar aff hans [illegible] vaghna
oc ey hans sialfs. [illegible] haff
wir han [illegible] vndirstanda
[illegible] sialffua [illegible] aldra
waldoghastan aff sigh sialffwo. thy
at engin [illegible] the [illegible] enkte thz [illegible]
likt alla nyttelighet som han findher
ey wtan lika / [illegible] man sik sial
wo. thy at han ar venaste spagil
oc [illegible] alt thz som ska
pat ar gor. Nu thz som sidhan spors
hwat war han [illegible] for en nakot
war [illegible] swarom wi til at han
war tha [illegible] som han ar nw hema
at sino sialfs [illegible] vandhe
[illegible] som wita [illegible] eller [illegible] at
sigh [illegible] swa fullkomen aff sigh
sialffwm / at han [illegible] engu [illegible]
[illegible] Nu [illegible] han rum
alla stadh tha [illegible] han ey ful
komen aff sigh sialffwo / oc ar
at marka thenna sialffuadh.
at likamligh tingh hallas oc go
21 maa hwart [illegible] sino stadh oc
rwm. Andelighen thing the goma
oc saman halla sin stadh oc rum
swa som sialin haller sinum likame
oc madhan hon ar [illegible] likamenom
oc ens likame [illegible] / oc proff

[illegible] thz mz thy. at likamen los
na oc sundher loses innan mold
[illegible] sidhan sialin skuls [illegible]
[illegible] gen siolen ar sidhan [illegible]
ligh som for. Nu spordhom wi en
aff thyni fornatte gudh skapa
en angil eller thz som ey aru
likamlikir for en han skapadhe
likamligh thing oc maa thz en
[illegible] sighia nokoth [illegible] thy
at ey ware gudh alla alzwaldoghir
[illegible] oc hwar som forma thz [illegible]
[illegible] han forma [illegible] thz [illegible]
Sidhan sporiom wi framer aff
thyn hwar [illegible] angla [illegible]
for en wart hymil oc iordh oc
vardha thz swa swara mz os.
at andeligh thing thorna ey
likamlikt rwm. vtan likamligh
thing thorffua hallir andelica
tinga vphalds oc gomo. til thes
ytersta thera skel. vm wars han
mesta konst oc maghti / thz ar
nw swara til. Forst mz thy at gud
gor sina gerningh aeptir sino wili
a oc ey aeptir sino maghtini. Nw
ar oc thz marklikare at alt thz
som til ar antigga skapat eller
skapari. nw ar engin skapare
vtan gudh ensamen. swa som proffua
skal alt ar thz skapat som til ar
vtan han sialffwm. Nw skal thz
proffuas at han ensamin forma ska
pa. gora oc skapa skil oc swa my
kit aat thz som gora thz wardher
aff forwarande ampni / en thz som
skapas thz wardher aff als enghu
Nw ar vandeligh rorlugh nakta
nakot oc als inte. kome thz thing

samā som vendelika aeru saerrā
skipat thz maa enkte vtā ven
delighe vald thz aer ensamins guz
vald som aldzwalloghir aer / oc for
thy maa han ensamē skapa
nakot aff alzenga. Sighir tha
moyses at war herra skapade aff
vphoffwe himel oc iordh. thy
at hā skapade thm aff enghe
tempn. for thy han skapade i
tempne oc enkte aer thz til alla
war som hā skapade ey. Oc alt
skapadhe han aff vphoffn timā
thy at han skapade timā at
enghin war timen aella stunda
gangir oc aldra. for aen werldē
wart / oc aer gudz siaelffs alder vtā
allā tidha gangh oc stunda / oc aer
hans aewdeligh enstwnd aewīne
ligh for aen waerlden wart. och
maedhan waerldē aer oc aeptir
doma dagh / oc tydha thz swa
halghe man at gudh skapadhe
himel oc iordh jn ian vphyrgil
se thz aer at sighia īnan hans
signadha syn / thy at hā aer ve
nastn spaghil oc aeptir syn aldra
gudz dygda som gudh wilde lysa
oc thecca mz maghfalligh creatura

Nw vilion wi spoeria hwat
gudh skapade alt sith creatur
innan ene stundh aeller enstwns
creatur aeptir ānat om siax daga
swa som scriptē sighir haer īnange
nesi. Salomon vise sighir at thaen
som aewdelict liffwir han skapade
alt saendh. Sctus augustinus han
proffwar oc at swa haffwir wart
mz thy at solen wart skapadh in
nan fiaerdha dagh som moyses

scriffwar. Um yardhir aldrigh daghē
for aen solin skin aeller lyser nakun
lundh oc for thy sinas ey īnan vj
dagha vtan tree dagha / oc tyktin
hono oc manghō androm vnder
likt wara. thu war herra wil skriv
ta thz īnan sex dagha som hā mat
te jemnael gora īnan en dagh al
la stundh / Oc vil Sctus augustinus
swa vndirstanda the sex daghia som
moyses scriffwar. at gudz aengla
the vndirstodho jaemskot hwart
creatur īnan sich skipilse som gud
skapade thz / oc aemskot so gud ska
pade nakot creatur. tha gaff han
thaem spaghil oc liknilse īnan aeng
la hugh oc vndirstandilse swa at
the matte vndirstāda oc aeptir an
nat oc ey alt saendhir thy at hwart
creatur haffwir sin spaghil īnan the
ra hugh / oc aeptir thy the vaendha
thēna spaghil sin hugh. swa vndir
standa the eth thing aeptir ānat
oc tha the vaendha sin hugh til na
kot eth creatur / tha gioerde them
vndirstandilse hans en dagh / oc
ānan dagh. tha thir vaendha sin
hugh oc spaghil i fiurir ānat crea
tur. Oc aer swa at vndirstanda
at gudh skapade forst hymil oc
jordh oc tempnō mz eno ordhe.
oc aeptir thy som aenglane vndir
stodho maghfalla thinga natur
innan tempnō / tha raeknas sex
aengla daghir. Oc sidhan skuldhe
wara herra hwart vt aff andro aept
sina naturu. Oc likade hwario
naturu mz sine dygd oc krafft
oc aeptir thy raeknas sex likam
lighe lyns daghir som skapadh aer

īnan

īnan æmpnō fore hwaru dagh mz
eno ordhe | swa som all thing oc si
dhan skylt oc klart mz dygdh oc
krafft. oc tessa lund sighia the
næstan alle eth moyses oc salo
mon oc sanctus augustinus oc andre
halghe mæstara swa som thu fin
na maa. som gōrla at hyggher.

Nw wilia vi spōria æn en ær wær
den alla flere. oc æn en gudh ma
ghi skapa flere wærldha | oc skal
thz swa swaras til all the thing
som lydha nakra lundh vnder eet |
the æru naghra lund all eth swa
som alla mæsso bōker som scriff
nas æpther en mæsso bōk som
fōrr war til | æru en mæssa bōk
oc haffwa alla eet. Oc swa som
mangh hion īnan eno gardhe gōra
et bo[?]. vndher eno husbonda.
Oc swa som alle riddara the som
lydha eno hoffdingia oc gōra en
hær oc riddarskap. Nw æt thz ska
pat ær. alla skapas matte aff gu
dhi thz lydher vnder sin skapara | Oc
fōr thy skapadhe han ekke swa
mang[?] wærldir. at thz wari ey
æn wærld fōr ena skapare skulo
oc lydho vnder sin skapara. Nw
ær nakor spōr hwi eller til hwars
war han skapadhe wærldena. tha
finas enghe annor skæl thz til.
vtan hans godhwili | at swa som han
vndirstodh sigh sialffwan saligan
oc fullkomnadan sælan | swa wilde han
oc at flere wari salir swa at the
vndirstodho hans fulkomlik oc sæ
lighet. Oc fōr thy skapadhe han
mānin oc ænglen. at vndirstā
da gudh oc ælska oc loffua oc tiæ

na honō oc styrdan sik æwinneligh
gladhi mz honō oc fridh. Oc swa
som han skapadhe mānen at tiæ
na sik. swa skapadhe han alla wæ
rldena at thiæna mannenom | thz
til at han matte swa myklo hæller
gudi tiæna. Nw sidhan wi haff
wm ruth [illegible] wærldhe tha
vilia wi framganga til moysi
ordhom oc sighia them oc tydha
som gudh giffwir nadhe til.

Ath vphoffwe skapade gudh
hymil oc iordh thz ær ath
sighia | himmelsk thing oc ande
ligh. īnan thera æmpne swa at
himelin teknar andeligh thing
oc iordhen likamligh. æn thot
hwaro at the æru badhe himmelik.
Nu hwi sighir ey moyses mz vth
rykno ordom andeligh tingh oc
likamligh. thy at han screff tessa
bok israels sonum | som fralikir[?] wa
ro oc skyndir til wantro. oc at dyr
ka vnderligh thing fōr sannan
gudh. Oc æn the vndirstodho at
nakor andeligh tingh waro til.
tha vndrado the oc wetto them
gudelika dyrk | oc fōr thy wildhe
moyses ey oppenbarlika visa the
andeligh tingh | vtan teknade
thom naghra lund mz himil som
ær | ærlicasta stadhir andelicasta
thinga | æn mz iordh vndirstan
dhir moyses likamlika thinga æmp
ne fōr thy at hon ær mānc
kunnogust. han kallar oc sidhan
thzta æmpne watn. thy at thz
ær nakunnogast mānom ater
mz iordhenne | oc æn fōr thy at
vatn haffwir enghin anda. eller

stadhna aff sik siælffuō swa sō ærnpni
ær engho likt for æn thz ær fulskapat
Nw maa spyrria hwat vppehallir hy
mil oc iordh·hwi thi̅ eckte vppe
tha ware werldē aldrigh stwnd i stad
thy at iordh ær tungh·oc wil natur
liga nidhr·haldhr them oc nakot op
pe tha thola the vald oc æru vtan
sin naturlika stadh·thy at eckte na
turlikt oc likamlikt thing·letar
sik siælft ānat rwm mædhā thz ær
ūtan sinō naturlikō stadh. Thær til
swarō wi swa·at hymblane ganga
likt om kringh werldena|oc æru
the hwarte tunghr æller lættir|oc
for thy røras the hwarske vp ælla
nidhr vm kringh·vtan som sidhan
skal sighias æn gudh wil. Oc aff wi
sasta mæstarō visas at himel ær fæmp
ta natura·thy at en ær iordhē·ān
nat watnit·tridhie vadhrit oc fiær
da eldin·oc thola thæsse fyre sam
bland oc vmskiptilse swa at eth var
dhr aff andro æller aff iordh oc iord
aff elde·vadhrit aff vatn oc vatn
aff wadhri|oc swa hwart aff andro
ffæmpte ær hymils natura som eck
te ānat vmskipte haffwir vtan rum
skipte vm kringh werldena|swa som
wi seem at solen ær allaledh the sāma
thot hwaro at hō rinnir vp østan och
sættis wæster·oc thæs atir østir om
morghonē. Oc ær hymbla naturu
alla renast oc swa dygda ful at hon
thol eckte orent nær sik vtā wa
kir thz skæran fran sigh|æller væg
na omkringh vndhr sik·oc giffwō
thera naturu som næst ær hēue
na mæsta fagrindh oc dygd oc for
thy ær eldir næst hymblenō lyus

oc hethr·oc swa ren oc lættir at æ
hwar han hittis vtā sin naturlika
stadh tha stadhnar hans lyghi al
drigh for æn vppe widh hymelin
siælffwā·vtan hā slæktis for ūnan
watn wadhri|ælla skyom oc ær
hans natura tyr oc het oc lyus
ffor thy lyus at hon ær nær himb
lenō, for thy heet at hon ær lyus
ffor thy tor at hon ær heet. Nw ær
eckte thing skapat oc aldra sist hā
likt som ey haffwi mæsta dygdh ælla
næst sik·oc sidhan æ mynne oc mīne
Oc for thy ær wadhr næst elde mī
na heet æn eldhr·oc tho hwaro nat
lika heet. Oc the kyld wadhr haffwō
hær nidhre mz os hon kombir aff
iordhēne oc vatneno som ānar stadz
skal sighias æn gudh wil. Ey ær oc
wadhr lyust aff sik siælffuo·vtā sim
rent oc vtan allan for|oc solēna lyus
skin genō thz. Tha haffwir wadhr
waata naturu aff thy at thz fiær
ran fran hymblō oc nær vatnom
Sidhan wndir wadrē tha ær
watn·oc skulde thz ganga mz na
turu skipilse lict om kring iordē
na swa som vaderit om them baa
dhe. Nu ey ware for manzins skuld
oc andra liffuande dyura vndi vat
ne som eckte flygha ūnan wadre
oc ær watnet naturligha kalt oc
wat·thy at thz fiærrin fran hymb
lō oc tho hwaro swa rent aff hymb
la krapt som æ wrakar fran sik
allan føren|mz thz orkar oc gangir
solgisla lyus gynom vatnē·thy lig
gir iorden alla nedærst alla wæghna
kring om gangē|aff andrō likam
likō tinghom som war sakt oc ærn.

lankt ær hō hwars waghna fraa
hymblō / æ hwart hō lyptis vp mz
æller nakot thz som wærir inan
hīnæ / æller ahēnæ / tha bær thz sik
naturlika nidhr for thæs skulu / at
himbla krapter wækir alla wægh
na iæmpt fraa sik allan sidhen oc o
ven thing. oc ær iordh ewkte ānat
æn andra tinga likamlika for som
hymbla krapter haffwir / wækir
iæmpt fran sik æptir thy som gudh
sialffwr skapade tha hā skapadi. Oc
for thy lighir hon quar oc siwa væx
kas oc til hennar vatn oc offwā
til oven thing. oc skulū wi rætteli
ga om tala tha ær hwars waghna
fra hēne wp til himna oc enga sta
25 da nidhr Nw wilium wi spōria hy
ru mangir æru himlani. oc synis
thz at ey ær vtā en thy at moyses
sighir at gudh skapade himel oc
iordh / Nw ær en iordhen tha ær oc
en himelen. dauid inan psaltare
nū kallar flere hymbla tha han
manar them til gudz loff mz andrō
creaturū. oc læras the wisasto y
inist haffwa vm talat The wisasto
æptir haffua kōmit the sæto thera
ordh som yinist sagdo mz thy at wi
magho wnderstanda himils nāpn
naturliga. æller æptir thy som likt
ær hymils naturu Naturlikir hi
mil ær æwinneliker natura som
war sagt oc alla renasta. oc lyus
oc skipter inan tree naturin Een
ær all lyus oc hetir empyreū. som
tydhir a wart maal alt brinande /
ey for thy at han brinnir. vtā for
thy at han ær elder lyus oc logā
de. Oc skulū wi thz wita aff allō

himil tunglō at thera lyus haffwir
heta krapt inir wardhir oc watn
oc iordh oc tha kænnir engin heta
aff the sialffwo / æller ware the om
skiptelik natura oc ey æwinnelign
siwa som nw ær sagt aff oc tha
hwars heet mz krafft Annar
hymbla naturu ær ey lyus aff
sigh sialffui / vtā skær inan gōnō
som spegil oc watn oc æn myklo
skærare / oc kallas for thy celū
cristallinū thy at han ær skær
som cristallus. som wardhir aff frus
no watni oc for thy kallas oc the
ne himel the vatn som offwir æru
himblō Tridhia hymblana natu
ra ær som lyus oc som gōnō skær
oc skiptis inan atta kringlor En · Octo celi
haffwir mangha stiærnor / sō hwa
riom mane synis. æn hine siw
haffwir hwar sina planetū / som
forste heter saturnus Annar iupi
ter / tridhia mars Fiærdhe sol Fæ
ta venus Siætta mercurius siunda
mane. Oc aff them skal meer
sighias framer æn gudh wil oc
magho wi kalla tessa naturlika
hymbla tree æller two Elder oc
wædhir the likas oc widh himbla
natura thy at the æru kringh
offwir oc genom skær oc kallas
for thy himar oc alla halst wæ
dheret. For thy wi faam ey hōg
ra sæt Ewinnelikt nāpn oc vald
the sælasta trinitas hō kallas
oc himil thy at gudh ær badhe
lyus oc lonlikir oc alla renastir
Swa lika lucifers ordh tha han
sagde / iak wil fara wp inan hy
melin. thz ær til iæmpt wallo

widh gudh oc ey maa thz vndirstan
da aff andro för thy at lucifer war
skapadher i then empyre högxsta
himble oc tha wiste han engin an
nan himil höghre som han matte
te vpfara i han. Nw vilium wi spør
ia hwat himane æru liffwandis
ællir ey oc haffua siæl ællir aff
26 hwat krapt the ganga omkring
oc röras. The wisasto hedhnet swa
som plato skriffwar thæm wara liff
wandis. halaghe mæstara oc læ
re fædher tala thz ymist om. Then
frægmaste aff them allom som sanctus
augustinus han latir thætta maal
alzstinge oloft, the wisasta mæs
tara som æptir komo the sætta te
ra ordh som syntos wara amot
hwart andro, oc sighia som sant
ær at engin liffwande siæl ær bun
din widh likame, vtan antiggia
för thy at nakor siæl haffwir ey liff
uande oc varande naturn vtan
likama. oc ey sina naturlikes sys
lu / vtan förfars oc förderffwas
mz likamenom oc swa som oskæ
ligh dyur / oc fisker æller fughla
haffwa siæl. thy at enkte liffwir
vtan siæl oc tha haffwir thera siæl
enkte liff wtan födas oc förderffwas
mz likamenom. ælla för thy at na
kor siæl giffwir ey fullkompnat sina
naturlika syslo / vtan licama. swa
som mansins siæl födhis ey mz li
kamenom aff fadher oc modher wtan
skapas iæmskiot aff gudi oc binz
vndir likaman oc ey förderffwas
hon mz licamenom. vtan liffwa the
samuludh sidhan som hon gaffs lica
menom för Nu engha andra gær

nugh giffwir hon fullkompnat naturlika
wtan licaman, thy at hon giffwir ey
seet ællir hört / vtan mz licamans
andbudhom, öghom oc ørom oc an
sidher andelika syslor giort. Tha vn
derstandher hon, vtan nakot lika
mans andbudh swa som hwar maa
finna mz sigh siælffwm / oc tha hwa
ro ey annor thing æn hon kænnedhe
mz nakro fæm witi, oc hulkin
mannen som bristir nakot aff fæm
likamans witom / som ær syn / oc hörsl
rökker / thæner / traual / honom brys
ter en licamans vndirstandilse
swa som hwilken man födhes blin
dher, faar aldrigh at wita ællir vn
derstanda hwat som hwit ær ælla
swart ællir nakon lit. tho hwarv
vndirstandir siælen manzsins / sidan
hon skils widh likaman. androm lu
dom som framer skal sighias æn
gud wil. alt thætta ær thz före sakt
at wi skulom oc maghom vndirstanda
at enghin siæl æn andelik natura
ær bundin widh likaman vtan mz iff
uirgiff. gudz mir naturlina Nw
ær antiggia wert at hwilken lika
me skal taka siælene til ræfsnings
syslo / han skal wara blandadher aff
allom fyrom förstom likamom som æru
elder oc wædher oc vatn oc iordh
æller förmatte siælin enkte kæna
ællir thola vaat ællir tört, heet al
la kalt. thy at wat kænnist bæst aff
torro oc tort aff watn kalt aff he
to oc het aff kaldo Nw ær hwmb
la natura hwarte tyr ælla waat
heth ælla kald / oc ware hon ælla om 27
skiptelegh oc wære hon ælla æwi
nelegh / thy at twæskonar naturur

fforstridha hwar andra oc maa
enkte wara æwinnelikt / som tessa
finghir æru samblandat mz / oc
for thy æru enghin skal hwi æl
ler hwrn humbla natura / matte
wara liffwandis. swa at hon mat
te wara en natura saman sat mz
siæl oc likama Tha ffinnom wi at
nakot thing thorff annars widh
til sina syslo. swa at hwar thern
ær naturlika skipt hwart thern
fran andro Swa tarff skip styre
man. thy at han styre skipit i
nan skipino / oc tha haffwir hwar
thera sina naturu / swa talados
sidom mz gudz iærtekno aff
nar oc wen. swa at naghor æn
gil wordhe thera twngo / oc for
merdde manzliga röst innan
thera mwnne Swa talar oc off
ta diæffwlle i sino syndoghom man
ghom. oc wardhir opta ölkom li
kom. Thy sæt gudz ængil sin
skapara oc hwrn han styrir al
la wærldena. oc haffwir thir
aff swa mykla frögd. at han
giffwir sigh allan til / at the os
sina naturlika dygd oc krafft /
sinom skapara til loff som hono
gaff dygd oc krapt oc gladh
as at likas vidh han mz thy at sty
ra the likamlica thing som hono
æru næst til alla wærldena swa
som framme skal sighas æn gudh
vil Oc ær thz gudz skipilse at sty
ra nedal thing mz owarsto / oc ne
dersta creatur mz medal thingom
swa som konungh styrer ridder
skap / mz hertoga æller marskalk
oc böndir mz ridderskap. Swa

styre mz hwa alla hyblana mz æng
lo / oc all likamligh thing innan ior
derike / mz himblenom / thy at aff thern
makt oc maghe springa oc wæxe /
hwit witna thz iordhen bær æptir ty
som solin skipar sik til wardhir æptir
thy timas iordhena annærtir / swa
ær oc om annor himeltwngel / æn
enghin krapt haffde himiltunglin æn
the wordo ey / oc for thy fodis inte æp
te domadagh / swa alla folk. gras
alla löff / fiskar ælla fughla Ey ma
gha oc himbla wordas aff sik siælffwm /
for thy the æru hwarte twnghir
ællar lættir ællar liffwandis / so sakt
oc æn thot hwaro at the matto wor
das aff twnglek ællar lætlek tha
wordas the anthugha wæt nidhir som
sten / ælla wæt wp som eldir oc en
galundh swa iæmpt omkring som
the mz wordas Oc for thy ær thz sa
neliga prowat at himbla wordas
oc foras aff vndirstandilse / ey swa
at himelin oc the vndirstandilse
gora ena naturu / swa som manzsins
likame oc siæl gora en man. Vtan the
vndirstandilse ær gudz ængil oblan
dadhir mz naturu vid himelin An
dra lundh ær swa som styre man vidh
sith skip oc for ty æru ey haldhir hy
lane liffwandis æn skipit. Nw mæ
tha himiltungl haffwa swa mykla
krapt iffwir alt thz som a iordene
fodis. tha vilom wi spöria hwat
krafft the haffwa vær manzsins
födho / oc foro har mange mæ
ville owir oc fara æn somme mz 28
wantro Oc sighia thæn ær feel
som godho daghi ær föddhir / swa
som sola ganghir oc stiærnu mat

to naghro māni skapa got ælla ilt
thy at enghin skulnat haffw ey dyg-
ne aff andro vtan aff sølgangh oc
skærno Tæssa villo hō ær vadelighi
thy at hō dømir anuggia aff hime
rike oc hælviti / ælla gudz rætwiso.
hon aff æggiar mānom aff allom
godh gerningō. oc dirvir til ælla
synda thz maghō vir siva prøffua
hwi nitra thz nakor man gør siva
nødughr / at han giter thz ey latith
fōr sith eghit liff thz gør hā ofryl
dughan oc fōr ty matte gud ey ma
ra vita mānen æn afuan ælla oc
an ofrælsa gerningh / æn hā haff
de ey frælsare naturu til at gøra
got oc ilt ælla lata. Nw æn himil
righr haffde ænwisin krafft iwir
manz sins føzlo som andra likamli
ca diura oc tinga. tha vare hans
natura ey frælsare at gøra nakra
gerningh æn ānars ofrælsa diura
oc thinga / oc fōr thy vare gudh
misæmin domare æn han gaffwe
mānenō bætri dom æller verre
æn andrō diurō / oc æn han lønade
godhō wæl oc oftom illa oc til
enghe sino vare tha himerike ælla
hælwite oc matte tha hwar gøra
som hono hitnis oc førsmados alla
dygdenar oc godhe liffnadhr. Nu oc
otalighe oquæmelighi thing følgha
tusse vantro. oc fōr thy vari hon
vtlagdh aff hwars doghandis
manz bryste. Nw viliom vi fram
mer hona brytā oc alla synduls
sa mz prøffuande rønd oc hælge
skript oc fullom skælom

Thetta ær rønt maal oc prøffuat
at optha fødhas twe twillin

gar badhe man æne skyndh oc skær
no gangh. oc vardhr opta ānar the
ra doghande mā oc annor thera
thinsfiur ællir oc æn verre. Swa
skriffuas oc aff iacob oc esau at the
varo twillingar oc tha wart iacob
ællir doghandis. æn esau ondhr oc
awnsiukir Tæsse æru oc fiul skæl.
gen the vantro enkte thing haffw
vald oc krapt iwir kraptugare ting
æn thz ær siælpt Nw ær siælin ande
ligh oc fōr thy ærlikare æn nakor
likame. oc fōr ty haffw enghin skær
na krafft iffwir siælena vtan siva
som ānor thing man iordhrike fo
das oc vardha mz himbla krapt
iæm wæl manz sens likame Swa
skapar gudh siælena oc giffw hēne
frælsan vilia som enkte maa nødh
ga thz skapat ær / gudh ensamen
ma wænda manz sins vilia. wæl
gør en mā siva mykit vald iffw an
nan / at han later sin vilia fōr hans
skuld æn aldrigh nødgar nakor an
nā man til godwilia at gøra gærna
gen sinō wilia. vtā han tænkir mz
sik hwat hono ær nyttelikt oc van
dir siælfuir sin vilia. Nw æru the
tho hwaro nabūdin likamē oc siæ
lin. oc lyster likamē til nagh skylike
som siælene æru oloflik oc ær ens
mās likame ver skapadhr æn ānars
oc lystelikare til ilz fōr ty at han var
fødhr aff verre blodh oc a værre
døgne thz ær at sighia aff værrom
skapadō skærno gangh oc krafuir
likamē sin lusta æn siælin hon ær
allaledh friels at følgha likamās
losta ælla ey. oc enkte skapat thig
ma dragha hona nødhga til syndh

wtā lyūa vilia · æ hinni, ælla himka
ludh hans lim fura ælla likamās
luste tha vardhr aldrigh the gærni
gin hono til syndh vtan hans wili
sigh · ia ur hugh ælla minni ¶ Raa
dhr iak hwariō cristnō māne at ræ
das mær: sin onda vilia æn nakot
skæpnolagh, for thy at gudh ær en
samē skapare som for var sagt oc
han skapade sialue fwlsan vilia
¶ Sidhā sighr scriptin framer at var
hūa skapade forsta dagh lyus, sūs an
gustinus vndirstandhr som for var sagt
ur himblesō ængla naturu æmpni
for the skal som giffui varo, oc ur
lyus vndirstandir han thera naturu
fulkōpmilse ¶ Tæssa lundh at han gaff
thm andelikt lyus oc vndirstandil
se aldra thera thinga som gud ska
pade ¶ Oc tha scriptin sighr at gudh
skilde lyusit oc morkit tha vndir
standir han thr tæssa lundh tha
gudz ænglar vndirstodo sigh oc
sina faghra natura oc alt thz gud
skapade, sagho the man sinæ lyu
se naturo som for var sagt, tha
loffuadho somi sin skapara oc tak
kado hono ur myklō alskoga oc for
thy gaff gud them swa myklo ærli
kare lyus at matto see han sialff
wan oc hās guddom / oc ær thz
lyus som lyser gudz ænlite swa
myklo lyusare æffwr naturligh
skæl oc vndirstandilse at the ma
gho hwæthr hetta myrk æn lyus ·
tha the likas badhe sama ¶ Sumi
ængla bedons aff sine fæghrind /
oc forgiordho thr ur at see nakō
tima gudz ōghon / oc misto thr sin
ærlikt lyus oc wordho thy fordō

dir oc bæltadh drææfflar oc for thy sig
scriptin at var hūa skilde lyus oc
myrker, swa vndirstādir sūs an
gustinus for thy hono tykker ey
skælikt oc ey likt sanno at moy
ses forlæt at sighia / hurn gud ska
pade ængla naturu tha han tala
de om all ānor creatur ¶ Andre
halgha biscopar oc mæstara sighia
sumir at ængla varo skapadhe
mangō æmpne firi iordh oc himni
¶ Oc for thy tighdhe moyses om the
ra skapilse thy at hā byriadhe sina
talan at vphoffue timās likam
ga thinga / Sumi sighia swa som
cristosomus at moyses thagde for
thy om ængla naturu at han ræ
dis at isrls synir skuldo dyrka dy
ka thū for gudh sialffua / thy at the
varo wlkōne til vætta them ande
lyky gudz oc kyrno oc vndirstan
da oc skilia æt andelikt thing aff
andro ¶ Oc tha wi spyrium hwat
lyusi thr muwde wara som for
war æn solin, ælla nakot himilū
gil thy at the skapados fiærdha
daghe ¶ Tha swarar thr til sinæ dy
omisig at thr war solina lyus, oc
at solen war forst skapat innan
æmpnō sialff / oc sidhan var hēne 30
thz lyus giffwit · forsta dagh at hō
matte skina oc skildos thr ur sina
som nw myrk oc lyus ¶ Æn fiær
da dagh skapade gudh swa at sole
skæn / annan wagh om wæride
na ena stwnd / swa som nw oc an
dra stūd annan wægh, oc æ mæ
dhan at ānan vægh war myrk /
som ānan væghin war lyust / æn
nan wældēne swa som æwærlikt

omskipte ær til domē Nw skulu thz
alle cristne man vitha at wi ærō
bundin til at throa hwi wttna thz
som skriffwas ī man biblia siælffwi
thy at hon ær dictadh aff thē hæl
gha anda siælffwō oc skriffuat aff
patriarchū oc prophetō oc ewangelistis
oc aplis Oc swa som skriffwas ina
ezechiele propheta hwar tæssa syn
ghir haffwir syngthir ænlite ty
at skælikō mæstarō ær loffuat at
vndirstanda thera ordh mangō
lundō oc swa at enkte sige amot
te som utsœret ær oc lyust oc vp
pinbarligha sakt nakrō stadh ī man
biblea. oc maa hwar som vil hal
da sc̄i augustini ordh ælla ānars
hælagx mæstara ordh som hwa
rið tænkir bæst hwar thīma
the tala nakot aff sik siælffwō oc
sighir swa oc skriffw̄ sc̄us augustinus
til sc̄m ieronimū at thī særlikē
hedhir ær iak skyldoghir hælgō p
phetō oc apostlū. at troo fōr thy
thera ordhō at the saghdo swa an
allō andrō æptir thīm ær iak swa
mykit skyldughir at troo som the
pröffwa fōr ty maa hwar æptir thy
som honō tækkis halda sc̄i augusti
ni ordh ælla andra hælgha mæstara
tha ær thz sant at hwilkin stadh
the sighia ey æller eth tha halla
tæsso tima mæstara fram fōr alla
sc̄m augustinū swa som pröffwas ma
ghs andrō stadhō framer æn gudh
wil. Nw vilium wi spöria huru lāgt
war mællā thæs som alle ængla
vaaro godhir oc til tæss the skuldos
aat. thz swarō wi swa til m̄z wi
saftarō mæstarō at gudh siælffwō

skapade alla ænglana godha oc giff
thīm allō the nadhir at the matto
skulda sik æwinelik fughnadh oc gla
dhi m̄z honō Nw ær ængla natura
andeligh oc swa enfald at ær hwart
hō wændhir sigh tha wændhir hon sik
swa enfaldeligha fast at hō wardhir
aldrigh twidhan fran wændh sidhan
swa som wi finnom oc m̄z mangō
mānom som haffwa ærlika naturu
at hwar som thz læggia til sin hugh
oc godhwilia thz gita the nodhelighi
sin hugh fran skilt. Oc tha ær ængla
naturu myklo ærlikare oc enfaldare
æn mænniskios oc tha the vaaro skapa
de tha loffwadho sumu sin skapara
oc sumi bæddos som nw var sagt oc
ænnskōt ī man næsto stundīne tho wr
do sumir sæll m̄z gudhi Oc sumir
væsir oc skuld endelika widh gudz
lyus. swa at the maghe aldrigh til gu
nadha koma Johannes damascenus
en hælaghir grekisker mæstare hā giff
wir tholigh skæl oc sighir at ænginn
haffwir engli ī man dödh æn synde
na oc thz sama gör honō synde som
mānenō dödhen. Nw ær oc swa m̄z
mānenom at hans siæl faar aldrig 51
bætrædh sik sidhā mānen dör. tha
ær oc swa m̄z ænglenō at hā gitir
aldrigh takit widh nadhō gudz sidhā
han syndar en tima oc som gudz mā
siæl syndar aldrigh sidhā han dör
wtan gladis æwinelighi syndlös
m̄z gudi. thy at hwar som en tima
wardhir sæl m̄z gudz asyn hā wardhir
aldrigh vsæl æller syndoghir sidhā
swa oc godhir ængil sidhan han sik
en tima fæst sin hugh oc ögha a
gudz asyn. tha maa han aldrigh

sidhā synda atta vsat vardha thy
at gudz fiygdh oc magthi er siva
mylst oc malstogh/ at thz ensamt
oc enkte ānat fyller atta sicelena
oc engilsins affūdan oc lusta. Uv
vilio vi spōria huat var fōrsta lu
cifer synd/ oc thera hōpana mz ho
nū fiōllo midh- aff hymerike, ysai
as scriffuir at lucifer sagdhe ī man
sinom hugh, Jak skal warda liker
thsm hōgster er thz er gudh siælff
wir Uv sighē tak siua. vilde engi
lm likas vidh gudelikum liffnadh
tha giordhe han vel oc syndlōst/ thy
at gudh skapade han thē til. Wilde
han lika sik widh hans vald. tha
viste han at thz ware honū omō
gelikt vtan han worde sandh- gud
oc wil tak prōffua at thz matte
han aldrigh vilia/ Suva som stok
kur muga ey vardha eldur utā han
mist- sina naturu/ siva matte an
gillin oc ey vardha gudh vtā hans
sialffs natura fōrdarffuadis, Uv er
thz amot huarie naturu at wilia
sina fōrdarffuilse oc englī nā ma
siva wardha futilur at han skapte
sina naturu ī man ānars mans na
turu/ som valdughare er, thy at thz
matte ey vardha vtā hās sialffs dōd
lōc wilia alle hæller dōdhum fly val
hittis thz at en riddare ællur greue
wille gærna ware konūgh- / oc mā
ge klarka stwnda til at vardha bisk-u
par/ oc tha aldrigh siua at hm varde
thæn som uv er konūgh-. oc thū sō
uv er biskopr. thy at siua mynthe
huargthm thera sith rike ællur biskop
dōme/ vtā them samo som fōr waro
oc sik sialffuo omskapte til dōdhum.

53

fōr thy er thz omōghelikt at sighia
at lucifer vilde wara gudh. æller
haffua iampt mylst wald som gud
sialffuo. Uv skal thot huaro thz fō-
ens sakt vara som ysanas sigh-/ at
lucifer wilde likas vidh gudh/ oc skul
lō wi thz latha hōra vara omōge
likt. Lucifer war som flæste sighia
fraemest oc arlikaste gudz engil/ oc
vndirstodh wael at honō hōrdhe til
at madha oc styra warldena fraem
mast aptr gudh sialffuo/ oc siua haff
de oc sidhā wordit, an hā haffde gudz
skapilse vnbdat, an han wilde ey
thæs vn bidha/ vtā vilde wardhe
bradriker/ oc stūdhade sua thz vald
mz sīne naturu kraft/ som hā skulde
faa mz gudz nadhō, oc miste thz fōre
alla gudz nadh- oc wenskap, siua sō
margh- mist- an īman dagh sins
iorderikis hīa wenskap/ oc thæn
hedh- oc æro som hans hra haffde
honō ætladh, an han tokte fram fō-
honō sialffuō, Suva vilde tha luci
fer likas widh gudh at siua sō gud
haffuo alla wildēna waald fraelst
aff sīne naturu kraft oc vtā gudz
gaff. Tasse ansuar prōffuar mz
anselm ordhe han sigh- at engle
lm stwndade til enkte ānat vaald
vtan til thz sāma som han haffdhe
bidhat. Uv spōr tak huat annan
engla synd war som fiōllo mz lu
cifer oc syndadho the samuliūdh sō
han. oc vilde huar thera haffua
fraelst vald mz honō huar æptr
sīne naturu kraffter/ vtan gudz gaff
siua som manghr mā thæt nar
hæller enō nīnom hra/ an konū
grenō sialffuō. fōr thy at hā varn

54

thz sik mere lön aff hono ¶ Aff godha
ængla natura skapt oc skipilse. oc
swa idra wrdhe meru talat ænnar
stadz æn gudh wil

Aat lywa balladhe lyusit dagh oc
myrkrit nat. oc swa wart en da
ghr aff quældo oc morghne. Vndirsta
dom wi thina först dagh aff solina
lyuse. tha ær thz oc skælikt at lyusit
wart först daghen thy at ey wrdhr
daghr vtan solina lyus ¶ Oc ær thz
marghelikt at gud börradhe daghin
aat qwældino. oc wart thz vppenbar
likt tekn at gudh skapade hans
hiærta oc hugh lucifer oc sidhan myrk
tis hono tha han syndade ¶ Oc ward
all wærlden nat oc för vilodh ath
sannom gudhi. oc tæskwns nat oc
myrkr wardh alt fran adams synd
oc til thæs gudz son hymerikis sol
oc lyus ran vp innan renasto sky
thz ær at sighia innan wra frw
liffwe oc lyste alla wærldena mz
ratte troo ¶ Thenne daghr likas vid
siælena lyus. hon liffwir först in
nan likamenom om ena qwælds stund
thzta ær madhan mannen liffwir. tws
sa hems ¶ Sidhan myrkis tha hono
siælin skils widh likamen. æ til tess
hono daghas hymerikis lyus a
domadagh. Vndirstandom wi thz
lyus mz sancto augustino ængla natu
ru tha ær thz oc vaghande mz
skæl. at thera lyus oc vndirstandil
se ær en daghr aff quældi oc mor
ghon. thy at godhr ængla sagho
först oc vndirstodo ¶ alt thz som gud
skapade mz naturlikom lyuse oc
vndirstandilse. oc för thy at the tak
kado gudhi oc loffwado han för alt

sit handha wærk. tha tedhe gudh
them sith ænlite oc gudelikt lyus
oc kallas thzta lyus morghin thy
at gudhlikt lyus ær lyusare æn thera
naturlikt vith som likas widh quæld
oc kom enghin natten mællom. æn
onde ængla the misto thz sighnadha
morghne lyuset oc nattadis the æwi
nelika nat. thy at swa som för war
sagt naturlikt lyus oc wit ær swa
som myrkt fram om gudelikt vit oc
lyus. oc ey skulom wi swa vndirstanda
at the nattadis oc myrktis mz thy
at the misto sith naturlikt vith oc
lyus. Vtan at the fingho ey gudlikt
lyus ¶ Spör oc naghor man hwart
onde ængla fullo tha swarom wi the
mz sancto paulo at thr æru öffwir os m
nan myrkri vadhri oc för thy vndir
himblenom at the æru owdughe at 33
vara mz godhom ænglom ¶ Oc thot hua
ro iffwir mannenom thy at han ær na
turlika ærlikare æn mannen. thr til
at swa nær mannenom at fresta hokim
doghande ær oc troo sinom skapara.
æn enghin man magho thr meera fres
ta. æn gudh loffwar them allar orka
de enghin standa gen thim. hwars man
siæl haffwir fra thy hon skapas oc
alt til thæs hon skils widh likamen
en godhan ængil til gömo oc annan illan
til frestilse oc hwilkin thima en on
dhr ængil frestar nakon doghandis
man oc lokkar han til syndh ¶ gifr han
enghaludh dragith manzsins wilia til
thera syndhena lusta ¶ tha loffwas the
diæfflenom aldrigh sidhan fresta nakon
man til thera samo synd. diæffla vald
ær oc myklo minna sidhan var hwa tol
de dödh æn för. oc myklo meer modh

the mankønet før æn sidhan sialffwer
lucifer han fiestade wan hæna oc vart
han swa wnnen oc bundin at enghen
maa han fresta før æn domadagher ær
naer oc antecrist ær kommen oc var-
dher lucifer hans tykto mæstare

Nw viliom wi spøria aff badhe
godhom ænglom oc illom huru the
vndirstanda hwar annars vilia ællir
huru the talas widh, oc ma gøra
nakrom mæne synas at hwar thera
weth annars vilia oc hugh, thy at
sanctus gregorius sigher aff os at hælghe
mæn æptir domadagh vardha swa
lyusir oc gønom skærir at æmskøt
som en gømer aat androm oc hyggher
tha syniger hans hugher gønom
hans sannvitt Nw sigher wær hwat i
nan læstine at wi vardhom like æng-
lom æptir domadagh, tha ær thz
likt sanno om ænglana at the vn-
dirstanda hwar annars hugh. A
mot tesso æru skæl jeremias propheta
skriffwar at enghin vndirstadhir manz
sins hiærta vtan gudh sialffwir Nw
ær wandare at wetha ængilsins hug
æn manzsins, thy at manzsens hugh
ma skyndom man prøffua aff likamans
skipilse æn ey ængilsins, thy at han
ær andeliker oc likama løs Tha skal
swa answarus til, at ængilsins hug
oc manzsens ær swa ærliker oc valdo
gher som før ær sagt, at ensamen gudh
haffwer vald antiggia at wænda han
æller vndirstanda. Oc enkte gither
han hælder vndirstandit æn wænt
oc æn ær ænglenom vandare at vndir-
standa nakors ængils hugh æn manz
sins før the skal nw varo giffwin oc
før ty haffwir ængelin ey maal swa

som mænen haffwa sith Swa som sanctus
paulus sigher ey talar ængilen mz mun-
ne widh annan oc ey hører han mz ørom
thy at the æru badhe likamaløsir.

Nw viliom wi tha først vita huru
the vndirstanda oc sidhan huru the
tala Ængilin oc manzins siæl skal
swa mykit aat som the taffla som
all ær skriffwat, oc andra the som ær
vtskriffwat vtan all ware til redha
at skriffwas Siælin ær swa som
en vtskriffwin, oc tha wæl til redh
at skriffwas thy at hon skapas in
nan barnsins likama vtan aller
kunnistur, oc haffwir gudh giffwit
hænne all anbudh oc redho til at faa
mz kunnistir thy at hon vndirstan-
dher enkte før æn hon seer æller hører
æn ængilen haffwir inskapadh oc
insøth mz sialffwo sik alla thingin
likuisse, oc først han vendher sin
hugh iffwir eens thinge likuisse
tha vndirstadhir han thz som gynom
spæghil Æn huru vndirstandir æn-
gilin gudh sialffwan aff sinne naturu
krapt. Thz skulom wi vetha at threm
lundom vndirstandom wi oc seem na-
kot thing som tha ledher at the lutta genom
spæghil swa som tha wi seem oss
sialffua ælla nakon annan innan na-
kon spæghil som oc mz thy at thera
andeligh likuisse skapas innan varo
øghon swa som wi sem nakot hws æl-
la stadh æller nakot likamlikt thing
før oss vtan spæghil tha skapas thess
andelik likuisse innan vaarom øghom
Thridia lundh seem wi solena lyus
tha thz skin sialfft innan warom
øghom Førsta lundh sagho æng-
la gudh sialffwan thagher the van

34

ro skapadhe gönō sik sialffua · thy at the
æru renasta speghil gudelike naturu
oc för thy see the gudh gynō sik sialffua
oc tæsse vndirstandilse | aff gudi haffdo
the mz naturu krapt för æn the vor
dho swa sælir | at the sagho gudz ænlite
thy ānat ær at see manz ænlite sialfft
oc ānat ær at see thz gönom speghil
An mz andelikō likamlsō ey vtā tek
nadō mz ögnom ælla örom | vtā mz fö
dhō som för var sakt · vndhe standa
the hwar ānan oc alt thz skapat ær
Æn sidhan the vordho swa sælir at the
wordho verdughe at see hans ænlite
tha saagho the han oc see ændelika |
swa som vir seem lyuset sialfft mz va
rō ögō · oc æn swa mykla lyusare so
han ær sialffwir lyusare æn lyusith
oc skulō wi swa at see hā æptir doma
Nw vardhō vir see hwru | dagh
the tala oc hwru likamalöst oc
skulō wi nw vitha at wi talom för ty
mz himmelikō aubudi oc lyfom varō
vilia mz vaarō mwne · thy at wær
hughe han ær först hwldhe inman sik
sialffwō som sagt var oc sidhā æn hul
dhe vnde likamenō · Oc för thy skulō
wi först haffua vilia at visa androm
mān vaan hugh · oc sidhā æn tala
hā fram mz mwnē · æn ængilin hā
haffwā ække vtā eeth skyul offwir sin
hugh · thz ær frælse som sakt var oc
enghin likaman | oc för thy thörff hā
ække andra hwndh tala widh ānan
ængil | oc wisa honō sin vilia oc ækt
æn vnna honō at vetha sin hugh
oc hwxa tolugh ordh til hans | som vi
talō mz mwnē til vaan ven | tha wi
vilō nakot göra kwnokt honō ·
Æn hwru skulō wi vndhe standha

sctm gregorium tha hā sigher | at wi
skulō vndirstanda hwar ānars hugh
æptir domadagh | iæmskot som hwar
hyghir aat andrō · thz ær at sighia
at vaara likama vardha swa rene
oc skære oc lyuser · oc hughanē krap
toghe at smygha | at ens mās hughe
haffwir enkte skyul före andrō vtā
sins vilia frælsi · oc för ty vardhe
tha swa mz os | som nw ær mz æng
lomē | æmskot wi hwxom vaan vili
a til vaan iæmsælan ven | oc han
hyghe göra at os | tha vndirstan
dir tæssa ludh hwar ānars hiærta
Oc maa hær mærkia hwru vaar
likame vardhe skinadhe för æn
han vardhe swa skær oc lyus · Æn
nan daghē skapadhe var hēra fir
mamentū · thz ær at sighia en fæstu
mællā vatnāna oc kallade thz hy
melin · Nw maa spöria hwat fæs
ta thæssi ær · som han kallade hymil
medhā hymelin var för skapadhe
Vilhom wi fölia scm augustinū ·
tha ær thæta skot löst thy at han
vndirstandhe ængla naturu | mz
thē himblenō som gudh skapade
första dagh | oc hāna bonadh oc ful
kōpnilse | mz the lyuse som gudh ska
pade första dagh | oc himbla naturu
mz tæsse fæstu | som han skapade an
nan dagh oc kallade hymil | Vilhō
wi fylghia andrō halghō mānom |
tha magho wi sighia | at himbla
naturu var skapadh första dagh
vtan sina fægrindh oc naturu krapt
oc hymiltūgil | æn första dagh tha
skaff gudh solinē tha dygdh | at hon
matte skina oc lyusa | som æn ær ,
ānan dagh tha skilde gudh hwan

himil īnan sin stadh. swa at æmpy
reu alt hws var dwarst. oc thr næst
cristallinū som thr kallas vatn thy
at thz haffwir ingin lich ælla lyws
vtan swa som watn. oc thot huaro
fastir som cristallus oc ey liōs oc ofta
dughir som watn. Nu vndhir thin
himbli ær stiærnu himil som fastir
sithir. som skil aat cristallinū oc
fyrugh ir elemēta. eld oc vædhir oc
vatn oc iordh oc ær watn nalkuno
gust aff them threm som offwan
iordhena æru. swa at faa mæn aff
almænnige folke vetha vel huat
wædhir ær ællir eldhir owan wa
dhir Nu sighx for thy at thænne hime
lin skal oc vara watn oc vædhir ty
at kristallinū ær owā han. oc ele
menta vndhir honō. Tridhia daghe
skilde war herra vatn offwan aff io
dhene all īnan ottean oc siō oc
bækkir oc bæchia oc lonnuba aadru
vndi iordhene. oc lat iordhena sin
ma vara bara thr til at mænen
matte byggia owā iordhena
NU ær thzta markiade at var
herra skapade werldhena alla
fyri vakon dagh īnan samblanda
dhō æmpnō. oc skilde hær hwaria na
tura fra andre īnan forsto thrē dagho
tha klædde hā hwart elementū oc himil
mz sīne fægrindh. Nw īnan thæna for
sto trē daghō tha skilde war herra forst
at dagh oc nat vm forsta daghē. Annā
daghin skilde han aat hymblana oc al
elemēta. tridhia daghen skilde hā hwa 36
ria natura fra andre som vexir a
iordhine. Nw var swa skriffwat a io
dhene for at iordhī war v nyt oc tom
o nyt for thy at mænen gat ey boot

a iordhene madha hon var lukt mz
vatnō. som for thy at enkte vaxte
a hēne oc for ty sanade war herra forst
vatnē samā oc sidhā skapade hā hā
nir a vaxt. antigha swa at taghir
vaaro vaxin all græs oc thræ oc
alzskona frukt oc swa vndirstanda
flestir hælga mæstara. ælla oc swa
at war herra gaff iordhene sædhis
krapt oc alzskona græs. thræ oc
frukt matto framledis væxa aff
hēne Swa vndirstandhir sanctus augus
tinus oc prōffuar nar han sin ord mz
thē ordhom. thr moyses sighir thr æpt
at var herra skapade alzskona thræ
for æn the vprunno. oc alzskona græs
for æn thz grodde blomstir aff sigh
æn andre hælge mæstara vndirsto
do thzta swa at gud skapade tridh
ia daghē alzskona iordhene affinghet
oc sidhan ødladis huart aff andro
Nw ma hær spørria om gudh ska
pade torn oc tistil oc ānor mensam
græs oc ma thz dørla nakrō swaras
at torskons war ey skapat for æn
æptir adams synd tha war herra
bānadhe iordhene. oc sagde swa
til adam tha thu ærffuoda iorde
na tha skal bæra torn oc tistil.
Nu wi skulō swa vndirstanda
at gudh skapade alzskons natu
ru īnan sex daghō for æn adam
bir syndade oc enghī ānor aff nyo
for thy skulō wi sighia at tistlar
oc tornar vaaro skapadha for a
dams mz andrō naturū. Nw pro
war thu a mot mz skæl enghī vart
wis domare plictar syndena for
æn hon ær gør oc for ty matte
gudh ey skapa mænenō men. for

æn han syndade. Thz swarom wi til
thwem lundom. Først swa gudh viste
wel før æn adam syndade at han
skulde synda. oc før ty skapadhe hã
før pliktena æn adam syndade tha
swa at honom var enkte men ælla
genærdha aff thessons thingom før
æn hã syndade. thy at the iordh som
han skulde ærffuoda før æn hã syn
dade sidh til fødho hon haffde giff
wit ingha frukt utan godha æn hã
haffde ey syndat. Oc sighir oc scrip
tin oppenbarlika at gudh saghdhe
til adam sidhan hã syndade. tha
thu ærffuoda iordena tha skal hon
giffwa tik torn oc tistil. thz ær at
sighia thu skalt haffua meen oc ge
wærdo aff thy thu thurfte til til
hiælp. Æn enkte tala han om andra
iord oc før thy matte wel wara at
ãnor iordh ey ærffuodas aff mãne
nom bæri torn oc tistil før æn han
syndade ey tha honom til men før
æn han syndade. Swa som en ræt
tir domare tha han byggir borgh
ælla stadh. tha byggir hã myrkia
stuffwo oc galga før æn nakor bry
tir vereth i stadenom. Annor answar
æru thesse enkte ær grass æller
dyur swa skapat men sampt mã
nenom. at thz ma ey wara honom til
lækedom iemwel eetir aff ormenom
thy at enkte ær thz skapat som ey
haffwi nakra naturlika dygdh
oc predica mãnenom nakra gudz
dygdh. Fiærdha daghe skapade
var hærra sol oc mana oc alla stiær
nor til at skilia nætir oc dagha oc
iæmlangha oc lysa iordhena. Thæt
ma undirlikt tykkia hwi war

hærra skapadhe hymul tunghil fiærdhe
daghe før thesse skal. himiltungil æru
lysinne ilæte æn nw var lysit ska
pat første daghe. hwar var tha mãn
til fiærdha daghin. Annor skal grasit
aff iordhinne vaxir aff iordhinne aff
solinna kraft. Nw vart grasit ska
pat tridhia dagh tha skulde oc æl
ler før solen wara skapat thy at hon
ær wærdughare. hwi mon oc scrip
tin kalla manan oc himiltungil my
kit mædhã mangh æru mere. hær
swarom til thessa lundh at swa som var
hærra skulde eet creatur widh annat
hwart mãn sina naturu skipilse i
nan første thre daghom. Første daghe
lysit mãn himblenom thy at thz æru
wærdughistir mãn likamlikom tingom
oc ãnan vatnet. thz ær at sighia
thry elementa som før var saght fran
himblenom oc tridhia daghen iorde
na bara fra vatnomen. Sammulundh
kladhir var hærra hwart æptir eet an
nat mz naturlikom thingom. mãn an
drom threm daghom først himblana mz
himiltunghlum fiærdha daghe. thz ær fiær
da daghin. Oc sidhan vadhir oc vatn
mz fuglom oc fiskom. ãnan daghe thz
ær fæmpta daghe. oc maghom wi
mærkia oc sighia at var hærra klad
de oc sømde sith handa wærk som
nw var sagt. Førsta tree daghana
mz thõm dygdelikom thingom som rõ
ras magho hwart fra andro. Nw
wardhom wi skælika swara skalom
oc til thz første swa som før ær sakt
at solen oc hymiltungil waro skapat
firi første dagh sialffua. lyus war the
giffwit første dagh thy at ey var daghir
før æn lyusit kom. Æn a fiærdha da

Thenō tha förzsta varo the giffwit
giffnar dygdhir oc krafftir at vexas
oc göra nokir skipte oc dagha oc iæ
langa. oc pröfuas lir mz at lynsins
ilæte ælla kar var giorth för æn lyu
sit. thy at solin siælff oc all himiltū
gil varo skapat fyri förzsta dagh. til
ānat swarō wi swa | at solin oc himiltū
gil gaffwo græs vært a iordhinne mz sinō
verma oc thy naturlikö sædhi oc krapt
som gudh skapadhe tridhie dagh | oc ey
aff sinne dygdh ensapni. oc för thy hörde
væl til at gudh skapade för naturlikt
sæde inan iordhinne til alstwna aff 38
væxt oc sidhan himiltuglin at hiælpa
til alzstona awext | Widhō wi vndir
standa mz the som sagdho at var hīn
skapade för græs oc thræ. tha swarar
basilius at var hīn skapade för græs
oc thræ æn hymiltūgl för thy skulo
at enghin skulde vantha at solin ællr
nakot himiltūgl skapade först græs sit
swa som magn hedner wæ vanto
oc dyrkado sol oc stiærnor swa so gud
oc skapara. Til thz tridhia swarō
wi swa at sol oc mane kallas för thy
hymiltūgl | mykin at the synas næst
mānom för ty at the æru nærme os
æn förzsto stiærno. swa som æru satur
nus oc mars oc synas optare | thy ath
the ganga skötare oc offtare ō krīg
hymelin æn the som æffwir meer æru
nir thy at hymlanir æru æ thy nidha
re at the æru offwir meer | oc ō kring
andra himbla. oc för thy göra the
mizsta himiltūglin næst gagn mā
nom oc iordhene. oc thee optare si
na dygdh oc ær thz pröffwat aff the
visasto | at saturnus gangir xxx aar
om kring | för æn han kombir atir

inan thy samma stadh som hā war först
Jouis stiærna gaar vm kring xij
aar mars om tw aar Solin sikir
mætta alla himiltūgla oc gangir
om kring ccc. oc lx. oc v dagha oc
vj stundhir ens dage Venus oc
mercurius æru næster planetu
stiærnor vndir solinne | oc æru tha
oc thera himblar swa sambundnar
widh solina at the thry ganga all
iamlengi vm kringh hwar om sin
himil. oc hetir venus andro nāni
lucifer | thz ær morghō stiærno som
riner swndō vp före solene oc stu
dō æptir hon hetir vesp. thy at hō
synis om quæsom stundom för æn so
lin sætz oc swndō sidhā. Mercurius
synis æ sammulīdh oc skil thera gāg
om kringh solina animgia litit al
la alz enkte Manen gangir nidh
ast oc skiotast thy at han haffwir
skilnastan wægh han gangir om
kringh siw dagha oc xx | sidhā gā
gir han twa dagha swa nær vn
dir solene. at ey giter nakon man
seet hans lyus fyri solinnes lyusi
swa som ekk litit vax lyus lyser alz
enkte tha solin skin om midhian
dagh Sidhan manē gangir fran
solinne tha kallas för thy ny atir
at manen haffwir enkte ānat lyus
æn aff solinne haffwir. Oc swa lan
ge manen gangir ey swa langt
fran solinne at iordhinna skugge
kombir mætta thera. tha ær hā
mz fullo lyuse | sidhā hā gangir
fran hene thy at hon haffwir la
gri vaghnn vm kring. tha vær
dhir hans lyus | æ minna oc minna
til han kom[illegible]bir atir widhr so

lena siälffua vpa attanda dagh ap
tir . xx . dagha | tridhia ær hon tiu
dagha mykir thy at hans lius
syns ey mera før solinnar lyusi .
Sidhan gitir a trættanda dagh
tha ær fyrna oc ny som før . Nw
før thy at iamlongin haffwir 39
ccc . oc xl dagha oc fem dagha
oc tymmer om kringh sex dagh
stundom meer tha haffwir kirkia
skipat bisextum hwart fierda aar
thz ær sum bisext om syu aar oc
thz wildhe at hwart aar skiptis
om söndaghe bokstawo innan mar
tologio oc alle halgo dagha . skip
tis hwart aar om wikudagh ept
annat | oc wilio wi først wndffiva
om söndagh oc andra halgha dagha
oc sidhan om bisext ccc . oc lx oc fem
dagha göra femtighi oc twa wikur
oc en dagh oc sex stundher. Nw ga
ga alla vikwna aff syw bokstaff
wm thy at vikan haffwir syu da
gha oc tha alla vikunnar iamla
ghns æru wtgagnar tha ær æp
tir en dagher oc sex stundher | oc
wardher tha thune æptheste da
ghen tekas mz nyu are oc by
ria nyt aar oc swa skialedh æfter
ra æsins æpturste dagher wara
thæs arsens förste dagher som æp
tir kombir . oc swa som dagha
nar skiptas om . swa skiptas oc
om bokstaffwinor | vm hwart
aar oc før thy kōma halgher da
gher. Nw vp a | annan wiku
daghe oc annan kōmo the j
fierdh aar | oc tridhia kōma the
at are. Nw ær ey vandalöst oc
skipa swa sex stundher eens daghe som

haffwir flyta . kōma ther enkte innan
dagha tall oc foro ther wille radha
tha kōma swa til at en eth aar
byriadis atla om morghonen | tha
byriadis annat om midhian dagh
oc tridhia at quældeno | oc fierda
om nidhia nat thy at en naturli
ker dagher haffwir fyra stundher oc
xx | tolff om lyusan dagh oc tolff om
nat tha badhe æru samman iæmpn .
wiser men ffwno thzta raadh at
wtan vndbrwgh sex haffwir flytande
eens aars . oc siæx annars oc siæx
tridhia ars til siæx vnirflytande
stwndher fierda aars , oc rekna
tha samman fyrum sinnom sex stundher |
oc göra tha alla saman en natur
likan dagh thz ær en lyusan dag
oc en nat . oc höre swa til at rek
na hwart fierda aar . Nw haffwo
en dagh vnirflytande wart aara
tall hwart fierdha aar | hwat skul
lo wi hæter aff honom göra en se
tia ha j mz androm daghom innan
martologio | oc lata en bokstaff
thiena thim badhom . hwar maghom
wi honom helst widher kōma. Giff
nom aff fara sex them manadhe som
fanbaster ær oc fæmsta haffwir daghana
han ær februarius han ær oc æpturs
te manadher arsins æpther thy som wl
den war skapat j marcius manadhe
wara ffim dagh | oc war swa bisextus
sattir innan februario helom mana 40
de före wara fim dagh . at dagha ta
li oc thwem daghom thy at wara fem
dagher kombir sidha innan marcio | oc
kallas than dagher bisext . som wdhe
a latin tyswar sex thy at then da
ghen skal tyswar reknas | før sex stu

dhē huart fiærdha aar. Oc ær thz
marbelikt at æn ey gömdis tæsse
rækningh nu bisext tha haffde nw
jwl warit stundom vm wara fru
mæsso vm fastona oc warffru mæs
sa om midhian somar. sēns iohes
mot hælgana mæsso om jwl. Oc
haffde thzta timat thry hundradh oc
xl oc iiii aarom æptir wars hærra
byrd / thy at man swa mangom arom
haffde ömir skutit. xc dagha oc en
dagh thz æn ey gömdis bisext. Nw æ
ru xc dagha oc en dagh thz fiærdhun
luter / æn wi skripto sönder try hun
dradh dagho oc xl. oc iiii oc magha
vridha rumliba aff xc dagho oc
enom, thre manadha / thz ær en fiær
dadel aff iæmlangano oc före hun
drada aar æptir tæssa rækningh haff
de jwl nw varit om hælgana mæs
sa thima, oc hælghima mæssa om
midhian somar oc aldrigh madha
wi liffwom komo jul atir / a thæn
sama dagh som gudz son föddes

An hwi sighir war hærra at stiær
nor skulu vara tekn oc förbyn
dhē sino prophetom himbla tekn. thz ær
för thy forbudit at himbla oc stiær
na ællir daghir tekna intte om na
kors manz siæl ællir liffnadh som för
war sagt. vtan thz ær sat at stiær
nor æru tidha tekn oc dagha oc æru
som här sighx. Stiærnor æru swa ara
tekn at hwar planeta stiærna som
æru syu skillar sith aar / æptir sinom
vm gangh oc alli sama eth ar hwil
kin thima the koma alle atir hwar
iffwir andra æller vndhir man thæ
sama stadh som gudh satte thæm. Sa
turnus gör sin iæmlanga som ær

nær xxx aar. Iouis gör sin iæmlanga
swa langan som æru nær xii aar.
Mars gör sin iæmlanga swa langan
som ær nær tw aar æptir thy som han
gaar langer om kringh oc hans himul
ær widhir. Solin gör sin iæmlanga
swa langan som wi haldhom thy at
hon ær kunnogast. Maanen gör sin
iæmlanga swa langan som en maa
nadh som halffwir hetir up oc halff
wir nedhan veng. oc mercurius the
görra sin iæmlanga swa langan som
solin oc vir haldom ællir litlu skam
bri. Oc thy haldom wi oc iæmlangan
thz æptir som fflere planete gangha
oc hælst æptir solinne thy at hænne
kript kænom wi mæstan oc æptir
hwa gangh langias daghane ællir
skæbriras / Nw madhan en planeta
stiærna gangir skot om kring tha
kombir annar sendh oc swa mangh
ære hwar om andra at thær koma
aldrigh alla saman. hwar iffwir ælla
vndir andra man the sama skriptil
se som gudh siælffwom satte thæm för
æn lidhin æru siæn thy wærlden
skapadis fæmptan thusanda aar.
Thz prössnado the wisasto ællis mæn
som fordom vaaro oc haffdo starkla
ra liffwoth oc thiærna æn nw haff
wa mæn hwar som sith liffwod wil
nidha tha ær hono hær æmpne
giffwin / at rækna æptir hwario
planeto vm gang / the sagdo oc
för thy at wæriddir manga skul
do koma ærwædelsa / hwar æptir
andra oc hwar thera skulde vara
da fæmtan tusanda ara gamul
æptir tæssa rækningh / som nw var
sagt. æn war hærra wrækir thæm

41

atir om thetta maal nw thy at warl
den skal aendas a domadagh Ap
ter domadagh skal all waerlden
aendas oc humbla gangher. oc vard
en yterste dagher aewdeliker swa at
solin standher sama stadh aewaerdeli
ka | oc all himiltungl oc enkte fodis
a iordhene sidhan | fore thy vardher
enkte aldri skapt sidhan aella wil
da Nw tha war hon laet sit fodha
nu waro mando tha waro ledin
fem thusanda ar oc thu hundrat
eno are nina tha aeru aeptir aff
ena waerld aldri nyio tusanda ar
oc atta hundrada oc eth aar Nw
maa nakor vaenta at swa laenge
skal waerlden standa oc ey vardher
fore domadagher Thaessa waentu
brydher atir kristin tro som sigher
nu wars hera mynne | at enghin
weth aff thom thimanom vtan fa
dher aff himerike Oc ey nodh bin
da os thera skal som nw war
sakt. thy at som sagt aer humb
la roras ey aff sine naturu en
samu | vtan maest aff aengla kraffti
som styra nu skiel oc firelse | oc
forseo aeptir gudz budhi sins
skapara Oc fore thy bidha oss
engin at humbla gangher vardher
swa laenge som the roras vm
kringh til ena skipilse aeller an
dra | vtan swa laenge som gudh
wil at hans aengla styra thera
skipilse oc ffaerdh .

Nw wilom wi tee huru staernor
aeru oc himiltungl dygda tekn .
aeptir thy som dagha haffua napn
aff syu planetum | taessa syu staernu
haffua krapt iffuir iorderikis

thing hwar vp a sina stundh a daghe
nom Saturnus forsta tidh a daghenom
Jouis ther naest Mars tridhia tidh
Sol fiaerda | Venus fampta | Mercurius
siaetta Manen syunda Nw aen thu
spor swa skulu dagha haffua napn
aff staernom Oc forsta dagher som
loghardagher aer | heter aff saturno
saturnus dagher | hwi heter naesta
dagher aff fiaerda planeta Soneda
gher aff solinne oc ey haeldher aff Joue
torsdaghe. aella hwi heter tredhie
daghin manedagher aff syunda
staernone ffore aen wi losom thetta
aella swarom til tha viliom wi hu
sare visa daghana napn | fore thy
at hedhner maen visto ey sanan
gud | oc fingo tho hwaro himiltungla
kraptir iffuir iorderike hwart aeftir
annat | tha waento the at engin vare
hoghre gudh aen himiltunglin oc dyr
kado them hwart aeptir sino napne
fore hogesta gudh | oc gaffwo hwar da
ghin sino gudhinom til hedher | oc kalla
do forsta daghe | som aer loghardagin
diem saturni. oc tydisker maen kalla
aen j dagh saterdagh. oc annan dagh Saterdag
diem sol aff solene som wi an sondagh
kallom | aeptir waro gambla maale som
tydisker oc aengskir halda aen Thridia
daghen kallado the diem lune | som ty
dher a wara tunga manedagher | Fiaer
dha kalladho the diem martis | som
wi kallom tisdagh | thy at marz dyr
kadis fore orloghe gudh Oc waare ffae
dher som haer man lando hedhner ma
the folghdo oc thera willo | oc kallado si
dhan hans dagh dagh frodz dagh | oc
waendis sidhan at kallas tisdagh aff
sidhwaenio | thy at ther war laettare at

næpna siva som magh ānor ordh
æru vardh Fiæmpta dagh kalla
do the romarar hedhno diem
mercury. oc ware fædhir odhens
dagh aff enom konunghe at the dyrka
do hanom for gudh thy at han war val
dughastir thera innan landom i for
næpda æru Siætta daghen kalla
do hedhner Romarar diem jouis
oc ware forfædhir torsdagh som
waldugastir war nest odene Siun
de daghin kallado hedhner roma
rar diem veneris oc ware forfædhir
freedagh aff fringh drotningh odens
kono oc hallo aller mæn fiin wara
thera byrd thæn daghin som wi kal
lom loghurdagh forsta wiku dagh
thy at siva war hwarom wisat æpt
anan fraa adame at han war forste
daghir werldena war skapat. Æn wi
kristnir mæn æptir wars hera byrdh
oc vpreest aff dodha haldom søndaghin
for thæn forsta oc dyrasta. thy at
war hera res vp aff dodh om sunnudag
foddes om sønedagh byriade at ska
pa wærldena vm sunnadagh oc for thy
ær han forste daghir badhe aat al
dhir siva oc at hedhir. han wardhir
oc æptarste daghir thy at all wærla
den ledhir nest siu daghom som byria
dis aff sønedaghenom Sidhan hon
ær forgangen tha kombir thæn
søndaghir som aldrigh qwældas
æller myrkis oc maa wæl sønne
daghir heta thy at tha skin solin
æwinneliga iffuir alla wærldena.
vtan hælunti siva som anarstadz
skal sighias æn gudh wil Th
skin oc the signada solin gudz
ænlite firi hwarom dogthandis

mane æwdeliga The halgha ku
ka kirkia kallar han wars herra
dagh særlika thy at siva som nw
ær sagt. war herre haffwer mar ke
likast thing skapat oc giort vp
a honom oc æn skal han gøra mange
dagh kallar han secundam feriam
thz ær at sighia annan halghan
dagh. tisdaghen kallar han terci
am feriam thz ær tridhia hal
gan dagh. odhensdagh kallar han
quartam feriam thz ær fiærda hal
gan dagh. torsdagh kallar hon
quintam feriam thz ær fæmpta hal
gan dagh Fredagh kallar hon siat
te halgan dagh. Syunda dagh
kallar hon siva som halge mæn
kallado fore wars herra byrdh sa
batum som han haldu fra the forsta
oc tydhir a waro thungo roo oc hwi 43
lo. thy at siva som os ær budhit
at halla halagt aff træla werkom
om søndaghen oc haffua roo nest gu
dhi oc halghom mannom. oc hwilas a
godhom bondom man halge kirkio
Siwa skulom wi halda alla halgho
daghana halgha aff synnom som gø
ra mannen dyeffwols træl oc stun
da til roo oc hwilo

Nw sidhan wi withom daghana
na nampn. tha wilom wi løsa
thz spurt war hwi romara kalla
do ey siva hwan daghen aff plane
tom som tha æru skipadhir hwar
æptir andra. oc swarom wi siva thz
til at en naturliker daghir haff
wir fyra swnnoghir oc xx. Nw he
thir hwar daghen aff them planeta
som mæsta krafft haffwer iffuir ror
derike. tha thæn dagherin byrias

Nw haffwr saturnus sin mæsta krafft
först tha løghirdaghir byriar oc thy
hetir han saturnus daghir a tydis
ko. oc dies saturni. Thæn næst fylghir
iouis planeta oc haffwr sin mæsta
krafft om næsta stwndhina. oc swa
hwar æpte annan. mars oc venus
mercurius luna. Nw tha syu stwndir
æru lidhnar / tha byriar saturnus a
tir attonda stwndina / oc swa hwar
æptir annan / som nw war sagt. oc
swa atir tridhia sinne tha fiortan
stwndar æru lidhnar. Nw sidhan xx
stwndhir oc en æru lidhnar tha
haffwa först thre planetir atir
sin mæsto krapt hwar æptir annan
Nu hin fiarde planeta / solin byriar
första stwnd annars daghs mz sinom
krapt. oc thy hetir han sundaghir.
Thy at hwar daghir haffwir nampn
aff them planeta som mæsta krapt
haffwir innan hans första stwndh. Nw
byriar tha solin sunnedaghen oc næs
ta stwnd venus. tridhia mercurius
fiardha mane. Fæmpta saturnus
atir hin förste siætta iouis syun
da mars. attonda solin som för
oc fæmptanda. Nw sidhan en stwnd
oc xx æru lidnar mz thre plane
ter vmgangom. tha fulkoma tre
planetar sol. venus oc mercurius
thria stwndhir ytersta sunnedax
sins oc byriar sidhan tridhi daghen
mz manans krapt. oc för thy
hetir han dies lune thz tydhir
mz os mandagh. Sidhan byr
iar næsto stwndinar saturnus oc
swa hwar æptir annan om kring
oc kombir æ swa til mz rækning
at than planetan / som børiar na

kon daghir han wardhir byria at
attonda stwndhina oc fæmptanda
oc andra æptir tighio. Oc then som
ær tridhi planeta æptir honom mz
vmgange rækningh om kring han
hetir athir byria oc næpna æptir
sik siælffwo næsta daghin. oc maa
nw vara hwario manne lyust som
thetta læs. at första daghin hetir
saturnus / annar soler daghir tridhia
manedaghir / fiardha martis daghir
fæmpta mercurius daghir siætte io
uis daghir siwnde veneris daghir
æptir the rækningh / som wisir mæn
haffdo firi wars hærra byrd / oc æn
kalla them swa maghe kristne mæn
tha ær andra sidh / æn sunnedaghir
ræknas förstir. oc saturnus daghir
æptarst mz tolighi rækning / som
war wisadh. the som lækedom
idhna the skyra sith lækedoms
blodlat. oc lækedoms dryckia æp
tir thy som thæs planeta / haffwir
krapt ifirir the stwnd / æller an
dra vm daghin som wæl ær til
fallin. thy at saturnus haffwir
kalla krapt oc torran / oc gör
it blodh / oc man oblidan Jo
uis haffwr vata dygd oc varma /
som bæst ær widh mans blodh
oc helso. Mars oc sol the æru
badhe thørre oc heter / oc för
thy ær fulgodhir. oc tha hetare
æn Jouis venus oc mane oc
mercurius æru vatir oc kaldhir
oc mercurius bæst til mata / oc
æru thy bætre æn saturnus at
the æru vatir / oc skipa hær the
ra manzsens licama / æptir sinne
krapt oc ær engin wærre na

naturu

tura æn kald oc tyr oc enghe
barwe æn warm oc wat. Sidhan
a femte daghenom skapade war
herra alla fiska oc fughla / oc signa
de thim oc gaff them dygdh oc
kraft at ökias · oc swa sigher at
war herra skapade all the liffwa
dis thing som watnum giordho vt
aff sik. Nw matte dærla nakor
man swa vnderstanda at wat
nen födde först fiska oc swa sidhan
oc at ey skapade gudh thim an
dra lund · oc at the ey haffwa
natura krapt at föda aff sik sit
kyn. Ey skal thz swa vnderstan
das vtan swa at watn swa at
vatn giorde aff sik fiska oc fughla
thy at engin fisker ællir fughil
matte annan aff sik födha tha.
vtan war herra skapade the aff
vatneno. Nw ma haer vndras
hwi war herre signade fiska oc
alla fughla oc enkte annat sikh
handa wærk hwarte för ælle
sidhan för æn atir mannen oc
æru tha annor dyur ærlikare
æn fisker oc fughla. Ther swarar
til at war herre skapade som tigh
ærlikare æn som. först the tig
som alzstinge æru vtan liff swa
som elementa sialff / sidhan liffuandis
thing oc tha först the som haff
wa swa litit liff oc lönlikt at
the röra sik ey aff stadh vtan
inz vaxt swa som græs oc thræ
oc födhis eth theira aff andro
ey swa ey swa at the kænna na
kon lusta · oc enkte fæm with
haffwa the. Sidhan skapadhe
han the liffwandis thing som na
kot wit haffwa likalikt / thot hwaro
födis eet aff andro mz lusta. Oc förstu
sinne han skapade tæskons thing tha
signade han thim all skapadh oc oskapad
thy at the æru honom all likast silffwom
som ensamin haffwom fullkomen lusta oc
glædhi mz sik sialffwom. Oc hördir tæsse
signilse til ey fiskom ællir fughlom · vtan
allom liffwandis dyurom som nakra kno
æru lottakande hwat lusta ær oc frygd
Tha signade han sidhan mannen thy ath
han skulde wardha framer lottakande
gudhelighe frygd oc glædhi. Nw ær oc
thz märkelikt at war herra tha han
signade the tingh som födhas skulo
hwart aff andro / tha sigher at han skapade
hwart theira æptir sina slækt oc kyn /
æn tha han skapade mannen tha sigher
han enkte tolikt. Ther swaras til ath
war herre sagde för thy swa om annor
liffwandis thing / thy at hwart theira
takir kyn oc slækt aff andro tha the
födas. thz ær at sighia badhe sial oc
likame. Æn mannen takir sial aff gu
di sialffwom oc ey aff fadher ælla modher
Nw ma oc spörias som ffor om war herre 45
skapade varghin ælla byörnin ællir
nakor mensama dywr för æn adam
syndade. Ther swarar til sanctus augusti
nus tæssa lund · thingher en som enk
te kan til gærningh til thæs syndz hws
som maghth haffwom andbudh som han
kan enghta skön a[illegible] oc faar dæla na
kot at gripa thz anbudh / som heet ær
ælla hwast oc brænner sik ællir skar
tha dyr han oc sigher / hwar lagdhe
haer æller til hwars tæskons wadha
fyri folk / som ingangir oc sitir tha
mæstarin sialffwir oc haffwir kænne swæ
nar oc lee / oc spotta thæn dara som

eubte wet hwat til hörir thera ge-
nigh Swa ær oc tha saknoghe
mæn sunga man wars hwa sind
io. thz ær tha the hugxa om hans
handa wærk tha nyuta the sin hug
a thim creatur som æru mensa oc
vndra til hwars the æru skapadh
aff godho oc menlösom gudhi. æn
var hwa veth wæl hwat til hörde at
fulkomna wærldena mz allzskons
krapto oc dygdo som tha war saght
wi talado om mensam gerð Tas
se ordh talar sanctus augustinus amot
manicheos som at dieffwlin mon
de haffua skapat ta skadhs thing oc
ey gudh sialffwir Tha skapade wa-
ra mannen mz vidhtulan oc rad
widh sik sialffwo oc godha angla
swa som than mæstare gör som
gör wæl konstogha gerning oc ær thz
sant at för ingen creatur lagde gudh
swa dyrrin kost vt som för mannen
tha han sidhan mz sino signada son
frælste Nw viliom wi först spörria
æn adams sial war för skapadh æn
hans likame. oc maa thz synas at
hon war ffor skapadh thy hon maa
wardha aff ingo vtan skapas aff
alzengo. Nw ær swa sant at alt
thz gudh skapade man sex daghom
thz war skapat aff æmpno som han
skapade aff alzengo före första dag
Annor skal til thas sama æru tws
se. sialin ær likare anglom æn lika
likom tinghom oc för thy sighir at gudh
aff vphoffwe skapade fughla oc fiska
aff watnom. ælla hwi sighir at gudh
skapade fughla oc fiska aff watnom mz
thera likama haffwa meer aff iord

æn aff watne som pröffuas mz thy
at hwart likamlikt thing lutar na
turlika til than stadh som thz ær
wordhit i. Oc först thz fisker æller
fughlar æru dödhir tha giffwa the al
dre stadh för widh iordhena. æn the
wardha kastadhe vp ffraa iordhe
ne Nw ær tha vatnit naturlika
offwir iordena oc höghra elementum
æn iordin ær Thær til swaras swa
at hwart thz likamlikt thing som
wardhir aff nyt haar nidhre mz os
man wardeno oc i iordhinne
æller man watnom thz skal vara
blandat aff fyrom elementis som æru
elder oc tusse tu som nw waro
sakt. thy at himintungla thz som vn
der ær himblenom thz ær aungha
ghia nakot elementum aff them fyro
alle oc naghot elementatum blan
dat aff them fyrom elementum för
æn thz wardhir umskapt elementum
sidhan. thy at enkte wardhir aff
andro vtan umskipte. wmskip
te wardhir ey vtan eet taki nakot
aff andro til sin. oc thz til at nakot
thing skuli wæl saman blandas
aff them fyro tha skal thz mæsth
haffwa aff thy som mæstan haff
wir kraftin offwir andra. oc aff
thy mæst som mæstan haffwir
kraptin offwir andra Elderin för
darffwade thz som mere krapt
haffwir thera thzta blandh oc
mæn ey tusskons tingh langhi m
nan thy at thera triggia elem
tor kraptir fördarffwa hwar a
nan som bætir maa. hwar the
mötas som clerens hete vatsinus kyto

oc kolden hita æn ey vare thz
thera mattugare aat mykelek
som mina matte Nw ær iordin
mzst kraptogh aff thim fyrō / oc
for thy skal hon vara mæst inan
samblandi thera fyra · tha nakot
vardher aff thē ælla fordarffuadis
skot thz samblādh for hanez skuld
Oc ær thzta vtan atwbyrd sat om
all the tingh som varda aff fyrō e
lemētis apar thera likama skipil
se Ein æru nakor thing liffuan
dis som gudh siælffuir skapadhe
at vara inan watni æller wadh
ri · tha haffua the oc aff iordhine
mæsta lot sins likama / vtan the
andbudh som the skula fora sik
mz inan watni æller wædhri / the
æru samblandat mæst aff eno
thero æller andro swa som fiad
ra a fuglō / oc flos æller spord oc
vngha a fiskō Oc for thy sighe at
gud skapade them a vatnō Nw
spor thu hwi gudh skapade hæl
ler fiska oc fughla aff vatni som
sipt sigan aff wædhri som fisker
inan watni / thz til maa swaras
som ffor war sagt at wardher ær o
kunoghari mangō mānom æn
watn · oc for thy wilde war herre
vndirstanda mz watni / thy clem
ta offwā iordhena Siætte daghē
skapade war herra all liffwandis
dyur a iordhine oc madka oc or
ma oc alt thz krypper a iordhene /
æller inan iordhine som ær mold
warper Oc som war herra skuldhe
ytersta tridhia daghen iordhena
oc hwart thz wid amnat / som vare
ir affust iordine · swa kladde hā

oc iordhena ānan tridhia daghi
thz ær at sighia / siætte daghē mz
threm tingō som sik matte røra
oc siælff fora likamlikō tingō / Nw
ænglaner mykit for skapade æn
likamligh thing · tha wart oc siælē
ffor skapat æn hānaz likame / twe
se skal æru amot / hwilkit creatur
som gudh skapade · tha skapade hā
thz forst oc gaff thy sidan krafft oc 47
drygd naturlika Nw ær siælin al
la likamās kraptir / tha wart lika
mē forst skapadher oc sidhā siælin ·
Til tessa quæstionē swarō vi swa
Origenes han sigher / at gudh ska
pade alla siæla samdher mz anglō /
oc alla iamgodhar / swa at enkte
skulde at thera natura / vtā waro
all iampt andeliken creature Æn
sidhan swmar syndado · oc sumar
stodho stadhelica / inan gudz ælsko
ga / tha skulde gudh them tyssa lud /
at thim som stadeliga haffde varit
thz skulde æuærdelica vara andeli
ker / oc sælir mz gudi / æn hwar som
syndado the skuldo bindas vidh li
kama / swma widh diæffla oc som
ma widh māna Daniel inan
psaltarenō han flar tyssa villu
draffuel til iorda · oc brytir æthir
Origenis ordh mz thim hælgha an
da Then hælghe ande han sigher
sim mz dauid / at gudh skapar
hwars mans siæl oc hiærta sins
lastō / thz ær at sighia æmskot so
barnsins likame ær swa til redher
inan modher liui / tha skaper gud
hwario barn sina siæl som mas
tan liffs krapt gifwir inan hiær
tano · thy at thz ligger midwalt

man likamenom oc æru tæsse ærwine ligh skal, at huilkin thu thing gøra ena naturu | tha maa huarie thera wara iæmwel fra andro som mz Nw haffwa manen ena naturu æller va ri han ey en, oc for thy matte hans siæl aldrigh for haffwa warit æn hon kom widh likame, Nu huru siælin haffwr sik æpther likama dødhan thz skal annan stadh sighias æn gud wil, til thz førs ta skal a mot war, swarom wi swa at æn siælin haffdhe siælff swa ful kona natura som ængil haffwr tha haffde hon warit skapat føre førs ta dagh. Nw mædhan hon haffwr naturlikt band mz likamanom, oc ma ey hans nøsta oc hans aubudh swa som øron oc øghon til sina naturli ka syslo | tha watt hon skapadh mz likamenom oc swa for thy at the gø ra badhe ena mans natura oc mz thæna sama ordhom swarom wi til sama annat skal som os war a mot

Nw vilium wi spørria C bortt om adams licama aff huari o han war skapadher, oc sigher skrip tin at han var skapadher aff vate iordh swa som ær dy. Nw møta skal skriptine oc sighia swa manzsins li kame ær ædhlikaster, ædhlikasta thing skulde wara mz ædhlikasta ludh. Ædhlikare lwnd ær at skapas oc wardha aff alz ingo, æn aff fu lom dy swa skulde tha gud skapa manzsins licama aff alzingu Æn nor skal manzsins siælar æru alra naturlika krapta dyghdelikast | oc ædhlikast. nw swa myklu naturli ker krapter ær dyghdelikare | swa myklo ædhlikare licame hører ho

nom til æn han skal widh likama bin das | Nw ær himelin ædhlikaste lik me oc for thy tykkir at manzsins likame skulde haldher skapas aff himblenom. skulde oc manzsins lika me skapas aff nakro elemento | tha ær elder oc wædher ædhlikare æn iordh oc vatn. oc for thy tykker at manz sins likame skulde haldher skapas aff them | æn aff tæssom. riskare ær wars hera ordh æn nakor manz skal. Nw sigher swa war herra siælff wir man skriptine at han skapade manzsins likame aff wate iordh war herra ensamin han ær swa ful komen. at han ær alt oc haffwir alla dyghdher oc krapter man en ne dyghd oc enom krapt. thz ær hans enfalda natura Oc æn thot huaro at wi tænkiom han swa vitran | oc swa godhan oc swa weldoghan tha ær tot huaro alt eet mz honom. swa som sigher dyonisius | æn tæsse fulkomilse hon ær lottakin aff ænglom alla fire mast | thy at alla skapada dyghdher oc krapter æru ændelika sæmfiat man thera hugh oc vndirstandil se Oc ær manen lottakin aff tæsse fulkomilse tha ey iæm fulkomlica som ænglarin thy at han skal ug ha alla sina kunnist oc wit | aff li kamlikom tingom som han seer oc hører vtan medhom ær tha andra kwndh alt oc haffwir nakra ludh alla dyghdher oc krapta | thy at likas ænglimom mz siælinne. han likas widh hymana mz thy | at swa som hymbla natura ær vtan tolika krapta stridh. som elder oc vatn

haffua oc all elementa oc æru for thy
æwinnelighe . swa ær oc manzsins lica
me wel til matta blandadher aff firom
elementis at han haffuer ey ifirirwætis
heta ællir kyla . vtan alla tyrko oc
ma vhyris længe wina helbrygdo
æn manen fordarwar ey sialffuir sin
licama mz ifirirwætis mat oc drykk
wiku ællir ærffwode . thy at ey vitu
mæn hwru the skulu sit liff oc lifnad
styra . Oc for thy ætir ma opta oc
drikker mangt thz som wæker ælli
skækker hans naturlikin hittan in
nan liffin . oc thz aff værir strid oc
genwærda innan licamenom mællan
fyghura elementorum krapta som han
ær blandadher aff Manzsins licame
ær oc lottakade aff firom elementis
som han licame ær blandadher mz so
nw ær sakt . æn thot hwaro at ey sie
meer æn han war skapadher aff vate
iordh oc skroghe ty at vatn oc iordh
æru os kunnogast . oc for thy at allar
naturur hittas mz mannenom tha kal
las han minne werld

Nw wardhom wi swara genburdha
skælom oc til thz forsta swa . at war
herra wald thz teddis yffrit tha han
skapade iordena oc vatnit oc all ele
menta aff alzingo . oc swa som the æru
aff alzengo skapadh swa ær oc manzsens
likame som blandadher ær aff the firom
som aff alzengo komo . æn hwi skulde
han aff them firom wardha . thz ær nu
sagt thy at han skulde haffua alla na
turur innan sik oc likas widh alt .
Til thz andra swarars swa at sialin
formatte ey sysla sina naturlika gær
ningi mz tolkom likama som himil .
oc hwatzske hetir ællir kaldhe . æll

tughe . hardher ællir lenther thy at han
ær ey tyr ælla watur Nw skal æ sialin
haffua tæskons andbudh som swa æru
skapat oc fullkomnat oc kænna ext aff
andro . oc see oc hora thy at ogho skul
lu wara blandadha naturlika mz
vatn oc ællir likamin skal wara blødher
oc lin at kænna mz For thy sighir a
ristotiles at the som haffua blot køt
oc harundh the æru bæst skapadher til
nænne oc vndirstandilse . thy at wi
vndirstandom enkte vtan thz wi haff
nom mz likamans andbudhom firnimt tha
likas manzsins likame widh himbla
natura mz godhe skipilse som nw wa
sakt . Til thz tridhia swarum wi swa at
manzsins ware hwatzske himbla na
turu likir oc ey wæl fallin til sialina
sysslu . æn han ware aff elde ællir vatn
ællir nakro eno elemento . thy at swa
som oghstene haffwo enghin særlika
lit oc for thy kænnir sialin mz honom
alla liti oc enghin æn han ware litadher
swa som the fina som haffua litadhan
oghsten mz naghrom annat Swa kæ
na oc sialina krapter mz them lika
ma som ware aff eno elemento . enkte
annat elementum Oc for thy skal manz
sins likame wara blandadher aff allom
elementis wæl matadhom thz til at han
kænne thin all . oc ey skal han haffua
mera aff eno æn aff andro swa som
oghsten skal ey meer haffua aff eno lit
æn annan vtan alz innan mællom Swa
som wi seem oc at æn skalt ar ær li
tit mz særlikom lit tha synis enkefins
drykker litir gønom thz . Nu ær olikt
oc wæl matat mællan andra leta
tha ma man kænna alzskons drykker
lith innan kærenom . Nw wilium wi

spöra oc letha æn manz sins likame oc
hans natura ær skalikast skapat. oc th
mötta tæssi skal. Swa myklo hån ær æ
likare dyur thy bætir skulde hans lica
me wara skapadher til alla gerningh. Nw
ffinom wi at sum dyur haffua lættare
likama. oc före thy magho the skötare
færdas huart the vilia æn nakor man
Rækiar dragha oc bærir wardher æn
mannen tha tykkir at mannin haffwi
ey bæst skapada naturu æpther sinne
dyrlik. Annor skal thz ær fulkompnat
som enkte ær affat som prophetane sigh
ia. Nw ær meer affat manzins lika
ma æn nakor annor dyur som haffua
næpn oc klædhe aff natura til sinna
wærio. oc mannenom ær affat tha synis
manzsins likame alla minzst fulkomen 50
Thridhia skal likare ær mannen dyurom
som nakot wit haffua. æn them som
enkte wit haffua tha skulde han hæl
dher wara wærin nidher til iordhena
æn rætther wp som thræ. thikare æ
ru gudz skipilse æn nakor skal. Nw
skapade gudh mannen rættan som seff
wis man ecclesiastico oc wi seem al
le at sant ær. tha ær oc swa bæst
skapat. wi swarom swa til at gudh
sialffuer gör som godher mæstir man tha
han gör eet arbudh tha actar han ey
huru godh æmpni han takir til thz
arbudh. utan huilkit bæzst ær fallit
til thera syslo som thz skal til thæna
Ok före thy ær aldrigh swa riker sm
idher. at han smidher yxe aff gulli æn
thot huaro at hån laghi studom gull
om kring ægina. thy at iærn bithir
bætir æn thot huaro at gul ær bæst
Swa giordhe oc wår herra. han gaff
huarghi creature the skipilse som

hænne war naturlikast oc ey dyrast
oc före ty at likamans manzsens ær
skapadher til at thiæna sialinnar syslu
före thy ær han swa skapadher som han
ær bæst fallin til sialinnar naturligha
gerningh oc syslu. oc æpther thy som
han ær hænne nyttelikastir oc ey æpther
thy som han ær sik sialffuom ærlikast
swa som tresti skal swa wara klad
dher som han maa bæst sino hærra thiæ
oc æpther thy som hans pænningher orka
at klædha han. Nw wardho wi fræ
go at swara oc swarom wi til thz först
ta swa at mannin skal haffua all ele
menta swa mattadh som före ær sakt at
likamin see wel skapadher til got næ
me oc maghe længe uinna. Thy
haffwi mannen tænne wit oc vidhirkæn
nilse oc nu ythersta firm vitom Enskons
vit haffwir mannen oc annor dyur
at kænas vidh narwarandis thing
swa som mz öghom oc örom oc an
drom firm vita anbudhom Annor
skons vit haffwir mannin oc annor
dyur aff them thingom fiærran æru
fran them swa som oxen minnis
sins esthinis hærra hws oc gangher uit
tokugha hem til hans. thy at the waru
före nær tha the kændo them Thridh
ia wit haffwir mannen ensamin aff
allom dyurom thy at han weth ensa
min huat natura ær thz tingh so
han kænner The fim före manzsins
wit the thiæna vndir thz thridia
oc skulu thera anbud wara swa
skipat at the magho bæst hiælpa
til manz vndirstandilse. Nw thz til
at thz mædlasta manzsins with
see wel skipadh tha hörir til at
han haffui mæstan hiærna aff

allō dyurō · thy at hā ær anbud tess
nissens oc ær han nybrit vatthr na
turlika oc kaldhr. Nw skal thz and
budh naturina | som wi drughom rot
uz oc wadhr · naturlika wara tört
oc githir ey warit fullkōlica tört i man
manzsins natura fyri hiarnās vatho
thy at the æru var skapadh | oc för ty
hittas mangsh dyur som haffua be
tre krapt at drugha rötz æffter wa 51
dhr | ware oc mānen swa lætter som
fuglen æller ānor lættasta dyur tha
ware vadhr sins krapt oc eldz | mast
i man hans naturu · thy at the thu
elemēta æru lættast oc ware tha
māzsins likame ey swa matadhr
wel som nw war sagt at honō hörir
til. Til ānat swarō wir uz thz same
at horn oc klör oc hart huld oc kött
æru aff thy | at the dyur thu haffua
æru myok iordblandat i man sinne
naturu | oc ey swa matat som manz
sins likama hörir til · oc ey matte
tæsköns likame wal thiæna til goth
næme oc vndirstādilse som nw war sagt
An war hui han fullade mānenō the
na skada uz thy at hā gaff honō skæl
oc kunst at dicta sar bætri klade oc
flere vapn oc hördhe thz mānenō til
som otalikt thing magha i man hugh
koma oc dicta oc göra. Til skal tridh
ia swarō wi swa | at mānenō hörir na
turliga til at wara rett vp vaxen oc
standha oc ganga rettir för ty skal
först ær thzta at mānen ær skapadhr
til wit oc vndirstādilse oc skoda göra
oc styra | alt thz gudh haffuir i man iorde
rike | Nw æn hans anlite vare nidhir
lut til iordh | tha ware ey hans likama
vit som mast thiæna til godha vndirstā
dilse swa wal skapat, thz til som nw æru
the · mædhan hiærnē oc ōghon æru ey

nidhir kufft vndhir likamā · vtā firils
offuir han at see oc skodha hwart
han wil om kringh sik oc aldra hælst
a[illegible]ta vm sith hymerike. Annor skal
a[illegible] tesse haffde mānen nidhir lut
hus[illegible]od som ānor dyur tha gin
ge han a sinō handō | oc wordho hans
hændir ompuka oc hardha · oc the
ware ey wal fulnar til alzskona nyt
la gerningh som hā skal idhna. Tridh
ia skal æru tesse ginge mānen a
handome | tha skulle hā slita sina fö
do uz mwnenom | oc haffde hā iæm
harda wærin oc tugho | som nw haff
ua ānor dyur · tha tolde han ey
widh alzskona krankā mat som
opta warir mellā tæn oc ānor
hwas tingh oc mensam | oc sidhan
ware tungan ey wel fullin at ta
la | uz alla wazrinar · thot hwa
ro at manzsins varir olikaster
widh tvea wæxt thy at rötir æru
tærom för nwn oc uz thu dra
gha the sina födho aat sik · oc för
thy wet thz nidhir a thu som wp
weth uz mānom | oc thz vp som
nidhir veth a mānenō · thy at træ
kasta sin offuir wertis thing | owan
aff sik oc rensa sina naturu. Nw
skör thu hwat krapt mānen haff
wir tes som han githir haldit
standit rettir mæer æn ānor dyur
thz til swarō wi swa | at æn thot
hiwaro at aller māzsins likame
ær wel mattadhr · tha ær tha
hans hiarta hetare æn nakor an
nars dyurs | oc för thy at heten
wil naturlika wp | tha lyptir the
na heten allan hanna manz sins
lættan fran iordhine | æller uz stade
na kwapt · oc ær mæstar i hiærta
no | oc för ty at thz ær uz hanna

hiælp som haffwer skælsan wilia thy
maa oc mandz sins likame bygghias
tha swa synis Nw ma thu swa
spørria skadhar ey thine hete lika
mans skrypilse som swa skul de
wara matulo som før war sagt
Thr til swarom wi swa / aldhr manz
sins likame ær matadhr / æmpt
mz swa elementorum kraptom wtan
hiærtat som ær aldra hetast oc hiær
nan som ær aldr kalder. Oc ffør
thy brythr hiærnans kold hiærtans
Nw vilium wi spyria Hwi ta
æn qwinnan skulde skapas
taghr mz mannenom / oc twæn først
før skæla skuld at hon ey skulde.
gudz gerningar æru fullkompnar
Æn aristotiles sighr at konan
ær ampnadr mandhr thy at na
turlika æther hwar fader oc mo
dhr fødha son. æn før thy at na
turlikar kraptir antiggia thera
ær swndom wansam / tha fødis
opta dotthr thr son war ætladhr
Nw ma ingaledh nakot hindra
wars herra ætlan oc vilia. tha ma
tykkia at han skapade ey qwin
nona annor skæl. twældombir oc
tvænist the følgdu syndene / thy at
swa som sighr sanctus gregorius. thr
wi syndom ey thr ærom wi alle iæm
nir. æn nw konan naturlika
skyldugh at thiæna mannenom ty
at hon haffwer naturlika mynne
krapt oc dygd æn mannin. thy
synis at hon skulde ey skapas før
æn æpthr syndena Tridhia skæl
enghin skulde giffwa synda æmp
ne. nw wiste war herra wæl at mz
qwinnone / skulde synden børias.
tha synis at han skulde ingalund

skapa qwinnona Thr amot mera be
ghr thz the halgha script sighr. æn
alt thz som manna skal magha prøff
wa Til quæstionem swarom wi swa ath
konan ær skælika mannenom skapadh
til hiælp ey før thiænisto. hiælp æller
hughnadhr aldra mæst. ællir nakra
syslo. thy at swa som sanctus ieronimus
prøffwar / mz theophrasto philosopho. til allo sys
lu oc thiænist tha ær mannen bætr ska
padhr mannen til hiælp æn qwinnan / oc
før thy skulom wi vnderstanda thz war
herra sighr. gørom honom hiælp lika honom
sialffwom / at konan war skapadh særlika
til thess. at en matte fødas liker androm
aff naturu som son æpthr fadhr. at ul
manda thing / the ørkia sina naturu
innan hwarie stwnd. swa oc græs oc
thræ æpthr solena krapt. Oc ær oc før
thy thera fødzlo kræpthr. sambundin
mz them. æn all lifswandis dyur haffwa
skiptan innan tw fødzlo krapt oc ær an
nat thera karlkyn / oc annat qwinkyn.
oc tha badhin saman skapat aff gudi thy
at the ær enghin bindugh bundin Æn
mankeliga skapade ffør war herra man
nen ensamen oc sidhan kono før kænne
doms skuld. at mannen skulde stwndom
ensamen wara halzt om godha tidhe oc
hælghar Nw vardhir wi skælom swa
ra / til thz førsta swa at thz som en natu
ra ædlar thz hindra stwndom annor swa
som aristotiles sighr / at fadhr ætla fø
da son oc fødhr dotter antigia før thy
at naturan ær vansa æller ffør thy at
nakot vadhr menar mz sin krapt skuld
oc ær thz halzt swnnan wadhr som ha
sighr / oc thz som en natura ætlar. thz
hindrar annor mz sine krapt Nw vadhr
gudh allo naturum oc thera kraptom oc
ætlan oc før ty varð enkte swa hindrat

at thz ær ey aff hono ætlat. oc före thy
hørde gudi til at skapa qwinona, en
thot hwaro at enghin fadhir ætla
at födha döttir Til annat swarö at
twænne thiænist ær til En wærldoms
ær tæssi tiænist / hwar som hwan ak-
tar sith eghit gangh aff ānars thiæ-
nist oc ey hin som tiænar ætlar me-
ra sith gagn æn tiænisto manz sins
Annor tiænist ær styrsl oc yffir bud
til alla thera gang som sins hæra budhi
lydha swa som en stadhir æller ceth
land. ællr een bofkap takir sik en
hæra oc föresæo man / thæ til at the ma-
gho swa myklo bætir styra oc fræ-
ma. Oc ær tæssi thiænist eet aff
firælse. oc til tolika tiænist skapade
gud qwinona före syndena Til thz
tridhia swarö wi swa. at hwar som
menadhe allan skadha. han hindra-
de flere gangh swa som æn en man
wilde ey skada sith korn / oc kastade
thz widhir man mold. han hindrade
thz mera awæxt oc mera got korn
wtan före thy / giffwir en faltbucer
ena duwo til dödh at hā wil flere
före haffwa. swa latir oc war herre
kornen wara thz til at korne ma-
gho wp springa Swa læt han oc
enā warda. swa wilde oc war hærra
skapa bonona som hā wiste wæl
at synda / skulle thz til at iomffru
matte födas som aldrigh syndade
Oc haffdhe warit adams syndh
tha haffde aldrigh gudz son man-
dom oc varo natura takit Oc
ware mānenö mangt thz afaat /
som hā haffwir nw til hedhir oc
skal framer faa Oc sighir sctus
augustinus swa at gudh lati aldrig

nakot ilt wardha. æn hā förmatte
ey oc wilde got göra aff illo
Nw maa spöria hwi qwinan
war skapat aff mānenö mæ-
dhan enkte ānat qwinkyn / wart
the lwnd aff barkyni Oc æru
skæl a mot. qwinan war skapadh
mānenö til hiælp oc ökia mankönit
oc off nær skyldskapir hindra hwo-
na falagh tha war thz ey qwæmelict
at första bona skuldi födas aff första
mani. hwi skulde qwinan skapas
aff mānenö / thz wisa oss flere skæl.
thz war först til manzsins æro oc he-
dhir at han skulde thz mz likas widh
gudh sialffwa / at swa som gudh ær en
samē wphoff alla wärdena swa ær en 54
mā förfadhir första alz mankynsins swa
som sighir aff iman actibus at hā giorde
aff mānenö alt mankönit Annor
skæl Annor dyur haffwa swa sith na-
twrlikt falagskap at the æru sundom
skyld oc magho skilias oc haffwa en
ga bofkas syslu samā / æn man oc ko-
na oc thu hion the magho aldrigh
skilias wtan skulu alla sina dagha
samā boo. oc haffwa badhe saman
bofkaps syslu Oc före thy hörir thm
til at haffwa mykin kærlech hwart
til ānars at hwart thera haffwi hug-
nat aff andro. oc före thy war thz skæ-
lika giort / at qwinan at bonā gior-
gis aff mānenö thz til at hā skulde
swa myklo meer ælska hona som
sin eghin lim Tridhia skæl war för-
ens faghirs tekn skuld. at swa som
ena skapadis aff adams sidho swa
skulde the hælga kirkia födhas om
sidhe aff ihū xpi sidho / thy at alla
dygdhir vatnit haffwi at twa sialena

aff syndh innan firutbari oc giffwa
hēnæ vattan kristindō oc gōza hēne gudz
barn oc en lim theri hælgha kir
kio / alla the dygd oc krafft haff w
thz aff the blodhe som vtran mz vatn
aff waras hrā sidho tha hā hangde oc
soff a korsseno Thy sighir s̄tus paulus
til ephesios at thz ær eet mykit sacra
mentū innan ihū xpo oc hælgha kirkio
Nw ær lost hwi kona war skapadh
hældhr aff mannenō æn nakot ānadh
qwinkyn aff karlkyni til genburdha
skal swarās wisiwa. at skylskap qwī
nona aff thy at eeth folk fōdis aff an
dro naturlika hindrar hionalagh.
æn eua hon fōddis ey aff adam oc ey
war hō han dott vtā gudz barn
Nw ma spōria hwi qwinan wart
aff manzsins sidho oc riffini oc hwru thz
matte warda. war hēra skapade enkte
riffinir watis innan manzins naturu /
swa som mānin haffwr mist aff sinena
turu Nw tha domadaghr kombir oc
wi skulō alle vpstanda innan hwars
manz naturo som honō war naturlikt
oc infōt oc fōr thy maa dōrla nakwō
swnas at eua standhr vp a domadagh
innan adās sidho Annor skal thz ær
omōghelikt at eet riff tholis aff mā
nenō vtā warl oc pyno. Nw matte
mānenō enghin warkir wara fōre
syndena som sidhā skal sighias æn gud
wil Jak spōr oc hwru matte en warin
kona wara aff ena riffin swa skōt / ty
at hwilkin thima eet thing wardhr
meera vtā naturlikā wæxt mz fōdho
tha wardhr / thz thr mz wndhare æth
thz vardhr tyndra oc tōnare / swa sō
spilsi sighia at mz enō næffwa fullom
mz iordh / maghe wardha tio sinom

swa mykit watn fōr thy at iordhen
na natura ær haard oc tiok oc dryg
aat æmpnō. oc aff enō næwa mz
watn / ma wardha slik tio mykit.
wadhr ma warda slik tio mykit
eldhr æptir thy som hā ær skær
oc ænnu / litin owarst vndir himb
lenō som hans naturlika stadhr.
Nw ær thz wæl vanlikt at hō wær
tio luts mere æn eth adās riff.
tha haffdhe warit oc swa mykla
tiwnare. æn adam som watn ær
tunnare æn iordh / oc ær thz ey likt
sāno at swa haffwr varit. ikkare
ær skriptin oc thæs hælgha anda
ord. æn all the skal nakor mā hit
tir Til spurninge swaras swa at thz
war aldra quæmelikast at qwinan
skapadis aff manzsins sidho / fōr the
ra naturlikt fælagskap the skul
lo sama haffwa. haffde hon warit
skapat aff hans hoffde tha matte
hō wænta sigh at wara hans frū
waare hon oc skapadh aff hans
fotom. tha ware hon dōrla fōr
wirdh aff honō / oc matte wæntha
sik wara hans fotatrudh. vtan
aff hās sidhu / vart hō skapat alla
quæmelikast swa som hās heme
likt fælaghe hion. hon war oc fōr ty
skapadh aff hans sidho at hon tek
nar the sāla brud / som gudz son fæs
te mz sith blodh oc fōdis aff the
krapt som all dōpelse haffwr oc
all sacramēta aff thy blode som vt
ran mz watne aff hans sidho / tha
hā war sompnadhr a korsseno oc
vp giffwit andan Nw wardhō
wi skalō swara til thz fōrsta swa
at thz riff war infōt oc inskapat

mz adam oc hördhe hans naturu til ey
tha æptir thy som han war en man
vtan æptir ty som han war mankyns
för fadhir oc vphoff· thy at wi skulom
rekna adam badhe för en man| oc
siwa för alla manna fadhir| oc för thy
haffwir han enkte thz nust som hono
hördhe ensampnom til| æptir ty som han
war en man· oc thz eua skal vpsta
da mz hwariom a domadagh som hans
ensamms natura ær| oc för ty war
dhir sik adam vpstanda· oc sik thz
eua æn the æru ey æn vpstandin
Til annat swarom wi siwa at a
dams synpn tha war hwa
tök vissint aff hono war alt annor
synpn æn thæn som wi soffwom na
turlika| Oc för thy sighir scriptin
mærkelika at war hire sændæ hono
inclikan synpn· oc war twskons
at war hwa hyrti hans hugh oc ækt
siwa högt iffwir all hemlik ting|
til gudelika thinga vndirstadhisæ
oc at weta hwat warda skulde oc
at gudz son skulde födas aff hans
afkönd· at han kænde enga gen
wærdo innan sino licama· vtan go
dan lusta| æn han kænde nakot til
sin likama mædhan han soff· thy at
thz sama viff war siwa hono giffwit
at aff thy skulde födhas mankönt
thy war thz hono hælghir lustelikt
æn pinlikt| thy at hwar natura d
bir sik mz naturlikom lusta Til thz
tridhia swarom wi siwa som augusti
nus swarar hwru war hwa thordhe
fem thusand manna| wæl matta aff
fem lenom brödh· thz ær at sighia
hwru han ökte siwa brödhit Thz si
ghir sanctus augustinus aff· at siwa ökte

war hwa thz brödhit som han ökir oc th
korn innan iordhinne swiras· j manghir
halm oc ax· oc myklit korn innan hwa
rio axino Nw finom wi om natur
likom skalom| at korn ökis twsa lundh in
nan iordhenne| at solin sindhir watha
iordh vm kring kornit oc ökir kornit
til mata| oc aff twskons födha varir
kornit oc ökis mz thy| at the waata
födha som solin syndhir wændis innan
korns naturu| siwa som waar födha i
nan warn naturu· Skapthir oc hete
syndhir födhona| oc silar aff thz venasta
oc wændhir thz til sin Oc kastar wt alt
thz orena· siwa varir thz kornit
iordhin vm kringh wændis innan korn
mz twskons krapt Oc ökstos firm le
wa brödh innan thæra firm lewom mz
gudz krapt Siwa wilium wi oc sighia
at thzta viff ökis mz thy| til twæghi
aara gambla kono waret mz thy| at
gudh siælffwir wande om nakor an
nor tingh| atler skapade til thz viff
mt æptir thy som tilhördhe hwa nyke
lek Nw ma spöria æn adam gat
seet wars hwa gudom för æn han syn
dade Sanctus augustinus sighir at förste
mannen war enkte faat thz godhan
wilia lyste til Nw haffwir hwar go
dhir wili oc got hiarta· lusta oc astu
dan til at see gud siælffwan· tha synis
thz at ey war thz adam faat Til
questionem swarom wi siwa· at mz thz sins
hughir han ær naturlika siwa wiliom
ghir at wardha siæl oc nödhughir varsæl
at han ma aldrigh wardha frawende
aff sine astudan til sælighet Nw
haa som seer gudh siælffwan han ær
rænestbödt siwa sæl at enghin skapadhir
ængil ælla madhir ma ypsia sik sæ

lare ælla haffwa nakra afundan si
dhan til nakon annan fagnadh · thy
at aller fagnadher oc gladi ær alz
enkte wart fran om the gladhi
mz gudhi ær · oc for thy ær thz o
mögelikt at nakor than som seer
gudz ænkte maghe sidhan nakot
annat wilia æn gudhlikt Oc for ty
ma enghin synda sidhan han seer ful
kolica gudh sialffuan oc madhan a
dam syndade sidhan tha ær thz vtan
iæff at han ey æn haffde seet gudh
sialffuan vtan dörla swa som moy
ses oc paulus sagho han som war æn
norzkons syn | æn the haffua som see
gud innan himerike · oc skal annarstadz
sigthias æn gudh wil · Tha vndirstod
adam myklo lyusare gud sialffuan
for æn han syndade æn sidhan thy at
gudh sialffuir taladhe hemelika
widh han innan hans hiærta | oc lyste
hans hugh mz gudelike sannudh swa
som han talar mz godhom ænglom · thz
ta lsar sanctus augustinus likt sano ·
Swa mykit skilde oc aat · at han vn
dirstod gudh lyusare æn wi swa som 57
bætir kænir iak en sinnidh · æn iak
seer honom innan enom spæghle | æn iak se
hans sinnidhe oc gærningh oc wet iak
thz aff at han haffwir giort oc ey annar
æller oc æn annar sighir mik aff honom
huilkin han ær Swa scriffwir salomon
at gudh skapade mannin rættan | æn
mannen han miskapade sik swa at han
skal letunde fara oc sporiande sik ·
Iamskot som forste man saa ælla vn
dirstodh nakot creatur · tha beddis
hans hughir at vndirstanda thæs
skapara · oc haffde enkte hindhir swa
som wi haffwom · thy at huilkan tima

wi sem ælla hughom vm nakor ting
tha gitom wi næstan swa myklo mi
na hughat om gudh · vtan wi skulom
thz til mz myklo arffuode æn hans
hughir war swa rætter vp til gudh ·
at han vndirstod allaledh gud genom
huart thz thing han hughade · oc
loffuade iamskot sin skapara Oc
for ty scriffwas at gudh skapade
mannen rættan æn nw far han le
tande oc sporiande aat gudhi mz
otalikom tingom Til thz skal a mot
war bort ær skot swarat at godhin
li ær wæl skipadhir · oc thz var
ey wæl skipadhir vili at wilia
swa sin lon haffua for æn the æru
tiænadh · wæl skipadhir wili | han
bidhir sin lon til the æru tiænadh
oc hans hæra wil honom lona æn han
wet hwan skal likan | Nw war a
dams wili aldra bæst skipadhir
for æn syndade oc wiste wæl ath
gudh lonar wæl allom mannom oc
for ty haffde han enkte meen aff
thy | at han saa ey æn gudh sialffuan
wtan gladhlikadher afwunda | Nw
æn thu spör æn adam haffde alla
konstir ælla ey | tha skal gömma at
answarom Adam han war forste man
oc vphoff mankonsins badhe til
aff kömodh naturinna | oc swa tilkæ
nnom · thy at the æru thry som
fudhir ær skyllogher barn · natura
födha · kænedombir · Nw æru
wars hæra gærninga alla fulkomp
nar | oc hwus innan allom hans gær
ningom · at fyri thz som ey fulkomp
nat ær aff sik sialffuo haffwir na
kot annat warit som thz giordhe
fulkomet swa som hwar ma fina

at aldrigh födhis enkte barn æn ey
ware nakor warin man för som fiæl
matte wara Oc enghin pæpling-
mm nakra bok æn haffde ey nakra
mæstara ælla oc enghin man nakra
gærning vtan nakor haffde först lært
ælla vtan andbudh Oc för thy skapa
de gudh förstan man fulkomen tagh-
aat aldher man them waret oc kraft
oc maghin som til hörde . xxx . ara
gamblum manni oc barna fadher matte
wæl wara oc bostap styra . oc swa vit
ran at han matte allom mannom kæna
rætta tro oc sidhi badhe . oc swa alla
the kunstir som mannenom æru ærli
kar oc tarffliker . ey at eno likamans
tarffwa vtan oc til siælatarffwa En
hwadhan haffde han swa mykit vit
madhan han haffde enkte ront ælla
studerat . Mæstughare ær gud siælf
wir æn siælin . oc matte gud myklo
fulkomare giffwa hanom alla konstir
æn hon gate nakon thima the fan
git mz studeran oc idhnan ælla na
kon mans kænedom Huar lydhe han 58
ær nyttelikere mæstare oc ey hæggo
ma oc for thy viste adam oc kunne
all nytlik tingh . æn ey wiste han
ælla vnde wita allan hæggoma
Oc för ty wiste han ey nakors mans
hugh ælla nakora hæggoma som
warda skulde . ælla huru mangi ste
na liggia a strandenne ælla huru
mang grænd synas i man solgisloma
Thr næst ma spyria æn nakor
matte swika adam ælla nokran
man ælla kono æn han haffde ey syn
dat oc ma thz skiot swara likt sano
at the matto swikas . thy at aplus
paulus sigher at konan war swikin .
oc ey adam Amor skal at hon hör

de at ormin talade tha war æntigha
at hon wænte at han kunne tala
naturlika ælla at gudh haffde sk
ipa giffwit hanom maal Oc huat
hon hældir wænte tha foor hon vil
thy at hwarte war sant thz mz sy
nis at hon matte swikas Tredhia
skal thz ær naturlikt at hwart
tingh synis minne wara tha man
ser thz fiærran æn tha thz ær nær
Oc the sama naturu haffde manz
sins ögha fyri syndena som æpthir
tha matte oc han fiura wildher om
nakor thing myklelik tha som nw
oc mz thz sama skal matte han wa
ra nakra lundh swikin Swa haff
madherin soffwit æn han haffde
ey syndat som wi soffwom thy at han
haffde ænt som hanom war budhit
tha haffde hanom oc drömt . æn dröm
ma æru ey aldrir sanir oc tykkir
siælinne tha man drömer at hon see
siælff the thing som tha æru fiær
ran . vtan thera likelse vndis i
nan manzsins hiærta oc fyr tha
siælin wil thy at hon hyghir wa
ra nakot naturlikt tingh oc ær
tha ey annat æn thes likelse .
Fiærdha skal haffde madher ey
tha hældir witit nakors manz
hugh æn wi witom . swa matte en
man sighia sik annat hughxa oc
annat hwxade han tha wari thæn
daradher oc swikin som hordhe .
Sanctus augustinus sigher a mot mz
thyna ordom . taka widh fals för
sannindh oc wænta thz sant som
ær fals . thz ær manzsins syndha
plagha oc plikt oc ey skapat æl
la först skipadh manzsins natu
ra Til questionem swarom wi swa

at swa som gudh man · swa enkte
war ilt i man hans wilia swa skra
padhe han | oc swa godha hans hugh
at han matte enga lundh wildher fa
ra · oc enkte ilt æller nakor wanskelse ·
matte honom til koma swa langhe han
war lydughir gudi · oc swa som han skir
de sin wilia æptir gudz wilia tha skir
de han tha swa sino witi at hwarte
hans ogthon ælla oron | ælla nakot
likamans wit matte hans hugh dra
gha til nakra willo · vilin ensamen
han war frials han matte ensamin syn
da oc fylia godho ællir illu ¶ Nw wa
dom wi skælika skadum swarin æn wi
kunnom · apostolus paulus sighir at konan
war swikin thy war for thy at hon haff
de for nakra balde man hughenom · 59
thy at swa sighir sanctus augustinus at
aldrigh haffde hon trot ormsins or
dom æn hon haffde ey for haffwat
wilia til ofstærlikt wald ¶ Oc skal thz
swa wndirstandas at ormin talade
til hana iættadhe hanne gudhlikt wit
æn hon atti · hon trodhe honom ey
wtan haffde wilia ey thy sidhir
at wara swa witir som gudh · oc
thz inz syndade hon forst ¶ Oc ta
ghar hon haffde syndat inz thina
hugh tha foor hon wil oc trodhe
honom · oc swa wart hon swikin
oc ey for ¶ Til annat ma twe lundo
swara amagna at hon wiste tua
ghar forst | at diæffwlin talade i
nan ormenom oc trodhe ækenkte hans
ordhom | for æn hon haffde framlint
tan wilia til gudelike hedhers gi
ri som nw war sakt · Ællar at
hon hughsade nw inz sik forst hon
hørde han tala hwat hælst gud
sialffwir haffde honum maal giffwit
sidhan han war skapadhir ællir at

diæffwlin taladhe i man honom ¶ Oc
ær thz ey alt eet at hwa · æn swa
maa wara oc wænta æn swa ær
thy at for stalundh goza wetre mæ
tha thin kombir nakor wndarlikt
oc darir hina lundo ¶ Til thz tridh
ia sighiom wi swa at wæl matte honom
thz til koma at honom tedhis for ogthom
nakot thing i man sompne æn thz ær
sialfft ¶ Til thz fiærdha sighiom wi swa
at æn nakor lughn for honom oc sagde
sik annat hwat æn hwadhe tha troo
de han ey andra lwndh æn swa · at
thz matte wæl wara sant | æn enga
lundh sagde han sillia trygd at na
kors mannz lyghn · oc ey hærdhir mis
tryghdh for æn gudh sialffwir wisadhe
honom hwat sannast ware ¶ Nw wi
hom wi spøria om forste man oc alle æp
te honom haffde wald haft iffwir all
dywr æn ey haffde syndin menat ·
¶ Oc synis forst at thz haffde ey the
iffwir som skriffwas at adam gaff
allom dywrom nampn · sighir augustinus
at ænglar førdo all dyurin til hans
¶ En hær maa wæl budha sin wilia
iffwir sin hion oc kalla thin for sik
hwar han [illegible] wil ¶ Annor skæl · æn
hær giffwir wæl swa spart sina mæn
at enghin gør androm skada · wtan
sattir them wæl om the æru osattir
¶ Nw æru the maghu dywr som aldrig
maghu warda sat · swa som æru
warghar oc fiar ¶ Tridhia skæl
sanctus ieronimus sighir at mannene torff
te ey dywr for æn han syndade til
nakra gæringh ¶ Nw wilde han oc
enkte haffwa iffwirnatis for · oc
enkte skulde oc gudh innirwartis
giffwa ¶ Tharda skal hwa som æn
drom skal thiana · han skal wndir
standa hans budh ¶ Dywr kunno

enkte mazsins budh vndirstan
da · scriptin ær vizare æn skæle
hon sighir at war hꝛa skapade
at mānen skulde wara som høff 60
dinge oc hꝛa firi allō fiskom oc
dyurō oc foghlom ❡ Til questionē
swarō wi swa · at swa længe mā
ne haffde fult gudz wilia swa
længe oc haffde alt thz liffuadis
æꝛ skapadh war · warit lydught
hās wilia oc ær thz naturlikt
lagh at hinnitna thz som haffw
mīne dygd oc tiænar thy sō haff
wir mere dygdh oc ærlikare æꝛ
Thz maghō wi see oppinbaꝛlica
æn wi rekna the tingh mz os
æru · Jordin som nidhest ær / oc
alla minst wærdh hon tiænar
græsi oc thræm som haffna næzt
liff · thy at iordin ær alzskona
rota mater som smiman war
salt Grodha frāmeꝛ thænaꝛ ioꝛ
din mannenō / oc græs oc thræ oc
alzskona frukt / oc fōꝛ thy hōꝛir
til rettoghi maꝛ han maderin
ær rettoghare æn nakot ānat
at hono tiænir badhe iordin oc
græsit oc all dyurin · thē hōꝛir
oc til at radha som bætir weth ·
Nw ær mānē ensamū skælwis
aff allō dyurō · oc fōꝛ ty bōꝛ hono
bætir til at wara hꝛa yffir all
dyur · oc thꝛ til war hā skapa
dhꝛ oc alt war hono lydught til
at han syndade · oc haffde ænwar
delica lydukt warit / æn hā haff
de lydoghꝛ warit sinō hꝛa Nw haff
wir han fanget sit synda gæld
sidhan han war olydughꝛ sinom
hꝛa · tha wordhu the hono olydug

som hono skulde thiæna Oc ær
gudh nadughare æn hā wardhꝛ skyl
loghꝛ ær / oc haffwir æn giffwit
sinō dyurō the ragde vndhꝛ mā
nū at the thiæna hono til liffs hiælp
oc lisa · ❡ Nw wardō wi skælō swa
ra til thz fōꝛsta swa at ænglin
ær høgre hꝛa yffwir dyur æn mā
nū oc fōꝛ ty æru the æn lydugha
re ænglenō æn mannenō swa sō
bōndhꝛ æru lydughe enō foghata
Oc thot hwaro ma en marskalk
ællir drosati waldughꝛ mera bin
da yffwir thm · oc maghō wi swa
sighia mz scō paulo / at ænglane
tiæna mannenō · oc fōꝛ thy wisa
do the dyurin hulka lydno the
skuldo halda mannenō · swa som
en foghate skyꝛir bōndhꝛ vndhꝛ
enō konūgx lydno oc hās bæsta
mana Nu hurn ma wara ath
ænglaꝛ thiæna mannenō thz
wardhꝛ sighpas tha wi komom til
scā pauli ordha æller æn fōꝛ æn
gudh wil ❡ Til anoꝛ skæl sagde
somir / at all dyur waro spak fōꝛ
æn maderin syndade æn them
mæstarō som mik tykkir at skæ
likare sighia / swas thz omøge
likt · thy at thera natura ær
ey omskipt fōꝛ manzsins syndh
Oc ær thz naturlikt somū
dyurō at liffwa vidh ānara
dyura hold · swa som leonū al
la fulkom / som ey æta nakra
frukt ælla græs · oc tha hwa
ro ma enghin sighia / at the wa
ro vndhꝛ manzsins hꝛa dom
fōꝛ hans skuld · thy at gudh
siælffwir ær oc oc ey thy sidhꝛ

ra hera som skapade at swa skulde the
ra natura wara | swa som maderin ær
oc thy sigher fulkans hera | at han giffwir
honom sit hons til födho Til tridhia skal 61
swara wi swa | at madherin törffte ey
dyuri næmst til nakra likamans tær
wu Ey til klædhe thy at the wisto inga
blygd för æn synde war gör | swa som ther
barn ther aldrigh giorde synd. thy ath
enkte ær ther maderin törff blygthas
fyri wtan synde | æn han ær skalikær
Ey oc til födho thy at liffs træ war the
för fræmsta födo | oc annara træa frukt
i paradis oc ey til færda ælla förelek
för hans maghim. tha törffte han alz
skona dywra widh oc pröffua sit na
turlikt wit | oc skodha thera naturær
oc vndirstanda thera skapara | genom
hwart thera swa som genom spæghil Oc
tekmadis ther mz ty at war hera lot all
dyur koma för adam | oc at adam gaff
them allom naturlikt nampn | oc pröffuas
ther mz oppenbarlika | at adam kunne al
la naturu list. oc wiste alla dywra na
turu Til fiærda skal sighiom wi swa | at
oskælegh dyur haffua nakot lottabilse
aff enkte. oc styrir them thera natu
ra swa som wi sem at maga tranor
flyghia æptir ene | oc mangh bi haff
wa en konungh æller wisa | oc fylghia
æ honom. oc æ samuludh haffde all
dyur folket mazsins wilia æn han
haffde ey syndat

Nw ma spöria æn ther ær sant
som scriffwas | at gudh giorde
mannen förman före all creatur.
oc synis först | at ther ma ey santh
wara. thy at ængillin ær hedher
wardhare æn mannen. oc thy sigher
sanctus augustinus at likamlikt thing
æru ey lydugh ængla budhi tha
æru the mykle sidher mannenom An
nor skal | hwa som ær hera offwir na
kot thing han ma ther omskipta in
nan nakot skipilse annor | Nw ma
enghin omskipta the skipilse | som wi
ær mz hymbla gangh. som sanctus au
gustinus scriffwar pohcapn | tha wær
ekke mannen hera iffwir all creatur
Scriptum sigher tha sanast oc skæli
kast | för thy mannen ær saman sat
tir mz allom naturum | han haffwir skæl
mz ænglom hörls oc syn. oc all fem
vit mz dyur han haffwir waxt mz
træom oc grasi. oc haffwir likama
mz ulmanda tinghom | oc för thy kal
las han minne werild thy at mz hans
naturu hittas alla wærldena natu
rur Oc swa som han haffwir alla
them innan sik sialffwom. sighi til gaue
oc nytto | swa skipade oc gudh sialff
wir at all wærlde skulde honom
tiæna tessa lundh. ey swa at han
matte bynda offwir them | oc at
the rördho sik æptir hans budh
stem vp oc elderin nidher. wtan
hwart thing rörir sik æptir natur
ligh skipilse | oc tha æ mannenom til
gangh nyt oc ytan alt hindher.
haffde han hiælp aff them iffwir
dyur oc fughla oc fiske haffde han 62
særlika skipilse | som för war sagt
oc ther mz ær swarat til skælin 010
som nw tyksur Nw ma spyria
æn alle mæn haffdo iæmnir wordit
födhe | at myklelik oc starklek al
la wit oc rættinse Oc ma taghe
först synas at swa monde wara |
thy at sanctus gregorius sigher hwar
som wi syndom ey æræm wi ther iæ

ur Annor skæl hwar som engin
fōrsmar ānan mz offbælde thz ær
iænadhz māna mællom Fōr æn
mānen syndade tha war engin
bældin. vtan hwar ænkær at
andrō som sialffwō sik ¶ Tridhia
skæl mæn æru fōr ty missiæmir
antiggia fōr the skuld at gudh
giffwir enom mere nadhz æn an
drom fōr thera til skuld. ælla fōr
thy at naturan ær skudō bætir
skapadh i enō æn andrō tha hā
fōdis. oc fōr ty fōdhas somir wæl
helar oc sumir blinde æller na
braledh branskir. Fōr æn fōrste
mā syndade tha haffde engi bæ
tra ælla wærra skuldat aff gudi
æn ānar. oc hwars mās natura
haffde tha warit wæl skapadh
¶ Thz amot sighz sctus pauls at
alt thz aff gudhi ær thz ær skapat
Nw hwar som flere thing æru
skapadh thz ær oct fōr æn ānat oc
haffwō hwart sin stadh oc rwm.
¶ Til qstionē swarō wi swa at an
nat ær omøghelikt. æn at the
mæn wordit missiæmir thy at tha
haffde himiltungl thæn sama krapt
som nw haffwa the. oc fōr thy
matte tha eet barn fōdhas vn
di thū stiærno gungh. oc ānat
vndir andrō som the matto faa
aff missiærna skapilse tha swa
at engthō worde nakot aa fat
th hans naturn hōrde til. wtan
somir matto wardha bethz ska
pade æn almānelike manz na
turn hōrde til. swa oc om ande
ligh tingh tha haffde hwar hafft
fulkōna rætwiso oc kūnst som

manz sino natwra hōrir til tha mat
te en mā framer giffwa sik allan
til godhgærnīgu meer æn ānar.
ællir oc skoda naturlik tingh oc
sin skapara īnan thera spegil
oc fōr tesse skæl matte tha sumir
mæn warda tha næm oc starka
re oc vitrare oc gudelikare æn
sumir. oc tha al fulnæm oc ful
starkir oc fulutrir oc fulgodhz.
¶ Til fōrsta skæl swaras at sctus gre
gorius talar om thæn missiæmadh
som haffwa rætmse mæ oc syndu
ghz mæn. thz mz at syndughe mæ
skulu bæra plict fōr sina lasti oc
ey rætinsir ¶ Til annor skæl swa
ras at æn thot hwaro at engin
haffde om thæn tima haldit sik
sialffwir mz høghmode tha haff
de tha andri mæn widhz kændz
at han war bætir fallin til fōr mā
æn the sialffwir swa som æn gōra
doghande mā ¶ Til tridhia skæl
swaras at æn thot hwaro at en
gin missiænadhz ware aff gudz
wægna hær mz. at hā swma hōg
de oc swma nidhrade mz nakra
plict ælla plaghō vndir andra
tha haffde ey ty sidhz swma giort
ærlikare oc høghre æn soma. oc
tha alla ærlika hwar æptir sinne
skapilse swa som nw war sagt at
en mā haffdhe thæn tima warit
kra iffwir annan. thz prøffwas
oc thz mz at ey war manzsins na
turn wærdugare fōr æn hā syn
dadhe æn ængilsins natura ær
Nw ær swa mz godhō ænglō at en
ær bindande iffwir ānan oc een
ængla kōor haffwir kradoms

nāpn oc for thy ware thz engi
wanhedhe mānens wtā hældhe
hedhes · ødmiukt oc dygdh / at
hwar wille gørna tiæna skæma
ri mānī · æn hā ware siælffwir ·
Oc ær thz markiande som for war
sagt at hittis twænne hradomar ·
oc twæskons tiænist / En hradom
ær som lukkar andra mæ widir
sik til sith gangh oc thera twinga
oc ær pinlik tiænist vndhe skilso
hra som hethe trældombir thy at
swa som wise mæ sigthia · thæn ær
hra som alt gør for andras skuldh
oc enkte for siælffwins / Annar hra
dombir ær som styrir fflere man
til gangh oc almænnige torfft / oc tiæ
na vndir tolika hradom ær fagher
frælsi oc hedhelikt / thy at swa som
sighia wisir mæ thæn ær frials so
alt gør for sina skuld oc for sith
gangh / Førsta thiænist ælla hra
dømer haffde ingalundh warit for
æn mānen syndade thy at them
fylghe nødh oc wesald / Annar hra
dombir oc thiænist haffde for wa
rit thz thy at mānen ær naturli
ka sammærn gørn / yffwir all dyur
oc hwilkē tima mange mæ skulu
samā wara / tha skulu the alle
wara ener · antigia eth rike æl
ler en stadher / ælla en bostaper
Nw ær thz naturlikt at mangher
lingea oc ælla mangh thing och
hwar sik · oc for thy hørir til man
hwarios sampnade / at alli mæ hør
de vndher ens mās abt oc hugh
som thera gangh oc frænd hwe
ar · æller matto the ændrighen
wal enar wara / rike æller sta
dher æller bostapir thz hørir oc for
thy at æn en man haffwir mere
nadher aff gudhi æn annar tha ær
thz dygdh at lætha flere mæ war
da nyttande mz sik · oc styra alla
the han førma til goz · Swa som sanctus
petrus scriffuar at hwar skal thiæ
na andro mz thin nadhō som hā
haffwir aff gudi / Oc sanctus augustinus
de ciuitate dei libro xix han sighir
thz / at naturus hwa the iffwir biuda
ey for giri · vtā for thiænisto skuld
til gott radh oc naturlik skipilse
scriffwar thz innan hwars mās hiær
Nw ær æn æptir at spørria / Um
æn mānen skulde tola dødh æn
han haffde ey syndat · ællir skulde
hā wara æwinneliker / Oc synis
først at han war oc først dødeliker
som sidhan · Ælla spør iak swa hwat 64
war han hæller æwinneliker aff sin
ne naturu / æller aff gudz nadom
war han æwinneliker aff gudz na
dom / tha ware han oc swa sidhā
hā fik atir gudz nadher mz scrip
tumalō · thy at adam giorde sina
scripit oc fik atir gudz nadher / swa
som scriffwas in libro sapiencie
at gudh ledde hā wt aff hās synd
at mānen war dødeliker for syn
dena skuld · thz pröffuas mz sanctum
pauli ordhō til romara hā scriff
war til thera at døderin gik in mz
syndene / Til qstionē swarū wi
swa at nakot tingh maa wara æ
winneligt / antiggia for ty at thz
ær likama løst / swa som æru æng
lar oc siælar · æller for thy at thz
ær likamlik aff æwinneliko æmp
ni · swa at thz ma ey wara vndir

ãnare naturu oc swa æru hymla
ner æwinelikir / thy at thera æ
ni ma ey warn skrudhõ vndir en
ne naturu. oc skudhõ vndan an
nari swa som fyughur elementa
maghu wara. oc wardhr hwart
aff andro ¶ Oc tersse twe skons
tingh æru naturlika æwinelik
An ey madherin tersom lidhom æ
winelikir thy at han haffw li
kama aff fyrõ elementis sõ for
war sagt ¶ Andra lidh maa
nakot tingh warda æwinelikt
ey aff sine naturu krapt / utã
aff nakre ãnare kraptughare
dygd / swa som wi wardhũ mz
gudz nadhõ æptir domadagh
a siælena krapt / thr hõ far aff
gudi swa som skriffuar sãus au
gustinus til dyoscor at swa wal
dugha naturam giorde gud siæ
line at aff hænar salughet flo
dhr atir ĩ man licamẽ / fullkomẽ
helsa thz ær æwinelikt maghi
¶ Aptir thõa mata war oc mã
ni æwinelikir for æn hã syndade
thy at swa længe som siælin war
lydugh gudhi tha haffde gud giff
wit hãne thæn krapt at hon mat
te samã halla sin likama mz æwi
nelikt liff ¶ Swa som sãus augus
tinus sighr in libro qõnibus veteris
et noui testamenti ¶ Gudh giordhe
swa mãnen at han haffde æwine
likt maghin oc oddodelikt / swa lan
ge han syndade ey oc at han skul
de haffwa siælffwir wald sins liffs
æller dødh ¶ Oc war thz skælikt
at mãz sins siæl skulde haffua to

lika krapt at hõ matte samã hal
la sin licama æwinelika madhan
hã ær naturlika swa ælikir iffw
alla likama ¶ Til genburda skal
swarõ wi swa at hã ær æwinelikir
ey aff naturu / utan aff gudz nadõ
oc the nadhr hã fik mz scriptama
lõ thr skuldade han om afflat synda
nar oc enkte meer / oc ingin æn man
thæa dagh skuldade sik mz nakrõ
scriptamala nadõ æwinelikt hime
rikis liff æn ey ware ihũ xpi dødhr
oc blod som all kirkionar sacramet
haffwa dygd aff oc krafft
Nu mat [illegible] thu ã spørza. matte hã
[illegible] kan [illegible] na nakra genwardho
a sin likama aff swærd æller eldh / oc
synis tughr først at hã matte tola
oc faa tersskons genwardho mz tersse
skal. swa som eth riff matte skilias
widh hans likama swa matte oc
ãnat. Nu ær eth riff widh hã skilt
som kona wart aff tha matte oc
swa hwart aff andro ¶ Thr amoth
ær thz at tha ware han ey æwine
likir som for war sagt / thy at han
matte vardha dræpin mz swærdh
æller brandh æller mz andrõ terskõs
tinghõ ¶ Til questionẽ swarõ wi swa
at gudh siælffwir ær swa godhr.
at swa længe madherin gømdhe
hans budhordh / tha haffde gudh
gømt han firi alla genwardho ¶ Til
genburda skal swarom wi swa /
at thz riffwit hõrde ekke adame til
utan for thy / at han skulde wara
forfadhr oc uphoff alz mankynzins
oc for thy skildis thz widh hã ey mz
werk utan hæller mz lusta. Nu

mat thu spöria æn maderin törffte
mat widh för æn han syndade Ok
synis taghar först at han törffte ey
thy at mathir ær mædh hialp gen dö
dendhe, æn maderin war tha odödeli
ker oc törffte ey wedhas dödh An
nor skal aff thy at man ætir fylghia
mannenom vren thing som ey ware
honom qwæmelik madhan han war
man swa mykle æro Amot sighir
scriptin at war hera bydh adam oc eue
at æta aff alzskona frukt innan para
dys Til questionem swarom wi swa at
manzsins siæl hon ær bade eet an
delikt thing oc creatur [illegible] oc hon
ær oc likamans liff oc [illegible] för thy
haffwir hwart thera nakot aff andro
hænne hörer til för likamans skuld at
föda han mz naturlikom krapt som
annor likamligh dyur födas widh oc
för thy tarff hon födo ey för sina skuld
utan för licamans at wænda födho
na til likamans naturu oc blodh,
Ok tæssa nödh haffwir siælin natur
lika för likamanom til doma dagh
aff thy at hon ær likamans liff æn si
dan för thy at ær andelikt creatur
tha wardhir licamin swa andeliker mz
hænne at han törff ey haldhir födo æn
hon. thy at som hon fölghir licamans
tæssa hems liffwi swa fölghir licamen
siælinnar æro oc hedhir annars hems
Til första genburdha skal swarom
wi swa at siælin haffde swa lange
gudelikan krafft at halla saman
licaman oc helso som hon war hydug
gudz budordhe Nw war thz gudz
budhord at mannen skulde æta aff
alzskona paradys frukt utan eet
træ oc för thy æn han haffde ey ætit

aff alzskons frukt som honom war
budit at æta tha ware han odödh
likir oc haffde siælin mist för odhö
no skuld gudelikan krapt at göma
manzsins liff odödelikt, swa som
hon miste sidhan för thy at madhe
rin aat træ frukt thz honom war
förbudhit Til annor skal swara
synnir at maderin haffde tha ekke
meer takit aff mati æn swa som
siælinna krapte matto vm wan
da til manzsins naturu Thzta
tykker ey androm wara sant skal
ty at naturan war tha renare en
gerun som nw, oc ætir man aldrigh
swa litit ællir swa renan math
at naturan rensaret ey annat sinne
oc takir til sin thz renasta oc kas
tar fran sik alt thz som orent ær
oc ær enkte thz o qwæmelikt som
naturlikt ær Nw hörir til at spör
ia æn liffs thræ innan paradys oc
thæs frukt giordhe mannen odöde
likin, oc synis at thz matte thz enk
te til hiælpa thy at enkte tingh ma
styrkir sik siælft Nw matte thz sa
ma træ ruthna ælla ware thz ey
manzsins föda tha matte thz ey giff
wa manzsins likama at han mat
te wara æwinnelika orumin An
nor skal thz som wardha maa mz
grasa krapt oc nakra frukt thz
ær naturlik makt i Ware manzsins
likame æwinneliker aff nakra frukt
tha ware han naturlika odödeliker
Scriptin sighir amot, at war hera
sagde tha han satte homo för pa
radis sidhan adam war vræktir
före syndena. at han tiki ey aff liffs
thræ oc liffwi æwinnelika Sanctus

augus

augustinus sighir in libro de questioni
bus veteris et noui testamenti.
at liffs thræ fødha menadi liua
menom at rotna. Oc æn æptir sin
dena tha matte hā længe helbrygh
do liffua / æn honom ware loffuat
at æta aff thæss frukt. Til questioen
swarom wi swa. the tingh æru til som
hindra mannzsins liff oc helso. Førs
ta manz helso ma hindra īnan
mannzsins naturi siælffri vtan sink
dom / thz ær at naturliker hete. nø
tir blodit oc liffuit oc før ty thorff
naturā hiælp at hō nøtis ey wp
aff thæskons hetta. Oc ær giffuin
naturēne til thæssa hiælp math
oc drykker / thz til at limmanom he
te nøthir hælder mat oc drykk / æn
siælffua naturena. oc til hiælpat
thæskons hete skulde ey vpnøta manz
sins naturu oc thræka han til dødh
tha war giffuin førsta manne natur
ligh føda / aff alz skons frukt. som
waxti īnan paradis / swa hiælpom
wi waro liffwe mz ware hwardax
fødho. Annat hindhir oc wæxir til
dødh kombir mannenom aff ty at
æ som naturliker hete / nøter føda
na tha minzskas hans dygd / swa
som vatn blandat win. Førsta
mā blandar nakot watn mz vin
tha drikker win vatnit / swa ful
komlika til sin at thz ær iamstarkt
som thz war før / oc vexir mera ī
nan karino. Sidhan æn thz var
dhir mera blandat tha minzskas thæs
dygd oc tarinr. oc ma warda swa
mykit blandat om sidhir / at thz om
wændis aff wins naturu. oc tap
par alla sina naturu oc krapt.

Swa oc tha mannskian ær vngh oc
fiersk tha ær naturā swa het / at hō
nøtir swa mykin mat at hon fullær
thz blodh som hitin nøthir īnan liff
menom. Oc æn swa mykit giffuir wæ
tis at likamin wæxir æptir sine natu
ru mykelik oc æn sidan aff sik om sidhir
sina naturu lika. Sidha flærkis
thue hete swa myklo meer / at hā
wardhir mera møddhir mz giffuir
komande fødho oc drykk oc minzs
skas om sidhe swa mykit / at han
orkar ey nøta wæl sin naturlika
mat oc drykk. oc tyngir sidhā ma
thir oc drikker hældir naturena
æn hā hiælpir hāne. oc thz aff ko
bir mannenom allir siwkdombir oc
faar naturā om sidhir / swa mykit
off æfflis las offuir sik aff giffuir
watis mat oc drykk / at naturliker
hiti som matin skulde smyda / hā
slokna mz allo oc tha dør man
niskian. Oc amot thæsso mene
haffde gudh giffuit mannenom hiælp
mz eno særlico træ / som hā kalla
de før ty liffs thræ. at thz matte
mz sine naturlike krapt styrkia
naturēna heta langā tima tha
ey ændelica / vtā swa som man
sigir mā liffuir længir mz læke
doms krapt / æn han liffde ællir.
Oc æn swa myklo længir at
thæs træsins dygd war meer
oc kraptughare / æn nakor læ
kedombir hittis īnan alla iorde
rike / oc war thz litit vndhir mæ
dan alexandhir konunghir scriff
war til aristotile / at enka prest
tir īnan indiu lande som thræ
na sol oc mana liffua mangh

ane aff ēne frukt dygdh. tha ær thz
omøghelikt som nw war saght/ at na
kor frukt ælla læke domber/ halde
mānenō æwinnelikt liff wtā langā
aldhr styrktis hans liff aff thæne
frukt æ til thēn tima gud gaffwe
honō himerikis fughnadh/ oc førde
hā aff iordērikis paradys aff sælo
liffwi til æn sæklare liff oc stadh oc
thz æru nu løst genburda skæl

Nw ær æptir at spyria æn man
kønt skulde ødhas nu thy at
eth folk fødis aff andro/ æn mānen
haffde ey syndat. oc ma thz først
synas at enkte folk fødis tha aff
andro. All the creatur som æru
æwinnelik the torffwo ey fødhas
oc aff andro. thy at naturan ær
æwinnelika gømdh ī man enō oc en
gin æru skal hwi oc fødis aff an
dro wtā før thy at naturā førdæff
was ī man enō nu alle. thy skapade
gudh at oc mage fødhas aff andro
Nw war mānen oddhelikær ffør
æn hā syndade tha ma synas at ey
torffte hans natura ødhas. En
nor skal. swa myklo flere som kēa
ner werda swa myklo sia skip
tare wardhr giort. Ne ware thz
ey qwæmelikt/ at ey skulde hwar
haffwa wald iffin thz han wilde
før æn hā syndade/ thy at ysodorus
sighr at all thing æru aluānelik
nu naturlikō rætt. Scriptum sighr
amot ī man genesi. vaxin oc ō
kins oc fyllin iordērike. Til qstio
nē swarom wi før wtā iaff haff
de mankynt wordit ødt. oc ge
lat oc aff andro æn thot hwaro
at aldrigh worde syndin giordh

ælla ware synde nnok tarfflight/
swa som myket got skulde aff kō
ma/ mange hælege mæ oc qwin
nor oc godh gærninga. Oc æru
thz skæl til all the tingh som æ
winnelight thū ætlar naturā oc
ey ānor. tha oc fødis aff andro
thy at swa som nw war sakt/ før
ty ødis en natura oc fødis at hō
maghe gømas æwinnelik. i flerō
mædhan hon ma ey wara æwi
nelight ī man enō/ oc ær allo ledh
naturlikar akt til æwinnelight
tingh. Nw ær hwars mās siæl æ
winnelight som skapas fran adā
oc til domadagh oc før thy hør
de thz naturlica til at mā skul
de fødas hwar aff andrō thy at
siælin hørde naturlika til at va
ra nu likamenō oc nu thy ær
synat til først skæl. Til annat
skæl swarō wi swa at mæsins
wili war swa wæl skapader før
æn han syndade. at engin wil
mæn æn hā torffte/ oc hwar
vnte andrō iæmwæl hans tarff
wir som sik siælffuō swa tarff
wir. oc før ty matto thz saatir
boa samā oc liffwa aff o skiptu
æller skipto

Nw wil thu dærla spyria hu
ru mankønt skulde tha ø
kias hwat hællir nu samblan
di mans oc qwino/ som nw æl
ler andra lundh oc ma thz først
synas. at tækons samblandh
haffde aldrig warit æn ey wa
re synde. Johannes damascenus
sighr at mānen war swa ī man
padys som en ængil. Anglar

æru wtan alt sambland tha var
oc siua mānen fōr æn han syn
dade Annor skæl ī man the sam
blande likas mānen widh oskæl
dyur siva som hors æru oc nōt
thy at mānen haffuir engin i
the stridne. Oc war ey thz quæ
melikt som tha war ærliker
oc skæliker ¶ Tridhia skæl fōr
æn syndin wart giordh tha var
naturā all ospiællat. æn mz tær
kons samblande spiællas na
turā oc tappar sin mōdom oc
fōr thy ær thz likt sāno at tær
kons sambland skulde ey vara
æn ey haffde syndin warit
Scriptin sighir a mot at konā
war skapat mānenō til hiælp
som fōr war sagt. æn ey til an
dra hiælp æn at ōkia mankō
nit. fōr ty at til ānara gær
nigh hiælpir bætir mader
mān æn qwinan ¶ Til questio
nē sagdo sūmir gamble mæs
tara at fōr thy at mæzsins skri
pilse war siva ren oc ærlik fōr
æn han syndade. tha sōnde ho
nō ey siva ful oc oren gærnig
Oc fōr ty sagde gregorius mere
us i the bok hā giorde at mæz
sins skripilse ī man paradys / at
samalūdh haffde mankōnit
wordit ōkt som ænglar wtan
licama sambland Oc fōr thy
at nakor matte sighia gen ho
nō hwi haffde han siva licama
tha skapadan til thera gærnīg
som nw haffua mæ: tha sagde 69
hā framer at gudh wiste wæl

at mānen skulde synda / oc fōr thy
skapade han tæskons limi som sidā
skuldu tiæna til naturu sambland
¶ Thzta tykte flæstō badhe hala
ghō mæstarō siva som scō augus
tino. oc siva andrō / oskælica sagt
thy at gud sagde til thera fōr æn
the syndade / væxin oc ōkins oc
fyllin iorderike. æn ængla skapa
de han siva alla samdhr / at engin
ōkis aff andrō. oc fōr ty ma thz
ey likt wara som han sighir likt
wi wilō tha skilia thm aat na
turlikt sambland. oc oskælika
dyura giri sighia at the haffdo
samulūdh tha samā kōmet som
nw. oc tha hwarn wtā alla fula
giri thy at allir likamē oc lima
mās luste. styrdis mz fulkōnom
skælō. oc æru tæsse ord scī augusti
ni. xiiij de ciuitate. Wari the fiær
ran aff warō hugh at wi wæn
tō enkte barn magha fōdas v
tan lustans sōtma. tha styrdos
tha the limir som andre æptir
mæzsins wilia. wtan kōtzsins
brinna oc orenan værma mz
hiartans roo oc likamās ¶ Til fōrs
ta skæl siuaras at oskælighi dyur
haffuva enghi skæl at styra sin
lusta. oc matu hā mz skæl æn
mæzsins skæl oc wit fōr æn hā
syndade waro wællogh styre
mā likamās oc lustans. oc sigh
ia the wisasto siva / at iæmwæl
lusta haffde mānen tha hanat
ī man thera samkomo som nw
oc æn siva myklo mere at hās
natura war tha bætir skipadh

oc helsamare . oc kænnir hwar natu
ra swa myklo mere lusta aff nakro
lustelika tinghe at hon hæfte j sa
mna sædh . Vtan than luste haffde
warit vtan alla fulla giri oc astundan /
oc enkte luste likama før æn skælin
dikkado / oc wisado hono æn sidhan haff
de han mere lusta æn nw . oc tha swa
at than luste hwadra enkte mæz sins
hugh / at hwa oc vndirstanda hwat
han wilde . ¶ Oc maghom wi fina thz
exemplum til . twe man æru badhe
lustelikan mat / annar girugher oc
annar føgha man oc dughande ¶ En
dughande oc føgho man / han kæn
nir iæm myklin lusta oc taff aff si
nom mat / som annar . oc tha styre swa
sin lusta mz dygd at kænner inghaa
giri til fødo ¶ Til annor skal swarar
sanctus augustinus xiiij libro de ciuita
te dei . hwru thz wara matte / thz 70
disputera nakor annar om hwar
som wil . wtan tykker at sanctus au
gustinus wil før ens / at ena haffde
iomffru warit æn thot hwaro / at
hon haffde samman komet mz adam /
før æn the syndado . thy at han si
gher æn for samma stadh iman thera

Nw ær æn æptir at ¶ Døpilse
spørria om the barn tha haffde
wordit fødh . hwat hællir the haff
do hafft fullkomen kraft oc maghti
at styra sik æller ey / oc ma thz sy
nas at the haffdo . thy at sanctus au
gustinus sigher iman the bok som han
giorde om barna døpilse / at than
kranklekir som barn haffua vtan
a licaman han hør ir til skælanna
kranklek ¶ Nw før æn maderin
syndadhe tha haffde skælin oc
hugherin enga kranklek . tha
hørde oc ey barnom at haffua kran
kan licama oc oførran . ¶ Annor
skal manen ær ærlikare æn na
kot annat dyur . annor dyur æru
fødh at ganga / tughar the æru ny
fødh . tha skulde oc swa oc myklo
hældher maderin æn thz ware ey
synda gæld ¶ Tridhia skal thz ær
myklin pyna at maghna ey fua thz
man lyster til . nw æn barn waro ey
hældir før syns / æn nw tha var pin
likt at mista magt thz the sagho
lustelikt oc gatu ey fanget ¶ Fiær
da skal barnodhir oc alle the som
æru lik om kranklek . nw æn man
nen haffde ey syndat tha worde han
kranker aff allir / tha hørde hono
ey hældir til at wara kranker
iman barnom ¶ Til thessa qwestionem
sighiom wi swa thz som ær yffuir
naturena . thz withom wi enkte
meer aff wtan swa som war troo
visar oss . oc alt thz wi throm / thz
haffuom wi aff hælgu manna bokom
mz thes hælgha anda dict ¶ Oc før
thy hwar som wi hittom ey visat
os mz hælghe script / oc hælgu man
na kænnedom oc wisa manna sæghn
tha wardhom wi fylgha naturligh
skæl ¶ Oc æn wi skulom fylgha natur
ligh skæl tha ær thz omøghelikt /
at man kømit fødis mz fullo magh
ni / oc storom licama . ty at swa
som før var sagt / manen haffuir
naturlica mæstan hiærna æptir
sins licama myklelik / oc ær hiær
nan naturlica vatir / oc før hans

vitu skulo ær hā naturlika siælff
wir alder bløtir· først man hoff
deno oc ey føør at styra licamē
Thz iæffuar enghin cristin man
at gud matte wæl skapa mz sino
gudeliko krapt at vp fødh barn
finge iæmskøt maghē at styra
sik Nw ær thz sant at scriptin si
ghir at gudh skapade mānen rat
tan Oc swa som sctūs augustinus si
ghir thūe vatlebir ær thæn at li
kamē hydhir siælēne· oc før ty swa
som enghi war thū luste som ey ly
de viliand Swa matte oc engin hās
limbir vara olydughir hās vilia
Nw ær mazsins wili wel skipadhir
oc wel skapadhir til engha gazing
ællir syslo vtā tha hono hørir wal
til Aw hørir ey hwario aldre the sā
mo sysla til· vtan ānor sysla høre
til barne oc ānor vaxno māne Oc
før thy tycker swa thū visasto at
barna timer haffua ey hafft magh
at ganga ællir ærffuoda· vtā til al
dra thera syslu som barno høre til
tha ware thz ful før swa som at dyra
vtan graat oc vro Til thz førsta
skal swaras at sctūs ang9 talar aff
thū kranklek som nw haffua barn
som ær gratir oc vro oc sinkdomar
oc at the æru haldhir før at grata
hugrugh æn dyra swa som han sig
før Til ānat skal swaras at ānor
dyur æru batir før æn mænniskiā
ey før thy at the ærlikare· vtā hal
dhir før ty at the æru skapad til litla
æro Oc før thy haffua the skøt alla
sina redho Nu madern han ær
skapadhir til ærlika syslu thz ær at
haffua skæl oc vndirstanda· oc før

125

thy hørir hono til at haffua all the
naturlik andbudh wel til redho so
hono skulu thæna til swa ærlikø
syslo· oc før thy menar ey androm
dyurō at thera hiærne ær watir
thy at hā ma tughar wel wara swa
thyr at hindre enkte sinor oc ben
Til tridhia skal swaras at mazsins
wili haffde engha vro aff nakors
thingx lusta ællir astūdan Til fiær
da skal sighiō wi swa at mānē skul
de tha fødhas oc ey døø· oc før thy
haffde haffde han barndoms lagh
oc ræt oc ey ællis nødh oc krank
Haer skulō wi oc markia Ekk
som thing vtā disputerā oct
ær thz at aldrighi kōma the samā
mā oc quino mz naturu samblad
at the fingo ey barn· Annat ær
thz at tha fødos iæmanghir bar
mā som konor oc iæmanga konor
som karnē Tridhia ær thz at
tha fødis enkte barn vtā thz so til
himerikis kōme Nw vilium wi
æn spøria· æn hwart barnit fødis
tha swa rætuist som fadhir oc modhir
oc synis at ey Hugho de sctō victore
sighir at førsta mā matte barn føda
oc tha ey sinnar rætuisō æffua,
Annor skal hwat som barn haffui
aff fadhir oc modhir thz ær thæs na
tura· Naturligh rætuisa ær gudz
giffua oc ey aff natura krapt
tha synis at enkte matte fødas
mz rætuiso aff sino fadhir Thrid
ia skal· rætuisa høre siælinne til oc
ey licamanō nw haffuir barnet
likamē aff fadhir oc modhir oc
ekke siælena· tha ma synas so
før at barnē fingho ey rætuiso

126

aptlir fadhir oc modhir Sanctus au
gustinus sighir a mot i[n]nan the
bok han scriffuar aff iomfrugho
byrd, at en mannen haffde ey
syndat tha fingho hans söner
iamskøt rætuiso som siælena
Til questionem swarom wi swa / at
hwar fadhir födhir son til likama
om all the skipilse thir manz
natura fylia, vtan naturan
fari wil / som tha / thir barn fö
dis blint oc ey war tæskons 12
vansa ælla willa mz naturen
ne för æn synden giordis Nw
var adam skapadhir mz rætvi
so oc allom dygdom / swa at the
følgdo hans naturo oc för ty
födde han rætuisan son æn han
haffde ey syndat / oc swa hwar
annan sidan, tha war the ræt
uisa oc dygdhir ey aff naturu
krapt vtan aff gudz gæff / som
han haffde hwario giffuit / iam
skøt som han giffuit honom siæ
lena, oc magom thæta pröffua
mz andro / thy at syndin oc ræt
wisan the haffua sik som myrk
oc lyus, oc hwar som ey ær eet
thera thær ær annat thera Nw
ær swa sagt om adams syndh
at hon følghir hwars mans na
tura, oc födis hwart barn mz
hinne aff sinom fadhir / tha war
oc swa för om rætuisona at
hwar födis rætwis aff andro
Til thz första genburda skal
swarom wi swa, at annor wari
fadhir sins rætuisa oc annor son
sins, annor hwars thera giær
ningh oc tha sik en som annor
Til annat oc thridia skal swa

at nadhir oc rætwiso waro thot
hwaro gudz gæff oc ey aff naturo
krapt, thy at iamskøt som gudh
giffue likamenom siælena tha haff
de han giffuit hinne rætuisa iamskøt
Nw ma spöria æn all barn skul
do födas swa studelik oc fast
innan rætuiso at enghin man synda
de sidhan, æn adam haffde ey syndat
för æn han födde sin första son
Oc synis aff halgra manna ordom
at swa haffde warit Sanctus gre
gorius sighir i ffiwir iob thir han ty
dhir at hans ordh haffde ey synden
spilt första mannen, tha haffde han
enkte barn föt til hælwitis vtan
thær ener som nw æru ætladhir til
himerikis, oc thæt skulu mz ihesu e
lösn thær ensamir haffdo tha warit
födho Anselmus sighir oc swa i
nan the bok som han kallar,
hui ær gud madhir / Haffdhe
förste fadhir swa liffuat at the haff
de ey syndat tha the waro fiesta
dhir, tha haffdo the swa studeliker
wordit innan rætuiso mz alle sine
affkomd, at the matto ey sidhan
synda thær [illegible] æru skal til,
Oc ær vikare æn itt, Nw ær swa
at för ens mans synd fylghir alle hans
affkomd hans laster, oc födas alle
mz nödh at synda tha fulgde oc
mykin hælghdhir adams sonum, æn
han haffde ey syndat the dygdh at
the matto ey synda Sanctus augustinus
han synis sighia a mot, xiiij libro
de ciuitate dei, huru sæt ware man
könit / æn förste förfadhir haffde ey
itt eter kopt sine aff komdh Oc
æn aff thera slækt haffde sidhan syn
dat Aff thina ordom synis at the

matto synda som aff adame föddos
æn thot hwaro at hā siælffwr haff
de ey syndat Til q̄stione swarō
wi swa at thz ær omögelikt at sig
ia at the matto ey synda som aff ho
nō föddos, æn thot hwaro at han
siælffwr haffde ey syndat / thy at thz 13
ær ey skælikt at wænta thū wara
fullkōnare födda, æn hā war skapa
dh Nw war hā swa skapader ath
hā matte synda, tha waro the oc
swa födder at the matto synda An
war warghz til thessa maals ær the
ne at enkte ær swa got vtā gudh
siælffwr, oc för ty magho the,
maderin oc ængillin synda ær til
tess at faa see gudh siælffwa / oc til
thæs dagx æru aller syndughe vtā
særlika gudz nadhz / swa som war
frw waro hwa modhz haffde, Oc
swa matte oc wara at war hēre
gömde alla adams affkōmd / vtā
synd mz sinō særlikō nadhō swa
som han gömde sidhā sina signada
modhz, æn ey magom wi thz sigh
ia at the matto ey synda oc thz mz
maghō wi swara til thera ordha sō
sighia. Sctus gregorius oc sctus an
selmus, til tridhia skal swarō wi swa
at för adams synd ærū wi būdnir
til syndh, tha ey swa at wi maghō
ey atir kōma til nadha oc warda
rætuiser, oc samulundh haffde oc
adams synir / æn haffde han ey sy
ndat wordit föddhz rætuisir oc tha
ey swa at the matto ey orat göra
Nw ma spörria æn Oc synda
the aff adam haffdo kōmit
æn hā syndade ey / mondhe födhas
mz allō kunstō, thy at wanwit kō
aff syndene aff wanwitino kombir
at mānen haffdō ey allar kunsthz
tha war enkte wanwit för æn synde
giordis / oc aller föddos mz allō kunst
tō Amor skal thz föddos mz fullko
ne rætuiso / kunst skyrir ma til at
göra tha haffdo the wordit föddhz
mz allō kunstō Til q̄stione swarō
wi swa, at thz som wi haffwō ey op
pinbar waro hæliga ordh, æller hælgha
māna som taladho mz thū hælgha
anda, tha skulō wi sigha naturlikō
skælō Nw ær thz mānenō natur
likt at hā fær kunster mz drom
oc öghom, oc för thy æru the hond
skapadh æller torffte hā ey them
widh Oc aldrigh haffde han ælla
fanghit thy at gud skapade enkte
naturlikt tingh vtan tarff natur
lika syslo / oc för ty ær thz likast san
no at alle the som födas aff adā
æn thot hwaro at han haffdhe
ey syndat / födas mz godho næme
oc ey mz allō kunstō thy at mæz
sins siæl oc ængillin skal swa my
kit aat som för war sagt, at hon
ær swa som the tafla ey ær skriff
wat / oc tha wæl til redh at skriff
uas, æn han ær swa som the tafla
all ær skriffuat Oc för thy ær thz
ængla natura / at skapas mz al 74
lō kunstō oc ey manzsins vtā
thæs första ensamūs för the skal
thz tha waro giffwī thz wi tala
dom om hans kunst oc wit,
Tha ær likt sāno oc skælikt / at
sighia / at the föddos mz swa go
do næme / at ænskōt som the sa
gho æller hördo nakra kunst
oc lagdo sin hugh til at minna,
tha haffdo the numit the list the
vildo. Til första skal swarō wi

siva at vanmit hetir vattelika tha
ma vet ey hvat hono hörir til at
vita æller ha vilde gærna vetha
oc gitir ey, thesskons vanmit ær
manenom pinlikt oc ær synda gield
adams. Oc siva talar sanctus augustinus
om vanmit tha ha sighir at thz aff
syndinne at barn födas mz thesso
vanmati. Hwat ma oc kallas
vanmit oc tha ey iamrnethet / tha
ma vet ey mang the tingh som ha
vaardhir litit at vita siva som hu
ru langt ær mælla himil oc iord
æller huru mangskons stiærnor
æru a himblenom, oc ær thesskons
vanmit engin pina them man thz
vandhir ey at veta / oc engin laster
oc mz thesskons vanmi födos the
aff adam haffdo komit för æn ha
syndade, tha siva at vtan alt ære
de matto the faa veta hvat the
vildo iæmskot som the lagdo sin
hugh thr til, thy at vælskipadhir
hughir vanda enghin hæggoma ve
ta / siva som anars hvean, æller
huru mangha stena æru a stran
dinne æller fiska inan haffinno
Til anat skal svaras at the skul
do födas mz siva myklo vite at
the matto sik wæl styra til allan
than vært som thim hörde til æpt
sin aldhir / oc væxti them æ siva vit
mz aldri / at the matto sik væl sty
ra til alla thin vært / som them hör
de til æptir sin aldir oc væxte the
æ siva vit mz aldri at the matto
sigh wæl styra framme til alla vært
Nw mat thu æn spyria æn the
haffdo skilt hvat hint war / æl
ler swart æller kant oc dyur aff

andro thz ær at spöria, æn the haff
do tughar sul skæl oc vit Thr til sva
ro wi vtan disputera oc argument
at iæmskot som likamans wet ær bu
dit tha æru oc skælin bundin siva so
wi finnom tha wi soffwo, thy at tha
vadhir vetan om liffuit oc hindrar
likamans vit, oc för thy haffwir man
engin skal madha han sovir Thz
sama valdhir oc grumblo manom oc
brut fullughho / oc off drukno mano
thy at iffwarus vara moddhir liffuit
inan oc hiærnan / oc koffuar thr aff
likamans wit som hiærna skulde
til skæl oc vndirstandilse. Oc samu
ledh ær om barn tha thz ær vpfööt
oc vngt / thy at thz haffwir myklin
hiærna oc myklit watu siva at si
nonar æru alla vekar oc vanstarka
at styra likamen. Oc the sama innr
wartis vatan hon hindrar likamans
vit, oc thr nast skælin som thz skal
tiana til, oc för ty haffde tha siva
warit som nw at barn födhis v
tan skæla / vit oc vndirstadilse til
tess natura vardhir stadugh mz rat
to samblande oc væl matada wæto
oc heta / oc alla fyughura element
tha haffdo the haft naturlika sine
til alt thz som barne ma fughirlika
Nw ær æptir at spör Til höre
ia om paradis hvar thz ligghir i
warldinne. Beda sighir / at paradys
ær siva höghir iordinon at ha rak
vp til manans, Nw synis at thz ma
ey wara sant thy at iordin ær nidhir
ta elemet Scriptum sighir at fyughur
mæsto watn byrias aff padis kældo
Nw ær thz sivnit som aristotiles sighir
at the byrias anar stadz, tha ær ek-

ke sant som hær sigx om paradis. Man
ge wisasto mæn swa som ptolomeus ko
nunger lerado hwan thæn stadh boa maa
man iordrike / oc striffuadho thæn
oc ingin thera næmpde paradys tha
synis thz alt wara hæghsma
som hær sigx Til qwestione swaras wi
swa som sanctus augustinus sigher man at
tonde bok iffwir genesim. at aff pa
radis tala ma threm lundom. Somir
sighia at enkte ær likamlikt paradys
oc enghin stadher hether swa man wæl
dhiine / vtan paradis ær andelight gla
di mz gudhi Andre sighia at enkte ær
andelikt paradys. oc at paradis ær en sta
dher oc iordhinne man iordrike. The
tridhio sighia at paradis ær badhe en
wænaste iordhinne oc lustelikaste. Oc
swa ær oc annat paradis andelikt.
ængla glædhi oc godhra siæla mz gu
di siælffwom Oc sigher sanctus augustinus at thes
se sighia sannare æptir hans wæntu
swa haldher nw alder gudhoms skolen
for thessi skæl / at ænglar the æru sæler
mz gudi andeliker mz andelikom Oc
for ty haffua the andelikt paradis
madherin skulde oc warda sæl æpt
sina matto for æn han syndade badhe
til siæl oc licama / oc for thy hordhe ho
nom til at haffua likamlikt paradys oc
andelikt Nu hwar thz liggher thz vi
sar os ysidorus oc sigher at paradis
ær oster man wærldinne / swa hogt
iffwir andra iordh at noa flodh kom
ey swa hogt at hon at hon nadhe ty
Oc sigher at paradys ær lustelikaste sta
dher thz wærlden haffwir mz alzkona
frukt oc vatn Oc maghom wi finna
mz naturligh skæl hwi thæn iordh
mon ær swa hogher fram om alla an

133

dra Oc ær thz mærkiande at wadher
skiptis aff flere mæstar man flere
rike oc skipte oc ær mildhesta rike
widh iordhena siælffwa lwft oc rent
for thy at solinnar geislar the slas atir
wp aff iordhenne / som koluar athær aff
mwr oc bærghi. oc swa længe som the
slas ather wp fran iordhenne / oc swa
hogt som thera ather slagh vindz tha
ær wadhret rent Oc tha skudom
blandat mz rængskurom som nidher
falla oc mz tyngri watho som solgis
lar orka ey at swpta wp mz sik hogt
aff iordhenne. swa skot som the rinna
siælffwe wp / sidha sankas samman all
the watnen som solin lypther wp mz
sik oc wrækas thz saman badhe aff
the sol maghin som offwan kombir
aff hymenom / oc eldenom oc swa aff the
solgislom atir kastas vp aff iordhinne
oc for thy hardnar watnin iordh bla
dat / som hon war vplypt aff iordhi
ne mællan twægia heta oc elda / oc
wardha thz aff myrk sky oc mang
vnderligh thing man skyom oc
wadher / oc stormar oc aldra eleme
ta stridh som kombir aff lyngeldom
oc tordona som annan stadh skal
sighias æn gudh wil oc ær thz ryr
deliker stadher oc ful oc myrkir oc
boa ther diaffla man som nidher fal
lo aff hymerike, thy at thæn stad
ær likaster hælwite som the boa in
nan æwærdelica æptir domadagh
Oc kombir tedhan stormbir mid
til war oc alt wadhrs om skipte
som meer skal annan stadh sighias
æn gudh wil. oc for ty mago dieff
lar vækkia storm ther the wilia vtan
gudh oc hælga mæn mene them.

134

iffuir thua skya stadh oc storma tha
ær wædher sum rent oc nadukt oc
quart at ther kombir enghin storm
bir ællir ont wædher / oc proffiras
ther thz uz at olimpus bergh ær
fiwnt aff mānom swa högt iffuir
alla storma / at ther ær wadrit swa
quart at the skript som skriffuadis
för hundrada aar / ī man sand ællir
aska · hon ær æn ospiæld oc læslight
som försa dagh / Oc för thy ær pa
radis æn swa myklo rene stadher
aff alt storm oc ont wædher / at thz
ær æn höghra æn nakor ānar iord
mon · oc ær vndirliga fughir gudz
skipilse om mā hyggir göra aat
thy at swa som ængilin ær natur
lica ædlikare æn mānen / swa skipa
de gudh hā ī man ædlikasto stadh
ī man hymbleno / Oc swa som mānē
ær ædlikare æn nakot liffuandis
a iordhine · oc haffuir natura oc
licama swa ræmpt matadha aff all
clemēt / at han ær wtā thera stridh
oc örlögh / swa sætte oc gudh siælffuir
han ī man hās stadh som högster
ær i iorderike oc nadelicaster aff
aff alz kons storm oc wædher / Oc sidā
ængillin syndade / tha kastade gudh
han nidher vndher mānen ī man
storma sky oc myrk / oc ey nidhrest
a iordhena thy at ængillin haffuir
ædlikare naturn æn mānen / oc si
dan mānen syndade uz diæffwlsins 17
ægguan som affwnde hono at hā sat
iffuir han / tha kastade war hærra han
nidher vndir syndugha ængla / nidhrest
a iordhena som wi bom / oc ther til at
wi skuldo wara visir uz ihc xpc som

ær sandher gudh skridhe os ather
van sighir aff hono uz ödhmynet
thy at adam tappade sighir uz bel
di / tha förde war hærra sidhā wan
mando wp iffuir alla ænglana
tha hā för siælffuir vp iffuir al
la hymblana / oc kallade sidhā thit
til sin / swa rena modhir som skæra
re ær ændelica æn hymblane ærn
likamlica · Owan widh paradys
ær fiærda wædhers rike oc skipti
oc ær thz ather het wædher oc strit ·
wædhersins vidh eldin oc ær engi
stadher swa roliker ī man iorderike
som paradys · oc för ty hether han
padis som tydher a warl maal lustu
gardher / han ær oc qwæmelika ofst
ī man iorderike / thy at ther war
som skapad oc ther rinner hō hwar
dagh lika vp · oc ther skal hon sæ
nas a domadagh oc standa ævær
delica / oc thz kallado iærnwal
hednir mæstara höghra wægh
himilsins / thy at tædhā rörir hā
oc til væstir swa som hwar mā rö
ris naturlica · först a höghra væg
na æn han hwar sik ey / Oc för
ty ær östir hedherlicast stadher hy
milsins · vatunsins naturliker
stadher ær oc iffuir iordhine oc för
ty ær enkte vatn bætra / æn thz
som rindher aff högho berghi / ty
at thz haffuir uz mæsto krapt
vnnit sin naturlica stadh oc skart
sik alla renast gönö iordhine / oc
rindher swa myklo maktughare
ater til haffsins som ær almæne
likir hyl alla vatna / Oc för ty ær
thz likt sano at ī man padis byri

as basto vatn som varta paradys iord
oc gøra hona swa frukt sama atir / mz godho wadhri / som thz ær at paradis ær iffir all landh til frukt oc frygd oc lusta Til førsta som amot sagdis at engha landh ma swa vndirstanda bedam at paradys ær næst vndir himblenom . vtan thz sighias vara næst før ty / at thz haffwir likasta naturu vid himblana mz thy at man paradis ær rent vadher oc vatn alla elementa krapta sterkh . oc sighx sær lika wara næst vndir manenom ty at manen ær nidharst alla himiltungla / oc likaster iordene . thy at han vardher aldrigh swa lyus at han haffwi ey nakot myrk innan sik swa som hwar rio maa synas tha han skin Til annat swarar sanctus augustinus iffwir genesim / at paradis ær swa lankt fran mana bygningh oc kænnilse oc the vatn som rinna aff paradis kallo the lykias atir vndir iordbærgh Oc løpa førsta lankaledh vndir iordene . oc sidhan brista the vp atir annar stadz thær som man haffwa funnit oc hugdo thz hedhnir mæstara at the byriados thær, thy at the visto enkte aff paradys Oc lutus thz til sama mz andro vatno at the rinna sinna stadz vp aff iordene . oc annan innan iordena oc tridhia stadh atir vp 78 Til tridhia swarar at paradys ær swa skilt wid mana bygningh . før haffs skuld oc bærgha oc heta landa . at engin gat aldrigh iffwir komit sidhan adam war tedhan vt kastader / oc før ty skriffwado the enkte aff paradys som skriffuadu al

137

la wldena skripte oc skripilse

Nw ma æn nakor spyrria æn paradis war ytersta stader manenom oc ma taghas førsta swarar æller synas at ey Angilin oc madherin æru badhe iamt ætladher til himmerikis Nw ær ængillin taghar først skapadher oc skipadher innan himblenom . thy synis at madherin skulde oc samuledh / annor skal høra manenom nakor stadher til . tha ær thz antigha før hans likama natur æller sialinnar Sialin torff enghin stadh thy at hon ær andeligh hans likame haffwir slika natura som annor dyur / tha skulde han anngia vara innan engho stadh æller mz andro dyurs oc ey innan særlikom stadh som paradys ær Tridhia skal thz ær tarfflos stadher som enghin haffwir gangh aff . aff paradys haffwir nw engin gang aff . Nw skapade gudh enkte tarfflost Amot damascenus sighir at paradys ær gudlikt landh oc verdught vara hans som skapadher war æptir gudz liknilse Til questionem swarom wi swa at manzsins likame war natur lika ødødelikir skapadher . oc thot hwaro gømdher aff gudi swa at han skulde aldrigh kænna dødh ælla siwkdom / oc haffde gudh giffwit sialenne thær til særlika krapt oc swa sat føre likamenom at han matte enkte skada Nw æru the thin som skada ma likamen . eet at liffwit maa nøtas innan aff heta oc tyrko / som alle rinna før æn the døø naturlika Oc annat aat thy

138

39

ma kōma nakor genwærda til vtā
swa som aff ondo vadri Annot förs
tu meen haffde gudh giffint mane
nō liffs træ innan paradys til födho
Oc annot andro · siælffwa paradys
stadh oc hughnadh som aldra stada
ær lustelikir oc fæghrist | oc för ty
var paradys alla stada qwæme
likir · æptir thy skipilse mannen
var skapadhir innan æn ey sidhan
thy at sidhan siælin syndade tha
miste hon thæn kraft at hō mat
te gøma likamens æwinelikt liff
oc æn thot hwaro | at madere mat
te haffua magh æmpne vart sith
liff widh paradys fruct oc goda lukt
tha han liffwat sik til sorgh oc ysælo
oc skulde tha æn dōō om stodh Oc
för ty var paradis ey quæmelikir
stader mannenō sidan han synda
de Til thæn forsta skal swarom
wi swa til · at hwart thing faar
alla sina fulkōpnilse æptir sine
naturu Oc æptir thy som thz ær
meer ællir minna ærlikt · tha far
hwart thing mere ællir minne
fulkōpnilse | oc skōtare ællir sena
re tha thz tærffe rekningh · at thā
som ærlikastir ær gudh siælffwir
han ær fulkōmen aff sigh siælffwō
æwærdelika · oc sæl aff sinō siælffs 79
gudoō | oc the creatur som honom
ær likast oc ærlikast · hō ær fulkō
nast aff hans nadom thy at hon
haffwir fangit dygdhir ærffuodis
lost vppenbarlica Thridha swaromeer
tha haffwir hwart creatura sina dyg
dhir fangit thz naturenar ærffuode
Oc swa myklo hwar thera ær | ær

likare thy flere naturlikare dygdhir
haffwir hon | oc faar thot hwaro swa
myklo senare oc thz mera ærffuode
naturena swa som wi sem at enkte
creatur vndir solinne födhis nodlika
re vp æn mænniskian · som ærlikast
ær oc kombir senast til sith maghe
oc naturlikt wit Oc swa myklo na
kot creatur haffwir færre naturli
ka dygdhir | thy bradelikare wardhir
thz fulkōmet æptir sina mattu
Oc swa som maderin ær swa sku
padhir at han haffwir flæstar natur
lika dygdhir oc kombir tha seent at
thā · æn ænglin tokir thā alla sa
man tha han skapas | swa ær oc om
thera himerikis æro · at ænglin
faar haffwa vtan ærffwode thz ens
øghna bragd alz skona skuld æn ma
dheren skal fata sama æro thz man
gom godhgærninga Oc skulde the
the sith himerike langan tima ·
Til annor swaras at engin stad tærff
siælin widh æn likamā forsta mans
han tærffte slikan stadh widh som pa
dys war hældir æn annor dyur for
the skal som nu waro giffwin Oc
the dyur thz kōmo til hans | the
kōmo thz thz ængla ledo oc ormen
thz diæffwlsins krafft oc gudz lōne
Til tridhia skal swaras at paradis
ær ey tærfflōs stadhir wtan han
ær til amynnilse gudz nada som
han haffwir gort widh mannen
oc honō til hedhir oc æro Ey ær
han oc tombir thy at helias oc
enok the bidha til domadagx
som annor stadz skal sighias æn
gudh wil ·

Nw ma spöria hwru maderē war sattir īnan paradys at gömma han. oc ærffwoda thy at thz som ær synda gield thz skulle ey laghias för mānen för æn hā syndade. Nw war ærffwodhe lagt för mānen för synda gield swa som skriffwas ytermer innan genesi. Gömma ær turflithe som man radis swik ællir wald. Ān īnan paradys war enghi o . rettir oc för thy ær vnderlikt hwi maderin war sattir īnan paradys at ærffwoda oc gömma hā. Septin sighir oppenbarlika amot. Til qstionē swarō wi swa som sanctus augustinus swarar til j bok iffwir genesim at thæta ordh ma vndirstanda thinē lwndō. Swa lwnd swa at gudh siælffwr satte mānen īnan paradis thr til at gudh siælffwir skulde gömma oc wærka. för ty at swa som mānen oc all creatur ær gudz handa wærk. för thy at hā skapadhe thz swa ær thz hans handa wærk mz thy at han styrir thy. oc vtan han haldhir alt vppe thz hā skapade mz sinē hand. tha vordhe thz aat alzengo som thz war för æn gudh skapade thz swa som wardhir ær tighir myrkt æn lywsit kombir ey iffwir thz. oc at paradys skulde gömma mānen aff siwkdom oc dödh som för ær sagt. Andra lundh ma thz swa vndirstanda. at mānen skulde ærffwoda oc gömma paradys swa ærffwoda. at han haffde enkte men ællir mödho vtan lustu. swa som nw haffwa oc lustughir men oc wæl helir at syssla. haldhir nakot. æn twinas o nyttir thy at engin swnd ær langhre oc ledhari æn the som madhir sithir ørkölös. Oc særlika för thy. at swa myklo meer mānen ær aktande nakra nyttica syslo. thz mina haffwir han thīn at gömma aat hægomma. Oc för ty wilde war hærra at adam haffde æ nakra syslu thr til at hā gömde oc swa myklo mina at diæffwlsins frestilse som hā nyde om sidhir bæra. oc aldra mast för thy at han haffde thr æmpni aff at pröffwa alla creatura dygdhir swa opta som han ærffwodade thīm oc skodadhe oc rönte. Han skulde oc gömma paradys ey för röffwara skuld vtan diæffla thz ær at sighia at han skulde gömma wars hærra budordh. oc mz thy paradis thy at swa lenge skulde han byggia j paradys som han gömde wars hærra budordh. Nw ær æptir at spöria hwi war hærra skapade ey adam j paradis. vtan förde han sidhan thit oc sime tughar först at han skulde wara skapadhir īnan paradis. Anglar waro thr skapader som thr skuldo wara. thz ær īnan empyreo tha skulde oc adam wara skapader īnan paradyso. Septim īnan genesi sighir amot at war hærra satti mānen īnan paradyso sidhan han skapadhir war. Til questionē swarō wi swa at mānen war naturlika dödeliker aff likamans vægna som för war sagt. oc för thy skapade war hærra han īnan the stadh som dödelikō dyurō hörir til. thr oc til at han skulde annas oc kænnas widh. at hā war

dödheliker aff sine naturu / Oc ödö
deliker aff gudz nadhō ensampnō oc
för thy war thz wæl wært at war
hēra skapade hā / i man them stadh
som alzkona dyur döya oc flutto
hā oc satte ī man thēn stadh som ho
nō matte hiælpa mot dödhenō mz
gudz nadō / Oc mz træsso ær hær
siva vet til genburda skal som iak
twentir. Nw vilō wi spöria æn the
plicter oc plaghor som gudh lagdhe
offwir mānen för syndena æru skadh
kar. Oc synis först at ey. thz som
mānenō ær naturlikt / thz ær honō
enkte synda giæld / siva som æn na
kor ware hudstrukin för æn han
stale / oc kærde sidhan siwedhā ær
thz syndena / Æw war mānen natur
lica dödeliker för æn hā syndade
tha war thz ekke hans syndha
giæld at han skulde dö / quinnan
matte aldrigh barn födha vtan
pyno oc wærk / siva som hwar mā
ma vndirstāda aff hēna likama 81
skipilse / som samuledh war skapat
för æn han syndade / som sidhā tha
war thz ekke hēna synda giæld
at hon skulde barn födha mz mō
dho oc wærk / thz som naturō ær
hældhir hugnadhir æn genwær
da, thz ær honō enkte syndha
giæld. konan haffwir hugnadh
aff flere barnō tha ær hēne
enkte synda giæld æn hon födhe
flere barn / Paradys ær siva
skildhir widh alla bygdhir / som för
war sagt / mz naturlike skipilse
at thz kombir enghin liffwādis
man til / hwi torffte tha thæs
widh at war hēra satte för paradis

inghungh lughande swærdh oc
cherubin / Göra gruman oc
spot aff vslom för hans misfel
le, thz gör enghin thæn som
filosophia ær mildhir oc varkū
sambir / Nw ær war hēra aldra
mildastir oc varkwnoghir iffuir
alt sit handawærk / siva som sighir
dauidh ī man psaltarenō, tha hör
de honō ey til at göra grumā oc
spot aff adame / sidhā hā syn
dade siva som tha scriffuas ia
ī man genesi / at gud sialffwir sag gen 3
de til godra ængla / Seen hu
ru adam ær wordin siva som en
aff os / oc vet nw badhe got oc
ilt / Thz som naturō ær meer til
hugnadhir oc lusta / thz ær honō
enghin synda giæld thz at mæde
ren haffwir open öghon oc seer /
thz ær en mæsta hugnadhir,
thy at siva ær scriffuat at söt
ær lyusit / oc lusteliket öghom
at see solena / tha var thz enghin
plagha för synd at öghon lyp
tis vp / sidhan han aat aff frukt
tēne som scriffwas ī man gene
si Amot / Thæn dödhe som
bæst kunne tha war thz alt qua
melica giort thz lyustis oc scrip
tin sighir / Til questionē swarō wi
siva at huilkin mā haffde godz
oc ingiæld / aff enō hēra oc ward
de honō vtro / thz wari æ thy förs
tu hans plict at han miste alla
the nadhir han haffde aff honō,
Nw war adam naturlica dyghde
liker aff gudz nadō / oc ey aff lica
mās naturu / oc haffde gudh giff
wit hans sial the nadhir oc vald

at hō matte styra likamā tha
styrde han swa allan likamās
liffnadh oc naturu at hā mat
te ewinnelīga wara. oc ododeli
ker. Oc for thy war thz ret syn
da giæld at sidhā siælin var oly
dugh gudhi / tha haffde hon oc
enkte vald yffwir likamās natu
ru / oc hans liff / tha honō ær nw
kalt æller heet vtā hænez thak
Oc haffua fyra elemēta krapter
stridh īnan hās samblandi / oc
gangher thz honō til dødh at ens
elemēt krapter forwinder annan
oc fordarffwar / Oc siælin haffwir
encte wald at sæmia them. vtā ærn
hene olydugh sidhā hon var oly
dugh gudi siælffwō. Oc for thy
ær manzsins dødher / forsta synda
giældh oc alla ytertusther. oc for thy
war han oc kastadher wt aff pa
dys / som nw var sagt. oc forme
nader thæs ingangher til liffs
thræ. Oc mz them trem som æru
dødherin / oc vtlægh aff paradis
oc atir komē the tolff aff mā
nenō alla the nadher han haffde
for æn hā syndade. Nw plaghar
war hra æn mānen framer æpt
the skipilse som hā ær nw īnan
kōmen sidhan han syndade. oc
plaghar badhe hās likama och
hans siæl. Oc for thy at madher
oc kona haffwa engin natura
skæluadh / vtā aff likamās wægh
na thy at slik ær ens thera siæl
som annars / oc iæmlikar æru
twægghia hiona siælar om alla
sina natura / som twægia brødra
æller systra vtan alla naturu skæl

nadh manz oc kono ær aff likamās
wæghna. for thy plagade war hra
andra lundh manzsins likama / oc an
dra qwinonar. konan hēær man
nenom til for thē skuld at hō skal
ōlia mankōnit oc fodha barn
swa oc at hon skal vppe halda bos
kaps syslu mz honō. Om thz førs
ta ær hon plagadh mz thy at hō
skal bæra barn mz mødho oc
swa mz thy at hon skal fodha thz
mz werk. Om annat ær hon pla
ghat thz mz at hō skal ey ateno
gøra mānzsins wilia. thy at thz
war hēne naturlikt. Oc for æn the
syndado vtan hon skal oc nødugh
lydha hās wilia oc thola nødh oc
bardagha aff honō som hō aldrig
haffde tolt ey ware syndin. Adam
fik oc thre plaghor a sin likama.
ena at iordin skulde varda honō
ofruktsam. Andra at hā skulde
ærffuode haffwa mz nødh och
ærffwode. Tridhia at iordhin
skulde ey at ens warda ofruktsā
htot sade. vtan hon skulde oc bæ
ra honō mensam sadhe korn.
swa som thorn oc tistil / som oc haff
de wærit for æn mānen synda
de til fyra fodho oc dyura. æn
ey thz som mānen ærffuodade
iordena. Manzsins siæl hon
tok widh threm plaghor. forst
ta war skam oc blyghdh / som
hā fik aff thy at likamē oc kō
tit kraffde sin lusta ofskælika
gen hēnar wald oc wilia. Oc
for ty sigx at thera ogho vp
nados / oc kændos wid at the
waro nakin aff allo dyghdom.

Andra ur thy at war læra bra thē
thera skam tha hā sagde / seen
adam huru han ær wordin swa
som en aff os / oc vet nw bade got
oc ilt Tridhia ur thy at gudh
gaff hono amynilse / at han skul
de dø / oc klædde hā ur dødzsins a
minilse tha han gaff hono før klæde
aff dødhra dyura skinom / oc matte
han tha finna at han skulde tha wa
ra dødhelikir som ānor dyur ur hā
skulde haffua klæde ur thim Til fiær
ta genburda skal swarō wi swa at
mānen ær dødheliker aff likamans
wæghna oc odødeliker aff siælinna
wæghna / Oc ey matte siælin an
nan likama haffwa æn dødelikan
thy at hā skal ey wara blandadher
aff alla elemēta kraptō / thi til at
han kænne huart thera som før
war sagt oc aff thera stridh var
dher han dødeliker / Oc meer æl
tar gudh at siælin haffwi thæn
likama som hēni maghe thiæna
til hænnar syslu · thot huaro at
han see dødheliker / æn hō haffde
thæn likama som waare odøde
liker · oc hēne o nyttigher til naturli
ka sysla andbud swa som smidher
han han tiker iærn til præ ·
thy at thz faar bætre ægh æn
thot huaro at thz wardher gær
na rodgangit · thy at thz gither
han ey menat Æn gudh siælff
wir han ær swa wæl kunnadher
sinder oc alzwollogher / at hā gitt
te hitte thz ænni siælēne til sys
lu hænnar som hēne matte wara
badhe nyttelik oc æwinelikt /
æn hon kunne gømat før thy

andbud

83

maghō wi sighia at madherin
war badhe dødeliker oc odødeliker
Oc tha haldher o dødheliker / natur
lika før ty / at siælin war odødelik
oc haffde thæn krafft aff gudi / at
hon matte gøma sith andbudh æ
winelikt / æn hō wilde · oc før thy
ær døderin synda giæld aff siæle
na wæghna Til ānor skæl swa
ras ur scō augustino xiiij libro
de ciuitate dei · at engin werker
løste modher liff tha hon skul
de barn fødha / vtan barnit
siælfft tha thz war komit til sin
tima fenge sik rum oc vtgang
vtan allan modher werk / taghir
moderē wilde thy · at siælin
haffde fulkomit vndbudh iffuir
allan hennā / Oc war thz lika
manō enga lund pinlict · vtā
hældher lustelikt som siælin vilde
oc gudz skipilse swa som godher
thiænisto man · han gør gladelica
sins iffuir mans budh oc wilia ·
æn thot huaro at thz see ær vn
derlict Nw mat thu æn møta
oc sighia swa huat synda giæld
haffde tha iomfrwr som ey haff
do nødh før barn byrdh / hær swa
rar iak swa til / at alla konor wa
ro bunnar vndir thzta bandh ·
vtā thær varo viser om gudz vi
lia / swa som war iōffru maria
som førstu sine iættudhe gudi
renliffue · thy at gudh siælffuir
haffde wisat hēne hemeliga sin
wilia · oc dispenserat ur hæne
iffuir moysi lagh Nw mat thu
oc sighia swa alla qwinor fødas
aff adams slækt Oc swmar haff

do nödh aff barn byrdh oc ey so
mar, tha synis at war hwa pla
star misiarnt. Thz til swaris
at barn byrda nödh, hörir til
alla thm kono som barn bera
thy at the fylia oc lydha thm los
ta kötz sins oc olydhno som mä
niskian karde tughar aeptir syn
dena. Nw aen thu spör aen fram
2 mer hwi war hwa hötir oc iat
tar thz konöne, för synda giäldh
som hwe war naturlikt för aen
ho syndade at hon skulde födha 84
mangh barn. Tha swaris thz
til swa at qwinnan haffde föth
fiere barn, aen hon haffde ey
syndat thy at tha haffde engin
wordhit thaen ae komit til hi
merikis som wanlikt aer aeptir
helga mäna ordom. oc aen the
wtan waerk oc pyno som ho fö
de swa som mänenö war luste
likt arwode budhit för aen han
syndade, oc sidhä twngt oc mö
do fult. Oc matte swa sighia hw
ru aer gudz domber iampn om
manz sins aerffuode, madhä alle
aeru iampt födde aff adä oc ey
aerwodha tha alle iampt. Thz
til swarö wi swa at aerffwonda
iordena til födho, thz aer aldra
mäna skuld. Vtä swmir aerfuo
da iordena til födo siaelffwa, mz
plogh oc harffwo oc somir mz
swaerdh oc skiöl, at waeria thm so
plöia oc saa. Oc swmir mangudz
tiaenist oc hans kaenedö oc godö
könö för thm som landin waeria
oc aerffuoda iordhena. Nw sighz

thu aen framer. Swmir hittas
the som haldhz skula aen plöia,
haldhz röffua aen waria land. hael
dir plagha nakon ondskap som
lekara oc loddara manghz liffua
oc onytt aen thot hwaro at the
göra engthin skada. Thz til swa
rö wi swa at aerffuoda nakot nyt
telikt at andrö, ok skadelikt syla aer
mänenö naturlika budhin, swa som
iob sighz oc scriffwö at maderin fö
dis naturlika til aerffuode. Vtan
thy waer at swmir göra badhe gen
som naturu, oc gudz budordhö oc
köma tha ey gen gudz dom thy at
the skulu haffua aewaerdelikt aerff
wode sik siaelffwö skadelikt i man
haelnite, mz the wildo ey rodhna
nyttelikt aerffuode i man iordrike
oc skulu tha wara i man diaeffla
aerffuode som ey wildo aerffuoda
mz mänom. Swa talar sanctus ber
nardus gen klaerkö, saelika thm
som ey aeruodha i man thiaenisto
gudz. Dauid sighz i psaltarenö the
aeru ey i man mäna aerffuode thy
skulu the pinas mz diaefflö. Waro
thyma klaerkir sighz sanctus bernardus
waelia sigh aff hwario liffnadh,
thz som lastaster aer, oc wilia en
gin twnga taka iffuir sik, mz rid
darö haffwa the haesta oc sighz
hws brynyn oc plato lata the
ligghia, mz firi haffua the klae
de, warin oc sighz oc kargklek
oc wetha enkte aff thera nödh,
thz thola i man barn byrdh oc
andrö naturlikö kranklekö, mz
klostermänom haffua the fraelse

42

oc lisa æn ekke wilia the fasta mz
thym æther binda sik vndir lydhno
hardha. mz bokarlō wilia the æta
oc drikka mykit hælder æn the.
æn ække wilia the æria ælla plō
ia mz thym| hwat ær wærre fōr
gudi. vtā madha the vilia haffua
mæsta lisa mz mānom tha skulu
the haffua mæst ærfuode mz diæf 85
lō. Til thz som gen os war burit
om vars hēra spot. thz swarar sc̄s
aug9 til .xi. bok vffuir genesim.
Vars hēa ordh til adā the waro
ey sagdh honō til spot| vtan os til
wædhogha thz til at wi skulō hyne
a. at adam han ær ey æteno wordi
klokir som hā wilde wardha vtan
mykklo fulare æn hā war| til thz
fōrsta som war sport om thera ō
gho huru the ypnados æptir syn
dena. thz swarar sāns augustinus
til i xi bok vffuir genesim. enghi
skal thz wænta at fōrsta folk wa
ro skapat mz luctom ōghom som
rakkar. Oc waro siwa fōr æn the
syndadho thy at vppenbarlika
scriffwas at qwinnan saa at træt
war fughirt oc lustelikt at æta
fōr æn hon aat. vtan thera ōgō
thē sighias fōr thy haffwa wa
rit vplypt æptir syndena| thy
at the vndirstodo tha oc kæn
de tha giri oc fulan lusta hwart
til ānars oc kotzsins olyknin sō
the haffde ey fōr kænt

Nw hōrir til at spōria| æn
thz war qwæmelikt at gud
lat fresta mānen oc syms at
ey gudh wiste wel at mānī

skulde synda æn hā wordhe fres
tadher. oc thy war ey thz māne
nō gangnelikit oc fōr thy syms
at thz war ey quæmelikt at gud
skulde lata mānen frestas| tola
frestningh ær ey pīno lōst plict
æller pyno skulu fylia syndene
oc ey fyri hāne ganga tha skul
de ey adam haffua warit fres
tader fōr æn han syndade vtan
hælder sidhan Engin frestade
diæffwlin til syndh tha skulde
oc ey hældir nakor fresta mā
nī til hānar. Thz ær a mot gu
deligh skipilse. hon skipar all
tingh oc styrir sōtlika oc spak
lika siwa som scriffwas ī man sul
le bokēn Til q̄stione swarom
wi siwa at gudz fōresea hō styrir
hwart thing æptir thy som tess
naturn hōrir til| oc hōrir thz
wærtelighit til godhēa fōreseo oc
skælike at halda hwaria natu
rn ī man sine skipilse siwa som si
ghir dyonisius Nw ær thz mān
sins naturn naturlikt at hon
ma haffua hiælp aff andrō crea
turō| oc siwa skada. oc fōr thy war
thz skælikt at siwa som mānen
skulde haffua hiælp aff godhom
ænglō siwa skulde han tola mō
dho aff ondō ænglō. vtan tha
haffde thz mānen fōr æn han
syndade aff særlikō gudz nadhō
at enghin matte honō skadha gō
rn gen hans sialffs wilia| oc war
thz honō mere æra at thola thæn
fiandzskap som hā matte wina si
ghir vffuir. æptir sin eghin vilia

æn wara swa at matte ey frestas oc ey sighir vina som nakot oskælikt dyur. Swa sighir sanctus augustinus · xi bok · offwir genesim · tykkir mik mykit loffs wardh · æn maderen haffde for thy varit grodher / æn enghin æggiadhe han til ilt vtan thz tykkir mik myklo ærlikare vara / at vara skapadher vtz thz wald · at engin matte han nodga til at sighia ne gen hwarghe synd · for matte oc vina 86
sighir a diæfflenom oc skulda sik krona aff gudi Swa haldher oc wldin ærlikare thæn riddara som vtrodher gen sinom owenom swa starkir at the maghe honom enkte skada · æn thæn som sithir inne lutter oc enghin nær honom Til forsta genburda skal swarom wi swa / at swa som war herra viste at madheren skulde sighir tappa oc synda / swa wiste han oc at mannen torffte ey tappa sighir vtan han vilde thy at vtan alla hiærtans modo / matte han lættelegha sighia ne gen all frestilse / Oc swa myklo haldher at gudh wiste at mannen skulde sighir tappa æn han worde frestadher / for thæn skulu at han vilde ey wæria sik mædan han matte · swa myklo halder sighir iak at gudh siælffwir skulde han vtgiffwa til frestingh oc tha swa starklegha til redha at enkte matte honom skadha vtan han vilde / Til annor skal swarom wi swa / at the frestilse som nakor man gifs ey forwinnit / vtan vtz ærffwode oc hiærtans modho hon ær pinligh swa som wi rørom æptir adam at han kænde engha modho innan sino hiærta ællr ohono linmans aff sinne frestingh som nu war sagt Til tridhia skal swarom wi swa at offwir manzsins natura ær nakor natura som synda matte oc for thy matte han frestas aff hinne thy at the natura matte for ens syndugh wara som andra skulde til synd locka · Nu offwir ængla naturu ær enghin natura som synda ma · thy at gudz natura ensamin ær høghre æn ængla natura Oc for ty war engin natura the til · tha som ænglum syndade som hona matte fresta til syndh

Nw ær an æptir at spordia æn thera synd adams oc euo war aldra synda mæst / oc maa synas at swa war thy at swa sighir sanctus augustinus · xiiii bok de ciuitate dei æppel war thz vrattæren innan syndinne som swa mykit sælughet war gen syndinne · at vtan alla modho matto the sighia gen hinne Annor skal · synd oc synda gærdh skulu iæmpt wara / fore iætto domara aldra tungast synda gærdh · kom offwir alt mankønt for adams syndh · thz ær dødherin swa skriffwar sanctus paulus til romani · tha ware oc adams synd aldra tungast oc mæst · Til forsta qwestionem swarom wi swa at wi maghom rækna oc likna twa synder saman æn widh andra · wi maghom oc rækna saman twa syndugha mæn / væghom wi saman syndena siælffwa tha ær

hordombir tyngre synd æn lörska
læghi · læggiō wi samā en bonda
som ær horkarl / oc en prest sō haff
wir giort lörsko læghi / thy at mag
ær ilz dōme tha haffwa biskop oc
prester mera syndat æn korkarl / oc
ær tha hās synd mere aff sik sialff
ri / oc thera mindre vtan the synda
tha flerō lwndō thy at the bryta
sina iæt som the loffuado æn fra
mer renliffwe gudi æn bondom / the
visto oc bætir at wakta sik för syn
dō · the skanda oc sina vieler oc 87
hælagt walð the giffwa oc flerō
ont æptir dōme æn the synda / Swa
maghō wi oc tala om adams synd
oc andra māna syndir at ey war
the synd alla mæst aff sik sialffwe
thy at swa som för war sagt · förs
ta synd war oskelighi giri til at li
kas widh gud sialffwā · swa war
oc om adams synd / oc ānara ma
na syndir · thy at han haffde me
ra wit oc mera tröst a mot synde
ne oc war hā flerō māna til skada
som sidhā skal sighias æn gud wil
Tha war hans synd mindre aff sik
sialffwi · thy at mere vanhedhe ær
gudi oc mere hogmodh / at tala
wanærlika om gudh / æn vilia li
kas wid han the lwnd at nakor
mā vili wara vældughir mz gudi
swa som adā wilde oc eua oc thz
mz ær löst thz försra argumēt ·
Til ānat swarwm at synda giardo
för adams synd vær ey naghot
iæmt widh hans synd · vtan
widh manzsins naturu / som al
war tha ī man thē thwem / Oc
ey dōm wi alle för thy at adās

synd war swa mykin oc stor sōm
alla syndir / vtan hældir för thy
at all war natura likamlik / var
tha ī man adam / oc thok thz sikan
dom som skuldade oc sika natu
ra tiko wi æptir han / mz sikō
dom som hon tok ī man hono / oc
skal thz hwsare wærda mindrmer
æn gudh wil

Nw wil iak æn spyria hwilkit
thera syndade meer adā ællr
eua · oc synis mz sā pauli ordom
at adam synda meer · Thy sighir
sancti paulus at adā war ekke swi
kin vtan konan war swikin oc
syndade för swik / Nw ær mykilo
mere synd at göra illa vetande
æn swikin · tha ma hwariō synas
at adam syndade meer / Thz amot
ær thz at than syndar meer som
för syndar oc giffwir andrō vægh
at synda · eua syndade för tha
syndade hon oc meer / Til qstionē
swarō wi swa at vægher man sa
mā the thu som syndade tha ær
adams synd mere som för war
sagt / ey för thy at adams syndh
war mere / som för aff sik sialffwi
vtā hædher för thy / at adā war
naturlika vitrare æn eua var
Oc haffde badhe naturlika krapt
mere æn hon / oc swa dygdelika
oc swa dygdelikan at standa gen
synd æn han vilde / æn tha en
mā vægher samā thera synde
tha æru the badhe iæmar / at al
mænnis napni / thy at the syndado
badhe mz hogmode / Nw ær tha
swa sagt at hogmodh ær mang
skons / oc ær en mera æn ānor æp

therra vtlengh tha magho wi fin
na at ena syndade meer threm hi
do æn adam Forst mz thy at hon tryg
dis widh ormsins ordh æn ey adam
oc hugxade at thz ware göra mon
gelikt som han ætlade. æn adam
tryggdis thz enga lundh wid tha
wilde han at swa matte wardha
som ormen ætladhe Thon synda
de oc thy meer at hon syndadhe
för oc gaff honom æmpne oc raadh
at synda Thon syndade oc för thy
meer at hon syndade för giri skuldh
mæst. æn adam han syndade ey mast
för giri skuld vtan æn aldra mæst
för thy at han wilde ey skilias widh 85
hona kompanskap oc lydde för thy
hæne oc giordhe han för ty gen gu
di at han wilde ey göra gen sino
wen. æn at han skulde ey swa haffua
giort æller nakor annar sidhan. thz
sighir til wars hærra domber Sen
burdha skal the pröffwa oc wagha
saman them thy som syndado oc
ey syndenar siælffwar

Nw ær æptir at spöria. æn æller
man födas mz adams syndh.
oc synis först at ey. war hærra sighir
mz ezechielo propheta Ey skal son bæra
skuld för fadhers synd. Aristoteles
sighir inan twaha bok aff sidhom
at enghin maa wetha them som
fuller æru aff sine naturu. syn
den hon ær æ awita wardh tha
synis at wi haffwm ingha synd
aff ware naturu som wi tokom
aff adam Sanctus paulus sighir a
mot oc scriffwar swa til romara
för ens mans skuld kom synd j wærl
dena Til questionem swarom wi

swa at thz ær sannast som alla cristna
mæna tro haldher at hwart
barn som födis aff fadher oc mod
thz födhis j modher liffwe mz adams
synd. æller torffte enkte barn.
kristnandom oc döpilse Oc ær thz
skælikt thy at aller män haffwa
ena naturu oc æru swa som en
madher thy at the æru aller ens
mans synir. oc haffua alle natu
ru aff enom manne Swa som alle
the som boa innom enom stadh æru
ener man. oc swa som flere synir
ens mans göra aller en man Oc ær
thzta wærldzlika rætter. wt giffwi
aff gudz rætt thy at twedha kom
bir aller rættarin at æ hwart
som en byman kombir han wardher
wphallin oc gal wndher om hans
hoffwdz man haffwir thz nakot
orett giort Swa oc æn sialin som
styrir alla likaman rörir handena
som enghin wilia haffwir aff sik
til orettan lusth tha gialdir han
den oc wardir aff huggin för siæ
lena synd som wilian haffde oc
styrde hona til gerningh oc ey wi
tis the syndh æller lusth handin
ne för sina skuld. thy at hon haff
wir engin wilia aff sik Oc ma
aldrigh syndh wara vtan wilia
vtan thz witis handenne för
thy at hon hörir sialinne til. swa
æro wi oc sekir i huilkom tima wi
födhoms thy at wi hörom honom
til som först war sakir oc hofwdz
man iffwir alt mankynit som wi
haffwm aff ather skika naturu som
han misskipade mz syndinne Oc
för thy sighir sanctus paulus oc scriffwar

til ephesios . at wi warom aff natu
ru gudz wredhe barn for æn wi
fingho kristindom ¶ Til forsta gen
binda skal swarom wi swa at engin
barn syndh for andra synd utan han
see luttakin aff syndenne mz ho
nom . swa ær oc hær for thy at wi
ærom luttakir therra syndugha
naturu som adam haffde thy for
ærom wi skyldughir at gialda mz
honom ¶ Til annat swarom wi swa .
at engin barn blygdh mz rætto for
nakon naturlikan last som honom
hörir ensampnom til . swa som æn na
kor fodhis blinder tha skal man
hælder honom warkunna æn forsma
Æn fodhis nakor mz thæm last som
hörir til hans at . thz giældher off
ta manghir swa som træl fodhis
aff trælom ¶ Nw æn thu spör fra
mer | æn oc fodhis barn mz næsta
fadhers oc modhers syndh tha swarom
wi swa at adams synd . hon spilte
alla wara naturu ¶ Oc for thy fo
dis the allir mz hans synd som
hans naturu haffwa . æn enghin
annar ær hans hoffwodz man aat
waare naturu ¶ Oc for ty fodhis
engin mz andra syndh utan swa
mykit at æptir ty fadher oc modher
haffdo likama wæl skapada ællir
til dygd | ællir til til last æpt thy
sua epta son ællir dotter . æn hu
ru æller mz hwat skal sonen bær
plict for fadhers synd . mz han fo
dis ekke mz hæne thz skal sighias
framer æn gudh wil ¶ Nw maa
spöria æn hwar the synd thz gior
dis aff mannenom innan paradis wa
re dodelikt | ællir matte han syn

da dödhelika swa som wi syndom
hwar dagelika mz onyttom ordom
¶ Oc synis först at han matte syn
da nadelika . Æffter thz ordh sancti
pauli til timotheum . adam war ek
ke swiken sighir glosa for thy at
han haffde utrönt gudz nadeli
ka dom | tha mon han thz mz swi
kas at han matte wænta sina synd
nadelika thz mon han ey troo
wtan thz ware oc mögelikt ty
at han war fulkomlika wis ¶ Sanctus
augustinus sighir innan .xi. bok
wir genesim . at thz ær ey wan
tande at nakor fræstilse haffwir
mydher kastat oc forwnnit man
nen | wtan nakor hughmodh haff
de for brudeligha rwnnit innan
hans hugh | som han skulde iæm
skiot haffwa sökt oc spart thz hug
modh som honom kom til for æn
han vtualde siælffwom sidhan han
gömde aat hwat ware ræt
hon matte ey wara dodelik synd
thy at ekke maa dödelik war
da | wtan mz wilians wald sidan
han gömir aat hwat honom
ær ræt ællir oræt ¶ Nw sighir
oc sanctus augustinus innan the sama
bok . at nakor rönt giri oro
ade mz sins hugh | sidan han
saa at eua haffde ætit oc tha
ey iæmskiot tha som war hre
hötte thæm | oc synis at eua bran
de for æn hon aat nakra bra
da hwean iæffwoga | som war
hra ordh . oc iæffwade hwat
thz monde sant wara som
gudh haffde sagt at the skul
do iæmskiot döö som the ata

aff thy træ oc thy sagde hā swa
gudh forbødh oc / at æta aff tesso
træ thz til at wi skulō ey dærla dō
Thz som sighs dærla · thz mærkir
iænogha haffwa bradha hugræ
nu til wantro ær nadeligh syndh
oc ey dødelik · tha syndade eua for
nadelika æn dødelika thz amot
ær · at swa som sanctus augustinus sigh
man ix · bok de ciuitate dei · for
hwaria synd som maderen haffde
giort i man paradys tha haffde hā
warit vt kastadhr aff paradys En
gin nadeligh synd formatte han
vt kasta aff paradys Til qstionez
wildo sumir swara tessa lundh
at manen matte for ty enghin synd
synda nadelika · wtan huar synd
wari honō dødeligh / for thy at
han war myklo høgre oc ær
likare æn han war sidhā · swa
som thz ær mere synd / biscopi
ællir præste / som lithin syndh ær fa
tighō bonda Thætta ær ey fullko
ligh wæl sagt ty at swa som an
nan stad skal pröffwas æn gud
wil Enghin man skal swa mykit
om wald ællir likuas at the syd
som enō ær nadelik · hon ær an
drom dødelik / thy at enghī war
dhr swa wæl ællir illa klædhr
at han ær ey thu same madhr
oc hans gærningh ær thæs sa
ma mās gærning som for Oc
for thy ær oc the sama syndin
som for · vtan nakor annor
synd filghir / som aff sik ær døde
lik / tha gør hon swa mykit at
thæn man som ware aldrigh nō
delika saker for nadelika synd

hā ær swndō dødelikir · for thy
at the synd / som for war nade
ligh aff sik siælffwe · hēne filghir
annor dødelik synd / swa som enō
dositer māne ær synd at taka
æptir nakon thæn thinna / som
honō ær skriffwat oc forbudit
i man hans regla oc nadelik
æta oc fore mæsso tima · ær
hwariō māne synd / oc tha na
delik vtan præste / for thy at ho
nō ær forbudit at sighia mæsso
wtan han see fastande Oc syn
dar dødelika at han sighr mæs
so mættir · huariō cristnō ma
ne ær forbudit at æta oc drik 90
ka mz hedhnō manom / thæn
mat ællir dryk som the offra
sinō affgudhō tæskons mat
ællir dryk matte wæl en kriste
man nøta hema at sin / ællir mz
kristnō manō fulkōpnō · oc taka
thz aff swa mz hæghuma lusta ·
oc syndar oc tha nadelika æn
ey ær offmykit inuriatis takit
ællir skæmat · Nu nøtir nakor
kristin man tæskons fødho æl
ler dryk mz hedhnō manom ·
ællir krankō kristnō manom
som the maghu taka aff ont
æpterdøme · tha syndar han
dødelika / thy at andre man ve
ta at the see lofflikit / som ey ve
ta iæmwæl at thz ær forbudit
Oc maghu dærla for thæs
skuld koma til wilo · oc thæn
lidom maghu vitrir man oc
werdughr / ællir halghr · synda
thz dødelika som andre synda
nadelica / Ey for thy at the synd

som enom ær nadelikt · hon ær androm
dödelikt vtan for thy at hænne fylghir
annor dödeligh synd · swa som olydna
æller ilt æptir dome som nw war
sakt oc for thy ær thz ey fwl skæl at
adam syndade dödelika thz wi syn
dom nw nadelika · thy at han war högh
re oc ærlikare æn nw æru mæn · si
dan han syndade ¶ Oc wardhir thz giff
was til fulkomen skæl · swa som ffor
var sagt thzta skal aat waara skipil
se æp… syndena · oc adams före syn
dena at wi haffwom thz synda gærd
at kött ær olydught siælenne oc ey
alz stinge swa vndir giffwit siælinnar
lydhno at thz bidhar til hon dictar
thy hwat thy hörir til wtan kreff
wir for æn siælin gömir at æller
visar thy mangan hærgoma · oc ær
thz luste som madhir haffwir aff lika
menom for æn han kænnir mz sik hwat
honom ær loffliket nadelikt synd · æn
thot hwaro at than lusti kreffwir
mannen til dödelika synd ¶ Æn kænnir
siælin mz sik at then luste ær oloff
likor · oc lokkar til dödelika syndh
oc sighir ey æn sidhan widh them
lusta · sidhan hon tenkir widh sik
hwat gudh haffwir forbudhit · tha ær
dödelikt synd fulkomnadh æn thot
hwaro at alt fylghir gærningh
¶ Æn om forsta man war annor rek
ningh thy at hans likame kraffde
enghin lusta for æn siælin · thy at
kött war alzstinge vndir giffwit
siælinna wilia ¶ Oc war æ for wilin
æn lustin mz honom oc for thy war
honom swa dödelikt synd bradhir lus
te som laughir ¶ Oc æru tesse skæl
bæst takin aff mæstare · hwi adam

matte ey synda nadelika inan paradys
¶ Til forsta skal swaras swa at nakor
synd maa kallas nadelikt · antiggia
for thy at hon ær swa litin wardh
sialff ¶ Oc ey swa mykelikt genwardh
gudhi æn thot hwaro at hwar synd
ær gudhi genwardogh at hon ær
æ tho nadeligh aff sinne naturu oc
rethom gudz dom ¶ Syndin maa
oc kallas for thy nadeligh at inghin
syndh ær swa stor oc dighir · at gudz
miskundh ær æ mere æn hon wil wa
ra nadelikt aff særlikom nadom iffwir
domen æptir forsta rekningh tha war
enghin adams synd inan paradys nade
ligh for the skæl nw waro giffwin
¶ Æptir andra rekningh tha wardh
aldrigh nakor synd · ælla wardhir
nakon tima swa mykin at gudh
formaa ey wæl forlata hona æn
han wil ¶ Til annor skæl swaras
swa at thz hoghmod som adam kæn
de inan sinom hugh thz war for hænne
at for the skæl nw varo giffwen
vtan girin at röna æn swa mat
te hon fulgde ¶ Oc pröffwas thz
oppenbarlika mz scriptenne som si
ghir aff kononne at hon hörde aff
ormenom · hwi forbödh war hænna thz
¶ Oc æn sidhan hænne kom inan hugh
forbudhit tha vilde hon röna æn thz
ware sant som gud haffde forbu
dit · thz ma hwar man see som aat
gömir at hænne matte wæl koma i
nan hugh gudz forbudh mz ormi
sins ordom · oc hwat hon giorde
sidhan thz war giort mz hwadho
Nw ær æn æptir at ¶ Tradhe
spöria oct markelikit thing
som nakrom mannom ma gorla inan

hughi kōma · haffdhe eua ensamē
syndat oc ey adam mz hēne · hwat
hwat haffdo wi hafftir mistit hās
oc hafdit paradys Oc forsta manz
sins aro · aeller haffdo wi guldith
hēna oc vardit skyldughir oc saker
for gudhi swa for hēna ensama synd
som for baeghna thera Oc maa
forst synas at wi haffdo guldit
hēna synd ensamē forst for thesse
skael Wi draghom syndh man mo
dherena liffwe mz likama sō wi
haffwm aff forsto skikkom Nw sigh
ia thir swa maestara som naturlic
thing sighia oc kaena at barnit
haffwir alt licamans aemne aff
modhr oc thz naturu blandh som
modhir takir aff fadhr thz haffwr
krapt at skapa thz naturu bland
som moderin giffwir wael til siae
lena matu tha ma synas at wi
haffwm haftdhr tha synd aff mod
thy at aff hēne haffwm wi likama
oc siaelena aff gudhi · aen fadhere
nō som skapar at eua var likamā
wael til siaelinar matu Aen oc swa
haffde eua syndat tha ware hō dō
deligh oc hēna likame Nw haffwm wi
likamā aff hēne oc hwar aff sine mo
dhr som nw var sagt · tha wari oc li
kame war dōdheliker som wi toko
aff hēne thy at skilt giffwr hwar som
han haffwir siaelffwir. Aen oc swa sō
sanctus damascenus sighir at thaen haelghe
ande kom til waerffru iomffru ma
ria tha ihū xpūs skulde fodhas aff
hēne vtan adamus synd · oc rensade
hona oc hēna liff · haffde ey barnit
syndena aff modhrs waeghna tha va
re taekkes skyrls til engesins tooff

telighi som thaen haelghe ande giff war
fru thy at hō fodde sin son fadhrlo
san ī man iordeske swa som hā war
for aewerdelika fodder modhrloos aff
sine fadhr Thr amot sighir sins pau
lus oc skriffwar til romara mz eno
mane kom syndin ī man waerldena
Til qstionē swarom wi swa at ey
haffdo wi guldit hānar ensapnar
synd · vtā han haffde syndat mz hēne
thy at swa som for war sakt · aeptir
ty arom wi skyldughir at swara for
annars mās gerningh aer war hogeste
hoffudzmā i man stadh aeller rike
Oc for thy giaeder handom aethr
annar hiner mansins at skaeke
rōdhe hona til gaerningh sō forst
ta ambudh haffwir iffwir allan
likamā Oc for thy at adā han
aer thē forste som rordhe manns
bo naturu til at ōclas oc hwar si
dha aeptir thy som hā insadhe
forst tha haffwm wi syndena aff
adam · oc ey aff eua oc mz thzta
andswaras til forsta genbunda
skael thy at fadherin rorir ho
nō til mere krapt at rōra oc ful
kōpna vara naturu aemne som
modherē giffwir naturlika oc gor
okke mere at Til annar skael swa
rade swmir swa at ey haffdo wi
warit skyldughir syndenar aen e
ua haffde ensamin syndat tha haff
dō wi vordhit fodde mz dōdeli
kō likama som hō haffde hafft
aeptir syndena oc skikan giffwit
os som hā haffde Thesse answar
synis thēm visasto ey vara full ·
thy at thz war som for var sakt
gudz skipilse at swa lange siaele

92

haffdhe sik vndhir gudz lydhno tha
war hon werdugh at gøma sin li
kama odødhelikin mz gudz nadom
oc før thy wardade thz litit hiul
kin licama wi tokom aff modhirnenne
oc madha første fadhir var gudhi
lydoghir / thy at fadherin oc hans
naturu kinnaptir skipaz waaru lica
ma oc madher ~~man~~ man modhir
liffwe aptir thy som siælne hø
de til. Oc før thy haffwm wi fan
git æn adam haffde ey syndat sli
ka siæl som han haffde før æn han
syndade. oc waare hon werdugh
at styra oc gøma varthikama o
dødelika. Til tridhia skal swara
wi sua at the skuls som thæn hæl
ge ande gaff warffru tha hon skul
de fødha gudz son han rensade ey
hona aff førsto syndh som wi fø
døs mz allir. thy at hon war ren
oc skær aff hænne før æn hon føddis
aff modhir liffwe swa som æuarstadz
skal sighias æn gudh wil. vtan
thæn hælghe ande sagdis haffua
rensat warffru liff / tha han skul
de fødha gudz son før thy at tha
gaff han hænne thæn renlek at hon
war renare æn nakot creatur.
vndhir gudi siælffwm / swa som sighir
dauid iman psaltarenom til wars
hera. Thit hws nu hera sømir fæg
rindh

Gudh skapadhe aff
alzenghu himil
oc iordh. ey aff sik
siælffwm som fadhir
føde son. oc ey aff
nakro æmpne
som smedhir gør yee. Iordin war æn
onyt oc tom oc myrk. onyt før thy
at enkte varte a hænne. Tom før thy
skuld at hwarte var skapat fæ æl
ler folk. myrk før thy at hwatzske
war sol ælla stiærnor. Oc thæs hæl
gha anda hughir foor offwir vatnen
thz ær at sighia offwir himil oc iord,
thy at swa som vatn ma ledas æpt
mæzsins wilia. swa war himil oc
iordh æmpne gudz til ændelica oc
likamlika creatur. Sidhan sag
de gudh mz ewerdelikom ordhe thz
ær mz sinom sighnadha sym. var
de lyus. Oc iæmskot wart lyus
thz ær at sighia. ængla naturu
som ændeliit lyus ær badhe sik
siælfft oc lyser androm. Thy viste
gud at lyusit war got thy at tha
vardh vanadhir ænglar wordhnir
at myrki oc skilde war hærre lyu
sit fran myrkeno / thz ær ath
sighia goda ængla fran illom
oc kallade lyusit dagh oc myrkit
nat. oc swa wordin aff qwælle
oc til morghon en daghir. før thy
skuld at qwælsins lyus ær minna
æn morghons lyus / oc teknar at
ænglanar allir haffdo først na
turlikt vit oc vndirstodo alt
thz gudh haffde skapat. hwart
iman sine natura oc tha bæddos
sømir / aff sino myklo viti. Oc
førgiordo thz mz at see nakon

thima gudz ørgho · oc thy na
dis them æn swmir tackado
gudi for thz myklo wit | han haff
de them giffnit · oc vordho thr
mz werdughir at see gudz anli
te the signada sol · oc swa dagn
dis them æwerdeliker daghir swa
at engin kō nat mællan · Oc sie
at aff qwællenō oc morghnenō
wardh en daghir · Sidhan saghde
oc gudh varde firstilse oc skilis
at likamlika thingin æmpne sō
for war ostadught som vatn war |
oc skipade gud at swmar creatu
ra skulde vara iffwir tessa firs
tona | oc swmir vndir | oc iæmskot
vart oc swa oc tessa firstuna · oc
kallade gudh hymil | oc ær wordhe
aff qwælde oc morne annar da
ghir | mz thy som for ær sakt · at
godhir ænglar saghdo thæssa daghe
werke forst j sine naturu | oc si
dhan man gudi som ær spæghil
hin skærasta aldra sina werka
Sidhan saghde oc gudh | kōme sa
man vatnen | the som vndir him
lenō æru | som for gingo alla vægh
na Jnet iffwir alla iordena j ena
hyl | som nw ær occeanus haff
oc oppenbares tyrt land oc iam
skot vart swa oc kallade war
hra tort landz iordh · æn vatz
hylena kallade han haffwin oc
gudz gudhi wæl aat swa giordo
Oc mælte · Blomstras iordhin
mz grøn gres oc sadhe oc fruct
samō thræm æptir sith kyn | mz
naturlikō sadhe | swa at eet maa
ge plantas oc vaxa aff andro · oc
iæmskot ær swa vordhit | oc gudz 94

169

gudhi wæl aat swa giordho · oc swa
ær vordhit aff qwælde oc morne |
than tridhie daghir · mz godha æn
gla lyuse som for ær sakt | Sidhan
mælte gudh | Nw vardhe lyusin j him
lenō oc skili aat daghē oc natte
na | oc vari til tekn timana oc da
ghana oc skini j himblō oc lyse io
rdhena Oc iæmskot ær swa vor
dit oc giordhe gudh tw stor lyus
sol oc mana · solena meera oc skæ
ra daghē · Manen minne at lysa
nakra ledh natthena · Oc ther til
giordhe han manga stiærnor oc
satte thim j himelin | at lysa om io
rdena badhe om dagh oc nat | æn
thot hwaro at thera lyus skine
ey vp a daghen firi solenar lyusi |
oc at the skuldo skilia aat daghē
oc nattena | oc gudz gudhi wæl at
swa giordho | oc swa ær vordhit
fiærde daghē badhe aff ængla
vndirstandilse oc swa aff solinar
lyuse Sidhan mælte gudh · Nw
varde liffwandis creatur j vatnō
badhe thz kryper a iordhine | oc
swa thz flygir j vadhrenō oc swa
thz flytir j vatnenō · hwar æptir
sith kyn · oc gudz gudhi wæl aat swa
giordho · oc gaff nw forsta sine sig
nilse oc bødh thim at vaxa oc ō
kas · oc upfyllen vatn[?] oc vadhe
rit oc iordena oc swa war vordhit
fæmpta daghē Sidhan mælte gud
Nw vardhe alzkons dyur hwar æpt
sith kyn · oc iæmskot ær swa vordit
oc gudz gudhi væl aat swa giordho ·
Nw haffwir gudh giort som andelik
thing swa som ængla oc likamligh
swa som iordh oc hymil sol oc dyur

170

llu vil hā skapa the creatur som
badhe æru likamligh oc andeligh
oc mælir til til sin signada son oc
til than hælgha anda Görom
mānen æptir os siælffwō mz siæl
oc vndirstandilse oc vari hā iff
w fiskum j haffvenō oc iffwir fog
lū j wadhrō / oc iffwir dyurō a ior
dhine oc iffwir alt thz skapat ær
a iordhine oc swa skapade hā mæ
niskiona æptir sik siælffwō en ma
oc ena qwīno oc gaff thēm sin sig
nilse. oc bōdh thē at waxa mz aff
kōmd oc ōkias oc fylla iorderike
oc halla hēradōme iffwir all the
dyur thz skapadh varo / Oc gaff
thēm alt thz vaxte a iordhine til
fōdho. oc swa oc andrō fughlom oc
dyurō mz thē / Oc iamskōt ær swa
wordhit tha gudz gudhi myklelica
væl at allo thy han haffde skapat
oc swa ær vordin siætte daghere
badhe ængla daghr oc māna

Caput II.

Nw æru himblarnir fulkōmir oc
iordhin oc allir thera bona
dhr oc fyrghrind. oc siwnda daghe
hælghade var hērra fōr thera fulkō
nilse / oc skapade enkte sidhan aff
alz engho vtā māna siælar vtā
thz som hā skapade mā sex dagō
thz fyrir han hwardaghlika æptir
sin eghin vilia Swa haffwir tha
gud skapat hīmil oc iordh oc græs
oc thræ aff engo sædhe firi at ække
kom an ragn iffwir iordena vtā
aff ēne hyl vatns all iordin, oc ska
pade gud mānen aff orene iordh
oc gaff honō liffs anda oc siæl,
An ōstir j warldene haffde gudh
siælffwir plantat padys than lus

telikasta pladz j iorderike var a
swa hōgho iordunū at hā gik vp
iffwir alt thz vaderet thr storma
oc sky varda ī man. thr satte var
hērra mānen swa nær himblō thr
til at tekna at hā skulde oc iorde
rike fōrsma oc tagha til himi
rikis kōma æptir sin aldhr vtā
nakon sinkdom ællir dōdh til æw
delikin himerikis fagnadh oc swa
alt mankōnit æptr hā Jnnan
paradys læt gudh vaxa alla frukt
thr a thræ matte lustelikast vara
oc midhuakt ī man padys liffs træ
swa kallat / thy at thæs frukt
fyrlikte swa manz sins licama a
tir mz thē nadō thr siælin haffde
aff gudhi swa lange hō var honō
hōrigh gen allan sinkdō oc dōdha
Eth ānat træ var oc thr sāt aff
gudi som kalladis kunstu thræ
godz oc illz thy at maderin fik aff
teff frukt vetha hwat got haff
de varit oc hwat ilt var sidhan
Een flodh gik wt aff padys. hon
skiptis sōndhr j fyra huffwod ar
En hetir phison hon gangher kring
om thz landh eru lat hetir / man
ndni lande thr hittis gul. oc the
ra iordhena gul ær aldra bæst
thr hittis oc bedhellū tæskos
thræ ær alla fostast rykir oc dyr
sten thr onichinus kallas Annor
aan hetir gyon hō gangher iffwir
alt blamāna land. Tridhia aaen
hon hetir tigris hon folgher thē
fugle som snarast flygher. thy at
hon haffwir myken strōm fal hon
rindhr gen assirin lande Fiær
da aan hetir eufrates som æn

dar iursala land · Nw satte var
hærra mannen i nan padys at gö
ma hans budhord oc padys skul
de han göma helbrygda · oc gaff
gudh hono thzta budordh / at han
skulde æta aff alzskons frukt i nan
padys · vtan aff eno thræ som si
dan kalladis kunnistu træ godz
oc ilz som nw var for sakt · Oc
sagde gudh swa til manzsins ·
huilkin thima thu ætir aff thesso
træ tha vardhir thu dödhelikir
ey for thæsins krapt · vtan for o
hono skuld · Sidhan talade var
hærra til sonen oc thæn hælgha an
da · thz ær bætir at mannen vari
ey ensamn gören hono tolika man
niskio til hughnadh oc hiælp som
han ær siælffir · Tha lat var hærra
mannen sompna swa rolika oc
fastelika vtan alla pyno / at han
thok eet riff aff hans sidho oc
fylte köt i stadhin oc giordhe aff
riffueno konona likama / oc ska
pade hænne siæl oc ledhe hona til
adam · Innan them sompne tedd
dis ada[illegible]ne at swa som eua
skapa[illegible]dis aff hans sidho i
sompne · swa skulde the hælgh
kirkia vm sidhe andelika födhas
aff thæs blodhs sins dyrd / som wt 96
rann aff vars hærra sidho tha han
sompnade dödhzsins sompne a korsse
no · Oc tagh tha adam sa sin lika
tha spade han mz thæm ordhom
thzta ben ær aff mino benom / oc
köt aff mino köti for thy skal
madhir forlata fadhir oc modhir
oc halda sik til sina hustru / oc
skulu the thu göra eet köt aff
sik

Nw swa længe som ma
derin var lydughir gu
di tha var hans köt lydugt
hans siæl · oc viste enghin
skilan lusta oc for thy at
the varo nakn tha haffde
adam oc eua enga blygd
aff likamans kladhalöso
madhan siælin var kladh
mz allo dygdo · Nu ormen CAPUT III.
war klokastir alla dyura ty
cth enskona ær thn som
standhir vp rættir oc haffir
ena frugha anlite / som
hetir phareas oc thy var
han bæst fallin diæfflenom
at göra sin klokskap mz
oc swika qwinona / oc foor
diæffwlin i than ormin som
han fir sagdom i syndughu
mæn / oc talade til qwinona
hwi forbödh gudh edhir at
æta aff alzkons paradys
frukt · konan swarade ho
nom · wi æton aff hwarie there
frukt i nan padys vtan aff
eno thræ midwakt i para
dys thz forbödh os gudh
nær at koma · at wi skulom
ey vardha dærla dödelik ·
Tha sagde ormen til konona
aldrigh vardhen i dödeligh
vtan gudh vet thz at hwil
ken tima i ætin aff thy / tha
lysis idhart hiærta oc var
den gudi lik · oc fin at ve
ta badhe got oc ilt / tha
tykte qwinone at thz vare
got oc syntis hænne tradh va
ra lustelict / oc tok aff fruc

tine thars tres oc aat oc gaff
mannenom mz sik oc tughe han
haffde aatit. tha kiendo the
sinan lusta j sino kötti Oc var
kötit olydught siälinne / sidhan
siälin var olydugh gudi oc
blygdos iamskot sina natur
lika lima. oc sömado saman
löff aff fikin trä oc giordho
sik the klade som the vaffdo
sigh mz Aw taghe the vnd
stodo sigh vara gudh vredhan
vaddos the iammal vaderit
siälado sik vndir träenne oc
thzta var om midhian dagh
the sama stundena a daghenom
som var herra lät sik badhe at
manne vardha. oc swa korsfes
tas för adams syndh

Nw talar var herra til adam
oc spör han hwar han är
thz är at sighia bidhe han at
se hwat ysaldh han är komen
han swarade iak vndirstodh
herra thina vrede oc rädis iak
sidhan iak fan mik nakin. oc
siälade iak mik tha saghde gud
til hans. hwar saghde tik at thu
var nakin. vtan för thy at thu
aast aff thy thre som iak för
bödh Nu adam swarade kona
som thu skapade mik til hiugh
nadh hon gaff mik aff fructinne
oc iak aat / Nw talar var herra
til konona oc spör hin hö gior
de sin. hon swarar oc sighir at
ormen swek hona Sidhan ta
lar var herra til ormsins madha
thu wart diaffwlsins andbud 97
til swika gerningh tha äst thu

bansatter man bland alla dyu
ren thu skalt krypa a thino
brystom oc äta iordena. missä
mno sätir iak mallan thin oc
konona / thina affködh oc
hanna thu skalt laghia lagthur
för hanna fötir oc ho skal bry
ta thit huffuod Sidhan saghde
gud til konona. thu skalt thola
mykla nödh oc födha mangh
barn oc mz mykle twangh thu
skalt vara vndir manzsins hydh
no oc han skal vara thin herra

Nu til adam saghde var herra sua
för thy at thu var lydughare
thina kono bön än mino bu
dhi tha skal all iordhin wara
förbanadh firi thina gerningh
thu skalt födha tik aff henne
mz manghskons arffuode ho skal
bära tik torn oc tistil Oc mz thins
anletis swette skalt thu äta thit
brödh aff henne til thars daghe thu
vändis atir j slika iordh thu äst
takin aff / thy at thu + mold. oc at + äst
mold skalt thu vardha. Sidhan
kallade adam sina hus[illegible]fru aat
napne eua / för thy [illegible] at hon
skulde varda mz vee oc ysaldh
modhir alla liffwandis manna.
Sidhan dictadhe var herra skinkla
de oc kiände thim at klada sik

Nw talar var herra til godha
ängla om adam. äptir thy
som en vitir man talar stundom
vm en daara som sik toer vitran
Seen nw sighir var herra / adam
bir är vordhin som en aff os
oc veth nw badhe got oc ilt.
Nw vardho wi vacta at han

v. andbud

fuar ælske moor æta aff liffsens
thræ som han tröster sik at liff
wa aff æuærdelica / Oc kastade
han vt aff paradys at ærffuoda
the iordh som han var skapadher
aff / Oc satte fore paradys ingang
ængla gömo oc brinnande eld
at gömma væghin til liffsens thræ
oc ær elden kalladher vmwan
delikt swærd fore thy at ther skul
de bort takas om sidher oc gior
de gudh thetta nadelika widh man
ne at han skulde ey off længe liff
wa mz sorgh

CAP. IV. Sidhan födde eua en son oc
kallade han kaim. sidhan
födde hon annan son oc kallade
hono abel. Abel var myklu bos
skaps man vp a fæ oc fuar æn ca
yn yrkte fast vp a iordhena /
Nw margho dagho ther æpther
skuldo the brødher offra sit offer
gudi swa som fadher haffde them
kænt / Kaim offrade mz owilia sin
tionda aff iordenar awæxt. æn
abel offrade mz godwilia aff sino
bæzsta fæ oc fetasta / Oc tha the
skuldo brænna sith offir som sidher
var til. tha kom elder aff himb
lo oc brænde abels offir æn ey
kaims / Ther aff fik kaim affwnd
til sin brodher oc gat ey ræthso
ghso set a han / Nw talar war
herra til kaim æst thu vredher.
hui mat thu ey vp se. gör thu
wæl tha faar thu godh lön. gör
thu illa tha vardher synd vppin
bar mz pyninge. æn vndir thino
walde skal vardha syndenar lus
te oc thu skalt radha at fulle

na syndena yller ey ther talar
kaim til abel sin brodher. Gan
gom at skemta os vt a marke
na / Oc tughar the komo vt a
markena tha ræs kaim a mot
sino brodher oc drap han mz
staffri / Nw talar var herra til kai
m oc spör at hono swa som man
gher spör ther han vet gørla. hwar
ær abel thin brodher / han swara
de sanelika iak vet ey ther ække
hin skal iak gömma mins brodhers
Hwat haffwir thu giort sagde
var herra thins brodhors blodh
ropar til min aff iordhinne / Thu
skalt vardha forbanadher aff
iordhinne ther drukkit haffwir
thins brodhers blodh aff thine
hand. tha thu ærffuoda iorde
na tha skalt thu faa narnan
thu skalt vara flotin oc vafra
de j iorderike. tha fiol kaim
j vanhop oc sagde swa. Swa
myklu ær min synd ey ma iak
mik vænta nadher. nw kastar
thu mik herra vt aff manna sam
findh oc thino nadhom / Oc hwar
som mik findher tha drap han
mik / Oc sagde var herra ey var
dher swa thu skalt liffua til sin
da man æpter tik / oc than so
tik tha drap han losir oc ændar
thinna synd aldra skript / Sidhan
gaff var herra eet tekn iffin kai
m ther ær at hans huffuod skalff
æ madhan han liffde. ther til at
man skuldo swa myklo sidher dræ
pa han at the sagho gudz baar
dagha a hono / Nw gangir kai
m vt aff gudz nado oc bygdhe

sidhā ōstur j widolsine gen paradys
Sidhā födhe cham son oc kallade
hā enoc oc bygde eyn vp en stad
oc kallade hā aff sins sons napne
enok. Oc var tu mankönit my
kit oct. thyt manghe mæ varo
madhe födhe oc konor som skrip
tin sighe Cham kende först mā
nō swik. lagde köp oc giorde bor
ghir Enoc födhe son oc kallade
han yrad yrad föde son oc kalla
de han malaleel. malaleel födhe
son oc kallade hā matusale matu
sale föde son oc kallade hā lameth
thāne tok första sine thwa konor
Annor het ada oc ānor sella Ada
föde honō son oc kallade han iabel
thāne fan först māna at göra
tiald oc fara kring ō landin oc
bo j tialdō. Annan son föde oc
ada oc kallade hā tubal. hā hitte
försto māna harpo oc orghor at
leka ij. Sella föde oc lameth son
oc kallade han tubalcham. han
hitte först iærn smidhe oc eersmi
de oc alzkona kloka gærningh
oc alzkona malm. swa at aff hās
smide nam ānar hans brodhe
oc at skipa notuna j harpo oc
orgho Sidhā talade lameth
för sinō husfrughō gato oc sag
de. hörin minna röst lamek
husfrughur oc vndirstandin
mī ordh Jak haffwr drapit ma
nan mit saar. oc en swan man
mī swedha Adam fik syn fielda
hæmd iffmr lamet skulu koma
siwtighi siwfald. thy kom swa 99
til at lameth gik til skogh mz e
nō swane at skyuta dyur oc

hitte at skyuta cham Oc sidhā
han fan at hā haffde skutit
sin aldir fadhe tha tötte ho
nō illa vara. oc vitte swen̄
at han haffde varla visath
honō thit thy at hā saa ey
vel siælffwr. oc barde swen
nī j hæl mz bughanō Nw sag
de lamet at han drap man
nan sith saar. Oc en swen ī
nan sin swedha thy at före the
ra sarsöka fik hā gudz hæmd
swa harda som han sighe. at
hee folk oc siw som aff honō
föddos thz förforos man noa
Nw liffde adam c flodh v c
aar oc lxx aar oc födde
sin tridhia son. oc kallade han
seth oc liffde adā sidhā seth var
födder atta hūdrada aar oc
födde flere sym oc dötter oc
swa var aldir thæn time thz
adamber liffde ix hūdrada oc
xxx aar Nw liffde seth c aar
oc fæm aar oc föde son oc kal
lade han enos Oc liffdhe seth
sidhā enos var födder atta c
aar oc siw aar oc do oc swa
var allir hans aldhe ix hūdra
da oc xij aar Nw liffde enos
xc aar oc födde chaman Sidhā
liffdhe hā dccc oc xv aar oc födde
flere sym oc dötter oc swa var al
lir hans aldir dccc oc v aar oc
do Nw liffde chaman lxx aar för
æn han föde malaleel oc sidhan
liffde hā dccc. oc xl. aar oc födde
flere sym oc döttir oc swa var hās
aldr ix hūdrada oc x aar oc doo
Nw liffde malaleel för æn hā födo

de iared lx aar oc sidhā liffde hā
attu hundrada oc xxx aar oc födhe
flere syni oc döttir oc war aldhr
hans allir attu hundrada oc xc aar
oc fem aar oc do. Nw liffde iared
c. oc lx oc tu aar för än hā föde
enoc oc sidhā liffde hā attu hundra
da aar oc födde flere syni oc dött
oc sin var aldir hans aldr attu c
aar oc lx oc ij aar Toc födde matusale
oc thiænade enoc gudi oc liffde sidā
han födde matusale ccc aar oc föde
sidhā flere syni oc döttir oc var al
dir hans aldir ccc lx oc v aar han
thiænade gudi oc tedhis engō sidha
thy at hā tok gudh til paradys Nw
liffdhe matusale för än han födde
lameth c. oc lxxx oc vij aar. Sidhā
liffdhe hā vij hundrada aar oc lxxx
oc ij aar oc föde flere syni oc döt
ter oc var allir matusale aldir
ix hundrada oc lx oc ix aar Nw
liffde lamek c lxxx oc ij aar för
än hā födde noe Sidan liffdhe
han d aar oc xc oc v aar oc fö
de flere syni oc dött oc var hās al
dir syu hundradh oc lxx aar oc
Har skulō wi tha ve Doo
tu at i tessom aldrō lyktas
hundrada aar adams som han
gryet oc giorde sina script man
Oc siva var adambu sanch
ka fran thy hā wart skapadir
oc til tess han do tusanda ara
gamal oc xxx / oc the hundrada
lægthas til andra māna som up
æru taldhr oc mæst til matusale
thy at engaledh matte matusale
varda siva gamal / som hær sighe
för thy at siva som ræknā maa

151

aff arome. än thā ware siva gamal
tha haffde han liffuat æptir noa
flodh. ccc aar oc tho ey varit in
nan archonne Nu fra första adās
dagha oc til noa flodh tha haffua
varit tu thusanda. oc xl oc iiij
aar. oc thz ær thæn förste værlds
na aldir. Nw tha lameth föde
noe. tha spade hā at thæn som skul
de værldine til hugnadh vara aff
allō ærffuode mannō a iordine
thr gudh haffde förbanat Til noe
vart .d. ara gamal tha födde han
tre syni Sem / cham / oc iafet / Nw
sidan mænenir vardo mangha oc
quinonar i nan værldine. tha var
te wærldin syndogh. thz ær oc skriff
uat at adam förbödh sinō synī sæt
at blanda sina slækt wid chams
slækt för thy at cham vart aff
gudha oc alle the aff honō kōmo
oc för thy foor sæt at byghia före
lanet fraa cham. ānan vægh at
paradys / än cham bodhe thr so
han drap sin brodhr oc siva vaa
ro theri slæktir skilde aat. wel
halfft ānat thusanda aar The
aff sæt varo tiænadho enō sānom
gudh. oc kallados thy gudz barn
än chams slækt var affgudha oc
hatadho the man
Sidhā folkit vaxte som sæt VI.C.
var tha fingho tessa slæktir
100 nærme bo / oc blandados mz sin
tō syndō oc aff thy som siva blan
dandis mz diæffla krafft föddos
risar oc iætnar vældughr man
oc frækir at ilgærnīgō Tha
war gudh sarlika vredhr thy
at han saa at mykin ilzska vax

182

oc do / än enoc liffde lx aar oc v aar

50

te īnan iorderike oc aller manzsins
hugher til ilz oc thotte hardelika
illa vara / oc sagde swa vil iak göra
swa som then ma thz trøghir
at han haffwr ena gerningh giort
oc vil iak strvka thz alt aff ior
dene. iak haffwer skapadh bade
fæ oc folk orma oc fogla tha vil
iak ey ærwardelica vardha vredher
mannenom swa som diæfflenom wtan
iak skal fordarffwa manzsins lica
ma oc ey hans siæl æn man vilia
sik batra īnan thæsso hundrada aa
ro oc xx Swa som iorderike ær
fult mz ondzskap mankynsins swa
vil iak fordarffwa thz mz iordinne
thy vardher oc aldrigh iordin ap
tir noa flodh iæmdogh thadis til
sade oc alzskons fruct som för An
noe var rætuis man oc swa fullko
men īnan gudz thiænisto som i tæs
se wærldo ma madher vara. oc gik
gudelikan vægh Ther talar var
hærra til noe Thæs syndugha kötz
sins ændelykt ær nu kome mz mi
dom. gör tik ena ark aff thin thræ
som væl æru skaue oc tælgd. thu 101
skalt göra īnan archene flere bu
ra oc bradha mz thy bik īnan oc
vtan thz enkte ma söndher lösa.
wtan enskona blodh Oc swa skalt
thu göra archena. hon skal vara
try hundrada alna langh. l. alna
bredh. xxx alna dyup fran bun
kanom oc huar tessin aln ær iæm
digher swa som vara ix alna. hon
skal vara fughur skindh nedha
vp i ffwir bunkan oc sidhan skal
fuidhe oc takit inbyghias mz at
ekke vardher vidhare offuan æn

eet alna rwm Nidhre īnan bunka
nom skulu vardha vistahus oc an
nat hws fyri orenom tingho. æn
owan a bunkanom skulu wara stor
try hws eet för ospakom dyurom sua
som biornom oc leonom Oc annat för
spakom dyurom Tridhia för mannenom
oc fughlom. oc vndirstanda somir at
huart thera tridhia var vp aff an
dro Æn thz tykker flestom likare
sano at huart thera triggia var ut
aff andro. swa at mæ oc fughlar va
ro mællan dyuranar i andre sido
ne. Offwan bunkan var ingin
skil oc doren īnan archena Oc
īnan andre sidhone vel högt var
vindögha lukt mz kristallo Æn
swa var archen skapat all saman
som nw ær hær sakt aff
Sidhan hon ær swa fulkomen 102
tha skal iak lata flodha
vatn om iordena oc for
darffwa alt thz köt som liffwir
īnan værldene vndir himblenom
oc alt thz a iordinne ær skal for
faras. vtan mz tik wil iak binda
sæt oc thinom sonom mz thine hus
fru oc tinom sona konom Nw
giorde noe archena allaledh so
gudh bodh honom Oc var archi
i gærdom. c. aar oc æn nakot mer
som för var sakt Sidhan ta
lade var hærra til noe. Gak in
thu i archena oc the siw mz tik
som iadhons varo taladh för thy
at tik haffwir iak rætwisan fun
nit īnan bland alla thera som
födas īnan iorderike Aff allom
dyurom oc fughlom thz mader ma
æta skalt thu taka in mz thik

j archena aff hwario kyni siw oc
siw badhe karlkyns oc qwinkyns
Æn aff thim dyurom som ey magho
men æta skalt thu taka in mz tik
thu / oc thu / aff hwario kyni karl
kyns oc qwinkyns thz til at hwart
maghe ødelas aff andro æpthe sin
ne naturn Oc var thz skælikt
at the dyuren skulu flere intakas
thz æptare skulu ødhas Oc ær oct
odda aff them til at offra gudi før
æn archin gaffwe stadhna a thyrt
landh / æn taghe æptir siw dagha
skal iak lata regna sagde var herra
iffwir iordena xl dagha oc xl nat
tir oc skal iak stryka slæt aff ior
dhine alt thz iak haffwir skapat
a hanne Nw giorde noe alt thz
gud haffde honom budhit oc gik in
archena mz fæ oc folke som gudh
haffde skapat Ænglar tharinto ho
nom til at føra dyurin til hans / Nw
bødh oc var herra noe at taka mat
mz sik j archena alz kona fødho v
tan kotmat thy at han var ekke
loffuadhr før firi noa flodh Oc
allom fughlom oc dyurom mz honom va
ro j archinne oc skulom wi hær vndir
standa thu thingh aff dyurom Thet
at hwart dyur ætir væl slika mat
thz faar j siwkdome oc annat at gud
gaff o spakom dyurom sannom sin j mal
lan swa længe the varo thz samman
Oc / æra gamal var noe tha han
foor j archena oc thy varo hundra
da aar manga sidhan han byria
de Oc hwat som iffwir var tha
reknade ekke scriptin hær æffter
annar stadz nakot sinat Æn swa som
gudh haffde føre sakt swa komo oc

æpte siw dagha flodha vatum iffwir
iordena Nw ær sidhan noe var fød
der a may manadh thes aarsins
tionda daghen manadins tha løstos
alla grunnanir j iordhine som vat
nen løpa vndhr oc lupu swa fast vp
alla vatn adrunnor oc all regn
styn j himblenom bradnado oc reng
do iffwir iordena xl dagha oc xl 105
natter Tha en daghen vrok noder
noa til oc hans syni oc hans hus
fru oc hans sona konor at gangu
in j archena mz allom them fughlom
oc dyurom oc fødo thz gudh haffde
føre sakt xl dagha regnde oc ok
tis vatn oc lypte vp archena høgt
aff iordhinne / oc archin flot iffwir vat
num oc vatnum mæktados iffwir væ
tis iffwir iordhena oc all barghe
vndir himblenom vordu lukt vndir
vatnom vtan paradys thy at thz
var vent aff them sina kotlikom
syndom thz flodhin kom firi xv
alna thz ær at se vara alnar gik
vatum iffwir høgsto barghin / oc
tha firi foros all kotlik tingh / dyur
oc mænniskio oc fughlar oc alt thz
liff var innan oc hwatwitna thz
gudh haffde skapat a iordhine / oc
var noe ensamin æpthe aff allo ior
deriko oc the ene mz honom varo
j archene oc swa gingo vatum iffwir
iordena halfft annat c dagha / Nw VIII.C.
varkunnade gudh noe / oc allom them mz ho
nom liffde j archene oc lat blæsa
myklit vadhr iffwir iordena oc
mz slados vatum oc taptos atir
vatn adrunnar j iordene oc firsty
atir styn oc firibudos regnen
aff himblenom / oc gingo vatnen

atir oc fram til the fingho vtuargh
geno iordena j wastra haffuit som
ær vphoffs karlda oc allo vatno
oc toko vatn at minzskas æpthir
cl. dagha Nw gik arkhin oc bar
in offwir armenie land bærgh a
syunda manedeno æpthir. afftir
siv dagha oc xx thæs manadsins
Sidhan gingo vatn oc minskados
til tionda manadsins Ottiondha
manedhe førsta daghin tæss maa
nadz barudus all høgeto bærgh
oc xl daghom thæ æptir tha latir
noe vp vindøghat a ærkinne. oc
sænde vt rawnen æn han fløgh vt
oc kom aldrigh atir sidhan han
fik at æta ia kot dyura kot j vat
neno. thy at han gitt ey længhe
tolt vidh kot fistona. Sidhan
sænde noe vt duwona oc tha hon
fik enghin stadh at hwila sik tha
vænde hon atir til ærkena thy
at vatn gingo offwir alla iorde
na. æn noe rækkir vt sina hand
oc fattar in duwona til sin oc bi
dhar tædha fra syu dagha Si
dhan sænde han annat sinne vt duff
wona æn hon kom atir at qwæl
de oc bar en oliue træ qwist j si
no munne. tha vndirstodh noe
at flodin var førgangin oc biddhe
æn tha andra syu dagha til han
sænde atir vt duwona tridhia sin
ne æn hon kom ey meer atir til hans
Nw førsto areno æpthir. dc. aar
noe liffdagha førstu manadheno
oc førsta dagh thæs manadhsins
latir noe bryta takit aff ærkinne
oc saa at iordin var all tyr thot 104
hwaro tordhe han ey vt ganga før

æn var thra bidhin hono vt at gan
ga som hono haffde inbudhit Oc
før thy bidhade han en manadh j ær
kinne. æn annan manadhe thz ær
aff may manade æptir syu dagha
oc xx thæs manadz tha var iordin
all gynd thyr. Tha talade gudh til
noe. gak nw vt aff ærkinne thu oc
thin hustru thine søner oc thina
sona konur mz tik. all dyurin oc
alle fuglanir oc alt thz thæ krypa
kan a iordhinne ledh vt mz tik oc
gangin vp a land. væxin oc økins
Nw giorde noe som gudh bødh ho
no. oc før til land mz allo sino følghe
oc giorde skiot altara gudi til hedirs
oc takir nw eth dyur oc en foghil
aff alle tæskons thæ matte ætas oc
voda haffde varit inan ærkinne oc
offrade gudhi offwir altaren. bræ
nande offir æn gudh gadz wel at
hans offre oc tottis hono søtir oc
lustelikir hans godh wili oc tala
de til noe. Aldrigh skal iak ha
dan fraa førbana iordhine før manz
sins skuld. æn thot hwaro at kø
likit vit oc manz sins æru mokit
lukt til ilz aff kranke naturu oc
vpfødho. oc skal iak aldrigh før
darffwa hwaro manz liff som iak
nw giorde Oc takir var thra vn
dan domadagh j twem ordom.
fførst før thy at tha vardhe ek
ke iordhin førbanadh. vtan myk
lo ærlikare æn hon var før thy at
tha vardhe ny himil oc ny iordh
thz ær at sighia mz ærlikare sku
pilse æn nw æru the Oc atir mz
thy at a domadagh tha førdarff
war han ekke alt mankønit siva

som nw var giort Oc swa thua
dagh sagde var herra skulu iamnh
gra gra sadhe oc skyrde kyld oc
varme vintir oc somar nath oc
dagh Cap 18 fattas i denna handskrift

105 Nw ôrlas mankynit aff thre
noe sonom oc kombir aff the
lxx ij slæktir. xv attir aff iafeth
oc xxx aff kam. syu oc xx aff sem
oc skipto tesso attir wærldena j
thre lotte The som komo aff sæm
byggia værldena sudhir oc ôstir
oc hetir thu lutin asia oc ær half
werldin Æn the aff cham komo
the byggia værldena væstir su
dhir. oc hetir thæn delin affrica
Æn iafeth slækt hon ær valdugh
alt fra ôstir nordhir oc swa væstir
Nw ôrladus thir swa mykit at æn
fôr noe do. tha varo aff hans sonom
konor fira tusandh. oc xx oc. c
man. vtan konor oc born. æn
aff cham kom en iætte som heth
næmroth. sona son chams. han
war forste konunger j iorderike
oc tuskade mæn vndir sik mz wald
oc nodgade mæn til at dyrka eld
for gudh oc lat brænna alla an
dra affgudha. tha giordhe the j
egypto landhe eth thz vax kar 106
oc fylto mz vatne oc tusthir eldin
kom aat kareno tha braddis
waxet oc lup nidhir vatnit oc
slækte eldin. oc wordo sidhan
egypti landz gudhir dyrkastir j
landomen Noe fodde oc en
son æptir flodhena som het
ionitus. thenne wart mykin mas
tare oc spa man. swa fræghir
at næmroth foor til hans oc

nam aff honom mangh klok thingh
thenne samme ionitus han spadhe try
fræghasto rike at forsta skuldo
koma aff the slækt j babylonia
Annat af sæth j grekland som
alexandir redh Thridhia aff ia
fet j rom. sidhan nemroth vnd
stodh thz tha gyrnadis han til rikis
oc wart riker oc valdugher j ba
bylon oc iafeth oc j kolne Nw ed Cap XI
war eth mæle ingin iorderikis
oc talar næmroth wi maghom
rædas at æn kome slik flodh som
war j waars fadhurs daghom fa
rom til oc byggiom swa hoghan stadh
at hogesta tornet nakkis himble
nom allom totte thz raad oc byrien
de taghar thz nær oc giordho te
gil oc haffdo thz for stena j the
lande hittis swa segh iordh at
hona losir enkte reghn æller vatn
oc the iordh haffdo the for lim.
Thenne samme næmrot war swa my
kil daare at han trôste sik maa
gha varda iæm valdugan j himblom
som han var a iordhinne Nw som
the byggdo fastas oc stadhe være
te dighir oc hoghir tha talar var
herra til ænglanar Sen hulkir
dara oc hulka dara gierdh the
gora oc trosta sik at fulkoma
sin wilia Nw viliom wi ska
la them mz thy at enghin thera
vndirstande annars maal. oc
swa fik hwar slækt sina thungo
tha haffdo the swa mykit giort
for æn the skildos at murin
war femtighi alna bredhir oc c.
alna hoghir æn tornit sialft
twagghia rasta hôgt bret nidhan

oc mot owan · æn vidlekir stadz
sins om kringh · var ie vastir / oc
eth thz valdughista vatn thz i var
ildoine ær lop vt gönom stadin oc
gönom muvrana Æthir sighir aff sancto
ieronimus at the æru badhin æn
wærd at venta huru slik gærningh
matte göras · oc huru hon matte
nidhir brytas Nw talar scriptu
ræst aff sem · oc hans affkömdh
thy at aff hono födhos patriarchar
oc prophete oc hælgha konungha oc gudz
son sialffuir oc apostoli Sem födde
son kallade han arfaxat oc sidhan
liffde han · d · aar oc födde flere syni
oc döttir Nw liffde arfaxat xxx
oc v aar · oc födde sale sidhan liffde
han · ccc · oc iij aar oc födhe flere
syni oc döttir Nw liffde sale xxx
oc v aar · oc födde heber oc sidhan
liffde sale ccc · oc iij aar oc födde
flere syni oc döttir Nw liffde
heber xxx oc iiij aar oc födde pha
legh sidhan liffde heber ccc oc xxx
aar oc födde flere syni oc döttir
Phalegh liffde xxx aar oc föd 107
de reu sidhan liffde phalegh cc
oc ix aar oc födde flere syni oc
döttir Reu liffde xxx oc ij aar
oc födde sarugh · sidhan liffdhe
reu cc oc vij aar oc födde flere
syni oc döttir Sarugh liffde
xxx aar oc födde nachor oc sidan
liffde sarugh cc · aar oc födde fle
re syni oc döttir Nachor liffde
xxix aar oc födde thare · sidhan
liffde nachor c oc xix aar oc föd
de flere syni oc döttir Thare
liffde lxx aar oc födde abram
oc nachor oc aran Aran föd

de loth oc sidhan do aran för æn
hans fadhir thare · thy at han
war brændhir för than skuldh
at han wilde ey dyrka eldin för
gudh Abram oc nakor quæn
tadus oc het abrams kona sa
ray · oc nakor kona melcha ·
döttir aran thera broders thy
at thz var tha loffuat aff gudi
til at öka mankönit · æn saray
matte ey barn födha Nw takar
thare sin son abram oc sin so
na son loth oc saray sina sona
kono / oc fara bort mz thim aff
kaldea lande före thy at the
skuldo antighia dyrka eldin al
la brinna sialffue ælla oc ryma
landit · oc komo til aran i chana
an landh oc byggo thr oc thr
do thare sidan han haffde
liffuat · cc · oc v aar XX

Nw talar gudh til abram
far bort aff thino fadhirne
oc thine slækt oc kom til thz land
iak skal wisa tik · oc tik skal iak
göra tik waldughan oc thina aff
kömdh mykla oc starka oc skal
iak giffua tik mina welsignilse
oc göra tik mykit fræghan oc
skalt thu vardha velsignadhir
Iak skal tala wæl til thim oc al
la slæktir skulu ypta sik tolika
framgangh som thu skalt faa
oc thin æt Thy færdadhis abram
som gudh bödh hono · oc lot hans
brodhir son mz hono oc saray mz
allo thy thin hörde til · fæ oc fol
ki oc alzkona godze / oc foro
lanct i chanaan land alt in til
sichem til en vænasta dal oc bas

ta som var j landeno ¶ Än tha
wær chanaan slækt wældogh in
nan landino · thy at landit het
aff honom chanaan landh ¶ Tha te
dhis war hærra abram oc talade
til hans · at thætta land skal iak
giffwa thinne affkonu · thæt ær nw
thæt hælgha land ¶ Tha bygde a
bram vp altara gudi som honom
tedhis oc kallade a hans nampn
¶ Oc foor æn framer tedhan til eth
bærgh nær bethel stadh oc satte
thær hws vp østan at bethel · ¶ Oc
væstan aat hæ · bærgh oc bygde
oc thær altare gudi · oc kallade a
hans nampn ¶ Thænne same abram
han hitte fulkomplika a rætta tro
oc at dyrka sannan gudh oc kom
bort alla willo aff sine æt / Tha
var thæn heloghaste mæstare a
himbla gangh oc sol oc stiærnor
¶ Sidhan bygde han oc æn fram
meer sudhær j landeno · thær æptir
war oaaren j landino / oc foor
abram mz allo sino boskap te
dhan oc j egypto land · oc a thæm
wægh talar han til saray · Wi ko
mom hær j hedhit landh oc æru
thær odygdelike mæn · oc fa the
at veta at thu æst min kona ·
tha dræpa the mik thy at the
æsta engha synd utan hordom
tha skalt thu gøra swa wæl oc
sighia at thu æst min syster ælla
dræpa the mik ¶ Nw koma the
j egypto land oc gaff gudh thæm
mykla nade firi pharao konun
ge ¶ Oc ær pharao almænelikt
konunga nampn j thy lande / oc
gømde tha gudh saray vtan synd

oc lat konungin giffwa thæm kost
oc fordadhe thæm wæl aff landino
Nw faar abram aff egypto lande XIII.
mz allom sinom boskap oc honom
oc kombir atir til sama stad som
han haffde for altara giort / mællan
bethel stadh oc hay bærgh oc kal
lade thær a wars hærra nampn ¶ Om
then tima war abram ifrit riker
j gul oc silff / æn hans brodhorson
loth war swa riker a alzkona fæær
at the fingho ey badhe rwm at
boa saman j landeno · oc vart off
mykin dela mællan thera swena
¶ Nw talar abraham til sin bro
dhorson / Jngaledh ma dela vara
mællan thæm oc wa ælla waara swe
na thy at wi æro swa skyldhe ·
¶ See huar alt rikit ligger for thi
nom øghom · wilt thu welia tik at
byggia a thina winstre handh
tha wil iak byggia a høghra hand
wilt thu welia tik a høghre · tha
wil iak annwæl ganga a winstre
¶ Tha hugade lot oc skudadhe at
landit war bæst widh iordan · thy
at thæt war slikt som paradis / oc e
gypti land wid segor / for æn
war hærra skinkte nidher sodoman
oc valde sik loth at boa j sodoma
oc swa skildos the aat frændher
¶ Abram bodde thær / som han bo
dhe for / æn lot bygde widh iordan
j sodoma · æn the mæn som boa
j sodoma varo fulaste mæn · oc
offmykit syndoghe firi gudhi ·
¶ Nw sidan the waro skildhe
aat · fadhor broderin oc brodhor
sonen tha talar war hærra til abram
lypt vp thin øghon oc skodha

giörla aff thina stadh thu standhir
nw man badhe nor oc sudhir öst
oc vestir. Alt thz land thu seer
mz thinom öghom oc thu kant rek-
na mz thino hugh mællan eufra
ten paradys flodh som löp gino baby
loniam oc nilum som rindhir gino egyp
tu land skal iak giffwa thinne aff
kömo æ medhan wærldin stand
Thæt kallar wær hæra abrams
kyn. alla the rettu tro haffwa
oc ær thz sat at the ægha æn thz
hælgha landh idagh æn the vilia 109
hæfthna thz oc veria Nw ma
see at thz ær got at skipta wæl
widh sin ven oc frænda madhan
gud guff swa mykit oc rikt land
eno bonda sidhan han skipte swa
wæl wid sin brodhir son Oc tha
giffwir han æn bætra lön allom
thim han giffwir himerike for wæl
giort Nw talar wær hæra æn
mera til abram thin affkömdh
hon skal varda swa mykit aat
tala som moldin ær a iordhinne.
thz ær at sighia hon skal varda
otalik. Stat vp oc gak iffuir alt
rikit badhe landh oc bærgh thy
at thz skal iak giffwa tik Sidan
flytte abram sina sætn oc bygde
i eno fughro dal som het mam
bre som ær ebron thr som ada
bir ær iordadhir oc flæstir pri
arche oc siælffwir gudz son oc ger
thr doma daghir skal varda oc thr
XIV. giordhe abram altara gudhi Jn
nan than thima abraham bodhe
i ebron tha war missæmia ix kom
gha mællom kringh hans swa at
fem stridde mot firom Thæsse

varo fyri anan wægh æmraphel
aff sennaar som babylonia liggir
oc arioth som war konungir yffir
dianar i haffwino Chodorlao
mor konungir aff elmach oc tadal
konungir aff chanaan Oc anan
wægh varo the fæm. baram ko
nungir aff sodomis oc bersa ko
nungir aff gomorra oc sennaar
konungir aff adama oc seneber aff
seboim oc konungin aff segor.
Thæsse fæm konungar haffdo tie
nat xij aar vndir chodorlaomor
konung mz skat Oc trættandhe
aaret gingo the hono aff. oc
stridd chodorlaomor vppa thim
mz threm konungom som for æ
ru vptaldhir oc motos i thy se
gha landeno thr all iordin vær
hit seghast som war widh sodo
ma oc stridu Thr flydo the fæm
for firom oc the firir som sigh
wnno. toko alt thz godz som var
i sodoma oc gomorra oc fangn
do alla rikasto mænena. oc va
tha fangin loth brodhir son abra
hams En en hans swen kom
vndan oc sagde til abraham. æn
iæmskot som abram hörde sin
brodhir son wara fangin. tha
wæbnade han oc hærklædde si
na hwardax swenar atta oc æ.
oc mz sino tre næsto grana ma
bre auer oc esthol oc thera swe
na oc lagdhe triffliika æptir firo
konungom. Oc hitte a them vn
dir enne kældo som hetir dan
oc aff hinne kallas iordan oc ko
vp a them om nattena mz thre
skiptom hær oc flo thim aff sigh

reno

renō oc ælte thm alt til damascū / oc
förde atir igen alt thz folk oc fæa
oc godz the haffdo gripit / Oc tha
han kom atir hem til iordan / tha mōt
te honō konungin aff sodoma / som för
haffde rymt, oc bedhis atir aff honō
fangana lidugha oc fik honō gozet 110
fast alt han gat atir fangit Abrā
swarade honom swa Jak lyptir mi
na handir til gudz som ægher badhe
himil oc iordh / aff allo thy thu æghir
wil jak ey halda fra halsinughino
oc til husinna / Oc ey skal thu thz haf
wa sighia at abram han ær riker
aff tino, thz takir jak tha vndan
som swena ætu a weghenō / oc swa
mykit som thm brødrom hører til
bytningh, aner / oc æskol oc mābre
oc thera swenō Madh tesso kæ
ner oss abrahā at wi skulō ey offmy
kit mæta wart ærffuode widh van
ven, oc at wi skulō giffwa vart oc ey
annars Nw møther honō oc annor
konungh, melchisedech som var bade
konungr oc prestir gudz / oc biscopir oc
han haffde sitt i fridhi the reso / oc
haffir oc thz nampn aff, at hā var
rætwisa konungh oc fridhz, han
war konungr aff salem / som var sidā
kallat iersalem, aff salomō visa
Thæsame prestir oc konungh han off
rade gudi / för thy sighz han gaff
abram vin oc brødh oc teknadhe
thz signadha offir the helga kir
kia offrar nw sanlika vars hrra li
kama oc blodh / vndir vins oc brødz
likelse Tharme same melchise
dech han var som noe swa gamal
karl, oc sighz pauls apostulus at mā
hitto ey hans fadhz / oc ey hās mo

dhr Oc teknar gudz son som eughi
haffwir fadhz i iorderike oc ingu
modhz i himerike / oc thy offrade
han oc slikt offir æn abraham off
rade honō tionda aff allo thy han
haffde fangit

Sidhan thetta war giffwit oc a XV
bram // mondhe dærla radas
starka owini fyri swa diærffwa
gærningh Tha talar var hrra til
abram, thu tørff ey radhas Jak
takir tik i mina værn / oc iak skal
varda otalika mykin thin lön
Abram / swarar gudi, hrra
gudh til hwars iættar thu mik
oc myne affkōmd / land oc rike
madan thu vilt ey giffwa mik
son / oc mīs bryta sin mon
varda mī arfue Tha ledde
gudh abram ut a markena oc
talar thz til hans Skoda hi
melin oc tæl stiarnonar æn thu
gitir æn mykin vardhz thin
affkomd vid sandh oc moldh,
Æn nw likar han hona widh
stiarnor / oc ær thz för ty at swa
som the varo hans likamlike
sönir thz aff hās lighma föddis
swa ærn oc alle the hans ande
lica söner som fylia hās tro oc
för ty likas æn da synir sō varo
hans likamlik affkōmd / vidh
sand oc mold, æn godhe krist
ne mæ til likas stiarnō Æn
abram trodhe stadhlika alt thz
var hrra iætte honom / oc tak
kar gudh at thz ær alt ræth
oc vardskyldnet / thy ha haff 111
wir honom iættat / Oc talar
æn til abram Jak ær thæn

waldugh gudh the tik ledde wt
aff kaldea landz elde som thi bro
der war brendir · thy at iak vil
de giffwa tik at eghnas alt thætta
landh ¶ Æn abram iaffuade enk
te om gudelika siunno oc vidhe
thot hwaro vita / var oc hwilka
lundh thætta skal fulkomnas oc sig
sva til gudh ¶ thra gudh visa mik
the huru iak skal varda waldo
ghe iffwir thætta land æller nu
aff kömdh · tha bödh war hira
at abram skulde offra alzko
na fæ oc dyur ¶ Æn sidhan abrā
haffde siva giort oc laghat hwart
sik, tha flughu mother aa · dighre
fughla oc wildo slita offret æn a
bram hā varde the for thæm · æn
sidhā qwældadis tha fiol mykin
rædhughe iffwir abram mykir
skugge oc austyghe oc kom en
röst til hans ¶ Nw skalt thu sua
vetha ~~wita~~ at thin affkömdh
skal vara vtlændis · cccc · aar oc
andre mæn skulu varda weldughe
öffwir thæm oc trængtha thæm mz
mykko ærffuode, æn iak skal thot
hwaro hæmpnas thera · oc sku
lu the ~~tredhan~~ vtganga mz myk
lo gozs oc æghna thætta land æn
thu skalt længe liffwa oc fara
til hælgha mæna mz godha fridh
tha thu dör ¶ Æn aff fiærdha
mæne oc fæmpta skal ~~thin slækt~~
thin slækt atir hit kōma oc var
da waldugh thy at tæssir mæn
har nw bo i landeno haffwa ey
æn siva mykeligha syndat at the
skulu for mista sith landh ¶ Æn
sidhan quæld var / tha war my
kit myrk oc rökughe elder oc gik
brinnande eldhe mællā offersins · oc
tæknade thæne elden ¶ Oc sua the vn
da fughlaner alla the genwerdo thz
abrams slækt skulde fara for æn hon
worde valdugh ¶ Æn cccc · aar skulu
ræknas fra thy at ysaac var föddher
abram son / · i · oc æn ganga iffwir v.
aar ¶ Oc ær at vndirstanda / sva langā
tima ledh fra thy ~~thy~~ the ysaac war
föddir oc til tess hans slækt var wel
dugh iffwir the hælgha land · æn myk
lo skæmbre thima var thæn the thre
nado pinligha i egypto lande ¶ The hær
sighe at aff fiærda mā · oc ānar stadz
sike at aff fæmpte man skal hans slækt
varda weldugh i thy lande / the skal sua
vndirstandas · fran thy en patriarcha
kōmo til egypto land at waru oc til
thera slækt kom atir til the hælgha land
oc ær the siva sant · at leui som var en
patriarcha / han födde chaat · chaat födde
amrā amram aaron · aron eleazar
eleazar phinees ¶ Æn chaat for i egyp
to land mz sinō fadhir · oc var siva thæn
weghin at fiærde mā ¶ Oc patriarcha
iudas Annar / han födde phares ·
phares födde esrom / Esrom aram ·
arā aminadab / aminadab salmon
¶ phares for i egypto land mz sinō fa
dhir · æn nason han war höffdinghe
tha the foro iffwir til egyptu landh
Nw a thæm sama daghe · fæste var hærra
sæt mz abram oc sighir til hans / Jak
skal særlika giffwa thinne affkōmdh
alt the land the ligghir mællā flode
na vidh egypto land / oc eufraten ·
som löp gynō babylon ¶ All the land
the tæssir slæktir bo nw īnan cynei
cenethei · cerey / ze cerezei amorrei ·

chananei · gergesei oc iebusei ·
XVI. Nw sidhan sarai hörir at gudh
haffde swa mykin faghnadh iættat
sinom bonda / oc hans affkömdh ·
oc tykkir iffwir mattis illa at hon
maa ey son födha / oc wil tha ingu
ledh at hon miste son oc arfua / oc
æptir thy som than hælge ande
lofuade hōnē oc rædh / tha talar hō
til sin hwsbonda Thu törfft ey væn
ta at iak födhe barn meer oc ty
wil iak at agar födhe okar ba
dho börn Abram wndirstand
at thu hælge ande haffwir thz
loffwat · oc faar son mz agar ·
Amskot som tiænisto kona vis
te at hon var ölin mz barne sins
hra / tha förismade hon sina frw
Sarai gitir ey tolt thz / oc talar
til abram / thu gör mik oræt var
de gudh domare mælla thin oc
mī thy at thu toll at mī tiænisto
qwinna haffwir mik förismada ·
Abraham swarar hōnē / thin tiæ
nisto qwinna ær vndir thino
waldhe / gör widh hōnē som thu
vilt Nw gör sarai hardelika
widh agar swa at hon gitir ey
tolt wid vtan flyr vndan En
wars hēna angil findhir hona i ök
nēne / mællan egyptu landh oc
thz hælga land oc talar til hēna
hwadan kombir thu ællir hwart
wil thu Jak rymde sagde hon
fra mine fru sarai wredhe / æn
ængillen sighir til hēnar Thu
skalt atir ganga oc ödhmiuka
tik vndir thinna fru valde · oc
skalt thu födha than son thu
æst nw mz Oc skal aff honom

XVII.

kōma mykin slækt oc hā skal var
da en grymbir kotkarl han skal
vardha a mot allō mānom · Oc
alle man amot hōnō · oc kring
om sina brödhir / skal hā satia
sin tiæld Oc ær thz at vndirstā
da aff hans slækt som æru sara
cenj som aat rætto skuldo heta
agarenj · oc swa kallar thin da
nid i psaltarenō / æn the kalla
sik siælffwe saracenos thz til at
the see swa myklo verdughare
oc ær thz sant at saracenj æn i
dagh byggia ekke stadhelika i
enō stadh / vtā fara om landen
mz fæ oc folk hionō oc bōrnō
oc æru nw ifft grymmir vorner
som ængilin spade / oc methodius
skriffwade oc aff thy at the skulu
in wina verldena oc dræpa sist
oc swena / mz hionō i hælghō sta
dō · oc binda sina hæsta oc sith fæ
wid halga māna graffwar före te
ra kristna māna spada sakir thz
stūs pauls skriffwar / at i sidharsta
daghō skulu varda siælff goodhir 113
men swa at the ælska meer sin
hedhir æn gudz / oc skal thzta vild
winas öffwir werldena · xl aar
oc ix aar Sidhan ængilin tala
de mz agar tha saa hon vars hēa
færd i eno hwasso vadhre / oc thz
aff kallade hon the kældona hō
stod widh liffwādis oc seandis ·
oc sagde swa / sæl ær iak thy at
iak saa nw thæn mik saa nade
lika Sidhan födde agar son
hēna at sinnar fru · oc kallade
hā ysmael · lxxx oc vi ara ga
mal war abrahā / tha ysmael

55

føddis · oc sidhā han var c · oc ix
ara tha tedhis var hērra honom
Oc talar gudh til abram Jak
ær alzuallogher thu skalt ganga
æptir mīn wilia oc vara fulkome
j mīne tiænist / oc iak skal stado
lika saetha saeth mælla mīn oc thin
oc ōdra thina slækt otalika mykit
Abrahā tackar gudi oc faller
honō til fotha swa langher som hā
var a sith ænlite Var hērra talar
æn meer til abrā · swa som iak ær
ewærdeliker gud swa skal oc mit
saet varda ewærdelica mz thik ·
Thu skalt varda manga slæktæ
fadher oc skalt thu ey heta abrā
meer · vtā abraā thy at iak haff
wir skipat at thu skalt vardha
māga slækta fadher oc swa thrid
de oc nāpnit Jak skal lata væx
a tik otalika mykit oc skal iak
saetha thin æmpnilse yffwir værl
dena · oc konungar skulu fødhas
aff tik / oc iak skal skipa myna saet
mælla mīn oc thin · oc thina aff
kōmdh æ mædhā en liffwir æptir
ānan mz ewærdelike saemio at
iak skuli vara thin gudh oc thin
nar affkōmdh æptir tik Oc iak
skal giffwa tik oc thine slækt æp
tir tik thetta land ther thu haffw
wæffirat j · oc alt chanaan land
til ewerdelica ægho / oc iak skal var
da thera gudh Tha sagde gudh
atir til abrahā oc ther fore skalt
thu gōma mina saet oc thin aff
kōmdh æ mædhā en liffwir æptir
ānan Oc thz ær nū saeth som j
skulin gōma mælla mī oc idher
oc thin affkōmdh æptir Nw swa

swa som gudh haffde giffwit adam
budordh oc taghar han vart oh
ørugher gudhi · tha bande han o
hydno aff sinō licama oc fulan
kōtz sins lusta Swa vilde hā
oc giffwa abrahā annat budordh
thz kōnt haffde pino aff / oc væ
de swa mykit haldher hydughare
siælinne · oc bōdh at at hwart thz
swen barn som føddis j hans
slækt skulde taka tekkona py
no tekn pa sin likama · attonde
dagh sidan thz føddis fyri thy
at mædhā hans slækt tiænade
ensāpnom gudi j hemeno / tha
vilde oc gudh at hon vare o
kunde allo slæktome / oc blan
dadis ekke mz andrō slæktō mz
giffta maalo mædhan hō skul
de swa længe vara vtan landz
mz hedhnom mānom / thy vil
de oc gudh særlika at the slækt
vare oblandat mz andra thy
at gudz son skulde aff hene fødhas
Nw talar æn var hērra framer til abraham ·
sarai thin husfrugha / hon skal
heta sara · før ty at sarai tydher
swa mykit som mīn fru æn sara
ensamen fru Oc teknade thz ō
skipte swa mykit at hō skal æat
eno vara fru yffwir ena slækt v
tan hō skal vara frugha swa yff
wir ena slækt som yffwir andra
Oc aff thē sagde var hērra til a
braham skal iak giffwa tik son
thæn ther iak skal giffwa myna
vælsignilse / oc skal vara mæk
tugher / yffwir manga slæktir Oc
margher konungar skulu fødas

aff honō Aumskot fiol abraham
gudi til fota oc lo aldir j sino hiar
ta oc iæffuade ekke om oc sagde
hwar matte thz vardha at abrahā
c. ara gamal | oc sara xc ara ga
mul födhe son Thz ær at sighia
aff naturlike vare thz owæntande
æn gudh ær mögheliet alt samā
æn thz warde thin vili | at ysmael
mage liffua mz thino nado Var
hra swarar honō Sara skal fö
da tik thæn son thu skalt kalla
ysaac. thz ær at sighia gladi | thy
at swa som thu vart nw gladher.
swa skal hā warda tik aat mere
gladi | oc mz honō skal iak halla mi
na sæt oc loffuan | oc ærwdelica mz
hans aptir kōmd. iffuir ismael
skal iak oc höra thina bön | Iak
skal honō giffua mī welsignilse oc
skal han vara j mykla slæctir. xij
hærtugha skulu aff honō födhas
oc skal hans slækt wara vældugh
æn mina loffuan oc sæt skal iak hal
da widh ysaac | oc hans aff kōmdh
skal heta thin slækt. æn sidhan saa
han ekke meer thy stine van hra
XVIII Sidhan tedhis var hra abrahe
j man thin daleno | som hā bode
mz mambre swa som hetast var ō
daghē | oc hā sat före sino dörom.
oc swa som hypte vp sin öghō tha
syntis honom thre mæn vp nær
honō | ok aumskot lop han gen the
oc lutadhe them oc sagde hra æn
ær iak thin ven. tha far ey bort
iffuir thin swen Iak skal hænta
vatn oc thwa thina fötir oc hwile
edher vndir skuggano træsins Iak
skal hænta brödh | oc skulin j ætu oc

styrkia idhart maghē oc sidhan
ganga Iak weth oc för thy kome
j hit til edhars swens mz tesso
kænir os abraham godhan sidh.
oc vætta thro godhan sidh j ty | at
hā gangher wæl gen gestom oc ey
at euo | at han lær thin hærbær
ghe vtā bödh thin mat oc teknar
thz mz at gudh skal æn at mane var
da Nw skyndar abrahā til sara
hærberge | oc bydher hōe læta gō
ra renasta brödh vp a glödinar oc
aff trighia lena myöl. æn hā löp
madhan til sina hiord | oc takir thz
en mörasta kalff oc allan bæstan
oc fik sueneno at synda kot. Si
dhā redher han brödh oc smör oc
kalfua kot oc myolk oc sætte thz för
thim | oc standher han oc thianar
them vndir træeno Nw tala the
widh abrahā widh bordh hwar ær
sara thin hustrugha. han swarar
hon ær j hærbergeno thy at qui
de skal ey widha frā koma. æn 115
the tala til hans Iak skal ater
koma til thin. at iæmlangha da
gha oc skulin j hion æn tha ba
dhin liffua helbrygdo | oc skal tha
sara haffua son Sara gömir at
hörla hwat the tala oc tykker
löghelikt vara at thera ordho
thy at the hion varo badhe ga
mul | oc var hon kōmen iffuir
thæn aldir som qwino föde barn
oc vndir dörom le hon lönlika
oc sagde mz sik Sidhan iak ær
gamul | oc mī hra ær gamal karl
skal iak æn plagha likamadhs lus
ta Tha talar gudh til abrahā
hwi mædhe sara le oc iæva om

at hō skal gamul barn fødha ¶ Oc
two ey halldher at gudh ær walldu
ghare æn naturen / æn swa sō iak
sagde swa skal vardha · thænna sa
ma dagh ānar ars skal sara haff
wa son Sara thor ey widher gaa
at hon lo / æn war hẽra sanar thz
vppa hona ¶ Nw ær har mærke
lict eet at ængla tedhos aff wars
hẽra vagthna / oc kallar abrahā
them swa hẽra · thy at thæn hedher
vethir ma enō hẽra som hā vethir
hans budhskap / thy talar oc æng
lanir aff gudeliko valde iak skal
koma ¶ Ath thessi threir tecas
mz eno gudeliko valde tel na som
sagt ær ēna gudeliko naturo vald
oc thre psonas ¶ Ænglanir æru
oc ey sijnlikir aff sik sialffuō thy
at the æru andelikir vtan tha gud
sendher them at tala oppenbarlika
hans ærinde til mæ̃na · tha ska
pa the sik manz likneske badhe a
lyma lwio oc anlitis oc kladha
oc skapa the tha likneske a vadh
re oc gøra thz swa wist at thz li
kas æptir thera vilia · swa sō wi
seem at solen skapa skyn / halzst
opter ala om morghonē · oc værst
om gwællen / oc myklo fulkomnare
¶ Æn thera aata war ey ānor vtan
at the syntos æta / oc læto thz koma
ānan stadh swa at mē sagho ey til
thit som the vildo / oc skulō wi swa
vndirstanda aff ænglō hwar som the
theras ¶ Nw sidhan the stodho vp
fran borde tha gingo the sin vagh
oc abraham folgde them / a vagne
nō talar war hẽra til ænglana ¶ Jak
maa ey wæl løna fore abraham

thz iak haffuer iæt at gøra mædhan
han skal vardha swa valdugher mz
mik · oc aff hans afkōmadh skal all
wærlde varda signadh / thz ær ath
sighia aff ihū xpo gudz syni sō vilde
fødhas aff hans slækt oc veth iak
sagde war hẽra at abrahā skal bydha
alla sina afkōmo / at liffua gudelika
ther til at iak skuli alt thz fulkōna iak
haffuer honō iattat ¶ Oc sighir wr ve
hẽra sin vilia oc sith ærende · ¶ Oppen
bara syndher sodome oc gomorre sta
dha æru offmykla · thera syndh ær
swa thung at iordin skal sionka vn
dir them ¶ Nw vil iak vppenbara
ther nidhre man iordrike them
syndh · oc talar gudh æptir thy som
engin domare / ma dōma nakon
man fore æn hā ær wonen at thera
sak fyri flerō mānom / æn thot
hwar at domare wet enkte sake
na mz honō ¶ Nw vendo ængla
ner sik vægh til sodomā · æn abra
ham standher fore warō hẽra oc ta
lar til hans ¶ Mun hẽra skalt thu
fordærffua badhe samā rætuisan
oc syndoghan · oc æn thr finas
fæmtighi rætuiser mæn man sta
dhenō / skalt thu ey hællder spara
allom syndughō fyri l · rætuisa
+ mz them syndugha · aldrigh varde
thz thin sterrilgh at skilian dom
tala rætuisir som syndugher · aldrig
mat thu thæn dom gøra som dō
ma skalt alla wærldena ¶ Abra
ham viste wæl ~~at hans~~ at hans
brodher son loth · war ofty slogher
aff them fulo sodome syndom oc
swa thrøste han oc at flere na
bre varo / oc wilde sparna hwel

+ æn fir idærffua · l · rætuisa mz

pa stadhenō. oc hælst sinō brod
syni ¶ Var hr̄a hørde hans bøn
oc iættadhe at stadhen skulde
standha æn thz finnos l. rætuisir
mæn ¶ Abraham dirffdis æn at
tala oc sighir. æn skal eu tima ta iak
la til thin nw hr̄a | æn thot iak se
mold oc asca oc owerdughir för
thinō øghom. hwat æn firm man
nō wardhir a fæat j formtighi vilt
thu spara stadhenō före v. oc xl |
War hr̄a swarade honō at stude
ren skulde sta före thera skuldh
æn the finnos. Thu dirffwis abrā
at tala frimer | oc spör van hr̄a
hwat han vil haffwa giort æn
thz æru xl rætuisir mæn oc ey
meer | War hr̄a iætter honō at
stadhir skuli sta æn the finnas | Thu
talar abrahā nødhka | oc sighir var
ey wredhir nw hr̄a æn iak talar
æn. hwat æn thz hittas xxx rætui
sir | tha skal iak ey fördarffwa sta
dhin sighir var hr̄a ¶ Maadhan iak
tok til at tala | tha skal iak æn frā
meer tala til thin nw hr̄a ¶ Hwat
æn thz hittas xx. rætuisir mæn.
tha skal oc ey sighir var hr̄a för
darffwa stadin | Thu talar abrahā
iak bidhir tik nw hr̄a at thu vardh
ey vredhir minō ordhō. hwat æn
finnas x rætwisir | fyri thera skul
sighir var hr̄a skal stadhin ey för
darffuas | om the finnas ¶ Nw ta
kir abraham orloff oc gangher.
hwar sina ledh oc wiste var hr̄a
vel at thz engin rætuis var vtā
ensamē loth brodhir son abrās
¶ Oc maa hær markias at thæn
ar manghir oskullogher tha ær

ey rætuist thy at j thin stadh varo
siwa maghi hwndradh barn. som
aldrigh giordho the sina syndh
Thu rætuisō mānom hørir til ey at
eno halda sik aff ondhō gærningom
vtā at göra mykit got. oc tha ma
hā hiælpa badhe sik oc androm
¶ Nw komo twe ængla til sodomā XIX.
at quælde. oc sitir loth j portenō
stadzsins fyri thim ¶ Oc iæmskiot
stod han up oc gik gen thim | oc lu
tir thim dyupt oc bydhir thim til
hærberghis. thy at thz haffde han
nwmit aff sinō fadhir | at sithia j + brod
port gen quælde oc bydia wægh 117
farande mānom til hærbærghis
thy at the fingnadho wel mānō
thy kom oc gudh oc godhe ængla
til thera ¶ Nw ma nakor spöria
hwru thre varo ænglanir hema
at abrahā | oc twe komo fram
til sodomā. oc ma thz swaras til
at ænglar varo mz abrahā | badhe
mz gudelikō walde thæs hælgha fadhirs
oc siwa mz gudelikō witi thæs hal
gha sonar | oc siwa mz gudelikō na
dhō thæs hælgha anda | Thu til sodo
mā komo thwe mz gudelikō valde
oc vithre æn ey mz nadhō ¶ Nw
latha ænglanir som the vilia engu
ledh tighia hans budh. oc lysa thz
mz hans godhuilia meer | at han
nødhir thim til hærbærghis oc ledhir
thē j sith hws oc redhir them mat
æn the mæn thz bodho j stadhenō
waro fulaste mæn j sinō liffnadh
oc plæghadho at göra the gærnīg
o naturlika mz mānom oc hælst
gæstō | som naturen kænner at
göra mz qwinnom ¶ Nw för æn

loth oc hans gesther foro at soffwa
tha kom hwar madher som bodho j
stadhenom vngher oc gambler / oc ba
dho loth at giffwa sina gæste til o
ærlika synd. loth hilkir æther dør
fore them oc talar firi them oc be
dher ey gøra swa illa oc vanlika.
vtan byudher them hælder sina dot
ther thwa førsta iomfrur ey mz va
dhe vtan mz dröffuilse. thy at swa
hatar gudh syndena at ey loffwar
han at gøra mynne synd til thars
at hā maghe merri flya swa som
lofsko löghin før hor. The swara
honom oc bidhia han vtdrigha oc
fara annan stadh at boa. oc bryg
da honom at han ær ekke thit kom
men at rædha nakro ælla døma
mz them / oc hotas gøra wær widh
han æn widh hans gæste. oc vilde
nw bryta vp dørena Nw thoa
ænglane gudelikt vald / oc giorde
them alla swa blinda som vte va
ro vtan loth at enghin thera matte
te se annan ælla fina dørena. oc le
dha swa ænglana loth til sin Oc
taladho swa til hans. haffwir thu
nakon thin vardhnad j stadhenom
barn ællir magha. tha bidh them
fara bort skiot aff stadhenom / thy at
wi ærum hær til sændher at førderff
wa stadhen oc alt folkit firi thera
högha syndher / loth gingher vth
j stadhin oc gat enghin han set thin
honom vilde ilt / oc radh sinom maghe
ærnpnom at ryma stadhin mz sik.
oc sagde them at gudh wilde staden
förderffwa / æn them totte ther va
ra hæffoma oc baldz oc læto so

[illegible] gha vardadhe. Æn först som da
gadhis tha nødhgade ænglin loth
at taka sina husfru oc sina dottir
oc ryma vndan / oc sidhan han
var sen tha toko the hā j handher
oc hans kono oc hans dotther oc
leddo thē vtan stadhē oc tala ther
til hans Thiælp thino liffwe oc
rym swa at thu seer ekke atir
oc stadz enghastadz nær j lan
deno før æn thu kombir vp a bær
ghe. æn loth swarar them Jak
brodher nw hwa at swa som thu
haffwir thina nadhe teet swa
loffwa thu mik / at j litlom enom
stadh hær nær som hetir segor
ther haffwir at tydha imit / thy at
jak orkar ey vp a bærghin Oc
giff them litla stadhē hongin
at jak maghe ther halla mit liff
Thar hwa hörir hans bön / oc byu
dher honom at skynda sik thit Oc
alt var sænder at solin gik vppo
iordhena oc loth gik innan segor
Oc jæmskiot regnir var hwa aff
hymblom brænnestens lugha. oc
brænnir sodoma oc gomorra / oc
landit alt om kringh oc alla the
ther bodho j stadenom oc j landeno.
oc sænkte ther swa nidher / at æwi
delica gingher lukt haff yffwir / swa
före bannat aff gudhi at ther liff
wir enghin fisk innan Nw tha
loth rymde fast mz konom oc dot
rom. swa vart hans husfru swa ilt
fyri at hon sa sik om j gen a mot
gudz budhi. oc jæmskiot vardis
hænnar likame om j en salt sten
æptir qwin manz likmilse. ther

til at alla the som aff ganga sin
dom mz scriptomalō / oc dragha
sidhā luste atir til gamla synda
tha skulu the salta sin sōta lustu
mz hēnar aeptir sin · oc minas
hēnas hāmdh / Abraham stodh
arla vp om morghonē j sama stad
som war hā stodh ānan daghē
mz honō · oc saa rōk oc fulasta vp
fara som a bale / ther sidhā som sodo
ma oc gomorra haffdo standet ·
oc badh war hā tha fore sinom
brodhir syni loth / Oc myntis var
hā hans godh gaerninga habra
ham oc frælsade loth aff sodoma
fordarffwilse / Sidhan thaera haf
de warit tha rædhis loth at bo
a siwa naer / oc for vp a berghin
som gudh haffde for budhit honō
oc bygde thaer oc hans twa dōttir
mz honō / Nw for thy at gudh
haffde giffwit sin dom en thima ·
iffwir werldena mz vatnit / oc toe
de thz mz reghnbughanō / mz hās
thwem litō som aer iffwir meer
bla oc rōdhe rōdhir / tha wānto
hans dōttir loth · at som gud haff
de for giffwit dom mz vatne oc
fordarffwat alt mankonet vtan
noe oc hās vardnadh / Swa mo
de oc nw gudh haffwa giffwit sin
dom mz rōdho elde / iffwir alt man
kynit vtan iffwir thera fadhir oc
them ensam / Oc fore thy war regn
bughin sattir til tekn · at aeptir thn
werlsens dom / som gudh giorde
mz vatne oc teknadis blam lit / mz
reghnbughās · tharn ytersta do
ma dagh / som wardh skal mz el 119

de teknar reghnbughās rōdhir lit
thir / Oc haffwa the systhir nw mist
aff sinō fadhir / at war hā badh
noe at ohia mankōnit, oc thy
hugea the systhir mz sik oc tala hu
ru thz matte varda madhā ekke
liffwa meera aeptir / aen thera fad
oc the wānta oc thaes at hā tala
ekke om thz fyri thy at han aer
gamal oc kaenner engin kōtzsens
lusta, oc mwndo the hugea at aen
skylt var eua adame / som the va
ro sinō fadhir aeller litlo o skyllare
/ Oc fore thesso skal talas ānor the
ra til ānnara, gōrō wan fadhir
drukkin aff vin swa at hā vet
ey til sin oc soffwō sidhan hoos
honō, huar offar sina nattena
oc rōkom at mankōnit matte
ōkas oc liffwa aeptir os / The gō
ru badha aeptir thesso radhe · oc
fōdha huar thera sin son aff siaelf
sins fadhir / Then aeldre kallade
sin son moab · aff honō kom my
kin moab slaekt · Then yngre
kallade sin son amon oc kom aff
honō al amon slaekt / Oc magho
dōtrena vael vara orsaka fore
thy skal thir sagdh vaera · aen fade
ren syndade forst for thy at han
wiste vael at werldē var ekke
all brandh oc atir for thy at hā
drak sik offdrukkē / Sidhan thaera XX .
haffde alt varit · tha for abrahā
baerthir sydhir j landit oc bygde vid
ōknena mellā egypto landh / oc
thz haelgha land, oc war vtlaendis
oc j blandh hedhna māl oc raedas
nw som for / at the hedhno raekna

do hordho meer fyndh æn man
drap· oc the mindo gœrna dræpa
ha| æn han ginge vidh at sara va
re hans husfru oc haffde hona
sidhā vtan hor· Oc tröste oc fulkō
lika a gudh· som gud haffde honō
visat at han vorde fulkōplika
wal gömdher fyri allō lastō· oc
ther kom samuledh til mz abime
lech konungh aff gerara som för
timde mz pharaone egypto ko
nungh Oc foor abraham bort aff
thy lande mz sine husfru olasta
de mz myklo gözsko| æn konū
gen bödh honom at bo i thy lan
de mz godhō fridhi Nw före thy
at abraham haffde kallat sarā
sina syster som honō war swa nær
skyld at hon var hans brodher
dotter· Aram dottir som broen
dher var i kaldeo landa tha gör
konungin sik sik aff skœmtan oc
gaffwir abram tusand silff penīn
ga oc talar til saram Thæta giff
wir iak thinō brodher tik til a
mynnilse at thu skalt blygthias
at wagha tik optare swa· oc ko
pa tik oct klæde ther thu matti
holia thit ænlite mz at thu sy
nis ey swa væn oc ælskelight

XXI.

Nw numns var lidhit ther han
haffwir iattat abraham
oc födde sara son| oc wart mykle
ligh gladh oc kallar ther aff sonē
ysaac| ther ær at tydha gladi
oc teknar thæn son gudz son·
ther maria födde vtan alla the
pino ther modher haffde| före 120
barne oc mz the gladi hon
viste han wara sin son oc sin
skapara sin gudh oc sith barn Oc
före thy tha spadhe sara at na
kor thæn skulde æn tasse ordh
höra ther samuledh skulde lea oc
mykit gladelikare En hwar væ
te thæs sigher sara· at abraham
swa gamal skulde son faa oc iak
skulde honō son födha Nw vax
ir ysaac oc gör hans fadher myk
la höghtidh vppa thæn dagh sina
swæncn vandes aff modher mylk
Sidhā kombir ther swa til at ys
mael lekir mz ysaac| oc ysma
el gör ysaac vredhan| mz thy
at han sighir sik vara ældri bro
dher| oc ther före værdelikare·
æn ther misthykte sare oc talar til
abraham| kasta bort ambun
na son· aldrigh skal ambutina
son varda ærffwi mz minō syni
ysaac| Oc sagde hon ther aff tess
halgha anda radhe· oc ey vndir
stodh abraham at ther vare gudz
vili· oc thok hardelika a sin hugh
at kasta sin son vt fra sik En iam
skot talar var hēra til abrahā Ey
skal tik tykkia genuerdelict at
sara haffwir talat iffwir thinō
syni oc iffwir hans modher· vtan
thu skalt swa göra som sara sigher
före thy at aff ysaac skal tik all
æra varda| oc hans affkömdh
skal kallas thin slækt· oc thot
hwarie skal aff tiænisto konōna
syni varda veldugh slækt· thy
at hwar thera ær thin son Oc
æptir gudz budi takir abraham
thiænisto quinona födho oc wriff
nir oc visar hona bort mz sinō
syni Nw gar hon mz ysmael oc

far wil j ene ödhu · swa lenge at
hon haffde inghin dry(c)kin sik ælla
sino sym / oc monde sina suenin
næsta dø fyri hæ aff thyrst · thy
ath enghin kalda æller vatn va
ro j ödhu marken / oc kan modere
lint til radha · vtan lagdhe sina
swenen vndir ena ek · oc sitthe thæ
næst oc bidhe hans iffuir gangh
Oc var nu sina suenin xvi ara
gamal · oc synis thæ at ha var
kræselika vpföder / oc sattis hō
swa fiærran som skyutus matte
mz bugha / oc vilde ey vara iffuir
barusins dödha · Var hēa var
kunnade barneno oc sænde sin
ængil til modhrena oc han vi
sade hēe kaldo / oc hwar so the
matto byggias fyri oc hiælpa
sik · Nw vexir sina suenin oc vær
dhe mykin vede man mz buga
oc quængus aff egypto lande
oc bygdhe mællan egypti land
oc thæt hælgha landh a the ödh mark
som hether pharan oc kombir
thæ mykin slækt aff hono · xij ·
hærtugha döme Nw mædhan
thætta vardhe tha bor abraham j
gerara oc kom abimelech konū
ghe oc phicol hans marskalk til
abraham · oc talade til hans konū
gin Gudh ær mz tik oc thu mat 121
göra mz hono hwat thu vilt Oc
fyri thy at thu æst sanninda ma
oc iak troo wel thin ordh / tha be
dhis iak aff tik at thu swær mik
thæs · at thu aldrigh skada mik
æller minna afködd / vtan swa som
iak haffuir vart nadelikær vidher
tik / swa war thu vidh mik Abra

ham swaradhe hono thæt vil iak
gærna swæria oc halda · tha
haffuir thu giort orææt widh
mik / thy at the brunna iak haff
wir græffuit inan lando thin
haffua thine mæn takit mz valdh
Oc skulo wi thæt vndirstanda
at j the lande ær mykin nödh
aat vatne · oc myken kostir
at græffua æptir thy / æn abi
melech konunger gör sina oskuld
mz thy at han wiste enkte aff
thæsse gærningh · oc aldrigh hör
de han thessa kæro fyri thæn
dagh · oc fæstu nw badhe fridh
fridh oc sæt Oc abraham gaff
abimelech konunge godha gaff
wo aff sino bo fæ · oc vij vngh
fæar oc satte thøm sik · Nw spor
konungin hwat vil han thæt mz ·
Abraham swaradhe hono thu
skalt taka thæssi vij fæar · oc
kænnas thæt vid at iak oc nū aff
komudh æpther thæt vatnit thæt iak
haffuir latit græffua inan lan
deno · Oc fore thy ær thæt vatnit
kallat bersabee som tydhir natz
edher thy at the swaro badhe
thæt / oc fæstu sæt sin j mællan
oc fara swa hem abimelech ko
nunger oc hans marskalker ·
æn abraham giorde thær altara
gudh oc kallade a vars hærra
napn / oc bodhe thær mangha da
Sidhan thætta haffde tha XXII.
wart · tha fræstær gud abra
ham ey före thy at han vetti
ey hans hiærta · vtan thæt til at
hans dygdh varde lyus oc oppē
bar manom til æpturdöme oc

kallar war hŷra abrahā ty swar
aat sino nampne · ha swarar oc
sighir sik wara til redho Tak sighir
war herre thin engha son ysaac ·
som thu älskar oc gak thit som
iak wisar tik | oc offra han ther
brinnande offer vp a eno barghe
iak skal visa tik Abraham stan
dhir tighir vp om nattena oc
sadlar sin asna | oc takir mz sik
twa sina swena oc hugger widh
til at brinna offeret · oc foor swa
aff gerdhis til barghit tridhia
daghin ledh Oc matte wael fa
dherens hiärta giffwas widh i
swa langom wägh oc sammaru | än
han wäre ey fulkomlika lydhogher
gudhi · oc än han haffde ey honom
wisat at gudh skulde än sin son
lata offra fyri han oc fyri alt
mankönt Than hughade wael
oc vithirlika at gudh haffde giff
wit honom sonen oc thy war han
skyldogher at göra aff honom ther
gudh wilde · han tröste oc fulko
lika at gudh monde vpresa han
aff dodha | än ha doe fyri hans
skuld · thy at mynna är oc fyri at
latu likama dodha mz siälene
som ekke dör til liffs gunga | än
skapa siälena aff alz engho Nw
tridhia daghen som the fara tha
seer abraham barghit fiärran
oc talar til swenanna i skulin här
bidha mz asnanom madhan iak oc
ysaac farom skyndelika at dyr
ka gudh | oc komom swa badhe a 122
ter til idhar Ey mon patriarcha
lyngha | vtan tröste a gudh fulle
lika som nw war sakt oc war

nw hart fyri a at hughia Fadhern
takir wedhin som han skulde brin
na sin son mz | oc bindhir a bak sina
swenenom · äpthir thy som gudz
son skulde sidhan bära korsit · a
sino baki til pyno stadhsins | än
fadherin siälffwer han bar eldin oc
swardhit oc gangu swa fram ba
dhe fadhgar at barghenom Nw
madhan the gangu thue ene sa
man tha talar sonen til fadhursins
ahin fadhir | fadherin swarar ·
hwat wilt thu min son · See här
haffuom wi eldh oc widh hwar är
ther offir wi skulom brinna · fadhern
swarar Gudh skal siälffwer se
sik före tolikt offir som han wil
haffwa son min · Nw koma the ba
dhe fram til stadzsins oc gör a
braham ther altara oc läggir vp
a wedhin | oc vardhir nw ömkelike
asyn ther fadherin bindhir handhir
oc föttir a sonenom | äpthir ty som
gudz son wart sidhan bunden a
korsenom | oc griper nw fadherin
swerdit mz blotum hugh oc hardom
Om manniskian läggir ekke aat
sik vtan tighir oc thol swa som
oc giordhe gudz son | som skriffuas
aff at swa som lambit tighir före
thim som ther klipper · swa var han
i sine pyno tolughir oc thagnuld
Nw haffwer fadherin draghit swar
dit · oc äptir mykla stridh innan
hans hiärta fadhirlighe alskogha
oc gudhelica lydhno wunnir som
til höre gudeliks lydhna | oc wil nw
fadherin fulkomplika til hugga
Än gudz ängil han war skota
re oc öper aff himblom aff gudz

wreþhna oc kallar abrahā. abra
ham. tha nwn han vphalda sinar
dit som næstan war nidhir komit
Oc swarar ængleno / oc sighir sik
wara redho at gøra gudz wilia.
Nw ængilin bywdhir hono a gudz
wreþhna at han skal enkte gøra
smasweneno / oc sighir til abraham
Nw magho mæn wetha thz som
iak wiste før / at thu radhis gudh
oc [illegible]ast hono lydughir / oc firi thy
sighir war thza at thu spardhe ey
thino enktha syni før mina skuld.
swa skal iak oc ey spara mino
syni før thina skuldh / Nw ser a
braham om sik oc wart war at
en vadhur hangde mz hornom
mællā tyrne buskanar / oc grip
ærnskot vadurin oc offra han gu
di oc brænde. Oc ær thz mykit
marklikt at gudz son kallas j
leskine gudz lamb. thy at hā skul
de varda gudz offir firi wara syn
dhir / oc war har nw teknadhir op
penbarlika mz thæna wadhreno
som offradhis firi ysaac. Nw ær
smasweinen løs wordhin / oc kallar
abrahā stadhin som the stodho j.
wars thza syn / Wars thza ængil
talar annan tima til abraham
aff himblū oc sighir aff wars thza
wreþhna Jak swær om mik siælff
uan at føre thæsso lydhno / oc firi
thy at thu sparde ey thino enga
barne føre mina skuldh. thy føre
skal jak giffwa tik nū wælsignil
se / oc øka thina afkomudh swa sō 123
stiærnonar j himbleno. oc swa som
sand a haffstrandh oc ær thz at vn
dirstanda som før ær sagt aff crist

nō mānom oc nadha / oc skal thin
afkomudh ægha swa owini borghir
oc land / oc allir slæktir j iorderike
skulu wardha signadhir aff enom
thīn. thz aff tik skal fødhas thz ær
at vndirstāda aff gudz syni ihū xº
Æptir thæsse ordh faro the fædgar
ysaac oc abraham atir til swena
nar / oc foro swa atir hem til ber
sabe j gerarıs oc bodho thr.
Nw sidhā sara haffde liffwadh XXIII.
c. aar oc vij oc xx tha do hō
j ebron / æn abrahā grætir som si
dhir war hona dødha. Sidhan
talar han til thera mæna thr sta
dhe atto oc landit Oc sighir swa
Jak ær vtlændis madhir / oc haff
wir nw warit om stundh j edhro
lande. gøren wal oc giffwi mik
swa mykla iordh at egna mz e
dhir at iak maghe ~~wordha~~ iordha
mina hustru / the swara hono swa
wel oc sighia til hans thu ært en
gudelikir høffdinge j waro rike
oc ey haffwō wi tik før vtlændis
man / oc skalt thu siælffuir wælia
a tik sīkan lægher stadh som thu
wilt. oc han skal tik engin mena
Than takkade thm oc bidhir the
bidhia før sik til en rikan mā sō
heet efron. at han late hono h
dugha firi fulla peninga ena
stæl skora som han haffir j sine
ægho / oc adam oc eua the ærn
thr iordadh mān Efron byw
dher hono sina ægho peninga
løst / æn abraham wil at hans
slækt hwari rætthir til grypta sin
dhe / oc wil ey ānat æn køpa
firi fulla peninga. oc køp aff

hond gripta stadhe oc alla æn
gena om kringh
XXIV. Abraham wardher nw gamal
oc haffwir mykit godz aff thu
sth · han talar thin fræmsta swen ·
som redh allo hans godze lagdh
thinna hand vndi mina madin oc swær
om hymerikis gudh oc iorderikis
ther sik skal latha fødha aff thera
slækt madhinne skal koma
at thu lat aldrigh min son quæ
gnas i thæsso landhe · vtan fur thit
som iak ær fødder oc tak ther min
nom syni husfrugo aff myne slækt,
thy at iak haffwir spoort · at aff mi
nom brodher nathor ær mykin
slækt komen. Swænen swarar
sinom hærra · hwat æn iak faar ey
hana wilia ther til ælla hæna frænda
da · at hon fari vtlændis skal
iak tha fara thit mz ysaak. Ne
sagde abraham · gøm thin gorla
ther føre at lata nokon thinna
ysaak thit koma · thy at gudh
bødh mik at fara thedhan oc haf
wir mik allt thætta landh oc my
ne afkomandh giffwit. Oc wil ey
iomfrughan ælter hana frænd
at hon fari til thætta landh tha
æst thu ække meer skyldugher 124
at gøra aat thæsso mæle. Nw
lagde swænen sina handh vn
dir sins hærra madin | oc swor
som han bødh. Sidhan tok
han x · vlualla aff sins hær
ra stadhe | oc redh swa sins hærra
sællo mz mykle gozko | oc kom
bir i mesopotamia landh i
ena borgh som aatte nakor
abrahams brodher | oc lætther

sina vlualla æta oc hwilas vidh
ena kælldo. Om en thima thæs
dage ther qwinde gik vt æpther
watne · tha sighther swænen oc tala
til gudz | oc bidher sina bøne a min
hærra nas hærra gudh · gør nw mis
kunnogh som thu æst føra wan
mz minom hærra abraham. Iak standher
hær oc bidhar iomfrughar aff by
nom koma hær til brynnen oc skal
iak bedhas mik drikka aff brw
nenom · tha hwilkæ thera mik byu
dher først drikka | oc byudher sik til
oc øsa watnit minom vlualdum,
hon ær the ther thu haffwir ætlat
minos hærra syni · oc ær thz mærke
likt at thætta folk war mykelika
gudelikt · thy at the haffdo engha
hælde ælla høghfærdh mz myklo
walde oc gozko | oc the waro æpte
vandher aat drykk ælla fødho | Nam
skot swæninn haffwir swa talath
tha kombir | rebekcha dotther
batuel · som war son nathor bro
dhers abraham oc melka | skøtther sa
re | aldra wænasta iomfru · oc
haffwir nw fylt sith kar aff brw
nenom | oc wilde hem ganga. En
sændebudhet møtte hænne · oc bedis
aff hænne dryk. Hon bødher sin hærra
drikka oc førir skot nidher karit aff
axlomen oc løper atir til brunz sins
oc øser watn vlualdom. Nw vnd
standher sændabudhin · at gudh haff
wir honom sant visat | oc takir
vt thwa gulringa som qwindher
plægha haffwa i ørom oc andra
twa ærma ringa aff gulle | oc gaff
iomfrunne · oc spør hwas dotter
hon ær | Oc hwilkit rwm ær

at gæsta hema | aat hua fadhers
hon sighir honom sin fadhir · oc
at got rwm ær j hans huse | oc
allar tarffuir honom | oc hans ulual
do. Tiændebudhin tackade gudi
som haffde visat honom retta vag
til sins hra son. Nu iomffrun gan
gher triffliga hem til sina modher
oc sighir hænne oc sinom brodher laban
aff mænenom | oc theer thin gullit
ther han haffde giffvit hene ·
Ginstoot løper laban vth gen
mænenom | oc talar til hans. Gan
ju welsignadher gudhi · hwi hal
dher thu wte. Oc swa ledher la
ban mænen til hærbærghis
oc hans følghe oc fordar hans
ulualda oc hans thing oc hans
mæn · oc later twa thera føter
oc later vpbordh oc mat firi
thim · æn sændabudhen talar fi
ri bordhe · firi thim oc sighir Iak
ætir ey hær mat j dagh · før æn
iak haffuir talat mit ærende
Iak ær tharmisto swen abraham 125
som myklin man ær før sik. Gud
haffuir giffvit honom mykla godz
ko | bade akerkona fæ · guld oc silff
tharmisto swena oc tarmisto qui
de. Nu sara fødde minom hra en
son j sine ælle · oc ær han ensamne
theru ærffwa. Nu bødh min hra
mik at letha sinom syni kono ·
ey j the lande som han boor
wtan j tharsso lande aff sine æt
oc gaff mik tarff throst at gudz
ængil skulde mik wisa | oc læt
mik swæria at iak skulde ther
ærende troliga sysla oc sagde
Ey æst thu tha bunden wn

dher edhin om thu kombir til min
na nesta · oc æn the synia tiit
the bon | tha skulu the swarat
før gudi. Oc sighir nw swenen
huru han haffde radhit widh
wan hra vidh brunen · om the
iomfru honom gaffue første drikka
oc huru tasthar kom rebecca
som gudh wisade hænne | oc hwil
ka hønidzsko hon giorde honom
Nw æn j wilin sighir swænen
gøra venliga oc sanelica widh
min hra · tha sighir mik ther iomf
synis | tyckir edher oc ænat tha
maghen j oc mik ther sighia. Oc
sidhan mon iak antighia wika
a høghra handh æller a wenstre
The fadher thar batuel oc laban
vndirstunda wal at ther var gudz
wili | oc thy swara the honom skot
oc sighia at the magho enkte
tala mot honom | oc giffwa sith ia
til at rebecca skal wara ysaac
husfru. Tiændeman faller
a knæ oc tackar gudhi oc firste
rebeccam tasthar ysaac oc gaff
hene mangh guldkar oc silff
kar | oc hænnar vardnadh gaff
han gaffuor oc fatiag nw til
bord | oc ætu oc drikka gladelik
a. Arla om morghonen talar
swenen til batuel. Nu bødhes
iak orloff at fara til wagh min
rebeccam. Brodherin oc mode
ren swara · lat iomfrona wara aat
minzsta x natter nær os · oc sidh
ma hon fardas vtt til. Thalde
mik ey sighir swenin maghom ver
hra sryndade mik wagh oc giffwe
mik orloff til mins hra. Tha lato

the kalla möna | at vndirstanda
hwa wilia | oc sende hona mz san
debudhanom hem til ysaac. oc del
boram hena fostermodhir mz
hænne | oc bidhia sendebudhen wæl
fara oc hans fylghe. oc badho
thæs gudh mykillika | at han giff
in thera dotter lykku oc faghnadh
oc tilla thil hena. amen at thu
ært kommen aff os | oc latin gudh thi
na flækt vara i tusandha tusand
oc ofthue thin affkomand | sina ve
ner borgh oc landh. Sidhan si
tha rebecca vp a vlualdu oc hwa
möna oc skyndar mz sendebudhe
hem til landa mz them. I the
tima war ysaac ganghen wt a mark
at læsa sina böne til gudz oc bedhe
han æn tha i gerara | oc fik han
bradelika at sea vlualdana færer
dan. Oc först rebecca fik at see
ysaac oc vndirstodh aff sendabu
danom at han war hwa fæsteman
tha foor hon i dyre klade. æn sen 126
debudhen sagde ysaac hwat han
haffde syst. Oc tilar mz ysaac
widh sina fæste mö. oc skipadhe
hanne sina modhir bur oc ælskade
hona swa mykelika | at han minde
næstan gloma sinne modhir dödha
somhan haffde mykit harmat.
Sidhan sara war dödh tha taker
XXV abraham agar til husfru | som för
ra war hans frilla. Oc födhe hon
honom flere synir | zambram oc
iexan | matha oc madian lesboc
oc sue. Aff iexan komo saba oc
dadan. aff dadan komo latusim
oc assurim oc laomim. Aff madia
komo ephar oc affar enoch oc nabi

elda
da oc tuthaha. Thænne same affir
han ledhe hær i lybie landh. oc wa
ther waldughir | ffire tridhia lottin
aff werldinne | som hetir a hans
napn affrica. Abraham lyfir för
allom mannom at ysaac ensam skal
vara hans ærffwe. æn androm sonom
gaff han gaffwo oc gör them aff gar
de | fran ysaac sinom son i östir ri
ken. oc lidho abrahams daghar oc
dow c lxx oc vara gamal. Ysaac
oc ysmael iordadho han mz adam
oc eua oc sara i thera fialstorn som
han köpte för aff effron. Aff ysma
el komo tyssa syner oc thera folk.
Nabaioth oc cedar | abdeel mam
san | masma oc dab thema oc i
dur | naphir oc zethma | xij. wæl
dugha hærtugha i blamanna lan
de. Ysaac bidhir wan hwa at re
becca maghe fa barn. æn thot
at hon haffde ther til ey naturli
kan kraft. Æn war hær giffwit
hænne twa synir senndhir | oc toko
the braat til at mussærma. Oc
tugher hænne thime kom | tha strid
do the i modhir liffwe. hwilke the
ra för kome i wærldena lyus.
swa at thera modhir war i liffs
wadha för them. Oc lat föra sik
til melchisedech som swa war
hærtlaghir | at mæ ransakadho vm
hwat han vare man ælla qu
gil. oc latir han spöria aff gudhi
hwat slikt teknar. ælla hwat
hænne skal warda til hiælp. Oc
swar hon tesse answar aff gudhi
at aff hænne skulu födhas thwa
slækthir | the aldrigh skulu satta
warn. Oc annor skal winna vnd

sik andra slæktena | oc tharn so
for wnrdhir fødder aff modhir liff
we. han oc hans slækt skal thiæ
na them yngre | Oc ey ma thz
vndirstanda aff brødhromen
badho | vtan tessa lundh. swa
som en waldugher ma thiæna
fatikom mannæ | mz thy at han mo
dhir han oc thiænar hono hv
merike mz hans storo modho
| Oc aldrigh thiænade esau ia
cob andra lundh | vtan æ war han
wællughare æ mædhan the liffde
Nu aff there slækt ær thz sumt
at dauid konunger som kom aff
iacobs slækt. han wan vndhir sik
aff ydumee landh som the bodo
j ther komo aff esau Nw kom
bir thin dagher at rebecca fødde
thwa syni. oc thn som for kom
j ljuset han war aldher rødher oc
lodhin som bokkir | oc thy war
han kalladher esau. hin som sidher
meer føddis han haffde gripit
oc hiolt om fotin a brodher sino
oc ty war han kalladher iacob a
hebresca twngo Tel ara gamal
war ysaac tha swasinenane fød
dos oc wart esau klokir man oc
forkyndugher | oc mykin vedhe
man oc røktade alzkona sadh
Jacob war enfalder oc menløs
man oc røktade wæl sin boskap
Ysaac war kærare aat esau | ty
at han aat gerna aff hans vil
lebradh. æn rebecca ælskadhe
meer iacob Nw kombir en
dagh swa til at iacob redhe til
mat. oc esau kombir hem mod
dhir aff skoghe | oc bidhir sin bro

dhir giffwa sik æta mz sik oc
sigher sik wara mykelica mod
dan. æn thz war sidher j thesu
lando at ældre son skulde haf
wa mykla wyrdningh fyri sino
yngre syskeno | oc thy swa
war iacob esau Jak giffwir
wel tik æta mz mik æn thu
latir mik alla the wyrdningh
som tik bør til. for thy | thu ærst
fødda fødder aff modhir liffwe
Jak ær swa mødher sagdhe
esau at iak dør skot æn iak far
ey mat genstan, oc hwat hiælp
gør mik sidan hedhir ælla wird
ningh | oc swor hono til handa
allan tharn hedhir ther til hørir
ældri brodhir. oc sidhir swa til
mat mz sino brodhir | oc wyrd
enkte sin hedhir han haffwir
salt | æn for thy at matherin
war rødhlitadher swa som ær
saffran aff enskona grasi tha
wart esau kalladher edom som
tydhir rødher a hebresca twngo
Sidan abraham war dødher XXVI
127 tha wart mykit swlt j lan
deno | oc foor ysaac til abime
lech konungh j gerariis som war
godher ven hans fadhirs | oc ther
tilar war hiwa til ysaac | far ey
nidhir j egypto landh vtan war
ther qwar j tesso lande oc skal
iak wara mz tik | oc giffwa tik
min welsignilse | oc skal iak giff
wa tik oc thine affkomdh all
tesse landh som iak iættadhe
abraham thino fadhir | oc skal
iak økia thina slækt som himil
stiærnor | oc skal tharn fødhas

aff thine slækt alla iordena
skal signas | for thy at abraham
thin fadhir war mik hørigher
at offra tik for mina skuld oc
gømde fulcomplika alt thz iak
honom bødh ¶ Jn madhan ysaac
bodhe j gerariis | tha giordhe
han for rædhugha skuld swa
som hans fader haffde giort |
oc sagde sina kono wara sina
syster oc gømde war hænna bade
hans liff oc hænna æru | Sidhan
saadhe ysaac j thelande · oc
bar honom hundradha awæxt
oc wart ofmykis riker vpp a
akerkona sæ | swa at the man
j landeno bodho awndadho
honom sina rikedoma | oc fylto
atir all the watne thz han
oc hans fadhir haffdo grawit
mz myklom kost | oc swa my
kit bet awndeta at abimelech
konunghir talar til hans · ffar
bort aff landeno thy at iak
rædhis · at thu wari waldu
storre æn wi som hær bom ·
¶ Oc for ysaac bort til landz
ændan oc bygde thær j en dal ·
oc lat vp graffwa the watne 128
thz hans fadhirs swenar haff
do førra grawit | oc kallade
thin the sama nampnen som
hans fadhir kallade bersabe |
oc fiwno liffwadis watns adh
ru ¶ Oc for thy war dela mæl
lan ysaaks oc thera swena
thz bodho j landeno · ¶ Oc sag
de war hænna | at honom hordhe
watnat til ¶ Jnnan thy lande
ær mykin nødh aat watne fo

for ær salt · oc ær eukte thz thig
ma githir sidhir wnst til sina fo
dho oc hiælp | thy at mz watn
wardhir vin oc øl oc brødh oc alt
folk skal liffwa widh thz skal
haffwa mæst aff watneno ¶ Si
dhan groffwo ysaaks swana
annan brwn oc fore hans skuld
wart oc dela mællan thera | oc
fore thy kallade ysaac thz wat
net owinskap ¶ Sidhan groffw
the tridhia brwnen · oc om han
wart enghin dela ¶ Oc for thy kal
lade ysaac then brwnen widha
thy at hans mato nyttia alle bis
the om kringh han bodho ¶ Aw
ær thætta litins wart ytan her
tekn as nakot andelikt mz ·
vatn tekuar j halghe script
gudelikan kænnedom | thy ath
swa som j watne seer man sin
ænlite · swa maa man see sin
liffnadh j gudelikom kænnedom
¶ Thæne brwnen groffwo først
the som spadho aff gudelikom
kænnedom · oc wart om thæn brw
nen dela thy at ey lydha alle bis
mæn thera kænnedom ¶ Annan
thima groffwo the thæn brwne
som skriffwado lærstina | oc apti
oc thæna kænnedom vndirsto
do ey alle mæn ena lundh · oc thy
wart oc dela om thæn brwnen
¶ Tridhia tima graffwir war hærra
skriffwir thæn brwnen tha han
skriwir sina samwndh skriffwir j
hymerike · oc tha førsta vardhir
alle als thinge sattir som han saa
at seea ¶ Sidhan thætta war giort
tha foor ysaac atir til bersabee

vm the sama nat teddhes war
hērra ysaac oc talar til hans swa
Jak ar thins fadhurs gudh thu
skalt ey rædhas thy at iak ar
mz tik Jak skal wal gora til thin
oc okia thina slækt for abrahās
skuldh Oc ternskot giorde ysa
ac altara gudhi. oc kallade a
hans nampn oc bygde thær oc badh
sinom swenom at graffwa thær brw
na Fradhan ysaac bodhe thær
thæ kō thær abimelech konunger
oc okozar hans raadgiffuare
oc phicol hans marskalker Nu
ysaac motte them mz tersso samo
ordhom Thui komen j til min som j
hatadhen forst oc actin aff lan
deno fra idher. the swarado ho
nom vi vndirstodhom at gudh ar
mz tik oc for thy thotte os wara
radelikt at sættia stadelika sæt
malin wa mz oddom at the see
ekke hardher a war skada æn wi
haffwom skada giort oc ætom thik
ey aff waro lande vtan giffwom tik
got orloff mz mykle godzs Ysa
ac fagnar them wal mz mat oc
drykk oc om morghonen ala- 129
sworo the edha hwar androm ysirir
fridh oc sæt oc latir them hem fara
mz fridh til sin Innan then ti
ma dagx komo ysaac swenar
oc sagdo sinom hērra at the haffdo
fwnnit got vatn oc then brwn
kallade hā ysfirer godz oc hetir ber
sabee æn i dagh Tha esau war
xl ara gammal tha tok han twa
husfrur oc baadha vtlænska
oc thz mystotte badhe hans fa
dhir ysaac oc rebecce oc hans

frændom thy at the wildo ey at hedit
folk blandadis mz thera slækt.
Nw ældis ysaac oc giuir synin a hans XXVII
ōghon oc wæntir nw at han haffdhi
lithit oliffwat oc kombir hono væl
j hugh hwat war hērra haffwir iætat
hans affkomo. oc wæntir at hans
ældre son skal fa vrdugh at gudz
son skuli fodhas aff hans affkomodh.
oc an hono thæn hedher wal thy at
hā haffde mera kærlek til hans so
for war sagt at han aat gærna aff
hans willebrad oc latir nw kalla
til sin esau oc sigher til hās. thu vn
dirstandher wal at iak ældis oc vet
ikke ey mins dodz dagh Tak thin bu
gha oc far til skoghe. oc tha thu faar
nakra willebradh tha gor til matin
som thu west at mik lystir aat oc
ber fore mik at ætu thy wærkis
min hugher til thin kærlech at ysskia
tik aff gudhi allan thin fughnadh.
gudh haffwir iættat mik oc mynom
aldre sym Ternskot vndirstodh
rebecca thera widhertalan. oc viste
wal at esau giorde gærna thz hans
fadher bodh hono Oc kallar til sin
iacob. thy swa at hon wesh wal aff
them helgha anda. at iacob ær wær
dughare fore gudi oc esau haffwir
widhersakt sina wyrdningh oc talar
til iacob Jak horde thin fadher tala
til thin brodher at hā wil hono ys
kia the wyrdingh som ældre bro
dheren horde til rætta oc badh hy
ri thy hamta hono willebradh j
skoghe oc gora til mat oc giffwa ho
nom ætæ. oc sidhan wil han ternskot
giffwa hono sina signilse oc ysskir
aff gudhi for æn han dor thy at hā

63

wænte sik ekke længe liffua. Nw min
kære son lydh myno radho / oc gak til
fiæhiordhena oc hænt twa kid
lingin the bæzsto / oc wil iak gøra thy
no fadhir thæn mat / thz han lystir gær
na æta. oc skalt thu sidhan bæra thæn
mat firi thin fadhir / oc bidhia hono
æta / oc mun han tha giffua tik sina
signilse. oc ysker aff gudhi tha swa at
han værdir at thu sæ esau. Jacob
swarar thu west wæl modhir min / at
esau ær allir lodin. oc iak haffuir
linan harundh / oc æn min fadhir fuar
at traffua mina hændhir æller min hals
bara / tha rædhis iak at han wænte
mik wilia swika sik / oc giffuir mik
ban for godha signan. Rebecca weth
wæl wars hænna wilia / oc trøstir a gudh
oc swarar sino syni / ey rædhis iak thz
banet son min oc ordh tækir iak thz
til min / war thu hørsam thine modhir
oc gak at hæmta thz iak sagde. Nw
skøt gik jacob at hæmta oc fær sine
moder thz hon badh. hon matgiordhe 130
de swa som hon viste at karlen lyste
at æta bæst / oc fordhe jacob j the
bæsto esau klæde som hon haffde he
ma nær sik / æn kidskin waffde hon
om hans hændir som hanska oc hul
de thz som bart war a halsenom / oc fik
swa hono maten in at bæra for sin
fadhir. Jacob gangir in for sin fadhir
oc helsar han. ysaac spør han hwilken
hans son thz ær. Jacob sighir sik wara
esau ældre brodhir oc ey lyughir han
tha han swa sighir. thy at han haffde
køpt ældri brodhirs wyrdningh oc mz
wyrdnigene napnit / mz hins ia / oc
wiste oc thz aff sine modhir at thz war
thæs hælga anda vili oc radh. Jacob
talar oc framer til sin fadhir / iak haff

wir giort æptir thino budhi / sith
up min fadhir / oc æt aff mine ville
bradh. oc bedhis iak at thu giff
mik thina signilse / oc ødhkir aff gu
dhi alz thæs fagnadh / thz gudh
haffuir iættat tik oc abraham.
Ysaac spør hwilka lundh han haff
de fynnit nakot dyur swa skiot
Jacob swara / thz monde wara gudz
wili / at thz skulde skiot hono møta
som han wilde. Ysaac rædhar æn
for malsins skuld / oc bidhir han
ganga fram til sin / thy at han
wil trawa hans hændir bar / oc
prøwa thz visselika æn han far
mz fals æller ey. Nw sidhan han
haffuir trawat hans hændir.
tha sighir han at han hør jacobs
maal oc kænnir vidh esau hæn
dhir / oc thror hælder handomen
æn maleno. thy at myna ær
före at bryta sith maal / æn skip
ta om sin harwnd / oc thro ho
no hælst / thy at thæn hælge
ande radhir hono lønlika j hans
hiærta / at han skal tæsso sone
no giffua sin signilse. Oc ta
lar nw til iacob mz gudelike sig
nilse / thu æst min ældre son esau
Jacob swarar iak ær thin ældre
son. Nw bidhir fadherin hæmta
mat for sik / aff hans villebradh /
oc iættar hono gudelika signil
se / Sidhan han haffde ætit.
tha bydhir sone hono win at
drikka / oc innide tha karlin
wara blidhir / oc bidhir han gan
ga nærme at kyssa sin fadhir
Jacob gangir fram oc minnis
widh han. Nw ær at wndirsta
da / æptir wisa manna ordhom so

sagdo

sagdho at i thy arwinar gotha
brodhir ester oc haffdu forlika
blade som ester hora til oc vara
the bladhe dyr | thy at ester vil
to optu i thera tima om thy offir
godha lukt gaff aff sik thy mat
te oc hwar hawa bladin aff the
sima lukt ¶ Nw fore thy at esau
war fore fadhir | oc atlade [illegible]
om thy bop · thy fore bodh han
sik fore ester man [illegible]
oc war thy hans offirs blade
iacob war i [illegible] | oc fore thy
skulo hande [illegible] lucena aff
bladomen | oc [illegible] sidhan [illegible]
om sonen · [illegible] gaff hono gudz
signilse oc [illegible] til hans [illegible]
skal giffwa tik oc thime [illegible]
rikis rikedom a | oc himerikis · oc
aff hymerikis dagh oc fete iordh
skal tik oc thime [illegible] 131
oc olea til [illegible] ¶ Oc [illegible]
[illegible] hono [illegible]
[illegible] · oc [illegible]
na tik oc thime [illegible] ¶ Oc thu oc
thin slaght skulu wara [illegible] ower
thinas brodhers [illegible] ¶ [illegible]
han [illegible] oc [illegible]
som [illegible] til thin · oc [illegible]
[illegible] til thin [illegible]
[illegible]
¶ Thwar som [illegible] oc [illegible]
[illegible] til thin · tha skal wardha [illegible]
[illegible] aff gudi ¶ [illegible]
[illegible] wara [illegible]
[illegible] oc [illegible] ¶ Nw [illegible]
[illegible] iacob [illegible]
[illegible]
[illegible] oc [illegible] til e
sau · tha [illegible] gick til or swara

um [illegible] ¶ Esau [illegible]
[illegible] til preste oc [illegible]
[illegible]
[illegible] sik fram [illegible]
[illegible] | at han [illegible]
[illegible] som sik [illegible]
[illegible] | [illegible]
sik [illegible] fram [illegible]
[illegible] thy at [illegible]
se war sagdh oc [illegible]
thz [illegible] fore [illegible] ¶ [illegible]
lo [illegible] sik iacob sins [illegible]
[illegible] at han [illegible]
[illegible] som
[illegible] at han war eldri bro
dhir | oc haffde [illegible]
[illegible] oc [illegible] aff sins brodhir ·
Nw haffwer ysaac [illegible]
[illegible] iacob · oc [illegible]
cob [illegible] hono ¶ Oc
[illegible] som esau [illegible]
oc [illegible] oc [illegible] han oc
[illegible] han [illegible] oc [illegible] aff
sins [illegible] oc [illegible]
sik oc [illegible] til [illegible] ysaac
[illegible] hwat [illegible] han [illegible] ¶ Tha
swarar [illegible] esau thin [illegible]
son · ysaac [illegible]
[illegible] oc [illegible]
[illegible] som thu
[illegible] man · tha [illegible]
[illegible] thing | oc
[illegible] at iacob [illegible]
[illegible] oc [illegible]
[illegible] hono oc hans [illegible]
than [illegible] oc [illegible]
[illegible] | som [illegible]
[illegible] | [illegible]
wara [illegible]
at [illegible] | [illegible] som

til esau · Huat mundo tha thøm vara
ther mik gyff førsta ara oc at iak før
mz hono an thu kom sua signade
mik oc skal han signadher vara / oc
… iak hono … gudh wilde ho
no vnna Tha esau … thesse ordh
ende thu wart han swa illa widh at
han … oc … oc … so …
oc talar mykilo modho / Signa oc +mz
mik fadher min / ysaac swarade thin
brodher kom mz grimelikom …
oc thok fran tik sighnan oc signad
Esau swarade thy wunde han oc
giffwa hono thz napn / at han skulde
swikare heta / æller thin som andre
laggher snaran fore fot · tysuar haff
wer … mik swikit oc snart først
tha han darrade aff mik ældre broders
… / oc nw snarde han aff mik
gudz sighnan Oc talar an til sin fa
dhurs ysaac · ey haffwer thu gømt
mik nakra sighnan · ysaac suara
de hono Iak skipade han til herra ·
oc all thin slækt skal thiana vndir
hans slækt Iak stadhfæstadhe hans
hwadom mz hwete oc vin oc alz so
na rikedoma · hwat skal iak thik
giffwa Esau swarar haffwer thu ey
min fadher ena godha sighnan æther
oc … aff gudi oc giff oc mik na
kot / oc grætir fulkomlika oc latir
illa · swa at ysaac barkunnade ho
no / oc iætte hono agudz wapna
fetu iordh at byggia oc godh
wædher aff himblom / oc talar an fra
mer til esau · thu skalt liffwa mz
swerdh oc strodh oc thiana thino
brodher / tha skal an thin tima ko
ma / thz thu kastar hans ok aff
thino halse thz var … time

ydumea landh gik vndan iudha
konunge ioram konunge daghom
Fra thæn dagh haffde esau hath
oc awndh widh iacob sin brodher
oc hwgade at drapa han sidhan
theras fadher ware dødher Rebec
ca vndirstodh esau hiarta oc il
… oc varnar sin son iacob oc ra
dher hono fara til sin modherbro
dher laban / oc vara mz hono til
thæs han brodher esau vardhe
bidhare / oc glomde alt thz han
haffde giort a… mot hono Oc
sig- swa rebecca … skal iak swa en
dagh mista twa … sum iak fik
them en dagh aff gudhi, oc tala
de swa til ysaac · Før wilde iak
wara dødh æn iacob min son toke
sik hustru j thæsso lande
Rasklika kallar ysaac iacob
til sin oc forbiudher hono
at taka sik kono aff chanaan
slækt / oc bødher han fara til meso
potamia landh til sin modherbro
dher / æn alzwaldugher gudh han
halde widh tik sina sighnan oc
late thina slækt vaxa oc …
oc j mangha slæctir · oc giffwi tik
oc thine slækt alla thin faghnadh
ther han iætte … thino fadher ·
oc at thin slækt maghe eghna
thætta land ther wi faro nu hæra
… mællom oc vtlændis Nw si
dhan esau vndirstodh at iacob
war signadher aff sino fadher / oc
vnghdher til thæs / at patriarchar oc
helghe konunga oc gudz son siælff
war skulde fødhas aff hans slækt /
oc iacob war bortfarin til mesopo
tamia land oc taka sik hustru aff

hwsto slækt thera brodhra Tha va
hopade han om sik oc sina slækt oc
tok sik til hustru en hina tridhia
ysmaels dotter/ systhir nabaioth
oc hiolt sik til onda mæna · oc o
dygdelikir madhir hā matte ey
wara framstir mz godhō mānō
oc gudelikom 133.

Nw for iacob or bersabee/ til
aran sins fadhirs landh/
fyri thy at hans wæghir laa ighinō
canaan landh/ som hans fadhirs
owini bodho · oc varo fyri thy
nw venir at ysaac haffde opta
oc wunnit sighir aff thim/ oc vart
sith godz · thy tordhe ey iacob ta
gha sik harbarghe aat qualde/ v
tan lagdis vt a marlkena sidhan
sol war sæt · oc lagde en sten vndir
sith huffwodh/ at hā skulde ey off
sofna mællan sina ovena Nw
madhā han soffnir tha syntis ho
nō en stighi aff iordhinne oc til hi
melsins/ oc ængla foro nidhir oc
vp at stighanō · oc var hæā syntis
honō sitia a stighanō oc tala til
hans Thæta landh thu soffwir
hær a giffwir iak tik oc thine
slækt · thy at iak ær hæā oc gudh
abrahams oc ysaaks thins fa
dhirs/ oc skal iak ǽka thina slækt
som iak iartte thin ostir oc vastir
sudhir oc nordhir oc tharen skal aff
tik fodhas/ alla wærldena skal
sighna oc skal iak gøma tik bort
farande oc atir komande un/ oc æ
hwart thu far/ aldrigh skal iak
bryta min ordh widh tik Nw vak
nar iacob aff sympne/ oc tænkir
mz sik hwat thæne dromir skal

tekna oc talar mz sik sialffwō Han
nelika ær gudh mz særlikō nadō
i thæssom stadh · oc vndirstodh iak
ey at gøra hir gudhi hedhir · thættæ
ær ræddelikir stadhir oc wardelik
oc thz ær ey ānat æn gudz hus oc
hymerikis dør oc portir/ Oc sag
de han thy swa at honō war giff
wit at vndirstanda at gudz son
skulde fødas i thy lande/ oc tha
skulde ænglane nidhir fara mz
honō swa som gabriel · at bioda
hans byrdh/ oc sidhā alla ængla
skari at sionga gloria in excelsis
Thz ær gudelika æru oc fridhir
mz godom mānom · oc sidhā æp
thir wars hæā pyno skuldu æng
la opta vpfara mz godhō sialō
oc teddis thy gud sithia a stigha
nō mællan himil oc iordh · thy
at han wilde thz tekna at han
skulde æn taka aff hans slækt
mæzlika natura i iordrike sō
han haffde æwerdelica gudelica
naturu i himerike Æn for thy
sagde iacob at honō syntis thz wara
gudz hws oc himerikis dør/ thy
at æpte wars hæā byrdh bor han i
the helgu kirkio/ badhe andelica
mz helgō mānō oc sina likamlika
a alturō · oc for thy kalla hā thina
stadhin hymerikis dør thy at han
hwar som far syndalōs aff wærl
dine/ oc helgha kirkio tha kombir
hans siel skot til hymerikis/ Nw
standhir iacob vp æptir sīka syn
oc resir vp marke lik amynilse
sin hoffdagardh sten/ oc wighir
han mz oleo/ oc kallir stadhen
betel a hebrezko · thz ær at tydha 134

gudz hws a verstozco som het luza
a hebrezco / oc nuta skoghe a sinaa
lensko / oc loffuado gudi sina iarth
nu tesso ordhom æn gud wil wara
nu mik / oc goma mik a thæssa vægh
oc æn han giffwer mik klæde oc fødo
oc latir mik helbryghdo atir til mins
fadhers hws / tha skal han wara min
gudh oc thene sten som iak vpreste
skal heta gudz hws / oc skal iak giff
wa hono tiunda til thæssa hws
oc the ther thiæna gudhi / aff allo thy
gudh giffwer mik. Nu thæne stader
kalladis først iebus / aff iebuseus
slækt som ther bygde / Sidhan vart
han kalladher luza / thy at hittis
først mandultra rot oc wæxte
mykin nut / Sidhan kalladis han
sale som melchisedech war konung
oc biskop / Sidhan war han kalladher
bethel aff iacob / salomon wise kalla
de han sidhan ierusalem. Nw for

XXIX.

iacob østir thadhan oc kombir til
mesopotamia landh / oc hittir ather
man liggia uth sino fæ / oc bidadho
ther til at først kom saman oc lypto vp
stenen som laa iffwir brunnen oc vat
nado fæno / oc talade iacob til them
hwadhan ærin j myne brødher. the
swara oc sighia at the æru aff aran
han spordhe them æn the kænna laban
sona son nachor / thy at nachor
war nam fraghdare æn batuel ~~hans~~
hans fadher / swa at stadhene heth
nakor burgh / som før war sakt. the
swara at the kænna han wel laban
Jacob spordhe huru han ma laban. the
swara at han ær wel helbrygdo
Oc rachel hans dotter hon kom
bir ther nw farande. Oc først han

swa rachel oc wiste at hon war
hans modher brodher †dott tha wart han
fæghin oc sagde at han var hena
fader systhir son. hon sighir
skøt thæsta sino fadher oc gingher
han gladelika gen sino systhir son
ni oc tekir han om hals oc kysser
oc ledher han hem til sin / Aw skul
lom wi mærkia at aldir mæsther
rikedombir j thin ærwo var j fi
rom oc nøtom oc andro liffwandis
fæ oc rike man oc valdughe
foro uth sino fæ siælffue / atter
oc thera frænsthu swena / swa
som oc skriffwas aff iob konunge
at swa var ær til kaldin varte
nu mannenom. Nw sidhan iacob haff
de varit en manadh nær laban
tha talar laban til hans / skalt
thu thy thiæna mik pæningalost
at thu ært mik swa skyldher sigh
mik hwat thu wilt haffua / æn
laban haffde twa døttir the al
dre het lia. the yngre rachel
lia haffde ondh øghon / æn ra
chel haffde varit ænlite oc fagh
ra syn. Nw swarar iacob sinom
modher brodher / Jak wil thiæna
tik vij aar fore rachel / æn thu
wilt mik hona giffwa. laban
swarade hono hældher giffwir
iak tik myna dotter æn androm
manne. war nær mik swa lenge
thu wilt. Oc tha bryllopit gior
dis. tha ledis lia j sængh til hans
iacob owitande. Om morghon
in fundher iacob sik wara swikin /
oc kærir iffwir laban. laban
swarar at ther ær ey sidhuænia
nu os / at giffta før yngre dotter

an aldre · vtan taghir thztu byrl
lope ær ændat tha wil iak gør
na giffwa tik rachel · Æn iacob
tok thz widh mz sirttu · oc siwa
fik iacob thwa systhir oc samu
ledh thera twa tiænisto qwinna
mz thera systra oc bon · Aw
magho mær styggias thz widh
at en halaghir priarcha hafdhe
syra husfrur | oc twa systir | æn
thz giordhe han syndalost · føre
thy hinnitma thz synd ær thz ær
antigghia gen naturine siwa som
sodoma syndh · ælla gen varo hin
budhi siwa som hor oc løskolage
ætter amot goodhom sidhom siwa so
stæla ælla lyughna · Æn iacob
syndar ey mot naturene · thy
at han kraffde enghin oloffli
ker luste til them gærningh | v
tan føre thy at ekke war tha
annat folk i hemendom som sanom
gudhi tianadho · thy wilde han
okia sina slækt til gudz tiænst
Ey syndade han oc thz innan mot
goodhom sidhom · thy at thz war en
ghin osidhir æn tha i the ærwo
at haffwa flere husfrughur
føre æn werlden wart fulkopp
lika byghdh · oc ey war thz æn
tha førbudhit Thz war oc ey
wtan skæl at laban gaff honom
første liam | thy at iacob haffde
dærla myna vandat sidhan
om liam | æn han finghe føre ra
chel · firi hænna wænlek ·
Thy skulde tha lia æptir gudz
vilia | fødha iudam priarcham
oc aff honom skulde koma da

nid koningir oc aff hans slækt guz
son mz mandom | oc thy war thz
gudz wili oc skipilse at iacob gior
de siwa · thy at gud wilde halla sin
ordh widh iacob at aff hans slækt
skulde komfru maria fødhas oc
aff hænne gudz son · Nw fødhir lia si
nom bonda flere synir | ruben | syme
on leui iudam ysachar oc zabu
lon the sæx oc ena dottir dinam
Æn thiænisto kona zelpha hon
fødde honom twa syni gudh oc aser
Bala thiænisto kona rachel hon
fødde honom twa syni dan oc nep
talim | Æn rachel hans aldra kæ
rista hon fødhe honom twa syni
innan hans ælli · ioseph oc benia
Nw sidhan ioseph war Capitulum
føddir oc føre æn beniamin
føddis | tha talar iacob til laban
nw vil iak orloff haffua mik oc
minom konom · thu west wæl mz hul
ke thro iak haffwir tiænat tik · la
ban swarar honom lat mik fina thz
aff tik | iak haffwir ront at gudh
haffwir giort wæl til mik føre thi
na skuld oc giffwit mik mykit
goodz | siælffwir skalt thu see hwat
lon thu skalt føre thina tiænist
haffwa · Iacob swarar honom thu
west huru litit goodz thu haffde
føre æn iak kom til | oc huru wæl
thz varit sidhan · oc tykkir mik
thz rææt at iak rokte oc om sidhe
mit eghit goodz | Wilt thu thz gio
ra iak bedis thak all the farin
thz mislitat æru | oc lat them va
ra vndir thina sona oc swena
gømo | æn all the faren en litu

156

aru lat mik thin gôma oc mi
na swena · oc vil iak enkte haf
wa for mina thiænist | vtan thz
thz mistu fodes aff en litado
oc maghom wi tha see hwat gud
an mik for mina tiænist | æn gud
sialffuer wisadhe mik thættu rad
oc ey foor nu iacob hardhr mz
swikom æn for | Oc ey war thz o
rættelika aat komit som hā fik
mz gudz wilia thy at gudh æ
gher gôr alla mæna oc maa
rættelica taka aff enom oc giffua
androm Nw sidhan laban tek
tis wal tæsse sæth tha tækir ia
cob om vaaren först · oc hughdhe
medh vnghe thræ oc flaar aff the
barke soma stadhu | oc suma
stadz ey · oc gör thin swa brokot
oc mislik | oc om thæn thima
fare tidhas tha laggher hā træ
modhr j vatn oc lede faren swa
nær | at the saagho thræn mis
litat oc lat thin thz tidhas o
aff tæsse list · tha wart alt thz
mislitat oc lat thz fodhis om
waren oc wart thz bæst oc
mæst aat talino | oc thz ena so
sent burit wart | thz wart en
lita thy at hā wandade ekke
at nytia listena · oc ko swa alt
th fetu oc bæsta j iacobs wald
oc loth Oc war thættu enkte
vndr | vtā aff naturu krafft
oc dyghdh · swa som sens ierom
mus sigher dôme til at en fughr
fru | war ther rôgdh oc vfraghd
före at hon födhe blamāna
barn | oc sidan maleth letadhi

mz wisom domarom tha hiolt hon
sina fraghdh före thy · at iffuir
hænna sængh waro blaman scriff
wade | oc en annor kona födhe vi
nasta barn | oliket badhe fadhr oc
modhr · oc thy vitis hāne hor | oc
sidhan hon dulde at thz giet ey
proffwas | ypocras leta æn nakor
fughr script ware iffuir hænna
sængh · oc sidhā thz war sāneli
ka fiwnit tha hiolt konan sina
fraghdh | oc ær thz naturlikt at
æptir there syn ællr hwar | thz
moderin haffwir ælskr fadhern
j mæsta lustanom · æptir thy wa
dhr barnsens skipilse Thær sku
lu oc thiænisto swena mærka
at the skulu ey mz swikom kom
ma at sins hēra pæningom | æn thot
hwaro at the haffwa ey fult för
tiænist | oc ey skulu the taka
æptir dôme aff iacobs gæringom
thy at han giordhe ey swa | vtan
særlikit waro hēra budh
Sidhan thættu war swa giort XXXI
tha tala war hēra til iacob |
oc badhr han hem fara til fadhr
nis landa · oc æmskot kallar hā
sina husfrughur til sin | oc sighr
thim wars hēra wilia · oc redhr
sin wægh mz konū oc bornū | oc
allo godze lönlika fran laban ·
thy at hā wiste wæl at hā finghe
hindhr aff honom | æn han wiste
nakot aff hans færdh Oc ey fik
laban spôria för æn tridhia da
ghe | aff hans bort færdh · oc
æmskot wil han æptir honom fa
ra | mz wenom oc frændom j mykle

wredhe | oc var nu komin a vaghe
Nu war thri tillar til laban i söp
ne | thu skalt göra gömma thik at
tala nakot hardelica til iacob.
oc thy sidhe göra. Sidhan wardh
laban gudh. oc foor mz fridh ap
te iacob oc tilas the wndika we
dhe | oc skildus sattir. laban kys
sir sina döttir oc dotthe syni oc
fir atir hem til sin. Jacob foor XXXII
sidhan sina ledh mz sino fylghi
oc ämskot mötte hono mykin
ängla skari | oc thy kalladhe
iacob thäna stadhe manaim.
thz är a varsköldo borghir ätla
sampnadhe. Tedhan sende ia
cob budhskap oc sändebudh til
esau hans brodhir | oc latir hono
sighia at han haffde warit mz
laban hans modhir brodhir sidhan
the saghus oc gör hono kunnokt
at han är aldir viker wordhe
oc wil haffwa venskap mz hono
Nw är budhskapit atir komit til
iacob. oc sighir at han haffwir ta
lat widh esau | oc esau möthir ho
no mz ccc man. Jacob iauaro
sin brodhir huat han kombir mz
fridh äller ey oc bidhir sina bön
mz tesso ordom. Min gudh oc mins
fadhirs gudh | ysaac oc hans fadhirs
gudh abraham. Min hera thu sag
de mik at iak skulde hem til thz
ta landh fara. oc iättade mik at
göra wal til min | iak kännis widhir
at iak är myklo mynna vardhir än
alla the nadhir som thu haffwir
giort widhir mik oc fullkomat.
Jak foor yffuir iordan mz min staff
oc nw kombir iak atir mz thwa

skara Fräelsa mik idagh oc mina
konor oc min barn aff mins brodhirs
handh. thu haffwir mik thz iättat
at thu skalt göra wal til min oc
ökia mina slect som strända sand
Thz han sighir at han foor yffwir
iordan mz sin staff oc kombir nw
atir mz twem skarom thz ma nap
lika wara skilt aff hono skaffwo
thy at han skipte sith folk sidhan
i thre skara. Vtan thz tekna ware
hära pyno | thy at han foor yffwir
iordan som tydhir a wart maal
nidhir ferdh til helwitis at frel 138
sa helgha siäla mz sino staffwi | thz
är mz korsins pyno som han stod
de sik wid swa hardelica at genom
gik badhe hans handhir oc slo
diaffwlin mz. oc nidhirtrade hans
wald oc lypte helgha siäla mz sik
aff helwite oc til himerikis. Oc
a helgha torsdagh foor han atir
til hymbla mz mangha skara
fylghi ängla oc goda siäla. Si
dhan takir iacob tre sändebuda
oc sändhir huar ena stund äptir
änan mz [hole] myklo
godz til [hole] sin
brodhir [hole] at blidka
hans hug [hole] mz gaffwom
Än iacob war om nattena sama
stadz som ängla skarin mötte ho
no. Än om morghanin ärla han
skulde vpstanda oc ferdhas tha
brytadis en ängil widhir han | oc
thok han swa starklica | oc kosta
de sinona swa. at iacob haltadhe
oc war thz ey vtan tekn | thy at
swa som likamen haffwir twa
födhir at styra likamen mz | swa

haffwir siælin thua ælskoghi | mz
andro grumhet hō aat warthe
na gari | oc mz andro stighir hon
oc stwndar til gudz | oc æ thy me
ra siælen ælskar gudh · thy myn
na firstis hwar foterin | thz ær
ælskoge vidh werldena Oc vil
de eua lūdh thz mz visa iacob at
haffua mere astundan til gudeli
ka thinga æn werldena | Thz
mz tekuadis at hās afkōmdh
som nu æru iudha | oc æru hal
te i thrēne stigha æuan vaghi
a · at tro | at gudh ær en | æn an
nan vægh wilia the ey firsta fo
tin at gud haffwir mandō takit
oc pyno tolt oc dödh före wara
skuld | oc löst os til æwindelikt
hymerike Sidhan foor hā vp
til hymerikis mz thre skarō |
ængla oc helgha siæla Iacob
hitadhe ængleno | oc gaffwir hā
ey förra lösan · æn han gaffwir
honō gudelika signilse · oc sigher
til hans ænglin | ey skalt thu
hædhan fra heta iacob · vtan
isrl skal [illegible] wara thit
nafn [illegible] före thy
at mæ [illegible] dan thu
oft swa sta [illegible] ir widh
gudh siælffuā oc hās ængla | tha
skalt thu ey tōrffua rædhas thi
brodher ælla nakra mæn | oc tydhir
isrl · swa som sighir iosephus gu
delikan höffdingh | Sidhan
kallade iacob thæn stadhē gudz
ærulete · thy at ængelen tedhis
honō thr | a gudz wæghna oc
rain honō vp sol | sidhan han
för yffwir phanuel som tydhir

a wart maal gudz ærulete · æn
före thy at iacob kostade synū
tha han brytiadis mz ængleno
thz före ætir enghin sinu aff ia
cobs slækt

Nw fær iacob oc faar bradeli xxxiii
ka at see esau komande mz
ccc · folk oc skyndar nw iacob at
skipa sina konor oc sin børn | oc
sætther fræmarst badha thiænisto
qwinonar oc thera synir mz thē
i enō skara · æn i annan skarin
sætir han liam oc hēna barn | ap
tarst sætther hā rachel oc ioseph
i sinō bæstu varu | oc bywdher the
allō hwario i sinō skara | at fal
la a knæ för esau först thr han
kome fram til thera | æn hā gin
gher siælffwer wt fran them oc gik
sin knæfal gudhi syw sinom |
thr til at the brødher matto satt
tir wara Nw kombir esau farā
de oc löpir æmskot gen sinom
brodher oc famnir han oc helsar
hā oc gratir oc kyssir Sidhan
tala han wel til qwinna oc barna
æn iacob bywdher honō gaffwor
som för | hin swarar oc sighir sik
wara ysfrit riker Iacob nödgar
i thærandir honō · esau takir widh
mz tacko | oc bywdher honō sith föl
ghe · Iacob swarar at hans smaa
barn magtho ey mykit fara | oc
bödher han fyri fara thr til the
magtho æptir kōma Swa skildhas
the aat brødher æn esau far hem
i sēir landh · oc iacob kombir i
chanaan til salē burgh | oc köp
thr iordh före · c · faar | oc giordhe
vp altare gudhi til hedhers oc

kallaz a hans valdugha napn
Madhan iacob bodhe j salem
tha wart hans dottir · dina
ruantukin / aff sichem landz sins
höffdingia oc hans syn · som hon
war gangen at tala widh andra
qwinna oc hinna brodhir waro ey
hema Sichem oc hans fadhir
kandos widh at off illa war
giort / oc bedhas mona hono
til hustru oc byuda iacob oc hans
sonom at aegha alt landit mz them
Oc byuda thin hedhro gaffua
oc laeghia hanna hemfylgdh aff
them eghom wilia / Jacobs syni gio
ra widh thin slika sath mz tusse
forlagho at the skulu taka them
sama mark a sik kot thz abra
hams slaekt haffuu aeptir gudz
budh / Sichem oc hans fadhir ta
la fyri folkeno j landeno · som at
the gangu vndir saettena / Oc
at the skulu alle wara eeth folk
mz iacobs slaekt Tridhia da
ghen aeptir sidhan thz tha war
giort · oc maenene lagho j saa
ro tha toka symeon oc leui ·
swerdh j handh oc gangu diaerf
liga in j burghena oc dra
pa thin bada fadhgha / emor oc
sichem · oc hwar then karman
j stadhenom ar / oc gangu tha vt
mz sine syster / an andre hanna
brodhir the fangha fae oc folk /
oc alt thz godz fyri them war i
nan stadh oc wtan / oc fordho
hem til sin / Jacob wart aff thes
so mykelica vredhir / oc saghdhe
at landit mon alt saman koma
om kringh oc fordaerffua them /

alla hans synir gaffuo thz letit
Sidhan tala war thra til Com
iacob · far nu til betel oc boo
thz oc gör gudhi altara · som gör
iacob som gudh bodh · oc maedhan
the fara iffuir · landit / tha gaff
gudh sin raeddugha iffuir alla
the som j landith bodho / oc tor
de enghin fara aepter iacob · si
dhan fodde rachel annan son ·
oc doo inan barn sangh / oc for
an hon doo tha kallade hon so
nen benoni · thz tydhir a wart mal
forgha son / an fadherin kallade
han beniamin som tydhir a wart
mal högxrehandz son Sidhan
for iacob til sin fadhir ysaac · oc
war tha ysaac · c · aru gamal oc
ve oc do An iacob oc esau hans
synir iordadho han · sidhan bo
iacob j sama lande thz hans fad
bodhe · Nw vardhir ioseph xvi aru XXXVII
gamal oc gömir sins fadhirs fae
mz sinom brödhrom oc röghir sinom
brödhrom fore sinom fadhir fore fula
synder han saa mz them An israel
aelskade ioseph iffuir alla sina sy
ni oc gaff hono mangh handa
klaede oc sidh til fota / An sidhan
hans brodhir saghu at han war
kaerast aat hono · tha hatadhe
the han oc fylgdo j huario ordhe
Nw thoer ioseph drom for sinom
brödhrom / oc war than drombir
mera awnda aempne mellan
thera · oc sighir ioseph til thera
mik syntis os brodhir standha
a enom aakre oc skaera / an min
nek syntis standa · aen idhra ne
kir om kringh luta hanni hans

brödhir swaradho hono · mon thu skula
wardha war konungir | ælla skulo
wij lutha vndir thit valdh före
tolka dröma tvendis awndh oc
hath thera j mællom Annan dröm
tedhe oc var hin ioseph oc tiladhe
han för sinom brödhrom · Mik syntis
j synpne at sol oc mane oc xi stiær
nor lutadho mik oc thiænto Si
dhan hans fadhir hörde thetta aff ho
nom | tha vredhis han awnd thera j
mællom oc snybbar hono oc sighir
hwat mwn tik budha thænna
drömbir | skal iak oc thin modhir
lutha tik til iordha · oc swa thine
brödhir Nw haffua brödhrene a
wndh vidh han oc fadhirin tæn
kir mz sik j hiærtano · hwat tolik
drombir sætte Nw medhan iosep
brödhir durhas j sikem mz sinom fa
dhurs fæ | tha talar iacob en dagh
til ioseph Far til thina brödhra
oc see huru thim mon fara oc vit
at wisa mik hwat thir göra Josep
kombir aff ebron til sichem · oc
spör aff varghfarande mannom at
hans brödhir æru twedha farne ·
oc til dotaym Joseph far til dota
ym æptir them oc saa hans brödhir
see han fiærran oc talar en til an
nan See hwar drömaren kombir
mz sinom drömom · haffwom alle en
vilia oc drapom han oc kastom han
dödhan nidhir j noton gamblan
brwn oc sighiom för hans fadhir
at værsta dyur | reff han til dö
dha oc swalgh Nw ær thz santh
at enkte dyur ær warra oc ofstar
likare æn awndh | oc skal thes
hwat hono hiælpa hans dröma

Ruben hans ælste brodhir hör
de thessa vidhirtalan | oc læggir
allan sin hugh til at frælsa sina
swenen aff thera handom oc tala
til thera · Ffördarffwe ey hans liff
oc giutum ey hans blodh vt mz
swærde · vtan kastum han liff
andis j brwnen | oc lætin han
siælff dö · oc gömde idhra han
dir thir til at j see ære aff the
gærningh Oc sagde han swa firi
thy at han haffde hwat at stæ
la | sidhan sina swenum liffandis
aff brunenom oc föma han j
hans fadhirs hand Nw kombir
ioseph fram til sina brödhra ·
oc arnskot föra the han aff
hans kladhom oc kastadho han
liffandis j vatulösan brwn ·
æptir rubens radhe Sidhan
göra the som the mæt thir tha
æru gladast · tha the haffua
værst giort oc sitia til bordh
oc haffua sina skæmtan | Me
dan the æta | tha fara mæn aff
ysmael slæt oc föra alzkona
köpskat til egypto land at sæ
lia oc talar nw iudhas til sin
na brödhra · Hwat hiælper os
thz at wi drapom van brodhir
æn thot hwaro at wi maghom
swæria at wi giutom ey hans
blodh wt · tho hwaro ær han
dödhir för wara skuld | oc ær
thz at mærkia j hans ordhom
at thz ær litin hugnadhir j
manz samwit at vara orsaker
firi mannom · medhan han veth
sik vara sakan firi gudhi swa
som sighir crissostomus Oc bæ

tu ær thz sighir iudas at wi sæliom
han warom frændom ysmaelitis
thy at han ær war brodhir | oc aff
samo køte fødhir | oc thy skulom
wi warkiuna honom · oc magho
hældir sælia han swa som wart
eghit · hans brødhir lydha hans
radhe oc dragha han vp aff
brunnen | oc sælia han ysmaelitis
føre xxx silff pæningha · oc swa føre
ysmaelite ioseph til egypto landz ·
Thy war ey ruben nær madhan
thættα æptir mere radhit war gif
wit oc giort | oc haffde før dra
git sik vndan | oc wilde sina siæ
ne haffua loulika vndan komit
aff brunnenom oc frælsa han · Oc
før æn ruben kom til brunnen tha
war ioseph vt draghen oc saldhir |
thy at han foor loulika oc varlica
om kringh fææ sin til Thy sidhan
han fandhir swennen vara borto tha
wart han swa illa widhir at han
riffwir sin kladhe aff sik | swa som
men gøra j thæm landom aff mykle
gremmærdo oc tallar til sina brødh
ra · hwart skal iak gangha at leta
sina sinem · madhan iak see han
ængha stadhi Sidhan gøra the al
le saman radh · oc lata ioseps kior
til j kidlingha blodhe oc sændhen
mz waghfarande manne til sins
fadhurs | oc badho han sigha at
han haffde kiortelin fwnnit · oc
spørja aff thera fadhir æn han kæn
ne kyurtilen | oc vartz oc en hæd
rifwir fadherin at han skulde mz
thæm kiortelenom vndirstanda sina
gemmærdo | som han haffde giffwit
sinom kæra syni Fadherin kænnir

kiurtelin oc grip swa til ordha Ilt
værsta oc bausatta dyur haffuir
riffwit min son ioseph | oc swolghit oc
tha all hans barn komo til hans
oc hughua han tha tok widh ænghom
hughnadhe · vtan swarade thøm | en
ghin hughnadh haffwom iak mz eder
bæst ær mik at do | oc fara nidhir
j hælwite til min son Oc skulom wi
hær marka at the som æru j
sama hælwite haffua ena pyno
som skadha thæm at the magho
aldrigh see vars hærra ænlite | oc
haffwa mist allan hymerikis
fagnadh oc gladhi · Andra pi
no haffua the aff thy at thæm
brænner badhe innan oc vtan hæl
witis eldhir | oc synda samwit
riffwir thæm som ormbit | oc
tessa twa pynor haffua alla
ondhe kristne män the koma
oc swa hedhnir the aff werlde
ne foro æptir barndom | æn he
dhin barn haffua the pyno e
na at the haffwa mist hymeri
kis lyus oc gladhi | oc æru tha
forgløst thy at the varo ey til
tharn aldir komen | at the mat
to sik hymerike thiæna oc ær
na swa som kotkarla son haff
wir ængha sorgh | at han ærffwom
ey rike mz konunge syni · Æn
the gudelika men som dogho
firi wars hærra byrdh swa som
iacob oc hans forfadhir | foro
oc alle til hælwitis til thæs
daghr thz gudz son foor nidhir
aff grafffwenne | til thera j hæl
wite oc frælsadhe thøm · æn tha
haffdo the ængha pyno thz |

andra æn tha at the sagho ey hyme
rikis lyus fór æn han kom · oc thot
hwaro haffdo the mykla gladhi oc
roo · aff sulkolike ro oc astundan til
hans komo oc kallado thn̄ stadhe ha
brahams sköt oc j thz skött oc j thn̄
huguadhe stwdadhe iacob til sin son
ioseph ¶ Nw madhan iacob syrghir
sin son · tha solda köpmæn iosep j
egypto landhe putiphari pharao
nis konunge marskalke som sidhan
wart högete prester · swa som biscop fy
ri thy at han hiolt sik aff kotlikom
syndom oc ær thz mærkelikt ath
hedhnir mæn toko sik renliffwis
mæn til prester ¶ Thæsse same köpmæ
nena · kallar scriptin fórst ismae
litas oc sidhan / ~~oc sidhan~~ madiani
tas / thy at ismael oc madian wa
ro thwe bródhr / abrahams synir
oc agar / oc war madian fóddhr si
dhan sara war dódh / swa som offwm
meer j bokene proffuas / oc waro
theri bródhra flættir æn ostyllar
oc thy kallas hon stundom aff ma
dian / oc stundom aff ysmael

XXIX

Nw ær iosep j egyptu lande j
putifars marskalks walde oc war
gudh mz honom · oc gaff honom vith
oc lycku swa at hans hærra giordhe
han omsidhr waldugha iffwir alt
sit godz oc fyri ioseps skuld / ökte
gudh hedhningans godz ¶ Nw ioseph
thiænade swa trolika hedhno hærra
at han enkte wænde sik til gangs
aff hans godz vtan sina födho ¶ Nw
war iosep mæna wænaster oc aff
wndarde diæffwlin hans mykla lyc
ko oc dygdh · oc kombir hans fru
gha til kótliga frestingh / swa fram

adilka / at hon talar ofóghelika til
iosep vm syndelica gærningh ¶ Io
seph radis gudh oc aff mykle
dygdh styrdis han widh olofflica
gærningh oc swarar hænne swa ah
hærra haffwr mik giort waldugha
iffwir alt sit godz / vtan iffwir idhr
min fru · oc fór thy maa iak ey gó
ra swa mykla illa at wara mi
nom hærra otro / oc synda a mot mi
nom gudhi ¶ hon lathz ey at uro
a swenen mz olofflikom ordhom
hwar daghlica / æn han gömir
sina æro · oc sighir ænne gen fu
le syndh ¶ Nw wardhr iosep en
dagh ensamin stadder j sine syslo /
thz som hon war inne oc giorde
diæffwllen hona swa willa · at
hon grip han om klade til haldz
oc talar vfógha til hans / han
smóghr sik bradelika aff klade
no / oc rymbir aff husenom fra hæ
ne ¶ Nw sidhan hon vndirstodh ·
sik wara fórsmada tha ópir hon
oc kallar sina swena oc kære fó
re thöm / at hænna husbonde haff
wr offmykit frændzaghit vt
lænska man / at göra hænne skam
oc hwghr vppa swenen at han
beddis til olofflika gærningh mz
mik / oc sidhan iak ópte til hiælpa
sagde hon tha wart han raddhr
widh / oc rymdhe swa raskelika /
at han lagdhe sin kladhe æpthr
oc thz mz syrste hon lyghmena
fyri sinom husbonda fórsta han ko
hem ¶ Husbondin throz off my
kit hænna ordhom / oc kastade han
j myrke hus mz konungx fanghom
æn gudh war mz iosep swa thz

som ānar stadh oc gaff hono lycko
til thæs maas iffwir saa myrke hu
sit / oc trodhe han iosep swa wæl at
han skipade hono at gøma alla fan
gana / oc ha gømde them mz fulle tro
thy at gudh var mz hono / oc styrde
han til alla dygdh
Nw madhan iosep war j thæsso
skipilsom. tha vardher pharao
konungx vredher sino skænkiara oc
andro thuē som saa iffwir hās brød
gærningh fyri thera skuld / oc bødh
at kasta the j myrke stuffwo mz hās
fanghō / oc iosep thok widh thera gø
mo aff hans wæsthna som føreseo ma
war iffwir myrko husit. Naghra
stundh sidhā the haffdo thær sitith. tha
vilde war hērra thee sina nadher iffwir
iosep / oc lat tessa twa sighna sin drø
om ena nat hwar thera oc gaff the
mykin raddugha aff drømomen.
Josep kombir arla til thera oc fund
them mera oblida æn the æru føra
wane at vara / oc spør aff the hwat
sliko valdher. the swara hono at the
haffwo vndelika drømt / oc the maa
gho enghō them na som radha kan
Joseph swarar at hans gudh ær vald
dugher at kæna hono radha drøma
na. Nw sighir skænkiarē sin drøm
mik syntis sagde hā eth vintræ fo
re mik oc j kwislor a træno som
tree vinqwistar væxtu vp aff. oc
giordho blomst / oc thær næst moen
vinbær / oc iak thotis haffwa mis
hērra konungx kar j mino handom oc
thotte mik som iak thok vinbærin
oc kristade iak mostin j karit / oc
bødh iak mino hērra drikka Josep
radher hans drøm oc sigher at tree

vintræns kwislor oc qwista tyde
thre dagha oc æptir the tre dagha
sigher iosep til skænkiarens / mwn
pharao konunger mynnas a thina
gambla thiænist / oc skipa tik atir
j thina æro / oc skalt thu bæra hās
kar swa som før. Oc ær thz nu bøn
til thin at hwilkē thima tik fær 144
wæl / at thu haff amynnilse mine
nødh / oc tal fyri konungenō at hā
frælse mik aff tæsse fængilse / ty
at iak ær stolin aff ebrea lande
oc ther in sattir vtā mina skuldh
Nw vndirstādir bakara mæstha
ren at iosep haffwo vnselika radith
drømin / oc sighir han nw sin drøm
mik tykte som iak haffde try karte
mjøls iffwir minth huffwod / oc j thy
øuærsta j latino syntis / at iak bar
alzskona brødh oc fughlar aato aff
ty. Josep radher drømen hans. oc
sigher at thry karti tekna tre da
gha. oc fiærde daghē lather phara
o konungher taka thit liff aff thik
oc latir tik tha vphængia / oc mo
na tha fughlar riffwa thit køt. Thrid
ia dagheni thær æptir tha vard høg
tidh konungxsins æptir thy som
var føddher / oc giorde mykla væz
lo oc hoff oc widher bordh mintis
han a thin badha / skænkiaren
oc bakara mæstarin / swa gik
the badhō som iosep haffde them
drøm radhit. Æn skænkiarē si
dhā hono foor væl aat / tha glø
de han sina loffwā widh ioseph
oc thy reddhe var hērra honom
hiælp ānan wægh
Thwē iamlangō sidhā tedhe XLI.
var hērra pharao konunge /

90

thwa drøma hono syntis at han stode
widh nilo strand oc thotte hono at
vij kør fughra oc fulfeta foddos vp
a natu landeno, æn andra siw flu
tu vp aff flodhenne / fula oc magra
oc fødhos vp a strandenne a godho
græsinu oc græsuæxt / Oc thotte ho
no som tæssa siw riffwo oc aato hi
na andra som feta oc fughra waro
Aff thæsso sympne wart konungin
bradelika wæckir / oc æmskøt som
nade han atir oc syntis hono at vij
ax waxa aff eno halme ful mz korn
oc fughir / oc annor vij ax thotte ho
no førdærffwadh aff allo wædhri oc
thotte hono at tæsse syu ax ato alla
hina vij fyrsthrimo. Thær hørir
til at vndirstanda at sumir drø
ma æru skælike / oc some oskælike
oc koma stundom aff thy at manz
sins natura ær krank / oc ær anyg
gia heti ælla kolde rikare j hænna
skipilse / Oc thy tykke syukom man
stundom som han ærwdhi j elde ælla
vatne, oc thyrsto manne tykkir som
han drikke. Stundom koma drø
ma aff wædhra skipte thy at før
æn wædrænom wædhirs om skip
te vtan om kringh os før ræris
manz sins hiærne aff ty. oc thy aff
drømer man stundom fiska føre
væto oc eld føre thørko. Stundom
drømbir man om tholikt thingh
han hugsar tha han ær vakin.
Stundom koma oc drøma aff æng
la krafft / badhe godha ængla oc
swa aff illa. onde ænglar drøma
manz sins liff oc røra fyri thy mz
sins hiærna j sympne til magum
hægtima / oc sidhan visa the si

no wenom hemelikom swa som aff gu
dha manom ællar qwinnom anna
ra manna drøma oc gøra the sina
spannadh oc thær aff komer mykin vil
la / æn godhe ængla wisa optu godh
manom gudelikan budhskap j sympne
Nu om than tima j egyptulande
haffde diæffla mykit waldh oc man
gha tro vma spaman hærdla oc
gærwa mz konunge. oc thy lætir
han kalla them tughar om morghon
nen. oc bidhir radha drømana Nu
thy at tæsse drøma waro ey mz
diæffla krafft rørdhir vtan haldhir
aff gudhi siælffwom / tha visto ey diæf
lane at wisa sinom spamannom answar
oc kunno tha ey gøra skæl konunge
Nw sidhan konungen radhis mer
æn før om drøma, tha mynnis a
skænkiaren oc visar konungenom at en
ebreskir swen war j fængilsom mz
thonom / oc huru han rædh sanelica
thera drøma hans oc bakarans mæs
tarans. Ænskøt later konungen jo
sep koma føre sik oc æptir konunge
sens budh tha wart iosepz hoor
skurit oc han kladdis oc vp led
dis fyri konungen Nu talar pha
rao til iosep ække æru tedhe drø
ma oc ær them enghin radha kan
vtan thu haffwir iak hørt at thu
kant thz aldra bæst Joseph swa
rar wæl hwa ma vtan mik swara
pharao konunge til tolik thing
Nw tal konungin drømana fyri
iosep swa som the før waro talde
Joseph radhir hans drøma / oc sighir
swa badhe konunge drøma ær en
drømbir / oc tekna badhe eet thz
som gudh wil haffwa giort. thz te

dhe thā pharao konunge Siw fag-
ra kō | oc vij ax ful mz korn | æru
vij fulkomen godh aar · thz kōma
skulu först Æn vij kör thunna oc
magra som æptir thim koma oc
vij visin ax · æru siw o aare æpt
skulu kōma swa mykin | at enkte
mon æpt thz lewas aff the siu goda
aara weet Æn thz at j saghe tysuar
thz sama j the sama drömū thz ær
för thy at dröme ær stadelika sand
oc vars hēn ordh som hā tilade til
edh thz j sympne | skal visselika warda
oc raskelica fulkomnas | oc tyckir
mik thz wara radelikit at j skipe
en vitrin man oc klokan iffuir
alt landit Oc skipi foghata iffuir
landhit vnder sik oc latin saman
hanta | om the första siw godha a
ren femptu delin | aff allō auaxt
oc gōma j konunge gardhō til ath
hialpa folkeno iffuir siu aara
svlt inz · oc pröffwas har mz | at
alt höre konunge til som j rikeno
ær oc skipi rikeno til gangs æpt
godho radhe ælla haffde ey iosep
swa gudelikir man radhit tessa
lwndh | Nu vndra pharao iffuir
iosep · badhe hurn vitherlika han
redh drömana | oc swa hurn rade
lika hā haffir radhit hono Oc
tilar til sit radh · monu wi finna
ānan tessa mas like som fulodhr
ær mz gudelikō anda | oc tilar
til iosep mz giordho radhe | Mæ
dhā gudh visade tik tolik ordh
oc radh | oc iak weth enghin vi
tirre ælla thin lika · tha skalt
thu warda höffdinge iffuir mī

gardh oc thino budhi skulu
alle lydha | ensāmit konunge
napnus vyrdningh skal iak
haffua före tik | oc skipar iak
til waldughan iffuir alt egyp
tu landh oc til witnis oc stadh
fæstilse tok pharao gulringh
aff sinne hand | oc satte a ioseps
handh | oc kladde han mz dyrast
to bysso | oc lagde wridin gul
ringh iffuir hans hals · som j
thim æwom var mykin pryde
oc skapade hono sin vagn | thy
at j them lando fara konunga
oc höffdinga a dyr bonadū vag
nō · oc bødh at en skulde ropa före
ioseph thz han före | at alle skulde
knæfalla hono | oc wetha ath
hā ware valdughir fogathe iff
wir alt egyptu landh Pharao
o tilar æn til iosep Swa som iak
ær pharao konunger | tha skal
enghin j egypto rike · röra hand
æller fot a mot thino budhi ·
Oc vendhe hono napn oc kal
ladhe hā wærldz helsara thz til
at swa som hans nampn war
om skipt · swa matte alle man
thz pröffwa oc vetha mz hans
nampna skipte | oc gaff hono
asenet til husfru | hans gambla
hra putiphar marskalks dotthir |
som sidhan var affgudha biskop
man stadh eliopolis | som solen dyr
kadis fyri gudh Oc wart han
takin til biskop före sith renliffne
skuld | som för ær sakt · xxx aara
gamal war iosep | tha han fik
wald iffuir egypto land | oc för

hun wældughir iffir all landhin
Nw koma vij alari · oc warth
swa mykin affwæxtir alzkona
korns / at iamnuas matte widh
sandhe a haff strandhinne oc en
gin gat reknadh alla matt thz
Asenet fodde ioseph twa syni for
æn warin komo / Forste war kal
ladhir manasses oc annar effraym
Sidhan komo vij oaren oc swa
mykin swlt at all warldin tholde
mykla nodh · oc j egypto landhe
hittis ey fodha / oc opir alt folkit
a konungen oc bedhis hielp · oc
konungin wisar them til iosep · Nw
latir ioseph up ladhur oc saldhe
for inlænsko mann · oc sidhan the
aff androm landhom komo

XLII

Iacob fraar at sporia at hwete
ær falt oc alzkona korn j egyp
to lande / oc talla til sina syni ·
Iak haffwir sport at hwete ær
falt j egyptu lande · farin thit
oc kopen os wara turfftiwe for
æn wi swælto / The gora som han
byudhir · oc fara alle brodhir v
tan beniamin oc war han fore thy
hema / at fadherin wænte sik
ey haffwa fflere syni aff rachel
som hono war karast · oc rædhis
at nakot skulde at hono koma
Nw komo the j egypto landh mz
androm manom som oc foro at
kopa korn / oc komo fore ioseph
oc fulla a knæ fore han swa som
andre / Han kænne them gorla
oc talla hardelikare til thera ·
hælst fore thy at han hwar at
the haffwa forkomit beniamin 117

sambrodhir hans swa som the
wildo hono forkoma / Madhan
tha var thir ey komen mz them oc
spordhe hwadhan the æru komne
The swara hono at the æru aff
chanaan lande kopne at kopa
sik fodho · han kænner them wæl
æn the kænna ey han / Tha minnis
a sina droma / oc tykkir nw at
the æru næstan sannadhir oc
tallar thy æn hardelikast til the
ra / at han wil at the thole nag
ra gengærdo fore thera synde
j tesso hem oc wil ey at the bære
hona til hælwitis mz sik · vtan
skipar thz swa at the magho kæ
nas widh sina synd oc syndha
gæld / Oc sigher til thera j æru
spejara iffwir land · oc æren hær
kopne at skodha hwar landzsins
wærn ær otrostast / The swara
hono ey ær swa hærra · vtan wi
æro hær kopne at kopa os fo
dho oc ærom alle ens mans
synir · ok fridh ærom wi kop
ne oc engin oudzskap vilom
wi gora vtan gærna idhre ta
nisto man wilom wi vara / Io
seph swarade thz ær alt annat
sanare j æren kopne / at speia
landit · the sighia thz ne gen / oc
sighia sik alla vara brodhir / oc
thy ær thz ey vanlikt at the fa
ra alle at speia · vtan the matto
wæl tro enom ælla thwem aff
sik / æn the wildo landit speia /
oc thy sighia the at the æru
alle brodher kopne / vtan than
yngste som hema ær mz fadhir

sino | oc annar som hwarkin ær | th
ær som iak sagde sigher ioseph oc
thy spehen i landom | at i ærin ma-
ghi oc starkir oc throstin eder Nu
wil iak proffua edra sannind | Iak
swær iffwir mik thra liff oc helso
pharao konunge, i komen ey hæ
dhan før æn ider ynxte brodher ko
mir | sændin en aff eder hem æptir
honom æn i wardhe hær i iærnom
bliffua ther til iak proffuar hwat hal
dher i ærin sannunda mæn ælla ey.
Vilin i ey swa gøra tha swær iak
om konunx pharao liff oc helso
at i skulin haffua spejara vart Nu
varda the alle kastade i myrke
hws thre dagha Tridhia daghe
lætir han them vt ledha før sik oc
talar til thera Nu wilin i liffwa tha
gøren som iak sagde thy at iak
hedhrar sannan gudh oc skal iak en
idhra halda i fængilse | oc allo an
dro loffua hem fara, the fødho i haf
wen køpt | oc komin sidhan atir mz
idhro ynxta brodher | Nu varda the
gøra som han sagde | oc tala sin i
mællom oc wita ey at han vndirsta
dir thera twngo | thæssa genuar
do haffwm vi skuldat thy at wi syn
dadom a wan brodher, tha wi sagho 148
hans nødh tha han beddis nadir
aff os oc wi lato som wi hørdho
han ey | thy ær nw tæssa genwar
da oc vro komen iffwir os. Ru
ben talar til thera swa at ioseph
hørde a | war vttu i at iak affiradh
idher oc forbodh at gøra syndelica
vidh sina swenin oc i vilden ey tha
lydha myno radhe | Nu letar gudz
hæmdh æpter hans blode Inghe

thera weth at ioseph vndirstodh
thz | thy at han talade til thera mz
tolk fora Iosep wændhe sik om
fra them | oc grætir widh thera
vidher talan. Sidhan vænde han
sik til thera oc weth in | at rube
ælste brodheren ær saklos | oc fore
thy byudher han at bindha thæn
broderin ther uæst ær ruben | at
aldri | oc lætir bindha symeon i
theras asyn Sidhan byudher han si
nom swenom at fylla thera sæckia
mz hwete | oc laggia alla thera
silff som the haffdo vtgiffwit fore
kornet, oc fwæst i sæckiana | hwars
thera silff i sin sæk, sidhan foru the
brødher hem mz orloffwe Nar than
the ærn a vægheno tha lætir en
thera brodher wp sin sæk oc findher
thz sama silff i sækkeno | oc sigher ta
ghar til brødhromen sino | at hono
ær hans silffwir atir giffwit, the
vndra sin i mællom | oc vænta thz va
ra aff gudz nadhom Sidhan koma
the hem til sin fadher oc sagdo ho
nom alt thz them war til komet,
oc at landz hærra talade hardelica
til thera oc giordhe Sidhan lato
the atir vp sina sækkia | oc fun hwar
thera sith silff innan sino sæk mz hwe
teno | oc vordho mykelica rædher
at the see giort mz swikom, oc at the
skulde witas tyuffnadher Iacob ta
la til thera, barnløsan haffwen i
mik giort Ioseph ær hwarffwin bort
symeon liggher i fængilsom | benia
min wilin i bort fora, swa mangha
genwærdha ærn iffwir mik kompna
Iudas haffde twa syni, phares oc
zaram mz thamar | oc talade han

til sins fadhurs Jak loffuar tik at
drapa mina thua syni æn iak førir
ey beniamin ighen atir til thin so
iak førir han bort Giff han vti mina
handher. Jak wil han antwardha
atir j thina handh Fadher in swarar
Ey far min son beniamin nidher j egyp
to landh mz idher. hans sambrodhir
ar dødher oc han liffuir ensamen
æptir rachel. kombir hono nakor
genwardha til thæ ledhin j mith
thwita huffwod mz mere sorgh til
Thæs j mællan war thelwntis
te swlt sidhan the haffdo alt
thz vp ætit thz the køptu the sina
oc talar nu iacob til sinna sona. ffa
ren andra fardhena oc køpen os
æn nakot til fødho Judas swarar
sino fadher landzsins herra haffwir
swarit som wi sagdo før at vi skul
lom aldrigh see hans ænlite wtan
wars liffs wadha æn vaar ynxte
brodher fylgher os ey. wilt thu lata
han mz os fara tha farom wi samma 149
oc køpum thz thina tharffuin. alla
farom wi engaledh til egypto land
Nu haffua the badha en rædduga
iacob oc iosep iffuir beniamin liff
thy at ioseph rædhis at the haffua
æm illa giort widh beniamin som
the wildo før haffua giort widh
han sialffua. æn iacob rædhis om thæm
at the mondho thy bedhas benia
mins fylghi. at the mondho sannu
ledh hono skadha oc bær tho iffwir
oc an swarar sino sonu. thussa ledh
Thz giorden j mik til drøffwilse oc
mere ysilo at j sagden idher haffua
flere brødher the swara sino fadher
landz herran spurdhe os æn var fa
dher liffdhe oc om wi haffdho nakon
brodher hema liffuandis. Vi swar
do hono thz sannasta oc kom thz al
drigh j wara wentu at han skulde
wilia før ens see van brodher Ju
das talar framer til sin fadher. lat
fara han j mine wærio oc vardha
til at wi skem lidughir at fardas
oc køpa os fødho. oc liffua vi oc
war børn Jak takir swa sum min j
mina hand. fær kræff han atir aff
myne handh vtan iak ledhe han
them som bort helbrygdo tha wil
iak bara synd oc skadha føre the
skuld haffde ey thæne dualh wa
rit tha varom wi longo atir kom
ne annan tima Jsrael giffwir wt
sin son oc sigher til thera maadha
swa mykin ær liffs nødh tha gø
rin edhan vilia mz sinenedh oc
takin mz idher the dirasta frukt
oc køpskat som vaxir j wart lan
dh oc førin giffwo landz herranom
oc takin mz idher twe ughit silff
thz ær at sighia badhe thz silff som
j førdhen før oc fwnen sidhan j
sækkeno thz til at engthin maghn
idher odygdh wita. oc swa annat
silff at køpa mz thesso sino Gudh
min alzwallogher gudh gøre idher
landz herran blidan. oc giffwi hono
thz j hugh at han lati lidughan
idhan brodher symeon aff bando
oc fængilse oc lati beniamin atter
hem til mik at koma mz allo idher
Jak mun sitia barnløs oc bidha to
ikka vaan som gudh wil vnna mik
Sidhan tokto the ve brødher benia
min. oc gaffuo at føra landz herranom
oc twe ughit silff som før ær sakt

oc foro mædh j egypto landh oc ko
mo for ioseph. Forsta ioseph sik ath
se sin brodhir beniamin mz andro
sino brodhrom. tha kallade han sin
redho swen oc sighir til hans. ledh
thæssa mæn j mit hus oc gör wæl
til matha. oc the skulu æta mz
mik j dagh. Oc maa hær vndir
standa at han vilde ey hæmna the
giærningh the haffdo giort up a han
vtan sin brodhir vilde han hæmpna
om the haffdo hono misgiort. thy
at swa byudhir vælskipadhir kær
lekir. at ælska mæst siælffwan sik
til himeriks oc gudelica thinga
æn ey til iordhiriks hedhir. tha ær
thz dygdelikt oc gudhelikt at vnna
bætir sino brodhir æn siælffwo sik.
Oc thy wilde ioseph hældir hæmpna 150
sins brodhirs vrætt æn sin eghin.
Redhosweninn giordhe sins hærra bud
oc ledhe thm j sins hærra hærbærghe
The sithia thr rædhe oc bidha oc
talar en til annars. wi ærom hær in
sattir [illegible] at swara for thz silff
wi funnom j warum sækkiom oc wil os
landz hærra wæffna oc blandha
oc döma os sik [illegible] thræla
Oc gingo um alle saman fore stal
laren oc ta-la til hans. swmaster
wi hadha foro tha fingho wi tik
silff. fult wardh fore waart korn
oc kænome thr widh at wi fun
no thz alt saman j waro sækkio sidan
wi hem komum. oc ær thz ey j wa
ro samtom haa thz thr lagdhe.
Wtan thz sama silff haffwo vi tik
atir fört j handir at sælia oc an
nat iamwæghit til wart köp.
Stallarin swara thm gudz fridhir

wari mz idhir. ledhir gudh oc idhars
fadhirs gudh han haffwir giffwit idh
thæta sama silff. æn idhart korn gal
haffwir iak gömt mz fulle wikt.
Thær ma vndirstanda at ioseph
haffde ey hedhne mæn j sine thiæ
nisto. vtan gudelica mæn thr tro
do a hans gudh oc haffde vndirsta
dit aff tæssom brodhrom. at the oc
theri slækt dyrkado oc than sam
ma en samma oc saman. Stallarin
sighir thm wal. oc ledhir in synne
on til thera aff nyiæ [illegible] hus. oc lat
giffwa thera asnu fodhir æn the sa
tu oc redho sina gaffwo til ioseph
gik til bord. Um midhia dagh.
forst tha ioseph komber ingangan
de. tha buterado the hono gaffwo
oc böia sik til iordh fore hono han
helsir thm blidhlika j gen oc talar
til thera. Ær idhir gamble fadhir
helbrygda som j saghdhen mik aff
for [illegible] liffwir han æn. the and
swara hono helbrygdha ær han
idhir tiænisto man. oc böghia sik
oc nidhir a iordhena fyri honom
Ioseph kastar öghon til sambro
dhir sin beniamin oc talar til the
ra brodhra. Ær thæ idhir yng
ste brodhir som j saghdhen mik aff
oc jæmskot talar han til beni
amin gudh giffwi tik sina nadhe
mith kæra barn oc skyndadhe
sik in j lönlikare hærbærghe
fran thm thy at han gat ey tna
ro haldit iffwir sin brodhir. Si
dhan thwær han sith anlite apt
gratin oc gangir in. oc latir
redha bordh. oc skipa alla in
födda man widh sith bordh

oc widh annat bordhit sina brødher
hwar æptir sino aldre Oc than
thera nesto som fram komo thar et
tis ærin mykit før beniamin som an
dra twa Nu mædhan the drikka
oc hwa sik wæl halona tha bødh
ioseph sino stallara fylla therra sæk
kia wæl mz hwete oc leggia hwars
therra hwete i hwars therra sæk
Oc i beniamins sæk tha leggia thw mis
mit silff kar i Om morghonen ær
la tha the waro bort farne mz
swa giordho the stallare ioseph
stallare til sik oc bindher honom
them fanga oc æptir them fara oc
wiltu them skyld føre silffkarit
Stallarin gør sammuledh han
far æptir them oc talar til the
ra ondasta garninga haffwin i
giort oc stulit mins herra silffkar
ith som han ær wan at gøra sin
spadom mz oc thy wardhin i skyl
dena føre honom The swara gode
herra hwi talen i swa at wi gøre
thænnikke nw ... haffa giort
swa mykin ondskap thz sama
silff wi fundom føra hema i wa
ro sæckiom førdho wi atir til thin
Oc huru ma thæt wara at wi
haffwi stolit silff ællar guld aff
herrans huse wardher thz funnit
mz nakrom wara tha skal han mis
ta sith liff oc alle the æptir liffua
skulu the æwerdelica wara her
rans thræla Stallaren swara
the them thz silffkarit hittis
mz han skal æwerdelica wara
min thræl oc andre skulu wara
orsakloge oc omskot fir han
til at letha fran them ælsta oc

swa til thin yngsta oc mondhe thz
hitta som han haffde lakt thz Nw æru
thwænne skal hwi ioseph mondhe swa
mykelika qwælia them Oc ær thz
førsta at the matto aff the mødho
sialffkænlika kænnas widh at thz war
synda gieldh i thinna heme oc ma
ghro wi her aff wndirstanda at loff
likt ær før gudh at mødha then
man som os haffwer giort thz til at han
wil bætra sik widh gudh Annor
skal wara fore at han wilde witta
hwru mykin godhwilia the haffdo
til beniamin Oc haffde han annat fo
rat tha wilde han taka sin sam
brødher til sin oc gøra wæl til hans
oc wæria han fore them wadha som
han war sialffwer i komen Oc mina
wilde han sidhan om wændha hwat
andre føro Nw wardha the brødher
sina widh sokna beniamin ær vphal
den at the ... sin klædhe aff sik
føre harm skuld oc latha vp æfter
sina sækkia oc vilia engalledh
giffwa vp beniamin før æn the
koma føre ioseph sialffwa Oc gan
gher nw iudas føre sinom brødhrom in
føre ioseph Oc fallo alle brødhrena
iordh føre ioseph oc han talar til the
ra hwi wilden i swa gøra a mot
gudh ælla hwi wardhens i ey mins
spadoms ælla wisten i ey at enghen
man kan ... mykit til spadom som
iak oc aldra helst mz the silffkareno
som i haffwin stolet Iudas andswa
rar honom hwat haffwm wi her til at
swara ælla hwat ræt maghom wi
fira os bindum gudh sialffwer plaghar
os føre nakra wara gambla synd
Sem herra wi æro alle idhra thræla

bathe vi

badhe wi swa oc thæn ther silff kart
ar fwnit mz Josep swarar honom
fiarra se thæn domberen fra mik
at oskyldughir gieldhir mz skyldugho
Thæn som stal mit silfkar han skal
wara min thræl. j farin mz fridhi fo 152
orsake æren hem til idhan fadhir Jn
das gangir diarffueliga nærmer
oc talar til ioseph Jak bedhis orloff
at tala for idhir thy at j ærin nu hor
te hwa æpte pharao konungh J spurde
os brodhir forst wi komom æn wi
haffdom fader oc modhir liffandis ælla
flere brodhir wi swarado unno hwa
at os liffde fadhir gamal karl oc
war yngete brodhir fodhir j hans
ælli. ær hema mz honom swa kær
at fadherin ma ey see aff suenenom
engha barn modherena. thy ath
hans sambrodhir ær dodhir J swara
den os lætin idhan yngeta brodhir
til mik koma oc wil iak se han wi
swarado idhir min hærra. at fadherin
monde do æn swenin fore fra honom
J suaraden os vtan idhir yngete bro
dhir kome fore mik mz idhir tha
skulen j aldrigh thorra koma firi
mit anliti Sidhan wi komom til
wan fadhir oc han badh os annan
tima atir fardas til edhart landh
tha swarado wi honom idhir ordh o
smasuenenom. tha sagde war fadhir til
war j vitin wel at iak haffde twa
syni mz rachel. annar foor mit ære
de til edhir oc fik iak budh aff idhir
at leon haffdo swelghit han oc al
drigh spordhe iak meer aff honom
til thessa dagha. Nw æn j forin oc tha
na swenin bort mz idhir oc honom
kombir nakot til j warghenom tha

ledhin j mina hwitu allir til hælwitis
mz mere sorgh Nu æn iak kombir
hem til min fadhir sighir iudas til ioseph
oc ser han ey smasuenen mz os tha dor
han aff harm thy at hans liff haldhir sik
widh smasuensins liff. oc ærom wi tha
alle brodhir skyldughe for gudhi for
fadhurs dodh Min hærra iak skal wara
idhir thræl for swenin thy at thok han iak
a mina loffwa oc gaff iak vt mina twa
syni fore han oc mik skyldugha fa
dhurs dodha Min hærra lat mik hal
dhir wara træl æn fadhurs bana oc
lat smasuenen liffugha fara hem til
sin fadhir mz androm sinom brodhrom thy
at ey gither iak tolt ællir widh the y
ælendh liffwat ther vffwir kombir min
nom fadhir æn han saknar smasuenin
Oc mon iak tha bæra witne amot
mik siælffum j minom samwitti firi
gudz dom Josep vnderstandir the
ra godhwilia til beniamin oc fadhir
a thera ordhom at hans fadhir var
tir ioseph wara do[…]dhan oc
varkunnar hans sorgh oc sin
na brodhra gennwardo aff inners
ta hiarta oc gitir ey længir hal XLV
dit sik siælffuan oc byudhir allom vtgan
ga vtan sinom brodhrum oc wil at en
gin wari widh nærdha the kænas
hwar vidh annan. thy at han viste at 153
the mundo annars hugha wardha.
Oc sidhan talar han til thera mz gra
tande röst swa at egypto man hordo
som vtan stodho Jak ær ioseph liffwir
æn min fadhir hans brodhir wordho
swa rædhe vidhir at enghin aff the
swarade honom Sidhan taladhe han
blidhelika oc nadhelika til thera. gangen
nærmir til min oc sidhan the komo fram

til hans tha tulaz hā hemelika til
thera Jak ær iosep idhar brodhir
oc ær thr til værtekna at j saldin mik
til egypto landh oc stulen j ey thr före
rædhas/ oc ey skal idhir thz illa lika
at j saldin mik thæta land Gudh sæn
de mik före idhir til egypto landh oc
mik war thz giort aff gudz skipilse
meer æn aff idhro radhe/ oc haffuer
gudh giort mik fadhir oc radhgiff
wara pharao konungx/ oc hera iffuir
allan hans gardh/ oc höffdingia öffuir
alt egyptiland Nu aar æru nyli
dhī sidhan sult oc hunger byriadis
oc æn æru fæm æptir som enghin
torff plöia ælla skæra. Fordhin idhir
hem æptir myno fadhir oc sæghin
hono tessin ordh Joseph thin son/
han sighir tik thīna budskap gudh
haffuer mik giort landz hera j egyp
to lande far nidhir til mī oc boo nær
mik thu oc thine syni/ oc thin söna
barn mz allo thy som thu æghir Idhir
öghon [illegible] sighir ioseph til brod
rīna oc [illegible] …ins brodhirs
öghō beniamin see [illegible] mik hær
för idhir oc höre mī ordh til idhir Kod
ren kunnoghir mino fadhir alla mīa æ
ro, skyndin idhir hem oc förin han
til mik Sidhan fallir iosep iffuir
beniamin oc famnir han om hals oc
grætir the brodhir hwar iffuir ānan
för gladhi. Sidhā minnis hā widh
alla sina brodhir oc fællir tara iffuir
hwar theria oc sidhan dirffuas the
at tala widhir han Sidhan spordus
thæsse tidhende j konungx gardhe
oc sighir hwar andro at iosephs
brodhir æru komer til hans Pha
rao konungher gladhis thr aff/ oc

alt hans raadh oc thr skap oc bödh
pharao konungir iosephe at giffua
thī godz oc pæninga hem mz them
oc ærlika vaghna/ at föra thera
fadhir oc husfrughor oc barn til
egyptu land/ oc bundhir iosep at
læta sighia hans fadhir/ at han skul
de til egypto land mz allo sino bo
skap/ oc at hā skal varlunghir vara iffuir
alla egyptu landz rikedoma
Joseph bundhir æptir konungx budh
oc hans brodhir göra som han bun
dhir. han later giffua thīm födho
oc nast oc hwario thera tw pær
kladhe/ oc beniamin giff han ser
lika v pær klæde oc æn manga
silff pæninga. oc kladhe sænde hā
sino fadhir oc x asna mz alz kona
gær sīna byrdho oc andra x mz
siva myklo hwete som the gato bu
rit Nu ær thr mærkelikt oc ey
vtan skæl at iosep giff androm
sino brodhrō tw pær klæde oc be
niamin v/ thy at barn haffua aff
fadhir oc modhir skilianliku/ som
the haffua oc sluka skæl som gudh
giffuir thera naturn skipilse/
æn modhir haffuir först mere
mödho firi barne tha thr födis
oc mere vmākalo j vpfödo/ oc ma
enkte barn iarna om sina modhir
som fadhur/ oc före tesse thry
tha ær son oc dotter mera skyl
dugh modhir æn fadhir æn thot
hwaro at barn ælskir naturlica
mere fadhir æn modhir/ thy ath
barn haffuir fulkomilse aff fadhir
sina naturu/ oc för tesse try at
barn haffuir mere aff modhir
æn aff fadhir/ tha giff iosep be

mann̄ thry par kladhe issiv andra
brödhir som ey waro mz thm samod
ra · æn thw par klæde gaff hā bnia
mio andrō sinō brödhir före thy skyl
skap thz sum haffua til fadhir badhe
til siæl oc likama swa som nw war
sakt · thot huaro at siælin födhes
ey aff fadhir ælla modhir vtan gud
siælffwir skapar hona aff alzengho
tha skapar gudh ey siælena vtan
æptir naturlik skipilse likamāns
Nw giffwir iosep sinō brödhrū
orloff oc bidhir thm fara saatli
ka thy at han rædhis æn om bema
nu som förr war vidh hā siælffua giort
Sidhā kōmo vi priarche hem til
sin fadhir oc budadhe honō faghnins
budh oc sighia honō at iosep liffir
oc ærlandz hēra i egyptu rike Ja
cob vardhir ānars hugha vidhir swa
som than man bradhlica wardhir
vakter aff twngho synne Oc tha
styrkis han ey widh thera ordh för
æn the sighia honō alla atburde
na oc presentera honō görsimar oc
godha waghna som iosep sændhe
gen honō Sidhan liffnadhe hughe
i kærlenō oc sighir swa yffrit ær
iak riker æn nw son ioseph liffir
gerna wil iak fara oc see han
mz minō oghom för æn iak dör
Nw ma först vndirstandas aff io
seps atburdh at gud latir manga
genwærdhir sinō venō til koma
man iorderike oc tha aldrigh v
tan han ætlar thm mere æro i hi
merike · thy at som æru swa god
thing thz gudh haffwir skapat at

han an thē inghō vtan sinō wenō
swa som himerikis fagnadhir So
æru oc swa gewardelik at hā an
thm enghō vtan sinō owenō swa so
æwerdelik helwitis pyna Som thig
æru oc thæs i wærlz swa som iorde
rikis frændir oc rikedoma · ey swa
godh at han an ey thm mangō sinō
owenō ey oc swa il at han an them
ey mangō sinō godhō wenō loffuat
at ægha · thy at æn han giffwe ensa
nō godhō manō frændir i iorderi
ke oc illō genærdho tha matte
mæn wænta at han haffde enghin
anor lōn hwat sinō wenō oc en
gin andra pino sinō owenō · oc
thy blandar han at badhō thz til
at ille mæn rædhas helwite tha
the haffua iorderikis frændir oc
godhe mæn vænta sik himerike ·
tha the thola genwærdo thy at
swa ær gudh alzwalloghir at aldrig
late han ilt warda æn hā mat 155
te ey oc wilde ey göra got aff illo
Annat ær hær at vndirstanda oc
faghirt i athygia hwru mangom
lundō ioseps atburdhir teknar wars
hēra pyno · Joseph war saldhir för
xx pæningha oc war hēra för xxx · thy
at han war wel x lotom bætre Ju
das priarcha gaff radh at sælia
iosep Judas apostulus salde wan hēra
siælffuā · Josep war saldhir aff sinom
brödhrō vtlændis mæn hēra war wt
giffwin romara walde aff sinō fræn
dom Patriarche letadho ioseps
kiortil i kidhia blodhe Judha litu
do wars hēra likama mz thy blode

han thok aff wære naturu | Joseph
radhe dröma oc visar andrō til
liffs oc andrō til dödh · war hā
ꝑdicade oc visadhe godhō mano
himerike oc illō iærtudhe han
hælnitte | Josep födde warldena
mz sino radhe aff likamās swlt
war hā födhe badhe likama oc
siæl mz rætte tro oc gudelikō nadō
| Josep war kalladhr werldena he
lare aff pharao konunge var hā
war kalladhr helare aff anglō
för æn hā wart födhr j modhr
liffwe | Oc wart hā kalladhr wrl
dena helare thy at hā halp mā
gō mannom liff oc helso j werlde
ne | Æn war hā war kalladhr helsa
re ey at eno warldena thy at hā
gaff badhe iordhrikis helso oc hi
Sidhan færdadis | merikis
iacob aff chanaan lande til
egyptū mz allō sinō sonū oc sona
barnō oc om nakra mat j wagenō
sidhā han haffde gjort sith offer ō
daghē · tha talar gudh til iacob j syp
ne | Iak ær valdughr gudh thin oc
thins fadhrs | far örvædhr til egyp
to landh thy at thr skal iak thina
slækt latha wara | Iak skal weta
tik fylghe mz minō nadhō · iak
skal oc fylghia thine slækt atir ter
dha mz gudelikō valde | Josep thin
son han skal sitha iffwir tik dödū
oc lægia thin öghon sama mz si
ne hand | Sidhan kom iacob til e
gypto landh mz sonū oc sona bar
nō | oc waro the at tali vtā iacob
siælffwā oc hās sona konor iacobs
barn oc sona barn sæxtighi oc sæx

som mz hono komo til egypto land mz
iacob · vtā ioseph oc hans twe sono sō
fyri waro j egypto lande | tha waro
the alle fadhr oc brödhr oc barna
barn lxx · folk | Sidhā sænde iacob
frā före sik sin son iudā til ioseph at
möta sik j gæsan ytarst j egypto
landhe | Josep skyndar at möta sinō
fadhr oc falder iffwir hals honō oc
grætir | iacob talar til iosep · | Nw ma
iak gladelika dö sidhā iak seer thit
anlite oc weth tik wara liffwandis
æptir mik · | Sidhā talar iosep til al
la thera oc sighr at han wil fara
före thim | oc gjöra kunnoght pharao
konunghe at the æru komne oc ra
dhr them at sighia före konungenō
at thera fæ ær mast j faru | oc the
haffdo ey gras j chanaan landhe
oc bedas före thy at the magho bo
j gæsen som godhr grasuæxtir ær
ensamm om sik | thy at egypto män
maghe ey thz se at mæ ætu faara
köt | vtan hedhra fæ som gudh thy
at iupiter hoghete aff gudh skriffwa
dis mz wædhurs hornū | Oc ær thz
mærkiade | at æn thot hwaro at ue
tun war j egypto lande som j andrō
aat akrkona korne | tha war thot
hwaro grasvæxtir j egyptu lande
oc ey j andrō landhō · thy at egypto
land ær swa skapat at nilus flodh
flytir iffwir landit oc kōma ey my
kit ānat regn iffwir iordhena ·
oc nu de swa mykit flodha j thī
siu ar at engin gat plöct ælla sa
rit som för ær sagt · oc war gras
væxtir swa mykio bætre | Joseph
gingr in för pharao konungh oc

sighir hono at hans fadhir oc hans
brödhir äru kompne til egyptuland
oc ledde in före konungin sina brö
dhir oc tilade firi konungenom sith
ärende som iosep haffde radhit them
oc beddos at bo i gersen. konungen
bödh iosep at skipa them thz landh
som hono tykker aldra bäst oc giff
wir them gersen Sidhan ledhir iosep
sin fadhir in före konungin Jacob sua
som patriarche sagde gudhlika signil
se iffuir konungen. konungin spör af
iacob huru gammal han är Jacob
swarar hono mine dagha som iak
haffuo warit wäghfarande i wärl
denne äru badhe skamir oc ille thy
at gudz wini ägha ey hema i iordz
rike. aldrigh äru the rikir för än
the koma til hymerikis oc ärw
hwardaghlika wäghfarande aff he
menom mz astundan til gudz Oc äru
thessar hems dagha skamir oc ille
thy at enkte är swa langt at thz
är ey skamt aat ändanenne än il
le äru the oc fulle mz genardine
än hymerikis daghir är en vtan
ända äwärdelika bätre iffuir
alla thessa hems dagha oc iordhri
kis gladhi Oc är iak sighir iacob
.c. aara oc xxx gammal oc är iak
ey än komen til mina forfadhra
aldir Sidhan bodhe iacob oc all
hans afkomdh i gersen oc födde
ioseph them iffuir oaren

Sidhan kom alt egyptolandh
före iosep oc käradho sik at
the haffdo ey meera silff at köpa mz
korn aff honom. än han giff them
korn för alt thz bo fä som war i la

deno aff thy sine Sidhan thz kornit
war alt vpnöt tha talar landit til
iosep. war liff oc helsa är i thino
walde hwarom wi pänninga löse oc
fälöse oc än korn lösir tha köpte io
sep alla iordhena i egypto lande vn
dir konungin. vtan klärka iordh
alla presta thy at the toko okopande
födho aff konunge godz oc prouastir
mz at thz är gudelikir rättir swa
starkir oc annat hedhne man hiol
do han. at konungir oc höffdinga ä
ru skyldughe at styrkia kirkiona
mz iordherikis godz oc födha gudz
tiänisto män oc at the magho ey ta
ka thz atir som kirkionne är giffuit

Sidhan oaren wäro al lidhin. 157
tha talar iosep til landit takin
korn aff konungenom oc san iordena
mz them skälom at i giälden konunge
nom fämpta delin aff allom affwäxt oc
haffuin sialffuir fyra lotte oc skal
thz wara äwärdelikir rättir i egyp
to lande Oc ma thz finnas at iosep
war badhe sinom hera konungenom troo
oc ökte hans ingiäld oc swa them
nadughir oc mildir hera thz han
war iffuir skipadhir thy at han köp
te nadelika widh them. oc giff goth
äptirdöme at riker män skulu ey
hardlika köpa vidhir than fatika
Sidhan bodhe israel i egypto lande
oc ösknade iessen oc ökts hans
släkt mykelika oc liffde thz syutta
ar Oc war .c. xl oc vij gara gammal
oc tha atledh hans daghom tha lät
han kalla iosep til sin oc badh han
läggia sina handh iffuir sina mä
din oc swäria iffuir the naturu

thz gudz son skulde taka aff hās
slækt / at hā skulde han atir föra j
thz halgha land thz gudz son skul
de tola pyno oc dödh j man. oc do
ma daghz wardhz oc iordha hā
thz Sidha han haffde swoorit tha
negh iacob gudhi oc tackadhe
iosep. Sidhā spordhe ioseph at
foot stol a hans fadhz oc kō til
hans. mz sinō sonō manasse oc
effraim Jacob wart swa gladhz
aff hās komo / oc fik swa mykit
mæghin aff gladhsinne at hā sattis
vp j sænghene, oc tallade til ioseph.
Ath swa loghz gudh yette minne
slækt at eghna alt chanaan land
hw hwilkō tima mina sona slæctir
skulu skipta thy landino tha wil
iak at thine twe syni oc thera
slæktir. ey skal thin slækt lita at
slikō lot sōm thina brödhra slæctir
skulu taka / wtan thine twe syni
skulu göra jæmpna twa slæctir
widh thina trighia brödhra slæk
tir / oc skulu thine thwe syni kallas
minne twe syni mz allō ærffda ræt
mz mynō twē sonō swa som ru
ben oc symeon, myne ælsto syni
Oc ær at wndirstanda at ens bro
dhz sins slækt sōm het lem oc war
förfadhz alla biskopa oc presta fyri
vars hra byrdh tok enghin loth
ælla arff æptir iacob / tha hans
sona slæktir skipto thz halgha
land. vtan gudh sialffwir bodh
thim oc gaff / sik oc sin tiondha oc
offir. fyri iorderiks arff / oc skip
tis landit j xij lott swa mellan
iacobs sona oc annar ioseps son.

Oc hans slækt thok æm fulla skip
tis lot oc hans slækt j lem stadh sin
sōm annar ioseps son tok æptir sin
fadhz oc hans slækt æptir hā Chær
thin flere syni sighz iacob til ioseph
tha taka the ey mere skiptis lot
æn nakor manasse son ælla effra
im Sidhā wart iacob war hwar
ioseps thwe syni stodho före hono
manasses oc effraim. oc spordhe aat
iosep hwem the hördo til thy at han
sagh ey wel sen Josep ledhz frā sinaa
swenana til iacob oc bedhis gude
lika signilse iffir them / oc skipar thā
ældre sonen manassen vndir högh
re hand oc effraim vndhz vinstre
handh Jacob vndirstodh aff them
halgha anda / hwilkōs thera slækt
skulde framarmer warda / oc lag
ghz sina handhz iffwir kors swa at
höghra handin kombir öffwir ef
fraim yngthre brodherin / oc vinst
re hand iffwir manassen Joseph
wndra hwi han gör swa oc wil op
lypta sins fadhzs handir oc læg
gia them rættare / oc sighz honom
hwilken thera ær ældre Jacob sua
ra. iak wet son mi thz at annar
thera ær ældre. oc thot hwaro
weth iak thz at thæn yngthre war
dhz framarmer æptir gudz wi
lia. oc skal hans affkōmdh vara
j vth lænska slæktir Sidhā las
iacob gudelika signilse. först iff
wir effraim oc sighz til hans swa
thu skalt warda wælsignadhz aff
gudi / oc hwilkē mā sō vil wælsigna
sin warnadh / oc ysta honō got
aff gudhi. tha skal hā bidhia

mz tesso ordhō Gudh gøre sina
nadhir mz tik oc giffui tik slika
sighnilse som han gaff effraim
oc hans brodhir manasse Thy
dha sighna hā them badha fram
mer mz tessom ordhō vaara
forfedhra gudh han sighne tes
sa suaenena mz them sighnilse
som han sighnade iacob oc abra
ham oc ysaac oc giffui them
waxa i myklu mogha Nw ær
ey thz vtan skæl oc tekn thz nu
ær giort Jacob lagdhe sina hæn
dhir wt a korss tha han wil sigh
nilse giffua thy at gudz son ræ
te sina hændir wt a korseno·
tha hā sighnade alla wærlde
na oc løste aff adams bane·
Jacob kænnir allō mannō at sigh
na sina slæct oc vardnadh· sa
nnulūdh thy at alle cristne mæ
skulu mz korseno sighna bade
sik oc sin vardnadh· oc vart først
teknat korss sighnilse mz han
dō Jacob sighnar framer thin bro
dherin som vara skal i vtlændska
slæktir thy at iacobs slækt vil
de taka sænth oc nødugh widh
korsins thro oc sighnilse oc vth
lændska slæktir oc andra land tro
dho thaghir a them a korseno do
oc toko widh hans signilse oc
mandō Josep wil omskipta sins
fadhers hændir aff korsinsnu thy
at them fadhsha afkomdh iudha
wilia førekōma korsins thro·
oc lato sik haffua rættare thz
ær oc sannt at aff effraim slæct
fodhis ieroboam konunger val

dughir ixiiii v prinarcha slæctir· æn
enghin konunger sasom vi komen aff
ma[illegible] nasse
Thy [illegible] tha talar iacob til
iosep [illegible] gudh siælffuer som hā iættade
fedha mina slæct atir til chanaan
landh oc gøra hona thr waldugha
æn sidherin i thy landino hetir
sicima han køpte iak først mz
rætto wærde· sidhā wan iak han 159
atir mz swærd oc bugha aff myndō
owenō· thæn sama stadh giffuer
iak tik vtan lot æptir mik thz al
dra mina sona slæctir skipta cha
naan land oc prøffuas hær mz
at fadhir maa giffua mere enom
syni æn andrō aff thy godz som hā
thok ey æptir sin fadhir

Nw kænnir iacob at hans dagha XLIX.
mon lidha oc latir kalla alla
sina syni til sin oc talar til thera sua
som thæn hælge ande wisade honō
oc sighir at han wil visa them aff
gudz wæghna marg vndirligh
thing thr koma skula i ytarsta da
ghō thy at honom war marghr hu
ghir a gudz sons komudh i wærlde
na æn thot huaro at som hans
ordh fulkōnadis mangō arwom
føre wara dagha· Først at løsa
adams synd oc alla synder oc sidā
at døma alla them thr sidha synda
oc ær thz at mærkia at hā spade
huarīo thera siva som iffuir hā
skulde koma· oc offuir huars the
ra slæct got oc ilt oc særlika aff
tessom tvem huru hwar slækt in
skulde skipta mz andre thz hælgha
landh oc hwat som hwarie slæk

77

tine skulle offuir koma / oc thuru
gudz son skulde fordhas oc sidhan
warldena doma Nw [illegible] talar
iacob til Ruben sin [illegible] ælsta
son . ruben min forste son vphoff
minna sorgha tilkomer rætter til at
ærffwa mæsta æru oc valdh oc giff
wa æpter thin fadhir . Nu thu ær swa
som eet brutit kar som alt vatnit
ær aff lopet oc æst tw brozkin j thi
nom likama / oc vffrwghade thins fa
dhirs sængh mz hans amio fore ty
skalt thu aldrigh wara forman thi
na brodhra swa som tilkomer til ælsta
brodhirs wyrdningh Oc proffwas
her mz at the swa optu minzstu lyk
ko til rætskapat æff som syndelica
liffwa oc orenlika for æn the giptas
mz gudz laghom / oc aldra minzstu the
som gora frammsærma spiæl oc hor
dom, Sidhan talar han til syme
on oc leui mz thæssom ordum . Syme
on oc leui ilgærningha aubudh the
drapu man j sine grelsh oc mz sinom
vilia groffwo the muren . Iæn gudh
aldrigh minna siæl koma j thera raad
oc aldrigh tyckir mik ærlikit at va
ra j thera samfundh / bansat ær the
ra grald thy at hon ær fordiarff / oc
bansat vardhe thera wredhe thy
at hon ær forhardh oc enthrættin
Iak skal skilia thim j iacobs æff oc
kasta them hwar fran andre Thz
han sigher at the drapo manen thz
ær at vndirstanda / aff sichem symi
emor som the brodher drapu . æn mz
thy at han ysbir aff gudhi at hans
siæl kome aldrigh j thera raadh .
giffwir han oc ænat at vndirstanda

thy at enghin ysbir sik hiælp i al
la frælse aff them raadha som
nw ær forlidin / Vtan loffwar hel
dher gudh at han ær iffwir komen
vaada oc bedhis sik hiælp hel
dher aff the waada ther hono kan
framledh til koma oc thy maa
wæl vndirstandas iacobs ysb
aff thy raadhe drapsins ther tha
war fullkomat . Vtan han giffwir
oss vndirstanda at thz mandrapit
tekinar os gudz sons pyna / Oc
ær thz sant at thera slæktir bryd
ra symeon oc leui the wlu mæst
j wærs hira dodh . thy at aff leui
komo biskopa oc præste / oc aff syme
on komo skribe oc pharisei . oc
giordho raadhit alle saman iffwir
wan hira tha cayphas biscopir
sagde swa som thæt hælge ande visa
de hono andelika blindo / oc lag
dhe ordh j mun hono owærdughom
Thz hordir bætir til at ygeldhir tola
en man dodh æn alt folkit forfa
res / oc radh han ey thz fyri godo
ætler aff godho hugh . vtan aff a
wnodh wedh van hira / oc fran the
dagh vildo the drapa gudz
son Oc vndir graffwa mynnin the
ra hælga kirkio som tha lagdis
grundualin mz wærs hira dodh
oc aff tæssa awndsyuka raade
ysbir iacob sina siæl orsaka fyri
gudhi / oc forbannade thera grald
oc spade thet thz nw ær wordit at
the skuldo sondir skilias oc kastas
Sidhan talar iacob Som wldena
til iuda Iuda tik skulu loff
wa thine brodher fore maga stor

ka g[illegible]rninga Thina handhir skulu in
dhir thingha thina owina halsbast.
thina brodhra aff komo skal falla a knæ
fore thina aff komo thy at aff hono
komo konunga iffir wars hera folk.
Iudas ær som leons vnge oc far vp
æptir bradhe oc liggir sidhan oc hwi
las som leon Oc ær thetta saght at
vndirstanda. war hera fødhis aff thes
sa iuda slækt han for vp a korset oc
vndhir han sama bradh thz owenir haff
de fore iaghat i thin saghra padys sko
ghe Thesse bradh ær thz salugha man
komt thz ihus xpus frælsade aff hins
illa iarghara valde. thæt same leons
vnge hwiladis tha sidhan i graffwine
thre dagha oc thre nættir swa som an
nar stadz skal pröffwas Swa ær oc sæt
om leons vngha at hā ligger tre dagh
oc thre nættir vtan liffs kraft til thæs
at han hørir sins fadhirs röst. sidhan
faar han liffs magham Samuledh gudz
son aff thy walde han gudelika haffde
ærwdelika aff sins fadhirs recs vp aff sins
likama dødha. oc thy sagde iacob i the
na ordhom hwar skal thæt leons vnga
vpuæckia thz ær at sighia vtan thz gu
delika waald han haffwir aff sino fad
ærwdelika Nu talar iacob til iuda
framerz aldrigh skal brista konunge
waald æller hærtugha aff iudas slækt
til thæs thz thz kombir all skodir bi
dhar nu æstudan oc gud sialffuir haffw
iath werldene til hymerikis nadh oc
ær thz sannelika pröffuat at aff them
ærwom oc til wars hera byrdh waro ærwi
nelika forman thz i wars hera folk aff iu
das slækt. först hærtugha alt til dauid
konungh. oc sidhan dauid oc æptir tha

xiiij konungha alt til thæs thz val
lit gik ozætta. oc herodes wart
konunger hedhin man nz romara
walde Oc i hans daghū vildhe
gudz son fødhas i iorderike oc
byria æwerdelikt andelikt rike
Nu talar iacob fram er til iuda
om wan hera som aff hans slækt
skulde fødhas nz mandom oc in son
thine same gudz son oc thin slæc
ta son. hā skal binda sin oroma
fola wndir sin vingardh Thz ær
at sigh ia vantyktadha hedh
nidskap vndir the helgu kirkio
andelikan hyngardh oc lydhno
oc han skal twa sin klædhe i
winquista blode thz ær at sigh
ia. vara naturu i sino blodhe
thy at swa som war sins likame
ær hulder nz hās kladhū swa
ær oc wars hera gudhdombir
lönlika vndir wars mandō so
han thok aff sine aldra helgus
ta modhir Thera mandō thwo
han aldra renast i sina modhirs
blodhe som hā thok renast aff
thy som helagt war thina mo
dhir liffwe swa som framer skal
pröffwas Oc sidhan thwo hā
alla wara madom oc syndhir i
sins sialffs blodhe som hā gaff
wt i sine pyno oc kallas hans
blod win ælla vinquista blodh.
thy at hans blodh ær a gudz al
tara vndir vins likulse oc
gör gladhare godha sial æn
win gör nakot man Nu talar
iacob framer til iuda forsthe
æru hans øghon æn win oc

hwitare æru hans tændir æn miolk / Swa æru hans tændir j the hælgho kirkio æru apostoli oc ewangelistæ / thy at mz them vndirstandir thu gudhelik thing. Thæsse tændhir æru forsthe æn win thy at meer andelik gladhi ær j the hælgho kirkio tha thær læs oc siongx thera kænnedomir æn all the gladhi som man kan fa aff wine. Swa æru hans tændir æru hans predicara thy at the bita oc tuggia syndir mz gudz ordhum thær til at the maghe warda wars herra andelike lymer swa som naturlik fodha wardhir om j natur.

Sidhan talar Jacob liffwe iacob til zabulon mz thænna ordhom zabulon slækt skal bo fra mz hawino. widh skipalagh thet nær sidone / oc æn thz sant at tha thir ·vij· pharaha slæktir fordriffwos fra chanaan land. tha kom alt haff strande oc alt siolandit j zabulons skipte. Oc æru thz landit som war herra byriade sina predikan oc thædhan tok han mangha apostola swa som ysaias spadde at lisa oc lætta aff the thunga diæffwlsens ok.

Sidhan talar han til ysachar thæssa lundh. ysakar starker asne / hans lutir skal liggia mællan twægia landz ænda thy at han kunne skodha huru landit ær bæst oc rolikast / oc lagde sina hardha axlar vndir stora byrde oc thjænade konungenom mz skat / oc sagde han thy swa at ysakar slækt fik thz kostelikasta land

162

j chanaan landho nærst widh zabulon som sighis j ingthena haffde j. Oc war ysachars slækt mykit arffwodis folk / at fora alzkona købskap til skipa som warte j thera lande oc for thy fingho the konungens marsta skat / oc flæsta tolla aff ysachar slækt. Sidhan talar iacob til dan. aff dan slækt skal oc fodas domara iffwir sith folk swa som konunger aff iuda. Dan skal warda huggormbir a wæghenom oc a stighenom vadeliker ormbir. han skal huggia hæstin om howena / swa at thæn faldhir atir a bakbi som a sitir. Nu til thæn tima hafdhe iudha warldzlikin heldz saman iak mz asindan oc alet. Thenne domare aff dan skulde fodhas tha war thæn starke samson som fodhis aff dan slækt. Thæsse thre ormane som annar liggir a wæghenom / oc annar a stighenom oc liggir annar longliker j buskenom oc annar diarffwo oc ormbir oc haffwir hwas horn / the tekna iudas scarioth oc antikrist. thy at annar there fodhis oc annar skal fodhas aff dan slækt. Oc kallas iudas mykir ormbir thy at han sueek wan herra j tro / æn antecrist kallas ormbir oc mz hornom thy at han skal thee sik openbarlika j the hælgho kirkio swa som han wære gudh. oc skal han fa mykit waldh j warldenne / oc skal stanga hardh the hælgha mæn. Forsthe ormbir iudas lagde sik a wæghen thy at han haffde kompanskap mz iudhom som

gingo bredha wægh til helwitis
Æn antikrist laggher sik a stighom ty
at all hans stridh vardher a mot
helghom mannom som ganga tronga
wægh til himerikis. swa oc man
ge fulkomne män som höght varo
vp stighne i dygdelikin liffnadh
giffwas oc falla atir a bak i van
tro widh hans vald. Æn iacob sigh
gher ytharst i sino ordhom at han wil
bidha vm fulkomne tro aldra werl
dena helso ihesum christum

Sidan talade iacob til gad.
Gad skal gyurdha sik vm swer
de. oc strida badhe före honom oc
aptir honom. Gad teknar siælffwan
ihesum christum han stridher nu för widh
antecrist. æn han kombir vm thy at
han vækir sina män mot honom
vm rætte tro. han stridher oc aptir
sidhan han ær kominn tha var ihesus ie
sus dræp han vm sino ordhe oc vm
lyuse til komo. sidan tydhis oc aff 163.
hans slækt gadh. thy at then ti
ma. vij. prinzcha slæktir foro atir
i chanaan landh vm wald at skip
ta landin sin i mællom. thy ær skriff
wat at the aff gadh komo foro
vapnadhir före folkeno swa som sk...

Sidhan talar iacob wardher
til neptalim. Neptali skal
warda en vtrusadher hiorter at
giffwa fagher ordh oc tækkelik.
hiortir löpir alla dyura mast
Oc warth thz eet dighert lop
tha gudz son kom aff högxsta himme
rike nidher i iordherike i man eua
ohyma bragde. at giffwa os fagher
ordh vm gudhlikom kænedom oc rät

te thro.

Sidhan talar iacob til iosep. Josep
min son thu ast före thy kalla
dher iosep som tydher öktir a waxth
mal. thy at thu skulde vara oc ö
kas öwir thina brödher badhe vm
thina mykla valde oc swa vm thino
mykla starklek thina slækt. thy
at aff effraim komo starkaste män
til stridh oc bæste örloghs män aff
alla iacobs affkomidh swa som si
dhan prööffwas. Thu min son sigher ia
cob swa fagher oc swa væn at alla
egyptu iomfrur skadha i swalom
oc i vindöghom före thik. hwar som
thu kombir farande. thik awunda
do thine brödher swa som thera hiær
ta ware skuret i genom. æn thu sat
te alla thina waru oc vapn a
gudh siælffwan han löste thin band
oc alla wandha. oc gaff thik vald
iffwir alla iacobs sym. Oc aff thik
skal koma förste konunger i mine
slækt Thins fadhers gud wardhe
thin hiælp oc alz valdughir gudh
giffwi thik sina signilse badhe ofwan
vm godhom vadhrom. oc swa nidhan
aff iordhene. gudh alz valloghir giff
wi thik the signilse at thin slækt ma
ghe mykin födhas oc til sin rættu
aldher vp födhas. Swa som gudh
haffwir giffwit mik alla the signilse
som han gaff mino förfædhrom swa
giffwi han thik alla mina signilse iff
wir thet haffwod. oc iffwir thet
hals bast. före thy at thu haffwir
renastan liffnat i allom thinom brödh
rom. oc tessa sama välsignilse tha
vinnas vm thik oc alle thine slækt

79

alt til than tima thz astundan ko
bir alla hælgha manna. thz ær ihc
xpc Oc ballas thz thans ordho
hælaghe mæn / æwerdelikt hoghthz
j dyghdelikom liffuade iffuir andra
mæn oc hopado sik æwerdelikt liff
oc lön Oc ække wnnos thæssa sig-
nelse længhr iffuir hans slæct æla
hans brødhra sidhan ihc xpc hæl
gha manna astundan lat sik fødhas
thy at sidhan the vildo ey tro a ho
nom æptir sinna forfædhra spadom
tha wordho the forbannade aff gu
di Oc for thy spade thum iacob.
gudelican signilse ække længhr æn
til hans fødzlo tima. Oc proffuas 164
thær mz. at wi skulom ey æsta gudz
owini æn thot hwaro at the æru
os natur liba nabundnir

Sidhan talar iacob til beniamin
thæssa lundh beniamin riffuan
de wargher han skal æta æn bra
dena oc at quælde byta. Thætta ty
dhes flere lundom. først thæssa lundh
jerusalem lath j scripte beniamin slækt
thz bygde salomon vise gudz altara
oc mønstir. vp a the altara bræn
dis thæssonga offir oc stektus om
morghonen æta / oc at quælde tha
bytto præstenir thz som them bar til ræt
ta aff offreno. Andra lundh tydhis
thætta swa Beniamin slæct sik æth
æghna jerusalem oc thz giorde salomon
vise swa gudelikt mønstir at thz
hælgha kirkia war than tima alt
saman jerusalem. swa som nw hethir ro
mara kirkia / hon tughir the hæl
gha scrift oc bombir aldrigh in til
barnan fyri than tima vndha

skulu them as wrodh rætta thro.
vp a ihm xpm oc tha skulu the
scripta skalena from barnans
Thz ær ofulnugh ordh then hæl
gha scrift oc ostadh aff andelike
vnderstandilse Thridia lundh ty
dhis thætta swa / Sanctus paulus
war aff beniamin slæct han haff
de swa mykin lusta til them
blodh oc dødh / som wordho a gudz
son sinnan fødhan fyri than ti
ma. at han vilde riffua them
mz sinom tannom æn han forwatte
æn sidhan gudh lyste hans hiær
ta til rætta thro / tha bytte han
oc skripte marghfallelika gudz
nadhe mællan kristna manna.
oc tede hwarium æptir sin skipil
se hwru han skulde liffua swa som
proffwas man hans bokom

Sidhan bødh iacob sinom sonom
at føra han dødhan atir
j chanaan land oc jordha han
thz mz adam oc eua / abraham
oc sara ysaac oc rebecca oc lya
oc orsakte sik. iacob for fyri io
sep at rachel hans modhir wart
ey jordadh thz ty at hon do j barn
sængh / oc wæghfarande om hetum
tima som blomstir wærte / oc ty
lagde han rachel innan bedleem
som thz sighnada blomstir ihc xpc
skulde fødhas Oc ær thz mærke
likt at the gambla hælghe mæn
fyri wars hærra byrd wardo / vildo
sik læghirstadh alldra næst thz
som gudz son skulde fødhas / pi
nas oc jordas oc vpstanda aff
dødha fyri thz hop oc astundan

the haffdho til hans komo oc up
risa aff dödh mz honō swa sō scriff
was slæktino / at æptir wars hrra
pyno tha opnadis graffwana oc
risa maghe up aff dödha mz ho
Sidhan lagde iacob ¶ Nū
samā sina föther iffwir sæn
ghena swa som gudz son lagdhe
sina sidhan a korseno / oc do . oc mz
nadis hans siæl mz gudhs ænglō
oc likamī lagdis mz andrō pri
archū ¶ Joseph fiöl nw iffwir sins
fadhers ænlite förstan han sa han
dö oc kyste han mz tarō ¶ Sidhā
bödh han sinō lækiarō at rykta
sins fadhers likama mz wælrykian
de yrtō ¶ Oc haffwō wi hær æptir 165
döme at hedhra oc æra godha
manna likama / sidhan the æru
dödher . thy at the varo anbudh
gudha siæla oc dyghdelika gier
nigh / oc ær thz warda skyldugt at
wi hedhrō bein oc moldena / mz
gudh hedhra siælina . oc swa myk
lo hælder at gudh skal æn giffwa
allo saman ewerdelikan hedher oc
fagnadh j himerike
Sidhan lat ioseph liggia sin
fadher o iordadhan xl dagha
thy at swa mangu dagha skulde
gudz son swa j iorderike æpt
sin dödh oc upreste ¶ At egypto
landh græt iacobs dödh iæmna
lxx dagha / oc thz aff kom god
sidhuænia at latu sighia mæs
sor före sin warodhnad / thiā swun
da dagh ælla tionda sidhan han
dör . thy at lxx ær sywsinom
tio ¶ Sywnda daghen för thy at

siælen haffwir thre brutte . skal oc
lusta oc dirffwe oc likamē ær samā
sattir aff iordh oc wastir elde oc
watn ¶ Thwær tionda dagh före thy at
siælin faar at bryta waro hrra bud
ordh ælla nakot aff thim tio ¶ Sidā
talade ioseph vidh konungx raadh
oc badh thz sighia pharao konū
ge at iacob bödh iosep at föra sik
atir j chanaan land dödhan oc
iordha hā thær mz priarchū ¶ Pha
rao konungher bödh iosep fara mz
likeno / oc göra som hans fadher
bödh ¶ Josep tokir mz sik mykin
hær badhe örs oc plantudha vagh
na . oc folgdo honō alle hans brø
dher / oc alle fræmsto hærrana aff e
gypto lande oc fara mz likeno lan
ga wægha oc kroketta swa at the
komo fram . b . milo wægh bæzt om
graffwa stadhē up a the mark ther
kallas adad / oc græto thz oc syrg
do iæmna siv dagha ¶ Oc æru hær
thu mærkelik thing . ¶ Försth hwi
the foro ey sina ratto ledh . oc ānat
hwi the græto ælla sörgdo j them
stadenō meer æn j andrū stadhom .
¶ Til thz försth swarras at a thera væg
waro starb maghn land oc the
varado sik för starkt orlögh som the
matto til koma oc thy foro the om
krungh hælder / os til æptirdöme
at wi skulō vægha ondo manom
oc giffwa them engin misskenno æm
ne ¶ Til thz andra æru tesse andsuar
at langt æptir thera dagha / tha xii
priarcha flættir foro mz moyse aff
egypto at ærffwa oc egha chanaan
land / tha komo the til thæn samma

stadh oc thok thz folkeno at leotha
oc tilla amot gudhi oc bo thz el
dir aff himblom oc brende mykin
moghin aff thera flockom thy at the
mistrodho gudhi ¶ Oc iosep mz gu
delikom spadom wiste at i thima stadh
skulde en hans slækt synda mothe
gudhi oc tilka synda grathi. oc for
ty grat iosep thz oc alt hans fylghe
oc kalladis stadrin sidhan egyptu
gratir ¶ Sidhan fordho the iacob til 166
hans lægherstadh. oc sidhan han war iar
dadhr tha for iosep hem til egyptu
land mz allom sinom brodhrom oc fylghe
Sidhan iacob war dödher tha rad
dos iosephs brodhr at iosep mu
de haffua ower burit thera ondskap
före sins fadhers skuld medhan han
liffde. thy at han vilde ey mödha
hans ~~hans~~ hiærta oc haffua thæs
angist at han mon sua mykin harda
re hæmna æffter thin fadhers
dödh ¶ Oc före thy giorda the sik radh
oc tilla til iosep. thin fadher badh os
före æn han do at wi skuldom sighia thik
thæssin ordh. Jak iacob bedher tik iosep
min son æffter alla helghu doma at thu
glömin thinna brödhra ondskap oc the
ilgerninga the varkado up a tik. wi
bidhiom oc at thu forlat os the syndh
före thins fadhers skuld gudz tiænis
to manz ¶ Josep varkunnar thim. oc
grether aff mildo hiærta ¶ Nu the brö
dhr fiollo sua længe a iordhena som
the waro före honom oc loffua honom
sina thianist ¶ Than bödhr thim ey ræ
dhas oc talar til thera sua. hua gitur
giort gen gudz wilia. J hwariadhe illa
giora widh mik. oc gudh vændhe thz
til godho badhe mik oc idhr. oc man
gom manne thy skulin j ey rædhas iak
skal idhr födha oc idhra affkömdh oc
thughnadhe thim mz blidhom ordhom oc
limom ¶ Oc bodhe han i egypto landhe
alla sina dagha mz alle sine affkömd
oc liffde sua længe at han sa sina
sona effraim oc manasse sona barn
¶ Sidhan han varte gamal tha ta
ladhe han til sina brödhra. æptir min
dödh skal gudh sialffuir vitia idhra
slæct oc göra idhr vælougha æffter
the land som han iættadhe ysaac oc
iacob æn iak manar idhr a gudz
væghna at mi ben föris aff thasso
lande mz idhr ¶ Egyptu landh tol
naz wærldena oc mæsthom mz ha
vndan standa at bætra ær gamblom
at sitla forlatu værldena oc thiæna
syndher æn ey mz allo ¶ Sidhan do
iosep. c. oc tio ara gamal oc vart
hans likame rökadher mz vel ry
kande yrthom oc lagdher i skrin til
tess som sidhan vardhr sagt. ¶ Oc
war vardnat at wel rykandhe
yrte thiænto hans likama thy
at hans siæl ryktir mz dyghdelike
frægdh ævindelika æffter alla vær
dhena

Rubrica her börias exodus

Tharsse æru israels sona
namppn som til egyp
to land komo mz ho
nom hwar mz sine aff
kömdh oc bosskap. Ruben. Sy
meon. leui. Judas. ysachar. za
bulon. Beniamin. Neptalim. Dan
Gad oc aser. æn iosep war i egyp
to lande för ¶ Sidhan ioseph
do. oc alle hans brödhr oc all

the ættin i thera daghō liffdhe·
tha vaxte thera slækt oc affkōna
oc swa wordho the mæghir oc star
kir at the fyldo alt egypto landh
Sidhan swa langht time ledh at
iosep oc hans godh gærningh til e
gypto land / swa ælla ældre gan
gen aff manna minne / Tha talade
thæn konunger som om thim thi
ma war til sina iulændska mæn
Ja sen wel at israels sona folk ær my
kit oc ær starkare æn wi oc maghō
wi rædhas / at the okas swa fra
ledhis / at the sla sik til wara owi
na · æn os kan nakot orlogh til
koma oc offir winna os oc fara
fraelse v wara lande / Thy skulō
wi mædhila at israels folk war al
dra konast / til alz kona gærningh
oc for thy vilde konungin ingin
ledh miste thera · / Vtan thok thy
til radha at mokra thim mz ærff
wode vndir sino valde oc skipa
de formæn / til alz kona gærning
oc twinga thim oc tyngia mz alz
kona ærffuode / Innan then ti
ma giorde israels syni thwa bor
ghir pharao konunge the fræk
kasto i egypto land æru Phiton
oc Ramasses / Nu war hæra ski
pade thy swa at æ thy mere
nødh oc ærffuode the tholdo
thy mere orlados the oc var
to Egyptu landz folk haffdho
mykla nidh oc awndh vidh thē
oc hatado i huar stadh / oc giorde
thē besta dagha oc twinga oc
læto them bæra ler oc tighl oc
annor vren thing margha fula

byrdh oc thinga
Sidhan skipade konungin thwa
quinnor at skuldo vidh wara / the
thiwar israels konor føddo barn oc bødh
konungin thæm twem quinnō som annor
het sephora oc annor phua at myr
da all swen barnen mz nakre on
de list · oc al mø barnen lata liff
wa / Thessa twa quinnor rædhdoe
gudh oc forlato konungx sins bud
Sidan konungin vndirstodh at
swen barnen føddus up swa so
for tha awitmoe han thessa twa quī
nor for olydnu · the vardo sik oc
tha ey vtan lygn oc sagdho / at e
brescu quinnor æru konare æn
nakra andra quinnor · oc kunno
swa skipa at the fødha for æn wi
varitō at timen ær komen / Oc for
ty at thessa twa quinnor rædhdus
gudh tha giorde var herra wel til
thera oc gaff thim barn oc godz
Nw æru hær try mærkelighi
thing · Først ær huatte ma
thy ælla kona ma lygha konunge
æller nakro manne til syndelika
gærningh / Annat ær thz at the god
gærningh thz nakor man gør i nan
dødelica syndh the faa iorderikis
løn oc ey himerikis thy at gudh
wil haffwa godh gærninga rena
oc engaledh blandadha mz ondz
skaps søk / Thridia mærkelict
ær at enghin ær loffwat at lyugha
ey for sialffins æller annars liff / Oc
ær thz dødelik synd at lyugha for
sinō domara tha thz han letir san
ningh / Sidhan wexte folkit oc styrk
tis mykelica / æn pharao konung

bodh at kasta hwart thz swen barn
j nilo flodh som föddis aff ebres
co folke Mo barnd loffwade hā
at liffwa · Thænne same pharao
war hwis illa limber oc thy gior
de han swa som hans mæstare
gör · han latir swa mz wara
mz nadhō vtā frestilse j iorderi
ke / æn gudelica men vroar hā
oc kombir opta sōma aff thm
j fula syndir oc thā the göra ful
köpnaz oc godn garningn tha
awnda han thm oc vroar / th
til at the gærningh maghe bort
flyta mz ostadelikhet oc mz ma
na loffs giri · Æn mangha godgar
ninga som ey æru fulköpnaz vtā
blandadha mz syndh oc hægn 168
ma thm thol han magom syndo
Undir tesse vsalo Ægō mæne
föddis en swasuen aff levi
slækt / swa faghr oc manliker at
modherin tinde engaledh at dra
pa han vtā hulde han lönlika oc
sik siælffwa om thre manadha
Nw sidhan hon gitir ey langh
hult tha later hon göra eth tæt
kasta widhio kar oc limir thz tæs
kons lime som noe limde sina
ark oc mz bike oc laghe swasuē
nen jnan kart oc latir swa vt
laggitha jnan flodhena som næst
hon gitr landeno Systir hans
hō het maria / hon stodh a strau
dene oc vaktade göra hwat aff
mnde vardha barno oc sik hon
sāna nampn · thy at swa som hō
war aldra næst tha moyses lag
dis vth j liffs wadha som frelsa

dhe sidhā alt warg hēa folk aff pha
rao konunge valde Swa war oc
war bæsta maria alla næst tha
th gudz son hā hulde sinquod
vndir wardh mandō oc tha han
war vtlagdh j liffs wadha oc tol
de dödhin a korseno og til frælsis
aff diæffwlsins valde tha stodh oc
war maria aldra næst korseno
mz iohāne ewangelista Nw mæ
dan barnit liggr widh strande
na tha kombir pharao konūgx
dottir oc hænnaz mōar mz til
strandena at lögha sik oc war
dh war hwar karit liggr oc læ
tir ena sina mō vp hæmta karit
til sin Sidhan latir hō vp karith
oc hittir a swasuēnen · oc vœn
tir taghr swa som war at thz bar
nit monde vara aff ebreskū bar
nō / oc war kūnade hono oc lat
koma th quinnor som hono mat
te giffwa mjolk · oc tha the kō
mo tha wilde han taka til ingi
thera spina Nw sidhan konunge
dotterin fundh at han vilde ey
di tha talar maria til hæna in
lin j iomfrw at iak kalle idh
nakra til barnsins aff ebreskom
qwinno Konungx dottir byudhe
hēne at göra sammuledh · æn hon
kallade swasiwensins modh · ko
nungx dotterin faar hēne swasuenē
j handh oc sighr til hæna Födh vp
thēna swasuēnen som han ware
min son / oc iak skal giffwa tik godh
lön · hon takir widh swasuēnen
oc födh vp oc sidhan han ær til
aldir kōmen · tha faar hon atir

sinasuēnen j hand konūgx dottere
ne · Hon takir widh honō oc ælskar
swa som hā ware hīna son oc kalla
de hans nāpn moyses som tydhis
a vart mal aff vatnō vp takin
Hen dagh j moyse barndō sath
pharao konūghir oc lek mz
sinasuēnenō swa hemelika at han
thok sina krono oc satte vp a hans
huffwodh ¶ A there krono var jnpint
thera högeta aff gudh giordhir mz
gul / Than helghe ande var biskop
lica mz sinasuenenō oc visadhe ho
nō oc tröste hā at för sina bilskan
gudh ¶ Oc förstu thir kronan kom iff
wir hans huffwodh tha kastade hā
hona harmelika widh iordh oc brøt
alla söndhir / Amfilot öpte aff guda
biskop oc sagde swa · mik haffua gu
dhar wisat at en sinasuē ær födhir
som alt egypti landh skal fördarff
wa oc vet iak nu mz sanno at thetta
sinasuēnen maghtō wi rædhas thy
at han haffuir ilt blodh oc naturlica
awndh vidhir vara gudha mædhan
hā dirffuis til thessa gerningh gen
varō högeta gudi · Konungen vart
illa widh / Æn en vitir man som sat
næst konūgenō talade til hans thz
ær vaant at vita hwat barnit gior
de thz hældir aff ilzsko æller aff vā
nisko ¶ Oc rædhir konūgenō at bæra
fram hetta glödhir före barnit oc sag
de swa / rædhins / glödhina oc fathar / thā
ey fingrō j rödha eldin / tha magē
j vetu at biskopē haffuir sānat / æn
lekir han handō j glödinar tha ær
thz lyust at hā weth ey battir hwat

æn för / konūgenō tykkir thz vara
skalet oc latir swa gora som thir
vise mænen radh ¶ Amfilot som
glödhina komo före moysen tha
fiklādhe han fingrō j glödhina
oc bar bradhlika at munnen oc
brende nakot swa aff sine thū
go / oc thy wart han sidhā læsp
at male ¶ Sidhā sagdo alle at
the sama gerningh hā giordhe
för hon var aff vannisko giordh
¶ Oc thessa lund wart sinasuēnen
frælst aff biskops hande · Konūx
dotterin latir moysen gangu til
skola / æn hā nimbir fiskoplica
alle the boklistir som tha waro
firna oc hitta j norderike ¶ Vm
then tima vroado blamæn egyp
to landh mz orlogh tha hittis en
gin than j egypti lande / thz sik
tröste at ledha hær a mot them
iffuir the ödmarkir mællā lan
dana lagho / oc waro alla fulla
mz vadelikō ormom ¶ Tha bidhir
konūgen sina dottir at hon vil
de læna moysen sino folke til for
man · Hon lænte honō moysen
nödugh æptir mykla bön · Moy
ses latir sanka mangh · c · storka
oc sænde före folkit iffuir ödmar
kena ¶ Storkerin ödde swa orma
na at enghin torffte sidhā rædhas
¶ Sidhan för han siælffuir mz myk
lō hær oc wan vfiændis marghū
sighir oc fæghthā · Nw sidhā han
kom hem helbrygdo til egypto
land mz konūgx mānom / tha sa
han sinna ætmāna nödh · oc ō

en dagh tha wart han var at en
hedhin mā slo oc bardhe en e
breskan man sik nær skyldan
Moyses gitt ey tolt gudz van
hedher oc sina ætmāna oc saa
gørla om kringh sik æn nakor
ware nær som vitna matte gen
honō æn hā hærnidis oc slo tha
gar j thæl hedhinghan oc iordha
de j sandenō Oc var ey vndra
pare thy at gudh siælffuer haffde
lyust før honō at han skuldhe
vara høffdinghe oc rættare iff
wir hebresca mæ Oc thy var
honō rætter til at døma oc hæm
nas Annan dagh vart hā war
huar thue ebreske mæ deldo oc
en thera slo ānan Moyses tilade
til thæn oræt giorde widh ānan
hwi slar thu thin brodher · mænen
suarade moysi hua skipade tik
høffdingha oc domara iffuer os vilt
thu ey oc nu drapa mik som thu
drap j gar vtlænskan egyptu
man Moyses rædis oc vndra
de huru thætta mal war vppebart
Thætta maal sporthadis før pha
raos konunge oc ænskot letade
pharao at gripa moysen oc læ
ta drapa · Moyses rymdhe til 170
madian land oc var ther man
gha dagha nær valdughō biscope
oc loffadhe honō sina tro at vara
nær honō Biscopē gaff honō si
na dotter sephoram hon fødde
honō twa syni iersōn oc eliezer
Æptir langa tima tha do egyp
to landz konunger oc israels afkōmd

kærdho sina nødh tha fore gudh oc op
to til hans oc beddhos nadher War hā
hørdho thera nødh oc thera bøner oc
mintis sina siet nær abrahā ysaac oc ia
cob oc skipadhe nw at frælsa thē
Moyses var j ødhmarkō nær fæ ietro
sins swærs · thy at mæste rikedo
mā mana j thē tiwō var j liffnade fæ
som før var sagt oc rikasta mæ foro siælf
we nær sino fæ swa som nu fara zaraze
ni Om en dagh tha moyses war langt
komē vt a ødhmarkena tha thedis honō
war hā siælffuer nær lughande elde j enō
buska oc sa moyses at busken loghade
oc bran ey thot huaro oc taladhe nær sik
Jak skal gangha oc see thæssa vndurligu
syn huru busken brænder ey j bland eld
Oc mædhan han var j wæghenō til bus
kan · tha kom wars hā røst til hans ·
vff buskanō oc badh han ey gangha nær
me nær skoghaden fotū oc sigher til hans
løs aff thina sko thy at iordin ær hælagh
som thu stander aa Thænne same lughan
de buske oc ey brænnande tekuade signa
da iomfru gudz modher · thy at hō var
lughande nær gudz ælskogha æn aldrigh
brende hon thæn bruna som mænzsins
natura haffuir aff kotz sins lusta hon
ær oc the hælagha iordh som os gaff si
na frukt thē xpi likama som warte
aff hēne vtan manz sædh thy kalla væ
hā sik ængia blomstir Oc ær thz mær
kelict at war hā bidher før thy moysen
løsa aff sinasko at iordhin ær hælogh
ther han stundher oc vart thz giort bade
før hedhnes skuld oc kænedoms sødher
j hælaghe scripet tekna lusta før thy at
swa som likamē gangher fram aat foto

siva draghr lustin siælena til eet
thing ællær annat Oc thagar var
hughr far iffir syndelik thing tha
thorffom wi at thæne andelike fotha
siælena luste se wæl skonadhr at
han kome ey nar syndelikom thingom
Æn siva opta war hughr kombir
vp a dyghdhelik thing oc hælagh
tha skulom wi sætia barn fotin siæ
lena lusta sinkomplika til thera
Sidhan talar war hærra v buska
nom til moysen Jak ær idhars
fadhors gudh abraham ysaac oc
iacob Moyses hulde sit ænlite
oc thorde ey se gen vardh hærra si
dhan talar æn war hærra til hans
Jak ser mins folks nodh oc pino
oc hørdhe iac thera op til mik oc
wet iak thera sorgh oc harda ærff
node oc wil iak tee nu mit gu
delika valid nidhre j iorderike
oc frælsa thin aff egypto valde 171
oc ledha the j eth fagherra landh
oc wida som flyter alt fult mz ho
nogh oc miolk til chanaan landh
thz som boa thæsse slaktir hwar j
sino lande Cananei Ethei A
morrei Pheresei Euei Jebu
sei oc Jergesei Oc thu skalt fa
ra mit ærende firi pharao ko
nungh oc ledha mit folk vt aff
egyptu lande Moyses swara
de vardh hærra hwar ær iak for
ælla maghande at fara til pha
rao konungh oc ledha mina fram
dir aff egypto lande Var hærra
iattir at vara mz honom moyses
sighir æn til war hærra tha thz
iak kombir til israels sona slæktir

oc iak sighir them at wars fadhors
gudh haffwir mik sent oc spørra ghe
la aff mik hwat ær hans nampn
hwat skal iak sighia them Var hærra
sighir til hans Jak ær then som alla
ledh ar oc thz ær mit æwerdelikit
nampn Oc swa skalt thu sighia them
at thin haffwir mik sent som ær æw
delik Nw skulom wi har vnderstan
da at man allom thæm nampnom som
wi næmpnom gudh tha hørir honom
enkte siva sinkomplica til som thætta
nampnet vi kallom han skapara oc
hærra oc var han ey skapare ælla hærra
før æn han skapade oc the thingh
wordho thz hans wilia matte fylh
a oc tiena Vi kallom han wittran
oc wældughan oc godhan han haff
wir oc giffuit badhom ænglom oc man
nom vald oc wit oc godhan vilia oc
tha ey siva sinkomplika som han haff
wir siælffwir oc thz sama finom
vi mz androm hans nampnom siva som
æru konunghr oc domara oc marg
ænnor Æn thætta nampn hørir honom
æwardelica til oc ensamnom thy at
thz hørdhe hwarte mannom til ælla
ænglar ælla nakro creature for
æn gudh skapade them oc ey hæl
dhr sidhan thy at enkte creatura
ær siva længe vtan nakot vmskip
te antigha sina naturu ælla sin
na syslo Swa som mærsinns lika
me oc iordh oc vatn vædhr oc
elder oc alt thz som liffwir j them
firom haffwir omskiptelica natu
ru siva at hwart thera ma væru
das j annat æn himbla oc tibla
tungl oc ænglar the haffua natu

ru oc ey omskiptelika. vtan thera
werk oc thera naturlika syslu. thy
at solen rennir fra østir oc til væsther
Oc ængla vndirstanda oc hugxa
eth thing æptir annat Oc ensake
thz tingh ther skapat ær haffwir swa
langa stadhga vtan alt omskiptilse
swa som iak sighir thz ær vtan j hwa
rio there syslu the fina fore oc sidhan
j hwarie stwnd Men gud en samin han
haffwir en dagh oc ena stundh. badhe
aat naturu swa oc aat værkom æn
delike vtan omskipte æn thot hwa
ro at hans værk byrias oc ændas
swa som framer skal sighias Oc fore
thy ma aff honom ensampnom sighias
at han ær en. Nu talar var herra fra
mer til moysen Iak ær a frænda fædhr
nis gudh abrahams oc ysaaks oc ia
cobs gudh. han sænde mik til idher thz
ær mit æuinnilse napn oc mædhan
slæct kombir æptir andra. kalla sa
man vitrasto mæn oc ælsto aff thinom
ætmannom oc sigh thm alt thz iak
taladhe til thin Oc sidhan skalt thu
ganga mz them fore pharao konungh
oc sighia fore honom thesse ordh Ebreis
ka manna gudh kalladhe os oc bødh
oss at ganga trighia dagha ledh j
ødhmarkena oc offra honom vart offer
Oc vet iak sighir var herra at phara
o later idher ey fore ladugha æn han
haffwir kænt mina hand thy at iak
skal skea mikith gudelikt valdh oc
plagha egypta landh mz alzkona
iertekn Sidhan later konungin
idher ladugha Thæt skulom vi mær
ka at thæssa thre dagha ledher vt aff
egypta lande som waro j firitighi o
aara færdh til thz hælgha land som

172

heth canaan landh tekna thre
lætir rætta skripta mala. sidhan gud
lyusir syndughx mans hiærta ok le
dhir han aff egypta land som thesse
mærkir a wara tungo Første skrip
ta daghir ær sorgh oc traghi æn
nar ær rætt vidhirgangilse tridhi
skripta løsn oc ful iffwir bot Thes
se thre dagha skulu winas vi ær
thy at vi syndughe mæn haffuom
syndugan likama aff iordh oc vatn
oc vædhir oc elde oc mz hwars thesso
krafftgangom wi mot tio gudz bud
ordhom Oc fore skulom wi dø æn thesse
vel ær lidhna thz ær at sighia fore æn
wi ændhom wara skript man thua

Moyses swarade varom Hem
herra Iak vet at mina frændir
the tro mik ekke ensake oc swara
mik at iak lyughir. Tha sagdhe
var herra til moysen Kasta than
wand thu haffwir j thine hand
nidher a iordena Oc iæmskot vardh
dis vanderen j orma like swa oc
delike at moyses flydhe til thær
var herra bødh honom at gripa
ormen til hals Oc iæmskot vardh
dis ormen ater j vandin som fore
Thætta skal wara tekn til tekn oc
mz thessa skalt thu prøffwa firir
nom frændom at thu ært min sende
budhi Sidhan talar var herra fra
mer til moysen. lægh thina han
dir vndir thin klæde man bar
men. Iæmskiot som han giordhe swa
oc han drogh vt handena aff bar
menom tha war hon malata oc
hwit oc løs som snio Nu taladhe
var herra framer til moysen Vidha
thina frændhir ey thro thesso thæn

teknom

li

tekno tha skulu the thro thik wara tek
neno Thu skalt ösa vatn aff nilo
flodh vp a iordena oc sidhan skal alt
thz thu ösir aff flodhene varda blod
Moyses dirffues en ensaka sik mz
tesse skiel oc tharsso ordhom Min herra
iak weth at thu skalt senda thin
signadha son at frelsa alla werlde
na / oc for ty er thaes enghin tarff
ellir nödh at senda mik for en han
kombir thy at bettre ma hvan en
threlun / Thar herra wardher nästan
vredher widh hans ordh thy at ey
war en then timen kömen so bers
ta barn skulde födhas oc ey heller
the födde som hono skulde frelsa.
Moyses ensakte en for tesse skal
Iak er ey wel talande sidhan iak
brende mik a mine twngo oc en
tyckir mik at mi ordh ar mina ward
sidhan iak hörde gudz ordh / thz er
at sighia ... ty som en vitter
ma oc wel talande tyckir sik nu
na vita oc sigher sik ey swa tala
som han haffwer hört aff vitrare
mäne oc bettre talande Thar herra
swara moysi hwar skapade manz
sens mw / eller hwar skapadhe
dumban oc döuan wel seande
oc blindha vtan iak sielffwir / Oc
er thz fast märkelikt at hwar ser
tir samma dumban oc döffwa / thz vil
de swnnir vitir mäe sighia / at en
nakot barn födhis vp en samnt v
tan mäna samfwndh / tha nimme
thz barn naturlika ebreske tungo
thy at hö var naturlik twngha
adams forsta manz oc hona tala
de all hans afkömd / er til tungonar
skiptis widh babel thar som for er

sakt Oc heber giordhas ~~fadher~~
aldre fradhe han holt ensamen
sina fadhers twnga at han var
ey i radhe mz them som thornit
bygdhe Oc thz proffwas ather
mz rönto mäle oc [illegible] thz sancti
ka findit / at hwilken som födhis
döffwir / han wardher oc naturlika
dumbe oc mallöse han er döffwir
före thy swa som blindher födder
vet aldrigh hwat som är hwit el
ler swart / oc mallös han er blind
swa kan oc ey hardher naturlika
döffwir / gora ena röst eller eth
maal eller annat Var herra talar
en framer til moysen. Ffor som
iak byndher iak skal vara i thi
no mwnne oc visa tik hwat thu
skalt tala / Aaron thin brodher
han er wel talande man. han skal
tala for tik til folket / en thu skalt
tala til hans aff gudz weghna
han skal möta tik mz glado hiarta
Thu skalt taka mz tik thenna
vandin oc göra mz teknom.
Moyses for hem til sin husbonda oc
sighir til hans Iak wil fara atir
til egyptalandz oc see en mine
ermän liffwa. oc mz hans orloff
we for han fra hono mz kono oc
barnom. I thessom vergh tala
de war herra en til moysen Kom
gerla gat / at thu gör e all the
tekn fore pharao konunge som
iak haffwer giffwit tik kraft
nedom til oc walld. Min iak skal
hardha hans hiarta / at han vili
ey lata loss folket Min thu
skalt swa tala til hans aff mina
weghna Israels folk er min först

te son fore thy at aff hanne skal nu eghi
son födhas. Vilt thu ey lata mik
min forsta son lidugh/ tha skal
iak dräpa thin forsta son. Nw mæ
dhan moyses war awægh ok til e
gypto landh tha teddhis hanom vær
dhin swa rædeliker som han vilde
dräpa han Moyses vndirstodh
at vard hans miskunnade at hans son 174
haffde ey takit kotzsins skurdh oc
skiursl som war hans bodh abraam
oc allom therra ætmannom Oc hans
kona zephora vndirstodh thz
aff moyse tha griff hon sinom syni
the sinna skurd oc skar is ir al
dra hwassasta hwall at blodhit fol
a fothrena. Sidhan sagde hon til
moysen / mins sonar blodh haff
wir thu giffwit mik fore first
ningh sin Nw talar var til aaron
thu skalt gangha mot thinom
brodher moyse Sidhan motos
the a gudz berghe oreb oc fag
nade hwar androm oc kystos.
Moyses sagde hanom alt gorla
swa som gudh haffde hanom bu
dit. Sidhan komo the bade bro
dher atir j egyptu land oc kalla
do saman alla vitrasto mæn oc
ælzsto aff israels slækt Aaron
talade the ordh fore folkeno
som war herra talade til moysen
oc giorde gudelikt tekn fore fol
keno oc sidhan trodhe folkit oc
hyrde gerla at hwar herra mundhe
vitia israel oc at war herra haffde
seet therra nodh oc talskado gudhi
oc fiollo framlutu nidh a iordena

V. Sidhan gingo Oc dyrkado gud
the badhe brodher moyses

oc aaron in fore pharao konungh oc
sagdo Thætte ordh sigher war herra sialff
wir/ lat mit folk lidugt at offra mik
gudelikt offer vt landis. fore thy at
hwilkin man ther gudhi wil thiana
han skal skilia sik vidh ondha manna
vardskap. Pharao konunger swara
dhe thæm hwat herra ær thæn ther byu
dher iffwir mik. oc hwi skal iak ho
nom lydha Jak vet inghen mi herra
oc ey later iak ærn israels folk lidught
Moyses oc aaron swarado hebreis
ka manna gudh bodh os at gangha
trighia dagha ledh vt landis a ödhmar
kena oc offra vari herra/ oc warom gu
dhi ther til at os skadi ey sot ælla swærd
Konungin swarade thæm lockin j mith
folk aff nynne gerningh gangen oc
bærin idhra byrdhe inz thæn Sidhan
taladhe pharao til sith radh/ folkit
ær myket oc værir first oc skiws am
ökias the mer æn the sua nakra
roo oc hwilo Oc sva thæn dagh bodh
han allom sinom fogatom oc thæm j
wir sagho gerningena. lateen thæm
ey sua gras ælla halm ælla nakra
the ræmpne som the magho blanda
leer inz ælla tighil brænna/ vtan la
tin thæm sialffwa hænta hwar som
the magho finna oc rækna thot hwa
ro idher æn fulla gerningh oc thz sa
ma teghilstena tal som fore. Fogha
tane gorza som thæm ær budhit oc
lysa konunge budh fore folkeno Si
dhan lupo the hwar sina wæghna
om landit at leta sik ræmpne oc elde
brand Oc sidhan the gato ey fulkom
nat æn fulla gerningh som fore,
tha wordhin ther aurin/ barodher oc
hudhstrukne aff foghotomen Sidha

kōmo framste mæ aff israel for pha-
rao konung oc bardo sik mz thæsso
ordhom. thui vilin i swa gøra vidh 175
idhra tiænisto man oc giffua engi
ærmpne til gærningena oc ey halme
thy sidhir meer. Oc ærmfil rækning
hals thot hwaro mz os om gærni-
nga, oc thz idhra vardhom vi bardhir oc
hudhstrukne oc vrættelika giørs
vidh thet folk. Pharao swaradhe
thim som en omildir hera. I haffwe
got til toms swa som the man thr
hærlatt halda. Oc for thy sighin i swa
gangom oc offrom gudi. Nw visar
iak idhir annan wægh. Gangin oc
giørin edhra gærningh. edhir skulu
engin ærmpne giffwas til gærning-
oc tha skulin i rækna æn fulla gær-
ningh som før. Nw see the sin vanda
oc gangu til moysen oc aaron oc tala
til thera. Var hera vari rætter doma-
re mællan idhir oc waar. oc fore thy
at i haffwe gort os swa ledha fore
pharao konunge oc fyla oc fingit
hono swerdh i hendir at dræpa os.
Moyses gik thz fran thim oc til sin
hemeliken bøna studh oc talar til
vars hera. hera hwi vilt thu tyn-
gia thetta salugha folk. nw sendhe
thu mik thim til mere thwingh oc
til enkte frælse

Var hera talar sidhan til moyse
Nw skalt thu see hwat iak vil
gøra vidh konungin. han skal lata
thin lidhugha sidhan han haffwer kænt
mina valdugha hand. Oc skal han
gærna lata thin lidhugha bort aff
landeno. Iak ær then herre som op-
telika tedhis abraham oc ysaac oc
iacob alzwaldugher gudh æn ey visa-
de iak thim mit valdugha nampn. Ado-
nay. thy at iak fæste mina sæt mz thē
oc iættade iak thera aff clond chanaan
land som the varo gæster innan oc vær-
farade. Iak hørir israels ønkelika sukkan
vndir egypto konunge. Oc vil iak mi-
nas mina sæt mz isrl. oc æn iak ær
valdugher hera tha skal iak ledha idhir
vt aff egypto fænghilse oc frælsa idhir
trældom. oc køpa edhir atir vndir mik
mz høct vplypto arme oc mz mykeli
kom dom. Oc vil iak taka idhir mik
til thiænisto folk oc iak skal wara idhir
gudh. Oc maghe i tha vetha at iak
ær idhar hera oc idhar gudh som idhir
haffwir vtlost aff egyptu fænghilse. oc
inledt innan thz land som iak lypte
mina hand iffwir mz wald oc signilse.
oc loffuade iak at giffwa thz landh a-
brahā. ysaac oc iacob. oc æn iak ær
valdugher hera tha skal iak giffwa idhir
thz samaland til ægho

Moyses talade all thæsse samo
ordh til israel sona. æn thera hu-
gher haffwir litla ro æller ok ingha
aff tesso ordhom fore thera thungasta
ærffwode skuld. Var hera talade til mo-
ysen. Gak in fore pharao konungh.
oc sigh hono at han later mit folk li-
duct vt aff egyptu lande. Moyses
swaradhe for vars hera. Thu ser at is-
rel som ær mik olydugher huru myk-
lo myna mon pharao konungher lydha
minom ordhom oc hælst for thy iak ær 176
ey kringskorin i minom ordhom oc ey
wæl talande. Nw for æn moyses ta-
lar mz aluaro gærningh tha vilom wi
tælia hans slæcter. Levi patriarcha.
iacobs son haffde thre syni. Gerson.
kaat oc merari. Levi liffde. c. aar

xxx oc vij ar Gerson liffde c. aar oc
xiij aar. Merari haffde twa syni.
moli oc musi Amrat taak son hã
faste iochaber sina fadhers syster hon
fødhe hon aaron oc moysen Amra
liffde c. ar oc xxx oc viij aar ysuar
arams brodher haffde tre syni chore
naphog oc zetri Oziel ysuars bro
dher [haffde] thre syni. misael oc caphan oc
sechri. aron amon son. hã haffdhe
elyzabeth dotter aminadab aff iuda
patriarcha slaett syster naason sõ var
høffdinge oc hærtughe offuir sina slaett
hon fødde aron fyra syni nadab oc
abiu eleazar oc ithamar Core ysuars
son haffde thre syni. aser oc elcha
na oc abisab Æn eleazar aron son
han haffde son som het phinees.
Tharffe varo formæn oc førsto offuir
leui slaekt hwar i sino boskap. Tæ
dhã komo moyses oc aaron som
var hẽra bodh at tala føre pharao
konunge oc han orsakade sik at phara
o monde ey lydha hans ordhõ. thy
at hã haffde ey bringskurit maal
Oc ær thz merkelict oc tæckelikt ap
tir døme allõ thõ som warda for
mæn at moyses thok sua nødhugher
widh formas hedher oc orsakade sik
æ madha hã matte Æn sidhan
hã hørde ændelikã gudz vilia tha
thok hã badhe widh vandh oc æm
bite. oc throste a hans mæghti
oc dygdh som hono bødh Moyses
sua hælagher oc vitter han ræddis
at sæthias offuir andra mæn thuru
nyskit fool ær tha mæghter syndo
gher oc vanuita som hiarte kan
ælla vil gøma sina siæl oc længther
allã sin hugh oc astundan til at ta
ka widh annara manna siæla gømo

Oc ær thz dighter wadhe oc blygd føre
thy at han skal answara føre than
som tappas føre hans vanggømo lik
mana læriara thz blyghas widh
sith næpn før æn thz mina gersama
næpn oc kraft Oc æn maghu thz
meer blyghas som wilia vara siæla
læriara oc kunna ey wars hẽra bodh
ordha kraft oc the hælgha skript. oc
tha æru siælenar saar badhe lokli
kare oc wadheligare æn likamans
Var hẽra sagde til moysen Iak sæ
tade tik pharao konunge gud
oc aron thin brodher han skal wara
thin propheta Oc ær thz sant at thz
lwud. thz konunge foghate ær kon
dõs konungher ty at han lydher hono
sua som konungenõ siælffwõ Oc skul
lõ wi thæsta ordh vndirstãda sua sõ
var hẽra sigher os framme i bokene.
thu skalt wara a gudz vaghna oc
wisa aaron gudz wilia Aaron han
skal framføra wars hẽra budhskap oc
skalt thu tala til aaron oc aaron til
pharao konunge. æn iak skal harda
hans hiærta oc hã skal warda olydu
gher oc iak skal thz offuir hã mang
oc høgh iærtekne Nw ma nakor
man hugxa mz sik hwat skuld atte
pharao konungr bæra føre thz olyd
no som gudh harde hans hugh och
hiærta til Oc ma thz dærla nakrom
manne synas at war hẽra tilade ãnat
mz aaron i konunge pharao ordom oc
annat wisade han siælffwir konunge
nõ i hans hiærta Thz skulõ wi sua
swara til. Var hẽra hyndher [illegible] syndo
ghõ mãnom sina nadher oc wisar
hono sin vilia i hans hiærta. Æn syn
dugher mãs hiærta sigher optu nogh gen
nadhõ oc vilia fylghia bodho radhe

Oc haffþu nw fore giort mz thæsso
ordhino ffirst nadha bud framledh
oc hemeliit radh aff gudhi oc sidan
wardher hiartat æ swa myklo har
dare / at thz blöther enghin man mz
godho radhe. æn thot hwaro at
thz tidhis vtan fore hans ordom / oc
thz ma han enghin vita vtan sik
sialffwan Oc mz gudhelikom valdhe
skal iak ledha mit folk vt aff e
gyptu lande. oc skulu the egypto
man kænnas vidh at iak ær hra
Moyses war lxxx ara gamal
oc aaron haffde lxxx oc try
aar. tha the talado wars budh hra
skap til pharao konungh Moyses
oc aaron gingu in fore pharao ko
nungh oc tala wars budhskap oc si
dhan konungin bedhis iartekne
aff thim tha bödh moyses aaron
Oc ænskot kastadhe han vandin
sin fore pharao konungh / oc vardhis
vanden oc wart at orme Tha
tho konunge mæstara tala til sins
hra. wi kunnom æmuæl göra orma
aff vandom som the / oc ey ær thera
gudh wældughare æn war Sidha
kallado the a sina diæffla. Nw ær
thz sant at diæffla haffua myklom
naturlika krapt. ey tha swa at
the magha nakor thing skapa al
la om skipta mz sith iffwir budh.
vtan the weta vel mz hwars kons
krapt eth thing ma omskiptas i
annat Oc swa som en skebare tem
dher eld vndir en ketil oc gör thz het
som fore war kalt swa haentu diæff
la löndhka naturlik krapta / hwar som
the æru wndher himblenom hwilkom
thima the vilia. oc thim loffuas
at göra vndirlikh thing. Oc æru

fore thy vndirlik at the göra thing
litle skulo som naturen gör a mang
hom daghom oc tima mz naturlikom krafft
swa som en skebare værme vatn ok
vinther litla skudh mz elde thz som
ey vardhe varmt fyrri som ær wisth
aff naturen Alt war thæn sialffwa ga
vyndher iffuir naturena oc skipter ho
na iamskot vm som han skapadhe eno 128
ordhe Oc fore thy kallas han sialffr or
daunarks iartekne. Æn thz som göras
mz diæffla krapt ællær listughan man
na swa som alkimie gul / thz ma ey
heta iartekne fore thy at thz matte
samuledh warda aff naturin krapt
æptir sin skudh oc tima / vtan thz
kallas vndirlikh thing. thy at man
kunnoghe man vndra oc kunna ey fin
na huru thz ær swa vordhit Mæs
tarana kastado fram sina vandher
oc vandos thz oc vordho at ormom
Oc fore herdis hughsin i pharao ko
nunge oc wordho ey gudz iartekne
thot huaro swalghe aarons vandher
thera vandir fore thy at aldrigh magho
diæffla amfullkomlik nakor thingh
göra som gudh sialwir Oc ær thz
markiade at skunuo föddhis orm
aff orme oc ær than maktughare
Oc ma tekskons ormbe ey andra
ludh varda vtan sarli kan gudz
krapt oc ey haldher nakot thz dyur
som föddhis eet aff andro / Annor skons
orma magho varda mz diæffla krafft
som fore ær sakt Sidhan talade vær
hra til moysen Thynat ær pharaons
hiarta swa som thæs mans sæst ær
som adher oc vilia ey fore æn widh
ordan dom. Gak hond morghon
vila tha han gar til strandh oc tala
swa til hans Ordh oc hra ebreska

manna sende mik til thin at thu skal
late hans folk liwt aff thino
lande / oc æn hafthu thu varit olydh
ugher til thessa dage. Nw sigher war herra
swa til thin. nu skalt thu thing skalt
thu profwa at iak ær herra. Iak skal
plagha alt egyptu land / swa at alt
egypto landz vatn skal warda blod
watnen skulu oc rotna oc alle fiska
ne dø / Moyses giorde samuledh oc
æmskot æptir moysi budh. lypte
aaron moysi vandh / iffir egyptu
vatn oc forbannade bade bækia oc
siø oc vrndis alt vatn j blodh oc
flutu fiskane dødhe a vatno Oc for
matto pharao mæstara thætta tekn
oc war æn pharao hiærta æm twikt
som for æptir thessa plagho iffwir
egyptu landh gik

Vt herra talade æn til moysen
Gak in for pharao konungh
oc tala til hans Swa sigher war
herra. Lat mit folk liwt ælla
skal iak plagha egyptu landh nu
swa mangh frodom at the skulu
fylla thina sængh oc thina ø[]tha
oc thin vistahus oc all thin hws
oc sidhan alla thina manna oc thins
folks iffwir alt egypto land Aaron
hand lypte sina æptir moysi budh oc æm
skot hon[] mo frodhe aff flodho
me swa mangh oc ouadugher so
nw war sakt. Pharao konunger
mæstara the formatto thessa konst
nu diæfla krafft / Sidhan varder
pharao konunger swa illa widh at
han gitir ey tolt slika vro. Kallar
kallar til sik moysen oc aaron oc 179
bedher them bidhia for sik til sin gud
at thesse plagha matte atirwen

da / oc iakwr them at lata liwt fol
kit æn ha vorde fræls aff thesse pla
gho The bidhia for hono til gudz
æn gudh hørir æmskot thera bø
nir Konungen giordhe swa som the
mæ thy mykit got iætta for sik.
tha the vardha swikir ælla nodh
stadder giffwa goth tæstamentu
giffwa frælsi æn døgho folke for
lata sino owenom oc iætta gudhi
godha lifnadh. æn sidha thy the
ganga vndan tha vardha the ey bæ
tre æn for oc somir værre. ffor thy
at the æru owærdughe / at gudh
lyser thera hiærta sidhan som for
vardhan the vildo ey lytha hans
forsto nadher. vtan tholdo atir sidan
sin som the iætto for. fore gudz []
dugu Swa giorde pharao / sidhan
gudh lyfte sina hand oc plagho
aff hono. tha giff han ey hældir vr
gudz folk æn for War herra talade til
moysen. Bidh aaron lypta vande
oc sla moldena a iordene Oc æm
skot som han giorde swa tha var all
molde j egyptu lande flyghande
mygh Oc sattis a fæ oc folk nu sini
mykle vro at enkte gat vidh tholt
Pharao konungx mæstara profua
do at gøra samuledh oc formatto
ey Oc profwas hær nu at diæfla
magho enkte meer sidan gudh me
nar them. thy at æn mykit var fo
re at gøra frodhe som vsalt mygh
oc æn mera / oc formatto the thy so
mera war swa længe som gudh for
menade them thy ey Æn sidha han
formenade the naturlikan krapt.
tha formatto the ey thy nima Sw
do loffiar war herra them thy the ma

Tho göra mz naturlikō kraptō thy
at han vil ey älzstinge förderffwa
naturena mz synderne Studom för
menar han them at göra thz the mat
to alle mz naturu krapt före thy at
aen honō loffuadis at göra alt thz
han wilde oc matte tha förderffua
de han skööt alla wildena oc kōme al
la man j willo thy at enkte ware
thz iordhrikis wald thz iamnas
matte vidh hans klokskap oc natu
ru mäkthin Sidhan sagdo mästura
ne til pharao konung. Thenne moyses
han är gudz fingher oc för thy maa
han mera än wi. oc kallado han ther
han gudz fingher än ānan lim thy
at fingher är redast til at budha alz
skona gerningh Oc är thz märkelikt
at thera list foor wil j tridhia plago
na tekne thy at hedhne philosophi
vndirstodo mz naturlik skäl gude
likt wald som seerlika hörir til
fadher aff hymerike ther aldrigh v
mäghnas aff ath oc gudelika snille
som til hörir gudz syni thy at han ärey
barn aat aldri oc witi sins fadhom
gudelika godhwilia thäs halgha an 180
da Oc at gudz son skulde födhas
mz thäs halgha anda krafft thz
förmatto the ey vndirstanda thy at
thz var yffuir all naturligh skäl oc
tha fingo the ret at fäkla oc näm
do then halgha anda rätto näpne
swa blinde som the waro Oc kallar
the halgha kirkio then halgha an
da gudz finger thy at hans godhnh
trawar mange synduge manz hiar
ta oc stingher thz til thz kärnis vidh
sik Nw hardher vardher pharao si

dhan som för oc ofdrungher gudhi Var
hra talar sidhan til moysen Stat
vp arla som först daghas oc mööt
pharao konunge vte widh strandena
oc sigh at iak sigher honō swa. lat
mit folk lidhucht at offra mik offer
aella skal iak sända yffuir thik oc thi
na man oc yffuir alt thit folk. oc
alt egypto land vtan iessen allzkona
the flughur som illa aeru oc mensa
na swa som getugha aeru oc margha
andra oc skulu göra thik swa mykla
vro at all iordhin skal rotna aff the
oc ryka som fulasta för Oc skal iak
tha swa skilia at thit folk oc mit at
enghin mensan flughu skal finnas mä
dan j allo iessen Thenna sama tekn
skal vardha morghon Var hra hal
dher sin ordh oc latir kōma tessa thu
gusta plagho Tha lat pharao kal
la moyses oc aaron oc bydher thm
oc allo ebreisko folke at offra gudhi
j egyptu lande Swa gör oc hans mäs
tare diäffwlin vidher sina fangha
han latir mangan man göra godha
gerninga giffwa almosa. läsa godha
böne. mödha sik til kirkio oc liffua
tha j gudelikō syndō ondo liffuade
Thässe offra gudhi j pharao lande
oc walde Oc är thz märkelikt
at war hra kuskade swa mykla kal
de vndir sik mz swa krankō oc li
tins maghande thingō tha han
plaghade valdughō konungh mz flu
ghū oc frodhō för ty at swa matte kal
din bäst kännas widh sik tha hō sä
sin starklek mōt kastadan vndir the
thing som minzst magho Allas
matte var hra haffwa plaghat the

mz brødhū ælla leomi oc andrø gry
mō drykkiō oc fisklō. Oc ær engin swa
vtlænskir at han ma ey thot hwa
ro vinnas aff tharu mykla ma. Ma
dhā flughan førvan pharao konung.
Moyses swarade pharao konungh.
Ey vardher swa. vtlændis skulū wi
gudhi offra. føre thy wi skulū thz
dyur offra varō herra oc gudhi som i
egypti mæt dyrken føre gudh / thy at
mykit skiffiwas mz vadhra hwffnode
oc thy haffwe i stynghi vidh drapa
fulær oc vadhra. Oc offradhō vi fra
man egypto mana asyn tha tyrff,
do the os thæl mz stenū. Wi skulū
ganga thrigghia dagha ledh vt aff
thæro lande oc thz offra varō gudhi
swa som han bødh. Pharao saghdhe
til moysen. Jak later folk i ledh vt
lossivm mik thz at i farin ey langt
bort. Thæssa same sæt gør hans
mæstare dieffwlen vidh thz folk so
skiffar sik fran paskar oc haffwa
thughin atir at sinda æptir paska
na. oc swa swa atir vndir hans
valdh. Moyses ginghi vt fran
pharao konunge oc bidhna før hono
til wan herra. Oc giffiō os æptir do
me hær / at bidhna væl føre varom
owenō. Oc æmfbot han haffde swa
bidhit tha war all flughna plagha
swa forgangen at aldrigh var en
flugha æptir i egyptū lande. Pha
rao hiærta war æn æmfbot
oc hart som før oc wilde ingalundh
æn lata longha thæsso swie. War
herra talar til moysen. Gak in føre
pharao konung oc sigh honō at

moyses swarar

swa sigher ebreska folks gudh oc sæ
lat mit folk houngt at offra mik
mz fralse vtlændis hal ler thu an
thin longhir oc thwingar tha skal
mī handh oc mit gudhlikt vald
varda iffir alla thina mankir oc
wir alla thina hæsta oc asna oc
vlualda faar oc nøth oc iffwir al
thz fæ som liffwir i egypti landhe
vtan iessen oc skal falla alt sama
nidher sten dødt oc skal enkte thz de
alla skadha som isrl' sym agha swa
at ey skaghar thera minsta nakke
War herra haldær sin ordh oc kombir
æmfbot tessa plagha som moyses
sagde pharao konunge at enkte liff
de æptir aff egyptu fæ oc æn haller
dir sin hugh som før a mot gudz budi
War herra talar til moysen. Gak in
før pharao oc tala til hans. Swa
sigher var gudh / oc var herra lat mith
folk houngt ælla skal iak plagha
alt egypto landz folk mz boldom oc
varblædhrō a thera vpa liffwe. Si
dhan thæsse plagha kom tha dughde
enghin lækedombir / oc pharao ko
nungx mæstara the varo swa ofbre
aff boldō oc var blædhrō at the gin
to ey standhit føre pharao konung.
Pharao konungh later før sik kalla
moysen oc aaron oc sigher aff thin
herra mange man ælla hulkir al
la hwarskons folk / skal bort fara
qwinno oc karla mz barnō oc fæ
oc enkte skal æptir vara aff allo
thy som til hørir isrel sonū. Pha
rao swarar honō. hwar ma ey thz
vera at i abtin illa at gøra oc ry

ma andelika vndan idhro rettom hærra
oc til vara owena Ormina oc barn
oc alt ithart fæ wari qwart æptir
j egyptu lande. æn barmæn the
magho fara ensampne Moyses swa
ra pharao konunge Iak swær iffwir
gudz liff oc sanctum som gudh liffwir
tha skal aldrigh en foter vara æp
tir aff allo thy os til hørir före thy
hælst at wi skulom göra offir gudhi
aff waro fæ oc vitom ey göra hwar
skons fæ för æn wi komom til vau
offir stadh. oc gudh siælffwer visar
os sith offer Pharao konungher bi
dher moysen bidhia för sik oc rættar 132
them londgha æn han vardher lön
gher aff thæsse plagho Tha hardhe
pharao sin hugh oc hiærta gen gu
di siælffwom oc ær thz merkelict oc
gudelikt æptirdøme at var hærra
hørde bön fyri them mane som han
wiste owardugha. oc ey munde hal
da thro widh han Sidhan tilar
war hærra til moysen Gak in före
pharao konungh oc tala til hans
swa sigher var hærra ebreskra mana
gudh lat vt folket lovet at offra
mik. Alla skal iak fulkompna pla
gher leggia iffwir tik oc thina
mæn oc thit folk. at i skulin för
faras aff werldine Iak haffwir
skipat tik thz til at iak skal thee
mit gudelika wald iffwir thik
oc mit nampn skal fræghas thz
aff i allo iordrike. hallder thu
æn mit folk oc later thz æn ey
mit folk lövgt Se nw i morghon
slikan thima skal iak reghna

lata mykit aff himblenom slikt
haghil som aldrigh var j egyp
tu lande för sidhan thz bygdis
först sine Oc alt thz som vte var
dher stat a markene skal fördarff
was folk oc fæ korn oc barne
Alle the man som nakot ræ
dis gudh. læte sith fæ vndher
husstak oc holde sin thion oc sik
siælffwa inne Andre förgløymdo
sik oc försmado oc fingo skada
Annan morghon reghnde samma
haghil oc eldh thordhum brøstir
oc matte tha pharao konung
see oc høra hwar hans hærra ko
mer blixom oc basunom oc för fæs
alt thz vte war stat swa görla
badhe folk oc fæ korn oc bar
ne græs oc alzskona thræ. tha
swa at ærsædena matte nytta
æn i iessen kom aldrigh en hagil
sten. Slika plaghor magho the
rædhas som atir halda gudz offir
oc tionda. oc the som hindra thz
som andre man gaffwo gudi oc gud
tiænisto manom hwar före swa
skal Pharao konungher kallade
moysen oc aaron oc sagde til the
ra Iak syndade nw mz thy at iak
wilde ey nu ordh vidh taka. hærra
gudh han ær rætuis oc iak oc mit
folk vi ærom grymmir oc oguddelikir
Oc ær sompt inan pharao scripta
malom skælika sakt. oc som ofte
ka sact tha han sigher iak synda
de tha sigher han skælika thy at
hwilken man som fuar at bryta oc
böta oc gangher swa oc göre sæth

mz gudhi oc gør ænnan thinna the sa
ma syndh / tha skal han ey atenasto
sighia j sinom skriptamalom iak haf
wir gort tessa synd. vtan iak haff
wir gort skriptabrut swa opta oc sua 183
opta / thy at skriptabrut ær en the va
delikasta dødeligh syndh. thy at hon
othakka gudhi føre himerikis nade
oc hælsamlikis dom oc før skuldar ey at
fa nakon tima himerikis nadher sidan
swa mykit som hon førma. Tha oc thz
pharao sigher at gudh ær rætwis tu
lar han a mot them som swa talar j
sinom skriptamalom Iak førmatte ey.
ællar iak kunne ey bætir oc røgtha
gudhi at han gaff them ey dygdh oc
kunniste oc orsaka sik siælffwa oc hyn
gha. før thy at gudh haffwir giffuit
hwariom manne at wita sidhan han
ær kome til sin aldir hwat wel ær
gort ællir illa oc siælffs wald at wi
lia got oc illa Æn ey skulde han røg
ia flere æn sik siælffwom vtan syndin
ware giordh mz them manne ælla ko
no som ohørlikast ær at synda mz
Oc tha swa kombir til tha skal sigh
ias thera vixlir oc wald alla lyffuat
oc tighia thera napn oc hus Pha
rao talar framer til moysen oc aro
bedhe gudh føre mik at han frælse
mit landh aff haghl oc thordunna bras
kom / oc dwælms aldrigh hær længir
mz byggningh oc iættade mer oc
bødh æn the beddes før aff hans
gødhwilia / the bedhos vij dagha
frælse thz war at gangha thre da
gha bort aff landeno / oc hin fiær
da gøra sith offir. oc andra thre
dagha atir koma Nu han bødh
them nw lidugha wara aff sine ham
de alla swa oc thera dagha oc aldra
thera afkomdh. oc thy skulde man mz
godho føreseo ey swa før swa litla bøn
at byndha wt sidhan mera Tha ma
ghom wi vndirstanda mz syn dagha lo
pe ævinnelikit frælse. thy at alle syn
warldena aldra gangha oc lidas a
syn daghom oc syn nattom. thy at aldrig
varda tha flere dagha ællir nætir
fra adame oc til doma dagx Oc
æru thætta en skal hwi nidhar halda
siwnda daghen hælagha Moyses
swarade pharao. først iak gangir
wt fra thik oc iak lyptir mina hændir
til himils tha førganga skot haghl
oc lyghnir oc thordwna braskir / thz til
at thu wti at gudh ær iordirikis hær
tha wet iak wæl at ey rædhis j.
thu ællir thine mæn fullkomplika gud
Sidhan moyses fullkompnade sin
ordh oc swa iæt tha broth
pharao sin ordh oc økte swa synd
oc hærde sit hiarta swa som før war
hærra talar til moysen Iak hærde pha
rao hiarta thz til at thu maghe sigh
ia thinom barnom / oc thinom barna bar
nom oc hwar sino barnom framledh hu
ru opta oc mz hulkom iærteknom / iak
brøt pharao konungh vndir mik thz
til at j skulen sannelika prøffwa oc
wita at iak ær gudh oc hærra Oc æ
thz mærkelikt at iordirikis waldh
kænnis ey widh himerikis wald vtan
sik vtan særlika gudz nadher oc hælgha
iærtekna Sidhan gingo the moy
ses oc aaron in føre pharao konung
oc saghdo swa / tæsse ordh sigher hær 183
hærra til thin hwru længe wilt thu

wara olydughir oc ey falla til fota
vndir mit wald. lat mit folk lidugt
at gora mit offer. vilt æn gen sta
da tha skal iak wisa a thit landh
locustus som ær litit dyur oc haff
ir langha æptre foter oc skal thz
dyur gora tik oc thino lande bade
skada oc vro. skadha fore thy at
thz skal odha man husom oc vtan
at thz haghel oc lygnir leffdho.
vro mz thy at the skulu krypa he
melika in til thin oc thina mana
oc fylla thin hus swa. at slika pla
gho saa huarte thu ælle thine for
fædhir innan egypto lande Oc tha
ghir moyses haffde sakt tessin ord
tha wande han sik wredhan fra
pharao konung oc vilde bort gan
ga. Pharao konunger mæ tulade
til sin hera. huru lenge skulum wi
thola badhe skam oc skada thz ær
vart raadh oc bon at j latin tes
sa mæn lidugha at offra sino gu
di. huat ey sen j at egyptu land
forderffuas Oc æmskot war moy
ses oc aaron atirkallade til pharao
konung. Than tulade til thera ffa
rin hadhan oc offren gudi oc sighe
tha for mik the mæ thr fara skulu
Moyses swarade wi skulum fara alle
at mæn mz vngu folke oc gamblo
sonom oc dottrom, farom oc alz kona fæ
hiordum for thy at mz vardhir wars
hera en mæsta hogtidh Pharao
sagde til moysen, swa varde gudh
mz edhir som iak lætir idhir thæssa
lvnidh lidugha / oc aldrigh ætlar
huem ma thz iæffwa at j aktin
mæsta ondzskap at rymma vndan

ræddo hera. ey wardhir swa / farin
barnmæ ensamu / swa vndirstod iak
forst idhra bon oc æmskot waro
the vtkastade aff konungx ogesyn
Sidhan lypte moyses sina handh
isfwir egyptu landh swa som gudh
bodh. oc kom æmskot flyghande
storuir swa at swedh at kunbeno
en dagh oc ena nath oc bar mz si
no blæst swa manga locustur at
the fylto alt egyptu landh. oc od
du mz rotum korn oc kærna oc
hiuntna thz som warte mz bla
di oc blomstre som for leffde ha
gil oc lygna Tha skyndade pha
rao oc lat kalla moysen oc aaron
oc tulade til thera Iak syndade
oc ær iak saker widh gudh oc idhir
Bidhen æn enidh for mik ath
hera gudh frælse mik aff tessom
dodh. oc aff tesse plagho som ey
ær bætir æn dodhir Oc ær thz
mærkelict at iohannes baptis
ta liffde widh locusta hulo / æn
pharao konungir rædhis at locus
tur wordo hans dodhir Oc vilde
gudh thr mz tekna at thz som gudz
owenom tykkir wara gennardo
thz tykkir gudz venom wara hugh
nadh oc andelik fodho / oc war pha
rao hær om dare at han bedhis
aff tessa werldz likamma dodz fræl 135
se som skot lidhir oc lykttar andeli
ka alla iordirikis ysæld / swa som
ær hunghir oc tyrste, sot oc arffw
de misiærnnadhir oc all olykka oc
bedhis ey hælodhir nadhe aff siæle
na dodh j hælwite, som byrias al
la ysæld oc ændhir aldrigh / Moyses

gik wt fra pharao konungh oc
ærmskot som hā badh swa bön til
gudh tha kom væstan wædher oc
blæste alla locustana vt i haffwit
swa at ey war en æptir i allo egyp
to lande pharao var ærn hardher
sidhā som för

Var hwā talade til moysen lypt
thina hand til himils oc ærn
skot som han giorde swa wart myrk
iffwir alt egypto land / aff swa tiokko
skyiom at traffwa matte mz han
dom thre dagha oc tre nætther / swa
at engin saa annan oc enghin rör
dis aff them stadh han war i stad
dher / Æn hwar stad som isræls söner
bodho ther war lyws oc tedhe war
hwā egyptu mānom mz oghna
myrke. hwrt mörk oc blindh va
ro thera hiærta oc visade them
at the waro slike man som vtan
¶ pharao swarade farin oc offre
idhro gudhō mz konō oc barnom
æn faar oc idhart fæ skal æptir va
ra Oc ma hær mærkia at fæ oc
godz göra manz hiærta blint.
Moyses swara hōnō / thu skalt oc
vtgiffwa alt ther som ma offras gu
di. swa at en kloff wardher ey æptir
hær aff allō warō fæhiordū / för
thy at wi vitō ey hwat offir gudh
wil hælzst haffwa / för æn wi komo
til wan offer stadh ¶ pharao hær
dher sin hugh oc hiærta oc wilde
ey isrel lata lōugha. vtā taladhe
til moysen mz mykle wredhe i skak
fiærran aff mynom oghō. hwilkin
tima thu seer mit ænlite atir tha
skalt thu dö ¶ Moyses swarar swa

skal vardha som thu sighir oc aldrigh
see iak tik sidhan Oc skal thz swa
vndirstandas at moyses saa aldrigh
sidhan pharao konung vældughan i
sino rike Æn hwar dagh ma moyses
i hymerike see pharao i hælwite oc
alle hælghe man i hymerike / magho
see æwærdelika i hælwite oc gladias
aff gudz owenā hæmdh / oc mæst aff
thy at gudh frælsade thē aff thera
wardskapi swa opta som manghō
aff thē kombir i hugh / hwru nær
the waro optelika thē sama vada

Var hwā talade til moysen æn skal
iak haula pharao konungh mz
ēne plagho / oc sidhan later hā idher
lōugha swa at han wrækir idher
mz wald aff sino rike ¶ Æn thu skalt
tala til isræls folk at the taki gulkar
oc silfkar at lane oc gör semar aff
egypto landz folke / hwar aff them
som næst hōnō bor. æn iak skal sti
pa idher thera godhwilia æn om
midhia nat tha kombir iak i egyp
tu landh. oc ærmskot tha dör hwart
thz första barn / som i egyptu lande
ær gamalt æller vngt. swa första
son pharao konungx / som thera
ambuta som staar oc mall widh
qwærn Oc wardher tha swa myk
ōp oc gratir oc illæte iffwir alt
egyptu land som aldrigh vart för
oc ey wardher sidhan före doma
dagh. thy at tha mon mæst illæ
te warda ¶ Æn hwar som isræls sym
boa ther skal thagna mizste rak
ke / Tharinna budskap sende moy
ses konungenū / oc sagde swa si
dhan. tha thæta wardher tha skulu

thine mæ koma til mín oc falla a kne
före mik oc sigha swa Far thu ok
fyrdh oc alt thz folk thu æghir / thz
til manna oc lyde. sidhan skulo wi
fardhas Nu tha moyses talade si
darsta sine tha skuldis han vredhir vid
konugen Oc var moyses wardhugh
ok pharao konunge mañ oc allo
folkeno. Var hærra sagde til moysen.
Nv vardhir pharao ændelika mik o
hyrdhugher oc æn ær hans hiærta æm
hart som för

Nu för æn israels synir fara wt
aff egypto lande. tha taladhe
var hærra til moysen thænne manad
skal vara ydhar förste manader in
nan aars räkningh. thz war marzig
manadhir. Innan martius vart wæl
den skapat oc a thæn sama dagh som
adam bir vart skapadhir oc syndade
tha vordho israels synir frælsir aff pha
rao konunge valde Oc teknade the
ra frælse alla wærldinna frælse aff
diæfwlsins valde som gudz son fræl
sade os aff ok sino dödh Oc för thy
vilde han oc vp a thæn sama dagh
födhas i modhir liffwe ok waro madom
Oc vp a thæn sama dagh thola sidan
dödh före adams syndh Oc a thæn sa
ma tima daghsins som adam synda
de thz ær varfru daghir i fastone. oc
ær ty han værdelikir iffwir alla da

Sidhan bödh war hærra moy/ sha
si oc aaron at tala widh alla israels
synir thæsse ordh Thætta skal varda ydh
ir sidhwænia mu oc hædhan aff. tion
da dagh thæssa manadha skal hwar man i si
no husom ætth lamb intaka / hwilkir
man haffwir mynna mantal i sino huse
swa at han förma ey at æta lamb ok

thz aat eno mäle tha skal han taka
aff sino næsta granna hion at lame
lamb skal vara ulit oc kaslyus
Om thæn sama matta skulin taka
oc æt bidh oc göma thin badhe ine
liket om fira dagha Oc fiortande
dagh thæssa prims aat quælde tha
skulu alla israels synir drapa lamb
oc offra gudhi The skulu taka aff
lamba blodeno oc smita badhe i
warmeer sin oc thæskullda oc vtærmer
oc iffwir dörinne Oc om the nat
skulu alle israels synir æta stekt lam
ba köt ok thz brödh aldrigh kom
bir dreegh widhir oc ok beskom lac
tuko Ok skulen ey æta thz raat oc
ey sudhit ok watn ælla nakralundh
til boet vtan ok elde stekt J skule
æta thæs huffwodh oc fötir oc in
mæte oc alt gödela Thz skal enkte
leffwas aff til daghe. lewes thz na
kot aff. tha skal thz til asko bræn
nas Then tima i skulen æta
thætta lamb tha skulin i gyurdha
ydhir om lændena J skulen haffwa
sko a fotom oc staff i handom oc æta
raskelika fore thy at waars hærra paskar
æru oc han iffwir fardh. thy at iak
skal the nat iffwir alt egypto land
fara at drapa hwart thz försto
barn thz hittis i egypto lande ba
dhe fæ oc folke Oc skal iak fördarff
wa alla egyptu landz affguda / oc
pröffwa thz ok at iak ær en sanne
hærra. lamba blodh skal wara i al
lom ydhrom husom oc tughar iak for
blodhit tha kæns iak widh ydhir
oc tha kan ydhir enkte skadha ok
egypto mannom Thinne dagher
skal vara ydhir aminilse hwart

137

aar æpthe annat · oc skulin j tha halgha
hælghan ær inz en lifswir æptir annan
Innan the siw dagha skulu j æta thz
brødh aldrigh kom dræghth widh ælla
syra Oc taghar førsta daghin skal
enkte thz finas til fødho som ær syru
blandat oc hwar som thz æter innan
the siu dagha hans liff skal fordarff
was oc skilias vidh hælgha mæna
samfwndh Første daghin oc siunde
the skulu vara hælghaster oc iæm
nir at høghtidh · oc skulin engha gær
ningh gøra a them daghom vtan the
eno som tarff til fødho thz ær at matboa

Huat monde war herra vilia inz
thæna sidh ælla hwat war hono
meer om lamba blodh æn om annat
ælla minde var herra ey kænne eth folk
aff andro Oc æru tesse ordh oc the
ne sidhir hagoma fül oc laters aru
ni vtan thz tekna nakor ærlekt an
delikt thing Oc for thy æru iudha
vttstolne oc hemskir som halgha
tessa sidhwænia · sidhan herra tekn
ar komet the blinda ægthom oc gan
ga j myrkre sidhan solen ær vpprun
nen twægga skalma oc sputta vth
karnan Iohannes baptista førsta
han saa var herra j iorderike tha
sagde han til sina kænesuena Thæ
gudz lamb see thæn thz bort skal
føra verldena synd · Moses haff
de læsit ysaiam · ysaias sagde swa
til gudhz aff himerike · Sænt vt
lambit som warda skal iorderikis
herra aff the ødhmarkene · for thy
at thætta signada lamb thz var tek
nat inz tesso lambe som israels sy
ni offrado oc ato for æn the gingo
a ødhmarkena · oc kallas gudz
lamb for the skæl som giffwin varo
for · tha wi taladhom vm thæn vædhur
som abraham offrade fyri ysaac oc
æn skulu framer giffwas

Nw haffwm wi henint skælena inz
vilia wi æta karnan · var herra
kom palmsønedagh til ierusalem
spaker som lamb · oc førsta daghen
toko the iudha vidh hono swa som
vidh sino ætta hera Sidhan mod
do the han fira dagha inz awttis æ
dhom · oc fæmpta daghen byriadis
a fiardha daghesins qwælde tha dra
po the han gudz offir for wara syn
der oc en kidlindh inz lambeno For thy
at war syndugh natura hon løste sin
gialdh inz gudz sons dødh · oc haffdhe
gudh fader thz fore sillare æn adam
wara dødh Oc skotast ma swa sighia
at adams syndh do inz gudz syni · tessa
lambsins kot tekmade wars hera hem
me a altareno hwilke man som kæ
nis widh at hono ær dyghdh faat tha
han skal gangha til gudz altara · tha
skal han bedhas hialp oc raadh aff
sino næsta grana · thz ær sino scripto
fadhir som næst boor hans sanni · oc
kalla a hælgha mæn oc ænglæ thy at
theræ husbonde ær gudh siælffwer · oc ær
næste grane som boor j gardhe inz oss
waro hiærta inz gudz licama Twi skul
lom læghia hans blodh oc pyno iffwir
twægghia aara ingangh thz ær badhe
j munn oc hiærta oc iffwir dørenar
thz ær at idhna thz sacrament føre
gudz skuld som offrit oss ær oc ey for
offers skuld ælla loffs ælla nakra werde
rikis wyrdningh · thz skal ey ætas raat
ællar siodhit j watne vtan stekt j elde
For thy at man skal ey ohwcadhir gaa
til thz sacrament oc ey inz ostadelikom
godhwilia · oc ey for loffs skuld ælla

alla frestadh vtan myz betrnade gudz
alsthogha. Thy at andelikh fødho.
skal oc tekas oblandat myz wtwardis
fyrsth som sik ær at drikka / oc siut at
stalla oc myz bethan tweghia før gamula
syndhe. Nw hulikin vndhirstandom wi
lyfs gudz myz fotom hans mandom. myz in
gifftis alla gudz som j the helgha kirkio.
Oc than j them skipado sacramento giffuu
os gudz son sin gudom oc mandom. oc gør
oss sina barnsto swi oc andelikom hiin.
Vi skulom oc ætta thetta lamb j ena natte
na før aredaghas. før thy at vars hera
gudombir ær war andelik fødha / vndi
sacramento likwisa oc mandha wi liffuom
man thesso werldz myrke. Nw skolom
os daghadis gudz rendhe. tha sum vi at
se han sialffwan swa som han ær vtan
all likwisa / oc skolom ær ha ewinnelikha
vtan all tekn oc skyul var renasta fødha
oc fwghadh. Oc ær thz marchelikt at the
gudz wini som waro fyri wars hera byrd
the liffdho andelikha widh ensampn tekn
oc tro. oc ey var them lamb vtan tekn
ensampt / Nw wi oc alle gudz wini er
ter vars hera byrd liffuom widh tro oc tekn
oc tha ey ensamin thy at vndhe them er
skinadh hwilkom / swa som væt sigh uedha
sacramentz haffwom tekn oc lit oc myrkelik
af brødhe oc vine. vnde thesso likwiso
ær sanneliga wars hera likame myz liff oc
sial oc gudom. Nw tagha wi swa hwar
til ymerias. tha værde var hera var
fødha oc fwghadh vtan all skyul oc likwisa

Moyses talade all thessa ordh. Oc
fyrri allom aldrom oc witurlikom israels so
nom oc sagde swa til thera / Ingen go
mal thes sælle mænnikia vtan sæpita menan.
Oc tha swa hwar spyria hwat thz skolo
wænia skal. tha skulin j swara them oc sig
ia at thz ær vars hera pasha oc offer.

aptir thy som var hera forra i egyp
tu lande. plaghade egypto men.
oc frælsade os. Nw mindhis nattir
til gudeliks vald i egyptu land oc
plaghade them samuledh som moy
ses haffde forsakt swa at enkte
var thz hws at ey laa nakor man
dødhir i. ewinnelik pharao konunge
zelste son swa som ambutmson el
ler fanga. Tha stodh pharao vpp
om nat oc thot aff sinom sæng oc alle
hans men oc optu oc ratto illa / oc
komo alle til moysen oc aaron.
oc badho them myz ødmiuko bønom
bort fara myz fæ oc folke konum oc
barnom oc hwat thz som them tilhør
de oc sagdo swa / skyndhen idher bort
aff landeno. alla moghom wi alle
dø oc nødhgadhe them bort at fara
oc badhas thera sighnan oc venskap
Israels synir toko guldkar oc silffkar
oc sødha at lane aff egyptu landz
folke. Oc skulin wi her vndirstanda
at engin ma koma myz sik som
at sina affuondis lønom oc gudzhus
ser for idher aff annars ofriidh om
hond som ægha. Vtan hwat som
gudh før haffwir bywdhe tha man
hwar ma swadhlos gøra. en thet
hwaro at thz ware alla syndh.
thy at han ma all skipila om sik epter
thy som alt skapade oc skipade. oc
haffde han nakot thz buden som
før war forbudhit / alla nakot thz
før budhit som før war budhit aff
hanom tha ware thz ved groft som
hwar syndh / oc thz swa som vm
er weldoghe swa ær gudz wil oc
waldoghe. han haffde oc giffwit
guld oc silff egyptu manom som hær
war giffwit alt hwat som the ær

gha · oc haffdhe the fôrgiort vid
han · liff oc godz före otro skuldh
oc thy giordhe vär herra enkte amot
them ther han skapadhe vtan han lösthe
mz · Oc halt thera giärdh som the
waro skyldugh · the the ärffdo
ther haffde före them

Vi maghom oc vndirstanda
mz · störsom goodha kome
... oc vitir ordh · oc mz egypti
männom hedhna mästari som skriff
nadho marghar böker oc bianda
... ordh mz visdom oc harghöma mz
wantro oc godhom kännedom / oc huil
ken tima vi fam at läsa thera bö
ker ... höra tha skulom vi fästa
mz os thera visa ordh oc godhan
kännedom oc ... bliudande
thera wantro oc ... · thäta
kom vi at lane gulkar oc silffkar
oc latho thin ... thera lär

Nw fira israels synir Egyptor
... aff egypto lande om thä
tima dagh ... som thera fä
fedher israel kom först j egyptu land
mz sinom sonom / oc waro nu swa mä
ge ... at the ... fäm
hundrat tusandh fotgangara v
tan qwinnor oc barn · oc annara
slaktu folk ... oc karla ...
... moyses wilde ey rekna
oc waro nu ledhin · ccc · oc xxx ar
... oc tolff patriarcha komo
til egyptu landh · Thässa nat är
... oc skal mz ... hal
las ... en lifftid äptir annan

Thz är pascanat som war herra
giordhe oc lät warda swa mang 190
... oc ...
... at doma daghe mon

varda tha the sama nat · ... ey til
den alla sina ... fulla / Oc tha
skriffuas aff gudhi at hans werk äru
all fulkomen · oc är thz wel skälikt
at alle män taki sin dom vp a thän dagh
som förste män var skapadher / oc alle män
varo atirlöster oc at gudh dömer män
oc giffui sinom venom ... likama
a thän sama dagh som han thok ...
likan likama · oc wart ... ma
tha ... ey ... en ... warma
for thy at war herra sighir at enghin vet
aff them dagh ällar tima vtan gudh
siälffuir · oc är thz skälikast j thwario
som gudh wil haffwa

Sidhan pharao lät folkit löst ·
tha vilde war herra ey wisa them
vägh in genstan jffuir philistim landh
for thy at the varo stark land oc män
them vidh oc kunno därla ... var
da mattan israels sona oc thera · tha mat
to oc därla israels synir vantrösta sik oc
wända atir väghin til egyptu landh
vtan visadhe them om kringh jffuir
langa ödhmarkir / langa vägha oc
... fram mz haffwno Moyses
fördhe mz sik iosephs been som han haff
de badhit · thy at alle hälghe män synir
vars herra bidhi ...
them hälghe ande visade them at gudh
som skulde ... oc ... Försthan nat
lagho the j socoth · oc andra natt etha
som ... ödhmarken · Än var
han thera ledhe war herra oc visadhe we
ghin om daghin mz eno marktekno sky
a stolpa liknadh som the sagho a fram
före sik · oc var thin til skygge oc swala
för solennar heta · An om nattena ledde
han them mz lighiande eldz j wedhrens
före tha / Oc äptir thessom thweim skuldo

the ganga Oc hwilkē tīma thær thē
sama sky fōr giber| Swa at the sagho
thz ey ældæ. at eldēn skulde om natt
tena tha visto the at thē skuldo the hin
las. oc ey lypta sin watn fōr en annig
ghia thera wedhis Oc ærinskot sō an
tighna thera wedhis. tha skuldo the j
samo stund rypta watnen oc færdhas

Gudz ælskoge ær he Oc ey før
tare en elder thy at watn slæk
ker eldz sins hita. en hwarte watn
æller nakot gēnardha slekkir sulbo
me gudz ælskogha swa som wi pröffwo
wiz halgom mannom. Thz pröffwas oc
thē wiz at mȳna lyus| lyser ey sidha
mera lyus siælft. swa som pröffwas wiz
stiærno lyus oc solēna| Swa oc hwar
som hittis gudeliker eldhē oc ælskoge
thē skadar ey naturliker elder| en thot
hwaro at nakor man bastas wt a baal
swa som sanctus laurentius oc sanctus vincentius
oc andre martyres| som swa hete varo
inan wiz gudz ælskogha at the wldho
wiz gladi then naturlika eld som vtan
brende Oc stundum bando hā ey wiz allo
wtā leko oc swingo j brinnande baal.
Waar tro hon leeas widh thy ffōr thy at
swa sō wi sem solēna lyus gynō stæn oc
tha ey swa lyust som solin thē wi sagho 191
oppenbara sialffua| Swa vndirstan
dom wi oc gudeliko thing wiz wattetro
oc vitthō samuelika at swa ær Alli
hwilkin oc hurū sötir hā ær oc hans
wærdzskap| thz ærom wi owærdughe
at veta fōr en han vil sialffwō thoas
oc skina offwir os. wiz sins æro lyus
wart hop oc tröst til gudz nadha tek
nas| oc wiz elde thy at han lyptir sik
allaledh vp til himerikis. swa oc wiz thy
som varda iffwir oss aff there watto

som solēna gizla lypta nadhā wiz sik
gen hwmblenō. swa vil oc wart hopp
æ lypta sik til gudz nadha Oc haffwū
tröst aff thy at gudz ælskoge haffwir
skilt os widh werdhenes ælskogu oc
giffwit oss tröst til himerikis aff sina
nadha godhgerningō Thesse thry dyg
de tro oc tröst oc gudz ælskoghi hattas
gudelika dygdher fōr thy at the ledha
oss iffwir werldena til himerikis
swa som elder oc sky ledde israels syni
iffwir ödhmarkena oc til thz helgha
land som fōr heet canaan landh

Nw tiilar var herra til moysen XIV
Nogh israels sonō at the riffwa
sin watn oc vandhe sin wægh atir
j gen narmer haffwino oc satia sin
wattn j then watn stadh sō kallas
phiairot. mællā magdala bergh oc
widha haffwit fōr thy at pharao ko
nugh tænktha at han læt tolkē løn
gta Oc hans men sighia at thē war
mystir orwadh. oc trösta sik at sin
ga thū mællā ödhmarkena oc haff
wit Oc hyndoskē oc alt sith hærskap
sex. c. orloghe vaghna alla plan
kadha som burghē fulla wiz folke
oc alla andra dældir vaghna som j e
gypto landhe waro oc alla sina hær
tugha om kringh oc thera wardskap
oc skynda nw fast æpthē israels sonō.
at fangha thom

Nu faa israels syni at see pharao
konung oc allā hans hær æpt
sik farande oc warda mykit rædde
oc the som rædasto varo tho talla
do hwar til annan Monde ey læ
ghē stada vara j egypti lande hum
mattō wi ey thē dö oc ræddhas| oc
ey ledhas wt a ödhmarkena at dæ..

pas oc ledha för hundō oc ramū Oc
atwitto moysen thui han ledde thim j
fiskan wadha oc sagdo at the raddos
thz för aff honō | oc sagdho honō i e
gypti lande at swa monde vardha
oc badho hā skilia sik widh thim Oc la
ta the som faar egypto lande harrom
Oc sagdo at bætra ware thim at liff
wa oc thiæna thim. ændō a ødhmar
kō fyri swærdh atla skolt

Moyses badh sina bön til vars hēra
oc satte sina tröst til hans. æn
war hēra swarade honō | hwi röp thu
mer öpa til mik . iak haffuer giffuit thik
gudhelikt wald mz minō staffue Slaa
mz honō iffuir haffuit | oc skal haffuit
skilias vndhir honō oc standa som
twe mura fram mz endō | swa at thr 192
ær wæghen thera j mællō . oc lath
folkit diærffueliga ganga fram aat
thim væghenō. Oc pharao konunge
hiærta skal æn hærdas widh thætta
tekn | oc fylghia wæghenō æptir tō
Oc skal iak æra mit gudhlikt vald
issiu pharao konugh. oc alt hās lydskap oc
iffuir hans riddara oc aldre vag
na Thær æru thu mærkelik thing
oc ær thz eet at engin bön ær swa lön
ligh | oc aff tæknande hugæan bidhe
at hō ma ey vp hallas. för thy at
ødhmynike mans bön som laagt lig
gher a iordhēne | smyghr hymblana.
oc ær thz hökt vp som hōra ma aff
iordene iffuir himblana Oc högh
re öper tessa hundh helaghe mans
bön lacht lesin eller hwrat æn syn
dughe mans bön swngen | Annat ær
thz mærkelikt | at var hēra gaff moysi
valld mz staffuen Oc för thy haffuer biskop
staff mz sino valde oc konugh swærd

Sidhan talade moyses til isræls
sona varin ey rædde | haffuin
stadelika tröst til gudz j skulen se
mykla iærtekne hans | thesse egyp
to mæn som æptir os fara skulen
j aldrigh optare se oc ær nu the
ra ytersta daghr kommen | vars
hēra ængil som foor alla ledh före
thim | han före sik atir æmbott oc
bak thim oc mz honō | thera vagh
ledho sky til bak þerra Oc wart
swa rædelikt myrkr mælla thera
thz oc egypta mæna. at hwarghen
gat kommit til annars Sidhan giorde
moyses swa som var hēra bödh mz staff
nenō sinō oc æmbot kom blæsan
de stormbir alla nattena oc thurka
dhe vaghē vt at midhio haffuino
swa som sakt ær

Nw ganga isræls sønir aat thorro
vægh j midhio haffuenō. oc
pharao konungr foor æptir them
mz allō sinom hær | Var hēra talar
til moysen | slaa mz staffuen atir
iffuir haffuit gen pharao konugh
Nw var alt sændir at daghr kom först
a himelin | oc var hēra mz vredhe sa
iffuir pharao konugh gönō skyin
oc sky. Oc æmbot flodhe haffuit
lukt iffuir pharao konugh oc iffuir
allan hans hær . oc varo wagn
hymlin offlagh Nw öpa egypta
mæn til sin konung oc badha honō
at ryma oc vika in vanda vag
nō oc ey længer stridha gen gudi
æn sæpare var tha at vænda vag
nō | tha haffde hwilkin vænde thz
vp a vagnomen som för vistes midh
Oc maghe alle the thæna sinda
dom rædhas som aldrigh vænda

for attir aff syndom. æn the vænta at
komen ær ytarsta daghe. mædhan
ey var pharao konungx atirwænda
tirkelik gudhi. Nw sagho isræls sy
ni egypti mæ flyta. oc gudelict vald
ifwir thera owini oc trodho nu ~~gudi~~
gudhi siælffuo oc moysi gudz thiæni
to mæne oc gingo tyrrom fotom til landz
oc haffwit var thim for vnnir badhe
a venstro handh oc høghre

Cap. V.

Sidhan saugh moyses thætta loff
gudhi siælffuo. Biongho gudi 193
loff siælffuo. for thy at han ær ærli
ka firgadhir. han kastade riddara
oc ors vt j haffuit æpt maghim oc
mit loff ær war hra / han ær oc mi
hiælp oc mi helsa. thætte ær mi gudh
som mi hielp mit fadhirs gud iak
skal gøra han firgha. var hra ær
sva som ørlex man. alzwallogher
ær hans nampn. han kastade vt j haf
uit konungh pharao hær oc ørlegx
waghna / hans vtwalda høffdinga
drunknado j rødha haffwit haff dypi
pit holde them. oc foro nidhir som
sten til grwnna. thin høghra hand
ær mykelika stark vordin aff mag
ne / thin høghra hand slo thin owen
oc thu satte mina genærda mæ aff
valde. tik til mærgfalleka æro.
thu sænde thina vredhe hon swalg
them sva som elder stikko / vatnen
samkadnos samman mz thinne blæsan
de bredhe flytande vatn gwar
stodho som mur / haffgrunnane
samkadnos j midhio haffwino.
Owenen sagde iak skal fylghia
oc fanga. iak skal bytu rowen oc
fullkompna min wilia oc fylla mina

giri mz godz. Iak skal brigdha minth
swerdh. oc thin skal drepa min hand
thu blæste thin ande oc the huldhe
haffwit. the sunko som bly j mæktu
ghom vatnom. Hwar ær thin iæmlighe
mi hra j mæktughom watnom / hwar
ær thin iæmlighe mykin oc mildhir
mz hælaghom. rædeliker oc loff var
dhir mz vnderlikom verkom. thu rækte
thina hand oc iordhin swalgh them.
thu vart ledhare mz thinne miskundh
thy folke som thu atirløste. Thu førde
thit folk mz thinom starklek til tit hæl
gha hws. Amor folk foro vp mz bæl
le. oc vredhe nidhir. sorgher fingho
philistim land. tha wordo edom høff
dingar hugmodhir oc moab. risar
oc kæmpar skulffwo / oc alle chanaan
burar wordo styrdhe. thin rædoughe burar
fiol ifwir thim vnder thinom walduga
arme / warde the ordhlige oc thiughe
som sten mædhan thit folk far ifwir
thin. mædhan ifwir thin far thætta
thit folk som thu eghnade. thu skalt
inledha thit folk oc planta j thino
ærffda bergh. j thino fastasta huse
som thu smidadhe min hra. thz ær hæl
gha doma hus. the som thina hænder
samman festu thz skal var hra wara
værldhinna konunger æwerdelika oc
æn længer. Thetta loff songe for thy
at pharao konunger redh j haffuit
mz riddarum oc ørlegx vaghnom
oc war hra ledhir atir watnen iffwir
them. Nu isræls synir the gingo torra
wægh j midhio haffweno
Thu en visa ællær en sangher
værldister a swænsko twngo
vardher flyttir oc tydher a ryzska

twngo tha gitther man ey the sama ordh
laghat til lika a annara tungo som fiol
lo sama wal Thesse sanghir oc psaltare
aldir oc mangre andre j hælghe script
waro diktade a ebreska twngu mz
Metro fagherst metar oc walsktaldum ordhom 194
oc til lika laghdum Oc for thy gat ey
sanctus ieronimus ællar nakor annar
som bibleam vände aff hebreske tu
go oc til latin ælla grezsko gömth
metri meters naturu mz saman fældom
ordhom / oc til lika laghdom antiquia j
thanna sangh æller andre Oc ey gither
man hallder aff ware twngo Nu j the
na sangh siongher först moyses gudz
loff fyri hans sighir / oc thera hielp
Sidan spaar han huru han skal the
framdelis fylia oc ledha oc ær thz
merkelikt at gudelike spaamæn at
the tala swa om the thing thr war
da skulu swa som the varo nw / ælla
haffdo warit Swa som ysaias spa
de aff wars hærra byrdh · smaswenen
ær os föddir · sonen ær os giffwin
swa sighir oc moyses at war hærra var
thera fiælghare oc ledhare · oc för
de thom til thz hælgha hws / oc the va
ro tha förstta a weghenom / oc gudz hws
war ey æn giort Oc ær thz för twæn
ne skæl först for thy at gudh visar
thom sialffom sin hemelighe thing æp
ter the skipilse som the æru innan
hans hugh oc hiærta Nw æru enghe
omskiptilse dagha aara ællar stunda
mz gudhi · vtan en stundh ær ævindeli
ker daghir mz honom Oc thz som nw
kömet ær mz oss thz war ævinnerdelica
mz honom oc innan hans forseo Oc
for thy sighia gudz spamæn at thz

war / æller nu ær som vardha skal Oc
annor skæl æru tesse oc ma jæffwa om
the tingh thr warda skulu · æn om the
thing wi seem mz warom öghom al
ler os innus at warit haffua thz ma
ghom wi sighia mistro Oc for thy sigh
ia hælghe propheter at thz war æller nu
ær som wardha skulde · wi skulom
halda gudz ordh före swa mykla vis
sa oc sannindh oc tha ær ey fals j the
ra ordhom swa som mz thom skælom prof
was som nu varo giffwin næst fyri
tesse Thz ær oc merkelikt j thanna
sangh at moyses sighir at war hærra
löste thom oc köpte aff egypti man
nom · oc tha war enkte wærdh vtaff
wit före thom för æn gudh sialffwir
war giffwin til lösn alla werldene
Nu for thy at enghe varda lottaghe
tesse lösn · vtan godhe män thy sighir
moyses at war hærra löste isræls synir
som tha varo ensamir godhir j iordh
rike oc trodho a gudh oc thz wilde
moyses os vndirstanda j sinom ordhom
Sidan spaar moyses huru hedhne
mæn skuldo rædhas the · oc vndir
giffwa sik gudz folke Sidhan spadhe
moyses j sinom sangh at wars hærra ævin
delikt mönster oc rike ær æwinnelikt
Oc ma thz engaledh vndirstanda aff
iudha mönstir j ihrlm · ællar aff thera
rike som badhe ær lonsgho forgange
vtan gudz rike oc hans mönstir / ær
the hælgha kirkio som æwinnelikt ær
först j iordrike til doma dagh Oc siwa
j hymerike för vtan ända · oc for thy si
ghir moyses at gudz rike skal wara
æwærdelikt æwærdelica Oc æn si
dhan ytarst j sanghenom giffwir moyses 195

skæl

skal hwi hã siongthæ gudz loff mz
thæna sangh Maria moysi syster
tiker lek i hand. oc alla frughur
danza mz hæne oc siongu gudz
loff æpthir hæne som moyses dicta
Moyses ledde isrls syni De
vt aff haffwino. oc gingho
thre dagha yffwir the ødhmark so
hetir sur. oc komo til marath
oc fwno thær enkte watn vtã beest
so galla Oc ær thz merkelict at
swa lwt fuar ondan træff aff æsko
som hon slas genõ. swa oc bærldo
oc rinnande watn hwar som opnas
ællar rina. thy som alzkona mal
mer lyttes tha draghz thz watn on
dan træff til sin aff tweskona iordh ty
at hõ ær mykit sindom oc brenndh.
aff ærlikõ starno krapt Thz mod
do isrls syni moysen oc bærdo iffwir
hã swa watn nødh Moyses bærdhe
sin wanda före varõ hrã. Wisade
de honõ censtrons træ oc ærngkot
moyses lagde thz thræ ĩ man vatnet
tha wart alt vatnit søt oc welsmaka
de. thæta war omøghelikit at vardha
mz naturlik træ krafft ĩ man swa litla
stwndh. vtã thz træ var wisselikt.
tekn thars helgha kors The helgha
skrifft likar vaara naturu wid vatn
thy at hõ haffwr engin stadhna aff
sik sialffue. Hon vart søt skapath oc
synda løs oc sidhan besk wordin aff
syndelikõ lusta. som sælika brænner
hona Hon vart oc aldrigh søt sidã
adam syndade. för æn thz helgha
kors fæstis in gönom hænnar aad
rõ mz starkõ iærnthinom. tha en ti
VI. ma gudz son tolde dødhe Sidhan

foro isrls synir oc komo til helim
thz waro tolff bærdor oc syutighi
palmtræ oc satto thz sin thiæld
Thar teknados vij apli. oc syuti
ghi lærnesweinar vars hrã Ther
dan foro isrls synir oc komo til
thera ødhmark som hethir sin so
ligghir mællã elim oc synay barg
femptãde daghe april manas
som ær næste manadhir marcij
manade Isrls synir mødo oc thz
moysen oc bærdo iffwir hã mz
thæna ordom. Hwi ledhir thu os
wt a ødhmarker gudh gaffwe at
wi varõ hælder mz egypto mã
nõ. thr satom wi iffwir werllande
køt grytõ oc atom brødh til wi
varom mætter. Har tolom wi
dødh aff swlt Var hrã varkwna
de thm oc talade til moysen Jak
skal rigna idhir brødh aff hymi
lõ. gange wt folket hwar dagh ska
a mækena oc hæmte sik brødh.
ens daghe födho Hwar siætte dagh
maghen i hænta twæggia dagha
födho. För thy at synnda daghe
war alzstinger helaghir mz them
Moyses oc aaron talado til isrls
sona I skulen ey wænta at iak
haffwir idhir daradh oc lokkat aff
egypto lande thz til at iak haffua maghe
hrã dom iffwr idhir Nat qwælde
skulẽ i faa at vetha at war hrã
ledhir idhir sialffwr aff egyptu lan
de Oc morghon skulin i see gudz
lika æro. War hrã hörde wel idh
ra karn oc ær idhur kæra a mot
honõ. at qwælde skulin i æta køt
oc morghon skulen i warda mæt

196

tir aff brødhe At qwarde kom
en fogHil som hetir coturnix aff
aff siue røst siva marghe oc tiolske
at ey skortade / oc a morghonē hitto
the a iordhēne siva som dag ælla rim
frost thz kallado the māna som ty
dhir a wart maal hwat ær thz / for
thæs vndir skuld. the haffdo tha
the fyrno thz fører / Sywnda daghē
wildo sumir hæmpta brødh som an
dra dagha. oc hittis alzenkte. Than
te nakor mā a nakrō sex daghō mer
æn ens dax fødho / tha hittis thz ru
tit om morghonē / Oc hwar som hæ
te meer æn han tørfte. tha wart ho
nō ey thy mere gagn aat thy Hwar
som oc hæmte mīna hā haffde enghē
skada. Thz brødh tæffiade siva hwa
riō māne som hans luste kraffdhe
Aff thæsso brødhe sighir dauid j sal
tarenō. tha aat mānen ængla brød
Nw ær ænglilen andelikir oc siva so
enghīn liffuandis likame liffwir vta
likamlika fødho. siva ær oc ængla fø
do andelik Oc enghin vitandis ma
vænta at ængla æta tærkons brødh
hans forfadhir aato. tekmade thz brød
som badhe fødhir ængla oc godha siæ
la / thz ær ihūs xpūs gudz son. han
fødhir ængla j hymerike mz the gla
di oc frygd the haffwa aff hans gud
doms asyn. Than ær oc andelika siæla
fødha vndir altarins sacramēt siva
som sīnā war sakt. tha wi talado
om paska lamb. Thztta brødh hittis
ey sywnda daghē vtan thz rotnar æn
thz wardhir gømt iffwir siætte daghē
thz ær at sighia. at inna sidhir oc sa
cramēta / the wrnos oc haffdo sina
krafft til sywnda var døēna aldir ko

som byriadhe tha ~~tha~~ gudz son lat sik
fødha / Sidhā wilde ey gudh at the
ra sidhir oc sacramēto varo længhir
nædha hā war komē som them tek
nade / oc siva som the varo gudi tæk
oc tækelik for æn hā ko for thy ath
the tekmado hā. siva vordo the sidhā
gudhi ledh oc alle the som thē hul
do sidhā oc gømdho. For thy at the
wantro at gudz son ær komē oc fø
dhir. for thy sighe at thera brødh rot
nade sōnedaghē. thz brødh war oc
ærm drykt nīna som meira. for ty
at wars hērra likame vndhir altarins
sacramēt / ær æmfuldhir oc aldir vn
dir hwariō lotenō tha pstin brytir
offlatit som war windir helo / thz tæff
iade oc hwariō æptir hans losta
thy at wars hērra licame fødhe oc
siælena æptir hūa skipilse / oc æn
hon ær hel j godhō liffuade. tha
fiar hon aff honō andelikā styrk
dyghd oc hugnadh. oc æn hō ær siuk
oc syndugh tha takir hon sik siva
stirka fødho til mykin vada. Man
na war hwit a lit / oc siva tæffiua
de aff sik siælffwo som renasta hwete
brødh mz honagh. tha bødh gudh
moyse oc aaron Tak eet kar oc
lægh īnan aff māna til amīnilse
isrls sona at iak fødhe thm j ødh
markū tha iak ledhe thē aff egyp
tu lande Nw ær mykit merke
likt at māna rotnade / æn thz gøm
dis iffuir ena nat oc ey j thy kare
no iffwir mangh hundrat aar siva
at thz sighe æn vara til / oc thz war
mit teet j treneris stadh mz andrō
hælghō domū som helena constanti
ni kesara modhir førde thit aff ie

rusalē· oc pro̅ffetas oppēbarlika m̅z
thæ̅rna skælnadh at thz var visselika
tekn at thz rotnade a swinda dage
nō swa som nw var sagt Tel aar liff
de isr'ls synir vidh thz brødh som gud
sændhe thm̅ aff hymblō, alt til tess
the komo til canaan landh swa lā
ge fōro the oc vafsdus j ødmarkō

Sidhan foro isr'ls synir thedhā
til raphidim· oc satto thz sin
nattoldh Thz war ey vatn m̅z allo oc
før thy kærde folkit iffwir moysē
swa som før oc sagdo til hans hwi
ledde thu os vt aff egypto lande a
ødhmarkō at drepa swa mykit folk
m̅z thyrste Moyses talar til wars
herr· hwat skal iak gøra at tesso fol
ke thz ær ey fiærren at the tyrffua
mik j hæl m̅z stenō· War hr̅a swara
de moysi· tak the ælstu mæ oc vit
rasto oc farin fram føre folket oc
thak m̅z tik thæn sama staff· thu
slot m̅z egypto flodh thz skal iak vee
nith gudhlict iffwir ena hællu j sā vald
skot som thu slaar hona m̅z thinom
staffwe tha skal hon giffwa yffrith
watn badhe fæ oc folke Sidhan
kalladis thæn stadhr̅ frestilse· thy
at isr'ls synir frestadho gudh thz

Nw medhan isræls synir waro
j raphidim tha kom ens ri
kis harskap som kallas amalek
oc wildo strida widh thm̅ Tha kal
lade moyses iosue en triffwē man
oc gudelikā aff effraim slækt ioseph
sonar oc taladhe til hans· wæl tik
slika mæ thu wilt haffua til stridh
oc skalt thu møta amalech oc stri
da widh thē Iak skal standa ouarst
a bærghskullanō oc haffua gudz staff
j minō handhō Iosue giordhe tughr̅
som han bødh oc foro diærffelika til
stridh gen amalech· Moyses foor
vp som hā sagde oc stod thz oc rætte
opp badhe sina arma a korswiso·
medhā the stridho Oc hwar thi
ma hans arma sighu nidhr̅ tha
matti amalech bæthr̅· æn tughr̅
moyses lyfte sina arma wæl vp
tha wan isr'el Moyses handhr̅
varo tunghr̅ æn aaron· oc vr the
foro m̅ m̅z honō oc stødho has
arma moyses holt vp handō alt
til sol sattes· Iosue stridde faghrā
sighr̅ oc drap oc alle hedhin hær
Tha bar hr̅a badh moysen skriffua the
na sighr̅ til amynnilse· thy at iak
skal æn fordærffwa alz slaktr̅ ama

Hwi monde war hr̅a Tleth
bidhia skriffwa thænna sighr̅
til amynnilse· æn ænan Vtā før thy
at thæ sighr̅ hā tok war oppēbar
lika warshra sighr̅ a korseno Hwat
kraft haffde moyse handir at vi
na sighr̅ vtā vidh stridhena· ælla
førmatte ey gudh andra lund giff 198
wa thm̅ sighr̅ vtan moyse armō
vplyptō Hwar hr̅a wilde thee før
them hurv gudz son skulde rækkia
vp sina handhr̅ a korseno tha hā
stridde sighr̅ aff allō sinō owenom
tha stodhu hans handir vr oc aro
thz ær at sighia thera synir iudæ
m̅z twē iærn spikō genō thm̅ Oc ty
sighr̅ hā merkelika skriffua thina
sighr̅ til amynnilse at iak skal æn alz
stinge fordærffua mina owin· tha
iak rekker swa mina handhr̅ a kor
seno som thu rækte nw thina a kors
wiso Thz giordhe moyses altare

gudh oc kallade thz nii vphyrtilse
Oc thz ær merkelikt at sannelegh
kallar war herra sina pyno passione
Oc lyfte moyses j sama stad at war
herra stols hand oc hans örlogh skal
wara a mot amalech a medhan
en fölghas aff andre. Hwat kallar
moyses gudz stool vtan thz helgha
kors som hond war före sett. than
han war hardelika sitt vpa / före
thy at han sat a handemā. oc thy
kallar hans stols hand oc ær swa
mykit at sighia the hande thz war
herra skal stydhia sik mz a korseno
oc haffde ey annan stol / hō skal
fördarffwa gudz owini

Nw spurde ietro madian biscop
mosthz fadhz moyse som at
gudh haffde wal giort widh moysen
oc frælsat isrł aff egyptu lande. Oc
foor til hans thit som han war a ödh
marko mz gudz folke / moyses tok
wal widh hono oc sagde hono the
melika hwilka lund gud frælsade
them. oc hulkō iærtekn aff phara
o konunge walde. Jetro loffuade gud
oc sagde Signadhz gudh oc wal
loffuadhz som frælsade isrł aff pha
rao konunge walde / oc aff egyptu
lande oc offradhe gudhi offer oc
bödh aaron oc allō fræmstō mā
nō aff isrel at æta mz sik fyri gudz

Annan dagh æptir Cultura
Afftan tha sat moyses a vrdhz
tilan mz folkeno oc hördhe hwat
the spordo ællar kærdo oc visade
them gudelikan lærnedo fra mor
neno oc til quælsins / Jetro spur
awitte moysen före swa giort oc
sagde swa til hans. thit ærffuode

ær isffin thit mæghe oc mz oskælik
ærffuode fördærffwar thu thit liff
oc ey orka thu længe at bæra en
samen tessa moghans byrdhe oc
senda all thera ærande. Vtan thz
ær nit vidh at thu skipt sindhzn
na byrdhe at skipa tæssa syslo fle
rō manō. Vel vt aff allo folkeno
mz rodhe för syn uvetugha män
oc them som rædhas gudh oc sān
nidh fylia oc försma mutor. Oc
skipa söma isffin alla ena slakt
oc söma isffuir. c. hoffskap som
isffuir hallft c. oc söma offuir x
war siælffuir isffuir gudelikt thing
oc visa folkeno huru the skulu
dyrka gudh. Cu all anor mal ma
tho witre man senda mz thin som
nu ær sakt. Vtan tyngre thing
oc wandare at lösa them. lat thu
bidha thiis siælffs dom. Moyses
giordhe sannelegh som han widh
Sidhan lat han sin swær fara hē
til sin mz fridh oc sætto

Tridhia manadhe sidhan the xix
gingo vt aff egyptu lande
thz ær maius manadh. tha kō
mo isrls synir til synai bergh oc
sætto sin tiældh om kringh bær
ghit Moyses for vp a bærghit
som war herra kallade han. tha
taladhe war herra til hans thesse
ordh skalt thu sighia isrls sonū
a ena waghna / J saghen huru
iak andade vidh egyptu mæn oc
huru iak bar idher isffuir ørna vin
gha. thz ær at sighia j ængla skömo
wilen j hydha minō ordom oc gö
ma mina sæt. tha skulen j wara
mit förprisat folk. Cult iorderi

be ær mith eghit · j skulen wara
mina konunga / biskopa oc prestar
oc helaght folk · Moyses tilade
thesse ordh fore folkeno · folket
swarade alt samman som en röst
wore · Thrimintna thz war hwa ta
lar skulo wi gerna göra · Sidhan
bödh war herra til folkit mz moy
se · Nu wil iak koma til thin j myr
ko sky oc tala til thin swa at fol
kit hörir mina röst · oc tro tik si
dhan æuerdelika · Bidh thin re
da sik wal til mz reno liffnadh oc
reno kladhom fore æn the höra mi
na röst / oc wari til redho at thri
ia dagh · tha wil iak thee mit gu
delica wald iffwir synai biærgh ·
thu skalt wara thin widh at engin
thera kome nær bærgheno · hwi
uetna thz nær thy komber thz skal
ænkcot döö / ey mz swerdh oc ey
mz spyut ælla skote oc ey mz sten
Första ma lude blæs tha komber
iak tha skal folkit wakta sik oc thu
skalt fara up a bærghit til mik

Moyses foor nidhir til folket oc
bödh them at twa sin kladhe
oc enghlelegh koma nær sina hustru
ghe innan tha tree dagha / war thz
swa myken wadhe at haffua oren
klade · æller nalkas sina hustrugo
innan thre daghe fore æn the skuldo
höra wars herra ordh / tha som nakar
engil tilade j wedreno a thas væg
na · hwru mykla mere wade mon
the wara at gangha til wars herra al
tare oc taka han siælffuan oc hans
signadha licama / oc haffua ey for
waghit sith hierta aff fullom hugh
mz twom ælla twiggha · Nu höra
warit j werre stadh oc fulare sina

æn sine hustru som gudh loffuade
manena vtan högtidhir · Thz stan
dom wi swa vnderstanda om högti
da forbudh / at ret hionalagh thz
ær skipat aff gudhi oc loffuat fore
threnna skal fore thy at thz skal
tekna andelikt ælskogha bandh
mellan gudh oc the helgho kir
kio · Oc swa som gudh ær en / oc
en thera helgho kirkio tro oc
kristindomber / oc fore thy skal en
wara ens hustru oc ey flere · oc
thz skal mz tro loffuandis festa
Oc æpter thesse skal tha ær hiona
lagh fulkomnet wara likama bland
ær · thot hwaro at the loffua ba
dhe renliffne oc halden sina som
maria gudz modher oc ioseph · Thu
nat skal hiona fælax ær at ödhmia
gudz thiænisto folk · Oc æpter thes
se skal maghe tha hion aldrigh
samman koma mz likama blandh
vtan mz the hugh at the vilin barn
affla oc vpföda til gudz thiænist
Oc thy ær thz oghudhelikt at hin
dra sik hæm aff gudz thiænist ·
The trædhia hionalaghz skal ær
gudz nadh oc lyse fore ty at mæ
nniskian ær brutlik · oc thz före ær
hionalagh loffuat at swa mykin
dödh synds hor ælla j fro laghi
Tha ma hiona fælaghe swa my
kin koz sina lusta at ty fyl
ghir synd · halft om högtidhir oc
fasto tidh · Oc tha ær swa langhe
nadelik synd som the haffua stad
likan hugh enghlelegh swa at göra
vtan hionafælagh · Nu wardher ma
for wunnen aff swa mykle frestilse
at han wilde tha synda mz annan
re æn gerna som mz sine / æn

200

hon ware ey nær tha ær thz dodelik
syndh oc hær skorth fore gudz dom mz
sine laghgipte kono æller mz sino la
Nw ær tridhi da Capitulo mane
ghr komen. oc swa som daghr
var lyus om morghonen tha blæstu
wæær hæra busun. oc ræddelik tordu
na oc blusande lyunelder oc mok
kasta sky huldu barghit oc busuna
blæstir warte æ meer oc meer oc hor
likare oc røk aff allo barghino som
aff vnghne. Moyses ledde fram
folkit vndir barghit j mot gudi
sialffuo. Var hæra kallade moysen
oc sagde til hans wara folkit vid
at the gunga ey fra meer æn the
var sakt for thy at the varo ofor
kunnoghir at see gudh. wtan the
prester som nest skulu gunga the sku
prisa sik lyffuat swa at the vari hæl
ghi thz til at iak sla them ey j hæl.
Thæn gudz dom skulo wi radas
som alla fremast gunga til gudz
altara. oc handom mz syndughom
hugh oc handom hans hælgha sacra
ment som han ær sialffuir man.
Var hæra sagde framer til moysen
thu oc aaron j gunge til mik vp en
prestir oc folkit the stande qwarre
som them ær skipat. Oc for thy ær
thz forbudit at lekman stande in
nan sanghus. æller vndir altara
trappu j store kirkiom. Moyses
foor nidher oc varadhe folkit vndher
Nw tidhar war Capitulum som gud bodh
hæra swa at folkit hørir. Jak
ær thin hæra oc gudh. Jak leddhe
tik wt aff egyptu lande aff trældoms
huse. Jak forbyudher tik æller aff
gudhi. oc at dyrka nakra skript

ælla skypadh. ælla nakra liknilse
æptir the tingh som æru a himbe
lenom ælla a iordhenne ælla j watnu
me. ælla vndhir iordhinne thu skalt
ey hedhra them ælla dyrka. Aff
tesso ordhe foro sume mæn wille
oc wordho kættara mz fals vndir
standilse oc sagdo gud haffua forbu
dit bilæte oc sagdo os warn affthe
dha som hedhnom oc dyrkado skriff
uadh bilæte than kirkio Thæsse
mæn wnderstanda hwarke gudz
ordh ælla hwarskons hedhir wi
gørom korssim ælla bilæte Var
hæra bodh at hedhra oc dyrka sik
sialffuan. han bodh oc os at haff
ua sik [illegible] j aminnilse oc haff
ua hans værlgerninga oc budordh
skriffuat for waro øghon. at wi
skulom them [illegible] j waro
hugh. Thy formagha ey alle mæn
at haffua skriffuada bøker ælla
vndirstanda oc for thy æru bilæ
te sunnen oc bokar thera at the sku
lu vara lekmanna bøker. Hwat
monde gudh tha forbyuda. vtan
at dyrka bilæte fore sialffuan gud
oc troo thz at nakor guddomber
ær j stokkom ælla stenom swa som
hedhne mæn wændo thz wændom
wi engang[illegible] oc fiærren see thz
aff ware tro. at nakor gudeliker
kraffter ær j nakrom bilæte. wm
tha wær øghon see bilæten tha
vaknar war hugher til gudz ok
skoghar swa mykko meer at bilæte
æru fæghre. oc vekia os gudelica
fæghirind oc æstwndan for thæn
æstskogha oc the trøst wi haffwm
til gudh oc hælgha mæn aff them

gudz nadhõ som wi twrukid aff
bilætõ gör gudh iærtekne widh
salugha man badhe til sial oc sim
til licama. Oc ey gör belæte iærtek
ne andzaledh æn swa som nw ær
sakt. Tha hittis mykin villa mz
sumū kristnū manū som wænta
at kors / oc sum belæte vara æl
lar swettis. Thæsse willa hõ hinghir
a naturlik skæl. thy at enkte træ
warir sidhan thz ær widh rotinne
skilt oc iordh oc væto. hon sighir oc
gen rætte tro giffuir belætõ enga
dygdh ælla krafft mere æn nw
Nw vilium wi wi Vær sakt
sa hwru kristne man dyrka
sin kors oc bilæte mz warõ knægh
oc knæfallõ. tha görõ wi thæn
sama hedhir före gudz likniske som
honõ bör siælffuõ til rætta oc sli
ka hedhir hælgu manna belæte sõ
thim bör siælffuõ til. för thy at belæ
tõ bör engin hedhir til aff sik siælffuõ
Thz hælgu kors skal haffua thæn
sama hedhir som gudh siælffuir
som do a korsenõ. swa som besarus
klædhe haffua thæn sama hedhir
aff hans manõ swa som han siælff
wir. Nu offir ma enghlū göras
vtā gudhi siælffuõ. Göra nakro
andrõ offir thz ær affgudh ger
ningh / thy at engin giffuir gör æl
la iærtekne vtan gudh siælffuõ
Oc tha kristne mæ göra sith off
fir til hælgū doma tha göra the
thz offer gudi för the nadhir
the haffua fangit / ælla væntha
sik aff honõ fyri thera hælga
doma skuld som the göra offir til

369

Var hwa tular framer til folket
Viliz ær thim hwa oc thim gud
valdughir oc swa hedhir gwern at
iak tol enghin gudeliæn hedhir.
Viliz hærins föraeldris syndir / aff
syni. oc sona syni / til tridhia ma
oc fiærda mæna owena. Nu mi
nõ venõ löner iak hydhno oc æl
skogu mz miskund til tusanda mæ
æn the halda wenskap widh han
Nu skriffuar ezechiel prophete aff
gudz wærghna at son skal ey bæra
skuld före fadhers synd. Ey sighir
thæn hælghe ande ānat siælffuõ.
oc ānat mz prophetis mwne / æn
hans ordh. haffua rætta vndir
standilse. Doma pynor höra sia
lõ til oc suma likamanõ. Soma
pynor æru ærwinelikar oc suma
förgangus. Nu haffuir sone lika
ma aff fadhir oc modhir. æn aff en
ghõ siælena vtā aff gudhi / oc för
thy födhis opta sinker aff sinkõ
som malat aff malatū. Nu ey fö
dis syndughir aff syndughõ. vtā
adams syndh / aff hæne skulu gö
ras sverlika skæl framæer i boka
ne för thy ær thz at sonõ ærffuir
sins fadhurs tungh aff likamans
wærghna. oc ey siælena / aff thy
fylghir honõ likamans gēnaerdha
aff sinõ fadhir oc ey siælena synd
Oc swa som sonen ærffuer æptir
fadhir godz oc penīga. swa maa
han oc æptir gudz dom gialdha
godz oc penīgu före fadhers skuld
Oc fuar siar oc syndha a sinom
likama / som han haffuir aff fadhir
nõ / oc fua mynne æro i wærldene

202

370

æn vakro pyno siælena sõ æwineli
ha ær · fīr aldrighin firi fadhr̄ vin
han fylghir sidhan liffuadhe

Var hũa tiladhe frāmer føre fol
keno thu skalt ey vanvyrda
napn thins gudz ælla swæria nō
dalost om thz · Thz ær at sighia vtã
nakot varde oc mã vil tik ey ælla
tro · ey maa hæller swæria om gud
ælla hælgha doma / Oc ey skalt thu
tala hã saklosan som vanvyrdhr̄ gudz
napn · thu skalt ey glōma at halda
sywnda daghē hælaghã / thy at var
hũa skapade werldena man sæx da
gha oc a siwnda daghe giorde hã
enkte vtan swa som før war sakt
A thin daghe skalt thu enkte syfla
thu æller thin barn · thin hion ælla
thit fæ thin gæster ælla thin ines
mã · Hedhra fadhr̄ oc modhr̄ thr̄ til
at thu maghe oc swa langhma var
da som the · oc eghna tha sama iord
som the eghnado / oc iak skal giffua
tik thr̄ · Oc ær thz vætur gudz dō
bir / at than som van æra fadhr̄
oc modhr̄ j thera ælli · hã vardhr̄
antighia skam liffuir æller vsal
siælffuo · Thu skalt ey dræpa · thu
skalt ey hor gøra oc ey losko la
ge · thu skalt ey stiæla thu skalt ey
fals vitne bæra / thu skalt ey giri
haffua til thins næsta grāna goz
thu skalt ey haffua vilia at synda
mz hans husfru

Alt folkit hørde thæssa røstir
oc saghu blusin brinnande oc
hørdo busunen blæsande oc sagho
berghit rykande / Oc var swa rædde
likt at folkit tordhe ey standa nær

swa mykito rædhra · vtã badho mo
ysen · tala thu til war aff gudz vegh
na / vi rædhoms van dødh æn var
hũa talar siælffuir til war · swa ær
hans røst rædelikt oc hans følge

Moyses swarade them j skulin ey
rædhas · var hũa kom før thy sum
wakstoghr̄ at hã wil prøffua idhr̄
oc at hans rætzl lighre a idhro
hiærta Sidhan talade var hũa
til moysen · sigh isrls sonō · swa sighr̄
var hũa / j saghin at iak talade til i
dhr̄ aff himblenō j skulin ey gøra
idhr̄ gulguda ælla silff guda · / sku
lin gøra mik altara aff iordh oc
offra thr̄ iffir idhur faar oc idhur
nøt j hwario thin stadh thr̄ mins
namps amwinilse ær · Vilt thu gø
ra mik altara aff sten tha skal thã
vthuggho wara · / æm skot sõ iern
kombir a stenē tha ær hã ful oc
owigdhr̄ · tha thu gør offer iffuir
mino altara tha skal iak koma oc
sighna siælffuo / oc giffuva thr̄ mera
godz thu skalt ey gøra bro æller
høghan vpgangh thr̄ til at tik
time ey ofogha

Tharna ræt oc thessa doma XXI
skalt thu fram sighia · køp
thu ebreskan træl han skal thiæ
na tik sæx aar / tha sywnda aret
kombir tha skal han frælse fra
tik ganga swa wæl klædhr̄ som
han kõ til thin · haffdhe hã hus
frughu tha skal hon ganga oc
frælse fara mz honō Giffuir han
sidhan hã kom til sins hũa · tha
skal hans husfru oc børn æptir
bliffua j træl dō oc hã ensamen

fræls· fara mz sinō blaktha Æn
sighir trælin swa iak æi skar un
thra / nua kono oc nū barn oc vil
iak hældr blæffua hos thm æn
skilias widh the mz frælse tha skal
hans thra stinga gønō hans øra
mz syl oc halda han sidhā æwærde
ban træl· Swilkætor mā sina dot
ter ændoughtha· hon skal ey swa
vtgiangin som ambutir· vil ey thra
thra ælska hona· tha ma hā sælia
hona andra folke Vil han giffta
hona sinō syni· tha skal han hona
swa gøra aff giærde som hon vare hās
dotter / Faar hon blygd aff hans sy
ni oc fæstir han honom andra kono
sidhā / tha skal fadhir swærsons giffta
salughtha mō / oc fæzia hēna bladwīdh
oc bøta hēna blygdh· gør hā ey twæsse
try tha ær hon fræls aff hans wil
de Thua som slar man til dødh mz
siælffs wilia han skal siælffwir dø·
Slar en mā at drepa ānan / ey mz
førlaghō ælla ilwilia· iak skal skipa
honom thæn stadh han ma til ry
ma Thwar som dræp mā mz førlagō
oc giordho radhe honō skal enghin
altara hiælpa· thu skalt hā dragha
vt aff mino altara oc drepa hæn·
Hwar som slar fadhir ælla modhir hā
skal dø / hua som bana fadhir oc mod
hā skal dø· Thiuffe mā som stæl an
nan man / oc sæl hā bort før warodh
warodhir hā finnen oc winne tha skal
han dø· Dela thue mæn oc fa ānan
at sla ānan mz sten ælla næwa· oc
dør ey thæn som slaghin ær vtā hæ
sængin siuker / oc standir aff sængio
oc gangir mz staff / tha ær thæn or

saker som slo· tha skal hā giælda
som slo / allan lækedōs kost oc
helso røkt· Thaa som slar sin træl
ælla ambut til dødh han ær sa
ker dødelikā last· tha swa
æn the liffwa en dagh ælla thua
oc dø sidhā aff the slaghe· tha ær
hān osaker thy at the æru hās
fæ· Dela twe mæn oc fa ānar at
sla vlætu kono / som dela wil mæl
lan ganga oc dør ey konā sidhā
aff thy / vtā fødhir døt barn· tha
skal han atir giælda barnet the
giældom som hæna husbonde be
der oc wittnom domare døme·
dør konā siælff ælla faa lyte a sik
tha skal thæn giælda som giorde
liff føre liff / øgha føre øgha / tan fø
re tan· handh føre hand / fot føre
foth / bruna føre bruna· saar føre
saar blaat oc blodhit føre blat
Sla man sin træl· oc blodhit
ælla ambut oc lester thæn
tan ællir øgha· han skal latha
thā lidugh oc fræls føre thera 204
lyte Æn oxe stangar mā ælla
kono til dødh· tha skal oxā bry
tas mēdhir mz stenō til dødh Oc
enghin skal magha æta køth
hans Æn oxans hēa waradhir o
saker / vtan oxen vare før stan
gul oc hans hēa waradhir før
wndhir oc oxen ey thy hældr før
re inelukt ir oc drap sidhā man
ælla kono / tha skal oxen m
dhir brytas mz stenō som før oc
drepa hās hēa føre wan gømo
tha æn thz waradhir laghat til
losn / tha skal han vt byrdha

fiær sin burinna thz som bedhis
oc bræffs aff hono. thæn same
domber ær æffter oxan oc man
nen. En oxe stangar som ælla
dott til dødh stangar yxe j
hal wal ælla annat tha skal oc
ans hwa giælda thæs hwa som dø
dhr ær vex sielos silffs thz ær try
hundrat thern silf pæninga æn oxa
skal in stengas midhz bryta som fiæ
Griffuir man bryn oc lykker
owa oc faldhz j annars mans
oxe ælla asne/ tha skal than giælda
som groff the som fiaalh atte swa ma
gu pæninga som fiæt war vært. oc
haffua the skadfiær som do j hans
brunne Drap ens mans oxe annars
mas oxa tha skulu the sælia liffua
dis oxan oc skipta iempt værdit
mælla sin Swmmu lodh skulu the
skipta thæn dødha oxan. Nu war
oxen fiær stangul/ oc hans hwa vis
te thz wæl oc lat ha gangæ løsan
atir som fiær vann gømo tha skal hans
hwa giælda oxa fiær oxa oc taka
thæn dødha til sin allan oskiptan
XXII Stiæl nakor man annars oxa oc drap
pir ha ælla sæl tha skal han atir
giælla fem fiær fiær eth fiaa oc
fiem ypen fiær en oxa Grypis tyuff
wir mans hus ælla grævir oc
vardhz drapin a the gierningh tha
ær ha ofaldir som ha drap o midh
ia nat ælla j myrke. Vardhz tyuff
wir drapen a hwsom daghe tha
thz sol ær wp lupin tha ær man
drap giort oc skal thæn dø sø giær
de. haffuir ey tyuffuir skylda giælda
tha skal han sieliffwan sælia/ War

dhz stolit fæ oc liffuandis ffynir styc
kiande ællar husom tha skal tyuffuir
twæ giældæ atir giælda. Swins
ens mas fir skada iffir annars gær
dagh ællar wingardh tha skal skæ
dhæ wirdas oc ænyrkit atirgiældas
aff thy bæsta som hittis skiuns fine
akir ællar yingarde ællær dyngh/
kombir eldir j gierdhe oc bræne se
de ælla ladhit korn tha skal than sik
skyt giælla som elden tændhe. Fær na
kor man andro pæninga ælla annat
til gømo/ oc firrir faars wr stylodh. aff
thæs wærshma som gøma skuldo.
Or hittis sidhan stylodh wr honom
tha skal han siks tw atirgiælla. oc
hittis sidha stylodh j annars mans hu
se tha skal hwan føra føre ysse som
haffua giads wit oc wald oc skal
han swæria fiær thin sik orsaban iff
ywir alt thz hono hørir til. Præste
skulu proffua bæggia thera mal
Oc en døma mænen saban. tha
skal han siks thu atirgiælla. Nu na
kor man fiær andro asna ælla oxa æl
la nakot fiæ til gømo oc dør thz man
hans værio ællar wærna ælla vald
fiærs wtan witne tha skal edhz skulu
a thera j mællom at han giordhe hono
aldrigh skada. thæn som skada haff
wir fangit ha skal taka widh tesso
edh/ oc ma ey nødgha ha til skulda
giældh. Vtan var annars fiæ stolet
man gømo tha skal thæs vardh
atir giælda. Var thz dywr bitit j
hans gømo tha skal han lata see
atirleuer/ oc enkte atirgiælda Fy
rifiærs nakot lan hono næruaran
de som lanadhe tha skulu føre thz

enghe giarloh giunga · for efwis lanet
sidhan hā ær ey nær som lanadhe
tha skal al lan atergiælda sō nu var

Lockar mā iōfru mane sakt
ofrestu oc swiker til syndis
tha skal hā vtgöra hēna hemgreff
oc haffua for hustru æn hāna fadhir
vil. Gynnis ey hēna fadhir swa · tha
skal thæn madher ey thy sidher hāne
vt göra fulla hemgreff / swa som iō
frughur æru wana at taka oc æn
redha hēne blygda giærdh Ilgær
nīgha mæn tol thu aldrigh ælla lat
liffua · Syndar man mz nakro fir
than skal dō · hwar som nakrō off
ra vtan enō skiom giodhi hā skal dō

Vtlandes mā gæst komē skalt
thu ey mödha oc sorghfullā göra
ælla tyngha for thy at i waren
oc vtlandis mæn iuan egyptu
lande Ænkio oc fadherlös barn
ne skalt thu ey skada göra · ffor
thy at ænskōt som i görē the ska
da ællir men tha hörir iak the
ra op til mī · oc wardher iak vre
dher oc skal iak hæna thera mz mi
no swærde swa at idhra konor var
da ænkior / oc idhir barn fadher
lös · Æn thu lanir peninga fadher
lösom barnō som boo nær tik ·
tha skalt thu ey hardelika krafia
thsm til atergiælda / oc ey trængia
thē til okir · Takir thu pant aff
thinō fatigha granna / ær thz hans
kladhe thz skalt thu honō atir
faa for æn sol sætz / for ty hā haff
wir ey ānat sængu klade · kærir
han iffwir thik tha honō vardh
kalt · tha hörir iak oc hænir ·

Iak ær miskundsamber oc varkunar
iak vsō Gudhelikō kistō oc domar
skalt thu ey bakmala / oc ey skalt thu
bāna thinō höffdinga Thu skalt ey
dwælia at offra thin tionda oc thi
ærfadhis awaext · thin första son skalt
thu giffua mik oc samuledh aff nötū
oc farō Syu dagha skal första barn
lamb oc kalffua · vara mz sine mo
dher Attonda dagh skalt thu offra
the mik i mit hws · I skulen vara
renliffwis mæn · thz köt som dyur
bitit ær skulin i ey æta · vtā kasta
bort for hwnda

Lat tik aldrigh locka til lyghi XXIII.
da röst oc aldrigh skalt thu
loffwa ællir hand taka fals vit
ne for ogudelikā man / thu skalt
ey fflerom fylgia til ilgærnīgha · oc
ey skalt thu lydha flere māna sa
ghu amot sannindh for æn witne
æru pröffuat Tha thu skalt döma
rike mans oc fatike manz delo ·
tha skalt thu ey meira dragha mz 206
fatighō æn mz rikō til rættā dom
tha skal domare bætir göra widh
fatikan æn widh rikan æpt giff
win dom Mötir thu thins ovi
nar oxa ælla asna tha skalt thu
ey them lata willa fara vtan
them ledha See thu thins ovi
nir asna trottan vndir bördhe
ligghia tha ey for iffwir fara æn skalt thu
thu vplypthir byrdhe mz honom
Innan fatike manz dom vik ey
aff sannind Thu skalt fly alla
lygn · orsakan ælla rættinsā skalt
thu ey dræpa ælla döma til dödh
Thu skalt ey taka giffuo ael

lar mutor som vitra mæ gøra blin
da. oc ymnæda rætuisa manna ordh
Thu skalt ey wara mensambir vt
lænskom manne gæstkomne til thin
landh j witin wæl thera nødh thy
at j varen vtlænskir j egypto lan
de. Sex aar skalt thu saa thina
iordh i siunda aare skalt thu læ
ta hona hwigha fatikom manom
til hiælp oc salughom dyurom. Samu
ledh skalt thu gøra om thin win
gardh oc thin oliue thræ hægnad
Siæx dagha skalt thu ærffwoda
siunda daghe skalt thu hælagt
halda. oc skal thin asne oxe oc ti
na ambuta son oc thin vtlænskir
træl swala sik. J skulen gøma alt hā
thz iak sagde J skulē ey swæria
om affgudha napn. oc ey skal tæs
kons høras aff idhro munne thu
skalt ey offra blodh mz syroblan
dadho brødhe. oc alz kons istir
man mit offer skal wara brænt
føre morghon tima Første ær
wæxt thina iordh skalt thu føra
til gudz hws. thu skalt ey siudha
kidlingh j modhir miolk thz budh
bryka nidhar tha the drapo gutz
son. a thæn sama dagh han føddis
j modhir liffue Jak skal sænda min
ængil at gangha føre tik oc gøma
tik oc leda tik in j thæn stadh som
iak redhe til oc ætlade thik.
Ok mærkias hær vppebarlika
thre ængla syslo. the ginga
firi os tha wi føddoms oc waria
wart liff til vi fam rætta kristen
dom alla fordarffuado diæffla optu
makt salobt modhir barn som mv

fuar rætta kristno mz ængla varn
The gøma oc wan liffnadh j værlde
ne oc styrkia gen diæffla frestingh v
tan wi vilioin os sialffuir giffua The
ledha oc oss wt aff wærldhene til them
stadh gudh haffwir os ætlat j himeri
ke. thy at the styrkia sialena oc wæ
ria tha hon haffwir mæsto vro aff
diæfflom oc the æru værsdha mz allā
krapt oc stridha andelikā sighir aff
honom. thz ær tha hō skal skilias widh
likamā Oc enngha nidhirstadho haff
de hon j thæn tima. æn ey være gudz
Som sighir war Ængla hiælp
Thera at fylia them ænglenom
war honom lydughir oc førsma ey hā
for thy at lætir tik ey tha synda Oc
ær mit napn j hanom for thy
skalt thu ey hā førsma. thy at alt thz
han sighir thz ær sakt a myna væg
na oc minno napne. Ast thu honom
lydughir oc gør alt thz iak sighir tha
skal iak vara ouin thinom ouin
oc tyngia them idhir tyngia Oc skal
fara føre tik min ængil. oc skal leda
tik in j tæssa slækte Amorreu ethe
n eneu oc gebuseu. oc skal iak the
fordarffua. thu skal ey hedhra aff
gudha. oc ey dyrka them oc gøra
thera gærningar som the bødho for
idhir thu skalt nidhir bryta thera aff
gudha oc kasta bort thera bilæte
oc thiæna gudhi ensampnom. tha skal
iak gøma thit brødh oc thin vatn
oc taka allan siukdom midwakt v
thino lande thin iordh skal ey wa
ra vfføghdh. Thu skalt liffua thin
fullan aldir Jak skal sænda mina
rædzl ffirir alt thz folk thu kombir

issiu oc drapa them / Oc alla thi
ne owini skal iak wændha til
ryggha fore idhir / Iak skal sænda
the vadhka som fodhas aff dyngio·
oc the skulu ælta thine owini fore
tik fore æn thu kombir siælffuir oc
proffua thz aldra mæsta gu.
wald at han fordarffue
iordirikis vald· oc wærldena
storre mz vsiaftom tingom sva so
han plagadhe pharao konung
mz flugom oc frodhom / Iak skal
ey sighir gudh ødha thina owi
ni fore tik j ena oc et aar aff thin
landom thu skalt ærgha / For thy
at iak wil ey lægthna landen
ødhe fore æn thu kæmis vidh lan
den / alla matte leon oc amor
dynir idhir skadha / Æn aar fra
are skal iak ødha thina owini
fra eno haffui oc til annars oc
gøra tik waldugan iffuir them
Sidhan skalt thu ey gøra sæt
widh them· oc ey widh thera aff
gudom oc ey lat thu them boo j lan
de mz tik· for thy at the maghu
lucka tik til sina affguda thæn
nist / æn the bo nær tik oc tha
syndar thu mot mik oc var
dhir thær til nødh oc idhir fal

Var herra sagde oc til moysen
stiat vp thu oc aaron nadab
oc abyo hans synir / oc lxx ælla
mæn aff isrl· tha skalt thu ensa
men vpstiga til mik / æn andre sku
lu wara fiærran a sinom bønom
Moyses sagdhe wars herra ordh
fore folkeno / Folket swarade
alt som en røst vare, huinnitna

thz war herra byudhir thz vilom wi gør
na gøra / Nw stigh moyses oc aaron
nadab oc abyu oc lxx· ælla mæn
aff isrl vt gen wars herra· tha tala
de moyses til ælla manna oc sagde
sva· Bidhe her til iak kombir j
haffuin ut / oc aaron mz idhir / hwat
som spørs ælla kæris mædhan tha
skulu the swara oc ænda / Sidhan
moyses kom vp tha hulde oc thente
gudz ærra bærghit mz sky om sæx
dagha / Oc tedhis gudhlik ærra
allom isrls sonom sva som brinnande
eldir ouærst iffuir synai bærgh
Moyses gik inne j midnaghin sky
no vp a bærghit oc var ther xl·
dagha oc xl nattir· ther dictadhe
war herra honom gudz hus· thz som
the matto gøra mz silk oc pstur
oc prasta kladnadh altara· oc
ark at gøma j hælgha doma / Dyra
lynsa staka aff gul oc magh an
nar dyr kar til gudz tiænist / Oc
skipade aaron til biscop oc høgre
ta prest / oc hans synir æptir han·
oc alla lem slæct til prasta oc
diækna oc kande them offer oc
oc offers sidh· oc aff allom them som
wilom wi sighia tha wi komom
til ezechiel j ptha mønster· thy
wilom wi lika hans hus widh
hans mynstir / Var herra gaff oc
tha moysi witnis breff thua
tafflor aff sten striffuada mz
Gudz fingre

Nw vndrar folkit hwat moyse dual oc
talar til aaron / Stat vp oc gør
os gudha som os maghu leda
a wan vægh / for thy at wi vi

208

to ey hwat aff thm moyse ær wor
dit som os skulde ledha Aaron
raddis thera ondzskap oc viste ·
at the waro redzslir oc wænte
sik tressa ledh vndan kōma oc sag
de swa · takin alt thært gul oc silff
oc iærnuæl thært husfrughm gul
oc döttra bonadh oc bærin til mi
folkit giordhe ænmskot samuledh
Aaron radhis thm som for oc
kastade thera gul j en eld · oc vart
aff thy gulle en guttin kalffinr ·
oc ænmskot öpte alt folkit Sec
thm gudh isrl som tik leddo wt
aff egypto lande · tughar aaro
horde thztu / tha radhis han meer
oc giorde vp altara fyri folkeno
oc guttalnenō · oc læt ōpa iffiwir
all tiwrldm · morghō ær gudz hōgt
tidh · Arla om morghonē stodho the
vp / oc giordho sith offer aff gudhm
Sidhā sattis folkit nidhr at æta
oc drikka oc sidhan stodho the vp
at danza oc leka Sidhan talar
war herra til moyses · far nidhr thit
folk haffwir syndat som thu haff
wir leet aff egyptu lande · the giu
go skot aff thm wegh so thu vis
te thm Nu giordho the sik aff
guda oc offrado thm oc swngho
thzta loff Thæsse æru thinæ gu
da isrl · som tik leddo aff egypto
lande nw seer iak sagde war
herra at the æru harde halsa oc
ohoughe · bidh enkte for them ·
vtu lat mik warda vredhan /
tha skal iak swa slat stryka the
aff werldene / som iak skapade
the Oc ær thz sakt æpthr thy
som en skriffware skriff aff sina

skript Nu ma hær mærkia fi
ghir thing · huru stor mas bon
ær wærldugh oc haldir atir gudz
hamd · æn tha ær enkte thingh
swa wælkomt at thz förma mena
gudz wilia Hwan thz skal swa
vndirstanda at gudh wiste
æwærdelica affir thera synd / oc
moysi bön swa som han viste
alla mäna miskwnnight oc god
gœrningh för æn the wordho
Nw ær han bade rætwis oc
mildhr oc haffwa tressa dygdir
ena satta stridh för hono Kat
msan kræffwir at gudh skal hæ
na · æn miskwnnen bedis oc dra
ghir ha til at han skulh nadhe go
ra Oc sættir hā the systro swa
at j allo hans gærnigom · hittis
badhe miskund oc rætwisa oc sam
nidh Swa som dauid sighr j
psaltareno / oc hær prossias nw
at haffde war herra dræpit tressa
syndugha man tha vare thz ræt
hærnd æptir thera synda skuld
Thz ware oc nadelica giort vidh
thm för thy at tha haffdo ey op
tare syndat hær oc ... ōkt sim
m synda giælld thz war oc ba
de rættir oc miskwndh at han
lat thm liffwa miskund för thy
at the haffdo dödhin förskuldat
oc rættir för thy at han hā hö
de sins winer bön / thy at ven
ær skyldughr at höra för sin
vin Tressa satto stridh wisir os
war herra j tressom ordhom
Moyses badh sina bön til war
herra oc sagde huru mattu
nu herra illa wredhr vardha

thy folke som thu haffwir swa myk
lit nu giort aff gudhelikom maghin
Hoor ey swa nu j egypto mæ
maghto tha sighia at thu ledhe
thit folk wt nu swikom at dræpa
them j barghom Thwilis thin vre
de oc war nadughir oc ey oblid
ir offwir ondzskap thins folks / lat
tik minna hughskoma / abraham
ysaac oc iacob thine tiænisto
mæn. som thu loffuade oc swort
om tik siælffwan Iak skal ökia ti
na affkomdh swa som himilstiær
nor oc giffwa thiin aff kome koma
alt canaan landh æwinneliga æ
gho. Var hwa wart bladhir aff
moysi bön oc giorde ey swa illa
widh sith folk som han taladhe
Thurru thz hælgha landh wart
æwinnelik æfftha abrahams aff
komdh. thz war vt salt tha wi
taladho om abraha Nu gingin
moyses nidhir aff barghit oc bar
thwa vitnis tafflor j sine handh
skriffwadha bäghia wäghna
oc giordo aff gudhelikom warke.
oc war skriptin hughsom j stenin
Iosue moysi tiænisto swen han
väktade sin hæra oc wiste ey the
ra leek Oc swa som the gingin
badhe nidhir aff barghenom tha
sagde iosue til moysen. Iak hö
re bardagha tywt oc örlegh op
j tiælldomen Moyses swara hö
nom Ey ær thz op til stridh. vtan
iak hörir quædara röst. tha the
komo fram til thiælldhana / tha sa
gho the gulkalff oc danz oc vart
moyses swa wredhir at han kasta
de tafflana / oc brööt them söndhir

a gulkalffuenom. oc thok swa han
oc brööt söndhir oc kastade j el
din oc brände oc knosade han
allan j dusft / oc knosade dusftit j
watn oc gaff drikka israels sonom
til amynnilse at the skulle æn
tressa syndir giælda Thedhan stod
moyses j tiældhar port. oc tala
de for allom israels sonom alle the
som a gudz wäghna vilia wara
the kome til min Oc ænskot
samkadis all levi slækt moyses
taladhe til leui sona gyrde sik
hwar madhir nu swerde om si
dhu oc gingin medhwart igiön
tiældit fran enom port oc til an
nan oc dræpin gudz owenir æ
hwar som fyrst wardhir / æn thot
han se brodhir. Vin ælla gran
na leui sinum giordho samaledh
oc dræpo try tusandh oc xx tu
sandh folk a thera stypidh Si
dan taladhe moyses til thera.
Nw vighdhin j idhra handir gu
dhi siælffwe j fwrwdha blodhe
oc vina oc skal gudh giffua idhir
sina signilse Annan daghen
æptir taladhe moyses til fol
kit j syndadhin alla mæsta synd
Nu wil iak æn fara til wars hærra
oc bidhia for idhir / æn thz ær
mögheligit at han forlate idhir
Nw ma hær spöria Swa giort
hwru war hwa sigde for wara
bladhir / oc nu riadhis moyses at
han ware wredhir oc ar thz sant
at synden skuldar twa dödha En
likamen thæssa thems. oc annan
siælena dödh æwinneliki j helwite
Thæna warre dödhin hælwitis

210

101

pyno förlat gudh israels sonom for
moysi bön · oc for thy sighx han
wara bidhit ¶ Aff iordirikis
plict oc pyna thon stodh them
æptir swa som scripat æptir syn
da afflösn / oc thessa plikt vilde
moyses nw för bidhia Bidhan
badh moyses til wan hena oc sag
de swa / thit folk nw hora synda
de mykla synd · ~~the giordo sik~~
the giordho sik gudh aff gul · Nw
bidhir iak idhir all halagh thing
at thu antigha förlat thim thessa
syndh · ælla skrapa mik naffn aff
æwinnelike liffsens book

Nw ma har synia först hwat
han kallar wars herra book ·
ælla liffs book / oc æn nakot maa
skrapas aff hanne som scriffuat är
Oc sidhan hwat moysi bön war skæ
lik ællar ey · til thz första är tesse
swar at war herra wet wel oc kan
nir alla thim som hymerike sik for
skulda oc sæligha alla thim som
thz skula ærwdelika fa Oc thz ta sa
ma gudz vit oc forhyxtha kal
las liffs book · for ty at the kunnist
som scriffuas i bok är sæmelikast
oc forgangelse fore / wars herra for
hyghia hon forgangelse aldrigh ·
oc thy kallas hon book I innan
tesse book ero sumir swa scriff
nadhir at the skulu ærwdelica faa
himerike Oc somir swa at the
skulu först skulda sik hymerike
mz godhgærningum · oc sidhan for
skulda the mz syndom hælwite Oc
for thy sighe at thasse skrapas aff
liffs book / thy at the waro scriffua
dhir i gudz forhyghio til himerikis
tha ey æwærdelika at ffaa them
fulgnadh mz andelike rætuiso vta
skylda sik the sidhan mz ens tima
skrypilse · oc annan thima forwærka
thz ¶ Aff om moysi bön · hwat som
war skælikt ælla ey swaras at
gudz ælskoge han skal swa wara
skipadhir / at hwar gudz win skal
wilia hwario manne wael oc ei
dra bæst skipffwo sik om andelik
thing · Oc ma engthin forsighia
sich himerike for annars godho
vtan gudz owenskap oc sin eghin
wadha ¶ Oc ey forsagde moyses
sich himerike for israels sonum · Vtan
hans ordh skulo wi taka æptir
ty som en fulkomen wen talar til
then man som han iæffnar enkte
om at han är hans wen Oc ple
ghar optu / en fulkomen vin at
sighia swa til sin fulkomin win
weth mik tessa bön for than wen
skap thu haffuir fulkomet til mik

Nu war moyses swa fulkomen
gudz wen · at engin affuadhis
man lesom vi then / the swa saa
gudz gudom i iordrike vtan moy
ses · som war gudelika manna mæs
tare fore wars herra byrdh Oc sidhan
panal som war gudelika manna
mæstare æpt wars herra byrdh Thy
at the skuldo mera wenir som
fleris skuldo wisa Oc for thy haff
do the fulkomna trost at gudh haf
de them ærwdelika hwat til [illegible]
rikis Oc for ty lesom wi aff engo
thelgo manne i the helgo script
turskono forlaghe bön til gudz
vtan them twem · moyses oc sa
paulo / oc æru moyse ordh swa ly
dande at mit naffn skal ey skra
pas aff thine book oc är thz gudhe

likt thu wisar som aldrigh lyugher tha
förlaat thu thessa syndh
Uar hærra swarade moysi Iak skal
thæn scriffua aff mine bok som
thz för skuldar oc ey annan Gak thu
oc ledh thetta folk som iak bödh æm
ængil skal tik ledha / æn wp a hæm
dar dagh andra syndher, tha skal oc
hæmna thessa syndir Oc vndir standom
wi hær at the syndher som wi gørom
oc gudh förgiffwir os inan scripta
malom oc wi gørom atir sidhan / tha
hæmnir gudh særlika thessa lwndh
Ey swa at förgiffna syndir koma
atir i gen mz synda fullom Utan thu
syndughe mans lastir at han kan
ey gört skön oc ey thak före wæl
giort, utan glömer gudz nadhom
oc gangher fram at gambla syn
dom thæn lastir han ær skyldugher
at hæpnas aff gudhi / æn sarlika
som gummul synd tha hon war ny aff
thesse syndh war mere sakt tha wi
taladom om pharao konung. för
thy saghde war hærra nu at han wil
de hæmna thessa synd vp a hæmdher
dagh, andra æptir komanda synde
Oc swa hæpde gudh thessa thera syn
mz androm syndom

Sidhan taladhe war hærra til mo
ysen far vt aff thæna stadh
mz folkeno til thz landh iak loff
wadhe mz minom edh abraham ysaac
oc iacob Iak skal sænda nu ængil
före tik oc kasta wt sæx slæktu
fire uæpda oc skalt thu ingangha
i thz landh som flyter mz miolk oc
honogh, Iak wil ey siælffwir fara
mz thik thy at thu haffwir hardan
hals oc æst olydugher / oc wardher

thu mik olydugher thz iak siælffwr ær
thz mon iak fördærffua tik i weghe
nom Oc ær thz sakt æptir thy so thz
ær mz honom at thz ær hardast næst
som konungher ær siælffwir næst Nu
för thy at the kunno ey skön aff högh
gudz iærtekna som han giordhe för
thera skuld, tha waro the owærdu
ghe at haffua framledh swa værdughet 212
fylghe oc wærdelikt Oc för thy sigher
war hærra at han wil sænda mz them
ængla ledhom utan gudelikan krapt
æn thot hwaro at gudh ær alla sta
de Oc swa som konungher ær alla sta
dhe, ænnæryr i sino rike / mz vmbud
oc walde oc ey allom stadhom siælffwir
Swa ær gudh allom stadhom siælffwr
oc hans valdh, oc theer han ey alla
æn mykit sit valdh oc vmbudh

Moyses talar til wars hærra / thu
budhir at iak skal ledha thz
ta folk oc sigher ey mik hwem thu sen
dhir mz mik, oc tha sigher thu at iak
ær thz nakunnogher oc at iak haffwr
fvnnit thina nader Thee mik thit
anlite at iak maghe kænna tik oc
finna nadher för thino øghom War hærra
swarar honom mit anlite skal gan
gha för tik, oc iak skal giffwa tik
ro oc lisa Nw för thy at hwilken
man som gangher firi androm tha
seer han ey hans anlite thy rædis
moyses at gudh wilde ey the ho
nom sik siælffwan Oc talar til wars
hærra Vil thu ey siælffwr ledha os
tha ledh os aff thæna stadh thu
ru maghom wi thz wita at utan
wi haffwom fvnnit thina nadher
oc venskap / som wi haffdom tappat
utan thu fylgher os tha wardhom

wi ey æradhe aff andhro̅ landho̅
Var hæra suarade moysi Jak skal
göra som thu bedhir· thu haffwir
fwnnit mina venskap oc thu æst mi
nakunnoghir wen

Nw ær mankt andrlikt oc
ær gudz ængil skapadhir ap
tir gudz liknilse som mæst pröff
nas j ænlite oc tha ær ængilen
englaledh swa ælikir a synom
som gudh sialffwir Oc for thy radis
ærn moyses at gudh wilde ey sialff
wir fylla the oc bedhis mr aff wa
ro̅ hæra The mik thins sialffs æro
Var hæra swarar hono̅ Jak skal thee
tik alt got thz ær at sighia · iak skal
tee tik mik sialffwa thy at æn thot
hwaro at all thingh som gud ska
pade ærn godh oc enkte swa godh
at thz matte ey bætre wara æn
gudh vilde Oc ær eet thing got
til ens oc änat til änars Oc hwart
thera predikar oc teknar som thz
wel maa sin godha gudh som the
ærn godh aff / oc han ensamn som
ær swa godhir at hono̅ ær enkte got
j foat· oc enkte ær os got vta̅ ha̅
oc hans nadhir Sighir tha var hæra
til moysen Jak skal thee tik alt got
thz ær at sighia mik sialffwa Jak
skal bywdha aff mino napne ~~for~~
for tik Jak skal miskunna hwe̅ iak
wil· oc wara thin mildhir som mik
tyckir / ware gudh os nakot skyl
dughir tha matto wi bæra iffwir
han· at ha̅ gör misiæmpt / miskund
mäna j mællom Oc giffwir enom
flere andelika nade æn androm
Nw haffwo̅ wi enkte thz vi ma
gho̅ nakot skylda mz hono̅ vta̅ thz
som han haffwir os giffwit · Jhwndir
oc fördhir / mæghtin oc helso · thungh oc
godhwilia swa at enghin ma oc wil
wilia / vta̅ gudz nadhir lyse for hans
thungh til godwilia Oc for thy ær os
gudh enkte skyldughir Oc enghin
skal maghto thittus· hwi war hæra
giffwir eno̅ mere dyghdh æn andro̅
vtan gudz wili Oc ey mangho̅ wi sigh
ia at gudh giff nakro̅ mäne dyghdh
oc hælagha nadhe for thy at han
vndirstodh mz sins godhwilia vil
mänen wardhir doghande· æn gudh
giffwir hono̅ godhwilia Oc ey for thy giff
wir gudh syndugho̅ mäne sin bruth
före thy at ha̅ bedhis nadhir· vtan
syndughir man bedhis thy nadhir
at gudh haffwir nu giffwit hono̅ na
dhir / at bedhas nadhir oc hans gnau
thir oc hiærta trøgthi ærn aff gudz
nadho̅· ærn hwi var hæra wil hælder
giffwa eno̅ godhwilia / æn androm
thz swarado synne til at swa som
konungin giffwir eno̅ riddara got
ors som enkte haffwir æn skyldatt
aff hono̅ / vta̅ for thy at ha̅ vænter
at ha̅ skal wel nytia got ors· oc
göra mans gærninghi oc andro̅ giff
wir han enkte som ha̅ vænter at
ey skal haffwas ærn ærlika widh
Swa sighia the at gudh vil eno̅
giffwa dyghd oc ey andro̅· thy at
ha̅ weth at thæne skal göra dygh
dena sidha̅ han faar oc ey swa
hin änar Nu hwar som letar gudz
wilia skal· han far jnan thz

dyrir som enge haffwo̅ giwde

Nw sporin wi aff them swa sagh

do hwi vil ey gudh giffwa swa
enō dygd swa wæl at nytha oc
værka for giffua dygdh som andrō
Oc wardha the swa swara som the mat
to for haffwa swarat at gudz vili vet
enghin vtan gudh siælffwō Oc skulom
wi thz wetha at syndughir man maa
sik wæl skipa til gudz nada mz natur
like dygdh oc godhgerningō æn enga
ledh for skylda sik gudz nadhir oc ven
skap for æn gudh giffwir honō nadhir
at forskylda mz / tha giffwō gudh swa
myklo hældhir syndughō mæne nad
at hā skipar sik wæl mz godhgerningō

Hær wiliom wi eet exemplū til
likn lægthia. Thre mæ standha
vndhir enō sky som them menar solen
na skeen. annar wendir sik til solena
oc annar fra. Forsta wardhir bombir oc
wrækir bort skyn / tha skin solen īnan
thæs ænne som sik wendhir til hāne
oc ey hins som sik vændir fraa hēne
Sky tydhir syndh. oc sol gudz nadhe.
oc wardhir then hælgha anda / Wendhir
syndughir mā sik til gudz mz godgerni
gō. tha skyldar hā sik ey thot hwaro.
mz them hymerikis lyus ær nædhan
han ær vndhir syndenē for æn then
hælghe ande wrækir skyn / oc the gan
ga bort fyri gudz nadō. tha skin gudz
nadha lyus for iffwir thæs hiærta so
sik wendhir til gudz

War hēra sighir til moysen frāmer
Ey format thu see mit ænlete
oc enghin madhir formaa mik siælff
wan see madhā han liffwō i iorderi
ke / thz ær at sighia vtan gudz nadhir
lyptu nakors mans ālt / oc vndirsta
dhe swa høgt iffwō all likamlik thing

swa at hā weth sidha siælffwō hwat
hans siæl var hældir i likamenō ma
dhā ællir ey / Swa som sctus paulus sighir
aff sik siælffwō. swa varo the badhe
vplyptir moyses oc sctus paulus / Wæn
talar war hēra frāmer til moysen thu
skalt standa nær mik. oc tha nu gu
delika æra far iffwō tik tha skalt thu
magha see æptir mik Æn ey skalt
thu giter fæst thin øgho widh mith
ænlete. for thy ær thz sakt at swa my
kit skal at thera gudhlica syn som i
nan hymerike æru Oc tækkons gu
delika syn som moyses oc sctus paulus
sagho gudh siælffuā i iorderike at
the i himerike æru fasta swa a syn
wærdelika a gudh siælffuā æn moy
ses oc paulus sagho gudh siælffuan
wndir enō flyghande lyuse oc skoth

Var hēra talar til liffwō farande
moysen gōr tik slika thya sten
tafflor som thu haffde for Oc skal iak
skriffwa īnan them the same ordh so
skriffuat waro i forre tafflone. War
til redho morgon ārla oc far til mī
vp a synai bergh ensamn som for
Oc hwarte fææ ællir folk kōme
nær berghenō Moyses giordhe
som gudh bødh. oc tha war hēra
foor midhir iffwir synai bergh.
tha stodh moyses for honō oc kal
ladhe a hans nāpn Hw sæer mo
yses wan hēra madhir fara oc ta
la til hans. Waldughir hēra gudh
mildhir oc nadughir tulughir oc
mykelika miskundsambir / sam
dir oc wtan alt fals. thu gømer
miskundh tusanda mæ / oc for
giffwir oc aff takir orat oc oiuds

214

103

skap oc syndh[er] Orenghin ær orsaker
for tik thu gerdh[er] for ældris syndir
sonom oc sona barnom til tridhia mā
oc fiærda Oc brādhlika neghh moy
ses fram luter a iordhena oc æradhe
gudh oc badh Nu iak haffuer fūnit
nadh[er] for thinom oghom nu herra tha
bidh[er] iak tik herra all hælagh ting
at thu wili os fylia oc taka aff al
lan orett oc syndh[er] oc eghna os
mz thit wald thy at folkit ærn
hardh[er] halsar Var herra swaradhe
Iak skal gangha til sætta oc fylia tik
oc skal iak gøra swa at alle mæn
maghu see swa mangh iærtekne oc
stor at slik waro aldrigh sedh for i
iorderike at thætta folk som thu ært
hoffdinge yffir maghu see mina ræ
delika makt Som wel oc gøra
all the budhordhin som iak bywdh[er]
tik i dagh skriffua all thæsse ordh
som iak buudh[er] mz sæt vidh tik oc
widh thit folk i dagh
Sidhan war moyses thær ensamen
mz varo herra .xl. dagha oc .xl.
nættir swa fastande at han hwar
te aat ælla drak oc skreff i tufflo
[a]r budhordh waros herra. Nu fær mo
yses nidher aff bærghenom mz tuff
lom Allis mæ israels sona wadhus
mykit first at the fingo at see hā
thy at horn syntis vt gangha aff
hans ænni Thær skulom wi vndir
standa at swa som mænzsins hænne
ær mærkelica bætir skipadh[er] tha
hā ær gladh[er] oc quidulos ænn tha
han ær mz vnsorgh oc geværdo
Swa ær oc mykso framarmer
bætre likamans skipilse sidhan siæ
lin fær gladhi mz gudi siælffuo

thy at æpthir domadagh wardh[er] wa
ra likama swa lotu lywsare æn nu
ær solin Oc kombir thær lyusit alt
aff thy liwse som siælin haffuir aff
gudz asyn thy at gudz lyus skin
nom siælena oc siælina lius gynom
likamā Oc for thy at moyses haffde
hemelika talat mz gudhi oc seet hā
siælffuā nakra stund tha war hans
siæl swa fylgda full oc lyus at aff hās
ænne gingo vt swa skinade lywsis
lar at israels som tholde ey widh at
see gen honom oc tresse husghislar bal
ladus horn aff nidhom Nu moyses
siælffuer han wiste ey at hans ænne
haffde horn. kirkiona formānom
til æptirdome at the skulu oc ey alla
ledh hwra oc akta sit mykla wald
oc swngha kullot dywr som æru
sinika klærka oc lekmæn. Wan
hælder wænta sik synugha mæn
oc litit warda fore gudhi Sidhan
hulde moyses sit ænlite hwan tima
han talade widh folkit Oc hwilke
tima hā talade widh gudh tha lag
de han aff ænlitis skrudh: for thy
haffuer biskop thær hyrdnat krona
tha hā sigh[er] swngthna mæsso. Ok
sidhan gangh[er] hā som andra klærka
Swa længe som wi ærom mz iorderi
kis folke tha haffuom wi hulit ænlite
oc sem ey gudeligt thing vtā trona
skywle Nu hwilkē tima wi fām tala
widh hā siælffuā a domadagh oc si
dhan æwinnelica tha sem wi han op
nom oghom sulkan som han ær
Allir israels som komo in fore mo
ysen kallade oc sagde moyses
swa til thera i skulin æffnoda om
sex dagha. oc siwnda daghen skulin

j swa halda hælagha at enghin skal
twndha eldh j sino husi | swa som
gör nakon werknadh om synn
da dagh han skal döö | Jstenen
skulu all aarsedhes offer gudhi
hwat wæl hughadhe man oc wælun
loghe offre gudhi gul oc silff oer
oc iacintu · pæl | oc twælnadhan
coccu · bissu | oc geta vl rödh wæd
ra skin lituadh mz iacincto oc thy
træ oc oleu til lyusa oc at göra go
tasta smörilse oc rök | dyra onichi
nos ghimstena at sætia iffwir bis
tops hwffuodhlin oc hans rationale
Oc the man som witre æru oc
nakonadhe varu til redho at
göra wars hærra hws oc hans al
tara | prestabonadh oc alz kono
na thingh som til wars hærra byrd
höre | Jæmskot gik aller israels
sona mogthe oc offradho badhe
qwino oc karla til gudz hus oc
hedhe | mz myklo godhwilia all
sin gulkar oc gulbonadh til gudz
hedhe | oc alz kona dyr klædhe
oc lite | oc al the thingh som før
Beselel oc cholab waro taladh
the giordho alla wars hærra
gæringh | som nw ær vptaladh oc
framer skulu fullkomplica vttydas
æn gudh wil | Sidhan thz var alt
giort tha talade war hærra til mo
ysen | Første manadh a för stha
dagh thæs manadz | skalt thu
vpresa wars hærra hws alzstingx
skipadh til gudz dyrk | Sidhan
gudz war alt fullkomet tha kom
eet sky aff himblom oc hulde wars
hærra hus | An gudhlik æra fylte
alt husit swa at moyses gik ey

397

ingangit för myrkre | Oc war
thz eet mærkelikt tekn för thy
at | at nya kirkia oc sanadhe
waro myrk vtan | swa at the gin
go ey ingangit oc | vndirstodho
ey hwat thera sidhe teknadhu oc
thera offer thz ær wars hærra byrd
oc pyno · An gudelik æra hon
haffwir nu fylt alt husit jnan ·
thz ær at nw æru fullkomnit all
the tekn mz wars hærra byrdh oc
pyno | som man thera sidhom
waro holdh oc lowlighe | oc ær
æn j dagh gudz hus the hælgha
kirkia swa myrk nidho at the
vndirstanda engaledh hæna
ingangh til ratta tro æller kris
tindom · Oc magho ey see at the
hælgha kirkio ær all fullkomen
man mz gudelike æro som æng
la siungo gudi til loff om iula
nat mz gloria in excelsis | Thz tek
nadhe samuledh oc mz thy som
nw var för sakt | at moyses haff
de oppenbart ænlite före gudi
oc hulte före sino folke | For thy
at gudh sialffwir han viste wæl
hwat hans ordh til moyses tek
nadho | æn före folkeno tha var
thera andelik vndirstandilse
huldh · hwilkin thima daghin
thz ta sama sky skildes wid gudz
hws · tha færdadhus israels sön aen
skot | Oc swa længe thz hangde
iffwir gudz huse · tha waro the
qwarre j sama stadh | Allan
daghen hangdo sky iffwir gudz
hus oc alla nattena eldh swa
at alle israels syni sagho hwar
æn j sino thiældu ·

398

216

104

Sidhan war hwa brande them offers stadh oc aaron met sinom sonom haffde fulkompnat alt gudz offer oc dyrk oc moyses oc aaron giffwo gudz signan iffwir folkit Tha tedhis gudz æra allom mangom oc kom mykit eldh aff himblenom oc brande gudz offir / thy at alt vaart andelikit offir swa som godha böner / messor oc mykit oc alt thz wi gôrom til gudz æro. thz skal alt vara brennande met gudz ælskogha Oc iamskiot som folkit saa thessa höghstho gudz iærteknar tha fiollo the framlutir til iordena oc loffuado gudh Nu nadab oc abiu præstir aaron synir the hugdo wel at göra oc waro fol dirffwir. oc giordho thz som the war ey budhit The toko sin rökilse kar oc rökilse oc owigdhan eld oc vildo göra gudhi hedher før thæs iærteknar / Nu iamskiot kom eldher aff hymblom oc brande them badha til dödh fore gudz altara. før thy at the offrado gudz offir met owigdom elde Vigdher eldir til gudz offer ær valsignadher gudz ælskoge owigdher eldher ær pæninga giri ællar kötliker ælskoge. Oc the præste som dirffwas til gudz altara at siongha oc gudz tiænist før pæninga giri / ællir j kötlikom syndhom göra, the magho rædhas vppenbarlika gudz hæmnd / swa mykit mera som the haffwa værdughare offer handa mællom Nu thess thymas præstir swa som hine stingo thessa hems brunna / swa magho thæsse rædhas æwærdelika annars hems brunna

Moyses talade til aaron Nu ær thz pröffuat som iak sagde at gudh wil them haffua hælagha oc skærlika som thiana skula före hans altara / oc at the halda hans offer met gudelike rædh. Sidhan bödh moyses sins brodhers sonom misael oc elesaphan at bæra thera lik vtan thiæld stadha oc före bödh aaron sonom at græta sina brödher dödha før thera viela saki. vtan iwdhiska fiorndher sigdhe war hwa til thera. oc alla israels sinna slæct skulu grata thæna wadha eldh

Nu hwa talar til moysen oc aaron Thæsse æru the dyr som israels synir magho æta. all the dyr oc fæ som klyffia sina klöffua oc drypia the æru loffuat at æta / thimmitna thz som drypia oc klyffua ey sina klöff swa som vlualde oc thera handa. thz skulen j engalundh hawa ælla æta thimmitna oc thz som klyffua sina klöff oc ey dryppaz swa som ær swin. thera hudh skulin j ey æta oc ey handa thy at thæskons dyr æru orent fwl oc vren Thæsse æru the liffuande thing j vatnom som j magen æta / thimmitna thz som badhe haffwir fenu oc fiæll fiess oc vggin thz ær ok loffuat til födho / badhe j haffwenom swa oc j ferskom vatnom Thimmitna thz som liffwir j vatnom oc ey haffwir thesse thu. thz skal ok thykkia o naturlikt mans födho Thæsse fughlar æru ok forbudhnir före .. oc ørn / falke oc alz skons höka

kyon / rampn oc roka · oc kraka oc
alt swart fughla kyon / storka oc hern
upa · uvar oc fiske maka · swan
oc ændhæ natuglia oc alt thz fug
la kyon som fyra fötther haffwa / Alle
thesse fughla skulu ikke thykkia ona
turlika manz födho. Æn alt thz
som haffwa fyra fötther oc hoppar a
iordhenne mz wingiærnum mz længre
æptre bend swa som locusti oc bru
cus thz ær ekke loffwat at æta hwi
nitwa thz dywra kyns som gangha
a handa som apinna oc biorna thz
skal ikke thykkia onaturlik födha
Aff allo liffwandis tingha som æ
ru i iordhenne · æru thæssin ikke for
budhin mws oc rotte · wisla oc mul
warp / thua som kombir nar thæn
na tingha sidhan the æru dödh han
skal wara ower allan daghen til qwælds
oc swa hwart thz kladhe som them
huld kombir widh thz skal thwas
mz watne oc wara vrent oc forbu
dit til athskona nyt · allan daghen
til qwælds. Æru the kar aff leeræl
la iordh tha skal thæn sundher bryta
kombir thz watn som thessin kar æl
ler kladhe waro twaghin i widh
idha loffwan mat · tha wardher the
mathæ vrent oc ikke forbudhe ko
bir thera huldh man idhna ungh
na tha skal thæn ugnen bryta / Ku
no the falla man kældo æller bæk
kia / æller annar mera watn · tha
æru the ænnual skir som for hy
ma oc sædhe wara ower / For thæs
kons skula / wæra badhin koma wadh
sædhe · forsta vrena thinga skirsl

ær watn oc sidhan forbudhit huldh
skiærst. Siælff dödh fæ ælla nakot
thz dywr som ikke ær loffwat ath
æta / tha ær thz ænnskot ower oc
ikke forbudhit / oc hwar som thz ha
nar sidhan han ær vrent allan daghe
til qwælds. Oc hwar som ætir aff
tolko holle · han skulde thwa sin klæ
de oc wara ower alt til qwælds ·
Hwilkin thz som krypir liffwandis
a iordhenne. Oc alt thz som haffwir
fyra föter oc krypper a sino bryst
te / oc alt thz som mangha haffwir
föttir oc draghas fram aat iordh ·
alt tæskons ær onaturlik manz
födha / oc ikke forbudha at æta ·
I skulen ey smitta idhra siæla oc
idhart liff mz vren tingh oc wa
ra siælffwir owrenir · For thy iak
ær idhar herra oc idhar gudh · I
skulin wara hælagher oc renserom
for thy iak ær hælagher oc ræn

Hwilken kona Firdunghe
som födher barn aff samblan
de karmans hon skal vrein wara
om siw dagha · oc attonde daghin
skal barnit taka skyrda skirsl. Æn
modheren skal wara owr om xxx
dagha oc thre dagha / Oc um thes
sa dagha skal hon haula enkte hæ
lagt tingh ælla wiet · oc ey skal ho
koma i gudz hws for æn thesse dagha
lidha · Hwilken quinna som födher mö
barn hon skal wara vrenudh vi da
gha oc lx / oc ey haula hælagh ting
æller wigdh æller koma inan gudz
hus for æn thesse dagha lidha. Æp
ter som ællar dottir tha skal hon 218

fóra mz sik til gudz hws thæs iæm
langu lamb oc en duwa vnghi æl
ler turtur duffwo oc skal prester offra
gudhi for hana skuld aff synduglio
blodhe Thy æn kona ær fatik oc
orkar ey lamb tha skal hon offra twa
turtur duffwo ællar thua duffuo
A hwilkins mans kropp vngha
ællar hudh wara aff nyo
ymse litir oc hwita blemor thz
ær likt at han ær malata. han
skal ledhas til aaron prest ællar
til thæn som æptir han kombir
Seer prester malatu likne a hans
hudh oc haarit omwænt til hwi
tan lit oc malatu stadhe meer in
sunkin æn annat kropp om kringh tha
ær thz malata plagha. oc skal skilias
widh annat folk æptir prestins dom.
Æn tha thz skinande liter synis so
ma stadha a hudhinne oc ey tha meer
kommit in sunkit thz æn annan stadh
oc ey harit omskipt sin forra lit.
tha skal prester han innelykkia vij da
gha oc skodha han a syunda dagh
Findher han engin annor mark æn
for tha skal prester doma oc lysa han
skiran Oc skal sidhan bo mz mannom
for thy at thz war skabbir oc ey
malata. tha skal han thwa sin
klædhe oc wara swa skir Æn sidan
han ær domder skir oc være hono
sidhan malata tekn oc wardher led
dher for prest. tha skal prester doma
han sanneliga malatu oc oskiran
oc bort fra manna samnaru.
Hittir prester forst thz tekn som ma
dher wardher for honom ledder oc

hudhenne ær nyslitadh som for war sidat
oc ær lithir omskipter oc kott wa
ar swa som ware nakot annat liffua
de man thz skal prester doma at thz
ær offuermakt malat aff naturu dw
ght Oc ey thorff han innelykkia til me
re profuilse vtan han skal taka han vte
lykkias fran manna samnaru Sprit
tir prester at malata likn ær gangit
mz skinande lite iæmpt fra iessa
oc til ilia. tha skal prester doma han
skiran til manna samnaru Findher
prester en tima at kott ær nykt
mz liffwande varit oc dome than ma
thy sine oskiran. thy at malatu lit
tir a liffwande kott gor man oskiran
Oc annan tima hittir prester than sa
ma allan hwitan oc ealtan tha
skal han doma han atir skiran oc
til manna samnaru Warir bolde a
kott ællar a hudh manne oc wardher
æptir hwit æller brunt. tha skal
than madher ledhas til prest Fin
dher prester malatu likn mz insunkit
kott om kringh oc harit haffwir mist
sin forra lit. tha prester doma han skal
oskiran oc fra manna samnaru. thy
at malato plagha ær vaxin j bol
dan. Haldir harit sin forra lit
tha ær ærret myrkt oc ey meer
in sunkit æn annat om kringh tha
skal han innelykkia vij dagha Wær
a madhan malatu mark. tha skal
prester doma han oskiran oc fra
manna samnaru Sithir ma ey finnit
annor mark æn for. tha skal prester
doma han skiran for thy at thz ær
enkte annat æn boldha ær

Haffwir cloth brent hol ælla hud
oc vardher ær hwit ælla rot tha
skal prester samuledh doma som ny
var wisat om bolda ær Oc samuledh
skal han doma en malatu likn swms
man mas hoffde ællar hare | vtan
faldher har aff mas hoffde tha war
dher huffwodh harlost oc ær han skir
oc skallutter | hwilken man vardir dom
dher malata aff preste. han skal atla si
na dagha til tess han wardher atur skir
domdir haffua vsomat kladhe oc
haffua bart huffwodh oc huldan mun
mz kladhe Oc skal han opa for hua
rio manne oc sighia sik wara fulan
oc smittoghan. tolkan prestadom oc
proffwilse bodh gudh iffuir hws oc
kladhe æn natzor vndirliker mistit
tir oc ny wordhin swms a them

Var herra talade til moysen tala
til alla israels sona sampnadh
warin halagher oc fughlir fore dughir
thy at iak ær halagher oc fughlir fære
dughir I skulen ey gora æptir egyp
to landz sidhuænio som i haffwen varit
i Oc ey æptir chanaan land sidh for i
skulin nu til koma Domin mina lagh.
oc mina doma hwa som the gomir
han halder sith liff Swa som iak ær
herra swa forbyudher iak at natzor ma
blandas widh sith næsta blodh Swa
som iak ær herra | swa forbyudher iak
at natzor man ælla kona liffue fule
ka mz fadher ælla modher | mz stiupmo
dher ælla fadhers amio. mz samsyster
ælla halffsyster the som hema ær
fodh | ælla vtan gardz mz thine so
na dotter | ælla dottir dotter | mz

thine stiffmodher dotter son. hon fodde
aff thinom fadher | oc tha ey thin sam
syster | ey mz thine fadher syster | oc ey
thin kona mz thinom fadher brodher
Oc ey mz there kono som thæn
man atte tik war narbunden mz
skylskap Oc ey mz thine sona ko
no som thæn man atte tik war
bundin mz skylskap oc ey mz thin
ne sona kono sidhan han ær dodher
ælla æn for | oc ey mz thine kono
dotter ælla hænna sona dottir ælla
dotther dottir. for thy at the æru
thinna kono kot oc blodh Oc ey
mz thinna kona systir | mædhan
hon liffuir Oc ey mz there kono
som ær innan sins naturliker blodz
tima. thu skalt ey hor gora | swa
som oc ær for forbudhit | thu skalt
ey loffua ælla vetta diæfflom ælla
natzrom affgudhom thz som fodhis
aff tik siælffwom Iak forbyudher
ælla o naturlika syndir mz fæ
ælla folke. Alla tessa fula ondz
skapa giorde thætta folk som bo
dhe for tik i canaan landhe vak
tin idher flikom ledhom oc vannæ
lom giærningom ælla mon thz land
oc idher vtspy aff sik swa som
thz skal vtspy them thz nw bo
forsta thu kombir iffuir the
hwa som gor natzot aff tesso
ledhom giærningom hans liff
skal skilias widh mit folk oc
hans siæl wid gudz ængla

Nw talar oc var herra til
moysen. tala til allan
israels sona mogha | warin

hwilaghir oc fughir fardughir som iak
fughir fardughir ær idhir gudh oc
idhir herre ¶ Thwilkin thima thu skær
thinna sædh tha skalt thu ey nyolt
at skæra nær iordhinne oc ey samna
hærinna nidhir fallen korn | oc ey æpt 220
lesfdha vinbæria klasa i vingardhe
vtan lat thæt liduskt fatikom mannom
oc wæghfarande folke ¶ Thu skalt
ey gøra thinom granna orætt oc ey
trungha han ælla nødhra mz iffwir
valdh ¶ Thins leghomans wærk
skal ey olønadh dwælia mz tik til
morghons thæt ær at sighia iffwir
thæn tima thu loffuar honom. thu
skalt ey banna døffwom manne oc ey
læggia niwdh føre blindan | thæn
bannar døffuom som illa talar om
annan. tha han ær ey siælffwir nær
vtan sighi sant oc firi hans doma
ra | oc firi thim som magha honom
oc wilia styria til bætra ¶ Thæn
læggir niwdh føre blindan. som
gør godha gærninga føre ouyttom
mannom som ey wita hwat bætir
ær giort. oc hyggia thæt opta wara
giort aff illum hugh som giort ær
mz godho ¶ Thu skalt rædhas thin
gudh oc thin herra | thy at iak ær thin
herra. gør ey orætt. oc døm ey vrætt
thu skalt ey akta tha thu dømer fa
tikan man ælla rikan ¶ Swa ær oc
sakt at hwilkin thima man far man
domara nampn | than far aff vina
namne | oc tha byndhir gudh ho
nom siva. ¶ Døm rættelika thinom
næsta granna | thæt ær at sighia hwa
riom manne. thy at thæt næst maa
hwar man rædhas gudz dom iffwir

sik siælffuan. som gør gudz dom iffwir
annan ¶ Thu skalt ey wara last bæru
re. oc ey tyskare manna mællom. thu
skalt ey standa æpte thins næsta gra
na blodh ¶ Iak ær herran | Iak byudher
thu skalt ey hata thin brodhir i thi
nom hiærta. vtan awita han oppenbar
lika æn han ær skyldughir | oc haff
ey syndh før hans skuld. ¶ Thu skalt
ey leta hæmd oc ey minnas orætt thi
na granna. thu skalt ælska thi ven
oc thin næsta som tik siælffuan ¶ Iak
ær herra ¶ Iak byudher genom mynom
lagh. thu skalt ey lata ens kyns
fææ blandas widh annat kyns fææ
thu skalt ey saa blandat korn i thin
akir. thu skalt ey fara i thæt klædhe
som varit ær aff twænskons tradhe
¶ Kompnar man mz løskæ kono the som
ey ær fræls tha at hon ær aff trælom
oc ey atirløst til frælsins | tha skulu
the badhe thola bardagha a sin kro
ma thy at hon war ey fræls | Thwil
kin tima i kome til idhart landh
thir skulen i offra gudhi hwat før
da ær til loff alla the frukt som wæ
ir a alzskona thræ som wæxir i
idhro landho ¶ Fæmpta aret oc æn
nor ær sidhan til atføda. tha skulen
i alzskona frukt saman sanka oc
æta ¶ Iak ær idhar herra oc idhar gudh
¶ Iak førbyudher idhir at æta blodhæl
la nakorskons hwldh mz blode i
skulen ey fylgha nakorskons spadome
mz fughla rwadh ælla drømum ¶ Thwat
drøma dugha | ælla hwilket thæt ve
sakt tha wi talados om iosephs an
foghla haffwa krankan hiærna | æn
hwilkin thima vardhir ællar time

dagh ælla aar skipar sik til oskip
te | tha wærs thera hiarne oc the
ra natura som mæstu delin haffw
aff wardhir Oc æptir thy som thera
natura om skiptis lystelika ælla o
lystelika. æptir lystelikā ælla vlys
telikā tima | ælla wardhir tha quirra
the oc siungha oc tura swmir oc gu
la. hedhnir mæn the gomdo nykit
at hwru fughla siwngo oc skrapado
sik om tæskons thing oc prōffua
221 do æptir thy oc spadho hwilkin
wardhir skulde koma | oc hwilken
aar ællar helsa Thy at wardhir ma
dhir wykit om aar oc helso oc sag
do sik kwnna fughla raddh oc spado
æn for thy at wadhir skipte ær o
stadelikt oc diæfflar wisado the
meer æn wadhir swa som tha war
sagt. wi taladho om iosephs drō
ma thy forbodh var hwā at fylia
ælla tro tæskons spadho
Tat hwa talar framer i skulen
ey skara idhart har om kring
oc ey raka idhart skægh oc skarra
idhart kot æffter dodhom mane
swa som hedhna mana sidhir ær
Oc ey skulin i mærkia idhart
kot mz letom ælla ærrō Tha hedh
ne mæn offradho sinō affgudhō
oc fingo skudō ey andzswar æm
skot som the wildo tha skaro the
sith kot til blodh oc mærkto ma
gō mærkō sik | oc fingo thr mz
andzswar aff diæfflom. thy at thz
thotte diæfflō mæsta hedhir at mæ
nyskia offradhe honō sith eghit
blodh oc bar sidhā hans mærki a
sinō likama Thu skalt oc ey thi

na dotthir vtsætia til fula winningh
oc swntta mit landh mz oskrædelike
syndh Haldin mīa halgha dagha oc
rædhins mit hws oc æru thz oc hed
rin Jak ær hwa. iak byudhir idhir at
i skulin ey affinka oc mik afgunga
til spamæn oc spōria wisdō aff the
idhir til siæla sintto oc last Jak ær
edhar gudh oc hwa Jak byudhir idhir
thu skalt vpstanda gen hwito karle
oc hedhra | oc rædhas thin gudh oc
thin hwa Oc ær thz mærkelikt hær
oc mangha stadz i gudz ordhō at hā
tala forst swa som til flere mana.
Oc taghar thz næst swa som til ens
mās. swa som hā sagde nu Jak ær
idhar gudh stat vp gen hwito karle
thy at hā wil at alle kænas widh
hans ordh oc hwar gome swa at the
swa som the varo honō særlika sagd
oc budhit Jak ær hwa sighir gudh.
Jak byudhir idhir bor vtlænskir mā
i thino lande | oc wil dwælias nær
idhir i blandh. tha skulin i ey bryg
da honō vp at han ær vtlænskir.
vtā halden hā swa som infoddā mā
oc ælskin swa som idhir siælffua Oc
mynnens thz at i varin vtlænskir i
egyptu lande. Jak ær idhar gudh
oc idhar hwa i skulin enkte wilja o
rætt gora. i dom | oc radhe i skipil
man vikt oc maal | mællan idhir
skal wara rætt mætskal oc iæmpne
pwndara | rætt skappa oc iæmpt sald
Jak ær idhar hwa oc idhar gudh som
idhir ledde aff egypto lande vt Hō
mī mī ordh oc alla mīa doma oc gō
rin mī wilia Jak ær hwa than lo
na skal ællar hæmpna

Gudh sialffuir talar til moysen ta
la til isr'ls söna aff mina vagh-
na. hwilkē man aff isr'ls sono æller
aff vtlenskō manom som bo mz isrl'.
loffwar affgudhō sina affödho hā skal
dø alt landzfolkit skal bryta thē moder
mz stenom Ok glömme landz folkit ælla
försma mit budh oc drepa ey thēn
onda mā som iak biudh / tha skal iak
sætia mith wredha ænlite iffuir thē
man oc alla hans æt / oc skera han
oc skilia hans liff oc alla hans kom
pana til ondzskap widh mit folk thz
ær at sightha vidh mā i iorderike oc
ængla i hymerike Samuludh skal
iak göra widh hwan then man som
wiker fran mik / oc fylgher oc thro
skamanō oc māna gærningō Ware
hælagher thy at iak ær hælagher iō
gudh oc idher hwa sōdum mi budordh
iak ær idhar herra Jak göz idher hæla
gha Sattyi a wara twngha som wi
lydhō almænelika thz ydhes tha ap
tir vet latinus mal renferdugher
oc fiskir We thy sigher var hwa först
varen hælagher ty at enkte dugher at
byria renliffnadh oc liffwa wel om
stundh / vtā man vari fastir i godhō liff
nadhe Hwar som banar sigher gudh
sialffir fadher ælla modher han skal
dø. hwar som gör hor hā ælla hon.
skal dø Hwa som soffwir mz sine
styffmodher the skulu badhe dø. hwa so
soffuir mz sine sona kono han skal
dø oc hon. thy at the badhe giordo
ondzskap Hwa som takir sina ko
no dotter them skal al thry brēna
liffwādis Hwa som gör onaturlik
verk mz fæ ælla folke the skulu
badhe dø Hwa som takir widh sin

na samsystir ælla halfsyst the sku
lu badhen drepas īnan ælla ma
na asyn. Hua som soffuir mz kono
īnan hōa manadha blodz thima
the skulu badhen dø / Hua som soff
mz sine modher systir the skulu badhe
bærin sina skuldh Hwa som soffuir
mz sins fadher brodhers ælla modhers
brodhers kono the skulu dø barnlös
Hwar som takir sins brodhers kono
the skulu badhe wara vtan barn
hwilkē madher ælla kono sighia sik
vara spa oc wita hwat vardha skal
oc vækkia dødha mæn / them skal fol
kit bryta modher mz stenō til dødh
Gudh sialffuir talar til moysen
sigh prestō aaron sonō Prest
tir skal ey ofta wara oc göra vi
ta sin at han vari ey nær iffuir dø
dho folke / ey iffuir sino konunge
ællir höffdinga. vtan iffuir fadher
oc modher dotter oc brodher oc systir
æn hon war ogyipt Prestir skal ey
reka sith huffwodh oc ey sit skægh
oc ey skæra sith hār / swa som alme
nigh folk giordhe i fornū æroom
Prestir skulu wara renferdughe
oc hælage sino gudhi oc ey smit
ta gudz napn oc van æra thy at
the skulu bæra gudz rökilse oc offri
wans hwa brodh Rökilse som scriff
war scūs iohanes ewangelista ær
hælgha māna böner / thy at swa som
rökilse brinner i elde oc giffuir so
tan rök wp i wedherit / swa æru go
dha māna böner brinande mz gudz
ælskogha īnan thera hiarta oc giff
wa söta lukt gudhi vp iffuir alla
hymblana Andelikt brodh ær alta
rins sacrament Prestir skulu vara

skörra.

gireningen.

Sanctus.

halagher oc renferdugher före thy
at the offra gudhi alla cristna mā
na bönir īnan kirkio oc messo The
offra oc varo hēra likama vndir brödz
lik oc tiff Oc thy sigher var hēra at
the skulu wara halaghe oc renfer
dughe Præstir skal sik ey kono ta
ka the sō ful haffuir varit oc van
fræghdhat Wari prestir halagher ty
at iak ær halagher · thy at olydu
gher tiænisto mā gör blygd gudhom
hēra oc thy brödh gudhi nu för at prest
skulu ey has napn smitta oc van
hedhra Wardher prestu dotter gripin
i lönskelægi tha skal hon brænna a
baale thy at hon vanfrægdade sin
fadher Æn ær them hardare dom
som wanfrægda sik siælffua hör
te prestir som ær biscop han skal ey
bæra siith huffwodh iffuir nakors
mans dödh oc ey ther inkoma som
nakor mā dör · ey iffuir sin fadher oc
modher · han skal iomfru festa til
husfru ey ænkio ey skylda kona
widh sin husbonda · ey fula kono
oc ey vfrægadhe vtan iomfru aff
sine slækt oc sino folke Enghin thin
aff aarōs slækt som haffuir nakra
smitto ælla last skal offra gudz brödh
ælla framganga til gudz altara
æn han ær blindher ælla halter ·
oc æn hā haffuir offlitla ælla off
stora ælla wranga næsa · oc vrid
nar ællar haffuir brutin fot æller
handh · æn han ær mysködgher æl
la kroplyter ælla höbol Hwil
ken aff aarons slækt som haff
wir nakor likamans last · han
skal ey offra gudhi offer ælla

brödh tha ma han æta gudz brödh
vtan altara · æn ey wil iak at han
smitte mī altara Tæsen · se ordh sku
lu tydhas æn gudh wil tha wi kom
mō til sā pauli ordh ther som hā sigher
hwru biscop skal wara vtā last · vm
siva mykit nu sakt ær siva som engin
prestir fyri varo hēra brödh matte offra
likamlikt offer mz nakro likamans
last · siva ma oc enghin prestir æptir
waro hēra byrdh æn myklo sidher off
ra gudhi andelikt offer mz andeli
Gudh siælffuir talar til kō last
moysen tala til aaron sona oc
bidh them wara sik för vskiran
mat oc vrenan innan them thin
gho som israels synir offra Hwilke
aff idher som ætir nakon oskiran
mat · oc forbudhin man gudz offer
hā skal typa liff oc siæl Enghin
aarons sons sidhā han wardher ma
lata ælla andra ledh vren aff na
tura ma æta thæn mat ther offra
dher war a gudz altara oc wighdher
Hwilke man som hanlar oren
thingh som förbudhin æru nar at
koma · hā skal ey æta wighdhā mat
a gudz altara för æn hā thuar
sin likama oc sol ær nidher sat
Enghin aff aanare slækt ma
~~ma~~ æta vighdan mat · ey prestins
fostirson ey leghosuen ey træl
ey tiænisto swen · ey prestins
dotter æn hon ær gifft fra sino
folke · vtan hon warder ænkia
skildh widh sin bondha oc barn
lös hem kome til sin fadher
Hwa som ætir vigdan altara
mat owitande · han skal gul

malata

la pstenō slik firm Thuar sō iat
tur gudhi offir hā ær skyldoghir
at offra (…) alzkona fæa · han
skal offra aff thy bæzsta helt oc o

Nu kombir swa til at Christ
en mā födir aff isrls sönar
slækt aff mödhrene som haffdhe
hedhen fadhir delde widh en mā
aff isrls oc fik swa oguddelika at
tala at han bannade gudh sialff
wō / oc hadwete hās nāpn ælla
som manlikare ær mānenō som
han delde mz thy at han war gud
troen · vp a than manna gudh ban
ne tik swa gudtroen / tæssa aff thi
dha mans modhir war aff dan slækt
som antexpus skal oc affodhas
hā war leddhir för moysen oc sætt
j gömo til gudz ansvara Thwar
hwa talar til moysen / ledh vt aff
gudha mæ oc skal allir isrls so
na moghe bryta han modhir mz
stene til dödha / oc sik swa allō
isrls sonō galin mā som ban
nar sinō gudh oc talar ohöxlika
om gudz nāpn · han skal dō / oc
skal wara iæmpn dombir hwat
hā ær hardhir aff gudeliko fol
ke ælla hedhne oc man alzko
na malmy skal wara ~~skal wara~~
iæmpn dombir iffīv vtlænskan
oc inlænskan

Gudh sialffwir talar til moy
sen · sigh isrls sonō sex aar
skalt thu saa thin akir oc sex
aar skalt thu quista thin vingard
oc saman sanka firuct oc afwæxt
a siwnda iamlangandō skal ior
dhin qwar oc halda halaæt sina (hlghra)
at thu skalt ey sa thin akir oc
ey qwista thin vingardh oc ey
skæra thz iordhe giffwir vsaadh
vtan thin thræl oc thin am
bat oc thiænisto swen · oc vt
lænsker mā som födhe j thino
lande · oc thit fæ / the skulu fö
da sik vidh siwnda aars wertu
thu skalt oc tælia siw aaru vi
kur / thz ær siu sinom siu aar
thz ær xl · aar / oc ix ar först
the aarū lidhin tha skalt thu
blæsa basuna siwnda manadh
x · dagx / tæss manadens i ffor
alt thit landh skalt thu halagh
halda femptu x · aar kalla an
gift allō thin thz j thit landh bo
er / thz hetir iubileus the skal
hwar mā atirganga til sit goz
som bort war salt · til sith hws
oc hemele · för thy at iubileus ær
oc femptatiunda ar / j skulen
ey saa oc skæra ey mān thz ar
hwarte sadhe ælla sialffwaxit ·
vtā swa mykit j offra gudhi oc
ætin före gudz altara om the tor
tidh Nw skal hwar man ganga
til sit godz oc hws · Wil nakor
mællō the twæggia femtu tio
da aar sælia sina ægho ælla ko
pa aff andrō / tha skulu the rek
na sin j mællō · huru mykit ior
din skyldar til femptu · x · aar
Oc tha femptu · x · ar kombir
tha löser iordhe sik sialff före
swa mykit iordhin skyldade vm
iordhena hwa mer skyldughir
tha skal han thot hwaro sith
hemolt atir taka / oc giælda

sidhan mz andrum gialdhom (T)haffwir
iordhin mera skyldat sidhan æn
hænna hærra war skyldughir / tha skal
thæn som köpte gialda iæmmyk
kit atir thæm som salde som iordh
skyldade iffwir thz som han gaff vt
(E)i skulo ey thrimfflia iordha at
man sialffs. wtan wedhinds hwar
sin gudh för thy at iak ær bade
gud oc hærra (J)wörom mit bodordh
oc mina domar oc fulkomen them
thz færm til at j magher boa oc ægh
na mit landh wtan reddu
gha oc födhas j fridhi (O)m wi ma
ghen j swa sighia hwar skulom wi
födas widh hwart sinda aar / al
la hwart femptu x ar / mædhan
wi skulom ey innan thæm sa / ælla
skæra / tha skal iak sighir gudh
sialffwr giffwa mina signilse iffwir
sætta aret / oc iffwir thz ar som
næst ær fyri femptu x aret / oc
skal eet ar giffwa trighia aara
frukt / sidhan skulin j saa atton
da aret oc æta gammalt korn
til ix aar / oc til thess j faan nytth
skulin j æta gammalt (J)ordhen
skal aldrigh mz köp ælla salu
bort ganga ændeliker fra sino
hærra / för thy at han ær min / oc
j æru mine landboa (O)c alla
idhra landz ægher skulu sælias
mz atirlösn förlagh (W)ardhir
thin brodhir oc thin grannefatti
ghir oc sal sina ægho före fatikt
wardh. oc wil hans næste inde
atirlösa / tha ma han atirlösa.
(T)haffwir han ey næsta inda
som förma ælla wil lösa / oc

417

fæ han ey sialffwir æmpne
ætir at lösa för æn femp
ta x ar kombir / tha skal
han rækna hwat iordhen
skyldade sidhan han salde
til tessa dagx (O)c thz som
iordhin haffwir nu gul
dit. thz skal han fulla thæ
som köpte oc ægna sialff
wir sina iordh (H)waar han
enguledh æmpnin at lösa
tha skal han haffwa iordh
som köpte. til jubileus kom
bir (S)idhan skal han ægna
iordh som salde mz them
skælom som för war sakt
(H)waar som sal androm
hws innan burgha wægh
ælla stadz mwr / tha haffwir
han loff at lösa innan iæm
langa (S)tundir hwsit o
læst iffwir iæmlanga tha
ægher thæn hwsit som köp
te swa som fik ægnt oc hans
æffwa æptir / iæmwæl sidan
jubileus kombir som för.
(S)æl nakor man androm
hws innan landzby / ælla
hwar som thz ær. utan bur
gha wægh ælla stadz mwr
tha haffwir thz hws than
sama ræt / som iordhen thz
skal atirganga tha iubileus
kombir (P)restæ hws oc
gudz tiænisto manna som
wara skulu aff lewi slækt
the magho atirlösa
ælla thima / hwat tha fö
the æru saldir ledhin

418

225

109

vtan studha ælla innan stadhz
murra ælla burgha wægh thz
maa engaledh sælias thy at thz
ær æwinnelgh ægha Wardhir
thin brodhir fatøker oc aat litins
maghade oc liffwir widh thit
laan j thino husæ / tha skalt
thu ey taka okir a han oc meer
atirbryffnina æn thu haffwir ho
nom wtgiffwit, thu skalt rædhas
thin gudh oc hiælpa thinom bro
dhir til liffs / thu skalt ey taka
aff honom fiær ælla peninga til
okir oc ey thit korn wænda
til meer wæxtis winnigh. the
hælgha skript kallar opta ena
slækt ens mans sun · swa som
kallar israels affkomd israels sy
ner // swa skulom wi vndirstanda
huar thera annars brodhir som
aff israels slækt komo Wardhir
thin brodhir swa fatøghir at han
sæl sik siælffwan tik til trældom
tha skalt thu han ey trøgha som
thræl. vtan han skal wara mz
tik swa leghodræn ælla landh
boe til iubileus kombir Sidhan
skal han frælst vtfara tik gangha
mz sinom bornom / Israels synir æru
myne træla · thy at iak frælsa
dhe thin aff egypto lande / oc føre
thy skulu the ey sælias manom
som andre trælar / thræl oc am
bat skulen j ægha aff annarra
handa folke om kringh idhir
oc thin maghe j ærffwa huar
æptir annan / swa at ey
tharff the iubileus bar
dhir vtlænskir madhir

swa riker oc mæktoghir at thin
brodhir sæl sik honom til trældhom
firir fatøghdom / tha maa hans brodhir
ælla nabundom løsa han · æller oc
han siælffwir wærdha riikir tha skal
ræknas honom sith ærffwode oc hu
ru margh aar han tiænte honom
oc sidhan leghodho føre huart aar
thæn han vpfullat mz sine leghodho før
æn iubileus kombir alt sith wærd
tha ær han kømskot
War ey hans ærffwodis
tha iubileus kombir ... gødh
som hans wærdh · tha skal han
thot hwaro frælls fra honom gan
gha mz sinom barnom oc giældha si
nom stambla hwa swa mykit som
hans ærffwodis skyld war my
ne æn hans wærdh, slækt skal
thu ey thola at vtlænskir man
trughi off mykit thin brodhir
mædhan han ær thræl thz thu
æst nær stadhdir Israels synir
æru myne trælar / thy at iak
frælsadhe them aff egyptu lan
de · oc iak ær thera gudh oc the
Affgudh oc afgudh Era hon
da likenise skulen j enga
ledh göra Stange j skulen aat
myno bidhordum oc gömme the
oc gørin thin tha skal iak giff
wa idhir reghn wædhir aff hym
le æptir sin thima / oc skal ior
den fødha sith blomstir och
thræn frudhas mz fruct swa at
hwar ærffwodhis time gripe
annan j bake oc tha thu tresk
kir thit korn tha skal thi win
gardhir wærdha til redho och

bærffwia sith sædhe aff tik oc al
drifth skalt thu wetha hwart thi
hion skulu sik först wændha för
ærffuodhe / oc skulin j ætu idhir
mætta mz fridhi Oc iak skal
giffwa fridh j landz ændom swa
at enghin rædhis idhir ö bringh
Iak skal ödha skadelik dywr
aff idhra lande oc ey skulen j
rædhas swærdh för thy at idhre
owenir skulu fly för idhir oc fal
la · ffæm aff idhir skulu ælta .c.
vtlænska mæn Oc för .c. idhro
mænnom skulu fly .xv. tusandh
vtlænska mæna Oc ær thz prof
wat maal mz marghom dömum ·
Sidhan oc sæmlika mz ionatha
saul konunge syni oc hans enom
swene tha en thima flydho för
thæm twe allir philistim rikis hær
Iak skal see i ffwir idhir oc latha
idhir wæxa oc ökias Iak skal fæs
ta myna gambla sæt mz idhir j
skulen ey törffwa æta ælla nötia
wtan idhart ælzsta ærsædhe för
en ærswæxter anars aars korn
tha skulin j kasta bort gamalt
före nyt före hans skuld Iak
skal sætia mit hws wid værgh
mælla idhir oc skal iak idhir al
drigh bort kasta Iak skal gan
gan mælla idhir oc wara idhir
gudh oc skulin j wara mit folk
thy at iak ær thæn hæra oc than
gudh som frælsadhe idhir aff e
gypto landhe oc bröt idhur
hals bandh oc giordhe idhir frel
sa oc lædugha at j maghen rætte
ganga Ær thz swa at j wilin ey
mik wara lydughe oc göra all min

budhordh vtan förfwma min lagh / oc
myna doma oc kallen atir mina
sæth tha skal iak oc swa göra vid
idhir Iak skal withia idhir brad
lika mz fatighdom oc ooarum Iak
skal brænna idhur öghon wt · oc
swidha idhart liff mz sotbrwna
j skulen tæfflöst saa the sædh som
idhre owenir skulu æta Iak skal
sætia mith anlite a mot idhir
oc skulen j falla för idhrom owenom
oc wara thera vndirdana som idhir
hatadho · J skulen tha fly thz enghin
för ærffir Wilen j ey æn tha wa
ra mik lydughe / tha skal iak æn
tillæggia myna siwfalda næpst
för idhra syndhir oc krosa alt som
idhir hogmodho oc bælde oc idhra
hardho Iak skal skapa hymele
ffwir idhir som iærn oc iordhena
swa som eer / tha mon hwarte
tyghna aff iærne ællir graws var
ir aff ere Idhart ærffuodhe
skal idhir onyt wardha · Jordhin
skal ey göra sith blomsthir oc ey
thræn bæra fruct Gange j æn
sidhan thwært aff rættenom moth
mik oc wilin j ey lydha myno
budhi tha skal iak æn tillæggia my
na syufalda plaghor för idhra synd
Iak skal wisa idhir skoghadywr
the skulu riffwa oc æta oc swa
ödha idhir oc idhart fææ / swa at
allo wæghane liggia ödhe / Vi
lin j ey æn tha lydha mynne næpst
Oc wilen j æn ganga twært aff
rætto a mot mik · tha wil iak
trodha a moth idhir oc skal iak
idhir mz syu plaghom plagha för
idhra syndhir Iak skal ledha

harmdha swaradh ifsiw idhir wilē j tha
fly vndan swarde ī man fusta burghir
oc starka stridhir / oc ey kalla mik til
hiælpa oc mik lydhno tha skal iak
wisa offriō idhir soth oc bradhā dø
dha / oc skulē j giffwas j owena wald
oc warda swa ysliv at tio husfrwr
baka brødh ī man enō vngne · oc
wargha sith brødh / ærin j æn tha
olydughir som før tha skal iak gan
gha amot idhir som før mz wrede oc
narsa mz sinfaldō plaghō før idhra
syndhir · swa at j ækrum edhart bar
na køt sina oc døttra tha skal iak
nidhirbryta idhir høgha afgudha
hws oc skulen j nidhirfalla vndir
thera nidhirfal · oc wardha swa le
dhir myno liffwe at idhra burghir
oc idhir mønsthir skulu wara ødhe
marker oc ey skal iak taka widh
edhart søta offir nakon tima sidhā
Thær prophetas openbarlika at
nidha offer skulde førdarffwas æn
delica om sidhir / før thera syndhir oc
olydhno oc war thz aldrigh før · æn
the wordo olydughir gudz syn siælf
wō som the drapo oc ær thz ey vtā
skæl før thy at the offradho tha thz
offir / som alt thera offer tekuade
før / swa som sakt ær / oc mera skal
aff sighas æn gudh wil · oc thz en
samt hafwō fulkōmna dyghde at lø
sa alla syndhir / oc offras hwar
daghlica æ the sama swa widha
som messā sighs · thy at nidha offir
war ywerløpit sidhan swa som
skughe sidhan sol ginfar skina Iak
skal sighir war hwa skepta idhir som
dhir oc spredha hwar om hedhit
landh · Iak skal brygda mit swerd

227 æptir idhir oc skal idhart land wær
dha ødhe oc myne stædhir nidhir
brutnir / tha skal iordhē giærna
siælff hwila sik oc halda hælakt
rædhan j widhen ey som iak badh
Oc ey giffwa iordhinne ro / thy ath
the waro badhir girughe oc olydh
ghir · oc the som æptir wardha liff
nadhe aff idhir ī man landz / the sku
lu vardha swa hogh flaghnir oc
rædhir at the skulu sin flya før
flyghiande løffwe som før swærdhe,
The skulu falla som enghen før æpt
hwar ifsiw sin brødhir / Owena land
skal idhir ødha · the som æptir wær
da leffde j landeno the skulu twe
na j sinō syndō oc twingas swa fø
re sina syndhir oc syna førældra æ
ptir til the ganga widh sina synd
oc kænnas hiærtelica widh ath
the gingo twært aff ræto / Oc
syndado a mot mik siælffwō · th
war tha the drapo hans signa
da son ihm xpm / som ær en oc
samdhir gudh mz honō sinō fadhir
Iak skal ganga mz wredhe
gen thin ī man owena waldh oc
landh æ til thæn dagh thera ha
da hiærta blotnar som ey skæm
dos æller blyghdos før sina syndir
tha barghē springo / Sidha sku
lu the bedhas nadhir før sina
oguðelica syndhir / tha skal iak
minnas myna sæt widh abrahā
ysaac oc iacob / Iak skal oc tha
minnas oc tæsso salugha land som
nu som skal j fødhas oc ynnas vp
risa aff dødh / oc warldena skal
døma / Oc medhā the waro j o
wena walde tha war iak them

nadugher oc ey kulstadhe iak thim
sin bort ælla forsmadhe · at the
forderffwados alzstinge oc gora
mi ordhlos oc sæt / mz thera for
ældro helgo patriarcha thy ath
iak ær thera gudh oc thera hærra
Iak wil tha minnas at iak ledde
thm aff egypto landhe thz varder
som · scs paulus sigher sidhan al hed
nan ganger vndi cristin dome
War hwa höther oc thin firm sin 226
no syn falda plagher · for thy at
the forsmadho synnda dar hög
tidh oc ro / oc sino synnda aars
lisa widh fangsla mz oc arma
Oc sidhan for the firm vndher so
the lagdho agudz son sialffwan

Incipit liber numeri primi ca

Gudh sialffwo taladhe til
moysen / a ödhemarkë
ne iffwir synai bergh
i man gudz huse förstu
dage aprilis manadh · sidhan
ænan iemlanga byriadis fram
thera vpfarugh aff egypti lan
de · thu skalt telia / alla israels so
na slæctir oc ætter oc næpn the
ra manna som æru xx wintra
gamble oc förir til stridh mz
aaron oc vij patriarcha slæctir
Höffdingen aff ruben slæct
war elizur / son sedeur / Aff sy
meon slækt war höffdinge sa
lamiel suri / sadi son · som tolker
awart maal wel dyghdher hærra
Juda slækt war höffdinghe
naason sun amminadab Aff y
sachar slæct war höffdhinge
nathanael · hans fadher heet
suar · Aff zabulon slæct war

höffdinge elian hans fadher het hee
lon / there ioseps synir effrayim oc
manasse / giordho twa slæctir iam
nar widh hwars annars patriarche
slæct swa som iacob thera fadher
skipade oc swadhe / aff effrayim slæct
war höffdinge elizama son amiud
Aff manasse slækt war höffdinge
gamaleel sun phadasur Aff ben
iamin slæct war höffdinge abidan hans
fadher heet gedeon Aff dan slæct
war höffdinge ahiezer son amisa
dai Aff aser slæct war höffdinge
phegeel · hans fadher het ocram / aff
gad slæct war höffdinge elisaph · hans
fadhir het duel Aff neptalim slæct
war höffdinge ahira / hans fadher
heet enan Thæsse waro ærlikast
ta höffdinga almoghans hwar iffwir
sina slæct / the ræknado alle oc tal
do xij slæctir · oc fwno vj c tusand
oc try thusand oc v hundradh man
oc l · wtan qwinnor oc born · wel fö
re mz til stridh Aff ruben slæct
gingo til strid xl thusand oc vj thu
sand oc v hundrad Aff symeon slæct
ræknados til stridh · l tusandh oc ix
tusandh oc try hundradh men ·
Aff gad slæct ræknadus wel före
men til stridh xl thusand oc v thu
sand · oc vj hundrad mz oc l man
Aff iuda slæct ræknados til före
men til stridh · lxx · tusandh oc fyra
thusand oc vj hundrat men Aff
ysachar slæct ræknados til stridh ·
l · m · oc iiij m / oc fyra c mz Aff za
bulon slæct ræknadus til stridh · l ·
tusandh oc vij thusand oc iiij hu
dradh men Aff effrayim slækt ·
joseps sina ræknados til stridh

vl ay · oc v hũdrat man ¶ Aff ma
nasse ioseps sona slaekt raekna
dos til stridh xxx ay · oc v tusand
oc fyra c man / Aff dan slaekt
raeknas til stridh lx ay · oc ij
thusand oc vij hũdrat man ·
¶ Aff asser slaekt raeknados til
stridh xl tusandh oc eth tusand
oc fem hundrat maen ¶ Aff nap
talim slaekt til stridh l · thusand
oc try ay oc iiij c maen ¶ Aldher
thenne haer skulde skipa naes
stadhom kringh om wars hira
hus hwar som the lagdus ¶ Oc
bödh var hira moysi / at juda
slaekt · som naason war höffdin
ge iffwir skulde fraemarst vara 229
oc förest fardas · oc satia sin tiald
östan aat gudz huse / oc mz honom
ysachar slaekt / oc zabulon oc swa
waro the allir iman juda slaekt
haerfaerdh vndher naason höff
dingh aff thre slaekto · c · ay oc lxxx
thusand oc vj tusandh oc iiij c
man ¶ Sunnan at gudz huse
skulde ruben slaekt satia sin tiald
wndher eleur höffdinga oc mz
thim symeon slaekt · oc gadh tre
slaektir samã / ¶ Oc swa varo the
allir saman iman ene haerfaerd
c · oc l oc j ay oc fyra hũdradh
maen oc l · oc skulu the fardas
naest thim förstu rotanũ ¶ Vaes
tan aat gudz huse skulde effra
ym slaekt ala sin tialdh · vndher
elisama höffdinga oc mz thim
manasse oc beniamĩ tree slaek
tir samã ʒ enõ rota · c ay · oc viij
ay oc skulo the fardas iman
tridhia rumme ¶ Nordan at

gudz huse skulo sin tialdh · ¶ Dan
slaekt wndir abiezer höffdinga oc
mz thim aser oc neptalim tree slaek
tir samã · c · oc l oc vij tusandh · oc
vi hundrat maen oc skulu sidharst
fardhas · ¶ Leui slaekt hõ war ey
tald / til stridh vtan the raeknados
til gudz thianist iman hans huse
¶ Oc war höxste höffdinge iffwir
leui slaekt eleazer aaron son · thy
at moyses oc aaron vildo ey raek
na sik sielffwa e för höffdingh vtã
före gudz sendebudha ¶ Nu vnder
eleazar waro andre flere höffdin
gha / hwar iffwir sith haerskap oc sy
na syslo til at föra oc undersaetia
gudz hws oc gömma / oc allan thes
bonadh oc andbudh ¶ Oc aer thz mae
kelict at the som gudi skulu thiana
iman hans huse / raeknas ey til
stridh thy at the skulu wara spa
ke oc fridhsame · som aerna skulu
mãnom fridh aff gudhi / oc skulo
the wara tilughir oc nadughir thy
at the skulu bedas nadhir mãnom
oc tol aff gudi ¶ Ottum gudh sielff
wil skipade alla delögis maen krig
om sith hws / thy at alt riddarskap
oc haerskap · aer thz til skipat aff
gudhi at the skulu werria kirkio
oc klaerka ¶ Oc aer tharn riddare
som herriar kirkio aeller klaerka
oc nidhra nakra ledh kirkiona
raet swa som hnodhuder bithir
faar / som skulde werria faar fyri
varghe · oc aer sialffwir waerre
aen warghir ¶ Oc aer thy ~~aer thy~~
ver at iordhrikis haerskap lig
gher nw om kringh kirkiona hal
dir at haeria aen at waria ¶ Hw

ar thz markiade at warhra, cal-
lade merodo isrls synir forsta son
for thy at aff isrls slect skulde fo-
das hans aewar delikr son Oc for
thy wilde war hra thz firsta man
thera marta oc hugh. mz fulkom-
lygha widhr kannilse tekno. For
thy drap ha pharao konungx fors
ta son/ oc all forsta barn egyptu
manna. som twingadho oc trengha
do isrls folk/ for thy bodh ha isrls
folke sidhan at losa hwart forsta
barn mz offir aff gudhi sialffwo.
oc til than dagh hans forsta barn
hans awaedelika son ihus xpc loste 230
hwart thz modhrbarn som a than
tydhir/ for thy sama skuld. talar
oc war hra til moysi Tak alla
forsta syni isrl oc tak alla lewi slect
hwart manadha gamalt swen
barn. thz aer at sighia/ badhe
gambla barnen oc vnga Oc wil
iak haffua alla lewi sona mik til
aegho oc til thiaenisto. for alla isrls
forsta synir Swa firu gudz modhr
hon foddis aff lewi slect. swa so
ewangelista skriffwar. Oc for thy
war ihus xpc awaedelikr gudz son
oc iomfru mario aff lewi slect oc
for thy wilde war hra taka lewi til
losu/ for isrl. oc teknade thz mz at
gudz son skulde losa alla gudz wi-
ni Moyses giorde som gudh bodh
oc fan sidhan han raeknade aff al-
lo manadho gamblo karkyni
lewi slect/ xx thusand. oc ij thusand
oc ij c. oc lxx oc iij badhe gamble
oc vnge Nu aff allo isrl raekna-
dhe han oc hitte thera forstu sy-
ni. xx. thusand. oc ij thu. Sidhan

sagde war hra moysi Madhan
isrls forsta syni aeru ij hundradh
oc lxx oc iij. flere aen alle lewi sy-
ni. manadha gamble oc aeldre
thz fore skulu alle isrl offra. til
gudz hus lewi sonu tysuar hwn-
dradha sinnom/ oc lxx sinom. oc
iij sinom. v. siclos/ hwar siclos
vaeghr xx peninga Thy latth
war hra alla forsta syni losa mz
annars slect sonom. vtan for thy at
isrl kallas wars hra forsta son.
for thy at aff honom skulde fodhas
gudz son Nw varo forsta syni
aldra warduxsta/ oc for ty wil-
de gudh latha them til losu oc tek-
nade at engthin vardhr swa var-
dughr foodhr/ at han torff ey lo-
sas mz gudz sona dodh som som
fodhis aff lewi slect Oc engthin
wardhr lottakin thera losu. vtan
than ene som sik haldhr wardelik
ka til gudz nadhe Moyses gior-
de som gudh bodh. oc tok aff
isrl. m. oc iij c. lx oc v siclos ffor at
oc lxx oc iij forsta sona huffwodh
aff isrl/ som vppa gingo. vppa alt
lewi sona tal. oc v. siclos ffor hwart
huffwodh/ oc siclos waeghr tio pe-
ninga. thz teknade/ at mar skuldo
offra gudz syni/ v. wndhr gonom hans
liff Oc hwar thera vogh swa dyrt
annan vaegh vndhr/ tha han ffoor
sialffuir annan wagh vndhr til haelff
witis/ oc forlsade tudhan godha
maen at vaar natura lyptis vp an-
nan wegh til x aengla chora in-
nan hymerike Nu vppa them
tha han sialffwir foor vp oc hans
modhr for aeptir honom. oc giora

the mödhthim tiondha kor man
hymerikes iffwir ix ängla chora
Oc for thy sighe at sidos wogh vp
tio panigha Hwar natura kallas
panigha thy at hon är skapat äptir
gudz likilse / oc haffwir hans mot
Oc sighir scripten märkelighen at
sidos wogh vp ix halff panigha
for thy at varo hwa pyna oc hans
vndir / wogho badhe wara sial oc
waar likame mz hop iffwir ix äng
la thora til tharu x. som the badhe
mödhthene bygdha Hwar hwa bödh
moysi at räkna oc talia alla le
ui sum fran trättanda oc framppta
tionda aar them som thiana sku
lu i gudz huse / oc är thz mär
kelikt at mällan xxx aar oc l. tha
är mänen bäst fallin til gudz tiä
nist / thy at tha haffwo mänen mäst
mäkthin oc hyusast skäl Oc for ty
magho ey biscopar vighias for
än the äru xxx aara gamble

Gudh sialffwo talar til moysi
lat göra thz twa simdadha
silffludha til at kalla saman alla
mogham til gudz hws Nwadhe lu
deren en tima mädh. tha skulu
höffdingianer / ene koma til thin
Waar ludhe blästin länghre.
tha skulu the ryppta sin tialdh so
östan lagho wid gudz hus Tha
ludhin quädhe annan tima sa
ma ludh. tha skulu the ryppta tial
dho the sunan boa / oc swa huart
härskap äpthir andro som ludra
ne sighna til. Förist västan oc sidhan
nordan Thänne ludhra bläster
som räkna at the skulu aff stadh
ferdas / tha skal wara mz notu sla
ghi oc melodie. hwilke tima thz
folkit skal samankallas oc ey aff
stadh ferdas / tha skal ludhra blas
the wara enfaldir / rättir oc slättir
vtan notu scripte Aaron sönir so
äru prester oc wighdhe män / the skulu
ludhrum blaesa. hwilke thima i haff
ne offer oc hälgha dagha / tha sku
len i ludrum blasa Nw spör iak
idhe thu thing til hwars the torff
to ludhra blästin tha the skul fer
das. nardha sky wisto thim västhe
om daghe oc eder vm nattena / oc
the skuldo taghar ferdhas tha an
tigha thera omscriptas. hwart om
annars thima / oc swaras thz til.
at the ryppta ey sin tiäldh for ua
kor luder bläst / for än the sagho
sky aller eld vm scriptas. vtan ludh
ra bläst / til thäs at folkit skulde
witha hwat moyses vilde nakot
tala til folkit for än the ferdadhos
ällar ey / Oc swa oc thz til athwart
härskap skulde vetha. när the skul
do ryppta sin tiäldh / hwar äpthe an
nan Annat maa spöria / hwat
skulde aat högtidha bläst. oc sam
nadha bläst / oc ferdha bläst. Oc
huilka lund folkit vndirstod högh
tida bläst / aff annughra hympnom
thz swaras til at alt war enskons
bläster til högtidha oc ferda / Oc
tha vndirstodho the eth aff andro
som nw war sakt. / hwilke thima
the hördo ludrana notu slagh oc
scripte / oc sagho sky äller eld om
scripta tha ferdadhos the. An
hördho the ludhra blästa oc sagho

ey sky ælla eldh omskriptus / tha
war thz högtidha blæstir / oc laa
sho qwarrir / Nw ānan iæm
langan æptir thera vtgangh
aff egypto lande / tionda dagh
aprili manadh. lyptis vp dag-
gin som fór laa luct iffuir gudz
huse Oc æmskot firdados isilo
sini / hwart hærskap æptir sin
skipilse / fran synai bærgh. oc
wisade thm weghin sky om dagh.
oc eldhr om nat æ til thæs the
kōmo til pharan ödemark thr
sattis oc studdis sky som fór iffuir
gudz huus Sidhan the haffdo fa
rit thre dagha oc tree nættir. nw
mædha the foro tha kærdhe folkit
om ærffuode oc æmskot kom elder
aff hymble oc brænde een del aff
folkit Nu moyses badh til wars
hrra oc eldhen slæktis Sidhan
kærdhe folkit om födho oc sath
oc grett / mz vtlænsko folke som
mz thm fór aff egyptu lande Oc
sagdo swa Cominas magho wi
alzkona kot oc fiskar som wi a
tom ī man egypto lande vköpa
dus / wel magho os īman hugh
kōma alzkona kryde oc lökar
Nw kombir oss enghin födha för
wtan ögho / vtā māna som wi vi
thr ey hwarskons ær / Moyses
hörde thera graat oc onda laat
wars hrra wrede vrtrus iffuir the
myskelira oc tyktis moysi ober
kim wara tolight tungh oc tala
de til wars hrra. hwi mødhir thu
thin man thin tiænisto mā wil
gærna wara / hwi maa iak ey
finna thina nadhir oc wenskap.
hwi lagghir thu alz tessa mogās

thunga iffuir mik bak / ær iak fadhir
æller modhir til tessa moghās hui
sighir thu mik ey. bær thetta folk
man thit skot swa som modhir
bær barn / oc fördha thm til thz
landh som iak loffuade mz mino
edh thera förældrom / hwadhan far
iak kötinst Ey förma iak ensam
at bæra thera byrdhe. giff mik
hældir thina nade oc lat mik dö
mz wenskap / oc lat mik ey tivin
gas oc mödhas længir swa marg
fallelighu oc swa illa. Hær synis
som thing vnderligh / dauidhr
sighir j psaltarenom. calla mana
alzkons födha Oc man sinile
bok sighir at mana haffde alzkons
thæff. ffor thy at thz taffiadhe
hwarīo māne swa som them ma
thir ha lyste tha til. hwru mat
te tha thz wara at thm lyste til an
nan math / mædhā thæ taffma
de æptir thera wilia Thær swa
ras swa til / at frestilse til syndh.
kombir swndo aff ty / at mānen
haffde ey æmpne til thæs synde
lika tingx / som honō tyckir luste
likt. oc letar hughir taff thinge
æmpni / oc kombir tæskons frestil
se opnæst aff kötzsins brunklek
Swndo kombir oc frestilse aff
thy at han haffuir ey æmpni til
thæs syndelige thingx som han
lystir til / vtan hans hughir oc hās
giri ær swa osinnelika skipadhr
at han wekkir sialffuir sin lusta
margfalleliare æn hans kötzh
kræffuir aff honō / swa som mar
gher man haffuir værna kono.
mz gudz loffuī / oc om hā wil op
ta sina giri fulkōpna mz fulare

blandh oc flero lwndhom Oc ær
thæsse syndh swa myklo sidhar
nadhar swed at han kraffdhe
enghin vanæmpni / vtan osin
noghar ondskapir · swa ær oc vi
kir tenffwir varre oc sulare
æn ferikir · Æptir tessa lwndh
syndadhe israels synir · tha thæn lys
te til kotnistins · medhan the huff
do tha fødho aff gudhi som hwari
om tæffiade som han lyste · Æn
nat ordh vær oc hær vnders vært
Moyses haffde sett gudz æulate
oc tha synis han thær man sino or
dhom ioua · hwat han haffwir gudz
venskap / nadhar ællir ey · Thær swa
nis til først swa · at swa længe ær
mannen syndelikir som han lifwir
tessa hems liffwe · Oc ær thæt ky
ne gudelike hughe at radhas thær
lønligha synd / som han findhar ey
mz sik oppenbarn · Oc æptir tes
sa matto / matte moyses swa myk
lo meer radhas ~~at han~~ at han haff
de syndat sidhan som han haffde me
ve gudz nadhar / Oc tesse skal swa
ni fulte for moysen · Æn for hwi en
ghen man / maa fullkomplica wita
hwat han ær gudz ven ællir ey · Thæt
skulu giffwas til andra skæl · Hwæ
len ær naturlika skapat til godh
thing / oc tha synnar bætir skapa
dir · før bætre skipilse likamans
blodh / ffor thy tiffdo oc gierdo mar
gher hedhnir dyghdelica · Nw ær
swa sant som før ær sakt / at pela
gius han foor vildhar tha han sagde
at wi matto fortiena mz natu
ru kraft oc dygd · forst hymerikis
nadhar oc vars hera wenskap / vtan
thæt ær myklo sannare som læstin

sighir at wi formaghom enkte gø
ra vtan gudz nadhar / oc ey hæl
dir hugea swa som sighir sanctus paulus
oc pröffuat war offwir meer tha
war hans tiladhe til moysen / sar
ær them mystrudsambir som iak
wil · Oc skule i swa sighia som
læstin sighir / at thæn hælghe ande
han giffwir swa lønligha sina na
dhir · at thu west ey nær han kom
bir til thin / ællir nær han far
fraan tik · Oc godh natura hon
kraffwir mannen stundom til tol
ka gærningha som gudz nadhir kraff
wia annan man / ællir thæn sama
man annan tima · Oc ær thætta gu
delik sannindh / wækkir oss godh na
tura til godhan hugh ællar godh
gærningh / oc skulom wi enghalund
oss gudz venskap ællir os hyme
rike / thy at himerike ær offwir
waru naturu · Oc enkte nyght
orkar ællar formar iffwir sik sialft
wækkir os thæn hælghe ande
mz sino nadhom til een pater noster ol
ler oc ens pæninghe almosa · tha
skuldom wi os æmgiska gudz ven
skap oc æwerdelikan hymerikis
fagnadh · Hwar som thætta læs ·
tha marke aat giela · at thæn ord
som sagdis iffwir thy ordhe · Iak
ær mystrudsambir thæn iak wil ·
lliv maa hwar man vndirstanda
thæt læs · thæn swa som iak wændir
Oc for ty maa enghen man vitha
nær han ær gudz wen vtan gudh
sialffwir vise honom · Tho hwaro
ær eet tekn for mannen maa nakru
ledh marka hwat mannen haffwir
gudz nadhar ællar ey · ffindhar han
mz sik at han tol gærna for gudz

skuldo

skulo nakrir genwardho sins liffs
swa som frost ælla fasto. blygd æl
ler vfrægd / dødh ællr nakra liffs
nødh. tha maa han wanta mz godh
mykko hiarta at han haffwir gudz
nadhir oc venskap / Før thy at ths
kons godhwili ær amot naturinne
oc iffwir hærrina kraft. Twar
hærra talar til moysen / samka sa
man. lxx man aff israel the som
thu vest at ællis man æru / oc mæs
tara maghu wara mz kænedom oc
æptirdøme. oc ledh them til mins
hws dørra thz ær sætta hws kallat 234
tabernaculum federis num vnder
lat them thær standha mz tik. Iak
skal nidhirfara oc tala til thin oc
giffwa them nakot aff thin hæl
gha anda som thu haffwir thz
til at the magho bæra byrde mz tik.
oc vmsorgh. som tik ær en saman
nø thung. Then hælghe ande
han ær en / oc ovmskiptelikir
a sik siælffwo. vtan hans gaffwor
Oc hans nadhir the æru margh
falla oc skiptis mellan hælgha
manna. Alla man taka thy hæl
ghir til formanna / æn vnghir at the
æru rønthe / tha æru vnghe man
skyndom æru vitre. oc før ty skriff
war en vitir man / at enghin wel
vngha forman / thy at thz ær ey
wist at the æru vitrer Oc thy
sighir war hærra swa til moysen
wel the man thu vest at ællis
man æru / oc mæstara maghu
vara. Twar hærra talar framdeles
til moysen / sigh oc swa folkeno
skipen swa at j æren renfærdu
ghe. morghin skulen j køt æta før
ty at iak hørde idhra qwidhan

J skulen æta køtnist ey en dagh
ællir thua ællir v. ællir x / vtan
hela manadh thz til køt gangir
vt aff idhrom næsom / oc idhir lys
te wændis idhir til vama ffør ty
at j skuffwe hand gen gudz
nadom. Oc kærin at j gengen
vt aff egypto lande. Moyses
swarade war hærra Thætta folk
ær mera æn vj. c. thusand Oc
thu sighir nu hærra Iak skal giff
wa them køtnist helan manad
hwadhan skulu fæ ællir nøt kø
ma ællir fiskane aff haffweno
at fødha oc fylla swa mykit folk
Twar hærra swarade hono Mon
hærra gudz hand vara wanmæk
tugh thu skalt nw see at min
ordh skulu fulkompnas mz gerningh
Sidhan kom moyses oc saghdhe
føre folkeno wars hærra ordh Oc
vtwalde lxx man som gudh bødh
oc ledhe før gudz hws / oc æmskøt
wordho the fram synir man prophe
oc wittre. oc vnderstodho gudh
lik thing iffwir andra man oc
wordo mæstara oc kænedo folke
no Tw waro thir man atir æp
tir j tieldomen som valde waro
oc skriffnado / oc haffdo sik vnda
draghit før ødhmiwkt Anko
bir moyses atir j tieldhin mz
ny wordhom gudz prophetia. oc taghthir
møte hono en swen oc saghdhe.
eldath / oc meldath ær vitre
spaman oc kæna manom gudh
ligh thing man tieldo. Iosue
moysi næmsto man / en vtwaldir
aff flerom. saghde til moysen nu
hærra før byudh them gudelikan
kænedom / mædhan the waro ey

nz os til gudz hus · oc lata sik tha
wara iamwisa som the aru thit
gingo / oc syndade iosue / dōman
de iffuir løniliką gudz dom · o
proffuat maal · oc hans hughir
modhus tha thir til for gudz hedhir
oc orsakir thz hans synd / Mo
yses vndirstodh firimarmeer
gudz wilia oc nadhe · oc swara
de iosue / Thu giffiu mik tha vs
kna at alt folkit varo gudz lyhe
ta oc allir mæn waro iamwi
sir som wi / Thæn wil alla mæ
vara lyhena oc iam visa som
sik / thær ey awnda andro the 235
sama nadhir som han haffuir aff
gudi / Affwnd fylghir likalika
tingha giri for thy at swa myk
lo mere vald oc rikedoma / en
haffuir iffuir nakor likamlighe
thing · thy mynna wald haffuir
annar iffuir thz sama / oc ær thot
hwaro tæpsons awndh dødelik
synd · æn hun ær rættelika ko
ma at godz oc valde / Æn om
andelighe thing ærn annor skal
som ær vt komin ællar dygdh
thy at the oka vel at gøra flere
mæn amwndu aff sik / oc ey weth
en thz fore mynna · ok annar / Vet
mera vit at han faar swa myk
lo mera vit / at han halldhir sik
til wiirdhre nidh Oc for thy ær
andelika thingha awndh værri
æn likamlika thinghi oc mere
syndh · Æn awnda man andro
at han ær bætre fore gudi oc
mannom · tha ær tæpsons vadeli
kasta syndh / thy at han taker
fore hand gudhi skæliffuo oc vil

mena hono skipta sina nadhe
som han wil / Hwat ma oc synda
løst sinikro manne illa tykkia at
han haffuir ey sina tæffuir ·
oc fyrghna skal syndughir man
at han ær ey ængodhir som han
laghir ma / oc tha lata sik wal
tykkia æn nakor ær godhir al
lir riker / Sidhan kom we
dhir aff haffwino / oc førde in
a landit swa marghna flughan
de fughla at the huldo ena dax
ledh a landeno / oc flughu twag
ia alna høgt fran iordhinę ·
thu flughu the swa mykit fughla
kot at thæn som litit sagdis haff
wa han fikke tio lepte stor / Æn
var matir i munne them oc gu
wrede kom iffuir the oc slo mykit
vlyrius mykin mogha til døda
oc for thy kallado isils synir them
stadh gyrighra graffuir / Thæ
dhan foro the / oc komo til aze
Maria oc aaron / Thek
moysi skynne talado
oc bewarat om moysen
oc saghdo swa / mon gudh haffua
hemelika talat widh moysen
ensampno / Gudh haffuir oc he
melika talat widh os · oc wi haff
wm hørt hans røst / Thæn thra var
myrkelika wredhir vidh · thy at
moyses var aldra manna mil
dastir i iorderike / oc for thy ham
de gudh hans orat · at han var
skelffuir tulughir oc taladhe
var thra sidhan til thera trightha
syskene / Ganghin til mit hus oc
horin thz mit ordh / Thy ma
dhan the thry standa for gudz

hwse· tha hørdho the gudelika
røst man eno sky yffwir varo hwo
hwse / oc sagde swa / hwilke aff idh
re skært som varðhir uti prophete·
tha talar iak til hans twessom
lundhom Antighia at iak synis
honom mz ængla bydskap / æller
iak visar honom lønlik tingh in
nan sømpne En moyses min
thiænisto man som alla trygastir
ær mik man mino hwse / han
ær mik swa hemelikir at hwar
vaara talar til annars mz sino
mwne / oc han seer gudh sialff
han oppenbarlika vtan tekn
oc skwl æller skugga· hwru ræ
dis i ey at mizska hans loff
oc tala ofwelien om hanom Fram
for gik sky aff vagh / oc vars
han røst fraa them· oc maria
stodh atir malatu Aaro vart
vreder widh hænna plagho / oc
opte taghar til moysen· Iak
bidhir tik yffwir all halogh ting
at thu forlat os thz wi giordhom 236
daarlika / oc syndadhom gen gu
dhi / oc taladhom vfrelika yffwir
thik Oc lath ey tessa sælugha
vaara systhir vara iæmgodha
som døda / oc ey bætra æn thz
barn som kastas døt aff modhir
liffwe / oc sagde han for ty swa
at malatu folk skulde borth
kastas aff manna samfundh·
Nu ær hænna halwir likame
malatir Moyses opte til vars
hærra / oc sagdhe swa / hærra gudh
iak bidhir tik yffwir all hælagh
thing / giff myne syster sina hel

so Var hærra swarade honom haff
de hænna fadhir sputtat i man
hænna oghon· tha skulde hon tola
vii dagha blygdh / thy ær at sigh
ia· haffdhe thin systir fangith
malata last oc blygdh aff sins
fadhirs blodhe oc forældra tha
skulde hon mz myno laghom
vii dagha / aat vtizsto mælyk
kias æller vtkastas aff man
na samfundh· Nu æn swa myk
lo hældir at hon haffwir thz fun
git aff gudz hændh / sidhan vart
maria vtkastudh aff manna sa
fundh om vii dagha som gudh
bødh / Nu folkit flutte sik al
drigh aff stadh for æn maria
var atirkallat / thy at ey for
gik for skyn sins myrk· Enkte
thing ær andro swa likt ath
the haffua ey nakon aat skal
nadh / ælla varen the badhin
eet tingh oc ey thu Oc for ty
sigx at i the boklist ther twæsens
proffitar / at man olikom tin
ghom skal man leta likwilse· oc
man likum thingom skalnadh
ffor thy haffwir visir klærkar
for ordhquade at ingin likwil
se vindhir allom fyrum fotum· thy
at eet tingh ær andro lit for
een skal ælla thw æller flere
Nu aldrigh alz stingx som nw
var sikt Maria moysi syst
hon teknade mario gudz mo
dhir / tha hon var næst moysi
man liffs vadha· som thær
var sact Thæsse maria tek
nade / oc varo godho maria

tha hon saungh gudz loff fyri al
lom frwm Swa som oc var for
scriffuat Maria gudz modher siō
gher loff fyri allō frughor oc vi
siongho æpther hænne gudz loff oc
hænnar / oc hon haffdho engin fru
sin lika · fyri barn byrdh / ællir
æpther / thy at hon var ensamu
iomfru badhe fore barn byrdh
oc æptir Mangha frwr æru
mildar / oc enghin swa mild som
maria · hon gaff blodh aff sino
blodhe til wærldinna lösn / man
gha iomfrur fylia hænna renliffive
oc æptir döme / oc siongha gudz loff
æptir hænne Nu hon höris the
första som loffuade gudh ren
liffnadh oc iomfrudom / oc hon
var första oc æsta badhe modher
oc iomfru / oc thz loff siongher
hon ensamu mz sino sötta sym
Ok ær the thry thing saghdh
tuan thæna stadh aff maria
moysi systhir som proffitas oppe
barlika mz mario gudz modher
andelika vndirstandit Maria
moysi systhir sagde at gudh sialff
wir tala æn iæm hemelika vid
hona som widh moysi / haffdhe
vaar godha maria swa satt tha
ware hon ey awita wardh thy
at gudz son war margfallelika
ro hemelikare gudi æn moyses
Moyses saa sialdan gudh æl 257
lir gudz budskap / maria födde
gudz son oc talade hwar dagh
vidh han Moyses talade vid
wars hna nw · Maria mitis
optha sötelika widh gudz son
Moyses saa ey gudz son vndir

skugga / maria thoer alla værl
dhine gudz son / oc sin vndir
kot oc sacrament skyul oc skug
gha Annat thing ær thz som
waar vngu oc godha maria
liknas widh tessa gamla ma
ria Maria moysi systhir bar
thæs skuld at hon talade gen
moysi Maria gudz modhir
bar tess ær sulka skuld at göra
gen moysi laghom · thy at mo
ysen forbiudade alt thz qwinna
kon ther ey wilde ælla formatte
mz natura krafft barn födha Ga
briel archangelus ha predikadhe
vara fru welsignada thy at hon
födhe gudz son vtan naturu bland
Moyses kastadhe maria sina
systhir vtan werlo Judær som haldo
moysi lagh · the magho ey hæra
waro godho mario napn Thrid
ia ær thz thing som gamblo ma
tekuar mz waro godo vngu maria
Hwars mans likame hælagher oc
syndugher haffdho twekons malam
ena tha hon fulnar oc nist na
turlikan lath man döö hend · Oc
andra tha han lösis sondher in
nan moldh oc madhka æpt dödhe
Nw sigx aff gamblo mario · at
hænna kot war halfft ætith aff
malatu / oc swa som proffitas
skal æn gudh wil · Vara godho
mario likame fulnade som ful
lit blomstir / oc ey löstis ha son
dher man madhka oc muld æpt
dödhe · Vtan tugthar skamt æp
ther hænna dödh / tha komo saman
atir hænna sial oc likame oc res
ho vp til thin æwinnelika fagnadh

som wi vænthom oss til vp risa a
domadagh | Israels synir flytto sik
ey aff stadh före æn ghambla ma
ria var aterkallat | oc ey före gik
före them sky | iudar aff israels
slækt the standa som sten i stadh
oc ganga aldrigh til rætta gutz
thro före æn the kalla a vara ma
ria nade oc kænnas vidh gudz
son Thænnar barn som ær var
hærra ihesus christus | signadher oc lofua
dher værdelikær oc æptir alla öl
dena Amen Thet ær oc mærke
lict som hær scriffwas man
försto | at aaron oc hans syster
talado illa om moyse | före
hans husfrugha skuld · so han
haffde takit aff blamanna slæct
Oc gudzson valde the hædhna
kirkio aff syndugho mannom oc
folkom Oc thro hona swa rena
oc fughra mædh sino blodhe at
hon haffwer enghin smit ælla last
Som sanctus paulus sigher oc scriff
wer aff thy före talade aaron
oc hans syster illa om moysen
Thy at iuda oc iudha kirkio
som kallas a the maal synago
ga försma gudz son · sidhan han
thok vaar mandom oc naturu oc
wilia ey thro at han ær sandher
gudh · För thy vardher synago
ga vte lukt aff gudz thiænist fran
kristna manna samfundh swa
dagha | thet ær at sighia · om
synnda værldenna aldir Sidhan
vardher han kallad attonda dagh

thy at gen domadagh som byrias
attonde værldena aldher | tha kom
ber iudha kirkio til kristindom ·
oc för folket ey astadh före æn maria
ær aterkallad thy at ey kombir
all the halgha kirkia til hymerike
vtan thæna gudhi hær i iorderike
före æn synagoga ær aterkomen
til rætta thro oc gudz thiænist ·
oc kallar ater mario oc hænna
son sik til hiælp oc nadhe
Aff stadh för alt folket Sidhan
maria war aterkallat oc ko
til pharan oc sendha the nakoth
the badh wan hærra moysen sen
da spetara at skodha canaan
land | en man aff hwarie slækt ·
Moyses valde xii mæn aff rube
slæct | samua securr son | aff syme
on slækt · saphat vri son aff iuda
slæct Chaleph iephone son aff
ysachar slækt | ygal ioseph son
aff effraym slæct | osee nun son
Aff beniamin slækte son raphu
aff neptalim godiel sun sodhi ·
Aff manasse gaddi susi son | aff
dan anmilal son gamali | aff aser
styrh michael son · aff neptalim
naabi son vaphsi | Aff gadde go
el sun machi Thæssa xii sande
moyses at skodha chanaan land
oc badh them fara snymman a landit
Oc skodha gorla huilkit landhit
ware | oc hwilkit folkit man
landeno · oc huilka borghir oc
fæster landz sins Swa skulom
wi madhan wi ærum a væghe

nõ til hymerikis īnan iordherike
sændhe speiara fôr oc til himeri
ke / thz ær vart eghit hiærta so
wi skulom opta læta longt. oc
hughæ huilkit himerike ær fra
fôr iordherike. huilkit folk thz ær
fyri os siva som ængla oc prïar
cha oc propheta oc apli. martyres
cōfessores / oc iomfru oc frughur
hwilka farstz thz æru siva star
ka / at enghin owen ma in kom
ma. Oc landit siælfft siva skipat
at thz ær enkte nakot a fuat
som hā ma lysta til. Speiarana
foro vp j landit oc komo til ebro
tha bodho thz risar oc iætuar /
achyman oc sisai oc tosmai synir
enaks / thedhan komo the til tor
rentē botri / som tydhz a varth
maal vinklase / fore sik hitto the
siva got win land. at en qwist
mz sith vin baro thue mæn a ene
baar / oc fôrdho mz sik thedhan
padhio æple oc fikur / oc kallado
thæn stadh næskal. som tydhz
a latin torrens botri / oc a vart
maal vinklasa fors. Sidhan
komo the atir til moysen oc aa
ron / oc alt folkit æptir xl dagha
oc haffdo tha gangit om kring
alt chanaan land / oc sagdo til
moysen. thz varo wi / oc ær thz
sant at landit flytir fult mz
myolk oc alzkona godha frukt
siva som proffua ma mz thesse
frukt wi fôrdho atir mz os.
Nu folkit inan landeno / ær
aldra starkast / oc stora burghi
oc starka / thz sagho wi enaslakt
stora / risa oc starka. amalech
boor siunan j landeno / etheus
oc iebuseus oc amoreus / vp a
bærghomē / cananeus han bor
vidh haffuit oc iordans flodh
tha ræddis folkit at sôkia slict
land oc siva starkt folk / Oc the
toko til at turra oc kæra starkt
folk. Oc tha toko the til at tur
ra oc at kæra gen moysen hui
hā fôrdhe thm til slikan vadha
tha sagde chaleph / en aff them
xij. som speiath haffde landhit
rædhins ey fôr ty at wi fôrma
ghō væl / at vndir wina os alt
thz landith / Andre varo the so
suarado oc sagdo siva. engalundh
magho vi vpfara til thæta folk
thy at the æru starkare æn wi
Oc speiarene siælffue taladho
illa om landit / oc sagdo siva thz
landh wi sagho. thz ætir sith e
ghit folk / thz folk wi sagho haff
wir hôgha vært / oc like trollom
oc risa slækt.

Tha græt folket oc lat illa
alla nattena / oc vste sik
dôdha inan egyptu lande. oc
rædhu hwar widh anan at the
wildo hælzthz taka sik nakot an
nan forman oc atir fara hem
til egyptu lanz / æn fram gangu
vndir swærdh oc dô. tha fiollo
moyses oc aaron fram luto a
at iordhena fôr alt folkit. Nu
iosue nunu son / oc chaleph.
iephone son / som oc haffdo speiat

landhit the tilado diærfflika til
folkit | landhit wi saghdhom ær hælla
got vil os gudh hiælpa | wi maghom
wel diærffligha fram ganga oc vn
dir wina oss landhit som flytir mz
mioolk oc honagh. warin ey gudhi
olydughe oc rædhins ey thz folk
thy at wi maghom æta thöm æn wi
wilium swa som brodh | them ær all
væria oc hiælp aff ganghin war
hærra han ær mz os. warom ey rædde
Nu mædhan folkit opit ær iæm
fast oc vilia trua them i hæl mz
stenom som thöm vilde styrkia til goz
tha tedhis gudelik æra ifwir ta
bar a gudz huse | for aldra israels
sona øghom. oc tilade var hærra
til moysen | huru lange skal thz
ta folk illa tala om mik oc van
æra mik mz vantro | æpte alla
the iærtekne som iak haffwom giort
fore thöm | Nu skal iak sla thætta
folk mz bradhe sot oc ødha thæm
slæt aff iordhinne oc wil iak göra
tik höffdingia ifwir mera folk
æn thætta ær Tha badh moyses
æn til vars hærra for thöm | at han
skulde vara nadugher som för
thy at hans höghsta iærtekner
waro nu flytande vm værldena
huru han ledhe thöm dagh oc
nat | oc visadhe thöm vægh oc nat
stadh Oc æn han forlate ath
hiælpa thöm længher tha munde
hedhne mæn sighia at han format
te ey længher | Var hærra swarade
Swa liffwir iak att værldhen
skal fyllas mz gudelike æro.
Nu for thera kar oc karo tha

liffwir iak swa at enghin thera
som nw liffwa aff allo thesso folke
skal koma liffuande til chanaan
land. vtan iosue barnunna son
oc chaleph iephane son thera
sinnir som thær rædhas nw mæst
om | at the skulu wara owina
bradh | the skulu ingangu til
chanaan landh oc ærffwa thz | æl
la them kroppa som hær liffwa
nw | the skulu rotna i ødhemar
kine Swa skal wara som the
vilia. aldrigh skulu the koma
til chanaan land swa som lan
dit war skodat xl dagha | swa
skal alt thætta folk ganga æfther
oc fram om ødhmarkir om xl
aar | til alt thz folk ær døth so
nw liffwa the skulu haffwa ens
ars skript firi hwar daghe thz
landhit war skodat | Sidhan ti
lade moyses thessin ordh for fol
keno. tha reddos the sik til fær
da oc wildo tha for ens vpfara
til chanaan land | oc saghdo sik
wara til redha Moyses aff
redh thöm at fara gen wars 240
hærra budh. oc vtan hans hiælp
the samkado sik ey thy sidher
oc foro litla stwnd wæl. Ama
lechites oc cananeus møtto
thöm iamskot oc hiogho thöm
nidher oc æfto thöm thæn sama
vægh thin æfther som the komo fran
Nadhan folkit var innan
ødhmarkom tha hittis en
man som forde widh om søne
daghe Moyses lat han inne
lykkia thz til war hærra wisadhe

honom hwat aff thæm manne skulde
gøras ¶ Wart hærra tiladhe sidhan
til moysen / oc dømde thæn man
til dødh oc bødh at alt folkit skul
de bryta han medh mz stenom · oc
utanskot vart oc swa giort ¶ Sidan
tilade æn war hærra til moysen ·
byudh allom israels sonum / haffwa
vidh nedharsta som sina klæda
rodha klutu ther til at hwar thi
ma the see thz mærke / tha ma
gho the swa myklo hælder min
nas a gudz budhordh oc hwra
ey annan hægumma

Nw kombir moysi ny drøff
nilse oc mødha thore syst
lunge moysi fierda manz fræn
zim yfriazthe oc dathan oc aby
ron thæs brødher mz honom · oc
aff ruben slæct oc mz them halff
tridhia hundrat fræmarsta mæ
na aff israels sonum / som første kal
lados til hwario stæmno oc rydh
hupto sik a mot moysi oc komo
alle saman / oc saghdo til hans ·
In latho os nøgha væl at gudh
siælffwer ær vaar hærra ¶ Oc alt thæs
folk ær hælact oc lyankt honom
hwat hærra dom wilen j brødher
haffwa iffwir varo hærra folk ·
¶ Moyses swaradhe thæm ¶ leui
syni j wilen høct vp j matthen
weel lata idher nøgha / at war
hærra haffwer idher giffwit alt offir
israels sona / oc thæn hedher at j sku
len vara gudz prester / oc thot hwa
ro at aaron ær idher biscop oc
høgxte prester ¶ Nw ær idhir kar
ni ey amot aaron / vtan hælder
a mot gudhi siælffwo / som swa haff
wir skipat · æn morghon skula tha
skulen j see oc openbarlika prøffa
hwem gudh siælffwer vil haffwa til sin
na hemelika thiænist / Oc skulen j
tha taka hwar sit røkelse kar oc tæn
da eldh oc bræna røkelse føre gudi
oc thæn som siælffwer gudh vel mz
vppenbarom iarteknom han skal vara
hælagher ¶ Mon gudh haffwa thik
til valt idher til sina presta / at j thore
oc thine kompanar skulen hær sam
na oc satti man dagh gen honom
siælffwom ¶ Om morgonen gangdho
the samuledh som nu var sakt ·
vtan dathan oc abyron the vildo
ey til koma / oc tha moyses sænde
æpter thæm · tha swarado the at the
wildo ey koma / oc sagdho swa / ær
thz os iffeit at thu ledde os vt aff
egypto lande vt man ødhemar
ke / at thu skalt ey æn vara hærra iff
wir os · thz man nw vara sannat
som thu iættadhe os / at thu skulde
fa os landh at egna · thz som
flute mz honagh oc myolk / vilt
thu taka vaar øghon aff os · thæn
sik taka øghon aff androm som sik
nalkom manne annat sanare æn
han see siælffwer mz sinom øghom ·
¶ Oc for thy sagdo tæsse at moyses
vilde taka thera øghon aff them
thy at han haffde thæm sanelika
sakt at the skuldo koma til bærin
landh / oc the saagho æn enkte
vtan falaz oc rædelika ødhmar
kir oc grato ey bidhat / thy at the
vantrodho honom ¶ Tha sagdhe
moyses æn the fra naturlikan

mãna dødh · tha haffwir iak lughit
oc ey haffwir gudh mik vt sent / var
dhir oc at iordin ypnar sik vndir
thera fotu / oc swelghir thöm til hæl
uitis · tha ær iak sandir gudz sen
dabudhi · Oc iemskot varar moy
ses alla mæn widh oc badh thé bort
gha fra bansatto mãnom ¶ Sidhã
opnadhe iordhen sin mun / oc swalg
thöm swa som the stodho hwar j sino
stadh mz konu oc bornu / oc alt thz
godz the aatto ¶ Sidhã kõ elder
aff gudhi · oc brende chore oc halff
tridhi c · mæ som sik haffdo samba
dhit mz hono a mot moysi ¶ En e
leazar aaron son æptir moyse
budh oc aaron · lup vt tman elde
sidhã the varo alla brende / oc
tok til sin alla thera eldkar oc sag
de moyses at the varo wighdha sy
dugh mãna dødhir / oc læt sla the
vt som slata skiwor / oc fæstu thöm
fram før gudz altara til amynnil
se · swa at engin torde fram gan
ga til gudz altara at thiæna hono
oc offra vtan arons synir oc hãs
affkomidh · oc hwar annar vadhis
thæn dom / som var hiã gaff chore
¶ Sidhã kom æn æn mykin van
de som før · thy at alt folkit thok
at dpa oc sagdo til moysen oc aarõ
¶ I drepen vars hiã folk / oc tha
folkit samnadhis oc opit varte ·
tha lupu the badhe moyses oc aa
ron til vars hiã hws ¶ Tha sagde
var hiã til moysen oc aarõ / skil
lin idhir widh thætta folk / thy at
nw vil iak fordarffua thé alla

¶ Tha sagde moyses til aarõ tak
thit røkilse kar aff gudz altari
oc fyl mz vighdho elde oc røkilse
oc gak til thz sielugha folk sõ nw
fullodhir alt nw mz brudhõ dødha
fore gudz hand / oc bidh fore thé til
wars hiã ¶ Aaron giordhe sãmu
ludh · oc stodh mælla dødha oc liff
uanda oc blidkade wars hiã vre
dhe · oc fullo than daghé aff bra
dhõ dødha aff gudz harmd fiortan
tusandh folk / vtan the som før
brunno oc tappadus mz chore ·
¶ Sidhan atir vendhe gudz bar
daghin aff folkeno tha gik moy
ses atir til wars hiã hws ¶ Vãr
hra tilade til moysen · sigh isrls
sonũ at the takin hwar thera sin
wandh før hwario slækt / thz ær
mã aff hwarghi slækt / swa at
aaron hono høre til en vanden
¶ Sidhan alla vandanir æru sa
man kompne / tha skulu the lag
ias oc inelukias innan gudz hwse
om ena nat oc thæs mãs vandir
som hittis vm morghonẽ mz blos
tir oc frukt / han skal wara min
hemoliker prestir oc thiænisto mã
¶ Sidhã swa war giort tha hittis
aarons vandhir om morghonẽ
vth sprungin mz blomst oc frukt
oc enghin annars vandhir ¶ Than
vandir tekuar merkelika vare
fru iomfru maria gudz modhir
som føddis aff aarons slækt / aff
sino modhirne som annan stadh
skal sighias æn gudh wil ¶ Aarõ 242
war fore thy giffwin thé æra · før

hwar en man. aff gudz folke at han
skulde vara hans høghesta prester
oc offra gudz offer / thy at aff hans
slækt skulde fødhas tharss mo
dher som offradhe sik siælffwan
dyrast offer sinom signadha sun
dher føre wara skuldo Aarons
wandher grodde blomster aff sik
vphugghin aff iordhinna wexto
Oc man lekla stundh. thy at re
nasta maria fødde gudz son.
alla renastan som angla aff hi
merike lysta til at sea / vtan
mans naturu blandh. oc swa
skøt oc bradhlika / at man eng
enghna brugde. tha wart gudz
son mz køtlike naturu som an
nor barn. oc mz skal oc fullkomp
no witi Sidhan bødh war herra
moysi at føra atir vandin til
gudz hws oc gøma ther til amyn
nilse / Swa visadhe oc war herra
at warfru fødhis taghar hon
war dødh til himerikis som ær
sannlikit gudz hus / ther til at hon
skal wara os til amynnilse oc trøst
at wi skulom til hæna om sidhe
koma / Oc at hon skal minnas
ther aldra thera. som hær min
nas hænas Sidhan komo israels
synir atir man the ødhmark
som kallas sin / oc do ther maria
moysi syster oc iordadhis sama
stadh. ther haffde oc folkit nødh
aff watzløso / ther kom aldir mo
ghen saman a mot moysi. oc
saghdo swa / gudh giffwe at wi
haffdom dødhe mædher fullit mz

wars brødhrom ~~oc frændom~~ oc fræn
dhom / Hwi ledhin i warss herra folk
oc sampnadhe vt man ødhmar
kom / at drepa thøm oc thera fæ
hiordh aff thorst. hwi lætin i oss
vp fara aff egypto / oc ledhin os
til thenna wærsta stadh som ey
maa saa ælla skæra / som hwar
te ær fikun thær ælla vingar
dher / ællar paradys æplir oc ey
haffwm watn at drikka / Mo
yses oc aaron gingo in i wars
herra hws / oc dyto til wars herra
mz thænna ordhom Herra gudh
hør hwat thetta folk ørpir oc lat
vp før thøm thin lighande fwr
liffwandis watz kællor ther til
at the magho fulle wardha oc
tysthna Swar herra swarade mo
ysi tal ther thøm vandh oc sanka
saman folkit oc tala til hællin
na / hon skal giffwa watn. Mo
yses sankade saman folkit oc
saghde swa før thøm / monom wi
gita fangit idher vatn aff hal
linne Oc tha han haffde tysuar
til slaghit mz vandenom / tha gik
vp swa myklit watn at iffrit
war bade fæ oc folke. tha saghde
war herra til moysen oc aaron
thy at i trodhen ey mik / oc tryst
tin ey fullkomplika folkit at iak
matte thøm alla thera tarffwe
giffwa. før than skulom skulen
i ey ledha thetta folk til chana
an land. Nw ma hær vndra
hwi war herra war tm wredher
moysi meer æn før / oc synis

at moyses giordhe æmmæl gudz vilia
oc budh som for Æptir til swar vi swa
tressa sinne/ at gudh sielffwir han ser
ensamin lyusast hwars mans hiærta
Oc aldrigh haffde war hærra in wordit
vred thæklir æn for moysi/ æn han haffde
ey vndirstadit mera ærwogha in
nan hans hiærta · meer æn for Oc ma
markia nakra mistro j moysi ordom
tha han saghde swa monum wi giita
giffwit idhir vtfit vatn aff hallo
ne/ thz ær at sighia · vara ma thz
æn skal/ ey ær thz liet til · ffor thy ær
thz oc markelikt/ at moyses slo twi
wa til hallena fore æn watnit gik vt
Æn han haffde klagat til wars fulskop
ne tröst/ tha haffde hallen ærmmæl
giffwit vt watn · aat thy forsto hug
ghi som at andro Oc ær thz mær
kelikt at war hærra vilde ey at moyses
oc aaron skuldo wars hærra folk le
dha til chanaan landh · oc ey war
thz for thera synd ensama/ vtan oc
[illegible] markelikt tekn · thy at thz
halgha landh tekna hymerike som
for ær sakt Oc aldre than varther
wars hærra folk giorde for æn the
komo til chanaan/ tekna os alla
them thima wi haffwm j iorderike ·
Oc iffwe thæn tima ledha os halgha
mæn nu wars hærra kænnedom/ æn en
ghin aaar til hymeriks vtan gud
sielffwe Oc ær thætta markelikt at
wi maghom kasta gen mothom man
therra narsa/ at war hærra vilde ey at
moyses skulde them inleda j thz
halgha landh · vtan iosue skulde
thz gora · som nu ebrezke twngo

ær thz sama som ihs · for thy at
han vilde ey at nakar skulde
haffwa andelika tröst a moyse
oc the lagh han gaff them/ oc
ey thorffwa the venta sik æn
delika hymerike/ vtan the ta
ki widh ihu xpi tro/ som alla
ledhe them til hymeriks so a han
tro/ oc englin komber them aaar
hwarte modha ællir hedhnir
243 Om then thima sænde moy
ses sændebudha til edom
som bodhe esau slækt brodher is
raels ælla iacobs/ · oc lat swa
sighia til konungesins/ thætta ær
thins brodhers israels budhskap
til thin · thu haffwer wæl hört oc
vndirstadit alla the nödh wi
haffwom tolt i nan egypto lande
sidhan waaro forfædhir komo ther
oc hurn war hyre firælsade os
twohau/ nu sin aengil · Nw ærum
wi hær nær thino lande/ oc
bedoms at wi ffara nu fridh
iffuir thit landh · til thz land som
gudh haffwir os iættat/ wi skul
lom ey gangu iffwir thina akra
oc ey iffwir thina vingardha ·
wi skulom ey drikka vatn aff thi
nom brunnom vtan for fult vard
wi skulom gangu adalwægh ey
at högre hand oc ey a vinstre
wardha wi faram iffwir thit land
Esau slækt swarade swa · ey skal
thu orloff at fara iffwir mit land
vtan tör thu fara iak skal mo
ta thik nu vænkte hand/ oc red
dho sik til stridh · Æn israels sinu

haffdho the fram komit | Var
thra vilde ey at the stridu oc
for thy wek israel om kringh
edom ¶ Israels synir i tharna
stadh tekna them som for sina
werldena oc vilia huarte ä
gha äkir ätla ängh | ätla na
kor ingaledh vta swa mykit
som gudz venir vilia the giff
wa til kladha oc fodho | oc at
giffwa the fult ärffuode före
mz gudeliko kärendom oc bönom
swa som giordo apli mz sinom
mästara ihu xpo | oc alle the
äptir them som fylgha vilde te
ra vilia | oc äru swa som wäg
farande iffuir werldena . oc
enkte äghande för än the
koma til thz hälgha land | thz
är himerike som gudh haffuer
them iät ¶ The komo israels sy
nir til eet bärgh som hetir
hor | thz talladhe war herra til 244
moysen . tak mz thik aaron
oc eleazarum hans son | oc far
vp mz them a bärghit oc skalt
thu thz fora aaron aff sinom
prästa kladhom | oc föra eleazar
inan them . thy at aaron
skal nu dö | oc fara til sit folk
ängla oc priarcha . oc ey vil
han iak at liffuir längher | oc ey at
han fari fram til chanaan .
thy han haffde vantröst til
mik | widh misskunno vatnen
¶ Moyses giorde samuludh .
oc dö thz aaron offuarst a
bärghino | än moyses foor

ätir mz eleazaro klädhan mz
thas fadhers prästa bonadhe ¶ Sidhan
grät folkit oc harmado hans dö
dha xxx daghä | oc thz aff kombir
sedh sidhuarna at lata siongha
siäla mässor oc giffwa almosor
xxx daghe äptir sin wardnadhs dö
dha ¶ Nu mädhan the dualdos
thz | tha hörde en konungher aff cha
naan at the varo när komne hono
oc motte them mz värlugha här
til stridh . Israels synir motu hono
oc gaff gudh them sighir oc mykit
godz | tha iättadho israels synir gu
di | at the skuldo bryta nidher alla
burghir oc fästir inan chanaan
land | än han giffwe them sigher | oc
giordo samuludh . oc kallado tharn
stadh arma . thedhan foro the sina
langha vägh kringh om edom . oc
tho kan folkit at curra oc kära
för ärffuodis skuld . oc tilado gen
waro herra til moysen . hui ledhe
thu oss wt aff egypto | at döia här
j ödhmarkom | borto är brödhit oc
enkte är vatnit | os wämiar skot
widh thessa lätta fodho | som var
herra sände os aff hymblum | tha
plaghade war herra them mz enskons
ormom som höggo the swa saarlika
som eldher brende | oc tha mykit folk
war dötth oc plaghat aff them | tha
komo the til moysen som äptir
liffdho | oc sagdo wi syndadhom bidh
för os til war herra . at han nadhe os
oc take aff os thessa orma ¶ Twar
herra swarade moysi | lat göra en
orm aff eer | oc lath han sätia för teku

oc sagdhe swa / hwa som slaghen var
ther oc see thenna orm han skal fa
hela bother. oc liffwa swa giordhe mo
yses / oc samadhis varo hera ordh.
thz kanner engin lagha domber aff
kerstens omber matte haffua the
dyghdh aff sik sialffwo / vtan han vare
nakoro annars tingx tekn / swa som oc
sighir scripten. at ormen war satter til
tekn oc ma thz hwar man vndersta
da som at hyggher at han teknade
ihesum christum / som vp war satter til tekn
tha han war korsfaster. thy at hwa
som han seer mz rætte thro oc akal
lan. han vardher hel / aff thy orma
bit som dieffwlsin beth mankynit
innan orms like Oc for thy teknas
han mz orme. thy at han skulde os
læka aff thy orms bit. som owe
ne beet adam oc evam ¶ Sidhan
israels synir haffdho farit twadhan
flere nat bolstadha som sidhan
skal sighias. tha alla natbolsta
dher skulu vptælias fra egypti oc
til chanaan landh om gudh wil.
¶ Tha komo the til oboth innan mo
ab landh tvadhan sendo the til seon 245
amoreorum konunger / oc beddos thz
samma. som the beddos for aff cha
naan konungh / at the matto fara
igiønom hans landh. hwarios manne
meulost oc sagde han ne som hine
sagdho for ¶ Oc stridho israels synir
widh han / som widh hin for oc
wnno sighir oc land aff honom
¶ Sidhan sende moyses spæiara
til iazer / oc vndirvan thz thz næst
og konungh aff basan. som kom
mz myklom hær amot them

Nu war hera trøste sith folk oc sagde
til moysen at the toreffto ey rædhas
alla hans makt / thy at han vilde
fa them innan thera waldh
Thar næst hørdhe balak son
sephor som konungher war
om thæn tima innan moab. Oc
kallade wisfolt til sin swa bæsto
mæn oc sagde them / huru ey ko
mit folk aff egypto. haffdo vndir
sik wnnit næsto landh oc mæktu
swa / Swa som oxe æter græs swa
mon thztta folk fordarffwa al thes
se rike oc land om kringh
¶ Sidhan sendhe balak konungher
til balaam affghudha prestin. mz
thænna budhskap / folk ær komit
aff egypto. swa mykit at thz fyl
lir alla iordhena starkare æn
iak ¶ Nw veth iak wæl at han
ær wælsignadher som thu signa
de / oc than bansatter som thu
bansatte. kom oc hiælp mik ban
sættia thztta folk / ther til at iak
matte nakra ludh them vt kasta
vt aff mino rike / oc bødh honom
ther til godha gaffwo ¶ Balaam
badh sendebudhana bidha ther om
nat. thy at han vilde sins mæsta leta
ra wilia oc hiælp / æn om the sa
ma nat. komo hono andswar
ey skalt / ey skalt thu fara mz the
tta bana thy folke / thy at thz ær
signadh folk aff gudh ¶ Æn dieff
wllen swarade sialffwr swa aff
varo hera vensma / tha swarade
han nødugher swa. thy at han
haffwir aldrigh godhan vilia
vtan han formatte ey meer

æn hono loffwas aff gudhi Sidan
balak fik thesse andswar. tha sän
de han flere oc ærlikare sendhe
budha æn för / oc lät sighia hono
at han vilde mykelika hedhra han
æn han kome oc giorde hans vi
lia Balaam swarade them. giffwi
balak konunger mik alt sit hws
fult mz guld oc silff. thot hwaro
maa iak ey omskipta mins herra
oc mins gudz vilia oc ordh. Varin
æn här j natt / morghon skal iak
sighia idher ändelika andswar. O
nattena a. l. komo answar til
hans. at han skulde fara mz them
oc tha enkte annat tala tha han
kome fram / vtan thz som gudh
budhi hono at sighia Nu mor
ghan balaam ær a vaghenom oc
han kom innan en trangan gata
gardh. mælla thwægia vingar
da / tha rædhis en ængil hans
asna / oc ey hono siælffwo mz brin
nande swärde / oc lät sik vilia
drapa han. oc torde thy asin en
gholedh framgangen / oc tha balaam
högh til mz sporom fast tha träng
de asnen sik til ænan vinggarde
oc trængde sinss herra fot vidh gar
din Oc tha han barde asnan æn
fastare. tha fiöl han widher mz al
lo vndir hono / tha bardhe han
asnan mz strangh. til thes var
herra öpnade asnans mun oc gaff
hono maal oc taladhe asnen swa
til hans / hwi slar thu mik thet
eghin dyur som thu æst van at
sitia a ffwo. ællar när giorde iak
swa för som nw / tha öpnadhe

var herra balams öghon / oc fik han
see ænghilen för sik / Sidhan visade
ænghilen at han skulde mz honom
fara. oc tha enkte annat tala sidhan
han kome fram / æn thz gudh vilde
Balac konunger bygde vp altara
swa höght at the matto thedhan
see israels sona här / æpter thy som
balaam redh hono. oc tha offer
var ret / oc thz stodh fik widh oc
alle landz män mz hono. tha ko
balaam thit til thera / aff them
stadh han haffde warit lönlika
oc letadh aff diæfflom hwat han
skulde göra / Sidhan byriadhe
balaam swa sin ordh. Balac ko
nunger aff moab han lät hänta
mik aff aram aff öster rikis berg
ghom / oc badh mik skynda oc ban
na israel / Huru maa iak the ban
na som war herra signade Iak
skal see israel fiærran aff högxto
fiællo stena berghom. the skulu
ensamir landhit byggia oc var
da swa marghe at engin githir
them reknat innan annat folk
hwar skal gita talt iacob ællar
reknat israels slækt. gudh giffwi
mik dödh mz rætuisa manna dödh
oc vardhe myne ytherstu dagha
slike som thera / Swa ytria
æn marghe män. thy at flere vi
lia wel dö / æn wel liffwa oc fle
re män sighia swa. var herre giff
wi mik godha ændelykt / æn swa
var herra giffwi mik wel liffwa oc
lätta skyndh / thesse ytria sik
dö mz rætuisom mannom oc
ekke liffwa som the liffwa Oc

sighir sanctus augustinus / markiom
tha at hwar man wil haffwa all
sin thing godh . swa som godhan
harst / godha ora oc godh klaedhe
aen fiaerre mæ vandha hwilke the
ra liffnadhir aer . Oc mera rykt lagh
ghir marghir mæ a sina husor al
ler sko / aen a sina sial oc sin liffnad
Swa litit wandhir marghir syndo
ghir man om sin liffnadh / at mera
aktar han godhan dødh . aen godhan
liffnadh / oc tha ma enghin sua go
dhan dødh . vtan han før standhir i go
dhom liffnade tha han skal dø / Oc
hwar som tha hittis i godhom liff
nade tha hans dødh daghir komber
han ma ey dø vtan godhan dødhi
ae hwat dødh thir han dør / thot
han vardhe hangdir aellir staeke
dhir aeller aen han drukne aellir
braenne a bale / tha dør han godhan
dødha aen han haffwir vael liffnat
oc ey illa Balac konunghir var
dhir vredhir widh thessi ordh . oc
saghde til hans / Jak kallade tik
at bansaetia thaetta folk / oc thu
lysir gudz signilse iffwir them
Balaam swarade hwat ey swa
rade iak tik før / at iak maa
enkte annat tala aen thz gudh
wil . Balak konunghir ledde han
i annan stadh / aen høghre som
han matte wael sea / allan hae
rin israels sona . oc giorde thir
vp siu altara oc offir / oc badh
han bana thim tidhan / Aen
tha balaam haffde radhit mz
sinom aengle man lønlikom stad

465

tha kom han atir til konungin oc
alla landz høffdingana vidh al
tarana / oc byriadhe swa sin ordh
ey aer gudh swa som man / at han
maghe lyugha / aellar omwaendas
tu / skal han tha nakot thz sig
ia som han fulkomar ey aeptir / Jak
aer hit komen at sighna / oc før
thy ma iak ey signilse atir hal
la / ey aer afgudh innan iacob .
oc ey afguda signilse innan israel
hwi gudh aer mz thim / oc sighers
blaestir . konunge aff himerike
aer mz thim hwa gudh ledde thim
wt aff egypto . oc starklekir thes
aer likir / Rinoceronti . enghin spa
domber aer innan iacob / oc ey trul
domber innan israel . thaetta folk skal
vp risa som leon oc vp resas so
leona oc skal ey nidhir laeghias
før aen han swaelghir bradhena .
Tha saghdhe balac til balaam
wilt thu ey bana thim tha lat
vara quart mz allo / oc sighna
them ey / Balaam swaradhe
hono / hwat ey saghde iak tik .
at hwilitna gudh bywdhir mik
tala / thz vardhir iak tala / Ba
lac ledde han aen tridhia til een
annan stadh / oc vilde freista aen
balaam wilde haldir thz bana
na folkeno Aen thy innde
han venta at en stadhir wa
re thir baetre til aen annan dher
la før thy / at en staerna haff
wir mere krapt iffwir een
stadh / aen annor iffwir annan .
oc hedhra thir innan i thy lan

466

de himmelteghn fför gudha . oc sag-
dho at en planeta war godhwi
loghare än annor / swa som io
wis stiärna . oc sōma ilnlogha-
re swa som saturnus Oc för thy
wilde han kōma balaam īnan
tharn stadh som saturnus haffde
Nw vndirstodh (Sina krufft
balaam at gudh tektis
wel / at han signade folkit / oc fik
ecke nw langher at leta sin and
swar / vtan byriadhe tagha swa
sin ordh . huru faghir äru thin
tiald iacob / swa som skoghir oc
traghardhir widh rinnande vatn .
oc som the hws / som gudh siälff
war byghde . hwar som tik wal
signar / han skal wara välsigna
dhir Oc hwa som tik bannar han
skal wara siälffwo bannadhir . Nu
wart balak illa wredhir / Jak kal
ladhe tik at banna owinom minom
oc thu giffwo thöm nu tridhia sin
ne signan Jak haffde oc tenkt
mykelika at hedhra tik oc gudh
tente tik aflan hedhir / balaam
swarade honom . hwat ey saghde iak
thinom sendebudhom tighir först .
thot hwaro at balak giffwi mik
sit hws . fult mz gul oc silff / tha
ma iak ey annat tala än gudh
bywdhir mik . tha skal iak giff
wa tik raadh för än iak far fra
thik / oc sighia hwat thin skal
til koma gendelika (Oc kōma
balaam än aff nyo sin spadō
oc saghde swa / Swa saghde ba
laam beor sin sighir tharn madhir
som likt haffwir ighonen / saghde
tharn madhir som hörde gudz ordh
oc kände gudz högxtu kännedom
oc saa thz alzwalloghir gudh teedhe
honom Jak skal see han oc tha ey nu
Jak skal skodha oc tha ey än nar
een stiärna skal vprinna aff iacob
Oc en vandir skal vprisa aff isrl
oc skal sla moab höffdingia oc al
la sins sat / oc skal ydumea landh
wardha hans eghor / oc seir arff
da landh skal fiälla swo owinom til
ffortha / israel han skal starkelika gö
ra / aff iacob skal tharn koma som
thra skal wara oc förderffwa
stadz sins atir lewor (Sidhan spade
balaam iffwir amalech landz
folk / amalech howodh folk an
oc thz folkit the skulu at ende an
likt förderffwas Iffwir cinum
spade han swa . än thot thu byggir
thin redha / iffwir fulstastu hello
oc äst vtualdir aff chanaan slekt
oc tha mat thu ey lenghe wina .
Oc widh halda / assur landz folk
skal tik förderffwa (Nu spade
balaam framer oc saghde swa .
Thra hwar skal tha lifwa therse
thing skulu tima / thar skal ko
ma aff ytalia som rom ligghir mz
skipom the skulu sighra aserie land .
oc ödha ebreska män oc ändelika
skulu oc the förderffwas Sidhan
stuff balaam radh balac konunge
at sandha wivnt qwinde aff si
no lande ggen israels som / oc ath

qwidit skulde them byriudha til syn
na aff gudha offri · Oc koma the
til syndh thy at tha mundhe gudh
vardha wredher oc hæpnas haar
delika iffuir sit folk / oc darla for
darffua them mz allo · oc sidhan
thetta radh var giffuit tha skuldo
thr aat balach konunger / oc balaa
spaman oc for hwar them hem til
sin. The hedhnir madianite the
giordho samuludh · oc syndade ma
ghir man aff gudz folke mz hedno
qwinom som them byrdhu til affiru
da offir / oc æn sidhan moyses lyste
vars hera wrede iffuir folkit firi
tessa syndh / tha gik en fræmarste
oc forste hoffdinge aff symeon slækt
swa at athr man saghu til dottor
hedins hoffdingha aff madian / so
fræmastir war oc forste oc syndade
mz hne Phinees prester son aaron ·
han gat ey tolt gudz vanhedher oc
skam sinnar slækt oc gik in æptir
hono mz kniffwe oc lagde them
badhe saman til dodh / oc var vaar
hera blidhare æptir swa giort · oc
iattadhe phinees oc hans sonom
æptir han æwerdelikan hedher oc
aro ther mz at the skuldo warda
æwerdelica gudz prester oc bisco
pa hwar æptir annan For æn
phinees haffde thetta giort · tha
wart gudh swa vredhir sino folke
at moyses bodh a hans weghna
allo domarum at hængia the synd
oc at hwar skulde annan dræpa
Oc varo tha nidh slaghin · xx ·
m · oc iiii m mæna Sidhan bodh
war hera israels sonom at fordarffua
oc odha madian land · thy at the
haffdo komit them for til syndaskap
oc swikit ther alla / æptir swa giort
bodh war hera moysi at telia al
la israels syni oc hittis aff ruben
slækt fore man til stridh · xl · oc iii
m oc vii hundradh oc xxx man ·
Aff symeon slækt lix · m oc cc XXVI XXVII
twel fore man til stridh Aff gadh
slækt ræknados · xl m oc d · hun
dradh vedho man til stridh Aff
iuda slækt ræknados lxx · vi · m
forir man til stridh Aff ysachar
slækt lx oc iiii m · oc ccc fore man
til stridh Aff zabulon lx · m d ·
forir man til stridh Aff ma
nasse ioseps sonar slækt · lii ·
m d · cc · forir man til stridh ·
Aff effraim annars ioseph sona
slækt xxx oc ii m d · forir man til
stridh Aff beniamin slækt rækna
dos xl oc v m · d · forir man til
stridh Aff dan slækt ræknados
lx · oc iiii m · oc iiii forir man til
stridh · Aff asser slækt rækna
dos l vi m · iiii · forir man til strid
Aff neptalim slækt ræknados
xl · oc iiii m · ccc man til stridh Allir
israels syni saman forir man til 249
strid · varo dc · m · oc eth tusand
oc dcc · xxx · alla vtan men ·
Tessom bodh war hera skipta
chanaan land iæmpt mællan
sin swa at flere skuldo taka me
re lot · oc færre mindre / oc at lot
ther skulde skipta thera mællan
Leui slækt skulde enghin loth
taka mz them · annan æn vm hera
sialffwan / oc hans offer · tha tal
dos ther hwart eth swen barn som
war manadha gamalt ællir mer

oc hittis xx oc iiij m. Moyses
oc eleazar pistur aaron son the tal
du alla isrls syni oc skriffuado the
ra tall som nw war vtalt. oc war
tessa rækningh giort aff moab
slæt widh iordan. gent aff the
richo stadh Enghin thera ræknin
ga war for / swan synai ødemarko
liffdhe nw tha thessi ræknigh war
vtan iosue oc caleph iephone son
thy at war herra hafde sin ordh vid
them / at enghin them skulde ko
ma liffwandis til chanaan landh
oc alle waro the nw dødhe. Vtan
moyses siælffuir som tæktær do
nw skampt æptir thæm / oc caleph
oc iosue som engina skulde thana
in landh Capitulum Sidhan tesse
rækningh war giordh. oc alla ledh
ræknadhis mæn til skriptis oc ey
quinnor / tha gingo fram for moy
sen døtter ens mans aff manass
se slæct / oc beddos ræt aff moyse
war fadhir do sonalos. hui skul
lo wi for thy mista arff æptir
wan fadhir at han fik ey son at
ægha Moyses lende answar
aff warom herra siælffuom. han
swarade hono / at the beddhos
oc bødh at halda skulde gudelik
han ræt / oc døttir skulde ærffua
æn ey varo synir til. oc brødhir
æn huarte ær til som ællir dottir
fadhir brødhir æn ey ær brødhir
æn ey ær brødhir / tha ærffue
thæn næst ær skyldir / Jn tu
lar war herra til moysen / far up
a thetta bergh som heter alba
ri oc see tedhan oc skoda thz land
som iak skal giffua isrls sonom

oc sidhan skalt thu dø som aaron thin
brodhir / thy at i giordhe mik vredh
widh nissamo watn Moyses sua
rade waro herra / radhe war herra gudh
owir alt thz andas. sik thæn man
som forman maa wara iffuir allan
thina mogha / oc gangu ut oc inføre
the oc ledha thæm ut oc in. at ey w
ri waro herra folk sua som faar vtan
hirda War herra visadhe hono hua
som forman skulde wara æptir han
oc bødh hono / oc eleazaro biscope
aaron syni / at læggia handher iffir
iosue huffwod for allo folkeno / oc
lysa waro herra budhordh oc vilia /
Oc at han skulde wara forman iffuir
waro herra folk æptir moysen / oc at
eleazarus pistur han skulde wara
thæn fræste om the thing thz spor
ias skulde aff gudhi siælffuo / oc æp
te hans radh skulde alt folkit vt.
oc in ganga fordhas oc quart hema
War herra sagde æn til moysen Thu
skalt thu for hempnas iffuir
madian. oc sidhan fara thin vægh
aff thina heme / thu skalt velia m
mæn aff hwaria slæct. oc sænda the
til stridh / oc ødha madian oc for
dærffua Tolff thusandh mæn til
stridh wal føre medh phinees. eleaza
ri syni / som thæn war forma skapa
dhe the stridho vidh madian oc
drapo fæm konugha evi. oc recen
hur / oc sur / reboe oc hwar thæn
forman som the komo handom in
dher man madian. oc balaam son
beor medh thæm. Æn quinnor oc alt the
ra fæ man ærfsons aptho / tha fordo
the atur medh sik til moysen. æn iffuir
alla burghar oc torp / oc stadha gik

brīnande lughi iffir. Nw wredhan
the komo atir mz sighre oc rikt roff
tha gingho them wt amot aff wal-
dho. Moyses oc eleazar / oc alla
höffdinga / oc sidhā moyses sa. at
the fordho liffuande qwinde mz sik aff
madiā tha wart hā vredher myklo-
ca / oc tallade hardelika til thera for-
manna iffir harm. War ey qwinde
mest wollerful varo fiandom oc the
sinko them til synd oc dödh. Hwi gym-
den j them liffwandis aptir. Oc bödh
tha moyses at drapa alla konor.
oc iomfrugher gulff hā liff / oc loff-
uade isr'ls sonom at egha them. oc lat
them alla som aff stridhene komo va-
ra vij dagha vtan wið stadh. Elea-
zar tallade for folkeno. oc sagde swa
thz ær wars hērra budhordh. at gul oc
silff / oc ær oc iern. ten oc bly / oc hwa
uuna thz thola ma eldh aff idhru
roffue. thz skal skiras mz lughu / en
hwinnitna thz ey tola maa eldin. thz
skal skiras mz vatn / oc skule j twa
idher klædhe oc sidhan synda da-
ghen inganga til var. Sidhan
bödh wår hērra at eleazar oc höffdin-
ghane skuldo skipta vm allt roffuit
mellan thera alla / som strith haff-
do. oc vidhra thz forst huru mykit
thz war oskipt. oc offra gudhi aff
hwario thy som liff haffde eet huff-
wdh aff femtighi huffuod. oc skul-
de eleazar pstir. thz offir taka oc
offra. Oc aff allo halfflingenō
isr'ls sona bödh war hērra taka eeth
huffuodh aff femtighi / oc offra gudi
oc skuldo thz offir egha andre levi-
te som thiænadho til gudz hws / oc
gömdho thz wel. Moyses oc elia-
zarus giordhe som war hērra bödh. oc
sidhan alt roffuit war rækuadh.
.dc. m. oc lxx. v nöta / oc lx asna.
oc eet m. oc xxxij iomfrur. Sidā
thzta war alt skipt som war hērra
bödh. oc alt hans offir / oc giffwit
eleazaro. oc andro leuitis. tha gin-
go fram höffdingane oc sagdho
til moysen. Wi rækuadhom alt fol-
kit som til stridh foor mz os / oc fun-
nom at the æru alle helbrygdhe
oc enghin haffwom wir tapat oc
for thy offrom wi gudhi sialffuilia alt
thz gull som wi fingho thz til eth
thz vari bidhiande for os. Oc
war alt thz the offradho gudhi. xv. xvi 16750
m. dcc oc l. sich. Sidus vaghe so
for war sakt. x. peninga oc lagdu
thzta gul nian wars hērra hus til
aminilse isr'ls sona

Ruben slækt oc gadh / oc half XXXII
manasse slækt. haffdo mykit
fææ / oc sagdo at thz landh thet la-
go tha nian / ware them welfal-
let / thy at thz war mykit græsswæx
thz oc beddos aff moyse oc eleazaro
at the matto thz taka sin lot oc byg- 251
gha / oc budhu sik loffua at the vil-
do engin loth taka hinnugh iordā
mz andhro isr'ls sona slækto. Oc
æru the landh swa kallad / astar
oc dibon. jazer oc nemmra / esebo
eleale / saban oc nebo. beon / oc
æru all saman kalladh galaad
Moyses awitadhe them oc strub-
de hardhlika / oc at the vildo ko-
ma lætlika gat gotho lande. oc
lato sina brodher oc frendher an-
dra isr'la. synu fara til stridh oc
wadha iffuir iordhan Oc the

qwarte sitha · oc saghdhe at the gior
dho andra slaktir æn thræddhe oc
owilogha som sik siælffua oc ledde
thæm til anmurlse / thætta war thæt
wart vrodhe thæm som afftaldu fol
ket · tha han sende vt at speia lan
dhe / oc allo folkeno som owilogha
waro for thera skuld at fara fram
swa at enghin liffde nu æptir vtan
iosue oc caleph / aff allo thæm so tha
liffdho · thy at enghin thera war
wardughir at sea thæt landit / som the
varo owilughe til oc saghdho swa
til thera ¶ Nw ærin j kompane æp
tir idhra feddher · syndugha manna
affödha til at öka wara herra iffwir
isrl' / the orsakado sik oc saghdho at
the wildo göra fæhus oc borgher
sino barno oc husfru · oc siælffwe
fara nu andra flættho sino brodhro
iffwir iordan oc gånga fram mæst
man huarghi fikkungh oc stridha
dagh til thæn thet alt landit ær wundhit
wnnit som gudh haffwir iættat
isrl' sonum · oc aldrigh for æn koma
til hussin æther barna ¶ Sidhan
tok moyses widh thera orsakadh
oc louadhe thæm sin wilia / æn the
giordho som the iættadho · oc badh
iosue oc eleazaro at halda the fræl
sa galaadh · æn the filia isrls sono
sinom brodhro / oc gingo warnk
tir for thæm iffwir all the landh som
gudh hafde thæm iættat ¶ Innan
tæs som stadho lagho isrls synir ·
oc dwaldos til thæs the fram ko
mo til iordhan · the foro forst aff
ramase innan egyptulande oc
satto the sin tiældh · ¶ Först in
nan sochot / aff sochot komo the

oc til etham som bozias ödhmar
ken oc lagho thær / thædan foro
the oc komo gen phayroth widh
bealsephom · oc satto sin tiald for
magdalum / aff phiaroth gingo the
mit iffwir haffuit innan ödhmar
kene oc gingo tre dagha fram at
hane til mara · oc sattu thær sin
tiældh ¶ Aff mara komo the til
helim · oc lagdho thær nu tiældh
stadh ¶ Aff helim foro the fram
nu haffwino / oc sattu sin tiældh
widh haffuit · thædhan foro the
oc lagdos innan dephera / Thæ
dan foro the oc lagdus innan ali
is · thædan foro the oc lagdos in
nan raphadim / thædhan foro the
oc lagdos innan synai ödemark ·
thædhan foro the oc lagdus in
nan giri graffwo · thædhā foro
the oc lagdus innan asseroth ·
thædhan foro the oc lagdus innan
reoma / thædan foro the oc lag
dus innan remon fares · thædhan
innan lebna / thædhan innan resa
thædhan j ceelatha · thædhan innan
sepher borgh / thædhan innan mase
loth · thædhan innan thaat / thædhā
j thaare thædhan j matha · thædā
j essmona / thædhan innan moseroth
thædhan innan bane iechan · thædā
innan galadh / thædhā innan iethe
batha · thædhan innan ebrona / thæ
dhan innan asiangaber · thædhan
oc ater til sin ödemark til cades
thædhā innan oc bargh widh
edom · xl · arom oc nakro mana
dho fira thæm thyma the foro fran
egypto / thædhā oc innan edob · thæ
dhan oc innan leabarim thædhā

oc innan

m

oc ĩnan helmon de bilaym / tædhan
oc in til albarim · tædhan oc til ior
dans ødhmarkir ĩnan moab oc sat
to thz sin twisth til belsimon oc til
Har wisadhe war bessarim
hrã moysi huru with oc lant
thz landit ware som isrls synir skul
do skipta oc eghna · oc sagde honõ
all landamære om kringh / østir oc
vestir / nor oc sudhr / Sidhan bødh
war hrã moysi at wisa isrls sonom
huru margh hæn leuite skuldo eghna
ĩnan bland isrls sonõ · thy at leuite
skuldo ey byggia landit mz androm
isrls sonũ / vtan agha færbunysthr oc
nakor torp / ena milo vm kringh in
nan blandh andra isrls synir / oc bød
war hre at isrls syni skuldo giffwa
vt leuitis atta burghir oc xl · oc ena
milo wægh om kring hwario bur
ghena · swa at hwilken isrls sona
slæt war mæst oc haffde mæsta loth
takit j fæ skipte / hon skulde flere bur
ghir vt giffwa leuitis aff sino lot / oc
hwar thera swa marghir som the haf
do flere mz iampne rækningh · / Aff
thæmn vi · oc vin burghõ skuldo sex
wariæs til hiælp thm manom som
mz vadha a-lla bradhe drapa nakõ
man / Oc skipade war hrã swa · at
hwilken man som drape annan mz
brade oc wadha / vtan stadda vilia
at drapa sin næsta · han skulde fly
ia til nakra tæssa sex stada oc proff
na thz sith maal / at han giordhe the
gierningh vtã radh oc staddan vilia
oc gate ha thz proffuat tha skuldo
the mæn j stadeno bødho taka vidh
honõ oc haldha færlogha fõr thæs
næsto som dræpin var / oc ey matte

hã tædhã vt kõma · oc annan stad
frælse oc fridh nyta fõr æn hægre
te biscop doe / tha matte han fara
mz fridhi oc felogher fõr hwariom
manne hwart han vilde Oc skipa
de war hrã swa / at hwilkẽs mans
blodh wordhe vt giutit / tha skulde at
bøtha mz thæs blodhe som vth giøth
annars blodh mz hath oc giordho ra
dhe · oc than som drap mz wadha
oc ey mz wilia · wordhe han gripen
aff hans næsto som drapen war
fõr æn kõme til sina fridhborgh ·
tha laghdhe han a sinõ wærkom
v gildir oc skulde ey blodh mz blo
de bøta · a-lla mz biscops dødh Æn
mandrap war giort mz wadha oc
ey mz wilia fõrhugradhõ Thz
ta war cet mær belikasta tekn ·
Lucifer giordhe fõrstu mandrap
som sãs iohãnes scriffuar / thz var
tha han drap adam oc alt man
kõnit mz honõ til helwitis dødh
Oc war thzta mandrap giorth
mz affwnd oc ildradhõ / thy at lu
cifer saa at mænnenõ war mæghth
likt til thera ærõ vp kõma mz 253
hõghno som han miste mz balde
oc affwndade honõ gudz nadhe ·
Oc fõr thy frestade han mz allo
listom / oc kom han til dødhelika
syndh · oc fõr thy ar han dømdir xli
til æwineliken dødh Adam ha
drap alt mankõnit mz sine synd
som fõr war sakt / ey mz awndh al
la mz forhugnadhõ tradhe fõr thy
dømdis han til fridborgh oc a-lla
aff honõ kõmo mz hans syndh
thz war til thæs helwitis skiøth
som var sakt aff / tha wi tilladhõ

om ioseph oc iacob i man genesi Oc
matte aldrigh twdhan kona for an
høgxte biscop oc paue ihus xpus
gudz son tolde dødh Sidhan maa
hwar man fara til hymerikis mz fri
dh geustan mz rettan kristindom.
thy at adams mandrap ær atir
bot mz wars hrra blode Sidhan
bodh war hrra at engin man ællr
kona skulde giftas vtan sina slækt
badhe thz til at forsta landz sins skip
te mællan slæctena matte standa
oc siua oc meer for thærs skuld, at
the slæktir som gudz son vilde fø
das aff the skuldo ey blandas vid
andra slæctir vtan them thrære slæc
to. loffvade war hrra iudom at giff
tus mællom som varo konungx slæct
ællar biscopa iuda oc leui. Oc thy
war maria gudz modhir badhe aff
iudha slæct oc leui som tha skal
sighias thz wi thr komom an gudh

Deuteronomium xxxvi

Medhan almoghe laa Wil
widh iordhan i man moab
tha talde moyses vp for allo folke
no all wars hrra budhordh som for
waro giffwe oc mæle thm aldra
thera ordha oc verka som gudh
haffde wisadh thm oc them haff
de tint. war thetta giort forsta dag
ællifto manadz fyritighi aara
aptir thera vtgangh aff egypto
oc sidhan han haffde vptalt fore
thm tha manadhe han thm til
at gøma wars hrra budhordh oc
sagde siua. gømir thu wars hrra
budhordh som thu hordhe tha skal
war hrra gora tik høghre oc ær
likare an nakot annat folk i man iø
derike oc skulu alla thessa sighnil
se fylia tik Walsignadh skal wa
ra thins likama frukt. oc thina
iordz awæxtir oc thz som fødhis
aff thino fæ Walsignadha skulu
wara thina ladhur oc thin visti
hws. thu skalt wara walsignadh
vtgangande oc inkomande War
hrra skal latha thina owin falla
for thine handh Nat eno wæghi
skulu the koma til thin oc at vii
wæghom vndan rynna War hrra skal
giffwa sina sighnilse iffwir thina kælla
ra oc iffwir alt thz ærffwode och
handaværk War hrra skal vplatha
sith bæzsta lifghande fæ oc giffwa
thino sædhe tima rægn thu skalt
oc taka wnningh aff thino pæningom
oc annars pæningom oc enghin skal
haffwa vinningh aff thinom pæningom
Oc æ skalt thu wara høghre annan
dre man oc hoffwdz man iffwir thm
Oc the skulu ganga aptir tik. oc
thu fore thm æn thu gømer a all
wars hrra budhordh som iak bodh
tik i man dagh oc dyrka ey afguda
Wilt thu ey gøma gudz budordh
tha skal thetta ban koma iffwir tik
thu skalt wara bansatter i man stad
oc vtan stadh Forbanadh skal wa
ra thins likama frukt oc affødha
oc thins sædhis frukt oc alt thz som
fødhis aff thino fæ. Forbanadhir
skalt thu warda vtgangande oc in
komande War hrra skal sænda iffwir
tik hughir oc sukt oc bradhan dødh.
oc iidhra all thin handa wærk.

han skal plagha thik mz suikdom oc swikdom mz frost oc bruna oc iluadre. Hymil iffwir thik skal wara som eer / oc iordhin vndir thik som iarn tha mon huarte regna aff himblenom, oc ey nakot harlolikt wara aff iordhene. Gudh skal giffwa til nidfal for thinom owenom thu skalt mota them aat eno wæghi / oc swa vndan them aat syu veghom til thæs thu wardher swidher kastadher / oc skal dher swa vidha iorderike aat. oc skal thin vsle kroppir varda dyurom matir oc foghla / oc skal wardha plaghudher mz egyptolandz plaghom / Iarnwal thin hemelik viren tungh swa at enghin gitir thik lækt / Gudh skal oc plagha thik mz vitlosom swa at thu kænir enkte thz thu seer mz thinom øghom / haltir æn thu ware blinder oc mz gifwdh / oc skalt thu fara treffande om midhian dagh swa som blinder man j myrke. Alla thima skalt thu thola aff allom orat oc valdh oc enghin skal thik frælsa. thu skalt taka thik husfru / oc annar skal soffwa mz hænne. thu skalt byggia vp hus oc annar skal boa inan thy / thin oxe skal nidher slas for thinom øghom. oc ey skalt thu sialffwir ffua æta aff honom. Thit fæ oc thin barn skulu sænthas oc foras til annat folk for thinom øghom / som hwardaghlica skulu fordarffwas for harme / oc skal aldrigh bidha nakot magn ælla starklekir inan thine hænde. Thit sædhe oc thit ærffwode skulu annat folk æta. Gudh skal plagha thik warsto boldhum innan knæm oc hamulboghom. oc alt fra iessanom

oc til ilia swa at enghin skal gita thik lækt / thin konungir oc thin skulu wardha ledhir til annat land oc thiæna stokkom oc stenom oc wardha hwaro mans athløghe oc aatqualde ther thu kombir fram oc skalt koma ther man forna saghur oc visur thu skalt mykit saa oc litit inlæggia / thy at locusta skulu æta oc ødha thit sædhe thu skalt planta wingardh oc ey drikka vinit / thy at han skal wara madka matir. Olivotræ skulu vara iffwir alt thit land oc ey skalt thu haffua gagn aff them / thy at oleum skal bort flyta oc fordarffwas. thu skalt fødha syni oc døtter oc ey nyuta thera / thy at the skulu ledas inan fængilse. thin innis man oc gæstir j thino lande the skulu mera welde haffua æn thu / oc høghre. han wndher aff thik mz laan / oc thu enkte aff honom han skal warda thin hoffwitzman oc thu skalt gangu æptir honom / thu skalt thiæna thinom owenom mz hungir oc thyrst oc kladhalosom / oc alzkons fatikdom. oc skal han læggia iern iffwir thin hals ther til at ther brytir thik allan sundher. Hwar hra skal ledha thik folk fiærran fran androm landom swa som flyghande ørn mz braadh. hwilkons tungha thu ey vndirstander / Aldra oblyngasta folk som enghin skal wyrda gamblan. ællir warkunna vngom som badhe skal ødha for thik fæa oc fruct

oc ey skal thz aptir liffua hwarte
hwete ælla vin ælla olew/ ælla noot
ællir fiaar/ thz til thina starka bur
ghz oc hogha mwrar fulla widh
iordh som thu haffde mere trøst a
æn gudh siælffwan / Thu skalt
varda belaghdir i thino landhe. til
thæs thu ætir thins likama fruct
oc affødho/ oc thina sona oc døttra
kot. kiatir mā oc kyrselika vp fød
dir aff thino folke han skal awn
da konone oc sonū oc ey vnna the
at æta mz sik aff sins sonar køthe
ælla dotter / Spæghelikasta fru
gha oc swa stolt at hon gat ey sti
ghit fullo fiati a iordhena før sin
blota harindh. hon skal affwnda
sinō kæra husbonda/ oc vnna ey
honō at æta mz sik sith spædha barn
oc the oren thing som vtgangha
mz barnō aff modhz liffwe. fulz o
dome oc anorfluke skal idhz thina
æn i gome ey wars thera budhordh
Waar thera skal ofra thina sottir vars
tir oc owinelikir/ oc wanda pp a
tik alla egyptu plaghor som thu rad
dis tha thu fiwdde tædha. thz til at
i wardhe vsir oc smæaghni som
før varin som himiltungl. Oc war
thera var gladhz tha han ærade idhz
margha lundh. Iæm gladhz skal
han fordarffua oc kasta idhz krungh
om alla wærldena/ oc skalt thu thz
thæna affgudho madha thu vilt ey
tiæna enom sannō gudh / Innan
blandh thæs folke, som thu skalt
tha til koma. Skalt thu engha na
de ælla ro hidha/ oc aldrigh fæsta
thin fot mz fridhi ællar ro. Waar thera
skal giffwa tik radt hiarta oc qwi

do fulk/ oc thinnade øghon/ oc sørg
bu fult liff oc skal tik allaledh
tykkia som thit liff hanghe før
thinō øghō. Vm morghonē skalt
thu sighia hwru skal iak liffwa
til quæls. Oc om qwæl din hwru
skal iak liffwa til om morghonē
før thit rædha hiarta oc før al
la the nødh thu skalt see mz thi
nō øghō/ thu skalt atir føras
til egyptū mz myklō skip hær,
oc skipfarmū oc sælias thz til
træla oc ambutu man thy lan
de som thu skulde aldrigh haff
wa atir komit / Moyses tala
de æn framoer til israels sonu.
I saghen all the vndirligh ting
som war thera giordhe man egyp
to/ widh pharao konungh oc alla
hans man oc landh/ mangh fræs
tilse oc høgha iætokne som i kw
nen ey kænna mz idhz/ æn man
dagh. hwru war thera ledde idhz
xl. aar iffwir ødhemarkn/ idhur
klædhe nøttos ey ælla wordo før
gammul. Idhra sko the slitnado
ey/ i ætin ey brødh. oc ey drukke
i vin ællar nakon most aff alzkons
frukt Oc vordhe thot hwaro
fødde thz til/ at i skulen wita at
gudh han ær thera. Oc komē til
thæna stadh oc haffwi nu wunnit
sighz iffwir som landh som giff
wm æru gad oc halffuo ma
nasse/ Komen tha vars thera
budhordh oc fulkomē them
swa vist at i wilin ey at althz
thz ban kome iffwo idhz som nu
war lyst for idhz/ oc skriffwas
skal. Minnis æwærdelica hu

vn edhre fædhir varo giordhi oly
dughir tha spiciaru aff talodo the
at fara fram æptir gudz vilia
oc hiwu amorreus höghi them
nidhir / oc æfte sidhan the wildo
sidhan fram fara vtan waro thra
hialp, oc sato sidhan oc giordo man
tildosbarne / oc dualdos thir langan
tima. oc vaffdos om kringh xxx
oc viij aar før æn the waro alle
dödhe som gudh haffde førmenat
ingangh til chanaan landh. Tha
gingho wi først iffwir seir land som
esau skal boor / oc førbödh os gud
at vroa thim. vtan köpa math
oc drykk aff the. Sidhan komo
wi til moab landh oc førebödh
os gudh samuludh at stridha vid
them ælla taka thera landh. thy
at loth brodhir son abram skulle
oc afflkomodh boor man thim lando
Emim risar iæm store næstan
som enachim skulle bodho thir fordom
oc horrei man seir lande. Var thra
fordarffwadhe thim oc gaff thera
landh esau sono seir / oc loth moab
land. Sidhan alle the orloghis mæn
waro dödhir som var thra wart vre
dhir vordhim / tha taladhe var herra
til mi. Innan dagh skalt thu fara
iffwir moab til amon land. enkte
orlögh skalt thu göra amot them
ællar thera lande / thy at amon
war amor son loth brodhir moab.
oc gaff iak hans afflkomo thetta
landh / thir bygdho før zomim sto
re risar oc starkir / oc fordarffwade
war herra thim før amon sonum at
thera landh. Statt vp oc far iffwir

485

thera landh. oc tædha iffwir zaredh
forb man seons konungx landho
som amorrei boa / thz land giffwm
iak thik. oc thz landh skalt thu
wina mz stridh. Thær skulom
wi mærkia at esau oc moab oc
amon varo köne aff godhom ma
nom oc gude ij liko / oc fordom haffdo
the æn nakra atir aff thera tro
æn thot hwaro at the waro hedh
nir oc ær opta profflat aff gudi
at før godha førfædhra skuld giff
wir gudh thera barnom iorderikis
æro oc lycko æn thot hwaro at
the førskulda sik ey hymerike mz
illom liffnadh. Mange ille men
æro tha ey iæm ille som andre
warre men oc göra godhgærnin
ga mz illom. the magho ey fa hime
rike før sina godhgærninga / thy
at the æru gudz owini før illa
gærninga skuld oc ma enghe fa
hymerike vtan godhe gudz wini
Oc tha maa enghin godhgærning
wara olönadh aff gudhi. Oc før
thy giffwir han tæskons mano
iorderikis fræmdh oc rikedom
haldhir thim haffwa stadhlika.
vtan gömmærdo thir til at the ma
gho swa myklo hardar kænnas
widh sin skapara oc gudz nadhir
oc haffwa sidhan enga orskuldh
før sith hælurte / æn the giuda sin
ædir man ondhom liffnadhe / før 257
thæssa skal wilde gudh haldha
esau sono oc loth / tesse land so
mw var sakt, oc sagde war herra
swa til mi. Innan dagh skal
iak byria at gera mith folk før

486

allō landhō oc göra alla man sina
vndha fōr thīm/ æhwar the fram
koma ælla spyrio aff thīm at the
skulo skælffwa oc wærkia som ko
no man barn sængh· tha bedhos
wi at fara mz fridh iffwir seons
konungx land ¶ An war hārt han
hardhe hans hiarta ... til
han for mz mykklom hær oc starkō
gen os ¶ Wi sighradhō vm them
tima oc wnnō alt hans rike vn
dhr os/ thr drapō wi gamalt oc
vnkt quinde oc karla· hwinna
thz thr liffwandis war vtan ther som
the bittu thr striddo ¶ Enghin war
the burgh æller stadhr ther sik gaff
ey vndir wart wald ¶ Nw mat thu
spöria hwi war hæra wilde at the
drapo quinde oc börn som dogh hade
mæn wærkīna oc nadha man örlo
gho ¶ Ther til swarans/ at the landh
waro all hedhin· oc wisto væl ath
hedhne quinno kome hans mæn til
hedhin sidh/ æn the liffdho uær the
oc swa therra barn som taghar va
ro dieffflom giffwin oc offrat thr
the waro födh· oc giorde gudh na
delika wrēdh thīm/ thy at the haff
do dærla wordhit fadhr lik· æn
the haffdo liffwat oc skulat sik
mera hælwite/ æn nw foro the aff
wærldene mz ensampne adās synd
man thz hælwiti/ oc tha ensamo
synd som hæne höre særlika til

Thædhan forom wi vp til ba
san oc møtte os ogh konungr
mz myklō hær oc starkō/ wi stri
dhō sighr aff honō oc hans lan
de/ oc war enghin the burgh·
æller stadhr thr vndhā gik varom
handhō· xl starka burghr oc hō
gha murar om kringh· wnnō wi
vndhr os man hans landhe och
mangha ærlika stadhi oc drapō
han skælffwā oc alt hans folk· tha
war mykil rise/ oc komē aff gamb
lō ætnō ¶ Thans sængh synis ī man
basan· ix alna langh/ oc iiij alna
bredh ¶ Thæssi twæggia konunga
land oc rike gaff iak ruben oc gadh
oc halffwe manasse slækt/ swa at
manasse slækt fik basan man sin
loth· oc waro thæsse thu konungx
rike ānan wægh iordan/ Ruben
oc gadh oc halff manasse slækt
tekna eppenbarlika the mæn sō
lægghia sin mæsta hugh a iorde
rikis godz/ oc tykkir swa godh
oc lusteligh hær om gaa man ior
derike mz wærldena fæ oc göz/ at
the wanda aldrigh at fara iffwir
iordan til thz hælga landh ¶ Vtan
liffwa swa som the waro aldrigh
kome man fiintkar som teknas
mz iordhan/ oc haffwa engha astu
dan til thz hælga hymerikis land
¶ Oc æru the alt off manghe som
ælla sin hugh lægghia til iorde
rikis oc enghin til hymerikis·
som tekna mz ruben oc gadh/ Oc
skynir hnnas oc the som halffwā
hughen lægghia til himerikis/ oc
halffwā til iorderikis a mot værs
hera budordh/ som byudhr at ælska
sik aff allo hiarta· oc teknas mz
halffwe manasse slækt/ tæskons
mæn æru ille synke· thy at the
ra hiarta ær skyndhr man thu

skoreth oc magho engaledh ga
gha til himerikis fagnadh oc
ewærdelikin fagnadh Swa
sighir osee propheta aff twskos ma
nom thera hiarta ær sondhir sli
tit the skulu nu dø / thy at tha
ær ey naturlika lanker til gudz
sins / thz hiartat ær sondhir / Æn
hurn thz ær naghro manne mo
gelikt innan iordherike at lagha
allan sin hugh til himerike thz
skal framneer sighias æn gudh
wil Anna then thima beddis
ik innerlika aff gudhi at iak
matte fara iffwir iordan / innan
thz lufselikasta landh oc aldra
bæzsta War herra war næstan
wredhir widh mina bon oc badh
mik fara owarst a phasghe barg
oc see twrdhan landit oc lata swa
aat oc styrkia iosue til gudz na
da oc bynda hono at wara for
man æptir mik · oc gangha in i
nan chanaan landh Hwi wilde
war herra ey at moyses ledhe sit
folk innan thzta landh hælgha·
thz waro skæl til giffwin for / tha
wilde war herra at han skulde see
thz hælgha landh thz til / at wi sku
lo ey magha wænta at gudh war
hono andelika wredhir / swa at
han kome aldrigh til himerikis /
æller gudz asyn Moyses kalla
de saman folkit / oc talde aff ny
all waris herra budhordh · oc tha
sidhan thz the skuldo fylla oc las
for them waris herra laghbok for
æn han do · Thær ær wæl til fullit
at spøria nakor mærkelikh ting
at wi magho bætir vndirstanda

hwat war herra budh / ælla hwi han
budh thz at

Nw spøriom wi først æn the
gamblo moysi lagh waro
godh oc pröffua først at the wa
ro ey godh Enghin lagh æru
godh vtan the bynda god tingh
War herra sigher sialffwir mz
sino prophetis Iak gaff the bud
ordh oc ey godh · oc the doma so
the magho ey liffwa widh Fra
meer swa som sigher ysidorus
godh lagh skulu hiælpa almo
ghino til helso oc gagn Sanctus
paulus apostolus han pröffuar at
moysi lagh the skadadho meer
til dødh æn the hulpo til helso
Oc sigher swa thz han striffwar
til romana vtan laghin war syn
din dødh · oc sidhan budordhin
komo tha liffnade synden / fram
meer thz hörir til godho lagho
at the see mughit at halda swa
som sigher ysodorus Sanctus petrus
han striffwar innan actibus apostolorum
at moysi lagh varo the byrdhe
som enghin orkade at bæra · Al
mot sigher sanctus paulus oc til roma
na · at moysi lagh æru godh oc
budordit hælact oc got oc ræt
wist Til questionem swarus at
vtan iæff gamblo laghin varo
godh oc pröffuas thz mz / at alz
skons bænedebir ær for thy go
dhir at hono följhir skæl · the gam
lo laghen the fulgdo skæl thz
pröffuas mz thy / at botzsens
giri ær gen skælo / oc oskælik ·
oc the gamblo laghin the tyk
tadho botzsins giri vndir skæl

tha the forbiudhu haffwa nakra
giri til annars kono ælla til na
kors annars thing. Nw ær thz
mærkuade swa som sigher dyonisius
i sine bok aff gudhelikom manom
at som godh thing æru fulkomin
oc som æru blandat oc vansam
the thingh æru fulkomlika godh
innan thera tingha bland / som
gudh sialffwr skapade som ledha
fulkomlika manne til then som
ensamme ær godher / thz ær til wan
hwa sialffwan. swa som wi kalla
then fulkomne lækedom som haff
wer kraft oc dygdh. at giffwa
fulkompna helso. Æn then læke
dombir som kombir til helso oc
tha ey til fulkompna helso. han ær
godher oc tha ey fulkompligha godher
oc ær hwar naturlik thing ep
tir thy fulkomen som thz ledher
fulkompliga til sina naturlika ska
pilse. Nw ær swa at tala om lagh
at werldinna rættir han styre ey
meer / æn manzsins liwe oc lika
mans gerningh / aff allom them ilger
ningom som drøffwa matto ælla na
kra liwnadh hindra ens stadz fridh
ælla ens landz oc thera ro oc na
delikt skipilse / æn ey gita the for
budhit ælla menat hiertans vro
ælla syslat hughsens fulkomen
fridh. Gudz hans lagh oc rættir
the styra ey atenast manzsins li
ue oc manzsins gerningh til en
stadh ællir ens rikis fridh / vtan
oc hiertat oc hughsin thz til at
mannen maghe haffwa fridh oc
nadhe mz gudhi sialffwo / oc hans
ena stadh oc rike som byghias aff

allom helghom manom oc anglom oc
styra mannen thz til at han mage
wara vel sætter mz allom them
Oc for thy hørir ey at enom gudz
laghom til. at the skulu wara
fulkomplika godh oc forbyudha
syndena / oc plikta ilgerningh
vtan giffwa oc mannenom thz
til nadher oc dyghd / at styra swa
sith hiærta oc swa sin hugh at
han maghe wara tokelikir oc
tækkir innan blandh helgha
manna oc angla / oc thera werd
skap innan hymerike oc ewerde
lika liffwe oc glædhi mz gudhi
Nw sigher swa iohannes baptista
oc skriffuar iohannes ewan
gelista / at laghin æru giffwin mz
moyse. æn nade mz ihesu christo.
thz ær at sighia at war han giff
the lagh mz moyse som forbudo
syndena / oc plictado alla ilger
ningha som hindra matto godhan
fridh. oc sæt mællan gudh oc man
na / æn ey giffwo the lagh na
dher ælla dyghde at fulkompna
laghin oc gøra mannom gudhe
swa som framer skal sighias æn
gudh wil / oc for ty waro moy
si lagh godh. oc tha ey fulkomen
godh / æn ihesu christi lagh som han
gaff sidhan han war foddir mz man
dom. swa som dopilse oc annor sa
cramet æru fulkomin godh / for
thy at the giffwa nade oc dyghd
oc fulkompna thz han byudher / swa
som thz skal sighias thz wi kom
mom til sacrament. æn gudh wil
Til forsta genburdha skal / war
hwa tulkar aff nadhom oc thera si

dhō som war hŏa bodh thīn · som
nighi dygd giffwo aff sik / vtā wa
ro ecke mark oc vidhir kænnilse at
the kendos widh at the waro sy
duge / tha the offradho tækkons
offir ælla twadho sik ællir sin
klæde / oc ey forlæto the sidhir æl
la the skurfur syndhena · vtan
proffuado the syndogha som the
idhnado / oc for thera lydhno oc
ödhmiukt forlæt war hŏa thīn
thera syndhir / vtā nakon skurfla
krapt · æn thera hælgha kirkio
döpilse oc skriptomal oc fyrmilse
oc vixlir / oc all sacramēta haffua
gudelikan krafft · at giffua dygd
oc nadhe ey at eno for thera lyd
no skulld oc ödhmiukt som döpas
oc wighias / ællir fyrmas ælle
skripta sik · vtā oc aff the krafft
thir the sacramēt haffua aff wars
hŏa blodhe · Oc for ty sighir sanctus
augus · at döpilse vatn / watir kan
man / oc thuar siælena · oc for ty
æru the sitköplica godh thy at
the giffua andelikt liff · Oc for ty
kallados the gambla laghē ey godh
for thy at the giffwo enkte ande
likt liff / aff sinō krafft vtan mæ
dhe sik syndoga mz tækkos skurf
lō · oc kallas ey godh for thy at
the waro ill / vtan for ty at the va
ro ey iæm godh som ihū xpi lagh
Til æuat moyse lagh sighias for
thy dræpa / oc ey liff giffua / thy
at thun fulgde engin the nad oc
dygd · thir man matto sitköpna
thz som budhit var oc haffde syn
din siva myklo mere ampn giffwo
manen badhe for thy at thz ger

493

manō syndelik at göra sidhā thz ær
forbudit som ey war för / oc siva för
thy at manen draghir mæstir lus
te til the thing som honō æru för
budhe · Til tridhia sāis petrus si
ghir at enghin gat thera lagha
na byrdhe burit oc twingha vtā
gudz nadhe som the haffdo en
ge krafft til at giffwa

Nw ma æn spörria · æn gudh
siælffuir gaff the gamblo
laghē ælle ey / oc proffwas först
at ey Innan ecclesiastico skriff
was · Jak vndirstodh at all gudz
handawærk æru æwinnelik · Nw
ær mykit förgangit aff moyse
laghom / som wi æru ey skyldugh
at halda · siva som sidan skal sig 261
ias om gudh wil Oc siva som
aplus paulus skriffwar til iudha / at
gambla laghin æru atir kallath
for thera kranklek / for thy the
æru litius nyt / hwa som oc kær
lika oc with[illegible] skal skipa en
lagh / han skal for mena ey at eno
syndelik tingh · vtā oc thera amp
ne · Nw haffde syndin mera amp
[illegible] ma for thera laghana
skulld som nu war sakt / æn hon
haffde för · tha varo tækkons
lagh aldrigh giffwin ælla diktadh
aff gudhi siælffwo som aldra wi
trast ær · Scūs paulus ha skriff
war til thimoteū / at gudh wil
alla mæ hela wara oc sæla · the
gamblo laghin the giordho engin
enghin man helan oc sælan tha
varo the ey gudz lagh · The amot
ær thz at ihūs inan læstine hal
lar moysi lagh gudz budhordh

494

thz som han awitth nodha · at
the halda framer mana sioh
wenis æn gudz budhordh Til
questione swaro wi swa ath
moysi lagh · waro giffwe aff
gudhi siælffwo som ar fulsk
waro hwa ihu xpi thy at moy
si lagh skipadho wel mannen
til ihm oc ledde til hans tro
Först mz thy at the waro ho
no witne oc wisado mannom
at han skulde födhas badhe mz
ordho oc swa mz teknom swa som
han sighir siælffwir · oc lucas
scriffwar at thz skal alt fulkom
nas som scriffwat ær aff mik i
laghomne oc prophetom Ledhe æn
annan stadh swa som sanctus iohes
scriffwar at war hwa ihus xpi
tallar til nodha · tron i moysi tha
tron i mik thy at aff mik skreff
han Moysi lagh the skipado
oc wel mankynit oc ledde til ihu
xpi tro mz thy at the holdo man
nen undir en gudh · som frælsa
skulde alt mankynit Oc war swa
myklo mynna firi at tikka wid
retto tro · at man wiste nakot
aff enom sannom gudhi oc thz aff
scriffwar sanctus paulus til gala
thas för æn thron kom gömma
dos wi innantir manan the tro
thz oppenbaradis skulde Nu hö
rir alt enom marsturra til at dictu
wel anupnit oc fulkopna wal
garningum mz sik sellar mz sino
kæresweno oc för thy matte
tesse lagh aldrigh wara giord
ælla dictit wtan aff gudhi siælf
wo oc aff hans godho wilio

scriffwat oc framfördh Til förstu
waro hwa garningum æru awunch
kar thy at the winnas swa lange
som han wil Swa waro oc moy
si lagh æwinelik thy at the wu
no allan then thima som the hör
de til Til annat war hwa latir stu
dos godha mæn falla man sind fik
til at the risa swa myklo haldir
dönnyukare up oc kænnas widh
sik at the waro för godhe · ey aff
sine dygdh wtan aff gudz nadhom
Swa wilde oc war herre giffwa the
lagh som mannen gate ey fulkop
nat aff sik siælffwom thz til at han
matte kænnas widh sik oc bedhas
aff gudhi nadhir oc nadelikare
lagh Til tridhia æn thot hwaro
at moysi lagh ledho enghin til hy
merikis · oc giordo enghin fulkop
lika helan oc sælan tha haffdhe
war hwa tha giffwit them gamblom
mannom tha waro retta tro up a
ihm xpm gudz son som födhas skul
de oc koma oc the tro hon ledhe
thim til hymerikis hop för æn her
kom oc alla godha mæn til hymeri
ke æptir hans tilkomnidh · Oc al
drigh förlæt gudh swa mankynit
at thz haffde ey nakra helso emp
ne oc hymerikis wægh Nu skal
spörria hwat herlogh war hwa siælf
wir sagde fram tesse lagh · æller
gudz ængla · oc proffuas först · at
gudhi siælffwir In exodo scriuas
at war hwa talade all the budordh
Thinan iohanne ewangelistu scrif
was · at laghin waro giffwin mz
moyse Nw scriffuas swa man ex
odo at war hwa talade siælffwir

widh moysen swa at hwar theru
saa annars ænlite. Thz amot ær
thz som sanctus paulus scriffwar til ga
lathas. laghin æru giffwin mz ang
lo man mildhara handh. Til qsti
one swars wi swa / at vtan the skal
som dyonisius giffwir almænelika iff
wir all thing / at gudhlik thing ko
ma til manzsens mz ængla budh
skap. tha hittas annor særlik skal
om moysi lagh / thy at moysi lagh
waro ey fulkomen. vtan skipadho
oc leddo til fulkompulika helso alt man
konsins. Nu ær swa man alz skogs
gærningom oc liste oc kunstu at en
nyne mæstare scriffwa vanæmp
ni oc annor mere mæstare fulkomp
nar gærningena / swa som almænne
tymbermæn telgha bordh widh til
skip oc kyol oc ampne / en skip
mæstarin han sætter them saman oc
fulkompnar skipit. Swa læt oc var
herra sina goda ængla fram sighia
moysi lagh som skipado oc leddho
til wan herra ihesum christum / Swa som
oc sigher sanctus stephanus in actibus
apostolorum til iudha. J tokin lagh mz
ængla skipilse / æn sina fulkomna
helso / ræt oc nadhe wilde han sielf
wir lysa mz sinom siels munne / si
dhan han war fodder innan iorde
rike oc predicade sielffwir rætta tro
oc kristindom. Oc for thy sigher sanctus
paulus til hebreos mangu ledh oc
mangu lundom taladhe var herra
til war innan prophetom / oc innan ytær
sta daghom tha taladen widh os
mz sinom syni. Til forsta swarar
sanctus gregorius at then ængil
som talade widh moysen fyri fol

keno han kallas sindom innan scrip
tune ængil / oc stundom war herra.
Angil for thy at han tiænade gu
dhi oc hans budhskap. War herra for
thy at han wisade ænglenom hwat
han skulde tala oc giff ordhomen
dygdh oc krafft oc for thy talade
ængilen aff gudz weghna oc hans
nampne. Til annat / sanctus augus
tinus han wægher scriptena oc mær
ker / at ho sigher forst at war herra
taladhe widh moysen ænlite til
ænlite. oc thagar skrifwit æpther
sigher han at moyses badh war herra
then hon sit ænlite oc sigher sanctus
augustinus at moyses kende hwat
han saa. oc stundadhe oc yste sik
thz han ey sa. Oc enghinludh saa
moyses then thima wars herra
ænlite æller talade widh han sielf
wan vtan thz scriffwas swa for thy
at almænnighe folke synnis at siun
Nw ær æptir at spyria. Hwaare
na hwat haldir tesse laghin
skuldo giffwas en sapnom indhon
æller allo mankyni. Oc proffwas
forst / at the skuldo giffwas allom
mannom. Sanctus petrus scriffwar in
nan actibus apostolorum / at war herra gior
de ekke missmuna mællan mællom vtan
swa ær hwar honom kar / oc tæk
ker i hwario slækt oc landzskapa
pi som han ær gudlikir oc haffwir
gudz rædzl / tha ma synnis at war
herra skulde ey haldir wisa ena fol
ke hymerikis wægh oc ænwodelika
helso æn andro folke. The gamb
lo laghin skipado mannen væl. oc
leddo til ewærdelika helso som ko
ma skuldo mz ihesu christo. Nu sigher

var hĩa til sin sighnadha son uz ysaia
ppheta Ilak gaff tik allō til ändeliet
lyus som födhas. thz til at thu skalt
wara werldena helsa aff ynna weg
na til wäldinna ænda. Thz amot ær
sctus paulus oc dauidh konunger i
psaltarenō Sctus paulus skriffuar
til romara swa hwat hōre mera
laghin iudha til æn grezar, vnike
lica allō iudom först för thy. at
thim æru vardh hĩa ordh j hændher
fangin. Dauidh sigher swa enghe
slæt giorde war hĩa the nadher at
hā wisade thim gudelika ræt. vtā
isr̄ls sonō til qstione matte man
sköt swara swa. at war hĩa gaff
för thy iudhō særlika sin lagh oc
gudhlikan ræt thy at the ensāpne
aff alle werldinne holdo rætta tro
a en sannan gudh. oc alt annat folk
war hedhith. Æn thæsse skæl æru
ey fulkomē oc magho ater brytas
uz ty. at iudar vordo opta afguda
oc hedhnir oc vantro æn sidhan la
ghin vordho giffnī thē. swa som
prøffuas iuan exodo tha the giordo
gulkalwana. oc uz amos ppha so
skriffuar swa aff gudz wæghna til
iudha. Hwat offradin j mik udbot
offir iuan ødhemarko vel ar. tha j
barin uz idhr afguda. oc ær thz
tvigre synd at wara vantro æpt
loffuado thro. æn aldrigh wita ræt
ta tro Swa som sigher sctus petrus
oppenbarlika oc war hĩa iuan tæs
se bok aff moysi wæghna til iudha
with thz sannelika at war hĩa han
gaff tik ekke thz godha landh för
thina rætviso ælla dyghdh thy at
thu æst en hardaste hals oc olydhint

folk Oc giffwas aff moyse visso
skæl oc aldra sannast skæmt firi
thæna ordhum. hin war hĩa giorde
bætir widh iuda æn vidh annat
folk iuan thim æro. Oc æru tæs
se moysi ordh thz til at var hĩa
skulde fulkompna sina ræt oc sin
ordh swa som hā iættadhe uz swo
nō edh abraam. ysaac oc iacob
Æn hwarskons ordh thz som
war hĩa iættadhe abraam. thz
visar os sctus paulus uz thæna or
dhō abraha varo iættadh annar
oc giordhar enō thim aff honō
skulde födhas Swa sigher alla skri
da scriptin oc ey flerō æn enō. thz
ær ihūs xp̄us Oc æru tæssi skæl
komen skæl oc enghin annor thim
war hĩa gaff thim sin lagh oc thz
hælgha landh. thy at war hĩa skul
de födhas aff them som alt man
kynt skulde lösa swa som gudh
haffde iættat thera förfædhrō Oc
war thzta myket skælict at thz folk
skulde haffua naghra særlika gāo
oc hedher som hā skulde födhas aff
ihūs xp̄c oc at the skuldo haffua
rætta tro a en sannan gudh som
thæn skulde födhas aff thz alla
werldena skulde lysa uz rætte
tro Nw æn thu spör hwi var hĩa
iættade hælder abraam æn na
krō andrō patriarchū tolikan he
dir oc æro thz swar wi swa til
som opta ær för sakt at enghin
findher grundh a gudz nadō oc hās
vilia Oc aldrigh finnō wi swa
godha man oc hælgha. at vi maa
ghō ey æ sea gudz nadher fram
om them oc issivir thim oc at en

gin ær godhz vtā aff gudz nadhō
Oc for thy at wi maghō ey sighia
at war hēra iættadhe for ty hælir
abraam/ oc patriarchū oc prophetū to
likan hedhz oc æro æn andro, at
the waro bætre/ thy at abrahā
var for thy godhz at var hēra guff
honō mere nadhe/ oc aff sinō sær
likō nadū iættade var hēra honō
tharna hedhz oc slika æro ey for
nakra hans forskulda/ For thy
scriffwas ī man tæsse bok som hetir
deuteronomiū. Thordhe hans
rōst aff midhiō eldenō thy at hā
ælskade forfædærna, oc volde the
ra kyn æptir/ oc ma thz hwar mā
vndirstādha at gudh siælffwir ælskar
alla sina wini/ for æn the ælska
han Swa sighz oc sc̄s iohēs æl
scō gudh thy at han ælskade os
for Æn hui var hēra giffwō mere
nadhz enō æn andrō/ thz til war
swarit offwarmer ī man bokine
æptir thy som hælghe mǣ oc the vi
sasto finnas haffwa swarat thz til
som framarst matte Til forsta skal
swarō wi swa/ at hwilkō vare ny
kit godz giffwit ī man handir/ thz
til at han skulde skipta thz flere
manō mællā, oc skipta thī til
taʒffwa oc sik siælffwō Haffwe hā
sōmū oc ey allō thī hā skulde oc
formatte: tha giordhe han lastelik
ka missæmio māna mællō oc va
re awita vardhz Æn tha at na
kor mā haffde swa frælst godz at
honō ware enkte giffwit, tha wa
re han fræls at giffwa thī han
vilde/ oc lata them hā vilde vtā
allan last, Oc ær engin thæn til

swa frælst godz haffwō/ vtā gudh siælff
wir/ Oc for thy ma han ensamen y
tā last giffwa mere nadhz enō æn æn
drō, tha hwarghe thera skyldar
aff honō oc for æn the kunnō skylda
nakot alla maghō aff honō/ Oc si
ghz sc̄s augustinus eet mærkelikt
ordh ī man there bok hā giordhe aff
thy huru war hēra ætlade hælgha
mæn ærvodelica til hymerike for
æn werlden war skapadh oc sighir
swa. thī som var hēra wisar oc kæ
nir/ the wisar hā aff miskundh oc
nadhō/ thī som han wisar eyæl
ler kænir thī lathz han æptir
domē oc rætin, thy at thz ær
rætlikz domber iffwir alt mankyn
nit for adams syndh Til ānor
skal/ æn thot hwaro at gudz son
skulde fødhas. oc løsa alt mankø
nit/ tha skulde hā thot hwaro
særlika thz til fødhas aff nakre
ēne slækt/ oc hyne hørde til særli
ka hedhz som nw var sakt Swa
scriffwar oc sc̄s paulus til roma
na. Judhā hørde til laghin/ oc at
wara gudz barn. thy at the wa
ro thera fædhz som ihc xpc war
fødhir aff Tæsse skal proffwas
oc fæstas oppenbarlika mz thy.
at swa længe the trodho a ihesū
xpm. for æn hā fødhis oc at hā
skulde fødhas/ swa længhe hiōl
de the mæsta hedhz aff gudi oc manō
Oc sidhā ihc xpc war fødhz.
oc the wildo ey tro at han war
sandir gudz son/ tha haffwa the
fangit mera vanhedhir æn na
kot ānat folk ī man iorderike oc
ær nw aldra māna atløghe oc

fothatwodh

Nw høra til at spøria / æn alle
mæn varo skyldughe firi wars
hrra byrdh / at halda thæn retth oc
lagh som gudh gaff iudhom oc proff
was først swa / at allir the som æru
vndir enom konunghe thiænare til
at halda en ræt oc has doma / Nu
ær gudh siælffwer alz iorderikis hrra
som dauid sigher j psaltarenom / Juda
matto ey faa hymerike / vtan the
gømdo the gambla laghen · swa som
skriffwas deuteronomij / at thæn
ware bannadher aff gudhi siælffwom
som ey ware stadhliker j gudz lagha
ordhum / Matto tha hedhnir andre
mæn koma til hymerikis vtan the
ra thungha laghana byrdhe · tha
varo iudha nær widh kone æn
nakre andre mæn / Innan exodo
skriffwas / oc at æn nakot aff andro
folke wil boa mz them oc thiæna
gudhi som the · tha skyldo the ta
ka thera skyrdha skirsl oc gøra
sidhan pascha mz them oc haldha
thera sidhi / varo swa at nakor ma
matte koma til hymerike om thu
thiæna vtan han gømde the gamb
lo laghen / tha haffdo the engha
nødh ælla tørfft til iuda skyrdha
skirsl / ælla til thera paska sidha
thz amot sigher sanctus dyonisius in
ecclesiastica ierarchia at margher
mæn aff hedhno folke firi wars
hrra byrdh føddos til gudz nadha
mz løndlikom kænnedom oc visan · Nu
ær thz wist at hedhne mæn gømdo
ekke moysi lagh / tha thorffto ey
alle mæn gøma moysi lagh · thy
til at the matto hymerike fa / Til

qwestione hørdhe swa til at swara
at innan moysi laghom varo som
thing budhin hwarion mæne / oc
naturlika æru budhin hwario
mæne oc natura siælff dictar
oc visar allo mankyneno j hwa
rio som athyggir · swa som hedh
ra fadher oc modher oc dyrka sin
gudh · oc ælska han iffwir alt oc
ey gøra hor ælla mandrap el
la stiæla ælla ljugha / ælla vit
na fals / Oc til tweskons maal varo
alle mæn skyldoghe at gøma oc hal
da · oc æru æmnadha værldin stan
dir · thy at the fylla manzins na
turu som hwario mæne dictar the
innan manzins samwiti / oc æru
alle mæn oc alloledh varo skyldo
gher at gøma oc halda tio gudz
budhordh som skriffwas innan mo
ysi laghom / Ey før thy at the æ
ru naturlika innan hwar manz
hiærta oc samwiti · twesse tiu bud
ordh waro hrra the skulu hwsare
gøras medhan wær æru gudh wil
Innan moysi laghom æru oc mang
the maal skriffuat som ey æru na
turlika dictudh hwario mæne ·
swa som margskons skirsle oc
sidhwænio oc offir / Oc tweskons
maal giffwit iudom oc budhin til
særlikan hedher / oc hælagh tekn
før thy at gudz son ihesus christus skulde
fødhas aff them som nu var først
sakt / Oc til tweskons mal · waro
the ensampne til budhin oc skyllu
ge som wi finnom oc nw innan
thera hælgo kirkio skipilse / Oc
thz ær mankt budhit klærkom so
ey ær budit lekmannom / oc klostir

mæn æru magh the maal skyldughir at
göma oc halda som ey æru værlz mæn
mæn / for ty thin höre til at wara gudi
hemelikare oc tha magho swa lekmæn
koma til hymerikis mz almænelikom
ræt som klarkir mz særlikom / oc iæm
wæl værlz mæn som kloster mæn / æn
thot hwaro at the magho vænta sik
nakra særlika æro aff gudi oc mere
lön Swa varo oc iudhar om thæn
tima iman andro folke som nu æru
kloster mæn iman wærlz folke. Oc
for thy sigher war hærra til thera iman
tæsse bok som hetir deuteronomium
thu skalt wara fulkomin oc vtan last.
oc smitto / oc for thy giordho the ena
professione swa som closter mæn so skriff
was oc hær iman deuteronomi Til
thz forsta alle the mæn som boa iman
eno konunge rike / the æru skyldoge
at halla allan thæn ræth oc lagh som
konungir haffwir istwir alt rikit / oc
byudir all mænelika at halda oc
göma Æn ey æru böndhir skyldoghe
at göma allan thæn hoffsidh oc tykt
som han byudhir sinom bæzstu mannom
oc næstom oc hemelikom tiænisto mannom
oc swenom Til annat swa myklo nakor
man / ær gudhi hemelikin. thy bætir
ær han widhir kommin / oc thy bætir ær
hans rætter. æn thot hwaro at han
haffwi mera ærffuode oc toldhe me
ra nodh for honom / som wi magho oc
see at en riddare haffwir mera ærffuo
de oc modho iman orlögh for sinom ko
nunge. æn maghir bonde oc ær tha
ærlikare riddara rættir æn bondans
swa ær oc at sighia om iudha / iman
thæn tima fram om annat folk. for

thy skriffwas aff them i tæsse bok
hulkit ær annat folk swa ærlikit som
haffwir swa gudelika sidhi / oc do
ma oc lagh / Til tridhia swa som
nu magha alla cristna mæn ko
ma til hymerikis. æn the göma
sin cristendom / oc tha wærls mæn
mz mere wadha / thy at the haff
wa mangh syndelik ämpne æn
kloster mæn som göma sith aff
haldh / oc bindunga aff mangom
them tingom som kræffwia oc lok
ka mænnen til synd oc æru heme
lika mz gudhi som hwarium man
ne wisa dyghdhir. Oc hiælp them
som rymmir vndir hans skyth
oc for thy fara mange fra vænom oc
frændom / oc forlata wærldena oc
giffwas iman kloster liffnadh for
thy at the sea / at wærldin ær va
delik oc draghir meer fran himme
rike æn til. swa war iman thæn ti
ma som wi talado vm at wærlden
war ful mz affgudha willo / oc tha
doghande mæn oc skælikir swno
thz at iudhar haffdo gudelika sidhir
tha gingho the iman thera lagh
oc sælskap / ey for thy at matto the
ey wara gudz winir vtan iudha
lagh. æn the gömdho gudelikan
ræt vtan for thy at the gato bæ
tir gömt naturlikan gudz ræth
mz godhom mannom æn mz illom
Ok maa nu spöria æn gamb
la laghin varo quæmelika
giffwin iman moyse tima / oc proff
was först at ey moysi lagh varo
giffwin for thy at the skuldo at
styra mankomit til gudz nadha

oc hy̅ meritis helso aptir adams
syndh thy skuldo the giffwas ti
lis aptir adams syndh i man hans
daghom | thy at enghin lækiare
bidhar længir vm sino lækedom æn
thæn siuke tharff | æn ha̅ ær ho
no godhwilioghir | Laghin varo
giffin thy folkeno som ihesu christe
gudz son war iættudhir at födhas
aff | Nw var abraam först oppen
barlika iættat aff gudhi at han
skulde födhas til hans släkt | tha
skulde oc laghin wara giffwin i
abrams daghom | Enghin godhwili
oghir lækiare giffwir först ompt
tan lækedom | oc sidhan bætre æn han
haffwir bäggia kænne | tha skul
de var hwa ey för haffwa giffwit
moysi lagh æn ha̅ lat sik sialff
witu födas thy at hans blod var
en samu fulkomne lækedomir
allo mankyni oc ey annar | Thir
amot gud vet badzt oc vil bazt
oc för thy æru all tingh swa
bazst skipadh ælla vtgiffwin
som han skipade oc gaff | Til
qwestione swaro wi swa tessa lund
at alzskons lagh oc rætthir giffs
badhe osthroghom manom til spart
oc vanuitadhe manom til kæne
dom | Nu æru thy thing thir na
bor man ær storhughadhir aff oc
onadughir | Först æn han lathir sik
witirare vara æn andra mæn | oc
æn ha̅ lathir sik starkare vara
æn nakor annar | Thir til at ma̅
nen skulde ey styras aff sino vi
ti oc trösta sik at han matte veta
wal hwat rætth vare ælla vrætt

oc godh ællir ilt vtan gudz nadhir oc
kænnedom för thy lat ha̅ mannen fresta
sik eghit vit | oc styra sik sialffwan vm
naturlikit skæl til naturlika godhas
dha æn han förmatte, oc för thy gaff
han ey lagh ællar rætt | som manzins
with matte styra til godha sidhan
för æn mann haffde rönt sik sialff
wan | oc fwnnit sannelika at han gitte
enghulledh than æn at gudhi ællir vel
liffwat oc skælika vtan gudz nadhe
oc kænnedom | oc lat mankönt liff
wa swa länge vtan lagha lyus til
mæz sino naturlik skæl var swa myk
at han gat enkte thz som gudlikt
war seet vm thy | oc flæst wærldin
var affgudha oc giordhos ledasta
syndhir oc vanuilla doghande man
no at tala thir om swa som scriff
was i man genesi, i man abrahams
daghom aff sodoma landhe Sidhan
gaff var hærra sin lagh oc rættan
kænnedom thy at tha matte hwar
man kænnas widh sik | at han haffdhe
enghan tröst aff sino enwaadhe | Oc
för thy gaff han abrahan skurda
skyrdir | oc mærkte eet folk aff al
le wærldinne som han haffdhe
giffwit sin lagh | sidhan the wordo
swa marghir at the matto heta
eet folk oc landzskap oc frælsir aff
sina wena valde swa som wise sik
ia | lagh skulu ey vtgiffwas vtan
almogha folke, oc ey för trælla skuld
vtan för frælsa manna skuldh | Nw
matte en man byrias oc trösta
sik aff sino afle oc marghne at han
förmatte at halda the lagh vtan
gudz hiælp | oc för thy gaff var hærra

for laghin ensampn for æn han födis
sialffwir / the byrde som sanctus petrus
sigher at engin gat haffwa burit toll
ælla wolde ther til at mannen skulde
swa myklo hardare kalla til gudz
hiælp / oc taka takkelikare widh
gudi sialffwom æn han wilde födas
Oc for thy wilde war herra tugthar
ey födhas ther adam haffde syn
dat / ællar moyse lagh varo giff
win. ffor thy at dyra gaffwo skal
han wærgha som giffwir mz bida
oc astundan / thy skal koma gaffwa
swa myklo takkare / at længher
var bidhat oc mere astundan
war til thera / oc matte vidh ka
nas som vidh skulde taka at han
gudh sik ey hulpit vtan them / oc
ær swa skötast swarat til questio
nen at moysi lagh gaffwos ey for
badhe for thy at mænen kændis
ey for fulkomplika vidh sin brak
lek / swa oc for thy at ey waro
mangins skæl swa mykit vor
dhe aff adams syndh. at han for
matte sik ey æn sialffwir styra
langha tima / ther til syndena
varo mangha oc fula oc vaan gik
iffwir skælin som skin iffwir
dghon / oc var tha forsta fulka
min tarff at gudh sialffwir gaffwe
sikla [illegible] gu lyus manenom sida
han var [illegible] alz stingx blindher vor
dhe. Oc [illegible] mz thy at andswaro
ma hwar som göra gömir the
at swara gen burdha skælom som
giffwin varo forst innan tesse questi

Haer aptir wilium wi sighia One
Hia / hwat hardher all naturlik
gudz budhordh æru oc budordh
alle ey oc synis forst at the æru al eth

apostolus paulus scriffwar til roma
ra / hwart budordh fulkompnas
mz eno at ælska thin nästa
som tik sialffwan Item annan stadh
ær oc scriffwat hwar som ælska
sin nästa han fulkompar laghin
var herra sigher / oc sanctus matheus
scriffwar hwilkin tima som i vilin
at men göra widh idher. thz
samma görin i them thy at thz
ær alt thz prophetane budhu
oc laghin Item amot innan ex
odo scriffwas tio wars herra bud
ordh Til questionem swaras swa
at budordh binda nakot thz som
gömas skal. Nu byndher war
herra enkte göra vtan skæl ælla
nakra andelika skuld oc ær
thz kunnit innan mangskons tin
gom oc skuld. at the tingh som
æru mangh aff sik / the haffwa
en andelik skæl oc skuld swa som
manger listir oc sindhe hærir
til husa gardh / oc tha kallas thz
alt en bygningh oc husagardh
for thy at bygningh ær andelik
skæl oc skuld alzkons sindhis
som ther thiæna til / swa ær oc
om wars herra budordh andelik
skæl oc skuld / hin var herra byu
dher mænenom nakot æru tesse
oc ey annor at fridher oc sæt va
ri mællan gudh oc manna Item the
ne fridher oc tuskons sæt skal
gömas mz mangom budordhum
thy at hon maa manghom lun
dom brytas oc spillas oc haff
wa tha all en andelik skæl oc
skuld som nu var sakt / oc thz
mz ær swarat til thz forsta / thy

at all budhordhe styra mä thz til
at han ælskar sin næsta / oc ey skal
nakor ælska nokon mä vtan for
thy at han ær hans næste til na
da / oc the skulu badhe tikka eet
fridhzne innan hymerike Oc for
thy ælskar engin änan rætlika
skulu vtä for gudz oc for thy sighir oc
paulus. at tharn som ælska sin
næsta hã fulkompna laghin / oc en
gin ælska sin næsta rættelika vtä
han ælskar gudh siælffuä / oc all
budhordin styra mänen thz til at
haffua fridh oc sæt mz gudhi oc mä
nom Til annor skal siva som aristo
tiles sighir i sidha bok / vinlik thing
til änan man. the koma aff then
venskap oc ælskogha mä haffuir til
sik siælffuä / thy at hwar ælskar mæst
naturlika sik siælffuä. oc thz næst
hwar änan æptir thy som han ær
hono nabudin / oc nyttelikir oc for
thy at wi vilio aldra sist at os siæl
uo vari nakot men ælla gennar
do / tha budhir os the halgha skript
at gora ey hældir varo næstu men
æn os siælffuo for thy at tha va
re fulkomlica haldin fridhz mä
na mællo Æn huru thz skal vn
dirstanda. ællir hwat hældhir wi
æru skyldughir iæm nykit got
gora andro / som os siælffuo thz
wardhir änanstadh sakt æn gud
vil Thz ær nytlikit at spyria oc
wita / æn vars hãa budhordh æru
fflere æn tiu / oc sighe at the æru
flere / Sanctus ambrosius sighir / at
syndh ær brut / oc olydhna gudeli
ca budhordha Nu ær thz syndha
skæluadhir. at sumar misskipa

mänen widh gudh / oc sumar vidh
sik siælffuo. oc suma widh sina næs
ta. Nu ær siva om tesse tio budord
som kallas wars hãa budhordh.
at the skipa so mänen wel til wars
hãa / oc som til næsta mäna. tha
skulu oc wara nakor budordh som
hã skipadhe wel til sik siælffuan.
siva som var hãa boodh loghsodagx
halgdh siva boodh han oc andra hal
ghir Nw ær eptre scriffuat innan
andro tio budhordo / aff andro hal
ghodaghom vtan aff loghsodaghenu
enom / tha synis at budordhin skulu
wara flere Amot gudhi syndas
ey at eno mz oskælikom edhom vtan
oc mz fals kænedom / oc oguddelikom
ordhom. tha skulde ey at eno giffuas
eet budordh som forbudhi at taka
onyttelika gudz nampn. vtan at fle
re gen oguddelikom ordhom oc kænedom
Mänen ær ey at eno skyldughir
godhwilia / oc valgærningh fadhir
oc modhir / vtan oc sino weno oc
frændhom oc androm næstyldom tha
skulde ey aat eno wara budhit mä
nenom / at ælska fadhir oc modhir / v
tan oc andra næstylda män man
hwarskons syndh. synda mä bade
mz hugh oc mun oc verk Nu for
bindas suma synder badhe til
hugh oc verk. Swa som styldh oc
hordombir siva skul [efftir] do oc sum
andra synder forbindas bade
til hugh oc gærningh tha skulde ey
at eno forbyndas at haffua giri til
änars godz oc husfru / vtan oc at haff
wa vilia oc lusta til mandrap ællir
andra synder Thz amot ær thz at
war hãa sighir siælffuer haffua scriff

wat tio budhordh innan taffla som
bæst wiste oc kunne ¶ Til questione
ær godh andsuar / at sua som iorde
rikis lagh oc ræt skipa manno væl
til thera som han skal nær boa vn
der sino landz herra / sua skipa oc
wars herra lagh gudelikan ræth
oc styra ther til mankynnit at the
magho dyghdelika oc satlika liffwa
vndir sinom rætta herra gudhi siælf
wo ¶ Nu ther til at nakor man maghe
haffwa sik innan eens stadz ælla lanz
ræt oc sattelika boa / tha hører hono
til thu thing fførst at han haffwi
sik wæl til tharn som forman ær
j landeno ællir stadheno / Oc sidhan
at han haffwi sik wæl til aldra the
ra som boa innan landheno æller
stadh mz hono / oc æru tesse thu som
gøra godhan stadh oc godh landh /
mz godho ræt / oc for thy haffwa
bade karl oc konungir ræt iffwir
them som brytir laghin / oc ær han
skyldughir badhe hæratz ræth oc
konunge vt at giælda ¶ Oc for thy
ær oc wæl skipat sua innan gudz
budhordhom / som byudha mannenom
at styra han ther til at han haffui sik
wæl til gudh siælffwan / oc huru som
han skal haffwa sik til andra man

Nw æru thry thing som ¶ En
hwar man ær skyldughir sino
herra / oc landz sins domare / Thz førs
ta at han ware hono hultro ¶ Annat
at han gøri hono skyldugha hedhir
¶ Tridhia at han tiæne hono mz
tolkom for landz fridh oc wærn
troo / oc trughdh til sin herra / ær aldra
mæst ther mz / at huar man tiæne
sino eghno herra oc ey andro Oc
for thy giffs første budhordh ther
iffwir / oc sighir sua / thu skalt ey haff
wa flere gudha ælla afgudha the
dhir til sin rætta herra / ær aldra mæst
ther innan / at han gøri hono enghin
vanhedhir vtan the hono fulla gødh
mynnikt oc ræzl / oc for thy giffs an
nat budordh ther iffwir oc sighir
sua / thu skalt ey taka gudhlikt
nampn tæfflost innan thin hugh oc
mun / ther ær at sighia thu skalt ey
suæria om gudh ther vnækri nødh vtan
til at væria sannindh ¶ Thæriust
hører rætto herra til / for the nadhir oc
fridh oc godhgæringa som landh
ællir stadhir / ællar nakor en man
haffwir aff hono / oc for thy giffs
tridhia budordh oc sighir sua haff
amynnilse at halda halagha syn
da daghe thz ær amynnilse at gudh
siælffwir skapade alla værldena
for tima skulo / innan sex dagha /
oc thæs a siætta daghenom / oc for ty 272
skalt thu thiæna hono oc siunga
oc læsa hans loff a sywnda daghenom
oc offra hono sith offir ¶ Til wan
næsta oc iæmkristna æro wi skyl
dughir at haffua os wæl / særlika
til wara næsta oc skyldasta / oc sidan
til aldra thera som slika natura
haffwir aff gudhi som wi haffwom
oc æru iæmkristnir / for thera skul
som os æru næstir oc skyldastir
giffs eet budhordh som sua sighir
hedhra fadhir oc modhir / oc ær ther
mærkelikt at war næsto firan

dhō oc wenō ærū wi skyldughir at
gøra myklit got æptir warō ærn
nō / æn andrō mānnum oc oskyl
dhō ærū vi skyldughe at gøra
enkte ilt Oc før thy førbyudha
all sex budhordin som æptir ærn
at gøra nakrō mānne nakot men
ælla genuardho oc skada Nu ma
nakor man wilia andrō ællar ta
la æller gøra skadha Oc før thy
førbyudir war herra illan wilia til
annan ma / mz særlikō budhordō
thu skalt ey haffua giri til ānnars
mans kono ællir til hans godz .
Illa talan til hans næsta / før
byudhir han tha han sighir thu skalt
ey bæra fals witne amot thinō
næsta grāna Skadha mz gær
ningom / swa en aff andrō / antig
gha vppa sik siælffuā ælla a sin børn
ælla a sit godz / than første skadha
førbyudhir war tha han sighir thu
skalt ey drapa Than annan skada
førbyudhir var herra tha han sighir
thu skalt ey gøra hor / før thy ath
hor ~~hindra~~ hindra myklelika thā
thyngnadh oc affrōnd som ma hep
pa at haffua aff sine husfru Than
tridhia skadha førbyudhir var herra
tha han sighir / thu skalt ey gøra
stuld oc æn thot hwarō at var herra
næpnir særlika nakon en skada
æller nakra ena godhgærningh
til nakot særlikt folk jeno budh
ordhe ælla andro / tha wil han tha
vndirstanda mz thui allz skons
skadha som annan tæskons thin
gō ma nakor man gøra / oc allz
skons gærningh til allzkons folk
æptir thy / oc var thætta hwsare

wisat i exodo / tha wi taladhō vm
thæssō budhordh Oc ær thz mær
kiande / at thry budhordin høra
gudhi til . Oc syu mānenō thy at
fadhir ær gud / oc son ær gudh . oc
thæn hælghe ande ær gud / oc tha
ællir eu gudh Alle madhere ær
sāma sattir mz siæl oc likama .
Sielin haffwir thre krafte skæl
oc lusta / oc wrede Likaminn ær bla
dadhir aff fyrō elemētis / oc før thy
høra vij mānenō til . Oc thry gudz
Till førsta mærkis naturlik
skæl waro myrk vordhin før sy
da skulo til gudz ælskogha oc sins
næsta . Nu ey thir til at ælska sik
siælffuā / oc før ty thorffte mānē sær
lika kænnedō / oc budhordh thir til at
huru han skulde ælska sin gudh oc sin
næsta . æn ey til at ælska sik siælff
wan / thir ma oc siva til sivanis / at
tha ma ælskar wæl sin skapara
oc sin næsta tha ælskar han sik siælff
wæl / oc ey ællar Oc før thy ær tha
mānenō fullkomplika budhit sik siælff
wæl at ælska / tha honō ær budhit
at ælska sin gudh oc sin næsta / Til
annat ælla waro herra høghtidhir oc
hælghir waro antighia skipadhir
før the gudz nadhe oc godhgærnin
gha som han haffde tect oc giffwit
mānenō / ællar tekinadōs mz thin
the gudz nadhe oc godhgærninga
som han skulde framledh mānenō
giffwa / oc innan bland alla thera
nadha oc godhgærninga som war
herra haffwir giort widh mānī ællr
han skal gøra widh han / tha ærn
tessa thua mærsta / at gudh skapa
de mānen siva ærlikan aff ælzen

go Oc at thã skal giffwa hono æw
delika ro / man hymerike mz sik
siælffwo oc æru ¶ Nu ær swnnogha
dagx högtidh for tersa tinghia skul
¶ Först til amynnilse at gudh skapade
alla werldena / oc manen siælffwa
thra veldughan iffuir alla werl
dena / oc för thy scriffuas man er
odo · tha war thra byndh swnuda
dagx högtidh ¶ Innan sex daghã
skapade war thra himil oc iordh ·
a swnnda dagh tha hwiladis han
aff alle gerningh · oc sidhã til tröst
oc hop / at swa som wi haffwm tro
oc hwilo om hælghu dagha man
tesso liffwe / swa skulom wi fua myk
la mere ro oc hwilo man ewær
delika liffwe · ffor thy scriffuas swa
ysaias propha aff wars thra werghna
Nu thu haldir swnnu daghin hæ
lagha swa at thu vrkir ey thin for
gen wars thra budhi / tha skalt tu
siælffuir kallas til wars thra hwila
sölik ro / oc æwinlik wars thra hög
tidh oc æru tesse twa wars thra god
gerningha alla mest man doghanda
mana amynnilse / thy at andra wars
thra godhgerningha æru giordha för
natorös sidhlike thinna skuld som
förgangit om sidhe swa som pistar
¶ För thy at war thra frælsade israels
swn aff egypto / oc tekmade thz
frælse / war thra graff os alla mz si
nö dödh / oc blodhe os til ewær
delika hymerikis ro · ¶ Nu the na
tura war thra skapade os / oc the
hymerikis æra · han haffuir vrt
tit os oc æflat / hon förgingher al
drigh æwærdelica · oc för thy bodh
war thra ensampna swnnu dagx
högtidh man tio budhordhõ ¶ Til

tridhia scus paulus scriffuar tile
breos / at all dela skuls mz edom
oc hwar man swar om thæn me
ne ær æn han siælffwir / oc forty
at edhar æru swa myklo vadelik
kare / at the æru almãn eliskare
tha vilde war thra haldir forbyu
da thæm mz særliko budordhe / æn
anthingha kaueds fulsan ællir ogu
delighs ordh / som ey æru swa ma
gha mana vadhe · thy at flere mæ
smittas man terskons malo oc
thinghö ¶ Til fiærda mz thæn hed
som war thra byndh at hedhra
fadhir oc modhir / vndirstadom wi
alt thz gor som wi skulum göra ba
dhe wenum oc frændom / oc tha ær
thz særlika budhit som wi ærom
mæst skyllughir swa som ær hedhra
fadhur oc modhir ¶ Til femptha thor
oc paningha giri / haffwa naturlik
ban lusta aff sik siælffwm Oc för
thy fördodh war thra ey aat eno
thor oc skyld / vtan oc giri til an
wars mans kono ællir paningha
¶ Nu mandrap oc lyghn haffwa
haldir vidhirdo naturlika / æn
lusta oc haldir naturlika skyghh
æn giri · oc för thy tæffte iæmny
kit widh at förbyudha vtan
til mandrap / ællar til lyghn · som
til thor oc skyld / ty at hwar man
ælskar sin naturlika næsta / oc
swnnodh oc fuls oc mandrap æ
ru haldir vinlik mærsins vilia
æn lustelik

Ath merkelikit thing ær nw
spordhade / hwat haldir na
kor ma takir orloff vndan nakro
wars thra budhordh / ællir ey · Oc
pröffuas först at swa maa vel

214

517 518

Aristotiles sighir man fornempde
bok at naturlikir vætir maa o
skiptas swa som manz sins natu
ra ær siælff vmskiptelik | Nu
æru wars hærra ordh tio budordh
aff naturliko vet / oc naturlika
hwarios manne diktadh at gøma
tha æru oc the omskiptelik. Oc
ma nakor man taka ællæ loff vnda
wars hærra budhordhe oc løsn Swa
som sik haffwer en man til lagh ha
haffwer giffwit swa haffwer gudh sik
giffwit the lagh. som han haffwer
giffwit Nw ma en konungir giff
wa en man hwilkit han wil skæl
san vnotha them laghom han haff
wer almenneliga giffwit / tha ma
oc sin gudh siælffwir gøra hwem
han wil. lidughan vndan sinom
laghom Nu haffwa pawe oc biscop
oc foræmarsto kirkionar forman
skikkomet gudz wald man iorde
rike / oc ær thy swa alt giort som
the giordhe mz cristus mando som
gudh siælffwir giordhe thz / swa
som scriffwas sanctus paulus til cho
rinthios. thz iak giff / thz giff
iak a gudz wægna / swa som ihesus
christus giffwir thz siælffwer / tha ma
tho kirkiona forman orloffwa
mannom gen / thy at war hærra byu
dir siælffwir man bland annara
wars hærra budhordha. tha ær oc
thz / at man skal ey dræpa man
Nw ma thz hwar daghlika see
at en domare domir ilgærnin
gis man til dødh / oc slaa sin owe
oc sins stridz / ællar landz owin
man vnte strijdh Hwindha
daghir høgtidh ær oc budhordh

man blandh tio budordha Nw læ
som wi man machabeor bok at iu
dhe loffwados at stridha gen sino
owenom vm sinnuda dagh / tha ær sa
mulundh mogelikt om annor wars hærra
budhordh Thy at amot ysaias awisir
the mær som omskipta gudelika vet
oc æwindelika sæt. Til questione swar
wi swa / at man vardhina vet æru
som the thingh budhin som hwario
manne tea hans æwindelika vilia / oc
ætlan som laghin giff wt oc som
æru swa budin at han wet ensam
bær full skæl / oc alla ætlan som laghe
giff hwi swa ær budhit / swa som wi
maghom proffua. Vare swa laghin
j enom stadh ælla rike at engin skul
de fordarffua sin stadh ælla rike / æl
la giffwa burghir ællir forstir rikis
owenom / thær matte hwar man vndirsta
da oc vita alla hans akt som laghin
giff wt / oc at the waro wtgiffin for
swa fulskæl at ey matte rikit ælla
stadin standha vtan tæsse lagh holdes
Oc for thy matte engin forskate o
skipta ælla vmbæra thera brut mz
nakro mano. oc aldra sik loffwa
nakro manne gen thessa laghom vtan
han vordhe siælffwir vtro Nw vare
swa budhit j nakro stadh at sua man
ghe man skuldo waka til en port æl
ler j eno rike / at swa mange mæn skul
do liggia til landh wærn man eno
landhe thz ma hwar man vndirsta
da. at hans akt oc ætlan som laghin
giff wt war ey aldra mæst thz iffo
at swa mange mæn skuldo waka til
en port / ælla liggia til landz wærn i
nan eno lande / vtan thz war hans
fornæmasta akt at staden ælla landit

ware gömmdh oc halde Oc för thy
matte en forshate tesse lagh vm
scripta / sidhan nodh ware förgun
gin, oc trösto sik fullkomplika at hal
da landh oc stadh / vtan swa myk
lo vakt oc waru thy at til landzins
wern oc stadzsins hald. varo lage
giffin oc the war thes akt oc aella
som laghin giff vt oc ey swa magha
ma modha sidhan / nodhin ware
förgangin Nu ma huar ma hö
ra oc oppebarlika huar man vars
herra tio budordho / at the aeru swa
vtgiffin at ey ma werldin vara
aella mz fridhi standa oc dyghdhe
nakon tima vtan the haldas Oc
aeru ret swa alle werldine nyt
lik som enne stadh ware thesse lagh
at engin skulde stadin fördarff
wa Oc för ty ma huar ma finna at
gudz act war at the skuldo awdh
ka gömas / oc för ty ma engin ey
biscop aella nakor kirkiona forma
loffwa nakro mane at göra gen
nakro thera aff x wars herra bud
ordhum swa som aer antigha at skal
la aella lyugha aella göra hoor.
Til försto aristotiles wil sighia
at retwisa ma warda ymso lun
dom / aeptir thy som maxime scripsit
aer sundom en / oc sundom annor oc
scriptus optra vm at eet thing war
dir en tima ena lundh retwislika
giort / oc annan tima andra lund
Oc the som retlika göres en ti
ma / ena lundh the göres annan ti
ma, the lund orettelika swa som
the aer ret at huar ma faa an
dro the atir som han fik hond til

laan aellr gömo / oc tha ma swa til
koma at the wardhir vret / Swa
som en nakor ma fuar andro sith
swerdh til lan aella gömo, oc vard
sidhan galin oc vitlös tha skal ey tha
hono atir swa swerdh som aff hono
tok thy at the ware badhe hono ma
delict oc andro. / Vil tha aristotiles
sighia at retwisa ma warda ymsa
lundo oc at the ma omskipta hin
ru retwisa skal göras Nu aldrigh
maa retwisan vmskiptas / thy at
aldrigh ma the wara lofflikit som
aer retwist / Oc för thy at vars herra
budordh the wisa sialffue retwiso
na oc skira manen til hanar / tha
tha maa aldrigh nakot the vara
lofflikit som the forbynda aella
olofflikt som the binda / swa at na
kor ma aella creatura giff
wi nakot orloff fram om vars herra
budordh. Til thet sanctus paulus scriff
war til sin timotheum Gudh aer
swa trohaldugher at han forma en
gulundh sighia ne gen sino ordho
oc sik sialffwo / oc för ty ma han
enga lundh, loffwa nokro mane
at göra gen hans budhordum
Oc vara hono olydhugher oc ret
wisone / thy at aer sialffwr retwi ha
san Til tridhia / at ma aer skyl
dugher en dödh för adams syndh
tha gudh sialffwr wil / oc mannz
sins naturlikir time kombir
aella hans gaerningh förskulda
dödhe / oc för thy förbudh aldrig
var herra dödhum / aella drepa ma
ne om han för / förskuldar sin
dödh Oc ey förbudh hans landz

domare at dōma ilgerningis man til dødh
hældher æn han menar nakrom dø na
turlika Widhan hans naturlika dagher
kombir / thy at swa som hwar man ær
nabundin vndir naturlikan dødh for
the naturu wi haffwom aff adam for hans
syndh / swa ær hwar ilgerningis man
skyldugher thola drap for sins sialffs
syndh. æn hon ær tærskons syndh som va
delik ær flerom mannom / swa som roff oc
skyldh. oc for thy forbødh aldrigh gudh
at drepa ilgerningis man vtan rætth
hældher æn han forbødh nakrom manne
at dø naturlikan dødha / vtan han for
bødh at nakor skulde drepa annan man
vtan han ware hans rætter domare oc
him haffdhe forbrutit sith eghit liff.
som dødhin skulde thola. Oc ey maa
thz kalla mandrap æn nakor wardher
drepin for sina ilgerninga / thy at thz
ær gudz wili swa som han byudher æn
nan stadh i man scripture at enghin
domare skal ilgerningis man lata liff
wa oc for thy ær ey hældher domaren
mandrapare æn gudh sialffwer / oc ey
hældher skarpogrewen æn domaren Oc
for thy ware ey abraham mandrapare
æn han haffdhe drepit sin son for gudz
wilia / thy at hwar ær skyldugher at
thola dødh tha gudh wil for adams
syndh Oc aldrigh ma nakor dødher
mandrap hetu vtan han se vtan 277
mandz til skuld mz orat / thy at hwil
ken thinna mannen skuldar dødhe tha
ær gudh sialffwer domaren Oc maderen
som landz ælla stadz domare han rætt
ther aff gudz waeghna oc fulkompnar
gudz dom. Swa ær oc tala om an
nor budhordh som forbyuda skyld

hoor oc annor tolik Oc ær thz mærkia
de at swa lenge hører nakor thing
enom manne til som gudh an honom at
agha thz / oc rænsfot som var hwa
wisar oppenbarlika nakrom manne,
at han wil ey længher vnna thæn sam
ma som for haffde tha ær thet loffwat
at taka aff honom / som var hwa visar
hemelika sin vilia Swa som han gior
de widh egyptios / tha han loffuadhe
israels sonom at taka gulbraz therra oc
silffwer / swa som scriffuat ær i man exo
do Swa som ær loffuat landz domaren
at taka ress manz godz som skoffing
aff honom som haffwer oppenbarlika
for warkat sith godz gen wars hwa bud
ordhom oc landz laghom / oc ma thz hwar
te heta skyld ælla roff ællir ran Hwi
gördhe oc osee propheta syndalost oc lasta
løst. at han thok annars mans kono ey
ther wars hwa budhi. thy at hon var ey
ke længher thæs mans kona æn gudh
wilde Oc for thy war thz ey længher
hoor at taka kona sik til husfrughu
sidhan prophetin visste hemelika gudz
wilia som skipade hona forlagh / Oc
war thz skotast at sighia mz sin ordom
at war hwa loffuade aldrigh mandrap
at gøra ællir skyld / ælla hoor vtan enghin
maa længher liffwa æn gudh wil Oc ma
enghen længher agha nakot thing / æn
gudh wil som honom giff badhe liff oc
godz Oc sidhan nakor forbrytir sik
widh gudh liff oc godz / oc thz wardhir
kunt for werldene. ællar hemelika
wisat aff gudz waeghna / thz ær ey man
drap at drepa / oc ey hoor at taka an
nars kona æn gudh sialffwer byudher.
oc ey skyldh æller ran at taka annars

gör Til fiardha thz sama loff sö ma
thabei gaffuo at stridha om synnda
daghe, han var giffin mannenö at
halda helagha til amyndilse | at var
hrra skapade manne oc alla verlde
na man forsto sex daghō | oc for thy
matte manne vara oc sina naturu
om synnda daghe oc sit liff som var
hrra skapade honö | swa sö var hrra
proffuar man lastenö | oc matheus
ewangelista scriffuar at hans aposto
li oc lærnesvenar atto aff sædhe som
gingo mz varo hrra | oc riffuo thz aff
akre mz sino handö vm synnda da
ghe for hunghers skuld · ffor thy at sua
som gudh skapade manno liffuit swa
skal oc manni syndalöst hiælpa sino
liffue tagha han tarff widh Ær
ær æptir at spyria at torskons offr 278
som var hrra bodh i israels sonö inna
nadha laghō | hwat hælder the va
ro for nakor skal budhin ællar ey
Oc proffuas först at the waro budh
vtan skæl naturlikt som wi könnö
swa Jnna thera offr var offta budit
at offra waro kræ nöt oc faar och
alzskons dyur Nu ma enkte torskons
vara varss hrra födha | ælla vara
honö nakra lundh nyttlikt · tha ma
synas at thz ær opæknt at var hrra
skulde giöra mannenö skadha a hans
fe / oc sik sialffuö enkte gagn swa sö
han sighir j psaltarenö | hwat skal iak
ætu tyura köt ælla drikka bucka
blodh Oc ær thz rættelika oc mær
kelika spyriande hwi var hrra wilde
hældher haffua som dyur til offr | æn
som | ælla hwi han bodh som dyur at
offra for ena skuldh | oc som fore

andra swa sö scriff | særlika for
malatu soth | Swa som var hrra
gaff oc mannenö wald oc hædom
yffuer andor dyur | swa gaff han oc
honö oc waldh yffuir fiska | oc for
ty spör iak skal · hwi var hrra bod
mannenö enghin skadh oc for engin
skuld | at offra iærwel fiska som andor
dyur gudh skapade mannenö liff oc
swa allö dyuromne | oc skulde thz
rættelika gudh offra som han skapa
de tha ma synas at dyur skulde
hældher offras gudhi liffwandis æn
dödh som laghin bywda · Oc styrkias
thesse mz thy · thz sanctus paulus han
manar os til thera han scriffuar
til romara at offra gudhi waru
likama liffuadis offer oc gudhi
thækt | Skuldo the oc dödh dyur
offra gudhi · tha spör iak hwat thz
vardadhe hwat dödha the toldho
ena lundh ællar andra Skulde
oc dyur offras gudhi dödh · tha
matto the kennæl blodh ællir
lam | thy at ey vardher siodha dödt
ær | hwat thz var for blindt ælla
skaudhe wal mz thz liffdhe The sö
offra gudhi the skulu nyuta offrit
swa scriffuar sanctus paulus til cho
rinthios than som altarenö thiena
var | ha skal liffua aff altarenö hwi
wilde var hrra forbynda sö thing
at ætu the som offradus Thwi
madhe var hrra forbiwdha man
sompt offr | alzskons dyur · oc man
siwmo forbynda som dyur | hwat
skal madhe oc thz til wara hm
sö dyura offrat köt matte æ
ta vm morghonē æptir | oc sama

ey mz allo Alla syndir framande
manen fra gudhi tha matte oc
nokot enskons offir gora syndugx
mas sat mz gudhi / oc wenda thz
nadha atir til hans Thu mundhe
oc var thra budha at thz offir som off
radis aff wordhina awart / skulde
som bakas i man oghne / oc som ste
kas i man pano oc som a riste
Alt os kombir til gamalt alla
nyt aff gudz giffuo / thz aff aro
wi skyldoge at gora gudhi offir
Thin mondhe tha var thra sarlika
byudha at offra brodh oc vin oc
olen oc roklse oc salt Likamlict
offer thz war hiartans offirs tekn
Nu ar gudhi tekkare sot hiarta
oc salt mz gudeliko aestoga an
bitert oc vredz salt / oc liknas
sot hiarta oc gudelikt vidh ho
nogh i man ecclesiastico thz som gud
lik simile sigher swa sum ande ar
sotir mer honaghe / tha ma sy
nas at ey war skaelica forbudhit
honogh i man vara thra offir / oc
budhit at salt skulde vara mz al
skons offer Thz amot ar eet ordh
at thz skal ae skarlict vara thz gud
sialffuir visar oc byudhir Til ques
tione swarar wi swa at the gamblo
laghin kallas i deuteronomio simil
le oc vndirstadilse for alle varl
dhinne Nu alt thz som giort ar
mz simile oc vndirstadilse thz ma
ae wara skaelict / oc for nakra skuld
oc skal swa skipat / oc ar thz omo
ghelikt at than wisaste oc vit
raste gudh skipadhe nakot al
la bodh vtan sarlik skal Oc ar

swa skriuit aff halagha mana ordho
oc sarlika sancti ieronimi / at vars thra
lagh the gamblo haffdho badhe skal
aff sik sialffuo / swa oc for ty at the
teknado thz ena offer thz alla thl
dena loste ihesu christi gudz son / thz ar
at sighia at thera gambla laghana
offir / the waro budhin badhe for
the skael som the haffdo aff sik sialff
wo swa oc for thy at the teknado
oc thz ena offir / thz alla werlde
na loste ihesu christi gudz son Oc si
dhan sarlika til amynnilse / gudz
sons pinungha / oc som at tekna gu
delikt wald oc hedhir Oc som at tek
na thera hiarta oc andelik skipil
se som offradho Aptir thin skaelo
som the haffwa aff thy at the tek
na thz signada sialffs offir ihesu christi
Oc som for thy at the teknadho
godha sidhi / thera mana som hono
tiena Oc som for thy at the tekna
do skipilse som ar i man hinerikis
kirkio mz gudhi sialffuo oc halagho
mano oc aenglom Oc aru tessi
hinsast thera skaela war thra vilde
dragha manen aff vantro oc aff
gudha offre som hedhne men offra
oc wilde haldir at thz offradhis
hono sialffuo / som alt goz giffuir
oc thz til at mann skulde swa myk
lo haldir minnas a then som ho
nom haffuir alt goz giffuit / oc kan
nas vidh sin skapara oc thz mz
magho wi suara til the forsta
grenburdha skael At ey vildhe
war thra / for thy haffua tu skons
offir at han thorffte thas widh v
tan thz til at han vilde haldha

haffua gudelika hedhr / an affgu
da oc diaffla haffdo hā · oc at ma
ni matte thz væl aff skipa sik til
sin skapara oc til sith eghit gagn
oc fagnadh Oc at tekna mz the
oc wisa thz offir som alla værlle
na skulde lösa ihūm xpm gudz sō
Til anat oc æru oc thz til skæl
hwi tæskons dyur skulde offras
oc ey anor / först för thy at hedne
mæ oc særlike the mæ j egypto
som the haffdo mæst vmgangit
offrado all anor skons dyur afgu
dhō / ælle nytiadho thm til troll
skap oc ilgerningu / æn tholik
dyur som hær byudas at offra ·
thē drapo the oc twrdho enghaledh
offra / thy at thera afgudha thee
dos thm · oc skriffwados j thera
like · Oc för thy vilde vār hrā ey
at hans folk offradho honō tho
likt offr / som hedhnir mæ off
rado sino afgudhō · oc vilde siua
vppenbarlika skilia sith folk oc
sit offr fra afgudha offre oc the
ra folke Annor skæl til thz sam
ma æru tæsse at tæskons dyur
sō vār hrā bödh offra sik / æru ma
nenō mæst til gagn oc nytto
oc hiælp oc liffwa vidh renasto
födho · oc för thy vilde war hrā
thm vælia til sit offr / badhe för
thy at mānā vār meer skyldu
ghr at takka gudhi oc dyrka
han för the dyur som hā haff
de mæst gagn aff / siwa oc för
thy at rent offir tekna renth
hiærta oc hugskot thæs som
offrar / siwa som sighx en glo

sa issiv an leuiticū Tha offro vi
kalff · ar tha vi förwino kötzlēs
lusta bielde / oc tha lamb · thz wi
styrō oc rætto vskelika gyri · Oc
tha kidh tha wi sparkiom van lus
ta aff · til hægōma lek: oc tha offro
wi turtur duffwo thz vi gömo köz
sins renliffne / tha offrū vi oblan
dat brödh mz ösyru · oc samuledh
tha vi haffuō rent hiærta / an ō
duwo ær thz lynst at hō teknar
kærlek oc enfaldelighet Tæskons
skepla som vār hrā bödh at offra
the hittas flæstir oc mæst innan
the hælgo lande som the skuldo
boa · thz vidh laghō toko Oc tek
nadis vars hrā offir thz alla dyrus
ta særlika mz thæma dyurō som
nu varo vptald / för ty at siva som
sighr the sama glosa framer som
nw vār sakt innan kalff offir / tekna
dis war hrā för thera byrdhe skuld
som vār hrā drogh tha hā bār sith
eghit kors Innan lambs offr tek
nadis vars hrā menlösa / innan ve
dhurs offir teknados vars hrā höff
dingia dombir issiwir alla mæ siva
som vedhur ær issiwir faar · Innan
bukx offr / teknadis at gudz son
ihūs xpus skulde taka tolikt kött
oc likama som andre syndughe mæ
æn tha hwarw at hā vare ey syndo
ghr siælffuir som andre man In
nan tyrtilduwo offre · teknadis
vars hrā liffnadhr Innan duwo
offre / teknadis hans mykle ækl
skoghe oc kærlekir Innan thera
twæghia samā duwo / oc turtur
duwo teknadis at vār hrā ihūs

xp̄us skulde haffua twa natturu
badha saman guddōs oc mā
doms / man samble brødh som ba
kat war / aff hwit miøl oc watn tek
nados æller kristne man / so dy
pas i man fontkari . oc mz renom
hugh oc hethō oc brinadom mz
gudz ælskogu ¶ Til tridhia fiskar
æru ey iæm hemeliker oc iænyttu
ke mānō som āno2 dyur / oc for thy
bødh ey war hīa at offra fiska som
āno2 dyur fiska magho oc ey liff
wa siva længe vtu vatn / at the mat
to wæl føras liffuādis til gudz mons
tir oc høgtidh . oc for thy bødh war
hīa ey at offra fiska / ty at hā byu
dhz enkte mānenō vtan thz som ho
nō ær wæl møghelikt ¶ Til fiærda
man duwo kyni / æru bætre vnger mi[?]
turtur duwo varnar ælla twa an
nara duwo vngha thy at thz ær gu
dhi giffwade / oc thz ær hono ælikt
som bæst ær siva sighz oc løser thz
ta radh moyses ¶ Til fæmpta siva
ras at dyur offrados dødh for thy
skal først for ty at siva æru the bæst
mānenō oc nyttelik til fødho ¶ Andra
ludh for thy at siva teknado the bæst
thera synda ændelikan dødh / oc for
dæffwilse som the offradus ¶ Oc for ty
at mānen var skyldugher at dø siælff
wir for sina syndir tha var thz wæl
quæmelikt at the dyur offradh dødh
som hā skulde løsa mz syndir til tekn
at twskons dyura dødir skulde standa
for dødh mā2 sins ¶ Tridhi skal hwi the
offrados all dødh æru tesse / the tek
nado wars hīa dødh . oc at enghin
matte løsa sik vndā æwdeliko dødh
for adams syndh / vtā ihū dødh oc

æn gambla duwo til fødho / oc man
turtil duffwō æru bætre gambla turt
duwo æn vnga / oc for ty bødh wa2 hīa
offra sik twa turtil duwo varnar

hæs pyno ¶ Til siætta swarus at
for ty bødh var hīa siva ællar siia
drapa the dyur som offradus ty
at hā vilde ey at the drapo samu
ludh sin offer dyur / som hedhne
mæn drapo sin offer dyur / thy at
hā vilde alzstinge skilia sit folk
oc thers sidh fra hedhno folke
¶ Til siwnda lam dyur oc last aat
lymō / æru forsmadh fyri mānō
oc for ty war thz ey skælikt at na
ko2 man skulde thz offra gudhi
som hā forsmade siælffwir / for
the samo skal / var oc forbudht
at offra gudhi nakot dyur for
æn thz ware siu natta gamalt
thy at twskons ær litit wert .
¶ Oc magho wi sighia at tw
skons forbødh var oc eet fughst[?]
tekn / thy at wi skulō offra os
siælffua siva myklo hældir til
gudz tianist at wi ærō bætir
føzir / oc vdughare fore wæl
dine at gøra wara scrypt oc sp
tanal fore vara syndir mædā
wi ærō helir oc vælskipadhe a
varo liffwe ¶ Thz ær amot mā
gho mānō badhe thim som al
drigh vilia ganga til gudz hā
da mādhā the æru helir oc wel
stadde aat helso oc panigom
oc alzskona lykko / oc siva the
som ey offra thz bæsta fir ælle
goodz som the ægha ¶ Swa off
ra oc marghir mā oc qwino
the siua dotthz til klostir so
anughna ær en oghd / ælla
limō lastadh . ælla miskapat
man æulite ¶ Til attonda
mā gamblō lagho var tw

kons offir / Eth thz som alt brandis
oc balladis for thy holocaustū som
tydhz a wart maal alt brant / oc off
radis tueskons offir serlika til gudz
hedhz aff thim mano som halghz 282
oc fulkompnir varo i gudz thianist
som engin haffua sin vilia / Vtan
lata sik alla æptir gudhi · oc fylia
enghom sino lusta / fram om thz
the wita gudhi vara tekkast / An
nat offradis for syndir / oc thz offra
dho the mæn som synduktz waro
Oc balladis for ty hostia pro pctō
som tydhz a vart maal offir for synd
Oc var en tueskons skilnadir om
tueskons offir · at æn thz var for ens
mans syndir ælla flere / oc tha ey
for almoghans syndhz · tha skulde
brinna en loth aff thy / oc annan
skulde presti æta oc nyta · thy at
prestir ærwodha til annara mana sy
da afflat. Æn offir giordis for al
moghans syndh tha skulde thz alt
brænna oc enkte koma ælla leuas
til presta gagn / ællir fodho thy at
ey skuldo the æta ælla nyta thz of
fir som offradis æm mykit for the
ra syndir som for andra mana ty
at the skuldo wara aldstingx vtan
widelika oc fyla syndhz som guz
offir skuldo weta for annara mana
syndir. Tridhia offir var thz man
gamblo lagho / som godhz man of
radho gudi for nakra godha lyk
ko swa som for sighz / ællar got aar
ælla vel sust ærande · ælla nakra
gudz nade som godhe mæn thakka
gærna gudhi fore / thy kallas thz
ta offir hostia pacificam · thz tydhir
a wart maal spart offir oc spaka mā
na. Thæta offir skiptis threm lundo

En lutir brandis gudhi aldir til
loff · Annar leffdis prestom til the
ra gagn oc ærffuodis lon Tridhi
lotir swa som bloth oc ister / skul
de hwarte brennas ællir æta vtā
blodhit skulde vtrinna a iordhena
oc isterit röka sötelika iffuir guz
altara Oc a[illegible] hittas flere skal thui
thæsse tw [illegible] bloth oc ister skul
de ey æ[illegible] tas aff prestom ællar
nakrom mano Forsta skal for ty
at hedhnir man / oc affgudha
the offradho sino affgudho aldra
hælst bloth / oc blandado thz mz
sith offir oc ato isteroth swa sō sigx
man deuteronomio i moysi lagho
at hedhnir mæn ato ister aff affgu
dha offre Oc for thy forbodh var
thæt at blanda bloth widh sith
offir ælla ister / ælla oc æta them
nakra lundh Annor skal æru
thz til · oc æru at war thæt for bodh
at æta bloth / thz til at mā skulde
swa myklo mere skygh haffua
gen · at gyuta annars manz bloth
oc ister for ty / at thz ær miotökt
oc treffua söthlika Oc wilde var
thæt mz tueskons forbudi · forbyu
da mannenom iffuirnattis krasir
oc lusta til mat Tridhia skal
æru for gudz hedhz for thy at sie
len oc liffuit æru mæst innan
blodheno · oc blodhit ær thera
mæst halld / oc for thy at gud sielf
wir han giffuir mannenom liff oc
siæl · tha wilde han atir halda sik
theen hedhz aff mannenom / at han
skulde ingalundh æta blodit so
siwerna hald ær · ælla mæst i lika 283
menom / oc ey haldir ister · thy at
isthz ær blodz natura Fiærda

skal fore thy / at blodhit teknade
warþ hwa blodh ihu xpi oc hans
søta barleks til war / som han offrin
ghe fore os / sino sighnada fadhir
Annan turtrons offir loffuadis
prestens brystit oc høghre boghin
badhe fore ty / at hedh mir man
giordo o giærningu a tri oc spadho
mz turtrons thing ¶ Swa oc
fore thy / at bryst ær hiærta stadh
oc rwm . oc høghre boghin ær star
kastir j likamanom ¶ Oc fore thy vil
de ey war hwa at andre man skul
do fara mz turtrons limom aff hans
offre som them matte vara æmp
ne til wilio / vtan prestir som ful
kompne varo til tro oc dygdh the
skuldo skipa them til tæffwa / sar
lika oc til tekn at the skuldo haff
wa mera wit oc skælikare akt .
an andre man / oc mere krafft oc
dygdh gen syndom æn andre man
Til nionda holocaustum som alt bran
war thz fullkomasta gudz offir oc
fore thy hørde thz enkte til vtan
barleyno ¶ Æn fore ty at turtildu
uo offir hørde fatigo folke til at
gøra / fore thy loffuadis them at off
ra turtrons fughla som the matto
flæsta fa j them landom / Æn fore
ty / at spætta offir som kalladis
hostia pacificorum offrade enghin
vtan mz sinom godhwilia . ffore thy
var forbudhit at offra turtrons
fughla / Annan turtrons offir som
næstir varo . at fina / thy at tur
trons thing hørde hælder til nod
fina offir ¶ Oc offradus fughlar
annan turtrons offir / som alt skul
de brinna fore thy at thz war høg

ra offir fyri gudhi iffir all annor
offir oc teknados fore thy wal mz
fughlom som høghast fara j hymble
nom sialffuom ¶ Til tionda man allo
waro hwa offrum . j them gambla la
ghom tha var fræmarst holocaustum
som brænna skulde som nw var sagt
alt oc enkte æta aff ¶ Thz næst var
thz offir wardughast fore gudhi som
offradis fore synd / oc tha ey fore al
mænnighe syndh . ællar presta oc
prestir skuldo en samuiæta sin loth
man wars hwa mønstir / oc a them
sama dagh som offerit var offrat
Oc man hwilka stadh man wilde
man ierusalem ¶ Thz næst var
thz offir som man iættado fore sik
gudi sialffuom / oc thz matte ætas
hwilken tima man wilde ¶ Oc ænn
skal til thæna skalnadh fore thy al
dra mæst ær man skyldughir gudi
sialffuom / oc fore hans hedir oc æro
Oc thz næst fore synda afflat oc
misgærningar . oc thz næst fore goda
gerninga nu giffna / oc thz næst fore
the godho giffwo som nakor man
wantir sik / oc hop framledis
aff gudhi ¶ Til allopta synd ær
swa myklo mere at than ær vel
dughare som syndar / oc fore thy
høre oc bætri bøtir fore mere
manz syndh ¶ Oc sighir rabi mo
yses at swa myklo than war
wardughare som syndade / swa
myklo vsiare dyur ælla fæ offra
dis fore hans synd j them gambla
laghomen ¶ Oc fore thy offradis get
som ær fulast dyur fore mæsta
syndh swa som ær wantro oc gud
doms villa oc afgudha dyrk oc

kalffwo for presta glømsko / oc buckar
for høffdingia syndh ¶ Til tolffta
war hwra wilde varkunna vslo man
no oc futiko som orkadhe ey alla
ledh dyrt offir / oc for thy loffuadhe
han them fughla som ey haffdo fyngher
fota fæ / oc thæm brødh som ey for
matto fughla oc thæm mjøl ælla ax
som ey formatto brødh ¶ For tekn
skulo bødh war hwra thy offra brødh
at ihesus christus gudz son skulde vi
lia varda / wart andelikt oc sant
offir vndir brødz likilse swa so
han sigher iohannes ewangelis
ta laster ¶ Thæt ær liffuande brødh hwa
som vtir ætir han skal liffwa ffor
nima skuldh ¶ Thætta andelika brødh
war iman ære andelika hult alla
thæn tima som war firi moysi
lagh / vndher hælgho patriarchum thy
at iman thæn thima varo tekn
nyok likamlik oc myrk gøno at
se ¶ Oc sidhan iman ophetta kæne
dom oc spadom war thz brødh almæ
nigx brødh som andelike starke
man kraffteligher matto nøta sik til
tæffua oc vndirstandilse ¶ Æn si
dhan war hwra fødis mz mandom
tha war thætta brødh / swa som renas
ti oc fyrstasta semblo brødh bakat
iman thæs hælgha anda bruna / oc
ælskoghafullo iomfruna hiarta oc
liffwe oc war æn sidhan stekt iman
mangskons ærffuodis oc genardo
pinom oc heto andbudo som han
tolde badhe a korseno oc swa for i
werldine mz mangskons nødh / oc
drøffuilso / næstan som brandher i
elde ¶ Til threttanda hinnitna thz
som aff iordhinne kombir / oc kobir

mannenom til gagn oc ær honom nyt
telikt til fødo · hær bødh gudh offra
sik offir ¶ Oc for thy bødh war hwra of
ra gudhi brødh til amynnilse gudz
lanz ¶ Oc win til drykk ælla til sups
oc salso · oc for thy bødh var hwra at
offra oleum oc salt thy at thæsse thu
thing æru dryghast oc almænelik
kast i thæm lando / til salso oc sups
som laghen waro giffin ællir til læ
kedom / ffor thy bødh var hwra offra
røkilse som vrtir onda lukt oc
stinkedom / oc stadhnar mans liffs brødh
tekn ær vars hwra likama i mæsso
vm hans dyra blodh som wi ærom
løste mz / ¶ Oleum teknar vars hwra
nadher i allom sacramentis som sinn
gha gyno likaman til hiærtat
¶ Salt teknar gudelika kunst
oc snille som twæffiar ær ælla ilt // hwatt got
¶ Røkilse teknar godha bønir / som
søtlika ryker vp iffwir alla himb
lana firi gudhi sieluffwo ¶ Røkil
se ær badhe søt thing naturlika
oc wæl rykandhe / oc for thy offra
dis thz opta i mangskons offrom
til tekn at the skulu vara wælry
kande firagdh som gudhi offra godh
gærnungha / oc sérlika iman thera
qwinno offre som sik skulda skira
aff tæskons wite som boudhe vnther
sina qwinno vm hor / ælla nakot tæs
kons last fulan / thy at mz tæskons
thingh skulde hon skira sik til go
da firagdh som naturlika giffwir
aff sik godha lukt oc røk som tek
nar firagdh ¶ Til fiortanda / honogh
offrades for thy ey iman gudz offir
thy at hedhnir mæn varo vanir at
offra thz iman afgudha offir / oc sina

oc for thy at war hæra teknar mz thy
at enghin ma offra gudhi thæt offr
swa længhe han fylghir ssom løtz siin
lusta. Syra ælla draghi/ ho war for
thy forbudhe innan gudz offr thy
at tiæskons thing teknar orent hiær
ta/ oc awndz siwkdom som enghin maa
than haffua thr gudhi skal offra oc
sin oc for thy/ at hedhnir mæn wa
ro vanir at offra tiæskons thingh
sino affgudhom

Nw ær æpthir at spyria æn fiol
skal magho finnas hwi war
hæra bødh tiæskons hælghu doma i
gambla laghom/ oc tiæskons gudhe
lika dyrk oc proffuas forst at in
nan them gamblo laghome va
ro magh tiæskons thing oskælika
budhin. Sanctus paulus i actibus apostolorum
han sighir at mædhan war hæra hær ær
waldoghir iffwir hymil oc iordh/
tha tøff han enga ludh wedh ath
boa innan hans byghdom mønstrom oc
templum/ tha maa finnas at thr war
wtan all skæl at gudhi skulde na
kot hus wpbyggias til hedhir oc
dyrk. The gamblo laghin skuldo
ey omskiptas/ for æn war hæra ihe
war fødhir. Swa mer gudz lagh.
skulu økia oc styrkia gudz hedhir
oc ingalundh skulu minska/ Nw ær
mere gudz hedhir/ at mangh altu
ra gøras æn færri/ tha maa sy
nas at ey war skælika forbudhit
at gøra flere altara/ i the hælghu
lande som war hæra skulde innan
boa. Gudh ær en oc ey flere gu
dha/ hwi skulde tha wara hæra
mønstir oc hus haffua flere
vappn oc hota som tabernaculum
oc som sanctuarium/ oc sanctum atrium oc som

sancta oc sancta sanctorum. Swa mer forste
gudh giffua kraft oc myght iffu
wordelike synis hwar daglika oc
teknas østan/ tha skulde oc wara
hæra hws wara swa skipat at thr
witta østir oc ey vestir. War hæra
forbødh innan exodo at gøra nakot
belæte ælla liknilse/ tha ma synas
at innan bland annara hælgha do
ma i gudz mønstre skulu engalund
skriffwas ælla skæras cherubin
oc propiciatorium/ oc candelabrum.
War hæra bødh i exodo at hans al
tare skulde gøras aff iordh oc sua
laaght at ey tørffte ganga vp til tess
mz trappom/ mz hwat skal bødh han
tha sidhan at gøra altara aff ste
num tre cerflagum oc gyltum swa
hoght/ at omøgheliet war at fara vp
til altaret vtan mz trappom swa som
sidhan skriffuas innan exodo Innan
gudz gæruingom oc budhskapum skulde
enkte vara iffmirnatis Nw ær eet
thæt iffrit i eno huse til hwars wa
ro swa manghskons tæk iffwir eno
wars hæra husi/ swa som fyreful oc
haardukar oc røød litat vadhir
skin/ oc annor skin litat mz iacint
to. The vieler som giffwas nakro
vtan the tekna hiærtans oc siæle
nar vieler oc hælaghet/ til hwars
skulde tha skælalos kar vighias
som enkte skal haffde ælla hælagh
het dom innan. Swa som dauidh
sighir innan psaltarenom Iak skal
loffwa gudh innan alla thima. oc
ewinnelighin skal hans loff wara
innan mino mwne/ høghtidhir æru
til gudz loff skipadha. hwi bødh war
hæra tha iudhom sarlika høghtidhis
tima. Hær amot ær at war hæra

sagdhe til moysen tha han
skulde latha fulkompna gudz
hws | gør æptir thy som tik
var thet aff gudz vaghna
vp a barghenom | thz ær at sig
ia · æpthr ty som gudh siælff
wr wisadhe honom hemelika
andelik hymerikis thing so
thz huss it skulde tekna · thy
han lat gøra iman iorderike
¶ Til questionem swaras at all
the gudelik dyrk som tha var
iman gudz huse | oc swa nu ær
mz cristno mano · thz ær thr til
aldra mast skipat oc sat at mæ
skulu swa myklo meer vyrdha
oc hedhra sin skapara at the se
a hans dyrk oc æro ¶ Nw ær
marzsins hughr swa skipadhr at
han ælskar myna almænelikt
thing | oc the som enghi skal nat
haffwa aff enghom androm almæ
nelikom thingom · oc the thing so
nakra særlica somda bonadh
haffua thm vidra marzins hu
ghr | oc ælskar thm meer oc vyr
dhr · oc for thy latu hra mæ som
hedhr skulu haffua aff androm mæ
ne mano gøra sik storre hus oc
fæghre oc dyrare kladhe ¶ Oc
wisa sino swenom særlika tokt
oc hoffindzsko | ætler wyrdhu mæ
thm litlo mere æn andre men
oc for thy wilde oc var hra haff
wa særlikt hws olikt annara ma
na husom oc særlikt kar oc bonad
i sino huse oc særlika thianisto
mæn | oc særlika tima thr til at mæ
skuldo swa myklo hædhr vermas
til gudz hedhr oc ælsta hans vdugn

gudz offr swa war oc nu hans dyr
kan iman hans huse | at han wær
nade van hra ilum vpom mast
¶ Til fiærdha genburdha skal swaras
at thr bor gudz hws kallas badhe for
thy at gudh dyrkas iman thy swa
oc for thy at mæ skulu thr gudh dyrka
oc hedhra ¶ Oc for thy at gudz hus
hetr aff thm thinge som hedhra oc
dyrka oc thr dyrkas oc hedhras thæ
ær thz hws mano tarfflikt | som likam
likt ær | thet hwaro at gudh siælffwm
tarff thz ey widh for sina skuld vtan
for marzsins skuld | oc som mz likam
likom thingom ma styras til andelik 287
thing | oc ey ællar oc war tarfflikt
hws tarfflikt mano · for the skal
først for thy at folket skulde swa
myklo mere hedhr oc wyrdningh haff
wa til wars hra dyrkan at the ko
mo flere saman | oc aff flerom skudhom
oc wekis there hughr thr aff til
mere gudz hedhr æn the sato hema
¶ Annor skal varo tesse at mænen
matte thr iman vndirstanda nakot
aff wars hra gudhdom | oc aff thm epi
mandom som thr teknadis mz sidom
oc godhgerningom oc thianist som
thr giordos · for thy sagdhe salo
mon vise swa | tha han haffdhe
fulkompnat wars hra mønster oc
tiilade swa i sino ordhom til wars
hra | ænvædhan himelin oc the himb
la som om kringh gunga alla
himblana | the githa tik ey inne
lukt | oc takit widh tik allom hu
ru myklo hældhr ær thetta hws
tik offlitit | vtan thr til at thin o
ghon oc thin oron varo open aat
hughnade yffuer thetta hus dagh

oc nath oc matte swa mæ kænnas vid
at gudh war madelikir siælffuom / Oc
vdhare ær hans gudhdombir æn
alla wærldena vinni Tridhia skal
æru tæsse at swa myklo meer som
madere ærffuodade oc modhe sik
til gudz hws for gudz skuld / thy hæl
dhir hørdhe gudh til at høra ~~hans~~
hans bøner / oc giffwa hono nadhir
at thir maa oc mærkia man salo
mons visa ordh som nw var for sakt
Til annor skal swaras at the gamb
lo laghin siælff · skuldo aldrigh om
skiptas for æn gudz son ihesus xpistus
foddis oc pynadis / tha waro mang
omskipte for giordh om folket
siælfft / thy at wars hwa folk / war
for waghfarande man odhemar
kom / oc sidhan the komo til thana
an landh som nu hetir iorsala
land / tha haffdo the langhe ma
gha stridhe oc myklo oro for si
nom owenom Oc for thy hørde thim
ey til at haffua stadhfæst gudz
hws for æn the komo siælffue til
stadhana oc the wordo valdug
iffuir landhit oc wart aldrigh
thir for æn mædh j dauid konunge
daghum oc salomons wise hans sona
Oc giffwir rabby moyses thir iff
wir thry skæl hwi var hwa vil
de ey at hans folk haffde nakot
gudz hws man nakrom særlikom
stadh for æn j salomons visa da
ghum / vtan haffde tæltons gudz
hws som the matto flytia mz
sik hwart the foro Forst thy ·
at hedhnir mæn skuldo ey oskhna
thir sinom affgudhom til dyrkan An
nor skæl at hedhnir mæn skuldo

ey brytha thir modhir Tridhia
skal at the skuldo ey siælffuir
dela man · hulka slæktins skip
te wars hwa hws skulde byg
ias oc stridha thir om / oc dræ
pas thy at thir war mæste he
dhir oc androm slæktom / mykin mo
dha oc ærffuode at fara lang
re wægh til gudz hws Oc for
thy vilde var hwa ey at the byg
do hono hws man nakrom sær
likom stadh / for æn the varo vel
dughir iffuir al landhe om krig
oc for æn the haffdo swa valdu
ghan konung / om sik at han mat
te sæfwia thera delo æn the vil
do ey semia iffuir stadhe Thir
var oc eet fughirt oc mærkelikt
tekn at gudz folk skulde forsth
haffua ostadelikt gudz hus oc si
dhan stadelikt / thy at forstu tek
nar the hælgha kirkio man ior
derike oc hælgha mana skipilse
j thænna heme som al ær ostade
likt oc omskiptelikt An thir stadh
fæsta gudz hws teknar the hæl
gha kirkio man hymerike oc
hælgra ængla oc mana skipilse
mz stadhin som aldra stadelikast
ær oc æwinnelikt / oc man mæsto
fridhi Oc thæn fridhir teknadis
fughen mz thy · at enghin hør
de hamar slagh ælla ora bang
mædhan salomon læt vp gøra
vars hwa monstir / thy at man
himerikis kirkio ær enghin
oro ælla bangh · vtan æwinnelik
fridh oc ro / Nu tha thir føre
til gudz hws som the fordho mz
sik til thæs thir salomon wise gior

oc ānat · tekna iudha kirkio syna
goghu som wars hēra folk skulde
thiæna gudhi ī man / til thæs the
than wisaste konunger / oc konunger
aff hymerike ihc xpc giordhe vp
oc styrkte the hælgha kirkio / krist
na mæna som aldrigh skal mote
fulla firi domx dagh · ælla omskup
tas oc teknar fagherlika salomons
mønster / the hælgha kristna mæna
kirkio · oc thz førra gudz hus syna
goghā før thy at iudar giordho før
ra ensamir thz husit oc tiænadho
oc tha ensamir gudhi / Nu salomons
mønster oc giordho oc andre mæn
aff iudhō swa som konunger aff ty
ro han lat huggha oc telia al fan
gin aff dyrō træm til gæringena
Swa ær oc the hælgha kirkio vp
giordh / ey at eno aff hælghō aplis
oc andrō hælghō mānō / vtan oc
aff andrū marghō vtaliko hælgō
martyrib9 oc confessorib9 oc iom
fru som kōmo aff the gumblo hedh
none / Til tridhia genburda skal
swaras at var hēra wilde før ty haff
na eet werdelict gudz hus / at mā
skuldo thz aff vndirstanda at gudh
siælffwir ær en oc ey flere · oc ænfal
mer før thy at han wilde wisa the
at honō totte litit vara om sikat
lika dyrk / før thy wilde han ey
haffwa marghō stadhō kirkons
dyrt / Nu til gudelika kænedō
wilde hā haffua flere stadha i lan
domē som hans folk skulde optare
til kōma / oc før thy waro mangha
syna synagoga ī man thera landō
til kænedō / oc eet mønster til offr
oc ey flere · thy at gudhlikr kæne

dombir ær gudhi tækkir oc tøke
likr aff sik siælffwō / Oc ey swa te
ra likamlict offr / vtā ty at thz
teknade then sighnadh vars hēra
likama som honō ær aldra tæk
kast oc tøkelikast / Oc før thy
at thæta offir som hint teknar
ær swa mykelika tækt gudhi aff
sik siælffwo / oc før thy wil var hēra
mz haffwa mangha kirkior oc
mangha the stadhi som hæra til
gudz offir oc swa til gudelikan
kænedō / Oc var thz eet fagh vrt
tekn oc mærkelikt / at en ær oc
ey flere the hælgha tro ī man al
lom kirkiom / oc swa ær en fag
nadhe oc en stadh alla hælgha
mæna i hymerike / Til fiærdha gē
burdha skal swaras at swa som i
eno mønster teknadis at en ær
gudh / swa teknadis ī man margh
falde mønsther sins om skiptilse oc
ī man thæs marghō lutom thera
marghfalla skipilse / som gudh wa
ro skyldugh at thiæna ī man hās
mønstre oc waro thz til skipadh
oc giordh at værkia manz sins hug
oc styra manghfallelika til gudz he
dhz / Oc war thz siælfft gudz hws
skipat ī man twa løte / en var wæst
oc kalladis stā stora / Annar war
østir oc kalladis stā / Nu vt aff gudz
huse war giort eet forstadu hws oc
haffwa tesse løtir oc skipte sin skal
badhe til gudz dyrk oc swa til tekn
Til gudz dyrk haffua the thæsso
skal hēa som teknar andelika thio
la skipilse oc hymerikis dyrkan
som gudh haffwir thz aff ænglom
oc særlikō mānō · Nu sancta tek

nar tessa likamlika warldh oc skal
dos thæssa thre stadhir, sua oc
sua stor ur enom diwr oc syrisfalle
som hafde fira liti Forste war af
bysso Annar war af pæl, tridhi
war af iatincto Oc fiærdhe war
af cacto bistincto Bissus ær en
krona liuncth som wærir a iordæ
ne oc tekna thz for thy iordina
pæl giordhis af enskons sten al fis
kom som heitis innan hafwino oc
hafstrandh. Jacinctus ær en litir
sten som wadhir hafwir tha thz
ær skært vndir hymblenom Cactus
twælitadhir ær rodhir som eldhir
oc for thy tekna thæsse fiughur
iordh oc watn oc wædhir oc eldh
som os skilia vidh hymbla, oc
ærv mællan war oc thera swa
længe wi ærom i iorderike oc æ
ru tæsse fiughur skalnadhir mal
len war oc thera som boa innan
himerike ur gudhi siælfwom oc
tekna at wi ærom swa wanir ur
turskla widh thæsse fiughur ele
menta at wi kunnom enkte annat
tenkia ællir vndirstanda Annat
fæsta oc wærdugasta rwmit som
wærsin viste oc hæt sancta stor ko
enghin in vtan høgeste præstir
En tima om ærulangh Innan
thz annat rwmit som østir viste
gingo alle præstir hwardaghlika
in ær ey almænnighis folk vtan
thz stodh i forstadhu husa som
matte kalla forstuffwo ælla for
borgh thy at wisir mæn i iorderi
ke kunno nakot thænkia thz
andelikt ær innan bland them
thingum som synas innan firi ...

clementis ær en almænnighis folk ka
enkte annat tenkia æn thz som
the see vtan oc likamlikt ær ur
thænna thingom tekinadhis oc alle
gamblo laghum the haffdo mang
skons offir oc mangha præste swa
som thz offra rwmit i gudz huse
Æn the nyo laghum som ihesus cristus
gaff the hælgo kirkio the haff
wa eet offir som all thn tekna
do, thz ær thæn signadhe likame
wars herra oc ur thæsta gik han en
samn in til sighnada fadhur sidan
han offrade sik siælffan honom for
wara skuldh oc tolde ensamn dødh
oc dødh for vara skuld Oc æn in
nan dagh thwar som hans signade
likame offras innan messo, tha
sighnas the ordh som thz til høra
a hans wæghna oc ey, aff thys
wæghna som messona sigher Thz
tekinadhis oc æn framer ur at in
nan tæssa hems kirkio æru mange
præstir som kristnom mannom hiælpa
til hymerikis oc bidhia for syndo
gho mannom oc løsa them aff syndom
Æn enghin ær thæn præstir som os
løsir in til hymerikis vtan en
han ær ihesus cristus gudz son aff
hymerike som en tima gik in til
fadhur som for var sact ælla en
tinna skal os inledha for hans
øgho thz wardhir tha domadagher
kombir Thz fiughur litit skinl
oc skrafald, tekinar the fiughur
som wi skulom haffua oc thola for
æn wi komom til wars herra oc til hy
merike Bissus som haffwir hwi
tan lit tekinar renan liffnadh oc
hælagha Pæl som ær hwast atto

la oc mz kraft oc ærnodhe / teknar
alskons ærffuode oc modho som go
dhe mæ thola oc bæra for gudz skul
Thuæltnadhir coctus som ær vodhir
lithir / teknar twæskons brinnande æl
skoghe som hwar man ær skyldugher
haffua badhe til gudh oc swa oc til
sin næsta Iacinctus som haffuer hy
mils lit / tha wædhir ær skært / tek
nar the astwndan oc thæn hugh wi
haffuom til himerikis / Oc var mer
kelikir skælnadhir om thera offr thy
at folkit oc almoghe vndirstodo eik
te meer hwat thera offir teknade
vtan swa mykit som the sagho mz si
nom oghom / oc for thy var thz quarne
lika skipat at almænigt folk offra
do sith offir vtan monstir innan forsta
du huse Oc prestir som vndirstodho
hwat tæskons offir teknade / the to
ko thz widh / thy at the offrado thz
gudhi sialffuom / ostre monstirsins
rwme oc ensamin hoxste prestir / han
gik innan venster oc værdugasta
rwmit mz gudz offre / thy at engin
sia fulkomplika hwat hinna gamb
la laghana offir teknade for æn
ihesus xpc gudz son tolde dodhin / oc
wisade en tima all thera tekn oc
lyste / oc lyktade thim Til exempla
hedhnir man dyrkado solina for gud
oc for thy lutadho the ostir som so
lin rinnir vp Nu vilde var herra
at hans folk haffde engin tolika sidhi
som hedhnir haffdo / thy at thz aff
matte dærla wardha affgudha / oc
sylia flero hedhna mana sidho Oc
for thy wilde war herra at hans folk
lutadhe hædhir væstir æn ostir so

hedhnir man Thz war oc eet fughirt
tekn / thy at alla hælghir man hopa
do til væsthra dodh / som thæn skul
de frælsa / oc alla væroldhena oc ne
nadho thz til gudh mz offir oc knæfal
lo Oc for thy bodh war herra at the skul
do væstir ingha som solin satis oc
quældas / tha han gaff sith liff
oc sina sial oc himirikinsins sol
mørkis widh / tha ængla sole ihesu
xpc skylte sith lyus mz dodhenom
æn for thy at wi som ærpum konno
hans pyno oc dodh wi skudom til
thæs at tæsse andelika sol skal os vp
rinna a domadagh oc lysa os æwin
nelika fughnadha dagh For thy ær
os bydhit at wændha gudz altara
ostir / Til siætta swaras at innan ty
værdughare monstirsins rwm
æru thry thing oc hælgha domar
særlika godhir / ærkin oc en spandhir
aff gul / som manna war innan gömt
til amynnilse / oc thæn aron vandhir
som blomstir bar mz gudz iærtek
nom / oc laghboken innan thwem sten
tafflom skriffuadh / thæsse ærkin
hon var sat mællan twa skrifft
som kallados cherubin oc varo
swa flykthade oc seandhe hwar
gen androm Oc iffuir cherubin
oc ærkena laa eet bordh swa som
en stol ætla sæthe oc kallade pro
pitiatorium Thæsse samma skipilse
teknar then hem oc wærld / som
gudz ængla oc andelik creatura
æru mz gudhi / thz offuersta bor
dhit som kallades propiciatorium /
teknadhe andelikan gudz stol oc
æwinnelika som han haffuir iffuir

alla ænglo som teknar mz cherubim
som alle falla hono til fota oc hetta
thu stol propiciatorium Sua tydhir a wart
maal nadh stadhir oc miskundh thy
at twdha maa hwar man wænta sik
nadhe oc miskund æn han kan til næ
na Cherubim æru thwe/ thy at æng
la natura ær ey all een vtan mang
faal aat tali/ the fua sea sik hwar
annan sattelika thy at innan himeri
ke ær aldra bæst samma oc mæste
skiolir/ bordhit haffdhe oc engha
script ælla skrudh/ vtan war alt
slæt oc teknas ther mz at gudhlik
natura ær iffwir alt thz nakor crea
tura ma hugea ælla vndirstanda
skriffwat ælla skoret ælla nakra
lundh skapat/ Cherubim baaro
thetta bordh iffwir sik/ thy at aller
gudz ængla thiæna sino skapara
oc æru vndir hono mz tydhing
oc hedhir. All the hælga kirkio fu
[illegible] hon styris oc skipas æptir thu
sælasta hem oc wærldo som mz gudi
siælffwo ær andelika. Oc æru thy
dyrasto thing som wærlden haffwir
Oc the wisas os mz ærkinne oc thetre
thænne waro ffyrst ær wit oc snille
annat ær wald oc rættir/ æn tridh
ia ær godhuilia oc miskundh Snille
teknas mz laghbokenne Rættir
oc wald mz vandenne/ miskundh oc
nadhir mz manna. som var nade
lik gudz gaff i myskl̄o wandha oc
nødh isr̄ls sona Innan østir ry
meno som ey war iæmuærdelikt
twro thy mærkelik thing ffyrst
eth altara midhaat innan thy ru
meno. oc gieuart ærchinne som var

innan væstre rwmeno Oc var thæt
altare til thæs at offra gudhi æk
skonis rökilse Annat altare
nō war en dyr lysebrandir allt
aff gulle. som vt gingo aff sinu
stikar til at bæra flere lyus Su
nordan aat altareno war æt bord
som alla ledh skulde a ligghia tolff
brødh siva vigd at thin matte
enghin æta vtan prestir ensamber
Thæsse thre siwara thing androm
trem som waro innan væstra ry
meno Oc tydha the samo thing
som hin tydhe oc æn eppebarlima
re oc lwsare Thz væstra rumit
tydhir the hælga kirkio innan wæ
derike som styris æptir thera
kirkio skipilse som mz gudhi ær
innan hymerike. oc æru os hæn
nar sidhir lwsare æn hinnir/ lyu
sastadhin aff gulle/ tydhir oppen
barlika snille oc visdom. som sik
wadhir var innan taffl̄one lǫnlica
æn atto manz lyus giordhiz lyu
so logha/ Altarin tydhir presta
valdh/ oc kirkiona formanna. bor
dhit tydhir andelika fodho oc gudz
nadhe som hælge mæn gudi vig
dhir skulu æta oc nyta oc ey synda
ghir mæn. Nota alla tydhingh ma
ghō wi sighia at taffl̄or oc lagh
bok gömdis thz til at folkit skul
de ey glöma laghin Aaron van
dhir gömdhis fore thy/ at isr̄ls sy
ner skuldo nyngas oc widhkæn
nas at gudh siælffwir haffdhe
walt hem flækt til presta oc [illegible]
manna/ oc aaron slækt særlika
til biskopa Manna gömdos fore

thy at jfirs synir skulde andelika
mynnas hwar æptir annan | hwru
gudh siælffuir fordhe thera for fadh
ra men a dødhmarko | viij. xl aar
Innan andro rummeno var lyusestol
pe til søndh | thy at hwart lyus ær
siu mykko fughra at thz ær lyusa
re oc sigher iosephus at lyusastolpa
nir lydha siu planetas som alla
varldina lyusa ¶ Altaren war for
thy thz som aldzrongs røkilse offras
iffuir | thy at allar gerninge brænnelut
aff thy fir oc them fuglom | dyurom
som drepas. oc offradus innan
forstawo husom ¶ Innan forsta
wo husom war thæn altare. som fol
kit matte til ganga | oc pstir offra
do gudhi thera offir for thera oghom
All tesse thing som nu waro vptaldh
oc thydh the tekna os sialffuan ihū
xpm gudz son | ihc xpc gudz han ær ppi
ciatorium som tydhir sæt oc miskundh |
thy at han ær sæt oc miskund for wa
ra syndir | som sigher scus iohannes
Cherubim bera ppiciatorium | thy at
alle ænglar thiena ihū xpo. oc vn
dir hans budhskap ihū xpi likame | 293
han teknas mz arkene som var giord
aff sethim træ som aldrigh ruttnar
thy at ihū xpi likame han var takin
aff thy renasta blodhe vara frughu
iomfru mario som aldrigh rotnade
mz nakre syndh. oc ey hældir likam
lica til moldh ¶ Swa som hælgom
mannom tykkir likt sanno, tesse ar
kin war gylt | thy at thæn likame
som ihc xpc tok aff iomfru mario ær
telskare sidhan æn for | oc war andeli
ca skrinade mz gudelike snille oc
ælskogh ¶ Ihūs xpus gudz son tek

553

nadis mz them gulskrinenom som manna
war i arkene. thy at han haffde
innan sik manna | thz ær at sighia
gudhlikan spisna ¶ Oc aarons
vandh thz ær at sighia alt thz vald
som pstir oc kirkiona forman haff
wa thy at han ær pstir andelica
som dauidh sigher i psaltarenom.
¶ Thz waro oc laghtafflor thær til
at tekna. at thæn samme gudz son
gaff forst the gamla laghin mz
moyse oc sidhan laghin nya | oc al the
nyo laghin mz sik sialffuo ¶ Ihūs
xpus han var oc thæn lyusestol
pin som sigher innan lastum. ¶ Jak
ær varldena lyus | siu lyusa
stiælka vt aff ganghne. æru siu
thæs hælghanda gaffuor som ysay
as sigher aff oc the skulu tydas
æn gudh wil ¶ Ihc xpc han tek
nas oc mz thy bordeno. thy ath
hans signade likame ær alla
kristna manna fødha andelik sua
som han sigher i iohanne ¶ Jak ær liff
wandis brødh. Tolff brødh | iffuir
tesso brødhe | æru xij apostlar kæ
nedombir. thæt altara som ænat
heter timiamatis | oc ænat holo
caustorum teknar oc varn hærra ihū
xpm | thy at iffuir hans dygdher
thz ær at sighia | honom oc mz hans
nadum offrom vi badhe alla vara
dygdha gærninga | oc sua bønir oc
astundan til hymerikis swa som scriff
uar scus paulus til hebreas ¶ Til
swnda ty bødh war hærra forst thz
som han gaff laghin | at altare
skulde byghias aff iordhine ælle
aff stenom vhælgdum | badhe for thy
at hedhnir waro vanir at gøra

554

143

sidhom

dyra altara / oc kladha vtz dyrom
tinghom oc skriffwada oc skorna oc
trodho at nokor gudhelika helgu
doma varo thera tekons fiughrind
Oc for thy vilde vara herra ey at thas
folk giordhe siimuleedh / vtan styr
de them thera allo bort aff hedhna
manna sidhom / swa oc for thy at al
tare skulde tekna ihesum christum mandom
som han tok aff adams kyni som
skapat war aff iordhinne / Ihesus
christus han ær oc sten som daniel
sighir / at stenen han skurin ær aff
bierghe vtan mans hando oc vart
sidhan thæt mæsta bergh · thy at
hans licame var takin aff skære
iomfru vtan naturlika mans kunst
Til thæna altara vilde ey var
herra / at ware trappur ælla vpgan
gar · vtan altare skulde vara alla
iamhøght / thy at thæt tekne gudz
son han ær iamfredhin oc iam
naloughe som hans fadher fadhe fu
dhe aff sinom gudhdom / Sidhan
laghen varo giffuin oc folkit
haffde vidh takit varo kæne 94
dom oc thro / tha vilde han oc
bødh at gøra thu altara annan
timianatis allan aff gulle / oc
annan holocaustos aff ere / Thu
nan exodo giffuas oc thar
en skal i textu / hui var han for
bødh at ganga vtz trappom til
gudz altara · at engin skulde
sea prestins blygd thz ær at
sighia hans hemelica lymi ty
at ey haffdo mæn nærsto klæde
en man than thima / Oc waro
hedhnir mæn swa affgudha vord
nir at the dyrkado oc naturlika

mans limi / oc tha the giordho hans
offer for hans altara · tha haffde
dieffwlin skapt them til swa skilan
sidh at thera prestir tedho sik bara
widh altaren / oc thz til at vars herra
folk skulde haffua skygh oc ledho
widh swa skilan sidh / tha wilde herra
giffwa tekons skæl · hui the skul
do ey haffua høghre trappor til sin
altara at the skuldo ey tea sik bara
som hedhnir man giordho / tha mat
to the haffua løsar trappor oc ligia
for altara thera man offers tima · Oc si
dhan tiska fira mærdhsa altare var
swa høght / Til attonda thz sama
gudz hws som moyses giordhe / oc vara
herra dictadhe for honom · thz var rest
aff vpreste sudhi / oc all sudhe oc
waggiana kladda innan vtz fiurom
litadhom kladha bonade / først hiir
war aff twinadho bysso · annar aff
iacincto / tridhi aff pæl / Oc fiærdhe aff
tucelitado cocco · huset var offwan
takit vtz [illegible] tæcko oc var aff
skinom litadom / vtz iacincto · oc si
dan ut som huset lazarum / Oc annat
var vtz rødlitadom vædhuskinom
oc varo tæsse tu tiaoldh swa vidh
som huset war offwan / Tridhia vel
det war aff hardhum / swa wit som
gik om alt huset owan om kringh
oc huar væggina vin kring nidh
til iordena / Thæne bonadh var ey
at eno thz fore / at kirkia huset
oc til fæsthrind · vtan tha var oc
thz til at tekna os / oc tyda himeri
kis skipilse oc helghra mana dygh
dhe vtz tekons bonadh a husens
oc tialdom som swa mangh litudh va
ro tekna os ymblar / So synas

os sivm

os sumir blar oc sume bringade
oc some lywsir | thz ma oc tekna
hælgra mana dygde thæssa ludh
som en glosa sigher | hær iffwir at
twinat byssus teknar kötz sins
renliffwe som engin gittir wel gört
ælla haldit utan thz see thwingat
oc pinat ¶ Annan iacincto teknas
aftwndan oc hælgra mana til himc
rikis ¶ Iunna pæth tha tha teknas
the nödh oc wro som manen haffwa
aff kötino oc likamanom | mz cocco
bistincto teknas twæskos ælsko
ge badhe thæn som wi haffwom
til gudh | oc swa til war iæmkristne
¶ Mz twæltækino teknas kirkiona
formæn oc kænnefædher | thy at the 595
skuldo haffua oc halda hælghu hy
meriku liffnadh som teknas mz
skinom | oc twældom | litadho mz ia
cincto som haffwa himbla lit | the
skulu oc wara til redho at giffua
sith blodh oc thola dödh fore gudz
skuld oc teknas thz mz rödlitudo
wadhra skinom ¶ The skulu oc haf
ua hardan liffnadh widh sin licama
oc tekna thz mz haartæklo ¶ Til in
onda swaras at war hærra böd vig
ia sit hus oc al the kar som prester
skulde haffua til gudz dyrkan | bade
fore thy at folkit skulde swa myk
lo mera wirdha oc ætta gudz hus
oc halda gudz hus wærdughare | oc
swa fore thy at thera wiler skuldo
tekna andelika wile oc hælaghare
dom alla thera mana som gudhi
thiæna som æru gudz andelik kir
kio oc mönstir ¶ Til tiodha swaras
at man thin gamblo laghom waro fle

re höghtidher æn hwardaghlik badhe
om qwæld oc morghon æpter thy som
nw haldher kirkian hwardaghlika
tidhæhalt | oc andra so hwar man
sino tima ¶ Fyrsta höghtidh aff thim
syu war siunda dagher höghtidh en
tima i hwario syu nattom ælla
wiku til aminnilse at gudh skapade
wærldena man sex daghom ¶ Annor
thera höghtidh war at hwarghin ny
en tima i manadenom til aminnilse
at thæn same gudh styrir alla til
dena | iamnar alla hymblana
gangh fra enom manade oc til an
nars. oc swa ær medhan wærlden
standher som hona skapade i siex
dagha ¶ Oc hördho thæssa twa
höghtidher allom manom til mz rætto
fyri waro hærra byrdh oc pino | thy
at twæssa thwa gudz nadher oc wel
gærningar æru almænneligare al
lom manom oc alle wærldenne ¶ Tha
wilde war hærra ey at hans folk haff
de höghtidh oc halagt | tha manen
ware fulder thy swa höldho hedh
nir man som trodho a manan oc
andra planeta | At himiltungil wa
ro gudhar oc haffdo nakra gudelik
kan kraft aff sik siælffwom | wa hær
dir wilde war hærra skilia sins folks
sidhwænio fraa hedhna mana
sidhom | man atte thinges so opta
ær sakt ¶ Annor firim fyrsta oc
höghtidher waro thim budhin til
aminnilse thera gudz nadha oc
wælgærninga | som war hærra haffde
serlika gört i siris sonom oc thera
slæct oc forældra ¶ Fyrsta höghtid
aff thim firim war thera paska

högtidh til amynnilse / at var herra fræl
sade them aff egypto vm pascha
nat / Annor war pentecostes til
amynnilse at var herra gaff thym
sin lagh oc gudhlika ræt oc tro
om thæn tima / andra thera hög
tidher som æn æru æpter varo al
la man synnda manadens som
in kalendis septembris / som næstu war
aller helaghir haldin aff them
Oc war the försto högtidhen aff
thym trem horna högtidh oc lud
ra · thy at tha skuldo the loffua
gudh mz hornblæst oc ludhra / til
amynnilse at gudh skælffuir frælsa
de ysaac abrahams son aff dödh
mz enom vædhra som hængdhe
vm hornom man tærne buskan · tha
hans fadher wilde offra han gudi
skælffuom Oc varo annor israel
hin war hire wilde at thæsse
försto högtidh skulde halda mz
horna blæst oc ludhra / thy at
tæsse war swa som ælende til
andra tuæghia / som æpter them
kommo oc lyste för folkenom / at
tiondu daghen skulde komma an
nor högtidh · oc hetir thy annor
högtidh som næst kom / æpte tæssa
thz ær at attionda daghenom skær
la daghir oc myskunna amynnil
se at gudh giordhe nadhir vid
thym oc skuldhe the / sidhan the
haffdo varit afgudha · oc dyr
kat en gulkalff för gudh / tri
dhi högtidh aff thyma tre synn
da manadins högtidhom / kal
ladis cenophagie / thz ær ath
sighia / tielda högtide / oc them

296

hysa som man magho föra mz
sik om landin swa som fædherno
dher til amynnilse at var herra lo
de thym i fyrtighi aar yffuir ö
demarkom innan tieldhom / oc bo
dastadhom Oc var oc tæsse högh
tiden om siu dagha Attondha
dagh tæsse högtidh · tha sanka
do mæn saman peningha oc gaf
mar til gudz dyrkan oc godhgær
ningha skulu til varo herra hws oc
haffde thænna attonda daghenom the
ra æptarsta högtidhenna særlikt
nampn / oc kalladis cetus oc collec
ta thz ær at sighia samna ohr
oc samkot / Innan tæsse tridhi
högtidh som kalladis cenophegia
tha skuldo the haffua gudi til dyrk
firue oc vernasta træ / thz ær ce
drus oc tiörgranstrat oc mangh
grenstrat thræ / thz ær pors som myk
lo högre vaxir man nersala la
de / æn i hallande · thy at thæsse
tuæskons træ rysta wæl / oc palm
quista oc pila · thy at tæskons
waro hwariom manne til redho
man nersala landhe oc mykst kos
tadho fatika mæn / oc halda lango
sin krapt oc dyghdh oc skuldo tæs
se thing tekna the amynnilse at
war herra ledhe thym yffuir ödhe
markir som enghin godh frukt
varte / oc enkte faghir træ ælla
wæl rykade Tæssi thing oc thys
tidhir haffua oc faghir tekn · ty at
mz hwardaghe offre / som offradis
eet lamb badhe om morghanen
oc vm quældin / teknadis at thz
sighnadha lamb ihesus xpistus gudz

son offras hwardaghlika ī man krist
na mana masso / oc skal vara aw
delikt offir til doma dax Oc fyrra ty
kalladis thz offr awincluet offir 297
som teknade vars hra lekama
awinclikt offir / Thz siwnda dax
offr som kalladis hwito daghr
oc ro / teknadis the ro oc hwila
oc hoghtidh som wi skulo awer
delika haffua mz gudi. Thrædhie
omente tima som var thwan tima
manen tredhis fyrst Oc lyste nat
tena. teknade tharn tima som
ihūs xpus predikade ī man iorderi
ke / oc lyste werldena fyrst mz nat
te ro Thz pingisdaghta hogti
dhene som kallas pentecosten ffe
tiondha daghen æptir thy som la
ghin varo giffin. teknade tharn
tima oc the hoghtidh som thn hel
ge ande var giffin æptir vars hra
upfardh Oc visadho thm helgu
apostulis rettan kænedom / oc gude
lican ræt æptir gudz bodh / thædh
ludhra blæst / oc hærra teknadhus
predikan apostulom / oc kirkiona
formana kænedombir. Thz siette
hoghtidh teknas dopilse oc skripto
maal cristna mana / Thz tionda oc
bodastuda hoghtidh teknadis at ī
vaar alle vare glædhi oc hoghtidh
skulom wi amynnas at var glædhi
ī man iorderike ær all ostadhughlik
oc fforgangeliz / Thz seyunda hoghtidh
teknas cristna mana dopilse / oc
kristinbombir / Thz tionda hoghtid
oc bodastuda teknadis at alle the
thz gudhi thiena æru vægfaran
de / ī man iorderike / oc stunghta
fram aat dyghda vægh. aff ene

dyghdh oc til annara / Thz sampna
de hoghtidh oc samskutt teknadis
alla hælghra mana samfiadhe ī
nan hymerike til gudz loff oc æ
ro / thy at thz gora helghe mar loff
gudi hwar aff thm dyghdho som
han haffir hono giffuit Oc varo
thæssu træ hoghtidhe samfæstæ
hwar æptir andra thy at the krist
ne man som vilia mz fullkōpne
tryst / koma til helghra mana sa
fwndh ī man hymerike the skulu
idkelika vtan ypphaldo fara fram
aat dyghda vægh alla tima til the
fua sea gudz ōshon swa som dam
dhe sighe ī man psaltarenō / the sku
lu gangha aff ene dyghdh til andra
dyghd. Oc swa skal gudh iffir alla
gudha synas them oc theas

Aptir thæssa questiones ær æpt
at spyria æn nidha skriptir oc
sacrament haffdo nakor skal oc sy
nis at ey / oc proffwas fyrst swa
The tingh oc skriptir som hore
til gudz dyrkan / skuldo alz ingte
vara olik widh hedhna mana si
dhi oc affgudha swa som opta ær
sakt oc skriffuas serlika Deutero
nomio thæssa ludh / ey skalt thu sa
mulundh gora thmo gudh thohen
fulaz gierningha som the giordho
sino gudhom / so bodho ī man thy
helgo lande fore roke. Ilu heff
do hedhnir mā thz til sidh fore si
no afgudho at skæra sina kune
til blodh Oc fore thy forbodh oc
var hra ī man deuteronomio at 298
skæra sith kot ella rika sit har
fore afgudho / tha ma synas at ey
wara skerlika brukat gudz folke

at idhna skyrda skirsl ¶ The thing
som hora til gudz dyrka the sku
lu wara sidurlik ¶ Thw ær thz
enghin sidh at æti bradeltu
sin mat / swa som osiralik dyur
som ætæ oc rifswa man sik sina
fodho / tha ma synas at ey war
dærlika budhit aff gudz vaghna
at has folk skulde bradeltu æ
ta pasca lamb ¶ Thera gimbla
laghana sacrament / waro thz til
skipat / at tekna brighna mana
sacramenta / swa som pasca lamb
tekuade wars hærra hanna / so vig
tis man meressone tha skulde
oc nakor annor sacramentu j the
gimblo laghome / tekna annor
war sacramentu swa som farmal
sir Oc thæn oc annor tholik / skirs
lir hora til at gomnas for vren
thing ¶ Thu ær enkte thing oret
fyri sinom / thz han skapade / vtan
swa sighir sancte paulus til tymothe
u / allstons gudz creatura ær god
oc enkte bort kastande / thz som ma
tekir mz tacko / tha ma synas at
osiralika var budhit at mæ skul
du skæras aff thy / æn man kom
nar dodhum manne oc andro tolko
thingom ¶ Thuman ecclesiastico skriff
was at enkte vardhe rent aff oreno
¶ Nu war swa skriffuat at than pres
tir som offrade rodha quighu
kalff / han skulde sialffur vara o
ren for hæna skuld / thy at var ofret
offur oc swa then som brænde
¶ Rona bort bar oc vare alle o
skirir ast til quælls / tha synes
at ey war tha skælikt / at takir
afsta nattre nakor man mista

renfa ællar skira ¶ Synder æru oc
ey swa likamlika at nakor thing
maghe bara aff sinom oc man an
nan / vtan thz ensamen som synde
na giordhe Oc ey maa nakot oret
thing skira annan ælla rent gi
ra / tha ma synas at ey var skæ
lika budhit at prestin skulde vp
taka ifirs som syndur / offuir en
buk. oc syndha han sidhan for syn
dugho / at borin thera synder
bort man ødemark oc annan
buk brænna / mz enum bøsfue oc
fik wara oskirir / som them bort
ledo ællar brændo sua at the
skuldo thwa sin klæde bort ok ba
de ¶ Thz som en thiuna ær vel
skirt / thz turff ey mere skiras
hwi bodh tha war hær / at sidhan
nakor man var skir aff malaty
skulde han skira sik mz offe ¶ Alt
delik orenlik thing forna engla
ledh skiras mz likamlike skirsl
for hwi bodh tha war hær at m
nan gudz huse skulde gøras oc
lagho kar mz stolpa oc thz man
skulde præstir twa badhe hænder
oc føter / huilke thiuna the skuldo
ghinga man gudz hus oc at al
le leuite skuldo skrinka sik mz
wighdo vatne / oc taka alzkona
haar aff sino likama ¶ Thz tingh
som annat skal skira / thz skal
wara wardughare æn thz som
skiras skal / for hwi bodh tha wa
hær at prestir som wardugha
re æro / æn nakot fæ ællest ikka
likt thing skulde vighias / oc
skiras mz likamlikom skirslom oc
offre / swa som sighias man ko

niga bok | Man sa see hwat vtim
ær gudh sialffuir ha ser hiærtat |
ffor hwi bodh tha var hanum at hans
præstir skulde haffua særlik klæde
oc særlica skipilse innan sino æmbite
siva som sigx innan leuitico | Iak ær
sialffuir gudh som idhir skirir | Swa
ma enkte oskælika vardha aff gu
dhi æller byudas | tha ær thz alt
skælika budhit midhan som the idna
dho oc plæghado innan sinom skirslom

Til questione skal swaras thussa lund
at aller the skirslir oc vighir som
israels synir haffua j thæm gamblo la
ghomæ the varo til skipadhir oc bud
nar aff gudz wisdhma. at hans folk
skuldo siva mykle bætir skipas oc
styras til gudz dyrkan | Nu waro
aller israels synir almænelika skipa
dhir til gudz dyrk | ænn somir aff the
til værdugshare gudz dyrkan oc for
thy waro sumar almænelika skirs
lir oc vighir som til hordhe allo folke
no | Oc suma særlika som hordhe til
særlika prestom oc hemelikom gudz
thiænisto mannom | oc varo tuskons
skirslir særlika | oc tuskons almæne
lika æptir thy som mannum skuldho
forst styras til gudz dyrkan oc skil
lias widh hedhna mannum mz oppen
barlikom marke oc tekn | Oc thær
næst skuldo the wetha mz huilkom
lifnadhom oc sidhom the skuldu dyrka
sin sannan gudh | oc thær næst skuldo
the vita at halda sik aff allo thy
som them matte hindra aff gudz

dyrkan | oc skira sik æptir aff tues
kons hindhir æn the fiollo stu
dom innan for nakra skuld | for
forsta skuld var en almænnelik
skirsl allo folkens skipat oc bu
dhit | som them skilde fra hedh
nom mannom mz oppenbarlikt mark
siva at for vtan thz mark matte
enghin ganga til gudz dyrkan
æller hetu vars herra man som
var skyrdha skirsl | ffor thæn
sama skuld var en særlik skirsl
som hordhe særlika prestom til som
varo thera vighir som skuldho
them widhir annat folk til særli
ka gudz dyrkan | for andra skul
varo budhnar almænelika sidh
wænior allo folke hwru the skul
do dyrka sin gudh som var the
ra paska lamb oc offra gudhi
som the skuldo æta | thær skyrdha
skirsl haffdo takit oc ey andre
siva som sighx j exodo | En prestin
særlika at offra gudhi alzkons
offir oc æta mz brodh | ffor tri
dhi skuld varo allo folke bud
nar almænelika manghskons
skirslir aff orenom thingom | at the
skuldo twa sin kladhe | æller
sin likama | ælla offra præstom 300
tuskons offir æller annorskons
offir som kalladis skirslir aff
syndom | oc særlika præstom. at
thwa hændir oc fotir oc ra
ka alt sins likama haar | Til
forsta skyrdha skirls var tekn

oc mark at the som the skursl to
ko the waro gudz mat oc aff gudz
folke oc ey andrir / oc giordos a
attonda daghi sidhan barnit var
fot badhe for thy at barnit haff
wir ostadught kot oc liff · firi at
tionda dagh oc ware liffs wadhe
en ther tolde for nakon saroka
Oc swa oc for tekn skulu · thy at
attonda daghen teknar thæn oc
wiinchga daghin som koma skal
æpter thessa værldena skipilse
ther al gangher / oc lokar ur sin da
gho oc tha thæn daghen kombir
thui vardher taket aff varo likamo
himinna ther / so incruatis ær in
nan vare naturu · oc alt ostadelikt
likamans luste som mæst wald
hafwir nw inan thin krap mæz
sins som iudh skulde taka skirda
skursl · oc giffuos ther gudz nadher
mz thera skursl / at mænen mat
te sik bætir styra aff kötz sins lus
ta · æn han wilde sælffwir · for thys
se skæl bødh var hin skærdha skursl
thy at hon war gudi til loff oc
mano til hiælp Æn at skuru
nakra iudh sina limi for affgu
dho alla the hiudh som hedh
nir mæz varo vanir / at giora
for thim thz forbødh var hin
Alu hin iudde hedhnir mæn
haffwa the sidhuæno / at skæ
ra sik oc sarghia for afgudho
ther til æru tæsse andsuar / at
diæfflar æru vhyrughis gy
rughir / at gudeli ko hedhir oc

wilia leodha mænen ther til at han giör
~~thim~~ thim thin hedhir som gudh en
samme hörir til / thz ær alzkons offr
oc alla hælst manzins blodh som
skyldast ær siælinne oc samwiddast
Oc thy vilia the ey skudo vetha
andsuar sino mano for æn the
offra sith eghit blodh Til annat
var sukt swarat tha wi talladho
om paska lamb iffiur exodum Til
tridhia swaras at so sacramentu
the halga kirkio haffdo inan the
gamblo laghome gen swarado
sacramentet / oc ey som swa · so varo
dopilse / swarado skyrda skursl in
nan gamblo laghom · thy at swa
som sighir beda the sama dygdh
oc krapt haffde skyrda skursl inan
thæn tima som nu haffwir dopil
se · for vtan thz at himerike dyra
dis ekke swa · thim so nu thænna
Wars hins likame som vigdis
inan messone swarada pask
lamb som teknade vars hins lika
me Thera halgu kirkio sacramen
malo swarado alla the skursl so
nadar haffdo aff vrenom thingom en
thot hwaro at the varo ey ren ful
komen Farnulsir oc olughi haff
do enkte sacramentu sik gen swara
de inan the gamblo lagom / thy at far
nulsir æru ther til skipade at giff
was / at thæn skal vara fulkomme
inan gudz tro · som thz sacramentu
giffs oc wardher fulkomne aff thy
Oc for thy war swa skipat inan
the halgo kirkio först · at engin

skulde swara openbarlika for tro
na for æn han wære fermdir / sidan
skulde hwar madher framgangan til 301
answara · oc byrda sik diærflica
til dødh for the hælgha tro skuldh
Nu giffwes ekke fulkompna nad
man them gamblo laghomen · Oc
for thy haffdo the ekke sacramen
tum som swarado kirkiona skirslo
Oc thogh skipar man til thæs · ath
hwilken man hona tekir wæl til red
dir han ma orædher fara oc mz
fulkomne tröst vndir gudz dom / oc
til sit hymerike oc for thy at the
gamblo laghin giffwo enga tyrkos
nadher thy war ekke sacramentum
giffwit mz them som swarade kir
kionar olugh Hionalagh ær ba
de skipat til at ökia mænniskiona
naturu oc swa til tekn at gudz
son wilde förgha sina gudelika na
turu widh wara naturu · ælla the
hælgha kirkio Thennan gamblo la
ghomen waro hionalagh for forsta
skuld / oc ey andra · thy at ey war
æn tha gudz son födder mz waro
manom · oc for thy loffwades man
them gamblo laghomen / at madher
matte skilias widh sina hustru
Oc scriffwa thet breff iffwir som
kalladis libellus repudii Nu sidan
ihesus christus fæste thz bandh mz ware
naturu at han ær ewerdelica san
dir gudh oc sandir man · tha ma
gho aldrigh thu hion skilias thy
at kristins folks hiona firlagh ær

thera andelika samföghio tekn
gudz sona oc the hælgha kirkio ·
the hælgho kirkio wietu som klar
ka tika swarade the skirsl oc vie
lir som prester haffdo i them gamb
lo lagho Til fiarda swarans at
offir oc skirslir waro ther til skipa
da at gera mænnen lydughan oc
skipadan til gudz dyrk / aff allo
thy han matte hindra aff hanne
Nu waro the twæskons som ma
nne matte miskyppa fra gudz dyr
kan / oct andelikt som ær synde
oc illa skipadher hughir til gudz
oc annat likamlikt / som ær ore
lighet likamans ælla thera tin
ga som man skulde vmgangan mz
for thy forsta hindrir haffdo the
offir som the skiudo sik for syndir
sina so for wantro / ællir mandrap
ællar firentuna spial ey tha sina
at twæskons offir haffde nakon
krafft ælla dygdh / at lösa them
syndir oc forlata swa som nw
haffwa thera hælgha kirkio
sacramenta sina som döpilse oc
skriptamal oc annor tolik / vtan
the tekuado thz ena offir som
alla syndir skuldo lösa ihesum
christum som offradis for os a kor
seno Oc waro alle godhe man
fyri wars herra byrd lottakir
hans thro / oc tekuadho hans
dödh mz sit offir / oc for tæssa
thrydna skulo thu forlatos the
ra syndir / oc ekke aff nakro

the kraft ællr dygdh som them offr
haffde For ænat thingh likama
miskapade fra gudz dyrkan/ som
war likalik orenlighet varo the
skapadhe andra skurflor swa som
twættir oc tæskons Alle magho
wi markia at all tæskons vren
lighet varo antigna mz mano
sialffuo ællr mz them thingom som
honom viro nær/ aff forstæskons ore
lighet war thz forsta nokorskons
folks dodhe/ thy at hwar man
haffuir naturlika styggh vidh do
dhe/ oc dodheren miskapar lika
ma til vrenlighet swa som mad
ka oc fula mudh oc dy Ther nast
malatu sot som salughia marins
kio fiar aff sido blode/ oc for thy
varo the vskirir oc miskapade
til gudz dyrk oc mana samnaru
som nær komo dodho folke oc
iffiur alt malattu folk Quinna
komo oc maugh vren thing
til badhe mz thera naturu mz
the æru mz barne/ oc man ma
nada motu oc swa for synk
do skulo. oc for thy dom an
dos quinnor oskiror/ thintæ
thinna thin kombir nakot
tæskons til Oc for tæskons
vren thing som mane kombir
til antigna man sympne ællr
oc vakande mz vilia/ ælla for
synkdo tha domados oc thæss
kons man vskiri oc miskapade
til gudz dyrkan/ for thy at tæs
kons thing miskapar manz
sins naturu oc gora han ore
na/ For tæskons vren thing.

I thy at han nalkadis androm vre
nom thingom. war oc mannen oskir
oc miskapadher at koma nær hel
ghom domum ællr gudz dyrk badhe
302 for thy at mæn æru ey vanir ath
hanla dyr thing/ tughr æptir v
ren thing vtan the twa sik for
swa oc for thy at mæn vyrda meer
the thing ther the formagha ey
alla tima til koma/ vtan alt men
oc for thy at mæn gato sialdhan
gomt sik swa lenge renferdu
gha at the nalkados ey tæskons
orenom thingom/ oc wordo optu vte
lukte aff gudz dyrk tha komo
the sidhan æptir lagha skirslir
swa som dohmynkare oc mz me
re værdelikhet atir til gudz hws
oc dyrk/ at the matto rædhas oc
ræffsa at the haffdo hafft nakot
samblandh mz nakrom thæm thingom
som thæm waro forbudhe/ oc wordo
swa mykklo mera gudz helgh oc wa
ans gudh sialffua oc hans hws oc
helgha doma/ Oc waro tæskons
vren thing for thy forbudhe ath
hanla thæm thz fram skuldo gan
gha til gudz dyrk/ thy at hedhnir
mæn offradho sino affgudho tholik
oren thing swa som manz sins na
turu blandh. oc quinna manada
blodh oc annor slik vren thing For
tæskons vren thing oskiri man
skirdo sik summe mz stenkto vigdo
vatne/ oc somme mz thuat alz lika
mas oc summe mz thy at the lukto sik
vte fra mannom Til ferm[illegible] swa
vas som nw var sagt/ mero vrenom 303
thingom horde til mere skirslir oc

offir oc swa myklo nakor synd war
mere / swa myklo mera skuldo we
gha thz offr som fyri the synd skul
de offras oc theas allo mano hwru
oguðelik thing synde war / oc fore ty
at wars thra folk haffde giort alla
marga syndh. tha the forsaghdo sin
skapara oc dyrkado en gylta kalff
for sanan gudh / tha wilde gudh at
hwilka thima the giordho nakra
tholika vguðelika syndh. tha skul
do the offra ena quighu gudh in
tressa sudh / at the skuldo hona bera
na alla til asko. fore til at tekna.
at affghudha dyrk skuldo all for
darffuas aff thera hiarta oc hug
oc alt thz som giordis sidhan mz
tre skons offre / thz giordis thym til
aminilse hwru oguðelik the synd
ær som manghe man göra sama
swa som oet landh ætta stadhr / oc
hwru mykelika hon ær gudhi o
tek.

Rubrica. J ihu xpi wælsignadha
napn boghynas hær the boken i
byblia som kallas josue / oc hu
giors i same bok hwru josue led
de israels folk offwir iordanis
flodh in j therlzsha landith. Oc
hwru han deladhe ætta skipte
landeth i blandh. xii israels slæk
the / æptir gudz budh. thzta
wardhe war kære fadhr / ær
nels rawaldi gudhi til hedhra
Oc idhz allo sino ælskeligh sys
thro til hughnadh. thy bedhis
gut for hans siæl / Oc glömme
ey hindirskone som thztu skreff

Othz hændhe ap
tir gudz tiæna
ra dödh moysi
at gudh talade
til iosue nun
son. Oc fordho
moysi tianara. oc saghde hun
thianare moyses ær dödhr statt
vp / oc offwir gak tressa iorda
nis flodh thu oc allir almoghe
mz tik in i landit / hwilkit iak
skal giffwa israels sonom allan
thn stadh ather iordmon som
idhra fötir trodha / skal iak i
dhr giffwa. swa som iak talat
haffwir moysi fran lybano
oc ökninne in til flodena eufra
ten alt ethtorum landh / in til sto
ra haffwit in til thz solen bar
ghas skal idhr ände wara. en
ghin skal forma idhr mote sta
dha i alla idhra dagha. Swa
som iak war mz moysi swa skal
iak oc wara mz tik / Iak skal
ække tik offwir giffwa / war tröst
tir oc starker / thy at thu skal
skiffta landhit tressa folkeno
hwilkit iak mz swordno eedh
loffuade thino forfædhrom / at
iak skulle thm giffua thz lan
dit / war thy tröstir oc mykit
starker at thu gömme oc göre
all the budordh oc lagh hwil
ke gudhz thianare moyses
tik bödh / thu skalt ey böghia
tik vppa högra æller wins
tra / at thu skulir vndirstandt
thz thu gör. Ey skal moysi lag

bok borghu aff thino munne
vtan hellir skal thu betænkia
laghin oc moysi budh nath
oc dagha / at thu thas hellir
matte gøma oc gøra alt thz
j laghen skriffwit ær Oc iak
sigher tik / var trøster oc starker
war ekke førfæradher oc rædz
ekke thy at mz tik ær thin
gudh j allom stadhom oc ærandom
til hwilke thu færdhas wil
Ether æpter bødh iosue almo
ghans høffdinghom sighiandis
ghan midwæght gynom wil tial
len oc sighe / til rædhen idher
kost oc idhra fødho oc førtæri
nigh thy at æpter thre dagha
skulin j offwergha iordans
flodh / oc skulin inga ægha tho
landis landit hwilkit war
hen oc gudh skal idher giffwa
Oc taladhe iosue til flestena
som kallas rubenithe gaddite
oc halffdelin aff manasse slækt
sighiandis. Ramyndin the ordh
hwilke moyses gudz tiænare
idher bødh sighiandis Herra i
idhar herra oc gudh haffwir giffwit
idher landit oc rolighet tha skulu
in idhra hustrur / barn oc fæ
nadher bliffwa j landit som moy
ses gaff idher twært offwir ior
dans flodh / en offwergangandis
flodhena mz the andra slækt
ter j skulin offwergha flodhena
fram førre idhra mædbrødhrum
wæpnadhe oc starke / oc stridhe
førre them til thes gudh giffwir

thin fridh oc rolighet som han haff
wir nw idher giffwit Oc the maghu
besitia thz landit / hwilkit idher hær
oc gudh skal thim giffwa oc ther æpter
komer j ather til idhra ærffdadela oc
skulin boo oc byggia j thz landit som
gudz thiænare moyses idher giffwit
j daghs twærs offwir iordans flodh
mothe solenas vpgangh thz ær til
østher / tha swaradho the iosue oc
sagdo. alt thz thu haffwir os budhit
tha skulom wi gøra / oc skulom wi gan
gha ... hwart thu oss sendher Oc sua
som wi moysi lydughe warom j allo
tingom swa skulom oc wi thik lydughe
wara. Men atenast [illegible] wi
at hærran gudh wari mz tik som han
war mz moysi. hwilkin hælst mote
sigher thins mundz ordhom. oc ekke
vilia lydha allom thinom budhom som
tik hændhe at byudha. han skal
dø / æn thu bliff trøster oc gør ma
lighia Rubrica Hær wttrykkis hu
ru josue sænde spæiara til ierico oc
qwinnan raab vnsatte theras liff j tal

Hær æpter sændhe iosue nun
son lønligha spæiara twa mæn
sighiandis them gan oc marken
landit oc besen stadhen ierico Oc
skyndadho sik [illegible] the budhen
til stadhen oc ingingo til raab hws
som war rykthadh før the quinno
som nw kallas en som roos. oc ther
hwiladis the nær hyne Oc wart
thz sagt bebudath konunginom j
ierico at nagher mæn aff israels son
nom waro vm natz thinnig ingangne
j stadhen til at bespeya landit. oc

iærichot sændhe konungen aff the
rico budh til quinnona raab sigh
iandis / vtledh mænena hwilke
til tik kompne æru j thit hws. thy
at the æru sannelegha spegara vt
sande at besee oc forsmarkia landz
sins stipilse oc laghelighet. Tha
togh quinnan forsnæpda mæn aff si
dis them gømandis oc sagde til ko
nungesins budh Iak bekænnis at sa
dhana mæn komo til mik / æn iak
wiste ey hwadhan the waro Naar
stadz porthane tilluktos j morke
no tha gingho the mæn oc vth Oc
ey weth iak hwart the gingo / fil
folghe them thy snarligha the hin
drande oc gripe them. Æn j thy lat
raab mænene vpstigha j sit loffte
atta hørghena j sino huse / oc offu
holde them thær widhær linstaffuor
hwilke thær ympnoghe varo æn
tesse mæn hwilke aff konungens
vtsendhne varo at gripa spegha
nna / folgdho them æpther in til
iordanis wadh oc portana atter
stængdhos snarlica sidhan the vt
gingne waro Ey varo æn the
vndhan gømdhe mæn wel sump
nadhe / oc see quinnan raab gik
vp til them j hwsit oc sagdhe til
them Iak weth wæl at hwan
gudh haffwir idher giffwit lan
dit / thy at mykyn fusi oc rædhu
ghe ær fallen j os aff idher Oc
alle landzsens inbyggiara æ
ru siuke wordhne aff idhrom
rædduglha Thy at wi hørdho
hurulunda gudh torkade vat

tnet j rødha haffwet j idhro ingangh
naar j vtgingen aff egypto landh
oc hwat j haffwe them twe konu
nghome amorreor giorth Seon
oc ogh som bodho annan vaghe
widh iordans flodh / hwilka j dra
pen oc rædddos wi mykit thæra
hørandis / oc wart hiærta vart
krankt. oc næpligha var ande
j os j idhro ingange / thy at the
dhær hærra oc gudh han ær mak
toghær gudh offwan j hymblenom oc
hær nidher j iorderike / oc thy gø
ren mik eedh swærrandis om e
dhan gudh / at swa som iak haffwir
miskundh mz idher giort / swa gø
ren oc j miskundh mz mins fadhers
hws Oc giffwe mik eet sant tekn
at j frelsen min fadher oc mina
modher / mina brødher oc minna
systra Oc alt hwat som hørir
them til høre oc frælsen wart liff
aff dødhenom Mænene swarado
hne sighiandis wari var siæl thz
ær vart liff for idher j dødhe tha
likawæl om thu ey forthigher oss
oppenbarandis os Naar hærran gud
giffwir os landit tha skulom wi j tik
giøra miskundh oc sannindh Oc thæ
æpther sendhe raab mænene vt
om mwre gønom eet finster / thy
at hnos hws war nibygdh mz
stadz mwre / oc sagdhe quinnan
til them. gangin vp j barghe at the
som æpther idher fylgia atterkomman
dis skulu idher ey komma til møt
til / oc bliffwen j barghomen lønli
gha j tree dagha til tæss the kø

ma i staden | oc sidhan skulen i gaa edhan
vattu wægh. Ærinene sagdho til
raab. menlöse oc vtan skuld skulo
wi vara i thasso eedh | mz huilko
thu haffwer os förmanadh om sua
ær | At os ingangandis i landith
skalt wartekn warder beteknat
mz thetta sama rödha silkis togh
et ælla repit | mz huilko thu oss
vtlaat gönom fönstridh | Thz sama
rödha silkis togh ælla rep | oc
at thu samansankar thin fadhir
thyna modhir | brödhir oc systra
mz thine næste slækt in i thit
hws | huilkin thz vtgaar dörena
i thino huse than skal sik siælff
wara saker vara | hans blodh skal va
ra offwer hans huffwodh. Oc wi
skulo thes lotlösa wara | æn
allas theras blodh som æru mz
tik i thusit bephikto wi theris dödh
offwer vaart huffwodh. Om thu
nakot röghir ælla omakar off
war wærldh... Tha swaradhe
raab sighiandis vardhe alla ledis
som i taladh oc sakt haffwin. Oc
lat hon them fardhas. strax vp
hængiandis ælla vpbindandis rö
dha toghit ælla repet i fönstrit
som hun förelagt war aff speya
rone. Oc the stigho vp i bærghen
thz bliffwandis i tre dagha til thess
the atir komo som the æptir folgdo
oc fingu wille. Oc haffdho the
them æptir spurt i allo vaghom oc
fingo them ekke fina. Oc sidhan
gingo the atir i stadhen iericho
Oc swa hanas speyara gingo

nidh aff bærghomen. Oc offwir gan
gandis flodhena oc komo til iosue
nun son | kungörandis honom alt huat
mz them hændhe i sin wægh. Oc sag
do ytermere | thwan gud haffwir thz
landit giffwit i wara hændir oc
waldh. Oc alle landzsins inbyg
giara æru aff storo ræddugha
nidhir slagne. swa som engha
makt haffwandis ælla kraft

Huru israels söner gingo offwir iordanis flodh oc i landit iij capitulum

Iosue tha han hört haffde buda
nas ordh. stodh han op om nat
tena | thz ær i daghningene. Oc
rördhe tiælthin. thz ær folkit i
tiælldome varandis | oc vtgingo
the aff stadhen sechim. Oc komo
til iordanen | iosue oc alle israels al
moghe. oc dvaldos thz i tre da
gha. Oc æptir the tre dagha gin
go sændebudhe midhwakt offwir
alle tiælle begynnandis ropa sighia
dis. Naar i seen idhir herras oc gudz
ark oc prestenar aff leui slækt ar
kena bærandis | tha stan vp oc
æptir fölghe them som föreghinga
oc vari mællan idhir oc arkena
thu tusandh alna rwm | at i kun
nin see naghe væghen om huil
kan i skulen ingaa | thy at i haff
uen ekke til förena gangit than
væghen. Oc vaktin idhir at i ekke
nalkens arkena. Oc sagde io
sue til folkit | varen helghe thz ær
sinitten ekke idhir mz andro hus
tru thy at morghon skal hærran
gudh göra vndirsamlikan tingh

blandh idhr. Oc saghdhe iosue til pres
tana. taghen fridzsens arch oc gan
före. folkeno. prestener ghor
dho som budhit war. Oc toko ar
chena oc foro före almoghanom. Tha
saghde hwan gudh til iosue. J dagh
skal iak byrghna vphögha tik j
allas israels asyn. vppa thz at the
skulu vetha at som iak war mz mo
ysi swa ar iak oc mz tik. Oc thu bywd
thu prestomen at the bæra fridzsens
arch. Oc sighin them swa. tha j ingan
ne aren en deel j iordhanis watn
tha bliffwen qwar standande. Oc
saghde iosue ytherzmer til israels söner
Gaan hit oc hören idhers herras
oc gudz ordh. J thesse matto skulen
j wetha at hwan liffwandis gudh ær
midhwakt i idhr. Oc skal förskring
ra j edhre asyn thessa landz invana
Cananeum. Etheum. Eveum. Pherese
um. Gergeseum. Jebuseum. Amorreum.
See alla werldenas herra fridz
arch skal idher före gaa offwir iordanis
flodh. til redhen ty xij män. aff xij
israels slæktē swa at aff hwarie slækt
vari en man ytwaldher. Oc thå idh
presteners som bæra alzmæktogx gutz
arch. sættia sina fötir j flodhenas
vatn. Oc watnen som nedher aru lö
pa vt sin wægh oc mz skas. Oc thz
offra watnet bliffwir j sik fyrsam
lat stadught stadught bliffwandis j en
hop som eet bergh. Oc swa vtgik
alt folket aff sinom tialdom til at off
werganga iordane. oc prestane som ba
ro archena fordodhos före them oc
ingingo j flodhena oc thera fötir
varo nw som nest vaate aff flo

dhen vpfyltis j sino strande thy
at sædis tymen til stundande vaar
watnet ær mest ~~blef~~ blef off
vankomandis vatnet j en stadh
som nakot högt bergh siwandis
langt j landit til tharn stadhe som
kallas edom. Oc j til en annan stad
som hetir sarthan. æn thz vatnet
som war til nedhers nedherflöt til
öknena j haffwit. hwilket nw
kallas thz dödha haffwit til thess
thz bort wanskadis allaledhis
oc folket nalkadis in moth flo
dhene. æn prestane som baaro
gudz arch stodho vppa tørre ior
dane. midhwakt j iordanis flodh
vp skörttade. Oc alt almoghen
offwir gik törrbadha ælffwena mz
torrom fothom. *Rubrica fiardhe ca
pitulum hurn hwan gudh bödh xij
män skullo bæra aff iordane tolff
stora stena. oc iosue bödh bæras
them j gen andra xij til amynilse
j ewugh tidh israels sonom*

Och tha almoghen alt haff
de offwir gangit flodena
talade hwan gudh til io
sue. bywdh them xij vtwaldha
mannom aff xij slæktir. som före ra
ær saght at the taghe xij serdas
ta stena aff iordanis flodh. thera
som prestens föther stodho midh
wakt j torre flodhene. hwilka
stena j læggia skolen j thez stadhe
nw. hwar j vpsættin edher nat.
fförstu nattena iosue lat kalla
til sik the xij vtwalda män. aff
xij israels slæktir. sighiandis til
them gangen til idhars herra gudz

arch midhwalt i iordanis flodh Oc
barin tadhan hwar före sik en sten
vppa iolpo skuldrom æptir thy som israels
slækta æru xij at the wari för eet
tekn i blandh idher Oc naar idhre
söner æller barn spöria aff idher
morghon oc sidhan fraghandis hwat
the stenane haffwa betydha tha
skulin i them swara oc sighia Ior-
danis vatn mz skadis oc borttör-
kadis före fridzsens ark herrans.
tha folkit oc arkene gik offwir flode
na mz törrom fotom Oc för the
sakena skul æru thesse stenane
hær lagdhe israels sonom til æwerdhe-
likit aminnilse The xij mænene
giordho som iosue them budhit
haffde / baradhis aff iordanis grund
midwalt aff törkade
flodhene xij stena / som herran gud
them bödh. æptir thy som israels slæk-
ther æru tolff Oc lagdho stena-
na i stadhen hwar almoghen tiel-
dade / oc lath iosue i samu stadh
læggia andra xij / stena i iorda-
nis flodh midhwalt oppa grun-
den hwar prestenes fötter stodho
som archena baro hwar the stena
æru liggia i thenna narwarandis
dagh. En prestane som baro ar-
kena stodho i iordanis midwalt
swa længe alt thz ti för sagdha
skedhe oc fulkompnadis / Oc thz som
iosue til folkit taladhe vppa guz
weghna Oc moyses hanom æru
lerfwadis haffde sakt / oc ath al-

moghen gik swarlika törfötter offwir
flodhena Oc mz thenn tidh alle waro
offwirgangne / oc gudz arch ... mz
prestenar för almoghanom ...
gudz söner Oc ruben / oc halff slækte
aff manasse gingo före sina brödh-
rom / oc israels sönom som moyses them
budhit haffde Oc xl tusandh stridz
man deladhe oc skikkade i sina spör-
ser oc skiplse / oc gingo offwir mar-
kena slættena Oc bæriche ey fiar-
ran stadhen iericho I them daghenom
giordhe herran gudh iosue storan.
thz ær heedher samlighen / oc i wördnat
haffwadhis i israels almogha at the
skullo hanom rædhas som the för mo-
yses fruktadho naar han liffdhe
Glosa / Ær marktadhe at i biblia
scriffwas optu magh thing för än
the giordh æru Oc twært amoth
scriffwas the æffte / so för skedhe
Herran gudh taladhe til iosue sighi-
andis byudh prestomen som bara fridz-
sens arch / at the gangen vt aff iorda-
ne hwilkæ skrage bödh prestomen sighi-
andis Gangen vp aff iordhane Oc
thenn tidh prestane baradhis archena
vp gingho / oc begynnadho tredha
oppa torra iordh. tha komo vatn-
nen i gen i flodhene vppa grunden
Oc flödho æptir sine sidhwenio
rinnadhis / oc folkit gik vp aff iordans
flodh. tiondæ daghen i försla mane-
dhe / Sathnadhis sin tiæl i stadhen som
kallas galgalis vppa östra sidho-
na mote iericho stadh Oc iosue

sitte ælla lagdhe j gulgalis the
tolff stena hwilke vptaghne va
ro aff iordans flodh Oc sagde til
israels söner Naar edhra barn at
spörria sina forfædher j aptir ko
mando daghom at sigh oag ia hwat
haffua thessa stena sal til sik thda
tha skulen j them [illegible] lara sig
iandis Offwir thorra flodhenas
grwndh gingo israels söner j ior
dhane thiid thorr war thra oc gudh
borttorkade vatnet j ware asyn
til thess wi alle offwir gingho/ so
han til forena giorde j rodha
haffwet til thess wi offwir komo
vppa thz/ at alt iorderikis folk
skulu lara oc vndirsta hwrus
gudz starkasta hand oc makt
oc at j skulin oc rædhas hwan
gudh j allan tyma Exemplo ca
pitulum hurru iosue vmskar israels
söner annan tidh/ oc for hwat sak
Tha aptir sidhan alle amor
reorum konunga som boodho
offwir iordhans flodh til wæstra
plazen Oc chanaan konunga
the som athandis varo strandir
na nerst stora haffwit/ hördho
oc bespordo at hwan gud haffde
thorkat iordans flodh j israels söner
asyn til thes the offwir gingo/ tha
vordho theras hiærta bedroffdh oc
forskrækingradh swa so the haffdo nær
dödhe warit Oc syntis ey andhe j
them/ aff the rædugha oc fasa som
the vnfingho aff israels almogha in
gangh/ J them tyman talade hwan
gudh til iosue gör tik sten kniffwa

oc omskær israels söner annan tidh.
Josue giordhe som hwan honom
bödh Oc vmskar israels söner the
vppa eet litit bergh. Sake for
hwilka thessen andra omskyrdhe
vart ær thessin/ thy at alle swerdz
mæn som vtgingo aff egypto lad
bliffwo dödhe j ödhmarkene Oc the
varo alle vmskorne Alla thz
mankönis som sidhan födhis j
xl aar j sama ödhmarkene. bleff v
tan omskyrdh Oc lat thy iosue
nw æptir gudz budh oc wilia
them vmskæras/ oc sidhan the
waro alle omskorne bliffwo the
stadeliga j sin tiæl til thes the
helados oc wordho starke Oc
sagde hwan gudh til iosue j dagh
haffwir iak idhag aff hænt egypti
forekast ælla smælighet. Thy at
israels söner varo mykit nidh
trodhne oc forsmade j egypto
land Oc kallas them staden gul
gala til nærwarandis dagh. Oc
bliffwo israels söner j gulgalis
oc giordho phase. thz ær paska
högtidh/ fiortunde daghen j them
manadhe alt in til afftanen j
markene oc berghome widh
staden jericho/ Oc aato israels
söner the aptir landzsens sedh
æther iordhwæxt Oc annan da
ghe osyrt brödh/ oc annat brödh
aff darasta myöl tiare j en
thy kanelighe bakningh/ som
soberbakan ælle annat tolkit
aptir theras sidhwanior/ ælla
oc darasta myöl moos oc ang

la brydhit som the haffdo j öknene
thz wanz stadis thin äpter thæn da
ghe the ätith haffdo aff landzsins frukt
oc jordh wæxst Oc aato israels söner äp
ter thæn dagh chanaan landz äkers
frukt j thz narwarandis aaret / Oc
hænde at josue nar ha war stadder
vppa markene vtan för stadhen jerico
oplyfte ha sin ögho / oc saa han en
man staa mote sik · hallandis with
draghit swerdh j sine hand Oc gik
josue honom til mötis oc sagde / hwat
hetter höre thu oss til ællr varom fiän
dom / Hanen swarade ække ær jak mo
te idher · än jak ær höffdinge för har
ras almoghä oc hans stridzmän Oc
nw ær jak her kome idher til hielp ·
tha nidherfiol josue til iordhena vppa
venna Oc tilbadh ængillen mz wördh
ningh sighiandis · hwat talar ællr byu
dher min herra synom thianara Angelin
swarade / lös thina sko aff thinom fo
thom thy at stadhen j hwilkom thu star
ær hælagher Oc josue giordhe som
honom war budhit Rubrica huru
gudz ärch wart buren kring om
jericho · oc muren fiol nidher vi

Stadhen jericho war Capitulum
tillaster oc beskermadher
för rædhugha skul som the haff
do aff israels sonom / oc enghin dyrff
dis ingha gaa ællr vtgaa aff stadhen
Oc taladhe herran til josue so sigh
iandis See jak haffwer giffwit ihe
richo j thina hændher oc stadzsens
konugh / oc alla hans starka stridz
män / gaan alle starke stridzman
kringh om stadhen / eentidh om da
ghen Oc skulen j thetta göra j sex
dagha / än om syawnda daghen sku
lin presterne taghä vij basuner
hwilka gingo so the plagha bruka
om ghyl lene aaret oc skulu
gaa næst för gudzsens ärch Oc
tha skulin j syw resor gaa kringh
om stadhen Oc presterna skulu blasa j
basunerne / oc naar basunenes lydh
görs langdragher oc skarpt j idh
ers örom / tha skal oc alt folket ro
pa til samans mz störste lyude alla
röst Oc skulu tha stadzsins mu
ra nidherfalla til grunden Oc sku
lu stridzmän tha ingangha j stadhen
hwar j sin stadh ther han standan
dis ær mot stadhen Tha kalladhe
josue nun son presterne til sik thus
sighiandis · taghen gudzsins ärch
oc andre syw prester taghen vij
gyllenes aars basuner oc gan
gen före gudz ärch Til almo
ghen taladhe / oc josue sighian
dis gaan oc kringh läggen
staden gangandis warnater fö
re gudz ärch / Oc tha josue haff
de framsakt thessen ordhen Oc
vij prester mz vij basuner blaas
to för gudzsens herrans ärch ·
oc alt almoghen væpnadher gik
före ärchene / än thz andra fol
ket fölgde æpter ärchene Oc
basunana giffwo alla til hopa aff
sik starkt lyudh Josue haffde

til förena budhit folkeno sighiadis
i skulin ekke ropa / oc ey skal idhir
röst höras Oc ey hæller nakot til
æller nakot maal vt gaa aff idhro
munne til thæs thæn daghen komber
j hulkom iak idher skal til sighia at j
tha skolen ropa oc giffua röst fran
idher Thær æptir gik gudz archen
tidh hwan dagh kringh om stadhen
oc kom i gen j tiældit Oc bleff ther
Oc vpstodh iosue om nattena oc
prestane toko gudz arch / oc vij aff
the prester toko siw basunar hwil
ka the plæghado bruka om gylle
ne aaret Oc gingo före hærrans
arch. oc gangandis blæsto the stark
lika / oc wæpnadha folkit gik före ar
chene Oc menoghe almoghe gik
æptir / oc blæsto j sin basuner Oc
gingo the vm stadhen thæn andra
daghen ena reso / oc komo igen til
tiældit Oc thessa lundh giordho the
j sex dagha Siunda daghen bitti
da stodo the vp. gingo vm kring
stadhen æptir thy som före lagh
war Oc giordho the siw værff om
staden gangandis / Oc j siunda vm
ginge tha prestane blæsto j sina ba
suner tilade iosue til allan israels al
mogha sighiandis / Ropen nw högt
aff alle makt. thy at hærran gud haff
wir idher nw giffuit stadhen oc skal
thæssa stadhen vara bansatter oc alt
thz som j stadhen ær tilhöre hærranom
gudhi Vtan losa thætta banet mæktir
at enghin matte widh han / thz ær
widh sith liff nakot til eghna Nu
ensame losa quinnan raab / oc alt
thz som j hænes hws ær skal liffua
thy at ho vndangömdhe vara sende

budh hwilka wi vtsændhom at speya
stadhen Nu vakten j edher at j ey na
kot mæghin tingh röra j thy som j
idher forbudhit ær / oc warden sake off
wir trodhadhis budhit Oc alle israels
almoghe vndher syndene komo j
myskin bedröffwilse / Nu hwar som
hælst ær gull. silff oc kopar mal
meer oc iarn thz skal wighias
gudhi Oc læggias j hans skat ætte
lighiade for Nu ytermeer naar
alt folkit ropade oc basuner clang
gado / oc lyudhit oc röstene skarra
de j örone blandh almogha. tha
nidher fiollo stadzsens jericho mu
ra om allan stadhen Oc israels almo
ghe oc stridzman hwar aff sinom
stadh ther the stodho gingo twært
in j stadhen oc offuir wnno honom
drap alt thz j stadhen var mæn oc
oc quinnor / yngesta barnet oc aldro
gasta mænniskior / enghin sparan
dis. faa oc faar asna oc alt thz som
liff haffdhe drapo the j swerdzsens
munne / thz ær mz swærdsins ædd
Tha tilade iosue til the twa mæn
som förra haffdo bespeyat stadhen
ierico Gangin in j losa quinno
nas raabs hws oc ledhen hana wth
mz allo thy hænne tilhöre oc skaddo
som j hæne loffuat haffwe mz be
sworno eedh Oc jæmskiot ingin
go mænene / oc vtledho raab
oc hænas fadher brödher oc sys
tra frælsandis allan hænas hosskaps
thingh Oc hænas slækte latho the
vtan israels hemman oc tiæll bliffua
æn stadhen iericho oc alt thz j sta
dhen koune fynnas förbrændo the
mz eldhe vndhantaghno gull oc

silffuir malm kar oc jern huilkit
the til vigdho hwans fatabur an
raab löfsu qwinnona / oc hues fa
dhers hws Oc alt thz the aghan
dis waro / lat iosue liffwa oc boo
Oc vpfthas / til nærwarandis
daghs midhwaltz i isrls almogha
fore thy at hon lönte / oc vndhan
gömde thens sændebudh oc spe
pära offwir stadhe iericho / i the
timana gensuarade iosue banz
maal offwir jericho sighiandis /
forbanadher wari then man
för gudhi / hwilke til byrwdhz
vp resa aattir vpbyggia iericho
stadh / varthe hans förste son
dödher / naar han lægher grund
wallen Oc naar han vpbyger
porthana / tha skiffue hans y
ngsta barn dödh / hwilkit oc
hænde æptir mangh aar Oc
war thæn gudh mz iosue oc
hans nampn wart kunnokt oc
rykthat offwir alt landith

Rubrica hwru then wart döm
dher som brot budit sighiandis
lönligha aff roffuit i ierico vij ca

Isrls söner offwir trodho gudz
budordh sighiandis thz som gu
di war til wigt Oc persuas [illegible]
illo almoghans til / hwilkit en
man en aff gierdhe thy at achor
charmi son / hwilke förfadher va
ro zabdi oc zare aff iude slæct
togh lönlighin nakot aff thy som
forbudhit war / Aff hwilko hans
gudh wart vredher mote isrls sö
ner / i thæn daghenome sænde iosu
e aff ierico naghra män i mo
te stadhe som kalladis hay ligh

ghiandis widh stadhe som kallas be
thauen / hwilke östra wærdhe lig
gher widh staden bethel / sighian
dis til them Gaan vp i landith
oc bespeyen stadhe hay Oc alt
thz landit Genneue fulkomnadho
hwat budhit war / oc komo i gen
sighiandis til iosue Ey ær behoff
at aller almoghe kome til stridh
mothe stadhen hay / thy at ymp
noghth ær at thu gaar try tusand
folk tith sændis / til at mothe sla
then stadhe / thwi skulle aller
almoghe fulhengughrha thz om sik
madha / mothe ey mangha fian
dhe. Thær före sænde iosue moth
stadhen hay try tusandh stridz
män / hwilke i lidle stunfersthugh
til wændho ryggen oc wordo aff
slaghne aff stadzsens hay stridz
manno / oc mothe siotto aff iosue mæ
ster oc xxx dödhe Oc æptir föl
do thöm fiandene fran hay stadz
port in til sabarim / the markena
thz the flyddo Oc wart hær aff
hiertath i almoghans [illegible] före
fæiradh oc [illegible] som [illegible]
watn Oc iosue skudir sleth sin kla
dhe liggiandis a iordhinne [illegible]
dhes före gudz ark [illegible] in til qwæl
len / badhe han oc alle the ællæste mæ
aff isrls söne. lægiandis a sin [illegible]
sin huffwodh Oc saghdhe iosue o
wi herra oc min gudh / we ær wilt
hwat ær thz / at thu wille offwerleda
thætta folkit iordans flodh oc oss
antwardha i fiandha handher som
æru thæsse amorrei / hwilke os
nw magho fortappa O herra gudh
haffdho wi nw annan wærdhen

iordane bliffvit thær vm varo O min
hærra oc gudh hwat skal iak sighia
seandis israels almogha fiændhome
theras ryggena til wænda/ oc ca
nanei thæssi hørandis mz alt landit
mz them/ forsamblas sik j en hop oss
bringslaghnadis/ aff skrapa wart
napn oc amyntilse mz dødhe hær
aff iorderike O hærra gudh hwadh
gør thu thino mæktogho napne tha
sagde hærran gudh til iosue Statt vp
hwi lighir thu nidher bøghdir pa ior
dhene israel syndadhe oc haffuir offuir
ganget myn fridzskap/ the haffua
taghit aff thy som vndir ban var for
budhit Oc stulith oc lughit oc lønli
ga gömt j bland sin tæk æller ægho
dela. Ekke kan israel mote sta sinom
fiændhom/ vtan hællir før them fly ty
at israel ær smittadher aff forbudhno
godze/ Oc ey skal iak mer ythermeer
wara mz idher til thæs thæn næffs
thær wardher ælle syndher gnaghen
som syndena giordhe Statt vp oc
hælgat gør folkit/ oc sigh them gøren
idher hælgha til morgon daghen thz
ær bliffvit o smittade j edhart hio
nalagh Thætta sighir hærran israels
gudh/ bandz gærningh ær midwakt
j thik israel Ey formaa thu standha j
thynes fiænda asyn. til thæs thæn
franskiles aff tik som smittadher ær
j thesse syndene Samlens thy biti
da morghon alle mz idhre slæktar.
Oc hwat hælzst slækt lothen vppa
faller tha vt lethin frændzskape
hænnæ næst hwset/ oc sidhan lat lothen
ganga offuir mannalikt j hwsena/ oc hwil
ken thæn kan vara som lothen begripe

j thesse syndhenne han skal mz eldhe
brænnas mz alla syna æghodela
thy at han offuir trodhit haffuir hærrans
budh Iosue epthir hærrans budh vpstod
bittidha oc samladhe til hopa allan
israels almogha mz theras slækte
Oc wart iuda slækt befunnen j thesse
syndene/ oc iuda slækt vart rannsa
kat mz lothe offuir theras hws
oc frændzskap Oc fandz syndhen
nær zare/ oc tha lothen offuir ginge
hans hws. ko lotin til zabdi/ oc
tha hans hws om skiptis mz lothin
tha vart achor Carmi son begripen
j syndene/ hwilkens forfædher varo
zabdi/ oc zare aff iuda slækt/ Oc
sagde iosue til achor/ min son gør
æro hærrano israels gudi. bekænnis thin
na synd oc sigh mik hwat thu giort
haffuir oc dool enkte for mik Achor
suaradhe iosue sighiandis/ Sannelighan
iak haffuir syndat mot hærrano israels
gudi/ oc haffuir iak giort saa oc swa
Iak fik see j bland roffuit j iericho
en mantil rødh færghadha gantzska
godha/ oc silffuir hwilkit wogh
cc siclos Oc ena gulskena gullbar
dhis/ væghandis femtio siclos
oc girnadis iak them oc togh bort
lønligha vndan gömde/ vndhir ior
dhinne mot j mydelith til mit tiæl
an silffuerith lagde iak j ena
iordh kwlo/ thær fore sande iosue
syna thianara hwilka snarligha
lupo til hans tiæl Oc funno alt thz
vndan gömt som war guld oc silff
wir vppa samma stadhen/ oc borth
toghot aff tiællet bærandis til io
sue/ oc alla israels almogha mz

bastadis ther for gudz arch Thu iosu
e togh achor / zare son oc silffrit
mantelin, gullzrodhiona / hans
söner oc dötter / fæ oc faar . asna oc
hans tial . oc allan hans boskap
Oc alt folkit mz iosue / ledho oc
baaro alt thetta til dalen . than so
kallas achors dall Oc sagde iosue
til achor / Aptir swa ær at thu haf
wir oss bedröfft / tha skal hærran
gudh tik bedröffwa j thæssa dagh
Oc stenkadis han aff allom israels
almogha . oc alt ther hono tilhörde
förbrændis mz eldeno / oc samankas
tadho the offwir hono eth störstu ste
nere / hwilke æn bliffwa til nærwa
randis dagh / oc gudz wredhe fran
wændis israels folke Oc kalladis
thæn stadhen achors dall til nær
warandis dagh *Thær æptir stær*
huru gudh vppenbarade iosue .
huru han skulle offwirwinna sta
den hay . Attonde capitulum

Thær æptir sagdhe hærran gudh
til iosue war ække ræddher
oc dröffs ekki . tagh mz tik
menoghetena aff stridz mano
me Oc vpstadandis fardhas
vp til stadhe hay See iak haffwer
giffwit j thina handher oc wald
konungen mz stadheno / folkit oc
landhet / oc skal thu gora mz sta
dhe hay oc theres konungh / som
thu jerico giordhe / oc thæs stadz
sens konungh / thu skalt sætthia
förlaat stadeno vppa bakka æpt
Oc vpstodh iosue oc alle stridz
mæn / oc hærte mz hono at the
skullo vpgaa til hay Oc sændhe
han om natta tydh xxx tusandh
vtwalda starkka stridzmæn sighian
dis til thæm / sætthen forlaat bakka
stadhe oc gan ække længher bort oc
waren altidh wal til redho Thu jak
mz thet andra stridz folkit bliffwom
mz mik Oc ganghom wi mothe sta
dhenom vppa andra sidhona twærs
aff ighen / oc thæntidh the aff stadhenom
gangha æptir oss . som the förra gio
rdho tha wilom wi fly vndhan til thess
the os æptir folghiandis æru langt
fraa stadhe komne / the skulu wæ
tænkia at wi allaledis wilom wa
fly som wi til förena giordhom Oc
sæn os fly oc fiændana os æptir
fylia . tha stan vp aff idhro före
sæto / oc skofflen stadhe . thy at hærran
gudh skal stadhe giffwa j idhra
hændir / Oc tha j gripit haffwe sta
dhe . tha vptændhe elden vppa han
oc gören all thing som idher budhit
ær / oc æptir thesson ordhe lat iosue
stridzmænenar gaa j sin halde oc
forlaat Oc bliffwo the standandis
mælla bethel oc hay widh wæstra
platzsen widh staden hay Thæn iosue
bleff the natthena j midhwaldh
blandh israels söner / Om morghonen the
æptir stodh iosue bittidha vp oc v
walde sik stridz mæn til folghis oc
gik vp mz the ælzsta mæn fraamsti
spetzsen j hærin / forwngh sattir / mz
stridz mana hiælp Oc thæntidh the
komo oc vpgingo mote staden tha
stodho the vppa nørra sidhona vid
stadhe Oc war mælla the oc stade
een dall . ffæm tusandh man haff
de han vtwalt oc skikkat j forsaat

mellā bethauen oc hay | vppa ves
tra weghē en aller than andre
haren · drogh sin spetz til nordh ·
sua at the ytterste i them mykla
skarā vtrækte sik til westra we
ghin widh sama stadh | Tha giek
josue i the nattena midhwakt i
dalen · hwilkit konunge aff hay
seandes skyndadhe sik snarligha
om morghonē | oc vtgik mz allo
stadz seus här Oc vende sin spetz
mot ørkenē | oc ey wiste han ath
forsaat waro hono vppa ryghen
Nu josue mz isrls almogha drogho
vndhā | latādis sik vara mykit rad
dha oc flyddo vt ō wæghē som ær
til ørkena Oc the som aff hay va
ro mz sino konungh | ropado alle
mz høghe røst sik inbyrdis styr
kiadis oc dristandis | æptir følghdo
flelika sina fiændha Oc nar the
waro vtdraghne langt fran stadhē
oc ey en stadzmā æter bleff i hay æl
ler bethel | vtan hæller alle aff hay
oc bethel æptir drogho isrls søner ·
them iæghadis oc sua hasteligha dro
gho the vt | at stadhēne bliffwo op
ne standādis oc offwirghiffne Tha ta
ladhe hærran gudh til josue lyfft vp thi
skyøl | thæn thu i handene haffuir
mothe stadhē hay thy at iak skal
thik giffwa stadhin Oc thundoh iosu
e oplyffte skyølle twærs offwir stadē
thyt som forsaatthe sik lønlika gom
do | vpstodho thera stridzmæn snarli
Oc foro til stadē | tughadis han oc
brændho hono · æn stridzmænene
som iæghado josue oc isrls folk sa
gho til ryggia | oc fingho see røken
vpstighadis mot hymelē wordho

forfærdhe oc kunno hwarghen vi
ka ætte fly hit æller thyt | thy at
the wel mærkto at the som skyt
teligha vndan flyddo skuldo mz
allffwara ater koma Oc naar io
sue oc alle isrls almoghe saghe
at stadhē var offwirwnnē | oc
røken vp giek i skyn · wændho
the sik om oc slogho hay stridz
mæn | tesslikis oc the som stadhē
brænt haffdo · gingo vt fran sta
dhē mot fiændena vppa therae
sidho oc slogo oc fordarffuadho
hwat forekom Oc sua vppa badha
sidhor dødghadho the sina fiænda
at ække en mā aff sua storo skara
va kunne ætte forwatte mz liffwit
vndhā komo | konungen aff sta
dhē hay · gripo the liffwandis
ledhandis han til josue Oc sidhā
alle the som til forena for iæghat
haffdo isrls søner slaghis i ørke
na waro nyderæpne | oc nidherfal
ladis dødz slaghne i sama stadhē
Tha aterkomo isrls søner oc slo
gho alzskona liffwandis hwat hælst
thz war i stadhē Oc the som dræp
ne waro vppa then daghē | mæ
oc qwinor | waro xij tusandh
mænniskior aff stadzseus hay ·
inbyggiaro | Mæn josue nidherdrog
ække handhena hwilka han haff
de vprækt | hallandis skyøllen
til tess alle dræpne waro ser bo
dho i hay Allan fænadhē oc roff
vit som vnfanght war i stadhen
hay | skiffte isrls søner iæmligha
mællan sik inbyrdis som hærran
gudh haffde josue til forena budit
Oc lat josue stadhē allaledis for

bivrnas oc giordhe stadhe so ena
sewardeligu griff / aen konungen
lat han wp hangha j en galgha
in til afftonen oc solbargangena
Oc bödh hono sidhan nidhertakas
oc kastas j stadzsens ingangh
latandes vppa hono kastas eth
storstu steenrör / hwilkit steen
rör aen blifvir til thyna narwa
dis dagh Oc sidhan vpbygdhe
josue altara gudi til loff vppa
bergheet ebal / som moyses guz
tiernare budith haffde israels sonom
Oc aer skriffwit j moysi lagbook
at altaret skal byggias aff ste
nom / ekke mz iernnom rordom
thz aer ey hugnom aella giorptho
vtan enfaltogho oc slettom so
the aff jordhinne vptagas / oc aff
rade josue offir aeptir moysi
lagh. oc lath josue skriffwa vppa
altarit stenana deutronomiu
swa kallas moysi lagbok hwil
ka han haffde landh vttydha oc
laesit for israels folke / oc vppa thu
tidh stodho aller almogen. Oc
aethas mae aff israel haerstreffwa
oc domarin vppa badha sidhor
widh arkena j prestenes asyn so
baro arkena / saa vtlaendinge
som inlendis folk / halfften aff
folkit stodho naer bergit gari
zim Oc annar halfften widh ber
git hebal. som gudz tiernare
moyses budit haffde / oc forsth
sialff han folkeno welsignilse oc
thz aeptir las han ordhen som tyd
do welsignilse oc forbannilse / oc
alt thz som skriffwit war j lagha
nas bok / oc enkte bleff orörth

aff allo thy som moyses bödh warda
vta haellir lat han aenantidh rora
alt saman j alles israels almogha. oc
menoghetene for qwinnom / oc iaem
wel klenom barnom oc fraemanda fol
ke. hwilke j blandh thm bodhe

Rubrica Huru gabaonite folk klok ligha warnadho sith liff mondi aptin

Ghnnidh thetta ordlögh oc hanter
ningh som josue giort haffdhe
bespordis wit ollanden / Samblads
sik til hopa konunghana som bodho
twaerss offwir jordanen / oc the so bodho
j bergshomme oc dalomme widh siöo
na thz aer sinaa watn. oc stora haffs
strandena Oc tha konungana som
bodho widh libani bergh / Etheus
oc amorreos Cananeos / pherezeos
oc eueus Oc gebuseos. oc gingho
til endraehtelighit raadh oc wilia
at the skullo stridha mote josue
oc flasam israels almogha / Nu thz
folkit som bygdhe oc bodhe j gaba
on. tha the the hördho hwat josue
haffde j iericho oc hay / tha tenkto
the klokelika sik inbyrdis görandis
raadh huru the matthe warna sith
liff / oc lagdho til samman kost oc forter
ningh brödit oc sofflethi j gambla lap
padha saekkia laeggiadis vppa asnar
Oc winflaskor gambla oc klabba
dha osmulighu forstötta oc plugghadha.
vppa fötherna gambla vtslitna oc
skrwnkna skoo / til tekn at the gamb
la waro / oc kladdo the sik mz gamb
lom vtslithnom kladhom / oc wanskepa
dhom. brödhit theras war haart oc
mögloth oc swndher knosat j sinaa
smolor oc bruthit j skreppomen
Oc swa dane maen som nw sikt aer

kōmo til iosue oc war thā stadh[s]
j galgale oc taladhe mænene til io
sue | oc allan isrls almoghe sigh
iandis wi ærō kōpne aff fiærma
de landhō | æfstundandis stadhfæsta
fridh mz idh[er] Tha swaradho the
isrls söner sighiandis, hwat ey
æren j [illegible] til æffwætyrs boandes j
naghir hwilket os mz loth oc lykke
til höre oc saa ær os ey lofflight
sætha j fridh mz idh[er] | the swara
do iosue sighiandis, wi ærō thy
ne tiænara Josue swaradhe,
hua æren j ællir hwadhā ære
j kompne | the swaradho wi
ærom aff gantz fiærmadha
landh Oc ærom hær kōpne j
napn thins hēra oc gudh | wi
hördhō rykteth aff thins gudz
store mact oc waldh oc alt thz
hā giorde j egypto landh, Oc
twem konungom amorreorum sō
varo offwir iordhās flodh byg
giandis | Seon konunge aff esē
bon | oc og konunge j basan the
sōm bodho j asturoth | tha tala
de til oss the ælste man oc allir
almogen | som byggia oc boo j va
rō landhō, til reden idh[er] kost oc
förtæringh vppa aldra högestu
wægh Oc gaan til mötis isrls
folke sighiandis til thē | wi ærō
idhra tiænara oc vndirdana,
gaan til fridh mz os | brodhe vart
brödh hwilket nw skarpt oc mög
ladh ær | hwilket varmth war tha
wi thz j säckiana lagdhō vtgā
giandis aff varō hwsom Ok ærū
säckiane ælle skræpponar förnöt
te aff ællir | winflaskanor waro

nya j vare vtsærdh æru the gist
ne oc lösgiordha, oc wara skoo
vppa fotomē Oc kladhe vppa
kroppenō æru alz slitne vt slit
ne oc förnötte aff varom laan
gha wægh Tha toko isrls sö
ner aff theris kost, oc vtspord
dho ekke gudz wilia hwat hono
tækkis Oc iosue giorde oc stadh
gade mz thē fridh | loffwandis
thē at the skuldo ekke drapas
Oc almoghās höffdingia giorde
thē sin eedh vppa thz sama io
sue lyffte Tree dagha æpthe
thā stadhfästadha fridh | besporde
j landh almoghin at thz folket
var boandis hart nær thē j
landit, hwilket the loffwat var
Oc vpbröte isrl sin tiæl | oc thri
di daghē först the sin tiæld in
til theras stædher | hwilkars napn
swa næmpnas, gabaon Caphāi
ra beroch Cariathiarim oc ek
ke drapo the thē | thy at isrls
höffdingia haffdo thē besworit
j thrāns isrls gudz napn trygghā
fridh Tha ærradho menoghe
ne mot isrls höffdingia | höffdi
nghane swarado wi haffwom
thē swort fridh j thrāns napn
isrls gudh | oc för thy skul
magho wi thē ekke röra,
Vtan thz giordhō wi thē ~~the~~
the skullo bewaras oc liffwa
at gudz wredhe skuli ey mote
oss vpwækkias | om wi men
edhoge vordhō, æn swa skulo
the liffwa | at the alle meng
hetin skulo til tiænist wara
hughtudis widh oc dragha

watn Tha seniores thera taladho
mz almoghanō kallade iosue gi
baonitas före sik oc sagdhe til the
thwi willen j os swika mz idhert losa
tall sighiandis idhr wara aff fiarm
made landh epter at j byghdhen
midhwalt blandh os ffor thessa
sak skulē j wara forbanadhe j
swa matto Oc skal ey brista aff
edhre slækte thn som widh huggir
oc draghir watn j mins hwa oc gudz
hws The swaradho os war kw
giort thino tiænarō at thin hra
oc gud hafde loffwat sinō thia
nara moysi at ha skulle idhr giff
wa alt thzta landit Oc for driffua
oc drapa alla landzsens inbyggia
ra / oc thr aff raddoms wi grantzska
mykit oc føresagho waro liffwe
thr til noddgude aff idhrō raddu
gha Oc ærom wi nw kōpne j thi
na hændir oc waldh oc thy gøz
mz os thz tik sinnes goth oc ræth
wist wara / oc giordhe iosue sidha
han som for sakt haffde oc frælste the
aff isrls almogha handho / at the
skuldo ekke drepas oc skadgudhe
iosue j thn daghē mz fustō dom
at the mæ oc theris epterkomade
slækte / skulle wara j menighete
nes tianist oc til gudz monstr
oc altara / thwggia widh oc dragha
watn ævindelika . oc hwar gudh
tækkis stadh oc rwm vtwælia til
sith monstr hwru iosue bestrede
v konugha oc gud forlængde da
ghen . sool oc mane stodho stilla
Tha ierusalems konughr ado
ni sedech / thzta horde hwru
iosue haffde offwonit hay oc m
mdhr stort oc samuledis som han
giort haffdhe ierico / swa giordhe
ha oc hay oc has konunge oc hor
de han oc twsitkis at stadz folkit
j gabaon / haffdo giffwit sik j fridh
samno mz isrls sønez raddis ha
mykit Gabaon war en stor stadh
oc en kongelike stadhr oc mykit
mektoghare æn hay / oc alle bor
gharæ oc stridz mæn j gabaon wa
ro starkasta mæ Oc for thessa sak
skuld skreff konugen adonisedech
aff ilrlm breff ætle sændhe myndugt
bodh til konugh ochaz aff hebron
oc til konugh pharam aff geri
moth oc konugh iaphye aff lachys
Oc til konugh gabir / aff eglon sig
iadis til them / faren vp til mik oc
gøren mik nadstadh oc hiælp at
wi aff striha magho gabaon / ty
at the æru til iosue komne Oc
fridh budhne mz isrls sønez tha
samblade sik til hopa fiæm konu
gha mz sith stridz folk / konughen
aff ihrlm . konugen aff ebron / ko
nugen aff geremoth . konugen
aff lachys / konugen aff eglon .
thesse kallas amorreorum konunga
Oc foro the vp moth gabaon .
thr sæthiadis sin tael . oc belagdo
stadhē / oc yemskot som stadzsens
inbyggiara j gabaon fornummo
at the skullo belagghias sændho
the til iosue budh sighiandis Seen
dragh ey thyna handh . thz æri
na makt / thino thianaro kom
nadis til hiælp Far vp til os snar
lygha frælsa os / oc for os vndsættning
thy at amorreorum konugha / hwilka
j berghē æru starklige mote oss

kōpne vppa thȳna tidh war iosue
j galgala Ther æptir foor iosue
mz sina godha man vp til gaba
on / oc allir hans hær mz honō·
Oc taladhe hrra gudh til iosue
radz ecke for tessa thyna fien
da Jak haffuir the giffuit j thina
makt oc waldh Enghin aff thim
haffuir makt ælla kraft tik mo
te standandis Oc fyol ælla størte
iosue snarliga offuir fiendena vt
draghangis alla nattena aff gal
galis / oc hrra gudh bedroffde the
aff isrls anfikt ælla asyn / oc sond
knosade thm mykit j gabaon mz
store plagho / oc æptir folgde the
mz hugh oc slagh / om waghē som
wp stigher j betheron / oc framdelis
intil azecha oc macheda Oc tha
the vndflydho isrls sōner oc varo
ndher stighandis j wagheno widh
betheron / tha lat hrra gudh in
dher falla stora stena aff hymble
nō vppa thm alt in til azecha Oc
waro mykit flere the ther aff sten
hagleth dodhe bliffuo æn the hwil
ka isrls sōner drapo mz swerdh
j thæn daghen hwilkō hrra gud
giffuit haffde giffuit amorreor
j isrls asyn talade iosue til hrra
gudh· j isrls sōner asyn sighiadis
Solen rør sik ey mothe gabaon
oc ey manē mot dalen haylon·
oc stodho strax stilla sool oc maa
ne til thæs almoghē haffde hæp
nadz offuir syna fienda hwat
ey ær scriffuat j rætwisa manna
bokir / solen stodh j hymelin mid
wakt oc hastadhe ekke at bærghas

j ens daghs rum ælla thyma
Oc ey nakontidh forra ælla
æptir war swa langher dagher /
naar hrra gudh lydhe mannis
kones röst / oc stridhe for isrl·
Thz ær at gudh hørde iosue bön
oc halp honō at wina seghir Tha
æptir ffoor iosue mz allan isrls
hær / oc stridz mæn atir til galgala
thy at the fæm konungana waro
vndhā flydde / oc gōmdho sik j
mareda stadz bærgeholwm Oc
wart iosue forsagt swadana tyd
te at the fæm konunga waro vp
fundne sik dolghandis j bærgeku
lomē widh mareda Oc iamskøt
bødh iosue sinō sællō at waltra
stor bærgh oc stener for mūnē
ællir ingungē j bærgehulē / oc
lath til skikka kloka mæn oc forn op
stoghna hwilke thm inlykta mæn
thyma oc forwara skullo Oc sag
de iosue til stridz folkit Vtan
ekke stille paa en stadh / vtan fiul
folghen hætter wara fienda the
som ytherst fynas vndfly oc drae
pen thm / lathe the ekke koma
til waru j theris stadher / thy at
gudh haffuir thm giffuit j edhra
hændir Oc naar fiondhana vn
ro dræpne oc margfulleligha
plaghade / oc storste delen dodhe
vtan nagher faa / som kumo vn
fly j starka stadher / tha kom alt
isrls hær j gen til iosue j mareda
hwar hā haffde sin tal / oc alle
stridz mæn waro helbrygda mz
fult tal / tha dyrffdis oc enghin
kny ælla knorra moth isrls sōnō

tha badh iosue thiænarom sinom sighiadis vplate munnen | aat bærghkulone oc fraledhe thu fem konunganna | hwilke sik thær dylia ~~thiænarene giordho so thæm budhit war | framledha før iosue fem konunga vt aff bærghulona oc framledhe thu fem konunganna hwilka sik thær dylia~~

Thiænarane giordho som the budhit war fraledde før iosue fem konunga vth aff bærghulone konungen aff ihrlm | konunge aff ebron · konungen aff ierimot konunge aff lachys | konunge aff eglon | Naar konungane waro fraledde sagde iosue til alla isr'ls mæn oc synnerlika sagde han til the so høffdinga waro jffir hæren so mæ honom war | gaan oc sætthin ædhra føther vppa thessa konunganas halsa · oc thutidh swa giort war · sagde iosue til thæm ænnantidh j skule ække wilia rædhas Oc forfæres ække | stærkes jnbyrdhis oc ware manlige Swa skal gudh gøra allom idhrom fiændhom mote hwilkom j stridha skule | oc swa slogh iosue konunganna oc drap thæm | oc hængde the vppa fem træ ælla galgha oc waro the hængiadis alt til aftone ælla qwælle Oc tha solen war bærghat badh iosue thæm nidhertakas aff galghomen oc nidhertaghna kastas j bærghskulona thær the sik lyffvadis undha gømdho | oc thær lagdho the vppa thæm store stena bærghsatte Oc mærktogha stenær hwar the æn liggia j wara wardistidh Samma daghen offwerwan iosue stadhen maceda mz swerdhe oc drap stadzsens konungh | mz allom jnbyggiarom ække atærlyffvadis mz stu thing

Oc giordhe han mz konungenom aff maceda | som han førra giort haffde mz konunge j iherico Oc gik sidhan iosue oc alt isr'ls folk mz honom aff maceda til stadhen lebna | oc stridhe mothe stadhen hwilken stadh mz sinom konungh | thran gudh giffwit haffde j isr'ls hændher oc vadho oc forstørtte the staden j swerdzsens munn · thz ær mz dødhe | ænkte atærleffvadis Oc giordhe konungenom aff lebna som the til førena giort haffdho konungenom aff iericho | Aff lebna gik iosue til stadhen lachis oc alt isr'l mz honom | oc lagdho the hæræ vm kringh stadhen sætthiadis stridh mot stadhen Oc gaff thran gudh stadhen j isr'ls sønars hændher oc mæst oc annan daghen tøko the stadhen dreppadis alt thz j stadhen war lyffvadis allaledhis som the giordho j lebna

J thæm thimanom vpfoor konungh wa aff gazer | ahitandis vndsætia mz stridzmæn konunge aff lachis Oc iosue kom honom til møtes oc slogh honom mz alt hans folk til dødz Oc fradhelis færdadhis iosue aff lachis til stadhen eglon oc kringlagde stadhe oc forstørtte vppa samma dagh | dreppades alt thz som thær lyffvadis var allaledhis som han giort haffde j lachis

Oc vpfoor iosue mz allan isr'ls mogha aff eglon til ebron | oc offwirwan

stadhē mz stridh drepades mz swærd
alt thz fore kom / stadzsens konungh
oc alla thæs landzsens stædher / oc folk
som j stædherna oc landit bygdo oc bo
dho thz war alt mz dödhenom förstört
swa at engte bleff atir til liffs ounp
nadh Oc swa som han giordhe eglon sa
giorde han oc ebron mz swerdh · för
terandis alt thz ther war / Sidhan ko
josue j gen ōm en stadh som kallas da
byr / thæn stadhen tok han mz stridh
oc slöffade stadhen · konungen oc alla
klena stædher j thz landhit förstörto
han mz swerdzsens dödh / engte mz allo
thr atirleffwadis Oc likerwis som han
giorde ebron oc lebna oc theris kring
om swa haffwir han oc giort konunge
nom aff dabir oc slogh oc offwerwan
josue alt landit som liggher j bergho
Oc vppa södhra sidhona Oc iamwal
vppa slætthene / oc asedoch mz theres
konungom j thæssen landh oc stædher lat
josue engha atirleffwa bliffwa vtan
hælt alt thz som som andas kunne
thadrap han / som hwan israels gud ho
nom budhit haffdhe alt fran cadesbar
ne oc in til basan Oc landit som til
hördhe gosan oc in til gabaan allas
theris konungha mz theras landh
togh han mz ene hastighe tilslöghningh
oc förderffwade / thy at hwan oc israels
gudh stridde för honom Oc ther apther
kom josue mz allom israels hær til
tiællen j gen j galgala Rubrica
hurn mangha konunga samblado
sik oc mykit folk mothe israel til
stridh / en josue offwirwan them
alla saman · xi capitulum

Thentidh konungh iabin ko
nungh aff aasor hördhe hwat
josue / oc israel haffdho begat
j sin ærende / sende han budh til
konungh iobab aff madon oc til
scon konungh aff semeron oc
konungh acsaph oc til konungana
som bodho nordh i landit j bergom
Oc rwma landeth · oc j slættu
landit til södher j seneroch oc
them som boo j berghom j landzska
pit som kallas dor widh haffwidh
Oc iamwal cananeum badhe them
som boo öster oc vesterlikis til væsther
oc thm mz amorreum / oc etheum phe
reseum oc iebuseum som boo j bergom
oc eueum som bodho widh rothe
na bergsens hermon j landeth
maspha / Alle thesse gingo vt mz
synom skarom grumska mykit folk o
talighit som sanden vppa haffsins
grundh ælla strandh / hæsta oc stridz
waghna otalighe oc sampnados al
le thessa konungana mz sith folk til
hopa · widh watnet som kallas me
ron / mz the akt at the stridha oc
fördriffwa villo israels folk Tha ta
ladhe hwan gudh til iosue sighiandis
værdz thin engte j morghon vppa
thæssa samma tidh skal iak them al
la giffwa j thyna handh oc wald
sarghadha oc saghra j israels asyn
Theras hæsta skal thu hasa thz
ær syndirskæra senorar / oc the
ras waghna skal thu vpbrænna
Oc ther apter kom josue mz
allom israels stridzmannom mothe
fiendana widh watnet som
kallas merom Oc sloo has

teligha oc swarlegha vppa thim Oc
hwan gudh gaff fiondhana j isrels
walda / oc slogho the oc drapo syna
fionda thim ærstandis oc æptir folg
iandis mz hwgh oc saar intil stora
sydonem Oc watnet som kallas
masserephot / oc intil slættena
som kallas masphe vppa ostra sydo
na thæs landzsens Oc slogh iosue
alt thz folkit swa at engha atir
leffwa bleff æptir thim / thz som qwikt
war Oc giorde Josue som hwan gud
haffde hono budhit / hestana hasa
de han / oc waghnana brænde han
mz elle / oc kom Josue strax j gien
oc offwirwan stadhen asor oc hans
konungh drap han mz swerdhe / Asor
war gammalt konunge sæte / oc haff
de herradome offwir alla andra konu
nga j the landhe / æn josue drap alt
thz som thær funnas kwne / enkte atir
leffwandis / stadhe mz eldbrandh for
darffwades til grundhe / oc alla
stadhe thær om kringh waro oc the
ras konunga fordarffwade han / oc aff
skrapade thim j thesse warld / swa som
gudz tienare moyses hono budit
haffde / vndhantaghandis naghra stæ
dhe som lagho hoght j berghe æller
sith mellan j wedhoghome / æn asor som
war starkaste stadhe / forderffde han
mz ellen Oc alt roff som the funno j
thessa stadhe oc landh / fæ oc alla
andra haffwor / skipto oc bytto isrels
soner sik j mællo Tha alt mankonit
war drapit / oc jærnwal qwinor oc
barn / thær forswnnades ække atir
glomdis ey eth ordh aff thy som hwan
gudh bodh moysi Swa som hwan gud
bodh sino tienara moysi / swa bodh

oc moyses iosue oc fulkompnade
han oc alt sama / oc offwirwan
iosue alt landith j berghomen
oc til swdhert / oc landit som til
ethnas josue / mz slætthene Oc
wæstra plazen / oc berghit som
kallas israel mz slæthmarkene
oc en deel aff berghit som vpsti
gher til seyr / in til baalgath vndir
lybani slætmark / wndir berghit
som kallas hermon / all thesse lan
den offwirwan josue drapandis
theres konunga / j langha tydh
stridhe iosue mote thessa konu
nga Ey war thæn stadher hwilkin
sik ey vndir gaff isrels sonom vn
dantaknom eueo / som bodhe j ga
baon / hwilkin til forena forlikter
war mz isrels sono / alla andra off
wirwan han mz stridh Thy at do
men var aff gudhi giffwin / at the
ras hiærta skullo hardas j them
oc dyrffwas / vpwækkia stridh mote
isrl oc sidhan mellan falla mz dødhe
Oc ey wara wardhe faa naghra
miskundh vtan forgas som hwan
gudh bodh moysi / J thim thima
no kom josue oc drap enachim thær
ær eth iættha slækte som bodho j
berghum widh stadhe hebron / oc
drap han dabyr oc anab / aff ber
ghome som widher nampn haffwa aff
juda oc isrl / oc theris stadher affskra
pade han Ey atirleffwadis naghor
man aff enachym / thz ær aff iætta
slækt j isrels soners landho vtan
thesse stadher som ær gaza / oc geth
oc azotum / thesse stadher atirleffdos
Oc togh thy josue all landhe som
hwan gudh taladh haffdhe til moy

sen oc antwardadhe isr'ls sønom
til at aagha æptir theres deler
oc theres slæctir. Oc thz æpthr
hwiladis landit aff allo ørlöghe
til østers iordans flodh. Tæsse æru
the konunga som isr'ls söner dra
po oc togho ærfdadeel i theres
landh offuir iordans flodh til østhr
fran bækkenom arnon oc til bær
ghit hermon. oc allan østra delen
som wændis til öknena Seon
amorreor konugh som bodhe i
esebon. hwilken hradöme haff
de fran aroer som ligghr vppa
strandhene widh bækken arnon
oc halffdelin aff galaadh intil
bækken jeboth kalladha. hwar
amon söner ænda sin arfhadel
oc aff öknene intil haffwit som
kallas ceneroth moth östir oc
til haffwit widh öknena. hwilkt
haff ær aldra beskasta oc kallas
dödha haffwit. oc ær vppa östra
sydhona widh weghin som le
dhr til bethsimoth. oc aff sydra
deelin som ligghr widh asedoth
til phasga thz ær arfhadels æn
den og konunge aff basan aff a
tirleffuo raphaym som bodh
haffde i astaroth oc i edrai oc
hradöme haffde i bærghit hermon
oc i salecha oc offuir alt landit
baasan intil arfhadels ændama
gessuri oc machati oc halff
delin aff galaadh oc arfhadels
ænda konunge seon aff esebon
tæsse lad oc torpe oc stadhr slog
oc ow haff oc iw wan gudz tie
nara moyses oc isr'ls
söner oc gaff thm til æwarde

ligga arfhor rubenitis thz ær rubens
slækt oc gaddiitis thz ær gadh slæct
oc halffwe slæktene aff manasse

Rubrica hær börias xii capitulum
som sighr hwru the konunga nafp
nas oc hwat landh the haffdho
haff som iosue oc isr'l fördrogho
oc gingho i fullo ærfhodela

Thæsse æru the konunga hwil
ka iosue oc isr'ls söner offuir
iordanem vppa wæstra platzsen haff
wa fördörft fran aalgadh i slæth
markene widh lybanum oc intil
libani bæregh. aff hwilko en vpsti
ghr til seyr. Oc iosue antwardadhe
thz landith isr'ls sönom oc theris
slæktom. hwarie slæct sin deel siva
wal i bærghomen som slæct marke
ne oc akrom til æwdelika ægho
I aseroth oc i öknene oc til sydhr
waro ethei amorrei Cananeus
phereses eues oc iebuseus ko
nungen aff ihericho en konunge
aff hay hwilke bygdhe widh sido
na betel en konungen aff ihrlm en
konunge aff ebron en konunghen
aff ierimoth en konungen aff la
chis en konunge aff eglon en ko
nugh gazer en konunge aff dabir
en konunge aff gader en. konu
ge aff herma en konugh hereth
en konungen aff lebna en konu
ge aff odollam en. konunge aff
macheda en konungen aff bethel
en konunge aff taphua en. konu
gen aff aafer en konunge aff aff
feth en konunge aff saaron en.
konunge aff madhan en konunge
aff asoren konunge aff sameron
en konungen aff acsaph en. ko

nugen aff odes en / konunge aff te
nachen . konunge aff mageddo en
konunge aff iachaney en . konu
nghe aff landhz / kalladh dor en /
konunge som kalladis ver gentium
aff galgalen . Alle tesse konunga
aeru en oc xxx . Rubrica hurn
hwan gudh sagde til iosue at mang
landh waro aen ekke skrifft / hwil
ke han aen skriffua skulle isr'
til arwardelica aegho xiii capitulum

Iosue war nw aldrogher man oc
haffde magh aat liffwadh / oc ta
ladhe hwan gudh til hono sighia
dis / thu aerst wordhe aldrogher aff
manghom aarom / oc landit aer al
dra bredast oc wit . forlateth ,el
lur offwinthiffwit oc odhelaat oc
ey nu lote skrifft / som aeru tessen
landhen . alt galilea philisthim
oc alt gessura landh / fran flodhe
ne [illegible] som daeffwir aeth wathnar e
gypti landh / oc til aeghadels an
da acarron som wendis til nordh
Chanaan landh / hwilket skiptis un
dir fem philisthum konunga som aer
under gazeos asthalonitas gethe
os oc accaronitas / aen til sudhers
aeru ephei oc al chanan landh ma
ara som til hore sydonius intil a
fera / oc amorreor landzaenda .
nu theris naest boandho libam
landh / som wendis til osthers fran
aalgad undir barghit hermon .
til thaes thu ingaar landhit emath
allas thera som bodho uppa bar
ghit fran libano / intil wattnet so
kallas masarephot / oc alle sidoni
i / Jak aer thu sighir hwan gudh som
aff skrapa skal thaeta folkit aff isr's
soners aulete kome thy thessen
landhe / til isr's soners arffdeel /
som iak tik budhit haffwir oc
skipt nw landhit i aeghadela mel
lan nio isr's slaekter / oc halff
we slaektine manasse nu hwil
ke ruben oc gad besatto lan
dit / hwilket moyses thom ant
wardadhe ostan iordanis flodh
uppa ostra platzsen / fran stadhe
aroer hwilket bygdher aer uppa
aelffwa bakka arnon midwaest
i dalen / oc slaetmarkena meda
ba / in til dibon oc alla konunge
Seon stadher hwilken som kal
lades amorreor konunger / oc
stydhe regerandis i stadhe ese
bon in til amon soners landz
aenda oc galaad / til gessuri landz
aendha oc machati / oc alt barghit
hermon . oc alt landz basaan
in til salecha / Oc alt konunge og
rike i basan som stydhe asta
roth / oc edray han war atirle
wa aff raphaym aff thy aetta
slaektit / hwilket moyses drap
oc skrapade aff iorderike / An
isr's soner willo ekke allaleg
forskringia gessuri / oc macha
ti / oc bygdha the i midwaest isr's
sono til naerwarandis dagh / Le
ui slaekt gaff moyses engha
aeghadela / thy at hwans gudz
offer oc striffwor skal wara the
ras arffdeel / som han sialffwir
thom sagde / Waff oc moyses
aeghadela sla[illegible]thine
som aer aff ru[illegible]ben
sono aepter the[illegible]ris slae
tir oc war theres aeghadels

stadhe an[illegible]
[illegible]an[illegible]

ærndhe fran stadhe aroer | so
bygdhe ær vppa strandhene
widh watnet arnon | oc j dale
j sama vatuzsens midwalt |
oc alla slætmarkena som le
dhe til medaba | oc esebon oc
alla smaa byya ælle gardha
theres som æru pa slætmar
kene oc dibon | ibamoth
baal oc torpeth som kallas
baalmaon | oc gessa oc cedi
moth oc mephet | oc caria
thaym · oc sabama oc sara
thasar Oc j barghit widh
dalen bethfegor oc asedoth
phasga | oc bethaissimoth · oc
alla stadhe vppa slætthene |
oc all rike tilhorandis konungs
seon som war konunger amor
reor | oc stodhe esebon · huil
ke moyses drap mz hans
landz höffdhingom | madian
euen | oc recen | oc sur | oc vr |
oc rebee | tesse waro konunge
seon hargreffuar | oc landz
sens jnbyggiara Oc balaa
beorson · som war en trol
karl hwilken isrls söner mz
swardhe drapo | mz the andra
hwilke oc j thunnidh drapne
wordo oc ær nw jordans
flodh | wordhe ruben söner
ærfhodels ærnde Oc ær tesse
ærfdodelen | ælle besætningh | slæt
thenes rubenitarum | thz ær ru
ben affkomdh | j sino slækto
j stadhe oc torpom ælle by
yom Haff oc moyses gaf slæ
te | oc theres söno oc æpte
komandis syna ærfdodelar |

oc skiptas theres ærfhodelar J
tesse matto | landz delin aff ia
zer oc alla galaad stadher oc halff
delin aff landit | amon söners
Jn til aroer thz som sitte wærndh
til rabba oc fran esebon jn til ra
moth masphe | oc bethanym oc a
manaym alt jn til landz ærnda
dabir Oc j dalen betharam oc
bethnemra oc sochoth oc saphon
oc andra delin til seon rike konunx
aff esebon | ærndhe aff tesso ærfha
delo ær jordans flodh til ytersta de
lin aff haffwit som kallas ciene
reth | til ostra platzsen widh jordans
flodh · oc ær gudz söners tesse ærfho
dela | oc besætningh oc theres æpter
komando · Tesse vpnæmde stadher
oc byar mz sin torp Haff oc moy
ses halffwe manasse slækt oc theres
söner oc æpterkomando ærfhadeler
hwilkes vphoff ær j thesse matto
Amanaym all landh wnderlagd
basan | oc all konunge rike vndir
konungh og | aff basan | oc alla sma
byna oc torp | som vnderliggia basa
som ær kebya oc halffwa delen
galaad | oc astharoth oc edray ri
kesins stadher | oc j basan | makhir
söno halffdelin aff manasse söno
æpter theris slækt | oc magthskap
thetta skiptet j ærfhodelomen gior
de moyses j slætta landhe widh
moab | moth stadhe jericho twærs
offwir jordane | til östra sidhona Au
leui slækt | gaff moyses enga ærfo
dela | thy at herran gudh isrls skal
wara thom för ærff | som han haffwir
til hono talath at the skulu liffwa
widh offer gaffwor oc tyændhe |

Rubrica huru iosue skipte landit
j bland israels söner oc caleph

Thetta ær hwilkit xiiij capitulum
israels söner waro ægandis
j chanaan landh / hwilkit eleazar
prester oc iosue nun son / mz almo
ghas höffdingiom thæm gaffwo lan
dit skiftandis mz loth j bland israels
slæktir som hwar gudh budhit haff
de j moysi waldh / nio slæktom oc en
ne halfwe slækt Thy at moyses
haffde giffwit thwem slæktom
oc ene halfwe slækt æghodela off
wir iordans flodh Æn leui slækt
vnfingo enkte landh j blandh si
na brödher / man ioseps söner gin
go j therass stadh, skipte j twa slæk
te som ær manasse oc ephraym
oc enkte togho leuite / thy ær leui slækt
nakon deel j landit vtan nakhra
stædher oc forstædher haffdo the
hwar the bodho / oc hion haffdo
oc beuaradho sin fænadh oc vpföd
do hwat the quikt haffdo so hwan
gud budit haffde moysi . swa gior
do oc israels söner oc skipto landit
Thær æpter framgingo for iosue
iuda söner j stadhe galgala oc
talade til iosue Caleph iephone
son som kalladis ceneceus, thu wet
wæl hwat hærra gudh talade til mo
ysen / om tik oc mik j cadesbarne j
öknene. Fyretighi aar war iak nar
gudz tienare moyses / sende mik
vt aff cadesbarne til at beskodha oc
offwir wægha laghlighetena oc
folksens skipilse j thætta landhit oc
sighia honom j gen hwat mik syntis
sant wara / æn mine brödher hwil
ke mz mik vpforo bedröffdo hiar
tat j folkeno / oc giordhe thæm for
færadha oc tha likawel / æpter
folghde iak min gudh oc hærra j sam
mödhe. oc vppa than daghen swor
moyses sighiandis til mik / Jorden
hwilka thin trodh mz thin foth skal
wara thin ægha oc besætningh Oc
thinna söna æwærdelika, thy at thu
haffwir æpter folght thinom gudh oc
hærra / oc hærra gudh haffwir mik
lengh liffwit som han mik loffua
de æn til nærwarandis dagh. Fem
aar oc xl. æru framlidhne sidhan
hærra gudh talade thessen ordhen
til moysen. Thetighi israels söner
færdados j ökne oc j thæna dagh
haffwir iak j min aldher fem aar oc
lxxx / swa starker oc doghandis
som iak war thetigh iak beske
iade landit Oc bliffwir æn mz
mik sama starkhet j thænna dag
til at stridha oc færdas, oc alt
annat göra skolandis / oc thy bi
dher iak at thu giff mik thz bar
git hwilkit hærra gudh mik
loffwade tik athörandis j hwil
ko barghe æru boo oc byggia
enachim / thz ær eth mykit slæ
te hwar som æru stora stædher
beuæradhe oc starke / ha wethi
at hærra gudh ware mz mik
wara at iak maghe thæm offwr
wina oc fordriffwa æpter thz
han mik loffwat haffwir æptir
thessen ordhen / welsignade iosue
caleph oc gaff honom ebron til
ægho oc besætningh Oc fran thæ
ne tidh wart hebron æghodel
caleph iephone son ceneseo til
nærwarandis dagh / thy at han

æpthir følgde hwan isrls gudh thz
ta næpnet ebron / kalladis tilfør
rena cariatharbe thz største
adam ær begraffwen thr mællan
enachim oc sidhan hwiltes lan
dit aff ørlefthe **Rubrica capitula
de capitulum aff landzsens skifftil
se oc hwat thz war som hwar
slæktenn fik /**

Haar æpthir vttrykkis lotten
som tilfiol jude slækt / oc the
res affbøndh som ær fran
ændhe edom / in til østnesth so kal
las sin / vndhir sødhir til ytzsta de
lin widh siudhra platzen / oc ær vp
hoffwit til than dalen fran høgh
hethene / bestaffta haffsens / Oc
aff thæs twngo som wendis til
sødhir / oc gaar wt widh vpgan
gen scorpionis / oc genom gaar si
na oc vp stighir j cadesbarne / oc
framkomer widh esrom / vpsti
gandis widh abdaram / oc om kring
gangandis cariatas / oc thr fran
gynom gangandis j asemona / oc
sidhan komandis til egypti fors /
oc skal wardha ænden aat thæs
æftho · stora haffwidh / Oc thr skal
ænden wara til siudhra platzse
æn aff øster skal wardha ophoff
wit / bestafta haffwit in til ytzs
sta iordanis flodh / oc alt thz som
wændis til nordh haffsens twn
gu / alt in til thæs førnæpdha
flodh oc vpstighir en ænde til be
thagla / Oc gaar aff nordh til beta
raba · vpstigandis til stenen bo
em / ruben søns furandis in til
debera landz ænda / aff achors
daal mothe nordh · sik wanda

dis til galgala som twærs ligghir j
vpgange til dommim / til sinders
widh forssen / oc gaar om wat
nit som kallas sool kællan oc
vtgange ær widh kællona so
kallas rogel / Oc vpstighir gynom
dalen · til høgandis ennon søner
aff sidhone iebusei / til sivners
thzta ær iherusalem / oc tadhan aff
sik vpresandis til barghe klatsfa
som sik wændhir til gehenon til
wæsters dalens rephaim høgh
het til nordh / oc gaar framde
les aff thz høgsta aff barghit
in til watn kællona / kalladha
nepthos / oc kombir sidhan til
byana widh barghit ephron ·
oc vndhir bøghis til bala / thz ær
stadhe cariathiarim · som tydhir
skoghenas stadhir oc kringh gaar
om bala / mote wæstir in til bær
ghit seyr · oc gaar sidhan widh si
dhona / war barghith iarim · til
nordh j chesl ha on · Oc stighir widh
j bethsa mes / oc gaar tadha
til tharma oc framgaar til nordh
endels aff accaron widh sidhona
oc vndhir bøghes til secrona oc gaar
offwir barghit baala / Oc kombir
sidhan j gebneel / oc førandis tisse
æfthodela mz stora haffwit mo
te wæstir / Oc æpu tisse landz
ænda til jude slækt oc aff føda
aff skiffte / Men caleph jephone
son · gaff iosue ægadel widh
walz j jude søner som gudh
hond budhit haffde / Cariatar
be enoch fadhirs / thz ær ebron
Oc fødreff caleph tadhan
tree en økr søner som war

sesay hayman tolmay Aff enoke
slakte thz ær iartha slaktet Oc
tedhan farandis kom han til the
som bodho j dabir. Oc til forena
kalladis than stadhe cariathse
pher thz tydhz bokstaffsradhs sta
dhz Oc sagde caleph hwilken thu
ær som offwir winer stadhe cari
ath sepher / oc taghz hono / iak skal
hono giffwa mina dottz axam til
hustru. An thz hande at ottoni
el kenez son / oc caleps brodhz thu
yngre offwir wan oc grep stadhen.
oc gaff caleph hono sina dottz
til hustru / Oc hande at caleph oc
ottoniel mz hustrwne sine fara
dos til samans jwarthend tha rad
dhe ottoniel hustrwne at ho skul
de bedhas eth akerslandh aff si
no fadhz / oc axa sithiadis vppa
sino asna begynnade fast wylt
sivkka oc quidha Caleph sagdhe
til hene / hwat skadhar tik hun
sukkas thu saakt hn. ho swara
de O fadhz giff mik thin welsig
nelse som thu mik gaff iordein
vppa sudhra sydhona hwilken
granzska tok ær / oc ofrwktsamli
gin, tilgok oc the iordhena som
ær dwff athir watt oc frwkt
sam oc caleph gaff hone stragx
frwktsama iordh offwan oc ni
dha. Thzta ær jude sonerz ge
ghodela mz hans slaktte magh
skap oc theris æptir komadis
oc waro theris stadhz fran yt
thzsta endan / Jude sonerz iordh
endhana edom til sudherz til
cap seel, eder / iagur oc cina oc

dimona addoda oc kedes oc asor
oc jethan ziff oc celen oc baloth
asor / noba madha oc carion.
esrom thz ær asoromam samo
oc molada. aser gadda oc asemoth
oc bethfeleth aserstual oc bersabee
oc baziothia oc baala oc hijm.
esem oc betholad oc ceul oc zar
ma oc siceleth oc medemena oc
somecena oc lebaoth / selim oc
ahem z remmon / alle tesse sta
dhz xxix oc theris bya oc gardha
thim vndirliggiandes An vppa slet
markene ær eschaol sara oc ese
na azonoe Oc asenam oc taphua
enaim gerimoth adulla socho asecha
sarim adithaym gedera oc gedero
thaym xiiij stadhz oc theris vndir
laghna bya oc gardha Sanan oc
adasa oc magdalgad delean oc ma
sepha. iectel lachis oc basturh / egh
lon keb lon oc leemas oc cethis gy
teroth / oc bethdagon neama oc ma
keda sextan stadhz mz sino gardho
thim vndirlagdho labana oc ether
oc asan iepiha oc esna. oc nesib
ceyla oc achazib oc maresa / ix stadhz
mz sino byom oc vndirlagdhom
gardhom / Accharon mz sinom byo
oc torpom. accaron alt til haffwit
oc alt thz sik bøyghir til azotum
oc hans gardar. Azotus thz stadhe
mz sine vndirlaghnigh oc gasa mz
sino byghio oc gardom in til stro
me egipti / oc stora haffwit ærw
hans æghadels enda oc j barghit
samir / oc iether oc sochcoth oc
cariathsenna, thz ær stadhen
dabir / arab hystemo anym / go

sen olon oc gylo · xi stadhir mz si
no byuom oc torpo / Arab oc ro
ma oc esaan oc ianum oc betha
fua oc afeca atmata oc cariatar
be / thz ær ebron oc sioz / Alio sta
dhir oc theris smastadhir oc
torpom Maon oc chermel och
ziph / oc lache, iesrael oc iucadam
oc zanoe aaym habaa oc tapua
Tio stadhir oc theras vnder sta
dhir oc torph / aluk oc bethsor oc
gedor mareth oc bethanoth oc
helteren / sex stadhir oc theris
vndir bondhir Cariathbaal thz
ta ær cariathiarim skoghxsens
stadhir / oc arebba · tua stadhir oc
theris torph · j ødhkene betharra
ba meddin oc sacha oc nepsan,
salth stadhirne oc engaddi / sex sta
dhir oc theris torp oc wardha til
samans fempta oc hundrada sta
dhir stadhir. Men iebuzeum ierusalem
inbyggiara thm formatte ey iuda
søner fordriffua Oc haffuir iebu
seus booth mz iuda søner ierusalem
til thima nærwarandis dagh

Rubrica hær æptir sigx hwat
del joseps søner til burdhe fran
iordanum oc til ierico oc hwru
lankt oc bredhir hans del bleff

Lotthen joseps aff konnandes
ætter søneris / fiol fran iordans
flodh in moth iericho / oc stadzsens
vatn oc aff østhir ar ødhenen som
vpstighir aff iericho til barghit
bethel Oc gaar aff bethel til lu
zam · oc gaar om anda archia
taroth / oc stighir nidhir til østhirs

widh aber wærhet ieflet att in til
betherons wælles ænda / thz som
nidhir meer liggir / oc gazer oc før
duda sik widh stora haffuit / thz
ægha joseps søner manasse oc eff
fraym Oc ær giordhir ændeen effra
ym søno offuir hans flækt oc mag
skap, oc ær thera æghadela mote
østhir atharoth / oc addar in til be
thoron thz offra · oc gaa sidha the
res ænda j haffuit kallat machi
nerath, hwilkit sik boghir til nordh
oc om kring gaar ændhana
mote østers jthanatselo / oc
gaar vm fran [illegible] vatne
janoe Oc nidhirstighir fran ia
noe til athoroth / oc noaratha
oc gaar sidhan in j iericho oc
vtgaar til iordanum aff stadhen
taphua oc offuirgaar mothe haff
uit j rørdallen Oc ær hans wth
gangir j besta haffuit thz
ær dødha haffuit / thetta ær ægha
delena effraym søners flækte
oc theris magxflækte / en sta
dhirne æru atskilde ephraym
søno midhwakt j æghodelome
manasse barno / ællir søno / oc
theris vndirtorp / oc effraym
søner drapo ække chananeum
som bodho j gazar Oc chananeus
bodho midhwakt j effraym aff
kronidh / til thina dagh lekawel
vndir skatt

Rubrica hwru
the andra æghodela oc aff
wart forskifft. oc hwru lenite
hema ællir bolstadhir skipa
dis midwakt j isrl' xvij capitulum

Lotthen fiol oc vppa ma
nasse slæktte han ær io
sephs förste son Machir ær ma
nasse förste son galaads fadhir
han war stridhandis man / oc
haffde aghadela galaad oc ba
san Oc andre manasse söner
aptir theris slæktis mæ som
ær abyezer söner oc helech sö
ner oc hesrihel söner oc sichen
söner epher söner Oc semi
dia söner / thesse æru manasse
söner som ær iosephs söner
mankönis mz theris slæktis
man Salphaat epher söner
galaad söner macher manass
söner / waro ekke söner vtan
at enast dötter / hwilke kalla
dos mz thesso napno mahala
oc noha oc egla oc melcha oc
thersa. oc komo the j prestens
elyazari / oc iosue nwn son oc al
la höffdingenas asyn / sighiandis
hwan gudh badh j moyses hand
athir at os skulle giffwas ægho
dela j midhwalt / mz warom brödh
rom / oc gaff han j them ærffdel j mid
walt theris fadhirs / Oc fiol j
markthingthene mz lotten tio de
la til manasse slækt / vndantagh
no galaad oc basan offwir iordane
thy at manasse söner haffdo ærff
del midhwalt mz hans söner Æn
landz galaad . fiol j delen mz ma
nasses söner / them som offwir flodes
waro Manasses wælle ændhe
war fran aser machmat / thæn
stadhe som wændis til sichem oc

gaar til högra handhena widh
them / som boandis æru widh kæl
lona taphue / thy at j manasse lot
fiol landz taphue som ær j landz
ændhingene manasse effraym sö
ners / oc nidhir stighir ændin j kæ
dalen til sudhirs widh watn flott
effraymis stadhir / hwilke j midh
walt ær j blandh stadhena ma
nasse / Maghadels ændan manas
se fran nordh til watneth / oc hans
vtgangir gaar til haffwit / swa
at effraymis aghadelar wari aff
sudhir oc aff nordh manasse Oc
badha delana atirlykker haff
wit / oc til foghir sik inbyrdis j slæk
tene Aser aff nordhan / oc j ysa
kar slækte aff östir oc war ma
nasse ærffwadel Ysachar oc j
aser bersan Oc j byiom oc the
som bodho j door mz sino byom
oc jeblaam oc hans byom oc in
bygiarna j endor mz sino byom
Tirsikus the som boo oc byggia j
thenath mz sino torpom oc the som bo
j magedho mz sino torpom Oc tridi
e delen aff stadhom nophet / oc
ey förmatte manasse söner thes
sa stadhir förstörtta / men cananey
beghynnade boo j sith landh Æn si
dhan israel beghynnade at starkas
oc dogha / tha lagdo the cananey
vndir sik j skat oc ekke drapo
the them / tha taladhe iosephs
söner til iosue oc sagdo hwar
före haffwir thu giffwit mik
landh til besitningh / æpthir lotte
j ene enaste mætingh til en del

klenan æpthe wi æro mykle ælle
eet stort til folk, oc hwan gudh
haffwir oss walsighnadh, til hwil
ken spotsmaal josue them swara
de sighiandis/ ær thz swa at thu
æst kwiffsloghe oc nyskin j folket
oc mantaledh tha gak in j skoghe
ælle ødhemarkena oc hugh wth
skoghe oc gør tik slatta mark j lan
dit pherezei oc raphayni, thy at
effraym bærgh ær tik trangher æ
ghodel/ Tha swarade joseps søner
josue sighiandis/ vi formagho ekke
vpstigha bærghe, thy at cananey
bruka jærn waghna til stridh The so
byggia ælle boo vppa slatta landit the
som bersan oc boo j sinom byiom oc torpom
oc israels æghandis halffdelen j dalenom
Tha sagde iosue til ioseps folk oc eff
raym oc manasse, thu æst mykit folk
oc ær mykit starker til stridh, thu skalt
ey haffwa en loth/ men thu skal gaa
aat bærghit oc ødhmarkena oc wth
hugga tik rwm, oc rena gøra marke
na Oc gøren idher hws oc hema Oc
naar thu haffwir fordriffwit canane
m, sidhan maghe j vtstemena fram
gaa j landen/ oc offwir wina them j
saghe haffwa iærn waghna/ oc wara
swa mykit starka *Rubrica hwru io
sue deladhe æller skiffte andra delen
j landeth j blandh the vij slækter/ oc
hwat som hwar oc en vndfik til ægo*

Alle israels søner sab *xviij capitulum*
lado sik j silo/ thz ær j stadhe
sina kalladha/ oc sætto the thz
tiridzsens arch/ oc alt landit war the
m vndirdanoghit oc vndir bøght/ oc vij
slækthe j israel waro æn j ighen/ hwil
ke ey æn nagho ætthodel vnfan

git haffdho j lan- th oc dich til
hwilka josue talade/ sighiandis
hwru længe wilen j læthias idher
for swmadis, ælle hwi gangen j ek
ke j landit oc besætthen thz hwilket
edhers fædhers gudh/ oc hwa idher
gaff Vtwælin thy tre man aff
hwario slækt at jak them matte
sændha, oc the skulu gaa om lan
dit oc beskriffwa landh æpthe folk
sens/ oc slækternas mantal oc myk
lighet Oc hwat som skriffwat var
dher lathe thz koma for mik vm
vm vndirwisingh Delen j blad
idher landit j siw delar judas mz
sins dels ænda vari oppa swdhra
platzsen Oc ioseps harskap wa
ri aff nordh/ oc thz landit som mid
walt ær mælla tessa twa ænda
na beskriffwi j vij deler Oc sidhan
kommen hær til mik oc iak hær
j asynene idhers herra oc gudh,
skal idher j mællan laggia loth
thy at leuite, thz ær leui slækt
haffwa ekke deel mz idher/ thy at
herran gudh ær prestenas ærffdell
Gad oc ruben oc halff slækte
manasse the haffwa taghit ærff
dell offwir iordans flodh hwilka
moyses gudz thianare them gaff
vppa østra sidhona/ thum tidh the
wtwalde man vpstodho/ at the van
dra skullo oc beskriffwa landhz
tha bødh iosue them sighiandis
wandren kringh om landhz oc
beskriffwen thz oc komen sidhan til
mik/ vppa thz at iak hær j idhers
herra oc gudz nærwaru j silo lag
ge idher loth Cananene gingho
oc beslogho landhe skiffandis

thz j vij [illegible] dele oc scriffuo thz
j sina bok [illegible]ker oc komo j gen
til josue twet j stadhen sylo | Oc
deladhe josue landit j vij deler
loggiandis lotte j herrans asyn ysrls
sonō til arfho oc arff | förste lotte
kom vppa beniamyn | oc hans folk
at the arfho skuldo landit mel
lan juda söner oc joseps | söner
oc war theras wæltes ændhe
mote nordh aff iordane | gang
gandis widh sidhona jerico til
nordha platzen | oc tædha gag
gandis til wæsthr til barghen
vpstighadis | oc komadis til ok-
nena bethauen oc offiwrgangha
dis widh stadhe luzam til swdhr
thz ær bethel | oc stighr nidhr j at
tharoth til bar j barghit som ær
swdhr widh thz nidhra betho
ron | oc bøghes vmgangandis mo
te haffwit til swdhr | til barghit
som wende sik til betheron mote
wæsthr oc ær hans vth gangher j
cariathyarim stadhe til hörau
dis jude söner · thzta ær platzen
mote haffwit til wæsthr æn vppa
sidhra sidhona · oppa delen cari
athyarim | vtgiar wæltes ænden
mothe haffwit oc kombir jn til
watnes kællona neptho | oc nid
bøghr j barghsens deel som wændis
til dalen ennōs söners oc thz wen
dis til nordha platzen | j ytthersta
delen raphaymis dall · oc nidhr
stighr j jehēnon | thz ær ennōs dal
widh iebusei bar | æller mosa til
sudhres oc framkombir til kællona
rugel gaghandis til nordh | oc vt
gangandis til elsemes som twdhr

solenas kælla oc kombir in til graff
wanar æller gropanor | thwrtha
liggiandis æru twærs aff vpghan
gen til adōmyn | oc nidhr stighr
til habe boon · thz ær til stene
boem som ær ruben son oc kom
bir sidhan aff norre sidhōne til
slætthmarkena | oc nidhr stighr j slæt
tena oc framgar til nordh bethagh
la oc hans vtgangher ær moth tun
ghone j bestrasta | æller försaltadha
haffwit fran nordha j iordans
ænda til swdhra platzen som ær
hans ændhe aff östhr | Thæsse æru
arffhadelana beniamins söners
mz sino ændo vm kringh alla
hans magskapa oc slækt | Oc wa
ro tæsse hans stædher jericho | oc be
tagla oc dalen som kallas casis
betharaba samaraym | oc bethel
oc aryn oc affara | oc ofra oc tor
peth hemona oc ofni oc gabee | tæs
se æru tolff stædher mz sino vndhr
lagdho torpom | Item gabaon oc
rama oc beroth oc messphe | Capha
ra amosa recem iarephel oc tar
ala | Sela heleph | Jebus thz ær ihrlm
gabaad oc cariath vij stædher mz
theris torpō · oc wardha alla tæssa
stædher siex oc xx | oc ær thzta ben
amins söners arffhadela oc theris
afflkømdh Aff annor jordha bythe
mz thz andra slæktith xix capitulum

Och wtgik thn andre lotten oc
fiøl vppa Symeons söner oc
hans æptirkomades slækt | oc war
theris arff mydhwælt j jude söners
arffhadelo som ær bersabee oc sabee
oc malada aserswa oc balaa oc asen
oc betholadh bethulazma | oc sicelegh

oc beth oc marchaboth oc asersua
oc bethlepaboth / oc saroen trætte
stadhir oc theris torp Ayn oc re
mon / athar oc asan / fyre stadhir
oc fyra theris torp . alla byian
na oc gardha om kringh liggia
dis . tæsse stadhir in til balaath ber
ramoth moth sudhir Oc waro al
le tæsse stadhir xvij . thæta ær aff
wit j blandh symeonis söner ap
tir the æghodela som hono til
fiollo j lotten mz juda söner / thy
at the mere oc flere waro / Oc
for thy waro symeonis söner æ
ghodel haffwadis midhwart
j iude oc ærffdeel Tridhie lotte
fiol vppa zabulon söner oc hans
aff gwarndh aptir komandis oc
ær zabulons oc hans söners wal
les grinde jn til sarith / oc vpstighir
han aff haffwit oc medala oc kom
bir til deblaseth / jn til iwatneth
som stir wændir moth jeconam / oc
kombir j gen aff sarith moth ös
tir / j ændha sitheleth thabor / oc
gar wt til daberet oc vphogh stigh
stir moth jasie / oc thir fran gar ha
framer til östra platzen oc gethe
fer oc tabasin / oc vtgar j remon
amthar oc noa oc gar har om
til nordh oc nathon / ær oc hans
vtgangir widh dalen iaptahel oc
catethet oc baal oc semron oc je
daba oc bethleem / xij stadhir oc the
ris torp / tæssen ær ærffdelen slæk
thenes zabulon mz sith magskap
oc æptirkomando . theris stadhir
oc byiar Fiardhe lotthe kom op
pa ysakar oc hans næste æ komman
de skytte / oc war hans ærffdel israel
oc casaloth oc sunem oc effraym .

oc senon anaarath oc rabboth
oc sesyon / oc haeme / oc thamet
oc hengaim / oc henadha / oc bet
phases / Oc kombir hans ænde
jn til thabor oc sesima / oc beth
semes oc hans vtgangir war
jordanis Sextan stadhir oc
theris vndirtorp . oc æru tæsse
ysakar söners æghodela oc theris
æptirkomande slækt stadhir torp
oc byiar Fæmpte lotthe fiol
vppa aser oc hans slækt / oc æp
tirkomando oc war theris wal
les ænde . Alchach oc ali bethe
oc moab oc emeleth oc amaad
oc messal / oc kombir til chame
lu haffsens oc sior oc labanath
oc kombir j gen moth östir /
widh bethalon / oc gar gynom til
zabalon / oc dalen iepthael mot
nordh j bethemeth oc nephel / Oc
vtgar widh wenstra sidhona
cabul / oc arran / oc robeth / oc a
mon oc chana oc intil sydonem
stadhin then stora / oc kombir j
gen j orma ok in til stadhin sto
ran oc starkan then som kallas
thyro / oc in til osan Oc skal hans
vtgangir warda j mærith aff
aff delen aczibu / oc amma / oc a
fegh / oc roob / tiwa stadhir oc xx mz
theris torp Oc tæsse æghodela
til hora asser sono oc theris æp
tirkomande slækte / stadhir oc the
ris byia Siatte lotten fiol op
pa neptalim söner oc theris kir
skap oc byriadis theres ægho
dels ænde / aff beleth oc helon
sananim oc adamin thz ær necob
oc iebnahel / oc til lekam / oc vth
gange ær til jordanen / oc ænde

komber j gen moth wæsther oc azi
noth thabor / oc twærthan fran ther
lika with til vatn oc gaar framde
lis til zabulon mot sudher / oc in
j aser mote wæsther ; oc j iudha til
iordanem mothe solenas vpgangh
thz ær til østers / hwar som æru
starkasta stadher asedim ser oc
amniad oc vechat oc ceneret oc
oc edema oc arama . asor oc cedes
oc edrai / nasor oc jeron oc mag
dihel . orem oc betanath bethsa
mes xix stadher oc theris torp
oc byiar . Oc ær thæta næptalim
slækt oc søners ægodela oc theris
æpther kønnom oc magskapo stadher
torp oc byiar . hyn vnde lotten fiol
til dan slækt oc hans thieskap / oc
genden aff hans ægodel ær sarra
oc esthaol har / semes / thz ær so
lenas stadher selebin aialon oc
iethela helon oc themna oc a
chron . helthecen / iepton oc ba
laadh jud oc bane oc barath oc
jethremmon oc herechon oc are
chon mz them landændhanom som
sik wændher til ioppe / oc jthen æn
dan beholt the sik . Thz hende
oc at dans søner stighu up oc strid
de mot stadhe lesem / oc offiworwo
no staden oc drapo mz swerdh j
stadhe alt thz som liff haffde oc
besatto stadhe / oc boddo ther kalla
dis staden æpther theres fadhers
napn lesemdan . Thæsse æru
ægodelana dan søners oc theris
æptir kønnando . stadher oc torp oc
gaardha oc bya . Oc tha iosue
haffde fulkomnat skiffta landet
mz lotte hwarie slækt sin ærffwis

deel the gaffwo isrls søner iosue
nun sone / ægodela oc æff midh
wæls j blandh sik æpther gudz bu
dhi / . stadhe hwilkæ han haffdhe
om bidhit tannat sarna j bærghi
effraym oc bygde han stadhe oc
bodhe j honom . Thæsse æru ægodo
lana hwilka prester eleazar oc io
sue nun son / skiffto oc the som hoff
dingha oc fræmste waro j almo
ghanom mællan isrls slæktes sø
ner j stadenom silo / nær hanom
gudhi widh dørena tabernaculi
thz ær tiældsens hwar fridzsens
ærch bleff ællir stodh . the skiffto
the landhit Rubrica hær æpther
ær om the stadher til hwilka the
skulo fly som ma drapo mot sin vilia

Oc hwan gudh taladhe til xx
iosue sighiandis tala til
isrls søner oc sigh them at
skilon the stadher som wara skulo
til flyandhom manom / aff hulkom
jak ær til ither talade gynom moysi
handher / at the som man drepa
owilieligha maghe ther til fly oc
vndan koma tess wredhe som
nær kømen ær thin dødha / oc
hæpnas will blodzsens vtgiutilse
Oc naar hwar som hælzst haffwi
nakon dræpit . oc fly til nakon
aff tessa stadher tha skal han staa
før stadz porthe / oc tala før the ælz
ste j stadhe / hwat som hans men
losa kan bewara oc laghligha
prøffwa / oc swa skulu stadzsens
borghara honom annama j stadhe
oc giffwa honom rwm j hwilko
han kan boo vty . Oc nær blodzsens
hæpnare honom æpther følgher

tha skulu

tha skulu stadzens borghara ey ho
nō giffua j fiandis handher / thy at
han drap sin jempnchristin owilandis
oc ey skal hā vppenbar wardis fien
domē / man twa ællr tre dagha om æn
hā ware ey menlös. oc skal han boo
j thm stadhenō til tess hā skal sta for
doom giffwādis skal til sina sak til tess
hoghste prästen bliffwir dödher hwilken
j thæn thima ær / oc tha skal madra
pare j gen koma oc jngaa j sin stad
oc j sith hws. hwadha aff han vtgik
naar han vndhā flydde / Oc tha skik
kade the tressa æptir skriffua stadher
menlösō til vndflykt som ær / Stadhe
kedes j galilea bærghit neptalym
oc stadhē sichen j bærghit effraym
oc cariatharbe thz ær ebron j bærghit
juda / Oc offir jordanē mote östra
sydhona widh jericho skikkado the
staden bosor som ligger j slætmarke
ökenēne aff rubens slække Oc stadhe
ramoth j galaad aff gadz slække oc
gaulon j basan aff manasse slække
Tesse stadherne æru skipade allo
jsrls sonō Oc jempwel fræmadhom
oc vtlændzskō hwilke j bland thm
byggia / at the maghe fly til the sta
dher om the nakon haffdo dræpit o
wiliādis ælla owitandis / oc ey skulu
the döö j theris handher / som hæp
nas wilia vtgiwtna blodh til tess
hā standit haffwir fore folket fram
tala skolandis syna sak Rubrica
Hēr æpther scriffwas hwat stadher
leuite vndfingo til giffwor til at
boo vty widhwitt j folket. Oc the
forstadher the haffwa skullo xx oc
förste capitula

Sidhā framgingo almoghēs
höffdingi aff leui / til presti
elyazarū oc iosue nun son oc slæk
tanas hertugha offwir allas jsrls
söners slækter / oc talade til the
j stadhē sylo j chanaans landhe
sighiandis hwan gudh bödh j
moyses hand / at os leuitis thz
ær oss aff leui slækt skulle giffwas
stadher til at boo vty / oc forstadhir
til at födha wart qwik oc fænadh
Oc giffwo jsrls söner aff sinō a
godelō leuitis æptir gudz budh
stadher oc forstadher / oc vtgik lot
ten j chaat herskap / prestans
aaron söners aff juda slækt oc
symeon oc beniamyn . trætta sta
dher æru thm andrō sönomē chaath
som waro leuite oc offwir bliffwo
giffwos slæktomē aff effraym dan
oc halffwe slæktene manasse x sta
dher / Nu gerson sönom vtgik lotte
at the skullo vnfaa aff slæktomē
ysachar oc aser oc neptalim / oc
halffwe manasse slækt j basan xiij
stadher oc merari sonō oc theres
maghskapō oc slæktō j ruben / oc
gad oc zabulon tolff stadher oc
giffwo jsrls söner / leuitis stadher
oc forstadher swa som hwan gudh
bödh om moysi hand / giffwandis
hwarīō æptir lotte aff slæktomē
juda oc symeon / theris sonō giff
iosue stadher hwilkes naffn æru
tessen / Aaron sonō gynō caath
herskap leuiti kōn . thm vtgik
förster lotten oc til fik the Caria
tharbe enoker fadhers / som kallas
ebron j juda bærgh oc tess for
stadher alt om kringh / oc aker

167

oc terp thz vndhirhiggiadis haffdhe
tha förra giffwit callepth iephone sön
til æfflo / oc gaff han höghesta presteus
aaron sönom ebron til flyktastade
oc hans förstadhir lobnan mz sina för
stadhir. Oc iethir oc hystimon oc he
lon oc dabir oc ayn oc iethan och
bethsames mz sina förstadhir tesse
æru ix stadhir aff thwem slæktom som
sakt ær. Æn aff beniamin slækte ga
laon gabathe. oc anatoth oc almon
mz sina förstadhir thz ær fyra stadhir
æn alle tilhöpa höghesta presteus aa
ron söner / viij stadhir mz sina för
stadhir. æn them andra hærskape
nom chaath sönom leuites köns æru
tesse atkodela aff effraym slækt til
flyktes stadhir sichem / mz sine förstar
dhir j bærghit effraym oc gaze oc
iebusan oc petoron mz sine förstar
dhir. thetta blifwer fyra stadhir.
Æn aff dan slækte helthero oc gu
bathon oc haialon oc gethromen
mz sina förstadhir Oc blifwa fy
ra stadhir / Æn aff halffwe manas
se slækt thanach oc gethremon mz
sina förstadhir thetta æru twa star
dhir / tesse stadhir alle samma æru x
oc theris förstadhir oc æru the
giffne caath sönom nidhirsta trappo
ne Oc gerson sönom leuites köns.
gaff han aff halffwe manasse slækt
til flyktes stadhir gaulon j basan oc
bosram mz sine förstadhir / thz æ
ru twa stadhir. Oc aff ysakar slæk
te cesion oc dabreth oc garamoth
oc enganym mz theris förstadhir
thz ær fyra stadhir. Æn aff aser slækt
masan oc abdon oc elrath oc rool

mz theres förstadhir / tesse æru fyre
stadhir Oc aff neptalim slækte til flyk
stadhir stadhin cedes j galilea oc amoth
dor oc carthan mz theris förstadhir.
thz ær tree stadhir / alle stadhir tilhöra
de gerson hærskapi blifwa xiij mz
sina förstadhir Æn merari sönom leui
tes köns aff nidhirsta trappo oc the
ris hærskapi æru giffne aff zabulo
slækt iethnam Cartha oc dana / oc
naalol fyra stadhir mz theris första
dhir Aff gad slækte til flyktes stadhir
ramoth j galaad oc manaym oc ese
bon oc iaser fyra stadhir mz theres
förstadhir / Aff ruben slækt offwir ior
danis flodh moth ierico til flyktes sta
dhir bosor j öknene ansor oc iaser oc
ietson oc mespha fyra stadhir mz the
ris förstadhom / Alle stadhir merari
sönom tilhörandis oc theris slæktir
æru xij. æn alle the stadhir som leui
tis tilhöra vndirwakt j israels söners
atgadelom waro xl viij mz sina för
stadhir / skiffte hwario hærskap j sy
ne slækt Oc hwan gudh gaff israels sö
nom alt landit hwilko han mz sworno
edh theris förfædhrom loffwat haffde oc
the besatto landit oc bodho thz oc wart
fridhir aff gudhi giffwin allom thum thz
bringh bodho Oc enghin fiandhe dyrff
dis them mote staa / vtan hælir wordho
alle vndirkastade theris hwaldome oc
ey fattades ælla brast eth ordh / aff allo
thy som gudh them loffwat haffde sik
giffwa israelandis. men alt wart ful
kompnat mz gerningomen Rubrica
huru the slæktena ruben oc gadh
Oc halff slækte aff manasse bygdo
eth altara widh iordane / oc förtör

nadho thz uz allan isrls almogha

I thin sama tymano lath iosue til sik
kalla the slæktir/ som kallas rubinite
te gadite oc halffwa slæktena aff ma
nasse/ oc sagde til thm j haffwe giort
alt thz som moyses gudz tiænare
idher bødh oc tilsilzis haffwe j ok j
allo tingho lydughe warit/ oc nw j
langhon tidh haffwe j idhra brødhr
ey owirgiffwit til thæna narwarandis
dagh/ gømandis idhers hrabs oc gudz
wilia oc budordh oc æptir thz at id
hra oc gudh haffwir giffwit idhrom
brødhrom rolighet oc fridh som han
loffwat haffwir/ thy kømen nw j
gen til idhra tiæl/ oc idhert æghandis
landh· hwilkit gudz tiænare moy
ses idhr antwardade offwir iordane
Doch siva thz skal at j atwakteka
gømen oc thz gærningene fulkome
hans budh oc laghen hwilke gudz
tiænare moyses idhr bødh at ælske
idha hra oc gudh/ oc gange j allom
hans budhordha wæghom· oc gømen
hans budh/ oc bliffwen widh hono oc
tiænen hono aff alt hiærta oc aff al
le idhre sial Oc siva wælsignade iosu
e thm oc lat thm gaa til theris he
man oc hws/ oc siva gingo the til sin
tabernacula thz ær tiæl An moyses
gudz tiænare haffde giffwit til føre
na halfftena aff manasse slækt ægu
dela j basan Oc før thss skuldh giff
iosue thm andra halffdelena som off
wir war loth j bland the andra/ the
ras brødhr owir iordane til væstra
platzsen Oc nar han thm orloff giff
til theras hema oc the haffdo wælsig
nadh· sagde han til thm j mykla godz
e oc rikedomo/ gaan nw til idhert he

ma oc bolstadhr uz silffir oc gul oc
malm oc jærn oc mykla klædhom
bythen thy oc skiffthen fiendenas
roff j blandh idhra brødhr/ oc siva
gingo ruben oc gadh oc halff
slæktenas manasse søner fran isrls
sønom j gen til sin Oc fran stadhen sylo
som ær j chanaan· villiandis ingaa j
galaad til sith æghodels land· hwil
kit the vnfingo æptir gudz budh
aff moysi hand/ oc nar the komo
til landzsens canaans ænda oc til
iordane vpbyghdho the eth osighe
likit stort altara widh iordane j
graffwome ællir barghome· Oc
nar isrls søner thztu hørdo/ oc
haffdo til thm vtsent besynerlighe
budh· aff hwilko the vnderstodo
at ruben søner oc gad oc halff ma
nasse slæktis søner haffdo vprest eth
altara j canaan landh oppa iorda
ins barghs ællir graffwar mothe
isrls sønom/ forsamblado the sik
j staden sylo offwirlæggiandis at
the willo vpresa stridh mot thm
oc man thz sando the til them j ga
laad landh· werdugha man phi
nees prest eleazari son oc tio
høffdinga uz them/ hwan aff
hwarie slækt· hwilke nar the ko
mo til ruben oc gudz søner oc halff
we manasse slækt j landit galaad
sagdo the til thm/ thztu byudhr
alt hrans folk hwat ær thessen
offwirgangher gudz budhordh·
hwi haffwen j offwir giffwit hr
ran isrls gudh/ vpbyggiandis
eth ok sudha altara fiærkan
dis idhr aff gudz dyrkan/ hwat
synes idhr litit at j syndadhe j

affgudhit belphegor oc til thessen
narwarandis dagh / bliffwo thes sy
dhrenes smitta j os / ok marghe aff
folkeno vppa thuttugh stordo dödhe oc
j dagh haffwe j offwir giffwit hwan
gudh . Oc j morghin skal gudz wrede
koma almenneligha owir allan israels
skara / ellir ar thz swa at idhra landz
arffhodela ärw orene / tha ganghen
j wart land j hwilko hans taberna
culum ar / oc boen mz os oc tha swa
at j edhir ey fran skiliz gudhi oc waro
sälskapi / vpbyggiandis annat altara
än war hera oc gudz altari hwat
ey offwir twdh acher zare son hans
budh oc gudz wredhe som offwir alla
israels almogha . Oc han war en enaste
man . gudh giffwe at han alenast
haffde förgangit j synne synd . Tha
swarado rubens söner oc gadz söner
Oc halff manasse slaktz söner höff
dingomen oc israels sendebudhom
Starkaste hwan gudh han weth oc
israel man thz vndirsta at om swa ar
at wi j syndoge aktom ellir wilia vp
bygt haffwom thetta altaret tha bewa
re os ekke gudh vtan näpse oc py
ne han j thenne narwarandis
tydh . Oc vm wi thz giort haffwom
mz thy hugh ellir wilia . at wi thz
oppa laeggia skulom nagher handa
offer ellir gaffwor / thz vthrighe
hwan gudh oc dome thz wi haffwom
thz altara vpbygt mz swa dana
offwirtall os jnbyrdis . Oc mz sadha
na tanka / at wi sighia skulom j
morghon sighia idhre barn til wara
barn / hwat ar idher mz hwan israels
gudh . Gudh . thz ar j haffwe enkte

mz gudhi . Oc israels gudh haffwir enk
te mz idher / hwan gud haffwir sath
landz ändha ellir landz märke mel
lan os oc idher / J rubens söner oc
gad söner j iordans flodh / oc för thy
skulo haffwe j enkte dell j hymnom
israels gudhi / oc mz swadhana tilfel
le aff wendhe idher barn wara söner
aff gudz rädduga / än wi menthom
bätre oc saghdom oss j mällom vpbyggiom
oss eth altara / ekke för the sak skuld
at wi thz vppa laeggia naghor skona
offer vtan hälder til witnesbyrdh
mälla idher oc os / oc mällan idher barn
oc waar barn . Oc wara äptirkomman
de slakt oc idhra at wi thess häldir
thiana maghom hwans gudhi / oc waar
lagh oc rätter wari gora offir thz so
brännas skal oc thz offir som kallas vic
tima / oc thz fridhsama offer som kallas
hostia pacifica / vppa thz at engalondis
idhre söner sighia til waar barn j haffwe
enghen del j hwans israels gudhi . som the
willo swa sighia . Tha skulo war barn
thim swa swara / See här gudz altara
hwilkit ware förfädher vpbygdo / ey för
naghra handa offir skuld . vtan häldir
til witnesbyrdh idher oc oss . Langt wari
thessen synd fran os at wi skulom gaa
fran gudhi . Oc offwirgiffwa hans foth
spoor vpbyggiandis naghot altara för
offer skuld / vtan waars hera oc gudz alta
ra som vpbygt ar för dörene hans
tabernaculi j silo . Thaar phinees hörde
te prester oc höffdingana / hwilke vthsän
de waro hört haffdo thessen försaghdho
ordh / blidkadis the sigh til fridh giffwan
des . Oc rubens söners ordh / oc gadh oc
halffwe manasse slaktz ordh anammado

the grimmeska gærna Oc sagde hör-
te phynees elyazari son til them
Nw witho wi at hærran ær mz os oc
idher thy at i fiærran æren tesse sy-
dhene oc haffwe i frælsat isrls sö-
ner aff hærans handh Oc vmwen-
de sik phinees mz höffdingthomē
fran ruben söno oc gadz oc fran
landz galaad canaans landz ændho
oc foor til isrls söner oc kwngiorde
the alt thz hono sakt war oc tak-
ke hans talan allo som hono hörde
oc loffwado isrls söner hærran gud
Oc i enghe matto sagdo the sidhan
at the vpstigha skulde mz hær-
skyol mote sina sambrödher ruben sö
oc gad söner gaffwo nampn alta-
ret hwilket the vpbygt haffdho
kallandis thz wart witne at hærran
han wari gudh **Rubrica hwru
josue förlæte folkit til at halla
gudz budordh oc hwru han mz
gudelike vnkan walsignadhe
them som æptir kommande waro
at the oc skuldo halla oc bewa-
ra gudz budh oc wilia xxiiij capi**

Mykilom thyma nw fram-
ledhno sidhan hærran gudh
giffwit haffde israel thz
fær isrls söno fridh offwir wöno
allo fiendo kringh om thin boan-
do oc josue war nw aldroghe ma
oc aff alre betyngdher kallade han
före sik alla isrls almogha oc mast
ællaste mæn oc höffdinga hærtugha
oc mestara Oc sagde til them Jak ær
nw aldroghe wordher oc nw aldher
haffwm mangh aar oc i seen wel al
tingh oc hwat idher hærra oc gudh
giort haffwir allom slæktom vm krig-
edher boandhom oc hwru han för
idher stridh haffwir oc nw hwru iak
haffwir alt landith mz loth skift
idher i mællan alt fram östra dele
widh iordans flodh oc in til stora
haffwet Oc æru æn nw magha
slæktir aff the hedhinga til offwr
lops hærran gudh förskingre the
oc taghe them ~~oc taghe them~~ aff
idhre asyn at i maghen besitthia
thz landeth hwilket edher gudh
oc hærra haffwir idher loffwat Aat
enast wæren starke oc tröste oc
waren omsorgelike at i gömen
alt thz som budhit ær i moysi
laghbok oc böghen ater wiken
idher thz aff ey vppa höghra ællr
wenstra Oc sidhan i æren
kompne in til hedhinganna hwil-
ke i blandh idher komaskoladhir
æru tha skulen ey swaria om
theras gudh nampn at ey skulen
them tiena ællr them til bidhia
vtan hallir bliffwen widh idhra
hærra oc gudh hwilke i ok giorth
haffwe til tharna nærwarandis
dagh Oc tha skal hærran gudh bort
tagha aff idhre asyn stort folk oc
aldra starkasta kampa oc enghe
skal formaa idher mote staa Een
aff idher skal tilflykt driffwa aa
man aff idhra fiendha thy at
idher hærra oc gudh skal stridha
för idher som han idher haffwir
loffwat Æn thz atenast förwa-
ren mz störste atwakt at i æl-
sken idhan hærra oc gudh æn ær
thz swa at i wilen æptir folgha

tyss folksens willo / som i bland idher
boo oc sætia venskap oc sambind
nigh i maghaskap mz thim mz thio
laghe skap. tha skulin i forsant vitha
at idher herra oc gudh lather thim ey
förgha ælla fördriffvas för idhert
ansete / vtan hællir skulu the idher
warda en snara oc grupa oc thin
dher vidher idhra sidho Oc en staff
ællir stakir i edhro öghon til
thes gudh idher borttaker oc förskung
ra aff thetta bætzsta landith hwilkit
han edher giffvit haffvir / See iak
skal i dagh in i almænneligha vægh the
thz ær iak skal i dagh döö Oc i skulu
wetha aff allo hoghe oc hiærta / at
aff allo ordhom hwilke herran gud loff
wat haffvir edher giffva skolandis
skal ey eth bliffva til ryggia ællir
fanyttelighe framfara Oc thy som
han fulkompnade mz gærningenne
thz han loffwade. oc all tingh mz
godhe lycko oc mardhægh ævn os
komen / Swa twært amot skal
han latha idher offvir koma thz
ondha mz hwilko han idher hotade
til thæs han idher borttaghir oc för
skingra aff thetta bætzsta landhit
hwilkit han edher giffvit haffvir
för the sak skal at i haffvin offvir
trudhit thæn sambudhna fridh
hwilken idher hira oc gudh mz idher
stadhfaste oc thiænin andro gudo
oc bidhen til thim / Snarligha oc
bradligha skal hwans bræzdhskra
oc wredhe vpstunda ællir vp resas
idher / oc i skulen borttaghas aff thet
ta godha landhit oc ædra bætzs
ta hwilkit herran idher gaff .

Rubrica hwru iosue sagde folke
no magh fræmfarenda ærendhe hwil
ken gudh giort haffde mz israels
sönom Oc hwru iosue doo / oc hogx
te præsten eleazar / xx iiij capitulum

Och samankalladhe iosue alla
israels slæktir i stadhen sichem
Oc kallade han alla ælste män
oc höffdinghia oc domara oc mæs
tara oc stodho i gudz asyn, thz
ær för fridzsens ark / Oc talade
iosue til folkzit i thæsse matto Thz
ta sigher herran israels gudh: offvir
the andra sidhona wadh flodhe
na boddho idhre förfædher aff
vphoffvenom / Thare abrahams
fadher oc nachor the tiänto andro
gudhom, the före tok iak edhan fa
dher abraham / aff mesopotamie
landz ændhom oc ledhe han i chana
an landh oc giorde iak hans slækt
thz ær hans slækt grænzsta mykla
oc margfallogha, iak gaff honom
son, som ær ysaac Oc framdelis
gaff iak ysaac twa söner som ær
iacob oc esau / Aff hwilko thwe
gaff iak esau barghit som kallas
seir til ægho del / æn iacob oc hans
söner nidherforo til egyptum / Iak
sændhe moysen oc aaron oc slogh
egyptum mz myklo tekno oc widh
undro oc vtledhe idher oc idhra
förfædher aff egypto Oc i komen til
haffwet oc egypti mæn fulfölgdho
edhra förfædher mz waghnom oc rid
darom intil rödha haffwit / Israels sö
ner ropadho til herran Oc han satte
mörkret mællan idher oc egypti män
Oc lat haffwit falla offvir thim

Oc haffwet förtalte thim idhr dagho
saagho all thing hwilke iak gior
de i egypto landhe Thaus ordh Oc
i waren boandis i ökneue langha
tidh/ oc iak inledhe idher i landit
amorreor/ tha som boddo offwir
iordanis flodh/ oc war the stridd
mot idher tha antwardadhe iak the
i idhra handher oc i ware besithiadis
theris landh Oc ther war drapen i
them Nu balach sephor son oc mo
abs konunger stodh oc stridde mot
israels sono oc sendhe han budh oc
kallade til balaam/ beor son at han
skulle owr koma skulle förbannase oc
förtrolla idher Oc iak wille hono
ekke höra vtan hællir twart amot
om hono wælsignade iak idher oc
frælste iak idher fran hans handh
Oc i ginghe offwir iordane oc
komen til iericho Stadz manne
ne stridho mote idher oc konunga
na Amorreus pherezeus/ oc Ca
naneus oc etheus Gergezeus oc
eueus oc jebuzeus. oc iak antwar
dadhe them i edhra handher Oc a
morreus sende mote idher stade
liga ether flughor som kallas stra
bones. hwilka wi kallom tordöff
la/ oc iak kastade them vth aff sin
rum Oc maa ther war vndirstan
das twa konunga amorreor
hwilke vtkastados/ ekke mz ty
no swerde ællir bogha/ oc iak
gaff idher landhit i hwilko i ekk

te arffwodadhe/ oc stadhir hwilka
i ekke bygdhe vppa ther at i skullo i
them boo oc byggia Iak gaff idher
vingardha/ oc olya gardha hwil
ka i ey planteradhe. Hær borias
iosue ordh Oc för thy skulom ræ
dhes nw herran gudh oc thiænen
hono mz fulkompno hiarta oc al
dra sannasta hiarta oc borttaghen
fræmadha gudha hwilko idhre
förfædher thiænto i mesopotamia i
egypto land oc thiænen herranom gu
di Ær ther oc swa at idher synes
onth wara at i thiæna gudhi/ vil
kor giffs idher vtwælie i dagh ther som
idher täckis/ hwilko idher bætzst
behaghar at i skulen thiæna hwat
hældir affgudome hwilko idhre
förfedher tiænto i mesopota mi
a/ ællir oc affgudhome hwilkom
amorrei thiænto/ oc tilbadho i
hwilkes landho i nw bygghe oc
boen æn iak sigher iosue oc the som
i mino huse boo. wi skulom thiæna
herranom Tha swarade allir almoghe
oc sagde/ fiærran wari ther oss/ at
wi offwirgiffwom gudh oc thiæne
fræmada gudho war herra oc gudh
vtledhe oss oc wara förfædher/ aff
egypto landh. oc vt aff træludoms
hws oc i ware asyn giorde han stor
teken. gömde oss i allom wæghom
ther wi foro/ oc i allom folke om
hwilka wi gingom. oc vtkastade
alla hedhningin oc amorreum thæn

konunghe som bodhe j landit hwil
ket wi niginghom / oc for than
skulo skulom wi tiæna hærranom
gudi thy at han ær war gudh oc
sagde iosue til folkit j formagho
ekke tiæna hærranom / thy at idher ny
ket twingit thy at hærran gudh ær
helogher oc starker til hæmdh
oc skonar ekke idhrom syndhom
Oc vm swa ær at j owir giffwom
gudh oc thiænom fræmada gudom
tha omwændher han sik oc be
drøffwir idher / oc forstør ther iæ
wæl sidhan han idher giffwit haff
wir mykit got. tha sagde folkit
til iosue / Jngalundis skal thz vara
sva som thu tala, meen wi
skulom thiæna warom hærra oc gudh
Oc taladhe iosue æn ytharmer
mer til folkit sighiandis Æren j
oc hær til sant withne at
j idher vtwalden hærran gudh op
pa thz at j honom wilien thiæna
Folkit swaradhe wi ærom til tess
sant withne Josue sagde takher
thy bort fræmadha gudha som
ærw mydhwalt bland idher oc
böghen idher hiærta til edha hærra
oc israels gudh / tha sagde folket
til iosue wi skulom thiæna warom
hærra oc gudi / oc lydnughe skulom wi
vara til all hans budh. tha slogh
iosue vppa hans væghna / sam
bindingh wiz them oc fridh oc
vptalade for folkit gudz bud oc
ordh oc doma / j stadhen sichem oc
vpskreff all tessin ordhe j hærrans

laghbok oc thok en mykilh
ghe stora sten / oc lagdhe honom
vndir ekena j gudz husi ther æ
then war / oc sagde iosue til alt
folkit / Thænne stenen skal idher
wara til witnesbyrdh. oc at j
hört haffwen all hærrans ordh hwil
ken han til edher taladh haffwer
vppa thz at j thar æptir kunnen
thz wilia neka / æller ther til ney
sigha oc liwgha for idhrom hærra
oc gudhi Oc thar orloffwadhe
iosue folket / oc lath hwart for
sik koma oc gangha j sith hem
oc æffhodela Oc ther æptir bleff
josue nun son dödher som war
gudz thiænare / oc war hans
aldher tyo / oc c ar Oc iordha
dho the honom ythersth j hans
ægodelom som war j thanatsare
som ligger j berghit effraym
vppa synnra sidhona widh
berghit gaas / Oc tiænte isra
hærranom gudhi / alla the dagha
som iosue liffdhe, oc the æller
man hwilke j hans daghom wa
ro / hwilke langha tydh liffdo
æptir iosue oc the visto alla
gerningha hwilka hærran gudh
giorde israels folke Æn sen io
seps been hwilken israels söner
uz sik / fordho aff egypti land
iordadho the j sichem / j enom
deel j akrenom hwilken iacob
priarcha köpte aff emmor so
nom / for hundrada vngh far
Oc thæn akren war j ioseps

sönerʒ aff oc ręffhadelō Oc jsa
na tidh bleff eliazar aaron son
dödher oc iordadho the hono j
gabaath som war hans sons
phinees aff hwilken hono giff
wit war j effraymis barghe

Rubrica | Här äpther byrias the
boken som kallas judicum · ffórsta
capitulum hworu israels folk äpther
josue dödh begärade aff herranom
gudhi angin höffwidzman

Äpther iosue dödh vt spor
de israels söner raadh aff
herranom sighnadis haa
skal vp gaa för os mo
te cananeum oc haa skal härtu
the wara j stridhene · herran sua
rade Judas skal vpstigha för id
Jec iak haffwir giffwit landhit j
hans händir oc sagde iudas til
sin brodher symeone vpstigh mz
mik j min loth ellir deel oc stridh
mot cananeum Oc iak skal mz tik
vtgaa j thin loth ellir deel · oc gik
symeon mz hono oc judas stegh
vp oc herran gudh gaff thim j hän
dir cananeum oc pherezeum · Oc
the slogho j stadhen bezech tyo
twsandh man oc fwno the ad
onibezech oc j bezech oc stridho
mothe hono oc slogho cananeum
oc perizeum en adonibezech fly
dhe hwilke the foth fölghdo oc gri
po aff huggudis hono framasta
ledher j handome oc fotome tha
sagde adonibezech Siwtighi ko
nungho lath iak aff huggha högx
ta ellir framasta ledhen j hando

oc fotho Oc lath thim vndher mit
bordh hänta smolor sik til födo
oc som iak thim giorde swa haff
wir gudh oc mik betalath oc för
do the han til ihrlm oc ther bleff
han dödher Oc jude söner stridho
mote stadhen ihrlm oc wnno sta
dhen oc drapo alt folkit Oc sidhan
de sidhan ellen vppa stadhen vpbrä
nandis alt ther som före ko Sidhan
nidher stighandis stridho the mo
te cananeum som bodho j bargho
me til swdher widh slätmarkena
oc judas ferdadis til cananeum
som bodhe j ebron hwilkit för
dho kalladis cariatharbe oc ther
drap han sysai oc hayman oc tolma
y oc ferdades iudas thedhan gan
gandis til dabir oc thas inbyg
giara hwilkit fordho kalladis
cariathsepher thz ärdher bokstaff
wa stadhen · tha sagde caleff hwil
ke en som slaa stadhen cariath se
pher oc sköffla han · thim skal iak
giffwa myna dotther aram til
hustru Oc naar othoniel cenen
son calephs brodher thin myndre
haffde wnnet stadhen · gaff caleph
hono syna dotther aram til hustru
Oc tha ho ferdadhis j wäghen
manadhe hwcs bonde · at hon
bedhas skulde aff sino fadher
en akir Oc tha hon j wäghe
no ferdhadis sukkade ho myk
ket · sagde caleph til hene hwat
är tik hon swarade giff mik
thin welsignilse · thu gaff mik
ofruktsama iordh giff mik oc

wita iordh Oc gaff caleph hēne
fruktsama aker vppe oc nidhre
Æn cinei söner moysi frændhe vp
foro aff palm stadhe mz iude sö
ner j öknena thz han lotth war
til swdhr widh arath oc bodho
the mz hono Judas mz sino bro
dhr symeone gingho hardha oc
badhe til saman / slogho the cana
neen som bodho j sephat / oc drapo
han oc kalladis thæn stadhe hor
ma / thz tydhz forbannilse Oc iu
das togh stadhe gazam mz hans
landz ændo / oc aschalone oc ac
charon mz syno landz ændho / Oc
hrran gud war mz iuda oc besat
te han bærghe / æn ekke format
te han fordriffwa them som bodho
j dalome / thy at the waro ymp
noghe mz iernuagnomo stridz
waghnomo Oc gaffwo the caleph
ebron swa som moyses sagt haff
de / hwilke fordreff aff ebron three
enakx söner / Æn beniamyn söner
fordriffwo ekke iebuseem som bodo
j iherusalem mz beniamyn sono intil
nærwarandis dagh Æn ioseps slæ
ktir foor vp til betel Oc war
hrran gudh mz them / for thy at the
tidh the belagdo stadhe hwilken
til forena kalladis luza / sagho
the en man vtgha aff stadhen
oc the sagdo til hono / lat os see
gange j stadhe tha wilo wi göra
miskundh mz thik Oc tha manen
haffde them vndirwist ingango
tha drapo the mz swerde / hwat
som quikt war j stadhe / æn them

manen oc alla hans slækt / latha the
lösa gaa / oc oskadda oc tha han wa
ros gik han til landhit ethim oc byg
de ther en stadh oc kallade stadhe lu
zam. Oc kallas stadhe mz thz nap
net til nærwarandis dagh / Æn ma
nasses han fordreff ekke bethsan oc
thanach mz theris byom / oc inbyg
gharadna j dor oc iebblaam oc mag
gedo mz syna torpara Oc begynna
de cananeus bo mz them / Æn thz apt
sidhan israel vart starkir oc dristoghir /
tha giordho the them skatplightogh
oc wille them ey fordriffwa / swalikis
effraym wille oc ekke drepa chana
neen som bodho j gazer / vtan bodho
mz hono. zabulon fordreff oc ekke
them som bodho j cedron / oc naalon
vtan chananeus bodho midhwalt
mz them / oc wart skat plightoghe
Aser swalikis wille ekke fordriffwa
them som bodho j accho oc sidonis oc
alab oc azaris oc amma oc apheth
oc roob / oc bodhe han midhwalt mz
chananeen thess landz inbyggiarom
oc fordreff them ekke æller drap
Neptalim fordreff oc ekke them
som bodho j bethsemes oc bodho j
blandh them / oc ey hælder them som bo
do j bethanach / oc bodhe j blandh
cananeen hwilke ther j landhit boo
Oc waro bethsamite oc bethanite
hono skatplightoge Oc amorreus
trengde dans söner j bærghit oc
gaff them ey rwm / vppa slattene
at the matto ther nidhre bo / oc bodo
the j bærgh hares / som tydhr vitnes
byrdh oc j haylon / oc salabim. Æn

ioseps slækt handh vart amorreo
twingh / thy at han wart thym skat
skyllogh / oc war amorrei landz
ændhe fran vp gangh / skorpion
thin stenæ oc til offra stadhena
ællr rwme Rubrica Thz æpthr
skriffwas hwru iosue dod / thy for
sikær skulle wreds thz om andra
vesor oc nagthor annor ærendhe
som skriffwat ærw j iosue bok oc
sighe at isr'l wanbrukade gudz bud
oc thy straffær them ængele oc
the lidha motegangh for sina syn

Gudz ængil kom vp Cap.
fran galgala til taarandas
stadh / ællr grætzsens stadh
Oc sagde til isr'ls folk Jak wtledde
idhr aff egypto landh oc inleddhe
edhr j landith. vppa hwilkit iak
eedh giordhe idhrom forfædhrom / oc
them loffwade at iak ey skulde bry
ta min fridh mz idhr til æwighen
tidh / thog swa at j skullen ekke gö
ra sambindningh / ællr wenskap
mz thesso landzsens folke / oc at j
skullen forstorta theras affguda
altara / oc j willen ekke hora mina
röst. hwi haffwen j thzta giort for
thy skuld / wille iak ekke fordriff
wa idhra fiendha aff idhre asyn
vppa thz / at j haffwa maghe fieda
oc theris affgudh wari edhr til m
dhzfal Oc nar gudz ængil tilladhe
thessen ordhen til isr'ls söner / tha vp
lyffto the syna röst oc græto bitherlika
lika. Oc kalladis nampn til thym stadhe
gratandos / ællr taarandas stadhr oc
offradho isr'ls söner hwarn gudhi /

offr j samma stadhen Oc iosue gaff
orloff folkit. oc hwar for sik gik j
sith hemal / at the thz matthin vnd
faa / Oc thiænte folkit hærran gudhi
alla dagha. the iosue liffdhe oc æl
leste mæn j isr'l / hwilke langh an
tidh liffde æptir hans dödh Oc
wel viste hærrans wilia oc alla g
ningha / thz gudh giort haffde mz isr'ls
sönom / Oc bleff gudz thiænare iosue
nuns son dödher tha han war tio
oc hwndrada aara gamal / oc be
groffwo the han j hans ærffdodel j
ytterstu ændana j thanathsare j
bærghit effraym / til nordha sidho
na widh bærghith gaas Oc all the
slækthe samblades til syna forfæ
dher mz dödhen. Oc vpstodho j the
ris stadh andre the som ekke kæn
do hærran gudh / oc the gærninga
hwilka han giort haffdhe j isr'l
Oc giorde isr'ls söner thz so onth
war j hærrans asyn / oc tiænthe
the affgudhinne baalim oc offr
gaffwo theras hæra / oc theras
forfædhra gudh hwilken them
wtleedde aff egypto landh. Oc æp
tir fölgdo the fræmada gudho
oc theras gudhom som folkit
dyrkadho / hwilke om kringh
them bodho / oc the til badho thz
Oc j thesse matto retthe thz hær
ran gudh til wredhe offwir giff
wandis gudh / oc tiænandis ba
al oc astaroth / oc hærran gud vred
gadis mot isr'l. oc gaff them j
theris hændir / som thz forstrig
radho / oc them gripu oc bort

saldho theras fiendho / hwilke
om krungh thom byghdo / oc
ey formatto the mote staa sino
fiendho vtan ey hwart the vildo
færdhas tha war æ jw herrans
hand owir thom som han them
sagt haffde oc sworit oc var isrl'
ganz fra hardeligha nødhir trykter
Aen herran gudh vpwækte do
mara hwilke thom frælsa skul
de aff fienda hando / æn isrl' vil
le thom ekke høra æller lydha
gørandis hordho mz fræmmada
gudho / oc thom til bidhiandes
the owir gaffwo snarligha thom
væghe hwilke theras forfæd
ringingo / the hordho wel herrans
budh oc giordho twert a moth
j allo gerningom / oc thintidh the
ren gudh vpwækte domara j
theris daghom bøghdes han til mis
kundh hørde theris drøffwilse
oc graat / oc frælste thom aff the
res slagho som thom forthrungh
vado. æn nar than domare
dødher war / tha komo the jgen
til syndhena oc giordo mykit
storre syndher æn theris forfæ
dher giort haffdo / æptir følgiand
dis fræmmada gudha thiæne
nadis. oc thom til bidhiadis
The offwirgaffwo ekke theres
nyo syndher oc hardasta vægh
vm hwilke the plaghado gaa
En herrans gudz grymhet vred
gadis mothe isrl' oc saghdhe.
æptir thy / at thætta folket haff
wir bruttith then fridh hwil
ken iak stadhgadhe mz theris for
fædher oc forsma at høra mina
røst / tha skal iak oc ekke forsko
ta thæssa hedhningha / hwilka iosue
ther lath bliffwa oc bleff dødher vppa
thy at mik matthe j tæsso hedhingo
me beproffwa isrl' / hwat hæller
the wilia gøma herrans wægh oc
gaa j honom som theris forfædher
for thom giordhe æller oc ey / oc for
tasse sak skuld til stadhe herran gud
tæssa hedhningana slækt bliffwa
oc wille ey snarligha thom fordriff
wa / oc ey hæller gaff han thom j io
sue handher. Rubrica thet æptir staar
hwru isrls søner wordho vndhir
slaghne sino fiendho oc athirløste
oc egxlon bleff dødher / oc hwru
singher slo philisteos the hedhnigh
na swa kalladho mykit vidher sam
ligha iij capi

Thætta ær thy fol
ket hwilket herran lath til at
atir leffwa / oppa thy at han skulde
læra isrls søner til at strida oc halst
alle the som ey kundoge waro vp
pa cananeorum stridher æller ørloghe
oc vppa thy / at theres søner mat
thom lærra at stridha mz synna fien
da oc haffwa vanan æller sidhwe
nio til at stridha / thy ær thy folk
først fæm herregreffwa aff landit
philistym / oc alle cananeos / oc sy
doneos. oc eueos som bodho vppa
bærghit lybano / Oc fran bærgen
baal oc hermon / oc alt in til jngan
ge jemath. thætta folket lat herran
atir bliffwa / vppa thy at isrl' mat
te vt rønas hwat hæller the hø

ra willē h̄rans budordh hwilken
hā thm̄ bodh oc theris forfadhrō
gyno moysi handhz / attē oc ekke
Oc bodhe isrl' midwakt syna fien
da som war / Cananei · ethei / Amorre
i / oc ferezei / oc euei / oc iebuzei / oc to
gho theras döttra sik til hustru / Oc
syna dötter gaffwo the theras sonō
til hustru / oc dyrkado theras gudar
oc giordho thz som onth war j h̄rans
asyn / thænto balaym oc owir gaff
wo h̄rans theris forfedhrs gud hwil
ken thm̄ vtleddhe aff egypto land /
oc æptir fölgde the främadha gu
dhz / oc the affgudh som folket dyr
kado, j bland hwilka the bodho thz
om kringh thm̄ tilbadho the oc hed
rado Oc wart h̄rans gudh wredhz
mote isrl' oc gaff thm̄ j händir / oc
fängilse konungenō aff mesopota
mia som heet cusanrasathaym / oc
thænto the honō j viij aar oc ropa
de isrl' til h̄rans gudh / oc vpreste ha
thm̄ frælsara / oc han frælste the
som war othoniel / cenem son, ca
leps brodhz thm̄ yngre oc war h̄
rans ande j honō oc haffde han
hradöme offw isrl' Oc gik othoni
el til stridh oc h̄rans gudh gaff honō
j handhz Cusanrasathaym / konū
gen aff syria oc nidhzthrykte honō
oc hwiladis landith / mz fridh j xl
aar / oc othoniel cenem son bleff
dödhz An isrl' til ökte än mer
oc giordho thz som ont war j h̄rans
asyn / hwilkē styrkte mote thm̄ ko
nungh eglon / aff moab thy at the

haffdo ont giorth j h̄rans asyn / a
mon söner oc amalech tilfögde sik
konungh eglon / oc gik hadhā oc slogh
isrl' oc besatte stadhē som kalladis
palm stadhē Oc thænto isrl' söner eg
lon j moab xviij aar oc sidhā ropa
do the til h̄rans gudh / oc han vpwek
te thm̄ frælsara som heet aoth ge
ra son / thm̄ som gemini son war
oc war twehändhz / oc brukade ba
dha hendhzna fore the högra / oc sæ
de isrl' söner konungh eglon aff mo
ab mærkelighe gaffwor mz thima
fornæmpda aoth / Mark at somlighe
böker haffwa ayoth thz wi læsom
aoth oc thz ær ey skadhi. An aoth
lath sik smidh eth skarpt swärdh twæ
egghiath / oc haffdhe thz hiælt mit
vppa sik / oc haffde ey stora lengdhet
vtā som en vtrækt handh / oc bant
oppa syna högra sidho / lönligha
vndir sin kladhe Oc frambar ha
konungh eglon aff moab gaffwor ·
An eglon war mykit fetz mā oc
tiokkir / oc tha eglon haffde presentte
rat honō syna gaffwor medhfölg
de han sinō köpanō · hwilke mz
honō til konungen komo / oc kom
atter j geen aff gulgal hwar affgude
waro oc sagde til konungē O h̄rra
konungh jak haffwir lönlight
ordh til tik / tha bödh konungen al
lō wara tysta / oc tha alle waro
vt gangne / the som war konungē
waro tha gik aoth in til hā / thy
at konungen war ensamē sittiā
dis j somar hwset / oc sagde aoth

til hono · kra konugh iak haffir gudz ord
til tik · oc iamskot stodh konunge vpp aff
sin stol mothe hono / oc aoth wtrakte
hemeligha venstra hadhena oc thok
swerdhit aff högstre lændhinne synne oc
infeste j qwidhe / swa starkligha at thæl
tith æptir fölgde iærneth j vndhinne oc
förbanth sik j fetasta istrith · oc ey wth
drogh han swerdhit vtan som han haffde
thz in slagith swa lat han thz sta j krop
penom / Oc j samma stundh vt flöt in ælff
wenas orenlighet gynom naturligha
lönlighet / Nu aoth atwasterligha til
läste hwsens dörra / oc tha alla portha
waro tryggeligha til stængde vt gik
han gynom en lönos port oc tha konunge
sens thiænara / inginge för somars
hwsit sagho the alla dörra til læsta
sagde the sik inbyrdis / konunge ren
sar sin qwidh j sompn hwsit oc biddo
the ække töffwadho swa langsamligha
at the blygdos thz widher / Oc nar the
sagho at enghe lath wp dörona ar to
gho the nyklene oc lasto vp hwsith
oc funno sin herra dödhan ligiande vp
pa iordhenne · Nu aoth mz the dröff
dos förfærade flydde han vndan oc off
wergik rwmet / thwar affgudhe varo
om hwilke han tilförena j gen kom
oc kom han til stadhe seyrath · Oc
strax blæste han j sin basuner j
bergith effrayin / oc gingo isrls sö
ner nidher mz hono oc han gik före
thim / oc sagde han til them / fölghe
mik æptir / thy at herran gud haffwer
giffwit wara fiendar moabbitas j

waara hændher / oc isrls söner gingo
nidher mz aoth · bemannadho oc belag
do all wadher j iordhans flodh som le
dha til moab / oc latho thz ægh enghe
offwir koma vtan j thim thy mand flo
gho the oc drapo widh x m mæn alla
starka oc fwlla tha / Oc wart moab
ödhmywker gördher j thim daghenom
widir isrls hændher / oc bleff landith
ther æptir j fridh oc rolighet j lxxx
aar aff allo örloghe / Æptir aoth
wp reftis en annar hærgreffwe som
kalladis sanghar anath son thin
ne sanghar slo / oc drap aff philistim
isrls fiandho sex hwdrat starka mæn
mz en tredhis plogh · oc swa beskær
madhe oc han isrls folk Rubrica

Hwru qwinnan delbora som war
en prophetissa taladhe til barach
hwru han stridhe skulle mz si
sara oc hwru han skulle ffly
windha oc sidhan drepa jahel iiii

Isrls söner til ökto en syna capitulum
londzsko / oc æptir aoths dödh gior
dho the thz ont war j herrans asyn
oc herran gudh gaff thim j konunge
iabin hændher / som konunger war
j chanaan oc reguerandhe j asor oc
haffdhe han en hærtogha til sith stridz
folk / som kalladis sisara / oc bodhe
han j arozeth j blandh folket / Oc
ropadho isrls söner til herran · thin
ne konungh iabin haffde nyo hw
dradha beiærnadha stridz wagna
oc j xx aar haffde han sik vndir
trykt isrls söner / oc starkligha

thiu twighat | j thin daghome war
en prophetissa | thz ær en spaquinna so
kalladis delbora lapidots hustru
oc hō dömdhe oc regeradhe folkeet
j thin thymand Oc hō sath vndir
eth palm træ | hwilkeit kallat war
æptir hues napny | j mællā stædhir
na rama oc betel j bærghit effra
ym Oc alt isr'ls folk vpgingo til
hēna jallō theris domū Tha sen
de delbora oc lat til sik kalla ba
rach abinohen son aff cedes nep
talim oc sagde til han | hwan isr'ls
gudh hā bodh tik | gak nidhir oc
ledh hæren j bærghit thabor | Oc
thak mz tik x' m folk aff neptaly
sonō | oc aff zabulon sōnō Æn
iak skal ledha til tik widh wat
net tison Sysaram som hærto
ghe oc hærgreffwe ær offuē ko
nige jabin stridz folk. oc hans
manga waghna | oc stora folke
skara skal iak giffwa j thyna
handh. tha sagde barach til del
borā Om thu wilt kōma mz
mik tha skal oc iak fara | æn
wil thu ække kōma mz mik tha
wil oc iak ække fara Delbora
sagdhe til hā | iak skal gaa mz tik
æn j tæsse resōne. rækuas ække
sighren tik til | thy at sysara skal
giffwas j qwinnones handh | oc
tha stodh delbora vp oc foor mz

barach til stadhē cedes oc thok mz
sik zabulon oc neptalim oc foor vp
mz x' m stridz mǣ haffwandis delbo
ram j sith fylghe Æn ma som kal
las aber ceneus war fordhō fran
skildir andrō cineis synō brodh
rō obab swnō | som war moysi fræ
de oc haffde hā wtrekt sin tiældh
in til dalen som kallas sennim oc
war nær stadhē cedes oc wart be
bodhat sisare oc barach abino
en son war vp farē j bærghit tha
bor tha lath sisare saman kallas
nyo hundrat jærnadha stridz
waghnar oc alla hæren aroseth
thir folkit boor oc kō til watneth
cyson Tha sagde delbora til ba
rach. stath vp | thz ær thn daghē
j hwilkō hwan gudh giffwit haff
wir sisara j thina handhir Seeha
ær thin ledhsaghare. Oc foor ba
rach nidhir aff bærghit thabor |
oc x' m strids mǣ honō Æn hwan
gudh giorde sisaram rædoghā
oc forfæradhe alla hās hær oc
magha stridz waghna Oc thn
store stridz māna skara nidhir
fiollo j barach asyn som the haff
do for swærde fallit Thy at glo
sa nicholai de lyra sighir at aff
hymblenō | nidhir kom tordhō
oc eller | oc groffwa haghel ste
na | aff hwilko folket bleff dödh

siva som fyr sivardhe / Swa at naar
sisara nidher stegh aff waghnē lopp
hā til foth wndhā flyande / oc barach
foth følgdhe them som flyddho badhe
hærē oc vaghnana / alt in til aro
seth· folkȝens hembole Oc til tess
at alle fiendhe fiollo i sith før darff
oc dødhē Nu sisara vndhā flyandis
atl eua kō i eth tial ætlir· pawlum
thwar jahel aber cyniei hwstru bo
dhe· J thæn thyma war fridher mal
lā iabin konungh aff asor oc aber cy
nei hws Oc gik quinnā iahel til
mötis sysare oc sagdhe til han O
my hæra gak in til mik / oc war ekke
rædder han gik in i hænas tial / thz
ær hænas hws oc hon holde offuir
honō eth klædhe Oc hā sagdhe
til hæna jak bidher tik giff mik
litidh aff thyno wathne / thy at
jak ær mykit torstogher / the vp
lath quinnā syna myolka flas
ko / oc giff honō drikka / oc hol
de āuantydh offuir honō klade
Tha sagde sysara til quinnona
jahel / Statth vthe før tialseus
dorō / oc om siva hændha kan
at naghar kombir spørriadis
vm hær / ær naghor fræmāda
tha skal thu saa sivara at ther
ær enghin· tha togh iahel aber s
hwstru dora spikē / oc mz hwilken
tialseus dør plaghadis til stægnas

oc tik mz togh hō en stora iærn / ha
mar oc gik lönligha mz tysto in ther
som hærgreffuē sysara sik hwilte·
oc satte spikē vppa mærsens tyunnigh /
oc sloo til starkligha mz jærn hama
rē / oc jufeste spikē i hiærnā nidher
til iordhena / oc siva til føgde sysara
sømpnenō dødhe / oc wanskadis oc
bleff dødher Oc see barach æpther fly
iandis sysarā· kō gangandis oc qui
nā jahel vt gik honō til mötis oc
sagde til honō / kō hær oc jak wil
tik see latha mānen thæn thu æp
ther spør Oc tha barach in gik til
hæna tha saa hā sisarā dødhan
liggia oc spikē infæsta i hans
tyunnigh / oc i thesso mattone ødh
mykte gudh / jabin canancans
konungh i them daghē i israels søner
narwaru / hwilke daglīga wær
to oc før ökttos oc mz starke hand
nidher trykto the iabin / canaans
konungh til tess the honō allale
dis førdarffwado oc førdriffwo [R]

**Hær æpther inchaller en loff
sangh· hwilkē prophetissan del
bora giordhe aff barach oc sik
sialffwe oc hwru hæan gudh
giff fiondhana i theris han
dher i femte capitulū**

Delbora aff barach abino
en son siungho i them da
ghenō gudh loff sangh sighia

dis j aff israels söner hwilke sik offra
dho idhra siælar j dödzsens vadha
welsighne gudh j konunga höre
j höffdinga förnimen mz öronu̅
iak ær then som hrano skal sion
ga jak siongher loff sangh hrano
israels gudhi Herra nar thu vtgik
aff bærgith seyr oc offir foor lande
edom · tha rördis jordhe̅ oc himb
lane mz skyn drupado watn bær
ghe̅ flutu aff hrans anlete oc bær
git synai aff ansiktæ israels hrra och
gudh j sanghars daghom anath son
j iahels daghom hwilades genstigha
ne oc the som j them gingo the va̅
dradho j willom vækhom The starke
j israel the hwiltos oc hwilades til
thess debbora vpstodh siva som en mo
dher j israel Nyt örlöge haffdir hran
vtwalt oc fiendes porta haffdir han
förstörth Sköld oc spiur haffwa
sik bewist j israel fyritio twsandh
Mit hiærta ælskar israels höffdinga
j som siælffwiliandis idhir waghath
haffwe j liffsens waada · welsignen
gudh j som vpstighen offwa skinandis
asna Ther losa thz ær fetha oc skøna
asna oc sitte̅ j domom oc wandren j we
ghe̅ talen æller sighe̅ idher j mællom
hwar ærw the waghnane brwtne oc
fiendanna hær för qwæffder thz skal
ma̅ vprækna hrans rætwiso oc the
starka israels hwffher Tha nidher gik
hrans folk til porthana oc vnfingo
hradöme Statt vp statt op debbora
statt vp oc tala loff sanghen Statth
op barach oc grip thyna fangha
abynoem son · folket som til atærleff
wa bleff ær alt frælst hrans styrma
de j starko han förderff the̅ aff effraym
j amalech oc æpter hono̅ j beniamyn
j thyt folk o amalech · aff machir in
dher foro höffdinghana oc aff zabu
lon the som vtledho hæren til strid
ysachars hærtogha waro mz deb
bora · barath fothspor æru the æp
ter fölghiadis hwilke sik gaffwo j liffs
wadha oc dödzsens dyup Twadrækt
haffwir ruben mote sik j the mæk
togha ær siwnet liff hwi ast thu
boandis mælla̅ twa ærffs ændha
vppa thz at thu maghe höra hiw
ru hiordhe̅ bræktia · twadrækt
haffwir indhirdis ruben mote sik
högfærdugha mannanas liff ær the vp
siwnen Galaadh hwiladhe sik om
iordane · Dan bekymbra sik mz
skippe̅ oc siglingh Aser bodhe j
haffsens strand oc wistades j hap
nome̅ Nu zabulon oc neptalim
gaffwo sith liff j dödhe̅ j riket me
ronie sim kallaz · konungana komo
oc striddo oc the haffdo stridh konu
gana aff chanaan j thanac widh
maggedon watn oc likawel adra
beroffwadis · förde the siælffwe
enkte bort Mothe them war aff
hymblenom stridh · stiernane bliff
wandis j sith lop oc skipaso strid
do mothe sizara̅ watneth cison oc
watneth cadummim · drogho the
ru dödha kroppa til sik Omyn
siæl nidher trodh oc förstina thestar
ka gudha thz ær sisara̅ oc hans
sælskap Hærskanas hooffwor nid
fiullo the̅ hastelegha vndhan fly
ande starkastu fiendho̅ snarligha
offwir hals oc huffwodh fallando̅

Sagde gudz ængil förbanen landit
meroth oc förbanen thess inbyggia
ra. thy at the komo ekke hwanō til
hiælp oc hans starkastom til vnd
sætningh wælsignat wari yahel aber
tinei hustru Oc wari hon wælsig
nadh j sith hemā ællar j sith tiæl
honō som watn bedhes gaff hon
miolk Oc j höffdingāna kar gaff
hon smör / sina wenstra handh sen
de hon til spiken oc the hoghre til
smedhenas hamar oc sloo sisaram
letinandis j hoffdheno stadhen til vn
dhena ællir såret oc starkligha gy
nō holandis huffwodit mællan hen
nas föther sidhan wanskandis oc
bleff dödher / thā omwændis för hā
nes föter oc laa ther vtan andha
oc iæmerlighē hans modher sean
dis gönom fönstret boriade tiw
ta oc græta oc taladhe hō vt aff
kamarē hwi dwæls hans wag
ner j geen koma hwar före æru
fötherne nat hās waghnō swa
sen færdughe Tha swarade en
aff hans hustrū the som snæl
lare til hans modhers ordh sighi
andis. ther kan wara an swa wa
ra at hā skiffther ællir byther nw
roffwet / æptir fiendena
Oc en wænasta qwinna vtwælss
honō oc klædhe aff margh skona
leth ællir fiærgho som sysara til hör
de giffwas til skröffla / oc margh sko
na haaffwor oc dyra stenar til
hals prydilse sāma laghttas O
hra gudh swa förganges oc för
darffwes alla thina fiendha An
the som tik ælska the skulu skina
som solen j sin vpgangh swa lyk

tis lossaughe ællr delbora stridz wisa
oc hwiltis landhit ther æpther j xl aar

Hwru isrls söner liotho mykla twang
oc dröffwilse för syna syndher skuld
oc gudh vtsende gedeon hwilke
them förlöste / oc hwru honō try
hunnerlikeen tekn wordho giffwen

Israels söner giordho æn Siætte capi
j hwans gudz asyn ther som onth wa
ther ær syndena / oc gudh gaff them j
handir thy folkeno som kallas ma
dian Oc ther waro isrls söner vnd
trykte stoort twaldō j siv aar Oc wo
do the mykit aff thæm twingade. som
lighe aff isrl' giordo dyup hool oc lön
lighe kwlor j barghen sik til vnflyt
oc somlighe giordo sik beskærmath
rwm oc wærnar til genstridh / Naar
som isrl' seeth sina sædh oc æper oc
aughth stodho j sinne bætzste grönsko
tha vpforo madian oc amalech Oc
the andro aff östrælandomē oc satto
nær thæm tiæl sin / haffwadis mz sik
sin fænadh oc fördarffwado sædhena
j synne grönsko vm alt landit intil
stadhen gaze / al enkte atirlewadis
j isrl' ther som liffwit kunne hiælpa
ey faar ællir fæ oc ekke hæstir as
na Thy at thesse fiendane komo
alle mz synne hiordh oc mz sin tiæl
Oc landith vpfyltadis swa som mz
custor / locusta ær eth flugo kon
som fördarffwar alzskona grönsko
oc plæghia nolt sitia vppa iordē
na til plaghor Thesse waro otal
lighe j sith mantal oc cameler oc
alt ther the hantterado fördarffwa
do the oc förstörtto Oc warth alle
isrl' mykit ödhmyuktir oc nidhra
dher j madians asyn oc ropadho

the til herran gudh bidhiandis hielp
mothe the madianitis Oc sen
de herran gudh til them en man som
war en prophete hwilke til them
taladhe oppa gudz wayghna saa
sighiandis. thetta sigher herran gud
israels Jak lateth edher wtgaa affe
gypto landh. jak vtledde idher
aff traldoms hus oc frelste idher
aff egyptorum handher ather fiengil
som oc allas idhra owena manna som
idher bedröffdo oc pynadho Oc j
idhro ingangh j theras landh wt
kastade iak them oc gaff idher ther
arff oc sagde iak jak ar idhar herra
oc gudh. rädhens ekke amorreorum
gudher j hwilkens landh j aren boan
de Oc j wille ekke höra mina röst
æptir tessens prophetas ordh kom
gudz ængil oc satte sik wndir eke
tredh j effra. som tilhörde ioaas som
fadher war til ezri hærskap Oc tha
tidh gedeon hans son vtslo ælla tryss
kade kornet aff halmen, wppa thz at
han vndfly matte madian tha vppe
baradhe sik gudz ængil sighiandis
til gedeon. herran ar mz tik thu som
starkast ärt jbland alla män oc ge
deon swaradhe O min herra iak bid
tik ar thz swa at herran gudh ær mz
oss. hwi haffwa tessen margfalla drof
wilse tha os bestripit hwar ærw
nw the vnderlamligha gudz gerning
ga. hwilka vara forfædher haffwa
oss vndirwist sighiandis herran haff
wir os wtleeth aff egyptoland Oc
nw haffwir herran gudh oss offwirgiffuit
oc antwardat j madians hender tha
saa herran oppa han sighiandis Gee

gak j thinne starkhet oc thu skalt
frelsa israel aff madian hand thu
skalt witha at iak haffwir tik
sent. gedeon swarades. sagde O
min herra iak bidher tik hwat ær thz
j hwilko iak skal frelsa israel Gee
minth slækte ar jbland the ytter
sta j manasse slækt oc iak ar thu
mynzste j mins fadhers hws. Tha
sagde herran til honom jak skal wara
mz tik oc thu skal sla madian som
en man oc sagde gedeon vm swa
ar min herra at iak haffwir funneth
nadena nar tik tha giff mik tekn
at thu ast thu som til mik talar
Oc gak ey fram mik til tess at iak
jgen kommir til tik barandis of
fer hwilkit iak tik offra skal Han
gelin swaradhe iak skal bidha ty
na atirkomo Tha ingik gedeon
j sith hws oc kokade eth kidh oc
bakade brödh oswrestadh aff en ska
lenasta hwete myöl oc ladhe
köt j korgen oc köt sudhit j gryto
na oc drogh alt thetta vndir eke
na oc offrade thz ængelenom tha
sagde gudz ængil tagh kötit oc o
sirdha brödit oc sæth thz vth wppa
the barghe hallena oc giwt soodith
thz vppa Oc naar gedeon haffde
swa giort tha vtrækte ængelen
skatan aff sprotith hwilkit han
haffde j handenne oc rördhe kötit
oc osyrdha brödit oc ellen vpfoor
aff stens hallene förtærandis
badhe kötit oc brödhit Oc gudz
ængil försivant oc bort kom aff
theras asyn. Nu gedeon skadhis
at han war gudz ængil. tha sag

de hã O hrã gudh we / we ær mik
thy at iak saa gudz ængil aff ænli
te, oc til ænlite Tha sagde hrran
til hã fridh wari mz tik rædz ek
ke, thy at thu skalt ekke døø Thil
kømen menigh war i thænni tyma
nõ i bland isrls folk at thæn som
vppenbarlighi saa ænglana tha
bleff han døder / thz æpther byg
de gedeon eth altara hrrãnõ til loff
oc æra oc kallade thz hrrans frid
til nærwarãdis dagh / oc naar hã
æn nw vær i effra som tilhøre ez
ri kønstape i the nattene talade
hrran gudh til honõ / tagh thins
fadhrs oxa oc thæn andra oxan
som ær siw ara gammal Oc nidhr
slaa oc førstørt affgudha altaret
baal / hwilkit thinõ fadhr til høre
oc vphugh skoghe hwilke thz o
kringh staar altaret oc vpbygh
hrranom thinõ gudhi eth altara
høgt vppa tessa hallene / hwil
ke thu til førena oplaghde thit
offer / oc tagh thn andra oxan
oc offra honom i brinnande off
som kallas holocaustũ / vppa vi
dha hoghe hwilke thu hugght
haffwir wt aff buskane Gedeon
taghadis mz sik x mæ / aff sinõ
esthinõ thiænarõ giordhe allale
dis som hrran gudh honõ budit
haffde / Ãn førthy at hã rædhes
sins fadhrs tiænara oc the mæ
som bodho i hãs stadh tha wille
hã ey om daghē thz gøra vtan
vm nattena fulkonade hã thz
alt samã Oc bitidha om morgho
nē tha terss stadzsens mæ vpsto
dho sagho the baals altara va

ra nidhrslaghith oc buskane bort
hughna oc thn andra oxan lagh
dan vppa altaret hwilkit tha vp
bygt war / sagdho the mz sik inbyr
dis hwa haffwir thzta giort / oc tha
thz war omkring vtletadh vm thn
thz giort haffde. tha wart thz oppe
barlighã saght / at gedeon iohas son
haffde thz alt giort / oc taladho al
le til ioas sighiãdis Framledh
thin son hiit oc hã skal dræpas,
thy at han haffwir førstørt baals
altara Oc bort hugghit buskana
oc skoghē som thz vm kringh stodh
Ioas swarade thm sighiadis hwat
ey æren i baals hæmpda mæ / at i
før hans sak vilien vp wækkia
stridh thæn som hans mote strida
re æ thw owen ær dræpes oc ddh
ges før æn dagh rinden vp gaar
morghõ / Ãr baal en mæktogh
gudh tha hæmnes siælffwir offwir
thæn som hans altara nidhrslo
te Oc æpther thæn daghē kalladis
gedeon aat andro napne som ær
ierobaal aff thy at hans fadhr
ioas haffde saght baal hæmpnes sik
siælffwir offwir thn som nidhr
groff oc nidhr slogh hans altara
Oc før siva dana tidhende før sab
lade sik alt madian / oc amaleth
oc the aff østra landhē alla i æn
hær offwir gingadës iordhane
sattho the sin tiæl i dalenõ israel
oc hrrans ande i førdhe gedeone
starkan hughth / oc hã blæste man
ligha i sine basunar / oc samakal
lade hærskapen / thz ær stridz mæ
nena aff abiezer hwse / at the skul
lo honõ æpther følghia / Oc sende

han budh

han budh offwer alla manasse slækt
hwilke oc hono æptir folghdo oc vt
sande han oc andre budskap til slæk
tenar azeer / oc zabulon oc neptalim
oc the alle møtto hono til hiælp Tha
sagde gedeon til hærran gudh. ær thz
swa at thu frælsa isr'ls folk / om my
na hand som thu taladh j afftom
skal iak læggia thena vlle firtthe
hær vppa slattena. ær thz swa at
daggen bliffwer aatenast j vlle firt
then / oc all marke om kringh
bliffwer tør. Oc j alt landhit bliff
wer tøkan / tha skal iak thz aff
wetha at thu skalt frælsa isr'l
om myna hand Oc thz ta hæn
de atlaledis som sakt war Oc
vm nattena gedeon vpstandandis
trykte han ætlur wredh vth aff
vlla firtthe / ena fiska skal ætler
eeth kar fult mz daggh Tha sag
de gedeon annatidh til hærran gud
Ey wredhes thin grymhet mo
te mik / om iak æn enntidh fræs
tar eeth tekn j vlla firtthin Iak
bedhis at j vlla firtten bliffwe
tør / oc all iordhen thz om kring
wari waat Oc hærran gudh gior
de j the nattene atlaledis som
gedeon begærande / oc bleff tøk
kan j en samppno vlla firtthe Oc
om alt landit bleff dagghen oc
wetz skan Rubrica hwru hærran
gud lath gedeon vndirsta thu
ru han skulle the stridh wina
mz litith folk oc isr'ls sønez sku
lu førstaa at stridhen oc sigh
ren war aff gudhi oc ey aff man
niskio makt æller krafft sinn
dhe capitulum

Thz æptir vpstodh ierobaal
hwilke oc gedeon kallas
om nattatidh / oc alt folkit
mz hono komo til kællona som
kallas aradh Oc vppa thætidh wa
ro madyans tiæl j dalenom widh
siwdhra sidhona widh høgha bærghe
klippona Oc tha taladhe hærran
til gedeon sighiandis / folkit mz tik
ær mykit / oc ey skal madyan / giff
was j thess folkseens handir vppa
thz at isr'l skulo sik ey høgfærdeli
gha mz gladhi vphøghia j sith hiær
ta moote mik / sighiandis Iak ær
frælstir aff mynne makt oc krafft
Tala thu til folkit / oc sigh allom
tilkomando / hwilke som ær odris
toghir oc fruttir mz rædhe / wænde
om oc fari til sith heman Oc wæn
skot ginge aff bærghit gallaadh oc
vm wændho aff folket / thu oc tiw
ghu tusandh man Oc bleff atenast j
geen x m. oc sagde hærran til gedeon
Æn ær folkit mykit. ledh folkith
til watnith oc thz wil iak thæ proff
wa Oc hwilke iak sighir mz tik skal
gha / han skal oc mz færdhas j Och
thn iak forbywdhir / tha wændhe om
j geen oc naar folket nidhirfoor til
watnith sagde hærran til gedeon / the
man som læpia watnet som hun
dhane plæghia / thz ær at the kasta
watnith mz hændhena wp j munne
them skalt thu skilia aff sidhis aff
androm / æn the man som bøghi
a knæn læggiandis munnen vp
pa watnet / oc drikka som oxen
tha sæth them sardelis aff sidhes
Oc waro the som watnith mz hæn
dhena wp j munnen kastadho try

hwndrath ærn thz andra folket drukko
allo mz bøghdho knæm· tha saghde hrran
til gedeon j thm tweehundradha mæ
som lapadho watneth skal iak ædhz
frælsa Oc j thinna hændhr skal iak
giffwa madyan æn thz andra fol
ket fari j geen til syna stadhr / oc tha
kosten oc førtæringen war til skipat
før the førnæmpda try hundrat oc sina
mægta lwdhar ællir basynar / tha
badh gedeon at thm andre skaren
aff mykla folkeno skullo heem fara
til sin tiæl / oc gedeon sialffwo gaff sik
til stridh mz try hundrat man ama
dian wppa thm nidh haffde sin tiæl
oc stridz mæ nidhr j dalen Samma
nattena talade hrran til gedeon,
sighiandis, statth wp oc gak nidhr,
j fiændhena tiæl / thy at iak haffwer
thm giffwit j thina wald oc hæn
dhr ær thz oc swa· thu ey dirffwis
all ena ællir ensamen tith gaa / tha
gange mz tik thin pilthr phara
Oc tha thu hører hwat fiendhana
sighia / tha skulu thina hændhr
størkias oc skalt thu sidhan trygghara
re nidhr gaa til thina fiænda he
man Oc før swa dana ordh skullo
nidhr gik gedeon oc hans pilthr mz
hono phara / til en dell aff tiælle
theris fiendis thr the wakadho
bewærnkte Æn madyan oc ama
lech mz flæste folkeno aff østra lan
dhome / laagho wtspreddhe offwir
alla nedhra dalen / swa so locuste·
thz ær græshoppa offwir grøna
ænghiar / Æn camelar waro thr
otalike so sandhskornen wppa haff
sens strandh Oc nw so sakt ær at

gedeon kom til tiællen / tha hørde
at en aff fiendomen saghde sin drøm
ællr thz hono drømde / for eno aff
sith sælskap j thæsse matto Oc sagh
de swa Jak saa en drøm / oc syntis
mik som eth brødh bakadh wndhr
aska / oc thz war aff byuggh giorth
oc thz røradhis oc nidhr foor j ma
dyan tiæl oc theris stridz man
oc tha thz brødhit / kom til høgre
sta tabernaculum / ællir tiællit tha
sloo thz tiællit oc nidhr storte och
jamlikade thz iordhene Tha swa
rade hono hans madhbrodhr hwil
ken mz hono taladhe· thæn nidhr
ække ænnat vtan gedeonis iohas
sons swærdh· hwilken en ær aff israels
manom / thy at hrran gudh haffwer
giffwit madyan oc alt folket j thæs
tiæl boandhom j hans hændhr Oc
naar gedeon hørt haffde drømen oc
hans wtydningh / til badh han gudh
ath mæktoghan mz gudelike wrd
nigh Oc kom j geen til israels tiæl·
sighiandis syno wæpnadho / standhe
wp thy at hrran haffwer j wara hæn
dhr giffwit madhyans stridz folk mz
allas theras tiæl / oc skipte gedeon
the thry hundradh man j twee dele
giffwandis hwario manne basyner
j syna handh Oc thr mz hwario ena
thoma flasko / ællir eth tompt kar
oc brinnandes lampor / heemelygha
mith j karenu ællir flaskone Oc sagh
de gedeon til syna stridz mæn hwat
j seen mik gøra tha gøren j· oc thz
samma Jak gaar in j en dell bland
fienes tiæl oc æptir følghe thr iak
gør Naar basyrne lwdhr j mynne

handh tha klinghe oc j vm krijth
tiælle oc ropæ hrano oc gedeon oc
Jngih gedeon Oc ær man hono
j een deel aff tiælle hwar fienda
ne bodho widh midhnatz tydh / oc
naar wæktarene vpwaknado begy
nadho the blæsa j sin basuner Oc
sundirslogho karen æller flasko
nar som waro vtan om brinnande
lampona ællr blossen Oc naar the
j threm stadhom kringh om fiænde
nes tiæl swa blæsto oc buldradho
j thomom karomen / thiollo the j
wenstra handhomen blossen ællr
brinnande lampona Oc j høghra
handene hiffdo the liwdhunde ba
suner Oc ropadho starklighu sigh
iandis / herrans swærd / oc gedeons
swærdh · stadhelighu hwar føre sik
stadandis kringh om fiendenas
tiæl ællr hema Oc wordho thær aff
alle fiendhena førfærade oc bedrøff
de / oc flyddo tywtande oc ropadhe
mz storom gnicath oc tha likawæl
stodho førnæmpde try hwndrat mæn
blæsandis j sin basuner ællr lwdho
Oc hwan gudh sende swerdhet j
all madyans tiæl ællr hema swa
at the drapo sik inbyrdis hwar
flos annan til dødh / flyandis vndan
alt in til bethsin ællr bethseen oc
til bargh klippona elmeula j teb
bath · Oc alle israels mæn ropadho
oc aff neptalim oc asser slækt / oc
all manasse slækt / forth følghdho
oc bedrøffwado madyan Oc sen
dhe gedeon budh til barghit ef
fraym sighiandis / gangen nidher
oc møthen madyan oc bemannen

wathnen ællr wadhen alt til bethe
ra oc iordans flodh / tha ropado
alle som bodho vppa barghit effra
ym oc belagdo / oc bemando all
wadh oc watn oc iærnwæl iorda
nis flodh / in til bethbera oc gri
po the twa mæn aff madian som
war oreb oc zeb / oc drapo the o
reb widh barghs klippona oreb /
æn zeb drapo j vinpressen zeb /
oc sidhan fulfølgdo the madiam
tis mz hugh oc saar / bærandis
mz sik huffwodhen aff oreb oc zeb
til gedeonem offwir iordans flodh

Rubrica Hær æptir sighir hwru
folkit thz som ække wart kallat
til stridena mz gedeon wordho
mykit wredhe vppa hono / oc mz
hwat ordh han saktadhe theres
wredhe / oc hwru gedeon bedhis
brødh aff manomen j sochoth oc
aff phanuel / oc the nekado ho
no watnet oc brødhit · oc før
thessa sak hæmpdes gedeon offwir
them j synne hemferdh / oc hwru
han drap zeb oc salmana / vm cap

Thæ æptir taladhe effraymis
mæn bygghiana til gedeonem sig
iandis / hwat ær thz thu gøra wil
le at thu os ække kallade naar
thu wille sialffwir til strids gaa mo
te madyan wara fienda / Oc
wredgadis the starklighu mothe
gedeon swa at the willo gøra
offwir waldh om hono / tha swa
rade them gedeon sighiandis
hwat kunne iak nagon tydh gø
ra swa them som j giort haffwen
hwat ey ær en windruffwa aff

effraym bætre æn en heel win
gardh aff abiezer / Jedhra hand
haffwir hæran gudh giffwit madi
ans höffdingia / som ær oreb oc zeb
hwat kunne iak naghot göra tol
kit som j giort haffwin oc tha ge
deon tesse prus fulla ordhe sakt
haffde / tha saktadis theris högh
ferdhuge ande j hwilko the sigh
vphögdo mot gedeon Oc nw
tha gedeon kom til iordane gik han
offwir hon / mz sina try hundrat
da man hwilke mz honom waro
oc the förmatto ække foth fölia oc
drepa vndhan flyedis fiendhena
thy at the waro alzstingx vttröt
te Oc mykit mödde / thy sagdhe
gedeon til borgharana oc the
man som bodo j socthot Jak bid
idher at j giffwa wilien tesso mino
folke aff idhro brödhe thy at wi
æro ganzska wanmaktoghe / ath
æptir fölia konungana / zebee oc
salmana som æru madians höffdi
gia Tha swaradhe almoghans höff
dingia aff socthoth gedeon sighi
andis / menar thu at sighre offwir
zebee oc salmana ær nw j thinne
handh Oc för thy skulo wi giffwa thin
brödh aff os til thina stridz man
Tha swarade them gedeon Naar
hæran gudh haffwir giffwit j mina
handh zebee oc salmana tha skal
iak swidhka knossa oc sargha idhart
köt mz tornn oc tystlom aff öknenne
oc gik gedeon fran socthoth mæ
oc kom til stadhen phanuel oc ta

ladhe til them mæ thæ bodho sam
ordh som han til förena talade til socoth
mæ oc swarado the allaledis som soc
chotz mæ / oc sagde gedeon til them
Naar iak j gen komber mz wonom
sighir mz fridh tha skal iak nidhir stör
ta oc fördarffwa thz tornet
Nu zebee oc salmana hwilko sik mz
allan sin hær oc stridzman / oc bliff
wo j gen fæmptan tusandh man aff
allo thy stora skaranom som waro aff
östra landhe / æn the som drepne
bliffuo. waro hundrat tusandh oc
xx tusandh ther til rætte stridz man
swærdh with draghandis oc
gedeon foor vp theras wægh som
bodho æptir diwaldos j tiællom widh
östra wæghen widh stadhen nobe / oc
iecbaa oc drap fiendhana som thær
trygge hwilados / tenkiandis sik enkte
te gen wardhuet oppa komandis oc
konungana zebee oc salmana flyddo
vndhan. æn gedeon fölgde them æpt
oc grep them Oc bedröffde alla the
ras hær. oc gedeon atir komandis
aff stridhenne för solenes vpgangh
grep han en vngan man aff socthoth
stadz mannom / oc vtsporde aff honom
allas höffdinganas napn oc theras
som ælste mæ waro j stadhen oc skreff
han vp siw oc siwtighi mæ oc kom
sidhan til stadhen socthoth oc sagdhe
til them Seen hær zebee oc salma
na för hwilka j mik giffwin spelige
ordh / menandis mik ey sighir wina
offwir them / oc nekaden mik kost
oc brödh / mynom mannom til widhir

qwekilse hwilkit mykit formodd
de / oc trøtte waro oc togh gede
on alla høffdingana / oc ælsta
mænena j staden Oc badh til
sik fora torn oc tisla / aff ørne
ne oc sarghadhe theris kiot oc
fordarffwa them / oc torneth j
phanuel nidherstørte han. oc
drap alt thz folket j stadhe var
Oc sagde gedeon til zebee oc
salmana hwrudana waro the
mæne som j drape j thabor / the
swaradho The waro tik [illegible]
ska like / oc en aff them syntis som
en konunge son Gedeon sagdhe
the varo myne brødher oc myne
modhers søner / swa liffwe heran
gudh / at om j them haffdhe liff
wandis forwarat. tha skulle iak
idher ekke drepa Tha sagde jether
synom forsta sone. stat vp oc drip
them / Han sonen drogh ekke with
sith swerdh / thy at han war en
wnger swen oc rædder / tha sag 916
de zebee oc salmana Stath thu
vp oc tredh oppa oss / thy at thu
haffwir styrken æpther thin aldir
Oc tha stodh gedeon vp / oc drap
zebee oc salmana / oc togh all the
prydilse som konunga plagha haff
wa offwer halsen / vppa sina hæsta
oc annor theris redhskap som giord
waro aff silke silffwer oc gwldh
Tha sagdo alle israels mæn til gede
on, war herra oc høffwidzman
offwir oss thu oc thin son / oc æpther
honom hans son. thy at thu haff
wir os frælsat aff madians han
dher oc offwir walde / Gedeon swa
rade them ey wil iak wara høff

widzman ællir herra offwir idher oc ey
heller skal min son herras offwir
idher / mæn hwan [illegible] gudh skal idher
wara fore en herra oc høffwidz man
Oc sagde gedeon framdelis til israels
mæn / swa bøn bedhis iak aff idher
giffwer mik aff idhert roff all pry
dilse som gromme til høre j gulldh
oc dyrom stenom / thy at ysmaelite
thz folkit plagado haffwa prydil
se aff gull giort j sinom ørom hæn
gandis Tha swaradhe israels folk
gedeon sighiandis wi vilom thz thu
bedhis til. giffwa alzstingis gær
na Oc vt spreddo eth storth tæ
kon vppa iordhena / kastandis
ther oppa ørnaringhanar hwil
ka the fanght haffdo j roffwit / Oc
wikten aff ørna guldzringana
hwilka gedeon beddis / vara tw
sanda oc vij hundrat sidar j gul
wikt / fore vtan annar margskona
prydilse oc clenodia / gul spæner
oc purpura klædhe. hwilkom
madians konunga plagado ba
ra oc bruka / fore vtan gulkædh
or Oc besynnerlighe annar prydil
se / som konunga plagha j them lan
dom hangia oppa halsen a theras
hæsta / oc aff tæsso dyrom haffwom
lat gedeon gora oc tilskykka e
photh. thz ær swadhana præsta
klæder oc prydilse / som præstane
j gambla testamentit plægadho
bruka / oc nytia j theras stora høg
tidher fore gudz ark Oc satte gedeon
tæssen prydilsen j sith hws æller
stadh, hwilkit æpther moysi lagh
war ey loffligit / oc alle israel giør
de ther om mykla syndh oc wart

gedeon | oc hans æptir komande
tyssen gærnigh til stort mothefal
oc mykle mote gangh. Oc ödmiuk
tis madian för isrls sönom | oc ey
förmatto the thr æptir vplyffta te
ros hals | thr ær theris högfærd
mot isrls sönom | oc landhet hwilths
i fridh i fyritighi aar swa længhe
som gedeon thr regeradhe oc styr
de. Oc gik jerobaal iohas son. thz
ær gedeon. oc bodhe i sith hema
oc haffde ha lxx söner | the som vt
gingo aff hans lændh. thy ath
han haffde magha hwstrur. Oc
hans frilla hwilka han haffdhe
i sichem | födde hono en son. som
kalladeß abymelech oc bleff ge
deon thr æptir dödhr | oc grodho
aldre oc iordadhis i sins fadhrs
ioas graff i stadhe effra aff ezri
aff kömdh. Æn sidhan gedeon
war dödhr tha wordho isrls söner
franwendhe gudhi | gørandis an
delighe hordom mz affgudhet ba
alim satthadis fridh mz thy | at
thr skulle thim wara för en gudh
Oc ey mintes thin naghot aff si
nö hra oc gudh | hwilke the frels
te aff theras fiendho handhom
hwilke om thim bodo alt om kring
Ey hæller giordho the miskundh
mz jerobaal | thz ær gedeonis aff
kömdh æptir thr mykla godha
han giorde isrls sönom Rubrica
Huru abimelech giorde sik siælff
wa mz klökskap til en hra oc höff
witzman i stadhe siche. Oc huru
han drap alla syna brödhr för
vtā thin yngesta ellionde cap

Abymelech jerobaal son gik til
stadhe sichem | til synes modhr
brödhr | oc taladhe til thm oc til al
la skyldhsena | som war aff hans fædhr
nes oc modhrnes hwse sighiandis
Talen til alla mæn boandis i sichem
hwilkit synes idhr bætre wara | at
haffwa en man | för en hra offwir idhr
æller lxx mæn skulu haffwa hradö
me offwir idhr | the som alle æru
jerobaals | æth gedeonis söner oc
akthen oc thr mz at iak ær idhert
köt oc ben. Oc taladhe hans modhr
brödhr all thessen ordh til alla sychems
borghara oc böghdho theras hiærtu
til abymelech sighiandis | han ær
war brodhr. oc guffwo the honom
lxx pundh silffwr | vth aff. aff gudhs
futabur som kalladis baalberith
oc thr mz leghdhe han fatigha oc
lösa mæn | hwilke hono æpthr folg
do. Oc for abymelech i sins fadhers
hws effra | oc drap alla sina brö
dhr jerobaals söner lxx man vppa
en sten. Æn than minzste jerobaal
son joathan wart wndhan gömdhr
oc bleff i gen | tha försambladhe
sik alle sychems mæn oc alle slækt
aff staden mello | gingo til samans
Oc stadgadho abymelech til ko
nungh widh ekena | som stodh i si
chem. Oc nar thr giort war oc io
athan gedeonis son thn yngeste
fik thr vndersta | tha gik han stadh
sta vppa barghith garizim | oc stodh
oppa högxtu bargx klakke oc ropa
de mz vplyffte röst oc sagde | hören
i alle sichems mæn | vppa thr at ther
ran gudh skal idhr höra. Æ thræn
i skoghenö gingo sama vppa thr at

the skullo wælia / oc smöria sik ko
nungh / the sagdho til olyetrædh·
war konunger offwir os olyotræd
swaradhe / hwat ey forma iak off
wirgiffwa mit fethma / hwilka gu
dhana oc mænniskior nytia oc bru
ka / oc koma ther til at iak skulle
föreskethias i blandh træn / Tha ta
lade all træn til fikona trædh / ko
oc anama offwir os eth konunge
rike / fikona trædh swarade hwat
menen i at iak skulle offwir giffwa
myn söthma / oc myna sötastha
frwkt / oc gaa i blandh annor træ
vppa thz at iak skulle vphöghias
Ther æptir talade træn til wintræd
sighiandis kom oc bliff konungir
owir oss / wintrædh swarade me
ne i at iak ska swa förlata mith
win / hwilket gudhana oc mænnis
kior gör gladh / oc vphöghias oc
framias i bland annor træ / Tha ta
ladhe all annor thræ· til eth træ so
kallas rampnus / thz ær hagtorn
thn som ær laghr oc hwas· ysido
rus sigher at rampnus ær eth klent
træ / oc nar thz röris aff starkt ve
dhr / tha föder thz eldh aff sik / oc
vpbrænner annor træ nar sik stunda
dis / til thetta thræt / talado a
nor træ sighiadis / ko oc war byw
dadis kra offwir oss· Rampnus swara
de them sighiadis / ær thz swa at
i sanferdeligh skikke mik til ko
nungh / tha komen oc hwile idher
widir mit skugga / æn ær thz saa
at i ække wilen / tha vtgange el
len aff rampno / oc vpswælghe / oc
förtære the ædhela træn cedros
swa kallath / hwilke wara vppa
berget lybano / Nw om swa ær at

i rætferdeligha oc vtan swik haffwe
stadfest abymelech konungh offwir
idher / haffwen i wæl giort mz iero
baal ællir gedeon / oc thz folk i hws hans
war / haffwen i oc vælvidherlagt oc
betalat [illegible] hans wælgærninga som
för idher stridde / oc gaff sith liff oc siæl
för idher i mykle oc storan wadha
vppa thz at han skulle idher frælsa aff
madhians hand oc makt / Oc i vpsto
dhe mot mynis fadhers hws oc draa
pen hans söner lxx man / oppa een
sten / oc haffwen giort abymelech idher
til konungh / then som ær gedeons fril
le son· aff thy at han ær idher brodher
Nu ær nw swa at i rætferdeligha
wtan last oc skam giort haffwen mz
ierobaal oc hans hwse / tha gladhen
nw i abymelech oc han gladis i idher
Nu ær thz swa at i giort haffwen o
rætferdeligha oc genwerdeligha / tha
wtgange ellen aff abymelech / oc
vpswælghe sichems inbyggiara / oc
iærnwæl then som boo i torpet mel
lo· Oc nar ioatha gedeons son / haff
de taladh thessen ordhe / tha flydhe
han sin wægh / oc gik til stadhe bera /
oc bodhe ther för rædhugha skuldh·
hwilke han haffde för sin brodher
abymelech / Oc regerade oc kraadh
me haffde abymelech offwir israels
folk thre iar· Oc sændhe han
gudh wersta anda i mællan abyme
lech oc sichems inbyggiara / thz ær
at gudh tilstadde at twædrækt vart
mælla sichems stadzmæn / oc konunge
abymelech· thy at borgharene be
gynado styggias / mote thz wadra
verk som konungen giort haffdhe i
the lxx man ierobaal söner / oc thz
orætwisa blodz wt gywtilse oc tala

dho the nyskt thz / om wandā
dis garningena til sin brodhz a
bymelech oc andra sichems höff
dingha som hono hulpo oc styrk
to Oc satto the försaat (18) oc war
ner mothe honō j bärz granas
höghet Oc nar the bado hans
til qwamodh tha brukadho the
oc öffwadho roffweridh / oc mord
j thūm som wägh farandis waro /
oc wart thzta mz budh kungiorth
abymelech Oc j thū tyman kō
en wakstoghz man som kalladis
gaal obedh son / mz sino brödhrom
oc gik j stadhē sichimā j hwilkes
til koman / vphögdo sichems inbyg
giara sin hals oc fingho diarffwa
hogh Oc gingo vt vppa markena
j abymelekx agho / fördarffwadis
akra oc vingardha oc troddho
windruffwonar thz ar vinsla
sana / gorandis sik som en danz
oc qwadho visor / oc gingo in j
sith affguda mönstir . thz atā
dis oc drukkadis / oc j sino mat
oc dryk bannadho the oc förtal
ado konunghē abymelech oc ga
al obedh son / repadho hwdsamh
ga sighiādis / hwat man ar the
ne abymelech Oc hwat ey ar sy
chem en napkwnoghz / ar kiken
stadhz / hwi skulo wi thiäna ho
nō / hwat ey ar han jerobaal so
oc haffwir skipat sin thiänara
zebul til höffdinga / offwir stadē
Emor sychems fadhz Oc hwi sko
lo wi honom / för thū skulū thiä
na / gudh giffwi at nakthz wille
giffwa thzta folket / j mina hād

at iak mathe borth taga The
na abymelech oc drapa . tha wart
aff nakthro swa sagt til abymelech
Sama sankka til haar aff mykko fol
ke oc kom / oc naar zebul stadz höff
dinghē bespört haffde the ord / hwil
ken gaal obedh son talad haffdhe
wart han ganzska wredhz / oc sen
de lönlikt budh til abymelech .
sighiādis / See hwru gaal obedh
son ar komē j sichem mz sina brö
dhz oc bestridhz stadhē mothe tik
thy / statt wp om nattena mz thz
folk som mz tik ar Oc döl tik j a
krenō / oc förz ät om morghonen
tha solen gaar vp / tha fal oc trang
vppa staden / oc tha höffdingē gaar
wt moth tik mz sith folk / tha gör
honō hwat thu förmath tha stodh
abymelech op om nattena / mz allā
syn haar / oc skikkade syn föresaat
naar sichēs stadh j fyrom stadho oc
gaal obedh son / gik vth oc stodh j
stadzsens portho aller j stadzsens in
gangh Oc tha vpstodh abymelech
mz allan sin haar / hwar aff sinom
stadh thz the j föresaat oc haldho
skipado waro Oc naar gaal fik se
folket sagde han til zebul See aff
barghith kombir haar mykit mykit
folk / zebul swarade / thu see barghs
skughana som the waro huffwodh
aff mannisko / oc aff swa dana willo
bliffwir thu swikit Annatidh sagde
gaal See mykit folk kombir aff
iordhenas naffla / thz ar aff barg
ganas höghet / oc en spetz aff fol
ket kombir om tha wäghē som le
dhz til ekenena / tha sagde zebul

til gual | hwar ær thu nw | mz
hwilko thu tilladhe sighiandis
hwat ma ær abymelech | at wi?ko
to hono thiæna. Ær ekke hær nw
thz folket hwilket thu forsmadhe
Gak nw vt oc stridh mote them
tha gik gual vth oc sichems folk bi
dadhe hono | oc nw sama samla
de striddo the alwarligha mothe
them Æn abymelech ryghtade
thm oc forfolgde | thm vndanflya
dis oc nøddreff them in j stadhe
Oc mange fiollo dødhe aff hans
folk | alt in ... til stadz porthen
oc abymelech sath j rullith Oc ze
bul vtdreff gual oc hans mædh
brødhr aff stadhe | oc engaledis
wille han thm lidha vara j sta
dhenom | dagthen næst æptir drogh
stadz folket vp oppa markena
til voth at stridha Oc war thz bu
dith war abymelech | tha tok
han sin hær delandis han æthir
skiptadis j tree spetzser | sathia
dis forsaat oc haal j akromme oc
tha han saa folket vtgangadis aff
stadhe. stodh han vp | oc jnfiol
oppa stadz folkit mz sin spetz mo
te stridandis oc belaghthandis sta
dhe | æn the andre twa spetzsane
bliffwo vte oppa markene vppe
bærligha | oc for folghdo gripo oc
slogho sina fienda Æn alla them
daghe stridde abymelech mothe
stadhe oc offwer wan hono. dræ
padis alt thz som liff haffdhe oc
forstørtte oc fordarffwade alz stun
gis stadhe til røthrena | swa ath

han matte strø salt offwir stadhe Glosa
hær menas mz at thz som saltz
offwir kombir thz kan wara | swa enkte
ofrulle oc thyme stadhe aldrigh vp
byggias Oc tha the som bodho j
sichems torn fingo høra tressen ta
endhe jngingo the j sith affgudha
mønstir | thz affgudith berith war
hwilko the trolskap giort haffdho
oc thz aff sik rimmet sith napn.
Oc war thet stadhe wel bewara
dhr oc tryggher | oc tha abymelech
hørde at the mæ som bodho j thor
neth haffdo sik forsamblath til wærn
mot hono | tha steegh han mz alt sith
stridz folk vp j selmons bergh oc togh
ena yxe | oc hiøgh ena træ gren. fø
radis hona vppa sino skuldro oc
saghde til sina madbrødher hwat j
sen mik gøra | tha gøren oc j thz sa
ma | tha hiøgh hwar ma oc ena
green oc folgdo hono æptir | oc
komo the vp oc omkringh lagdo
tornet oc wærnena mz trægreno
me. oc stikkado sidhan ellen j vadhe
Oc hændhe swa at tusanda mæ
niskior | badhe mæn oc qwin
nor drapos aff røk | oc elle aff si
chems torns inbyggiarom Oc j sama
stwndh foor abymelech tedhan oc
ko til en stadh kalladhan thebes |
oc belagde stadhe mz sin hær
oc war j thu stadhen | eth høgth
torn mith j stadhem | til hwilket
thorn alle flyddo. mæn oc qwin
nor til hopa Oc iæmwæl stadzsens
høffdingha | tornssens dør æller
porthr war starklighe til læst oc

693 694

178

offwa oppa takit offwo torneth waro
stadandis starka warneri / oc wik
skardh / oc abymelech stridadis nw
kadis torn innwrenom / oc stridhe star
kelska / oc aktte sik til dorrene. arbe
tadis at stikka elte vppa dorrena
Nu seel hwat tha haende. En qwin
na stadandis vppe j warnene m
dher kastadhe eth storth stykke aff
en qwarn sten / oc brakte hans huff
wodh oc sundher krasade hiernan.
tha kalladhe abymelech til sik sin
wepnara fylghiandis til han / vtdragh
thit swardh oc slaa mik vppa at en ther
ghe skal sighia / at en qwinna drap
mik. Oc wepnaren giordhe som ho
nom war budhit oc drap honom / oc
tha abymelech war dödher / tha fo
ro alle the som honom aptir folghdo
aff israels söner / til sin hema atir ko
madis / oc swa atirgaelde gudh ko
nungenom abymelech ther ondha han
giort haffde mote sinom fadher / dre
pandis lex hans brodher. swa wart
oc betaladh them som bodho j sychem
oc giordho til hielp / at ther menlo
sa blodhit wart vtgiwtith / oc offwo ko
them the forbannelsen / hwilke joatha
jerobaal aeltz gedeonis son them fo
resaghdhe Rubrica Huru israels söner
en til badho oc hedhrado afgudhe
Flomadis gudz budhom / oc huru
the vndhertrodhne wordho aff sy
nom fiendhom. tiondhe capitulum

Aptir abymelekx dödh wp
stodh en hartoghe j israel som
heet thola phua son / som war
abymelekx brodher son / en ma
aff ysachar / som bodhe j stadhen
samir offraymis berghe Oc war
han domare offwir israel xx aar / oc
try aar ther til oc bleff han dödher
oc iordhadis j stadhe samir Ap
ther honom kom en hargreffwe kal
ladher jayr galaaditers / Oc war
han domare offwir israels söner j
tw aar oc xx / oc haffde han xxx
söner sithiandis vppa xxx vnghi
asna aeltz mwla Oc varo the
höffdingia offwir xxx stadher / hwil
ka nw napin haffwa aff hans
napne anothia iayr / ther tyd
jayrs stadher / hwilke aeru j nar
warandis dagh swa nempnas Oc
bleff jayr dödher oc iordadis j en
stadh som kallas camon / Nu israels
söner giordo aen ther onth war / lag
giandis nya syndir offwir the gamb
la j gudz asyn. Oc thiente afgu
dhomen baalim oc astharoth / oc
androm afgudhom aff androm landom
som war syrie / Sydonis oc moab
oc amon söners / oc philistim aff
gudhom offwirgiffwandis sin eghin
hera oc gudh / oc tiente them fremma
dha gudhom. for huilket hwan gudh
vredghadis mote them / latandes
them vndherdana wardha oc giff
the j philistim haendir oc fien
gilse / oc amons som oc wordho
the gaenz fra vndirtrodhne oc
twinghade j xviij aar / alle the so
bodho offwir iordanem j amorre
orr landhe / som aer j galaadh / saa
mykit at amons söner offwirgan
giandis iordhanem / fordarffwado

oc fördhodho juda oc beniamin/ och
effraym /Oc war isrl' mykit ghnz
swa plaghadher/ oc ropade isrl' til hær
ran gudh sighiandis /O hærra gudh wi
haffwom syndat mothe tik/ wi offwir
giffwom wan hærra oc wan gudh. oc
tiænttho baalim. hærran gudh tilade
til them gynom ens propheta mun/ oc
saghde hwat ey haffwa egypti oc a
morrei oc amons söner oc philis
tim/ Sydonij oc amalech oc chanan
an til förena idher margfalleligh
plaaguth oc twingat /Oc j haffwe
ropath til mik oc iak haffwir idher
frælst /Oc tha likawæl haffwen j
mik förswaat oc offwir giffwit/ an
dra gudhir til bydhiandis/ oc för tæs
sa sik skulo skal iak ey har æpther til
lægna idher ythermera frælsandis
gangher oc akalle the gudhar j haff
wen wt walth/ frælse the idher j dröff
wilsena thyma /Tha saghdo isrls sö
ner til hærran gudh /O hærra oc gudh wi
haffwom syndat. giff thu oss hwat
tik tækkis thær före thogh swa lika
wæl at thu frælse oc gen my/ oc tha
the thetta sagt haffdo/ bort kastado
the oc wt wrako aff allo synom ladz
ændhom. alla fræmadha affgudha
belæte/ oc thiænto synom hærra oc
gudhi/ oc hærran gudh förbarmade
sik offwir them oc theris ysætth/ Oc
j them tymanom samnadho sik
Amons söner j galaadh/ oc vpsatto
sin tialdh til stridz/ Tæsliktes sa
man samkadis sik oc isrls söner
j stadhen masphia/ vpsætiandis sin
tial mothe amans söner/ tha ta

lade höffdinghana aff galaadh
thz ær isrl' söner/ sik j mellan oc
hwar til tharn andra/ gettir sin
næsta hwilken en aff os ær thn
förste som beghynna stridha mo
the amons söner/ han skal wara
hertoghe offwir folket j galaad
Glosa. wærkiadis ær at thetta
ordith galaadh/ mærker stwn
do eth land/ stwdo oc en stadh
oc stadom en ma swa næpdan

Rubrica Thyrru jepte galaadi
tes stridde för isrls folk oc hw
ru hans endasta dotter fortap
pades mz dödhe/ oc hwru hon
grætth sin jomfrudom. XI. Cap

J them tymanom war en star
kaste stridzman Enes alma nelig
qwinnes son hwilken föddher war
j galaadh /Oc kalladis han jepte
galaadites/ oc hans fadher heeth
galaadh oc haffde ena hwstru som
war hans rætta æcta hustrw oc
aff hænne fik han flere söner /Oc
naar the wordho maktoge nog
vt kastado the jepthe sighian
dis vintye/ o thu math ække
wa landith oc ra ærffwinghe j
vars mons söner fadhers hws/ aff
thy at thu æst föddher
aff horkona /Oc ther æpther flyd
de han sina brödher oc bodhe j lan
dit som kallas thob/ oc hænde
at fatighe lösekarla oc röffwa
ra oc fiskinghe mæn/ samnado sik
oc komo til jepte/ oc fölgdo honom
æpther/ som enom maktoghom höff
dinga /J them daghomen stridde

amons sōner mothe isrls sōner och
thurfta hardeligha | twingadho the sik
jnbyrdhis | tha foro the ælste man
aff isrl som bodho j galaadh æftan
des tughha sik til hialp jepthe aff
landith tob Oc sagdo til honom
kō oc war höffdinge j blandh os
oc stridh mot amons söner | hwil
kō han swaradhe Aren j ekke the
same mæn som mik hatadhen oc
vtkastadhe aff mit fædhernes
hws Oc nw twingade aff nödh ko
me j til mik | tha sagdo höffdinga
na aff galaadh til jepte för ters
sa swa dana sak ærom wi nw
kompne til tik | oc thu fari mz oss
oc skalt stridha mote amon oc
skal væra hærtoghe offwir alla
thm som boo j stadhen galaadh .
Oc sagde iepte til thm | æren j san
færdheligha til mik kompne at iak
skuli stridha före idhr oc mothe
amons söner | oc hwan gudh giffwir
thm j mina handhr tha skal iak
wara edhr höffdinge Sændebu
dhen swaradhe hono | hwan
gud som thæta hörer | han ær
nidhlare oc with en | hwitke ne
at wi göra skolō ... eonis sou ... thz
wi loffwo | oc ap ... Thun ... the
swa dana ordh . ... borth
gik jepthe | mz galaadz höffdingō
oc allir almoghe giordhe hono
sik för en höffdinga Oc iepthe
taladhe all thessen ordh war gud
adh j masphat | oc sænde ha bud
til amons söners konungh | hwil
ke vppa jeptes wæghna skullo
sighia thessen ordh | hwat brist

ær ædelighe sak ær mælla os | at thu
ært mote mik kōme | vppa thz at thu
skuli ödhelæggia mith landh | hwil
kō budho konunge swarade | Iak ær
kōme för thessa sak at isrl | nar the
foro aff egypto landh waldtogho
the aff mik | myth landh fran lāds
ændha arnon | jn til iakoth oc jor
dhās flodh . oc giff thu mik mith
landh mz fridh j gien Thr æpthe
budh jepte sænna budhomen at
the sighia skullo amons konungh
thessen ordhen | Thzta sighir jepte
isrls söner bortthogho ekke mo
abs landh Oc ey hælthr amons
söners landh | wtan thutidh the
wtgingo aff egypto land . gingo
the offwir öknena jn til rödha
haffwit | oc kōmo til stadhē cades
oc sændho budh til konungen aff
edom sighiādis | Til stædh mik at
iak maghe gaa offwir thit landh
An konungen wille ekke höra isrls
bön , tha sænde isrl til konungē aff
moab oc han försmade hono | at giff
wa thē til sith loff Oc hær före bleff
isrl j stadhē cades oc gik wt widh sy
dhona edom | oc moabs landh oc kō
fran östan ællir östra wæghe widh
moab . sætthādis sin tiæl twærs aff
arnō | oc wille ekke jngaa j moabs
landz ænda Oc ær arnon | næstu lād
moabs landhe | oc sændhe isrl budh
til Seon . som war amorreorū konū
ghr | oc bodhe j esebon oc sagde til
hā Til stædh mik gaa offwir tith
land jn til flodhena | oc försmade
oc hā isrls ordh ey vnnādis ækt til
standādis hono gaa offwr sina lādz

sendha vta samansankade sik otalik
kit folk / oc vtgik til stridz mothe
isrl' j stadhe gaza oc mote stodh
starklika Oc hwan gudh gaff hono
j isrls handhr mz allo hans haar
oc isrl' drap hono / oc wart aeghare
offwir alt landith amorreorz / oc
besatte thr alla landz aenda j thz
rikeet alt fran arnon oc in til ia
beth / oc fran oknene in til iorda
ne, thy at hwan isrls gudh for
storte amorren / nar ha stridde
mote has folk / som war isrls so
ner oc nw vil thu agha hans
landh, hwat ey til hore tik lagh
gha the landhe hwilke thin gudh
camos athe / Oc the landhen so
waro sighr vinnandes hra / vnfik /
the gaa j vaara aeghodela / vtan
swa mokke kan wara / at thu bae
tre man aest aen balach sephor
son moabs konungh / aellr oc at
thu kan bewisa / at ha haffwi kiff
wat om thz landhit mote isrl' oc
stridh mote hono / tha ha bodhe
j esebon / Oc thes stadz sens byno
oc torpo oc aroer / oc tweff vndir
byom, aellr oc j allo stadho vid
iordans flodh / nw j try hundradh
aar / hwi haffwo j ey widhr frestad
j swa langan tidh oc atir kallad
sodhwr landh / Oc thy syndar ekke
iak mothe tik / aen thu gor illa mo
te mik vp resandes mothe mik
orettwisa stridh Thwan gudh the
ne daghsens domare / han dome
maella isrls soner / oc j maella a
mos soner Oc amons soners ko
nungr wille ekke lydha ieptes /

ordho som ha konungens tilbodh
mz sino budho Oc for thy kom /
aller gudhes gudz ande / offwir
iepte gorandis hono vilioghha
oc dristoghha til stridh / oc gik ha
vm kringh gulaadh oc manasse
maspha oc gulaadh / oc tedhan
gangandis mote amons soners
giorde ha hwano gudhi lyffte
sighhandis Ha gudh om thu
giffwir amos soner j myna ha
ndr oc wald / tha loffwar iak / at
haa thin aer / mik forst mothr
vtgangandis aff mys hws tryss
kwla oc mothe mik loper / thu
tidh iak mz fridh oc seghr aff a
mos sono j gaen kombir / thu skal
iak hwano offra in holocaustu
thz aer j brinnande offer / oc swa
gik iepte mothe amos sonom
vppa the alt / at han ville mothe
them stridha Oc hwan gudh
gaff thm j hans handhr oc vald
oc sloo han thm oc fwlfolghdhe
aff stadhe aroer / til tweff thu ko
bir j mennirth ve stadhr / oc til
stadhe abel hwilko planterad
aer mz vintrae / om en stora dell
thr j landith oc wordho j thaen
tidhe amons soner mykit odh
mynkte / aff isrls soner oc mothr
trykte Oc naar iepte ko j geen
til maspha oc gik til sith eghit
hws tha motte hono has enas
ta dotter / mz store frogd mz sik
haffwandis andra iomfrwr som
lekte j babor / oc drogho dans
ey haffde haeller iepte soner ael
ler barn / aelle annor barn vtan

attenast the ena dottherna. Oc tha
hā saa hāe först sik möta sönder
slet hā sin kladhe oc sagde / Vee
ær mik myn kæristæ dotter thu
haffwer mik swikit / oc sialff ært
thu swikin Jak vplat min mun til
hwan gudh oc iak maa ekke an
nat göra / Dottren swarade / Myn
kære fadher ær thz swa at thu
haffwer thin mun oplatith til
hæran gudh / gör mik hwat hælst
thu loffwat haffwer / æpther thz
at sighther oc hæmpd ær tik giff
ne offwir thina fiendha Oc ytter
meer sagde hō til sin fadher / Jak
bedhis attenast ena bön. tillat
at iak j twa manadha maghe
gan kring om berghen / mz mynō
medhlekæ systrō / oc graata min
iomfrudō. fadhren swarade gak æp
ter thynō wilia Oc lath fadhren
henne gaa j twa manada / oc nar
hon bort gik mz synō lekasystro
ællir madhsystro / græt hon sin
iomfrudō j barghonū / oc naar
twa manadha waro framlidh
ne / kō hon jgeen til sin fadher
oc han giorde som hā loffwath
haffde / oc wiste hon alzenkte aff
naghrō manne Oc thz. æpther
wart sidhwenia j isr'l / oc the
sidhwenia ær gömdh oc halle
j blandh them / Oc naar arlith
aff the daghenō ær vmgangit
tha samnas isr'ls dötter / til ens
til at graata iepte galaditis
dotter j fyra dagha Rubrica
hwru effraymis söner vredh
gados mote iepte for thy at
han them ekke kalladhe mz sik
til stridhena mothe amōs söner

oc hwru iepte bleff domare / Oc
hwilke waro the domare som
næst æpther hōnō kōmo xij ca

Thz æpther vpwarte j effray
ym / en twædrækt för thy
skulo / at effraite ganghudis
mothe nordh / sagdho the til
iepte / för hwat sak ville thu
os mz til kalla til stridhena ga
gadis mote amons sōnō / at
wi matto mz tik haffwa fir
datz / oc för ty skulo wi stikka
ellen vppa tith hws / iepte swa
rade them sighmandis Jak oc
mith folk haffdom ena stora
twædrækt mote amons söner
Oc iak kallade idher at j skulle
tilbinda hiælp / oc j villen ekke
thz göra oc tha iak saa thz / sat
te iak myna siæl j myna han
dher / thz ær iak giff mit liff j
dödzsens wadha / oc gik j stridh
mot amōs söner Oc hæran gudh
gaff them j myna hænder / hwar
haffwer iak förtiænt at j mote
mik vilen vpstaa / til kiff oc strid
Oc kalladhe iepte til samans al
la mæn aff galaadh oc stridhe
mote effraymis / oc galaadz mæn
slogho effraymis man. för thy
at the haffdo sport sagt at gal
laadz man waro flyktoge vord
ne aff effraym / oc bodho midh
mikt bland effraym oc manasse
oc giordho galadite. thz ær ga
laadz man / för saat oc bemang
j wadhen offwir iordane thz som
effraym waro j geen komast kola
dis / mz maghu starka man Oc
hænde at en flyande aff effrayms
mannum / kom til iordanis wadh

Oc sagdho til thim som forwaru
dho wadhe Jak bidhir idhir at j
lathin mik mz fridh hær offwir
gaa / tha swarado galadite hwat
ey æst thu ephrateus. thz ær aff
effraijms slækskapi / hā swaradhe
at han ey war swa dana mā / the
sagdho til hono / næpn thzta or
dhet seboleth. hwilkit som tydhis
ær / han swarade sighiandis
thebboleth / ey formaghades mz
sama bokstaffwē uttrycka ær
Oc wmskot gripo the mænen
oc styrpton han midwakt j ior
danis wadhō j flodhenē / oc j thē
tymanō fullo mz dödhē aff effra
ym xl tusandh mæn oc thu ay
thz mz / Oc dömdhe jepte gala
dites / thz ær j isrl som bodho j
galaadh sex aar oc bleff dödhir.
oc wart begraffwē j sin æsthen
stadh galaadh Aptir han wart
domare offwr isrl / abessan aff
bethleem. hwilkē war haffwan
dis xxx söner / oc xxx döttir / hwil
ka han fran sith hws vthsende /
giffwades them mæ j ægteskap
oc sinō xxx sonō / togh han hws
trwr / thē inledhadis j sith hws
Oc war han domare offwir
isrl j vij aar oc bleff dödhir / oc
iordades j bethleem Aptir hā
wart hayaon zabolonites do
mare / oc regnerade hā offwir
isrl j x aar oc bleff dödhir oc
begroffs j zabulon / Aptir ho
nom wart domare owir isrl
abdon pharatonites / hā haff
de xl söner / aff hwilkō hā haff

de xxx söners barn upstighā
des / oc ridhadis uppa lxx vn
gh asna oc regnerade hwn isrl
j viij aar oc bleff dödhir / oc ior
dadis j pharaton j ephraymis
landz ændhō / uppa bærgith a
malech Rubrica hwru samp
son födes oc uppēbarilse hwru
han skulle upfostras j sin barn

An aff nyo / oc yt dom xiij
thir moer giordho isrls so
ner thz som ont war j gudz oc
hwans asyn / for hwilkit hwan
gudh giff them j twangh oc
dröffwilse j philistinorū hand /
j xl aar j thim daghomē war
en man aff phara aff dan slæk
te som kalladis manue hwil
ken hustru haffde / oc hō war
ofruktsam / oc gudz ængil up
penbarades sik hwē sighiandis
thu æst ofruktsam oc barnlös
æn thu skalt affla / oc födha en
son / oc ty wakta tik at thu ek
ke drikker win / ællir nakot
anat aff hwilkō mā plæghir
warda drukkē / ath ey nakot
thz som laghen dōma orent /
thy at thu skalt affla oc föda
son / hwilkens huffwodh hār
knifwir skal ey röra. Oc hā
skal wara nazareus / thz ær
helghadhir gudhi / aff synom
barndō / Oc aff modhirs liffwe
oc han skal upbyria / at frælsa
isrl aff philistymis hando
ællir fængilsom. Oc nar qwi
nan kom til sin bonda / sagde
hō til han / En gudz mā ko

181

til mik haffwandis ansikte som
gudz ængil | oc mykit fuselikt
oc tha iak | honom fraghadhe
hwa han war | oc hwadhan
han kom oc hwat nampnet war
aff hwilko han nampdes | han vil
le mik enkte sighia | vtan thz
enast swarade han | see thu
skalt affla oc födha son vak
ta tik | at thu ække drikker
wijn | ælla annat naktoth | aff
hwilko thu drukken vardher |
ætha ey thz som forbudhit ællir
orenth ær | thy at pilthen skal
aff sin barndom | oc aff synes
modhers liffwe | gudhi hælogher
wara | som tydher mz thætta ordhet
nazareus | oc swa skal han vara
til sin dødh | Tha badh manuel
swa bön til herran gudh sighian
dis O myn herra oc gud | iak bi
dher tik | at than mannen hwil
ken thu haffwer sent | matthe
igen koma at læra oss hwat
wi skulom göra | aff piltenom som
födhas skal. Oc herran gud hör
de hans bön | oc vppebaradhe
sik ængelen hwstrunne | sithian
des vte oppa markene | oc hen
nes bonde manue war ække
nær hænne Oc tha hon saa ænge
len skyndade hon | oc lop til sin
man | oc budadhe honom sigh
iandis See thu mannen | iak
til förena saa | han vppebara
de sik nw före mik Oc stodh
manue snarlika vp æptir
følghiandis synne hwstru | oc
naar han kom til mannen.
saghdhe han til honom | ær thu

thu som taladhe mz quinno
ne | Manen swarade iak ær
thu samme Manue saghde | nær
thin talan ællir thin ordh | æru
æru fulkompnadh | hwat wilt
thu at pilten skal göra ællir
hwat ær thz aff hwilko han
skal haffwa atirhald | Tha sag
de gudz ængil til manue | han
skal atirhaal haffwa aff allo
thy som | iak talade mz thinne
hustru | oc alt thz som warir |
wingardhen skal han ey ætha
vin | oc allan söttan drik skal
han ey drikka | oc ey æta naghot
orenth Oc thz iak honom bødh
skal han fulkompna oc göma.
Tha saghde manue til gudz ængil
iak bidher tik at thu göra wili
æptir mynne bön | oc wi vilium
til redha ælla koka tik eth kidh
aff warom getom Engelen swa
rade honom | vm thu nödgha
mik | ække skal iak ætha thit brødh
thz ær aff thinne mathredningh |
æn wilt thu göra brinnande offer
tha offra thz herranom gudhi | oc æk
ke wiste æn manue | at han war
gudz ængil | oc saghde han til man
nen hwat ær thit nampn | at om
tith tal | ællir thin ordh wardha
fulkompnadh | tha matthom wi tik
hedhra. han swaradhe hwi spør
thu mith nampn | som ær vndher
likt Oc manue togh kidhet
aff getomen oc thz mz lybanna
thz ær offer | giort aff wathom
tingom oc lagdhe thz vppa ena
sten hall offrandis | thz gudhi
hwilken vndherlika tingh

for oc ma nue oc hās hustru
naerstādandis saagho thz vppa
Oc thutidh lwghen aff altareth
vp giff sik j hymele tha vpfoor
oc gudz ængel j hymele mz lw
ghanō Oc naar manue oc hās
hwstru sagho thzta / nidhz fiullo
the vppa sin ænlite til iordena ·
oc ængelē syntis thim ekke ythz
meer Oc iæmskot vndhzstod ma
nue at thu war gudz ængil / oc
saghdhe til syna hustru wi skulō
dø mz dødhe · thy at wi sagho
hān gudh qwinan swaradhe
honō / ware swa at hān wille
os drapa haffde han ekke ana
mat brinande offer aff warom
handhō / oc tæslikes haffde hā
os alt thzta ekke vppebaradh
oc ey hætter for os sakt koma
skolādis thing / Oc fødhe hon
son oc kallade hans nampn sāp
son / oc piltin waxte vp oc hān
gudh wælsignade honō / gudz an
de begynnade mz honō wara j
tiastoniē · aff dan skækte j lan
dhet saraa oc eskaol / thz widh gik
sik starkhetz sens gaffwa hwilka
gudh gaff sampsom Rubrica Har
æpthz skriffwas hwru sampson togh
sik hustru oc hurw hā drap eth
leon j warghē oc hwru hustrwn
swek honō vppebaradis hans
lønlighi ordh · fiortandhe capitul

Thær æptir vpstegh sampson j
tampnata stadhe swa kallada
oc saa han thz ena wena qwina aff
philistyms døttro / oc gik hā vp oc
bwdadhe thz synō fadhz oc syne mo
dhz sighiandis Jak saa ena qwino j

tāpnata aff philistyms døttrō vm
hwilka iak edhz bidhz / at j thue
taghe mik til hwstru tha swara
de honō fadhere oc hās modhz
sighiadis / hwat ey ær oc qwina
j blandh thina brødhz aff the
ris døtrō oc j allo thyno folke
for thy / at thu wilt tik hustru
taghā aff philistim hwilke o
vmskyrdhe æru Tha saghde sāp
son til sin fadhz tagh tessa mik
til hwstru / thy at hō tækkis mi
nō øghō · oc forældra visto ekke
at ærendith war aff gudhi skı̈
padh / oc at sāpson letadhe til
fælle mothe philistyms folk aff
thy at philistym / j thim tymanō
regneradho offwir israel / j thū da
ghomē gik sampson mz synō fad
re oc modhre nidh til tāpnatā
oc tha the komo til stadzsens vm
gærdha / tha kō eth vnghth leon
grymth oc rytādes oc lop mo
te sāpson / oc hāns ande fiol
swarlegha j sampson oc han slet
leoneth j mangh stykke som eth
klent kidh ær enkte haffwādis j
sinō handhō / oc thz wille han ek
ke sighia sinō fadhz ælla synne mo
dhz Oc gik hā nidha oc taladhe
til qwinona the som hans øghō
wal tækttes / oc æpthz nagra da
gha j genkomādis at han skulle
hēne anamma · bøghdhe han aff
warghenō til aatholen aff leonet
thy at han wille beskoda Oc see
en by swarm war j mwnen aff
leoneth / oc honogx kakor oc
togh sampson thz aff j syna hā
dir oc aat j warghenō · oc naar

ha bo til sin fadhr oc modhr giff
han thin endeel/ oc the gato tha
likawel ville ha them ekke sigh
ia at ha tagthit haffde hono gifth
aff leoneth/ oc gik hans fadhr til
qwinona oc giordhe synom sone sap
son harlighe kost thy at vnghe
mæn plæghado swa giora Oc tha bor
gharanna j thin stadhenom saagho
manne giffwo the honom til hedhers
xxx folghebrodhr hwilke mz honom
skullo idhkelighu wara/ til hwilka
sampson taladhe oc sagde iak skal
edher forelaghia ena gaatho/ æller
eth hemelikit spordsmaal/ ær thr saa
at j ther vplosen mz wæth swar inan
thessa vij brollupes dagha/ tha skal
iak edher giffwa xxx lynkladhe. oc
swa magha kiortla Æn ær ther swa at
j ekke kunnen losa æller vætteligha sig
ia til mina gaatho/ tha skulen j mik
giffwa xxx lynkladhe oc kiortla vid
ther sama taledh Mannene swarado
honom/ framlagh thin spordsmaal
æller gaatha at wi thz hora Samp
son sagde til them/ Aff ætande vt
gik matr oc aff them starklighu ær
sotme wtginge Three dagha for
matto the ekke losa æller swara til
the jnbwndhna ordhe æller spordsma
le Oc naar siwndhe daghe nalka
dis. sagdho the til sampsons hws
tru/ swek thin bondha æller swik
ra for honom. oc raadh honom at han
vttydilsen tik sighe wppa sin jn
bwndna ordh æller gaatha/ æn
wilt thu ther ekke giora thu sku
lo wi thik brænna oc thins fadhers
hws/ æller haffwin thu oss kallath
til brullope wppa ther at wi skulo

wardha beroffwade oc beskat
tade Tha vth goth brwdhe j sap
sons asyn mykla/ thara oc klagh
de sik sighiandis thu hathar mik
oc haffwir mik ekke kæra Oc for
thin skuld wilt thu mik ekke sigh
ia wttydningena wppa the gaatu
thw forelagt haffwir waaro folke
sonom/ tha swaradhe hwn sapson
sighiandis aff mynom fadhre oc mynne mo
wille iak ther ey sighia/ hwru kan
iak tha tik ther kwngora Æn qwi
nan bleff alla thessa vij bryllops
daghana gratandis j sapsons asyn
æn tha siwndhe daghe war/ nw ko
me/ oc hon wille ey afflatha sin
mykla graat/ tha kwngiorde sap
son hæne gaathanes vttydningh/ oc
j same stwndh vndirwiste hon si
nom samborghurom/ all the ordhen
oc vm sama siwnda daghe for an
solen bærghadis/ komo the xxx mæn
til sapson sighiandis hwat ær sotu
re æn honagheth/ oc hwat ær starka
re æn leoneth Tha sagdhe sapson
til them haffdhe j ekke plogt j my
ne qwinno tha haffdhe j ekke fun
neth vttydningh oppa my forelag
da ordh/ oc fiol hans ande j sap
son thz ær starkhetzsens giffwo
oc gik ha nidhr j stadhen ascalone
oc drap ther xxx mæn/ aff taghandis
thim theras kladhe oc gaff them
manome hwilko vplosto æller vth
tydho hans gaatha/ oc wart ha
stringhka mykit wredhr oc gik up
til sins fadhers hws Oc hans hws
tru vtan hans witzhu tok sik
bondha en aff hans wenom och
næste/ som ther honalagit beskærte

Rubrica Huru sapson förbrende philistinorum sædh wingardha . Oc olyotræ Femptande capitulum

Nagthon thyma ther æpther tha sædis thymæ kom oc philistei skullo skæra sith hwete, kom sapson oc wille see sina hwstru oc bar til hene eth kidh aff getha hiordhene ther bæsta . oc naar han kom til henas fadhurs hws oc wille æpter almænelige sidhwenio gaa in til sina hwstru . tha förbødh hono henas fadher ther ingaledis sighiandis Jak menthe at thu haffde hatadh hona oc thy gaff iak hane thyno wen til hwstru . Æn hon haffwer ena syster yngre oc mykit fagrhe æn hon siælff ær . wari hō tik för hwstru . Sapson swaradhe hono fran thena daghe skal ekke synd ælla sak vara j mik . at iak sorgher mik mot philisti folk . thy at iak skal göra idher onth oc giik sapson tedha . oc grep try hundradh ræffwa oc saman bant ræpanar aff allo . twa oc twa til hopa oc mith mellan hwart paredh tilbant han eth brinande bloss . ælla en elbrand oc naar ellen war wæl vptændher gaff han ræffwana lösa . at the skullo löpa hit oc thit æn the lupo iæskot in j philistinorum sædh oc akra . oc vpbrændes all sadhen badhe the som stodh vppa halmenum oc samwledis the sædhen som vpskurin war oc samalagdh til hopa . Oc iæmwæl trædis elle j wingardana . oc olya gardhana . oc vpbrændhe alth saman . Tha sagdho philistini hwar til anan haa mona haffwa giorth thetta ærwodith Tha wart them swaradh ther giorde sapson thymnather maagher . thy at han togh hans hwstru . oc gaff hane androm mane oc thy haffwer han thetta giorth . Tha vpstigho philistini . oc vpbrændo qwinona oc henas fadher ther in tha sagdhe sampson til them . Æn tha at j haffwen thetta giorth likawæl skal iak en wt ræffwia hæmd offwer idher oc skal iak ther æpther hwilas . Oc tha slogh sampson philistum folk mz store plagha swa at the fulnado aff myklom ræddugha . lagghiandes sina been kalffwa oppa sin skinebeen . Glosa swa plaghade ther folkit göra j store dröffwilso . oc nidher giik sapson oc bodhe j eth bærghol som kallades etham . Oc philistini vpstighandis j judha landith satho sin tiæl j en stadh . hwilken fram delis wart kalladher lechi som tydher kinboghe . hwar theris här wart förstingradher ælla wtrydhe . Oc sagdo juda slæktesmæn til philistinos . hwi æren j vpgangne mote oss . them wart swaradh ther æro wi komne vppa ther at wi skullo binda sampson oc widher gælla hono för thy han haffwer os giorth . Tha nidher gingo try thusand man aff judas slækte til bærghwlona e tham oc sagdo the til sampson hwat ey west thu wæl at philistini æro offwer os styrandis hwi wille thu göra thetta them skadha . Sapson swarade . swa som the mik giordho swa giorde oc iak them . Tha sagdo the

ore
tho

wi ærom har komne at wi skulom tik
bindha / oc bindhna antwardha j
philistinorum handum. Tha sagdhe
sampson swæren oc loffwen mik
at j ekke drepen mik / the sagdo
wi skulom tik ekke drapa / utan
wi skulom thik bindnan antwar
da j philistinorum handher Oc swa
bundho the hono mz thu ny rep
æller togh. oc baaro hono vt aff
ethams bærghehola oc thiitadh
the komo til rummeth som kallas
kinbacka stadhe tha lupo phi
listei mote sampson ropade oc skri
andhe oc waro fæghne / oc j sam
me stundh fiol starkhetsens krafft
j hono aff gudi Oc likawis som
widhe plæghar forterras aff stærk
ko eldsens brinnandha ælla starko
hetha / swa losnadho oc forsmulos
bandhen mz hwilko han war bunde
Oc upfan sampson en asna kæfft
hwilken ther laa / oc drap han ther
mz tusanda mæn. oc sagde / mz en
asna kæfft / aff en asna fola aff stræk
iak them ællir drap them Oc slogh
iach tusanda man / oc tha han haff
de qwædhadis lykstudh thessen or
dhe kastade han asna kinbenit æller
kæpthen vth aff sine handh oc kal
lade han thæs stadzsens napn rammat
lethi. hwilket tydher kinbenes up
tru hyptilse Oc wart sampson grim
ka torstogher / oc ropadhe han
til hrin oc sagdhe Tha gudh j
thins tharnawa handh / haffwer
thu giffwit storsta helso. oc sigher
offwir fiendhana / oc see aff torst
bliffwir iak nw dodher oc faller j o
umskyrdha manna handher / Tha

Ca
ypnadhe ælla vplath kran gudh
ærla tænena j asna kæfftens ælla
kinbeneth / oc strömadhe ther bla
rasta watn. aff hwilko naar sap
son haffde drukket wolst qwekte
han sin anda oc æftir torsth syna kraff
ther / oc for thessa sak skulo ~~sen~~ war
thæs stadzsens napn kallath til
ropadis kalla. aff kynebakens til
til nærwaradis dagh / oc war sap
son domare offwir isrl' j philistinis
daghom xx aar Rubrica hwru sap
son for ena ohoffwisklika qwinno
skulo wart belaghder j en stadh.
oc at han togh hela stadz porther
læghiandis uppa syna skuldror
sættiandes han uppa eth bergh
oc ther æpter ælskade han ena q
dra qwinna hwilke hono swek j
dodhen. xv. capitulum

Sidhan foor sampson til en stadh
som kallas gazam / oc fik ther
see ena ohoffwisklika qwinna oc gik
in j hennes hws til hanne Tha philis
tini thetta hordho / oc ther berghtadis
j blandh them. at sampson war ther in
komen æller ingangen / belagdo the
hono swarlighi sættiandis j stadz por
then wæktara oc stark haal hyre
the alla natthena bliffwo tyst thogha
wakade / bidhadis æpter hono. ath
the matthe om morghonen hono gri
pa oc drapa / naar han wille vtgha
aff stadhen / Nu sampson soff til midh
nat / oc sidhan stodh han up. oc um
grep badha porthana mz theris
dyrner oc laasom / læggiandes vppa
sina skuldror Oc bar porthana uppa
högesta bergx klakken som wændher
til hebron Ther æpter ælskade han

ena qwinno

ena quinna som bodhe j dalenō so
reth kalladha. Oc the quinnan het
dalida / oc komo til hēna philisti
höffdingha oc sagdo. swik samp
son oc vtletha oc lær aff honō j
hwaria han haffwir the stora
starkhetena. oc hwru wi kunnō
honō offwerwinna oc bindhā py
na oc plagha / oc ær at thu thzta
gör tha skal hwar vara före sik tik
giffwa tusandha silff pæningha. Tha
æpthir tuladha dalida til sampsō
sighiandis. Jak bidhir tik sigh mik j
hwario ær thin största starkheet
ælla mz hwario skulde mā tik bin
da. swa at thu ekke formatte thz
sundirslita / Sāpson swarade he
ne / om swa ware at iak wordhe
bundhe mz siw repō. hwilke ghord
waro aff færskō senō ælla adhrō
the som ekke torkadhe waro vtan
æn vaath oc færsk / tha ware iak
swaghir oc ey starkare æn andre
mæn tha baro til hēna philistiens
thiænara siw reep til ghordh som
hon sagde. mz hwilkom hō bant
honō / oc haffde hon lönligha j sin
kamar nagra man aff philistim
standandis j försaat oc waktandes
ændelyktena j thz ærendith. Oc
naar sampson war bundhe stark
ligha / tha ropade quinnan til ho
nom sighiandis. O sāpson philisti
koma nw offwir tik / Jæmskiotth
sleth hā the bandhe swarligha li
kerwis so naghir sundhir slite en
noppo traadh / ælla kastadhe nop
por j hetan eldh. oc wart ey æn
witirlikit j hwat matto hans
starkhet war bliffwades. Tha

saghde dalida til honō. See hwru
thu haffwir mik begabbat oc haff
wir sagth falst före mik. Nw sagh
mik tha æn nw mz hwario mā
kunne ælla matte tik bindha.
Thā swarade hō / ware iak bun
dhen mz nyom repō hwilke al
drigh nyttiadh ælla brukadh
ware j naghre gærningh ælla æff
wodhe / tha wordhe iak starkare
æn almænelgha andre mæn æru
Oc ware iak liker j the matthō
ne andro folke. tha banth dali
da honō æpthir hans ordh / oc
ropade sighiandis. O sāpson the
philistim æru offwir tik j kama
ren / mz til redh försaat. Tha
söndhir sleth sāpson the bandhe
som annat spinels naath ælla lik
ka weff. tha tuladhe dalida æn
ytirmeer til honō sighiandis hw
ru længhe wilt thu mik swika
oc sighia före mik thz som falskt
ær oc osanth. lat mik see mz hwat
thu skalt bindas. Sāpson swara
de hāe. ær thz swa at thu flætta
dhe vij haar / thz mz menas vij
haar lokka j mit huffwodh mz
eth starkt snöre ælla en typpel
oc bunde haaroth mz snöreth.
kringh om en spik. Oc fæste spi
ken starklighā j iordena / tha bliff
wir iak ey starkare æn andre
mæn. Naar dalida ghort haffdhe
alt thzta som sakt ær / ropadhe
hō til sāpson sighiandis. See phi
lister æru har kompne / tha stodh
sāpson vp aff sömpne oc vt drogh
swarlika spiken oc haaroth mz
typpilē ælla snöreth aff iordhe

sighna

ne vtan alt hiartath. Tha tiladhe da
lila til hono sighiandis / thre resor
haffwir thu lughith före mik oc
villandis mik i hwario thin
störste starkheet / haffwir sin
grundh ællir varilse. Oc nar
qwinan nw i mangha dagha
mykit osynogth haffde varit
oc vrolighe / giffwandis engin
stwndh sighth til rolighet vanf
kadis hans siel swa som til dö
dhe vttrötth. tha sagde sapson
til hena. vplatandis före hene
sanindhena i thz ærendith / vp
pa mith huffwodh ko aldrigh
iarn / thy at iak ær nazareus
thz ær gudhi til wighdher fran
mynes modhers liffwe æller
qwidhe / oc för thy om mith
huffwodh wardher rakath tha
gaar min starkheet fran mik
Oc skal iak wanskas oc bliff
wa som andre men / oc tha
dalida saa at sapson haffdhe
hene oppenbaradh alt sith
hiarta oc allan sin hogh sen
de hon til höffdinghana i philis
tim / oc bödh thim sighiande komme
en entidh til min / thy at han lath
nw op sith hiarta före mik höff
dingiana gingo til hena / haff
wandis mz sik penninghana hwil
ka the hene loffwadh haffdo. Oc
ho loth h[illegible] soffwa vppa sin
kne oc lagde hans huffwodh i
sith sköte oc kallade hon til
sin baarskærare / oc han raka
de aff hono the vii haaron.
thz ær vii haars lokka aff hans
huffwodh. Oc begynnadhe hon

skuffwa han fran sik / oc akte hono
borth oc i sama stwndh gik stark
hethen fran hono. Oc sagde dalida
til hono Sampson see philistim
æru haer tha stodh han vp aff
sompne / oc sighde i synom hoghe
mz sik sialffwa iak skal wtgaa
som iak til förena giordhe oc
skudha mik / ekke vethandis at
hwan gudh war fran hono gan
ghe. Oc naar philister haffdho
gripit hono. tha vth groffwo
the i sama stwndh badhen hans
öghon. Oc leddho han bwndnan
mz kedhio til stadhe gazam oc
latho han inlykta i fangha hwseth
swa widh qwærn oc mala theras
mialdh / oc begynnade nw hans haar
ætlir lokka wara i gen oc philis
tinor höffdingha samblades mz
en wilia / at the skullo offra höghe
delikit oc maktogt offer sinom gudi
dagon / oc aatu sighiandis war gudh
haffwir oss i hændher giffwit war
fiendha sampson / hwilkit oc fol
ket seandis loffuado sin gudh oc
sagdo thz sama / waar gudh dagon
gaff os i hændher waan owen / oc
skadhaman / hwilke wart landh
fördarffwade. Oc drap mangha aff
folket. Oc som philistim waro
nw glade oc frögdadho sik
mykit i sin bledhskap aff kostel
gho mat oc drik / tha lato höff
dingehana kalla fram sapson
för alla samqwædena at han sku
le leka för thim / thz mz menas.
at han skulle wara före thim som
en gek oc aatlöghe / sigh sodan
dis i stodhena oc waggena som

blindh folk plaghar oc vtleddis sãpson aff fangelsa huset oc lek han före thm Oc the latho hono staa mællan twa stwolpa ællr twa pylara Tha sagde sãpson til sin pilt ællr sin thianara hwilken hans foth spor stirdhe · lath mik tagha vppa stwolpana / vppa hwilka alt huset sik stødhr oc sik vndbøghr vppa them at iak matte nagot litith mik hwila Oc husith war fullt mz mano oc qwinno / oc waro thr nær studhe alla höffdingana aff philistim / oc the som waro offwa j lofftum oc vppa taken / waro widh try tusand man oc qwinnor / som biddo oc sagho kōma skolade sãpson so före thm leka skulle / Oc sampson aropadhe hrran gudh sighiandis / Omyn hrre oc nu gudh twik oppa mik oc giff mik nua starkheet j geen tolka som hon til förena war / o nu hrra at iak hæmpnas maghe offwir mina fienda / at iak oc matte vndfaa ena hæmdh före thæ lwgs / thr ær före thu nu ögho hwilken iak myste / oc grep han sidha badha studhenar widh hwilka han sik studde / ena mz the högre oc andra mz the vinstre handene oc hallandis studhenar sagdhe han · bliffwe mz nu siæl dödh mz philistim / Oc naar han riste starkligh studhenar fiøll husith vppa höffdingana oc alt thz mykla folket / hwilkt thz war oc swa drap sãpson mykit mere folk döandis æn han drap naar han liffde

Oc the æpthr komo mødhr nodhr faridhis hans brødhr oc all hans slækt / oc togho hans dødha likama Oc iordhadhe hono mællan saraa oc esthahol j hans fadhrs griffth manue / oc haffdhe sãpson domare warit offwir israel j xx aar Rubrica

Thwru en iude som het michas lat sigh smidha affgudh oc en lenite aff bethleem giorde thy tiænist

I them tymanō war en man aff effrayms barghe / oc han heeth michas oc sagde han til syna modhr / tusandha oc hundrada silff pæninga hwilka thu mik a horande fraukilde oc giordhe thm eedh offwir them / se them haffwir iak / oc the æru nær mik / modhren swarade hono welsignadhr wari mi son aff hrrano / oc tha antwardadhe han synne modhr pæningana / oc hon talade til hono Iak haffwir loffwat oc hrrano hælagt giort thætta silff rith vppa thz at mi son skal thz tagha / oc thz aff latha gyutha ælla stöpa eth affgudh oc nw befællr iak tik thz / Æn michas befullade thz j sina modhrene / oc tok hon thr aff the hundrat silff pæninga / oc fik thm gulsmedhen at han skulle thz aff göra eth gudh affgudh · oc andra affgudith skulle smidas mz hambre / hwilkit oc bleff j michæ hws Oc lath michas göra synō gudhi eth litit hws / androm huset som fraukeldh no Oc loth göra ephoth oc teraphim / thz ær swa dana præsta klædhe / æpthr hedhningenas sidh

wærmo j theris affgudha dyrkā oc
vpfylte han hādena enō aff synō
sōnō thz ær at hā lagdhe offer j
handhena / oc swa wart thā sone
hās presther j miche hws / J the da
ghome war ekke konunger j jsrl
vtā hwar före sik hwat honom
rett ække rætwist syntes thz gior
de hā / J thū tymano war oc en
ānar vnger mā aff bethleem so
lighter j jvdha landit / oc hā war
aff miche slækt oc tryslikes war
hā oc leuites oc bodhe thr oc gik
han vth aff stadhe bethleem oc
wille wandra j landith thit som
honō tykte gotth oc nyttelikit
at bliffwa / oc nar thēne leuita /
kō til bergthit effraym gjordādis
sin wegh oc böyde aff nakot litit
til miche hws / oc wart hā aff ho
nō fraghadher hwadhā aff han ko
mē war / han swarade / Jak ær en
leuitha aff bethleem j jvda lan
dit / oc vandra til at byggia ække
boo hwar jak förma ather se mik
nyttelikast wara / Tha saghde til
honō michas / bliff mæ mik oc
wær mik hwosther oc mīn presther
oc jak skal tik giffwa aarligha x
silff peningha oc twa falla kladhe
bonadh / oc födho til at æta oc
drikka j alle widhertorfft oc lath
leuites sik til fridh oc bleff mæ
honō som en aff hās söner / oc
micha vpfylte hans hændher
oc haffde vnglha mānen för
en prest mæ sik oc saghde nw
weth jak at gudh skal wæl gö
ra mz mik / som prest aff lem

slækt haffwir Rubrica Hwru
dans slækte vtgik til at boo oc
ærffwa mz örlöghe fördærffwadis
sik heman oc bolstadh oc hwru
the bortfördho leuitā fran mi
cha xviii capitulū

J thū tymano war ekke konū
gher j jsrl oc dans slækte leitade
oc vpsökte sik hembole hwar
the byggia / Oc boo matthe thy
at til thæn daghe haffdo the j
blandh andra slækter ekke lot
vndfangit sik til ymnes oc för
thy sendo dans slække / oc theris
hær skaper / fem starkasta män
aff saraa oc esthaol, at the besee
skullo oc bespeia landhet aat
wakteligha oc granlika / Oc sag
do the ~~the~~ til thim / ganghe hā
dha oc beskodhe landit / oc nar
bodhe bortfirdados kōmo the
til bergthit effraym jnganghan
dis j miche hws / oc thr hwila
dos the oc toghō the kænnigh widh
tungomaledh aff enō vnghō ma
thz ær thū leuita / hwilken kom
mē war aff bethleem til micha
oc waro the til hærbærghe j le
uites hws / oc sagdo til honō hā
ledhe tik hit / ælle hwat gör
thu hær ælle för hwat sak skuld
wille thu hit kōma / hā swara
de thim sighiandis michas haffui
mik thzta giffwit / oc thzta thz
mz teknandis nagstra giffwar
oc han haffwer mik legt för lön
en kāneligher / vppa thz at jak
skal honō wara för en prest
Tha badho honō tesse fæma

tha mænene at tha skulle radh
spøria aff hanom vm theris we
ghir waro lykkosamblir oc om
theres ærende skulde framias
oc fraghangh begripa / lenites
swarade them sighiandis gangin mz
fridhi oc han hin see idhan wægh
hwilkin j wandre Oc thesse fæm
bradha gangandis komo til stu
dhe lachys oc sagho folket som
thær bodhe wara vtan alla rad
dugn æptir sydonior sidhwa
nio rolighet / j alle tryghet oc
enghin them mote standandis oc
haffde stora rikedoma byggia
dis fiærran staden sydone oc fra
skildo allo folke oc komo thesse
brødhe j gen til sina brødhir j sa
raa oc esthaol / andro them aat
spøriandis hwat the giort haffdo
Swaro the swar sighiandis Stan
dhen vp oc wpstighe til the thy
at wi haffwo skodat landhit hul
kit mykit fruktsampt ær oc rikt
oc glømin idhir ekke oc offwirgiff
wen ekke thz / gangho thit oc
æghn oc besæthio landit thz
skal enkte ærffwode om vardha
wi skulo ingaa til the som tryg
ghe æru / j eth widasta oc breth
landh, han tha skal oss giffwa
thin stadh j hwilko enghin brist
ær æller armodh j thy som ioz
dhe bær / aff vppa henne vax
a kan Thy fore wtgingo aff
dan slæktesinæ fran stadh zarra
siraa / oc estahol sex hundradh
alle bewarnkte mz orloghis
vakno Oc vpfarandis bliffwo
the j stadhe cariathiarim j iu
da landh / Hwilke stadhe fran
thin daghin fik nafn aff dans læg
lo / oc ligghir om ryggha cariatin
rim Oc thedhan gingo the
til bergith effraym / oc tha tødhe
the komo til michi hws, tha sag
do the fæm mænene hwilke til
førena vtsændhe waro til at be
se landhit oc stadhe lays / til an
dra sina mædhbrødhir j withen
wel at j thesso hwsome ær ephoth
oc theraphim oc affgudh aff silff
wir / eth ær giwtadh, thz andra
ær skurdhath aldt vtraffwit seen
til hwat idhir thz om bætzst beha
ghir oc naar the høgdo nakot litit
aff weghe jngingo the j vngha
mazsons hws thz ær til lewita
som bodhe jnnicha hwsom oc
helsado han mz fridhsamo ordhom
æn the sex hundrat mæn so werk
te waro stodho føre dørone / oc the
som jngingne waro j vngha mz
sens hws / widhir fingo borttu
gin afgudhe oc prestzsa klædhe
som kallados ephot oc teraphym
oc listen aff lenita stodh føre
dørene Oc the sex hundrat stark
kasta wærkte stridzmæn waro
ekke langt fran stadde thz bida
dis oc the fæm mæn som ingingo
tøgho sidhan bæth mz sik affgu
dhe oc ephot Tha sagde præste
aff lewita til them hwat ær thz
j mir gøre / the swarado honom
tigh oc sæth fingher vppa thin
mwn / oc ko mz os vppa thz at wi
maghom tik haffwa som iwan fa
dhir oc en prest / hwat ey ær tik
bætre at wara prester j ene

hele slækt j isrl' oc hwas thæn ara
æn at blifwa j ens enasta mantz hu
se Tha lewita thætta hørth haffdhe
tha lydhe han thewas ordhom och
togh prestz kladhe som kallas
ephot oc affgudha belæten och
ferdadis mz thøm Oc mz stridz
folkit fordhan ferdados oc lato
sin barn oc sin fænadh gaa fram
före sik oc alt thz som dyrt oc ge
likit war Oc waro nw langt fra
ne fran michæ hws tha begynna
dhe folkit hwilkit tha boandis
waro j michæ hws at ropa oc
æptir fölghdho thæm fast ro
pandis æptir ryggen Oc mz
stridz mænener fingho thæm se
sik æptir køma thu sagdo the
til michæm hwat wilt thu ælla
hwat skadhar tik ælla hwi ropar
thu han swarade j haffwen mik
aff hænt mina gudher hwilka
iak lath mik göra oc presten til
gudhe j borth mz alt thz iak haffdhe
oc æn spørien j hwat mik skadhar
Tha sagdo dan söner til honom vak
ta tik at thu ekke meer talar til
oss swa framth at stridz mænener
vpwekte til wredhe skulu e til
tik koma oc fördarffwa mz alt
thz som j thit hws ær oc æptir
tessen ordhe foro the sin wægh
Oc tha michas saa at the waro
honom förstarke tha foor oc ha
j gen til sith hema Æn the sæx
hwndrat stridz mæn togho mz
sik presten oc alt annat som tilfö
rena sakt ær oc komo til folkit
hwilkit mz trygghet oc hwilo
badho j lays stadhe swa næp

dha Oc drapo folket mz swærdhe vp
brændadis stadhe thy at enghe war
thøm til vndsætningh ælla hielp for
thy at the bodho lankt fran stade
sydone oc haffdo mz enghom brodh
skap ællir selskap ælla naghra for
handlingh j naghro ærende Oc
thæn stadhe war byghdher j roob j sin
dhana landzskap ælla konunge rike
oc thy byghdo the stadhe vp j gen
oc bodho j honom kalladis stadz so
napn dan æptir sins fadhers napn
hwilke jsrl födho oc kalladis thæn
stadhe til förena lays Oc vpsatto
the tik sina affgudha skipandis
ællir skikkadis jonathan geersoms
son som war moysi son oc hans sö
ner til prester j dan slækte alt til
thæn dagh j hwilko the drapne
wordo oc förde til babilone oc
bleff michæ affgudh när thøm j al
lan then tidh som gudz hws bleff
j stadhe sylo oc j thøm daghome
war ekke konunger j bland jsrl'

Rubrica hwru skammelika oc o
ærlika beniamyns söner sik be
wisto mothe lewites hwstru aff
bethleem j juda landh · xix capitulum

Thz war en man aff lewi slækt
boandis widh sydhona eff
raymis bergh · hwilke sik
hwstru taghit haffde aff bethleem
j juda landh tessen hwstru offwor
gaff sin bonda oc gik atir j sins
fadhers hws j bethleem Oc bleff
när honom j fyra manadha oc
the æptir foor hwes man æptir
hene wilandis sik mz hene for
lika oc tala blidelika mz hene oc
ledhe hene hem mz sik oc haff

de ha j sith følghe mz sik en pikt
oc twa asna Oc qwinnan togh ha
venligha oc inledhe ha j sins fa
dhers hws Oc tha hans swagher gel
ler swar saa manne gik ha gladher
mote hono / oc togh mannen j fam
ne oc bleff maghen j swærers hws
j tre dagha ætandes oc drikkandis
til hopa venligha An om fiardhe
daghe stodh maghe vp oc wille
fardas / æn swæren forholt hono
oc saghde til hans / smaka gelt
ath før æn thu fardhas aff ma
then / oc stærk magha thyn først
sidhan math thu fardhas / oc sa
to the badhe til hopa / aato oc
drukko Oc saghde pighones fadher
til sin magh iak bidher tik at thu
bliff her æn thena daghe oc gøro
os inbyrdis gladha · leuita stod
vp oc begynnade ændelika vilia
fardhas oc likawæl hindradhe
hono swæren bidhiade at han skul
li vara hono æn bliffwa. Ther tha
om morghone tha lyust war til
reddhe sik leuiten at fardhas oc
swæren badh hono ødhmywkelika
bidha / hwilkat oc skedhe Oc da
ghe thæs næst hænde oc sammule
dis ytherstu daghe moth qwælle
saghde swære til leuitan sin magh /
aktha at daghe ær nidher stighe
oc nalkas til qwælle / war thy
æn thina daghe nær mik / oc
gør tik en gladhis dagh oc mor
ghon math thu fardhas oc koma
til thit hema / tha wille mag
hen ekke lydha hans talan vtan
fardadis strax oc kom in til stade
jebus / hwilke andro napne kal

las iherlm · ledhandis mz sik twa
asna mz stora byrdho oc sina
husfru / oc varo nu kompne til
stadhe iebus oc daghen vændis
j nattena Tha saghde pilthen
til sin herra iak bidher tik at thu
boghe til stadhe iebuseorum oc
bliffwom ther j stadhen / husbonde
swarade iak wil ekke ingaa j
torpet til fræmmadha folk / ther
som ekke ær aff israels sono æn
iak skal gaa til stadhe gabaa oc
naar wi thit komom tha skulo
wi ther bliffwa / ællar oc visselika
gaa j stadhe rama Oc gingho
the sidhan fram om staden ie
bus oc togho wæghen thin som
the haffdo begynnadh oc vidh
staden gabaa berghadis them
sole / thera ger gabaa som ligger
j beniamins slækte Oc wændo the
sik til staden · vppa thet at the
willo ther bliffwa / oc tha the j
stadhe komo · satto the vppa
stadzens gathu oc enghe ville
them intagha j sith hws ællar
harberghe / oc see · ther sinnes en
gamal man atir komandis aff
sino aker / oc aff sino ærffwodhe
om qwællis thima · hwilke oc
komen war aff berghit effraim
Oc bodhe han j stadhe gabaa som
som en fræmmende pelagrym oc
thess konunge rikes men waro
alle geminii søner Oc nar gub
le mannen vplyffte sin øghon ·
saa han mannen sittia vppa stadz
gatone mz sino forfløm oc
byrdho / oc saghdhe til hono hwa
dan kombin thu · ælle hwarth

wil thu færdas hã swarade wi
aro kompne aff bethleem juda
oc færdoms nw til wart hema
som ær widh sydhona naar effru
ynus bergh hwadhã wi gingo
til bethleem Oc nw gingom
wi til gudz hws oc enghen ær
thu som os anama wil vndir
sith tak / wi haffwo halm oc hö
til asnana bródh Oc win til mat
oc hwstrwna oc piltzsens behoff
oc vidhærtorfft hwilke mz mik
æru / en ghesens tingh haffwo
wi behoff / vtan atenast hær
bergith tha swarade gumble
mannen sighiãdis / fridhær vari
mz tik / iak skal tik giffwa hwat
thik behoff göres, athenast bidh
iak at thu bliff ekke vppa gatu
ne Oc inledhe hã mannen mz
sith folghe j sith, giffwãdis as
nome fodher oc tha the twe at
haffdo theras fötter anamade
han thim til maltidh widh sith
bordh Oc thurftidh the aatho oc
drukko / oc æpthe mykla modho
j wagheno the sik mz math oc
vm wadhærwætto / oc sina hyma
cellu lothamot hwilado komo
tuff stadzsens mæ belial söner
thz ær vanwyrdinga oc diaff
wlsens barn / oc kringsatto gã
la manzsens hws oc begynnado
klappa oppa porthñ Oc ropa
do vppa husbondan j hwsetha oc
sagdo / vtledh til oss mãnē hwil
ken thu inleddhe j thit hws at
wi magho honõ wanbruka oc
tha vtgik gambla mãnē til the
oc sagde kære brodher göre
ekke thz / oc ekke skule j wilia göra
the onda gerninghena · thy at man
ne ær ingangin j mith harbergho
j goodhe troo wændhe thy ather aff
tesse fanvidz skone Jak haffwer ena
dotter som ær iomfrw / oc thene ma
ne haffwer husfru iak skal thim vt
ledha til idhær at j thim ydhmyuke
oc fulkompnen cdhan wærsta krops
lusta, æn atenast bidhær iak idhær
at j ekke göre synderna mothe na
twrenne mz mannenõ / An the diaff
wlsfulle lymana willo enghulodis
lydha manzsens ordhõ Oc tha ma
nen thetta saa wtledde hã til the
syna hwstru · oc thim antwardha
de han hustrwna syna / at the
skullo hene gabba oc wanbruka
oc naar the wærste mãnene
haffdho hñe alla the natthena
gabbadh oc wanbrukat offwer
gaffwo the hñe bitidha om mor
ghone Oc tha morket begynte ho
qwinnan til hwset æller dörena
hwar hēnes bonde war / oc thz
föl hõ nidhær / oc vm morghonen
tha daghen wart stodh mãnen vp
oc lath vp dörena oc wille fulkoy
na syna resõ / oc færdas sin wægh
see, tha laa hãs hwstru for dör
ne mz vtrækto hando vppa trus
kyllen, oc mannen menthe at hõ
haffde thz sik hwiladh / talade hã
til hēna sighiandis, stath vp oc
lath os færdas Oc tha hõ enkte
honõ swaradhe / vndirstodh han
at hon war dödh, togh hã vp hñe
oc lagde vppa asnan oc kō j gen
til sith hws oc hemã Oc nar han
in komen war j sith hws oc hema

torth tha sith swaroh oc skar qwi
nonas dodha likama j tolff styk-
ke | sændadis the stykke j allan
isrls landz ænda · til xij isrls slæc-
tir | oc tha isrls söner thzta æren
dith hördo oc saagho tha ropade
hwar j sin stadh sighiandis · aldrig
wart swadana tingh skedh ælle
hænt j isrl | fran thz dagheno j
hwilko ware forfadhe vp foro
aff egypto landh til thena nær
warandis tidh Oc thy giffiven
doom offiver wærghadis menhe
tenas bætzsta oc hwat görasko
landis ær Rubrica hwru isrls
söner sik forsamblade til at hæp
nas offiver beniamyn for the o
hörligh gærningh the giort haffdo
mz qwinone xc capitulum

Thz æpthe vtgingo isrls söner
oc sama sankado sik til ho
pa som the alle haffdo varit en e
naste man fran dan oc in til bersa
bee oc aff landhet galaad oc samb
lados nær hrano j maspha hwar
arche war | hwar oc en wraa ælle
stadhe oc rwm hwar folket war
Oc alle isrls slæktir j iudha bar
kone thz ær j isrls samfundh
samnados j eth tall · som war vl-
thi: tusand stridz mæn som varo
foth ganghina Oc war thzta
ekke okunnoght ælle owitherligt
beniamyns sonom | oc isrls söner va
ro vpfarne til maspha Oc wart
vp [illegible] pa thiundh leuitha dræp
na qwinones bondhe o atspor
dhe hwru swadana syndh vart
bedriffuit | tha swaradhe leuita
sighiandis | Jak ko mz myne hus

tru j beniamyns stadh gabaa | oc
thzt bygdhe iak nu wærgh · oc
sæ | oc komo stadz mænene oc
vm kringh lagdo hwset j hwil
ko iak bleff | wiliandis mik dræ
pa · oc mæddo myna hwstru mz
osighelighe skörhetz brukko | oc
the aff bleff hon dödh Oc sidha
togh iak hwe oc skar hona j
stykke | oc sændhe delana j allas
edhra arffdadeles landz ændha
thy at aldrigh wart swadana
olofflighe syndh · oc stor skamhet
giorth j isrl | J isrls söner j ære
thær alle betænke thy hwat j
göra skole · oc stadh alt folketh
alle swaradis som mz ene mæne
ke talan | ække alle mz en mw sig
iandis · wi skulom ekke aterkoma
til vaar hema æller hus | æn
thzta skulom wi almænelighe gö
ra | x mæn vtwælis aff hundradha
aff alle isrls slæktir | Oc c. wth
wælies aff tusanda · oc m man
vtwælis aff tio m | Oc thesse wt
walde mæn skulu skaffa oc föra
spys til hæren oc förtæringh
til folket · at wi magho fiktas
æller stridha mothe staden ga
baa | hwar beniamyn byggia oc
giffwa thim före syndena hwath
the förtiænt haffwa Oc saman
ko alle isrls almoghe til stadhe
alle som en man mz en hugh och
eth raadh · oc sændo budh til alt
beniamins slækte · The som thesse
ordh sighia skullo hwi ær j idhe
fwnnen swa stor syndh | antwar
dhe os the mæn j gabaa hwilke
thessa stora syndh bedriffuit haff

wa at the skulu dø / oc thz so onth
ar borttaghas aff isr'l Æn the villo
ekke lyda synes brodhers isr'ls so
ners budh oc raadh · vtan hellir
giordho wt budh oc samblado til
hopa j gabaa alt strids folk som vn
dirlagho beniamyns slækt j stadhe
oc forstadhom j torpom oc byiom sik
til hielp at strida oc kæmpas mo
te isr'ls almogha / Oc funnos vppa
thrætigh j beniamyns slækte strids
mæn / the som swærdh vth drogho
firm oc tiwgho tusandh mæn the
vndan taghnom som bodho j stadh
gabaa / hwilke j sith tall waaro
siw hundradh mæn aldra starkas
ta / stridhadis swa wæl mz weas
tre som mz høghre handene kas
tadis mz slyngo stenana swa
wæth oc wist · at the eth haar
matthin ... sin wilia wælra
ka æller slaa swa at slagith aff
stene skulle enghuledis bøghia aff
wæghins / Æn oppa isr'ls weghna
beniamyns slækte vndantaghne
tha funnos wepnara swærdh with
draghadis oc wæl redhe til strids
xl tusandh / tesse vpstodo oc kom
mo til gudz hws · thz ær j stadhe
silo / Oc at spordo / hwan widh
...hena sighiadis / haa skal j
...an har høffdinge wara j stri
dhene mote beniamyns søner ·
hwan swarade Judas skal wara
idhir hærgreffwe / oc iæmskot sto
dho vp bittidha isr'ls søner sathia
dis sin tiæl widh staden gabaa ·
Oc tedha aff gingo the til strid
mote beniamyn / oc begynnade
storma moth stadhe · oc benia
myns søner gingho wt aff stadhe

735

gabaa / oc vppa then daghen drapo
the aff isr'ls søner tw oc xx tusandh
mæn / Æthr annantidh stiskade isr'ls
søner syna strids mæn til orløghe
j sama stadhe hwar the til forena
strith haffdo tiwstadis vppa sith
myskla tall oc stærkhet / tha lika
wæl swa at the forra vpghingo
til hwan oc græto j thas afton alth
In til nattena / oc spordho raadh aff
hwanom sighiadis · skal iak æn ytt
meer fræghna til strids oc kæmpas
mote mina brodhe beniamyn
ælle skal iak afflata / hwan swara
de gingen vp til them oc stridhen
mz them / Oc nær annan daghen
kom oc isr'ls søner framgingo til
stridh mot beniamyn / vthrwsma
do beniamyns søner gynom porta
na j gabaa / oc motto them som ti
sande mæn oc slogho the swa lighi
Oc wordo drepne aff isr'ls folk
xviij tusandh mæn swærdh vt dra
gadis æfftir til stridh bærandis
hwar fore komo alle isr'ls søner
til gudz hws / thz sithiadis ner
hwano · oc fastado the then daghen
til qwællen · oc offrado marghfro
na offer som the kalla olocausta
pacificus victimas / thz ær frids
sens offer oc ath sporde hwan · tho
om sin stadgha / oc hwat gøra
skullo / Thin tymano war thz kr
...ns oc fridzsens ærch / oc phinees
eleazari son · hwilke oc war aa
ron son / Oc war then phi ne
es som en prwast j gudz hwse oc
raadh / spordo the hwan oc sagdo
skolom wi meer vtgaa til strids
mothe wara broder beniamyn
ælle skulom wi giffwa os til hwilo

736

oc volighet / thran swarudhe thim
Wanghe vp thy at j morghon skal
iak thym giffwa j edhra handher
Oc ther æptir satto israels söner för
saat oc stark haal kringh om ga
bhe gabaa Oc tridhie veso swa
som the förstu oc andra som the
til förena giort haffdo. swa skik
kado the oc nw / fradraghandis
sin haer mo te beniamin An be
niamins söner . wt strömado diarf
lika aff stadhe oc æptir fölghdho
syna vindanflyiandes fienda langan
wægh / swa at the sarghadho aff
thim swa nw som the förra gior
do försto daghe / oc thin andra da
ghen . oc driffwo thim mz hwgh
oc slagh vm twa vægha them
ryghten til wandadis / en væghe
ledde til bethel oc thin andre væ
ghe til gabaa oc förstörtho the
aff hæren widh xxx män oc mer
to the at israels söner skullo oc nw
vindan fly alla ledis som the förra
giordho An the vindanflyddo kös
telygha skrymtandis / æptir thy som
raadhlagt war / at the skullo the
langt fran stadhe wt dragha oc
at thim swa flyandes til förnæp
da stadir offwerledha Oc vpsto
dho nw alle israels söner aff sin sæ
te oc skikkado sin spetz j stadhe som
kallas baalthamar æn the haals
man som stodho j försaat widh sta
den begynnado sik lantelyga vpla
ta / oc framgaa westra platz sen
widh stadhen Aen the andre x m
man aff allo israels mogha vp væk
to / oc retadho stadz inbyggiæra til stri
dhena. oc wart stridhen swaar oc
twungh mote beniamins söner / Oc

the vndirstodho ekke at fördærff
wilse war thim til fallande vppa al
la sydho / oc siælffwir dödhe Oc
thran gudh slogh thim j israels sö
ners asyn. oc j thæn daghenom slo
gho the oc drapo aff them fæm
oc xx tusandh / oc thær mz hwndrada
män / alle thesse waro stridz män
oc swærdh til stridh bærandis.
An beniamins söner tha the sik sa
gho förmydrada. begynnado the
vindanfly hwilkit naar israels sö
ner saagho giffwo the thim rwm
oc til fylle at vndfly / vppa thz at
the koma matthe j til redh för
saat hwilke the för skikkat haff
do naer stadhe Oc naar the som j
försaathin waro stodho snarlygha
vp aff syno lönligha rwmo æpte
laghther stadho / oc beniamin til væn
do ryghghen thim som slogho tha
inginge the j stadhen oc dödhu
do thim / the ther fwno mz swær
dhe Eet wtanordis at israels söner
haffdo giffwit tekn thim hwil
ka the skikkado sellir satto j för
saathin / at naar the haffdo wnnet
stadhen tha skullo the vptænda
eld oc naar röken vpfore j höghdhe
na tha skullo israels ther aff wetha
at staden ware wonnen Oc tha
israels söner j stridhene stadhe sa
gho loghan vpgaa j höghdena / tha
stodho the stadughe j stridhene.
hwilkit naar beniamins söner sa
gho / giffwo the sik til flykt oc be
gynnado gaa wæghen som ledher
til öknena / oc fiendana fulfölgh
do the vppa bakin Oc iämwel the
som ellen skikkado vppa stadhin
mötto thim / oc wart swa giort

at the smaligha slaghos vppa badha
sidhor wtan alla hwilo Oc vppa
thridhia fördrifvo the / drapo oc
slogho widh östra sydhona widh
staden gabaa Oc i thim stadhenom
feller rumeno werdho döddhade
oc drepne / xviij tusandh man
alle dristoghasta stridzmen Oc war
thin delen aff beniamyn hwilke o
drepne bleff / thretta sik see tha flydo
do the i öknena oc foro til en sten
aller eth bergh som kalladis rem
mon / flykte flyktone wordo slag
ne fem tusandh man Oc tha the
än ythermeer flydho / ærptir folg
do thim fiendena oc drapo än
tu tusandh man Oc är sum skort
at alle som fiollo dödhe aff ben
myn blifvo fem oc tiwgho tusandh stridz
man alle bequäme til stridh
oc redhobone Oc blifvo sidhan
atir lifvadhis män aff beniami
tu / thz är aff hans mykla folke
the som förmatto vndan komma
at enasth sex hundradha män / oc
blifvo the sitthiadis oc sik thwi
ladis i remmon thz är i the berghe
hwlöne i fira manadha Än israels
söner gingo i gen til stadhen ga
baa / oc drapo alla ater leffwor
nu fram manom alt in til firna
dhe thz nu menadis alt thz som
liff haffde / Oc thz nu alla stædhe
torp oc byna som waro i benia
myns ægho delo ælla æffdelom
thim förwordhe eldzsins swaelg
iandis lyghi Rubrica huru israels
söner forswoto at the nakrotidh
skullo giffwa beniamyn söno nag
ra aff sinom döttrom til hustru
oc huru the giffwo madh. be

niamyn söno hwar the sik hustru
tingha skullo. xxi capitulum

Israel söner tha the waro i mas
pha / tha sworo the swa ecch
oc sagdo ingen thera aff os skal giffwa
beniamyn söno hustru aff warom
döttrom Oc gingo the sidhan til herans
hws i silo. sitthiandis thz i gudz
asyn in til qwelle oc vplyffto the
syna röst oc skort weth oc begynna
do grata sighiandis Dis O hwi
israels gudh är thz til onda gjort
i thyno folke / at i thima daghe
skuli borttaghas en heel slakt
aff os Annan daghe bittida
vp stadhandis vpbyggdo the alta
re oc offrado thz vppa sith offer
hwilkit the kalla olocausta oc
pacifica / thz är fridz sens offer
oc bönnandis offer Glosa Gudi
til loff för thz at the wordo sigh
vinnandis i stridhene Oc sagdo
israels söner hwa är thz som ek
ke opfoor i herans hær aff allo
israels slækto / thy at the haffdho
stoorligha sik nu ecch bebwndith
thridh the waro i maspha. at
alle the som tha bortto waaro
skullo drepas Oc israels söner
the droghos til anger oc swida
barmigh oc vredhos til walkyr
na owir sin brodher beniamyn
Oc begynnado sighia sik inbyr
des En heel slækt aff israel är
borth taghen hwadan skulu the
tingha hustrur / wi sworo alle i
almant / at wi ekke skulo them
hustrur giffwa aff warom döttrom
Oc for the saak skulo sagdo the
hwar är en aff allo israels slæk
to / hwilke ekke vpfoor til heran

j masphα . Oc see tha vpfunnos
nagre som boddo j landhet oc
stadhe iabis galaadh / hwilke
ekke the waro j hæren . for thy
at j thæ tyma the waro j silo
tha war enghe aff thom ther fun
ne / Tha vtsændhe israel söner x
stark asta stridzman oc budho
thom sighiandis Gangher til
iabis galaadh oc drapen alla
ther byggiandis j swerdenes mun
ne / swa qwinnor som mæn oc the
ras smaa barn . æn thæta ær
hwilkit j gömma skulen oc fulkom
lighen æptir fölgia waart budh
alt mankönus oc the qwinnor
som wth känth hafwa man the
drapen / æn alla iomfrwer skolen
j gömma odrepna Oc wordo vp
funne j iabis galaadh fyra hun
radh iomfrwr / hwilke enkte
wisto aff manzsens sængh oc led
do the thom nar sik til hærleren j
stadhe silo j chanaans land / oc
sændo the sidhan budh til benia
min söner hwilke j bergholome
waro j bergx klyppone som kal
las remon Oc budho the at
the skullo iomfrwnar taka nar
fridh sik til hustrur Oc benia
min söner kommo j the tyman
oc hustrur wordo thom giffnar
aff iabis galaadz döttro / oc an
dra funno the ekke . hwilka the
j like matto thom giffwa kunno
oc dröffdes ganszka mykit alme
neligha alt israels folk oc giordho
penitentz ther ær angher oc bot
offwir draapet / hwilkit offwir
gangit war ene slækt aff israel
Oc saghdo the som ælste mæn va

741

ro j israel malla sik inbyrdes hwat
skulom wi nw nw thom andra ma
nenom göra / hwilke engha hus
trwr hafwa æn fanghit Oc the
manny æru alla qwinnor dödha
oc oss til trangher stor vmsorgh
oc mykin anwalt oc hughsens
walkan oc foresyn / at en slækt
j israel os skuli ey forganga / oc wi
magho ekke thom giffwa vara
dötter bebudhne nar edhe oc for
bannilse naar wi saghdhom for
bannadher wari then man hwil
ke aff warom döttrom giffwir beni
amyn naghra til hustru Nu
the gingo til raadz oc saghdho
See j silo thz ær j swa dana stad
ær mærkelighe samquædh j
hærans höghtidh aarlicha aars
hwilken stadh j silo lighger sinon
rin sidhonna widh bethel nagot
til östra platzsen widh weghen
som ledher aff betel / oc til stadhe
sicima oc til suddhre widh sta
dhe lebbona oc israels ælzste mæn
budho beniamyn söner sighia
dis Gangher oc gömen idher
lönlicha j wingardome / oc nar
j seen iomfrwnor aff silo wt le
dha danzar æptir theris sidh
wanno / oc vtgangha aff staden tha
gangher ælle springen snarlighe
wt aff wingardomen Oc taghen
aff thom iomfrwme hwar före
sik / ena iomfru sik til hustru
Oc farin sidhan j beniamyns
landh / oc nar theras fædher æl
ler brödher kommo til os / oc wilia
klagha mote idher oc begynna
knorra ælle kiffwa tha skulo
wi til thom sighia / miskunnen

742

thin oc warkunnen The haffua
ekke tughit idhra döttir som
röffuara / ekke æpter stridz ma
na vaeth aller oc som the ma
so haffua wonnith seghir offuir
syna fiendha . vtan for thera
skuld / at nar the idhir thz om
badho / tha gaffue j thin ekke
idhra döttir til husfrur Oc ær
thy synden en dels vppa edhan
dell aller vppa idhra waghna
Oc giordhis beniamins soner al
laledis som the budhit war / oc
togho sik husfrur aff thin idhru
ne som vtleddho dantzen aff stu
dhe silo / oc togh hwar ena for
syna psona . oc foro sidhan hem
i sith landh oc syna ærffhodela
vpbyghnadis stadhir / for stadhir
byiar oc torp oc bodho j them
Ân the æpter komo isrls soner
hwar in synne slækt oc syno hær
skapi j gen til syn bolstadh oc the
ma J them daghome war ekke
konunger j isrl / vtan hwar man
fore sik thz som hono vaeth syn
tes thz giordhe han . oc swa lyk
tas boken som kallas judicum
Deo gracias . Rubrica . Incipit
liber judit jeronimus in plogo
Quamne telekeliga alle / ærlikio
ne judith . renlekhe æpter syn oc
nz sighzlighs lissue bryghdhe ho
na werdught æruerdelikin hedhir
for thy at gudh sætte hona til aff
syn . oc ens quinno wta ienmwal
mannom hwilke waradis henes
renlekhe ærlonare tolko kraff
telica dyghdh gaff hene / at hon
skulle wina aff allo mænniskio

ærlikheta / oc offuirgaa thin enghe
offuir lykne i forsta capitulo

Arphaxat staz ver medes
Arphaxat medhra konunghir
haffde undhir bught syno val
de oc rike mykla almogha han lat
sik vpbyggia en alla starkasta stadh
kallandes han Egbatanis aff wi
thughuo oc fyra famnadha stena
giordhe han hans mura lex alna j
höghdhena oc vex alna j breddena
Tu hans torna haffdho j hoghdhena
hundradha alna / fyra famnade vare
thornine . oc hwar sidhe hiölt j
breddhene xx föthir ælla xx manna
fiæt Oc stadzsens porta giordhe han
lika widh thornena höghe / oc glad
des swa som weldughir j sins myk
la almoghis makt / oc j mykla wægh
nana æro Arolffte aareno hans
thradhomes Nabogodonozor / assiria ko
nunghir som regeradhe j stora stadh
Niniwe / stridde han mot arphaxat
oc offuirwan han pa store slættene
Eiroth / tha vphöghdis konunge nabo
godonozors rike oc hans hiærta
vplyfftis j mykit hoghmodh Oc skreff
til allo som boddo j cilicia / damasko
oc libano Oc til alt thz folk som
j carmelo oc cedar Oc inbyggiadis
galilea / oc vppa stora slættene esdre
lon Oc til allo som waro j samaria
oc offuir flodhena jordanem til ihrlm
Oc alt landith jessen . alt intil bær
ghe fore ethiopia Til allo thessom
sænde han sin budh at the alle ...
nö hugh ... ney saghdho . Oc atir sen
de hans budh fafængha / oc vtan
hedhir fra sigh driffno . tha vart
han wredher pa alt thz folkit Oc

siwer om sith konungelika sæthe at
han wilde sik før thym alla waria

Anno tercio decimo — Sedin ca

Al tærttande areno sins rikis
læt han gaa til rykte / at han vilde
hæpnas owir syma owenir Oc
kallade saman alla syna hera oc
førstu / hærtuga oc jerla / oc vppsta
ta ørlighis forman oc sagde sin vi
lia / at han alla iwdena vilde vn
dir driffwa sina walde Nv tha
thæn hans radh allom wel tektis
kallade han til sikh olofferne høffdi
gen offwir alt hans ridderskap
oc sagde til hono thu skalt draga
vt mot hwart eth rike / wester
wth oc helzst mote thym som mikh
budh førsmat haffwa, engo rike
spari thyt øgha oc hwan en be
mannadha oc vnwæradha stadh
skalt thu mik vndir bøghia Tha
sama kallade han alla konungx
sens makt oc vtwalde aff them
c. xx tusandh stridz mæn til fota
oc xii m. skyttir til hæsto Oc alla
thessen almogan sænde han føre
sikh mz otalighom Camelom bæra
de alt thz tolken almoge behøff
dhe Æn vppa ora bødz oc fnar
war enkte tull, som dreffs til
sprisinghs korn oc hwete bestælte
han alla warthna Gull oc silffw
togh han aff konungx sens fatabur
offwir matto Swa drogh han aff
stadh oc hans otalighe hær mz
hono, mz camelom wagnom ridarom
oc skyttom swa maghom at the
swa som ingthyt owir holdo alla
jordena Tha han haffde gynom fa
rith all landen j assiria, kom han
til høgha bærghe Ange j silicie
rike Oc vpstegh a all there sloth
oc fik alla theris waru starkir / han
midhir slogh oc thym napiskonogh
stadhen Meloth skinnadhe oc skoff
lade alla thym thz boddo j tharsis
oc ismels søner som boddho moth
øknet / oc alle the østir vt bod
do moth celthon. han foor tædha
owir flodhena eufrathen m j me
sopotamiam Oc midhir brøt alla
høghesta stadhir / fran strømenom vidh
mambre Oc in til salta haffwin
han owir wan all landh fran sili
cia in til landz ændan japhet som
ær østir vt / han fangade / oc mz
sik førdhe alla aff madian oc skoff
lade alla theris haffwor Oc alla
andra som hono j mot stodho slog
han alla j hæl Sidhan foor han ned
til damascum j bærzsta skyrdis thy
ma oc vpbrænde alla sadhena.
all bærande træ oc wingaardha
læt nidhir huggha oc fordærffwa /
swa at ræddughe ko aff hono om
alla thym som boddo paa jordene

Tunc misit — Capitulum tercium

Tha sændis til hono sænde
budh aff all landzskap oc alla stor
dhir hera / konunga oc høffdingha
aff siria Mesopotamia sobal. libi
a Oc aff cilicia allas theris sæn
de budh komo til olofferno Oc
sagdho Lættis thyn wrede offwir
oss. bætre ær os liffwandis thiænna
stora konungenom Nabogodonozo
ri oc tik wara vndirdanoghom
æn mz dødhenom mista badhe liff
oc ægho dela / hwar en stadhir j
waro landhom. oc alla wara ægho

dela oc haffwor / all bargh data oc
slaetther / Alt thz qwikt aer / ora ko-
gerer fiar / hasta oc camela offwir
hwsfirwodh alt thz wi agho · oc al
la wara thiaenara waro j thyne
asyn Oc wordher thino laghn wi
oc tarfulikis oc all waar barn ae
ru thine thiaenara waar aenars
offwo oss en mildher oc spaker herre
Tha drogh han nidher aff barghom
met mz otalighe makt oc walle
oc vnderbygde sik hwan en stad
Oc all the land oc rike hans
handh aettrekte Oc togh sik aff
hwario stadh alla fraemasta oc
vtwaldasta man tampada til orlogs
Swa stoor raeddughe oc fusan
gik aff honom offwir all landh oc
stadher / at alle hera oc forste oc
alle almoghe hwart haelzst han
kom gingo wt mot honom taghan
dis han in mz gulkronom oc bri
nade lampom / danzandes oc lekan
dis j alla handa lekara andbudom
Tu alt thetta gorandis / kunno the
ey blidka aettler j maghtom mitzska
hans hiartes wredhe · vtan slo
nidher alla theris stadher / oc alla
lundha oc therf aff hugga sko
ga / leeth alt nidherhugga · for ty
at konunge nabogodonozor haff
de honom budhit · alla hedhnugha
na gudha nidherspla oc fordarffua
Alt thz vppa at han ensamen skul
le kallas oc wara gudh offwir
allan thin almogha som olofer
nes kunne honom vndirbyghia
Oc swa gymbir faradis offwir
alt syriam / alt aspania oc alt me
sopotamia kom han in til ydumeos

j Gubaa landhe Oc fik alla theris
stadher Thz hwiladis sigh j xxx da
gha / thwitko han lat samna oc
saman koma alla syna otalighe
makt / oc vnderdana Capitulum iiij

Tunc audientes hec &c. Tu israels
soner som bodho j judea thetta
horandis raeddos storlighe for hans
tilqwamdh · for thy at stor raeddughe
oc fusan grep all theris sinne / rae
dhandis at han swa skulle gora
widh jherusalem oc helgha templet som
han haffde giort allom landhom oc
stadhom / oc allom theris mynstrom al
ler kirkiom Oc sandher syna man om
alt samaria alt om kringh in til
jericho oc bemannade aldra barg
na hogdher oc klintha oc alla the
res stadher stadfaste mz starkom
murom Oc samnade alla handha
fadh oc spisningh til · til standande or
logh Swa at hoghaeste prestin elya
chym skreff til allom som bodho mot
esdrelon oc pa stora slaettena moth
dothaym Oc allom androm hwar haelst
naghra waegha lighia kunno at the
skullo bemanna alla barghana vp
ghangha aetthir stigha / hwar haelzst nag
ra waegha laagho til jherusalem Oc sik
sidhan swa waktara oc vapnora
aer hwar waeghana waro trangast
mellan barghe Swa giordho oc al
le som hoghaeste prestin eliochym the
budhit haffdhe Oc allir almoghe
owir alt judha landh / ropadho
trostelighe oc endraektelika til alz
maektogha gudh Oc odhmyukado
sigh j stora fasto man oc qwinnor / oc
all theris barn Tu prestane j fordho
sik haar klaedhe oc laagho swa al

le stwpo fför altaret Oc mothe tem
plet oc offwirhuldo altaret mz haar
klædhom oc alle endrectelika ropa
do til hgan gudh / at theris barn oc
hustrwr ey skuldo wardha hedh
ningom til roff oc skoffningh. theris
stadhir nidhirslaghne Oc theris
hælghedhir besmittadhe / oc the al
lo til hadh oc aatlöghe, tha kring
om foor högxste oc gudz prasther
Elyachim / alt israel hugswalade the
oc saghde j skulen weta at gud haff
wir hört oc anamat idhra
böner om j stadughe bliffwe j idhre
fasto oc böno j gudz asyn. Ammens
pa moysen gudz tiænare hwru han
nidhirslogh amalech Ey stridande
mz iærn ællir byssor vtan mz gu
deligom böno nidhirslo thæn / trösta
de a theris stora makt a myklo
folke mz wagnom grymom dywrom
oc otalighom wæpnarom Swa varda
oc alle israels fariade om j stadughe
bliffwe j thy j nw företaghit haffwe
Aff thesso bliffwo the alle tröste j the
ris böno stadughe j gudz asyn / swa
at jemwel the som offrado gudz
offer at brænna j fördo sigh haar
klædom offradho sith offer Oc asko
war a theris hoffdom Oc alle samma
nerlika aff allo hiærta badho gud
at han wille söka sin almogha israel
oc miskunna sigh offwir honom

Nunciatumque est etc. Thætta wart
kunnoght holofernes at israels söner
redho sik til at stand mot honom Oc
haffdo atirstengt alla waghana
pa barghe / aff hwilko han vptændis
j störstu wrede kallade til sigh alla
höffdingha aff moab Oc hertugha
aff Amon / oc swa til them sagde. Sæ
ghe mik hwat folk thætta ær som
all thessen barghe inbyghir oc be
manar Oc huilke ællir hwru ma
ghe æru theres stadhir / hwat oc
theris styrker, ælla theris tall ælla
oc hwilke ær their höffdinge som
före them stridhir hwru kombir thz
til at thesse för alla andra som boo
j östra riko förshmaa oss Oc ey vilia
gaa wt mot os / At anama oss mz
fridh oc sæmio, tha gik Achior fra
han war hertuge oc höffwidz man owir
alla amons söner Oc saghde han,
wil thu mik höra mz spakt oc we
skap / tha wil iak sæghia sannindena
om thætta folk ther här byggir pa thesse
barghin Oc ey skal falst ordh vtgha
aff mino munne Thætta folk ær aff
Caldeorum slækte / oc byghde först j
mesopothania för thy at the ey vil
do æptir fölghia thera förfædhra
guda som waro j Caldea Oc thy
owrghiffwadis thera förfædhra dyr
ka. som war til otaligha affgudha.
dyrkado the en sanan hymerikis
gudh hwilke oc them bödh vtgha
aff thz landhit oc byghia j caron
An tha störste hwnghir kom owir iorde
na / nidhirforo the til egyptum oc thz
bygghiadis j iiij^c aar / ökados the
swa mykit at theris tall kunne en
gin talsumadh rækna / Nw wardha
konughen j egypto til tvngh them at
twigha oc nidhirtrykkia mz störstu
arffwode / mz thy at byghiande hwss
wordh stadhir aff leer oc laughalm
ropado the til sin gudh Oc han före
there skuld plaghadhe alt egyptum
mz störstu plagom An naar egyp
ti driffwo them fran sigh / oc plagha
atirwænde fran them. wildo the
them atir gripa til thera trældom
oc thiænist An them vnda rymde

gudh aff hymerike vplat före thim
haffver, swa at a begge theris si
dho stodh watnet swa som mwre
Oc thz mz thorro fotho gingho a
haffsens bothne jn pa annat la
dit I thulko rwme tha som egyp
ti konungen mz otalighom almogha
thim aptir fölgde in mælla watnit
flogh thz sigh atir til hopa / oc thim
alla swa offwir huldhe at ey en
vndh ko som bathin matte at ba
ra atir til landha, thim vtgan
gande wt aff rodha haffwit mot
te thim öknet j hwilko lighir berg
sit synai j hwilko aldrigh mæ
niskia byggia / ække naghor ma
sigh hwila Thz wart thim söth
giort beskasta watnit til at drik
Oc j xl aar fingho the hwar dagh
syna födho offwan aff hymmelen
hwar hælst the foro / oc fardados
wordhe hwartzke skot ække bugha
ey skiold ey swerdh / före thy at the
ris gudh han stridde före them oc
alla stadz wan sighir Swa at ey fins
naghor som kunne mote stan tessa
folke, vtan tha the gingo aff theris
gudz werdho oc dyrkan / före thy at
hwan tidh the naghom annan gudh
dyrkado vtan hona, gaff han them til
rooff vndhir swerdh oc skøfflingh
Æn swa optha thim angrade haff
wa gangit fran theris gudz dyr
kan / gaff gudh aff hymerike thim
makt at mote stan thera fiende
The flogho oc fordarffwado konu
nga aff Cananeis / gebuzeis oc phe
rezeis Eveis / Amorreis / oc alla mæk
tugha kra j Esebon. Oc nw æghha
all theris landh oc rike / oc hwan

sin the ey syndadho mote theris gud
haffdo the ympnet / alla handa godz
oc haaffwor / före thy theris gudh
han hatar alla synder Oc alla vrang
het Oc thy nw före naghro aarom
tha the gingo aff then wegh som ække
laghom som theris gudh haffde them
giffwit / at gaa aptir wordo the för
oddhe mz örligh oc alzkona hedni
skom Oc mangha aff them wordho fanga
de / oc j frömadha landh förde / Æn
nw nylika atir komo the til sin gud
Oc wordo atirsankade, aff
frömade lande / oc beinanado
tessen bærghe. Oc nw æghha fridh
lika hælgha stadhin jherusalem Thz the
haffwa hælga templet oc andrarte
ris hælaghetir Oc för thy nw här
rantzsaka grandhgha om j thim ær
naghir syndh ælla wrangheet mote
theris gudh Tha vpfarom til them
stadhelika oc tröstelika före thy at
tha antwardade theris gudh them
j thyna hændir Oc tha bliffwa the
vndirgiffne thinno walde Æn ær en
gin synd ælla wrangheet j tesso fol
ke / mothe theris gudh, tha förma
ghom wi enkte mote thim Oc sua war
dom wi til atlöghe oc hædilse allo
folke Nw tha achior haffde talat
tessen ordh wordho alle Olofferns
höffdinga mykit wredhe / oc mæto
slaa han j hæll. Sighiandis hwar te
re til annan / hwilke ær thæsse som sæ
ghir at israels söner förmagho mote
stan konungenom Nabogodonozori oc
hans owinneligha höffdingom Men
witi vapn / oc naghra kraptir oc
engha konst haffwandis til at stri
da Nw pa thz at Achior skuli ey oss

swa swika | swo trostelika vp a bar-
ghin Oc tha theris höffdinga var-
da saghne tha skal oc han mz thim
gyno stingas mz swarde | at alt folk
skuli wetha at nabogodonozor ar
tressins warldzens gudh Oc ey ar
gudh til utan han. vi capitulum

Factum est autem cum Thz hande j thy
at achior lat aff at tala vred
gudis holofernes storlika oc sagde
til achior hwru ledis spaadde thu os
sighiandis at israels almoghe skal wa-
ri oss aff theris gudh Nw til at be
wisa tik at ey ar gudh til annar än
nabogodonozor | tha wi haffwom
thm alla indhk slaght swa som en
~~en~~ man Tha skal oc thu mz thim
dö | aff assirior swarde Oc alt israel
skal mz tik fordarffwas | oc swa skal
thu forsanna at nabogodonozor
oc alla warldena herre | tha skal mit
riddelika swardh gaa gyno thina
sidhor Oc swa gyno stonghe skalt
thu falla j blandh andra saarghada
aff israel Oc swa vndir ens mz thim
forfarna Nu thz kan ske at thu än
menar thin spado sannan wara.
Hee fulne tha thit annlith oc thu
bleke lithen som mz j tik synes gan-
ge fran tik | om thu menar at min
ordh ey skuli kunna fulbordas oc
fulkomnas. Nw pa thz at thu skuli
wetha at thu mz thim skal alt tolk
lidha Hee skaa thue swodh skalt
thu til foghnas theris folke | oc tha
the wth rona wildz skyllogha plikt
aff myna swarde | thu mz the skal
sama nafft lidha Tha badh olofer-
nes swo thiarnar at the skullo
fangha achior oc ledha han til betu-

753

liam oc antwardha han israels sono
Thennir The toghe han oc fo-
ro mz hono alt fram aat pa slat-
ta markena | än tha the nalka-
dis berghe komo mote them
fundibulary. thz ar slyngara
the som mz slyngo kunno kas-
ta stena som dauid giordhe mo-
te goliam Tha the them sagho
drogho the sigh owir ena sidho
wt mz barghith Oc bundo achi-
or widh eth tre mz handhum oc fi-
thum | sla to han thz swa bundan
staa oc foro atir til sin herra Nu
naghre aff israels folk komandis
wt aff staden funno han thz the
losto han oc ledho in j stadhen
betuliam Oc studdo han mith
manga almogha oc spordhe han
aat hwat thz betyda skulle at
assiry haffdo hono thz swa bun-
dit Tha sagde han for thim alt
all the ordh han haffde om thin
taladh for oloferne Oc hwru
has höffdinghe wille han j hael
slaa Oc at olofernes wredgadis
for the ordhe | badh antwardha
han judhome thorpo At naar
han haffde owirwunnit the skulle
oc achior mz thim dödhen lidha
thy at han sagde | at hymerikis
gudh oc theris wernare Tha som
achior haffde alt thetta sagt oc
kunnughort | fiol alle almoghen in
ordh pa sin annlite | ödhmiwkelika
bidhiandis til gudh Oc mz almen-
nelighom grat oc sukkan endrak-
telika badho til gudh | oc saghdho
Herra gudh raadandis offwir hy-
mel oc iordh Hee theris högfärd

754

193

ælzta oc til wara ødhmiukt Hoe
oc til thinna halghu man Oc bewis
nw at thu ey owir giffwir thim som
til tik trøsta Oc them som trøstu
a sigh siælffwa / oc høghferdas aff
sine eghne makt oc kraffter the
ødhmiukar thu Tha the haffdo
allan daghen thz, mz storste graat
swa lykthat nothertutte j theris bo
no stodho the up oc hughswaladz
Achior Sagde vaara forfædra gud
hwilkes dyghdh thu predicade / han
gøri mz tik thz bytidh At thu hærl
dher maghe see theris dødh oc in
dherfall. æn waar war gudh giffwir
os sino tienarom the frihetena.
tha wari oc gudh mz tik j bland
oss alla / At swa som tik tyktis saa
skal thu oc mz alt thz tik tilhørir
mz os boo oc bliffwa Tha alt
thettu war ændat, togh ozias ha
nom sigh heem til sin Oc giordhe
stort gæstabudh, oc kallade alla
presterna æptir theris langha fasto
til sama maaltidh Oc tha sama
kalladis allir almoghen oc waro
alla the nattena j kirkionne j gu
delighom bønom tiggiandis sik hielp
Holofernes autem etc. / Aff gudi
Annan daghen bødh holofernes sina
sinom almogha / at dragha vp mot
bethulia Foth gangara haffde han
cxx m Oc til hæsta xxij m. vm
thz fotolleri han haffde samkadh
aff alla stædhom Oc allo landhom.
han offwirfarit haffde / alla vn
gha oc stromasta mæn. the war
enkte till oppa Tæsse alle reddo
sigh endra ækkteligha drøghta mote
jsrls søner Oc drogho up mz bi

gath in til høghesta biærghe aff hwil
ko synis dothaym thetiwa oc esdre
lon An tha inder som j stadhen waro
fingo se them / aff myklo talit kasta
do the sigh nidher pa iordena strøwan
des asko a theris hoffwodh oc alle
bidhiandis at jsrls gudh skulle the
sina miskundh sina folke Oc sina
taghandis pa sik sin vapn stoddo
sigh endels j trangasta weghena the
len mællan bærghe høghdhenar the
halladis vaardh oc wakthu dagh oc
nætter / An holofernes alt kringom
faradis fan en a kællo østir aff sta
dhen / aff hwilke mæsta watnet flyt
jn j stadhen, hennes watn rænnor læt
han atirteppa oc fordærffwa An
waro oc nakre andre smaa brun
na oc kællor næmer murenne Aff hwil
ko the j stadhen ey løneligha fingho
vattnet hwatzske til at swala sina
thørsta, jnælffwe ælla til at drikka
An naghre aff amon oc moab gin
go til holofernem oc sagdo jsrls søner
the ælzta hwatzske skot ælla glawie
vtan bærghen the waria thim oc swel
sa Nw pa thz at thu maghe thim win
na vtan mantzslagh læt bewara alla
kællor oc bruna at the fa ey vatnet
Swa thu thim vtan swerdh drapa
ællir oc the nødhstadde siælffwe anz
wardha tik stadhen / hwilken mælla
bærghen staddan mena the at oughe
skal kunna han offwir wina Thzta
thaadhit tæktis holofernem oc allom
hans mannom, Swa skickade the
hundrada wæktara at waria
hwan brunnen Tha the swa j thymo
haffdo standith xx dagha brast
watnet allo stadzsens jnbyggiar

swa at

Swa at ey finnz swa mykit watn j
allo stadhens at thz matte thin een
dagh aatrwaskia Oc thy skiptis vat
net mana mattom mz sparlighe mat
to Tha safnade sik til oziam alle
almoghe / man oc quinnor vnghe oc
gamble alle mz ene rost til hono sig
iandis Gudh han dome mella tik
oc oss / For thz ondha thu os giorth
haffwo / at thu ey fridhligha wille ta
la mz assurius Thy haffwo gudh os
nw offwogiffwit j theris handir Oc
thy ær nw enghen som os hiælp / vta
the nw falla for theres oghom / j thorst
thwnghe oc j alzskons armodh Oc thy
sampno nw alla the ther boo j stadhe At
wi oss wiliadis vndirgiffwa holofern
thy at bætre ær liffwadis loffwa oc
welsigna gudh / æn swa dødh · oc war
da til gab oc haadh / allo folke Oc
skulom se vaara hustrwr / oc barn
ther dø for waro oghom wi tingho
oss til withne / hymels oc iordh Oc
vaara forfædhra gudh som oss nw
plaghar for vaara syndher mote
tik At thu genstan antwarda the
na stadhe holoferni j waald oc j han
dher / at war ændalykt snarligha an
das mz swærde · hælder æn wi skulu
lo ther wtwinnas j thorste Tha the thz
tu sagt haffdo wart ther stoor graa
tir oc wengha aff allom oc j magha
blocka stwndir / ropadho the alle
mz høgha rost til gudh oc sagdho
Wi oc vaare forfædher haffwom al
le syndat / orætteligha giort vrangh
hetena fulkompnat Nu thu som milder
ær miskwnna tik offwor oss Oc j thino
rikes hæpnes thu om vaara syndir
Oc antwardha ey thin som tik widher

gaa oc ærashedhingom som enkte aff
tik wetha · at the ey tik hadadis
Sighi hwaris ætler hwilkin ær
theris gudh / æn tha the nw alle
trøtte vaaro aff tolkom graat oc tys
nado sin j mella Stodh ozias vp
alle begiuthin mz vpnande thars
Sagde warin tulughe bæriste brø
dher / oc bidhe æn æptir gudz miskund
offwor tessa v dagha / mua skee at
han aff ridhir sina wrede / oc giff
wir æro sino nampne oc kombir
oss ey hans hiælp jnna tessa v da
gha / tha gørom thz j nw haffwe talat

Et factum est et c. Capitulum viii

Thy hende at judit fik thz
a tyssen tidhende / ho war
ænkia merari dotter aff rubens slæk
te / hene bondhe heet manasses
hwilkin som doo j bethulia sino stadh
hwaris han oc iordhadis mz synom
forfedhrom Judith war hans atirleff
wa · oc nw ænkia iij aar oc vi ma
nadha / hon haffde sigh byght en lon
kamar vppe j sino huse / hwar ho
mehlt wistades mz sino pighom
haffwadis haar klædit kringhom
sina lændher hwan dagh fastandis
wtan om Sabbatum · oc høgesta lagh
sens høgtides dagh / hon war rosegh
oc haffde fughert anlite oc alle thes
som hene bærudho ho haffde æptir
sin bondha / alla handa haaffwor
rikedoma oc tiænara nogh magha
Oc war the ypperstu ther j landhit
oc naplwnogasta / aff ærligho ryk
te for thy at hon rædis oc ælskade
gudh storligha / Oc ey war then til som
nakot onth talade om hne Tha
æghla firw tha ho hørde at ozias

haffdhe sakt at han æptir v dagha
wille antwarda stadhen olofferni·
Swarudhe tho æptir stadzsens præste
oc sagde til thim hwilkat ær thz ordet
som Ozias samtykt haffwir At han
wil antwardha stadhen assirius man
fæmpte daghen om iwher kombir ey
hiælp / eller hwilke æren j som swa
wilen fræsta gudh / Tolke ordh för
thiæna ey gudz miskundh vtan hælder
vpwækkir wredhena / Ey bör iwher
sætia hwaro gudhi nadhinna tyma
oc æptir iwhert wilkor skikka has
miskundh / Nw för thy at milder
oc miskundsamber ær hærra gudh
thy latin iwher angra oc mz tarum
tiggia hans förlatilse / For thy at
ey hotas hærra gudh swa som man
nen Oc ey vptændes til wrede swa
som mænniskio söner / oc thy ödhmyu
kom för hono wara siæla Oc j ödhmy
kom anda thiænom hono mz gratandhe
de tharom sæghiom hono / at han æpt
sin hælgha wilia göri mz os sina
miskund / At swa som war hiærta
æru nu j dröffuilsom före thera
högfærdh / swa wari hono æra
aff waro ödhmyukt / Thy at ey haff
wm wi æptir folght wara förfædra
syndher / som offuir gaffwo sin gud
oc badho til frændanda aff gudh för
hwilka syndh vordho the giffwen
vnder swærd Oc j roff oc hædilse sin
nom owenom / æn wi vtan hono vitho
enghen gudh bidhiom thy ödhmiuk
lighan / oc bidhiom hans hughswalan
Oc han skal wedhergiælda waan
blodh aff waro owenom Oc skal öd
myuka alla the hedhningha som vp
staa moth os / oc han göre thim vtan

hedher waar gudh oc war hærra Oc thy
nw brödher för thy at j æren præste
j bland gudz almogha / oc aff iwher
hangha thera siæla · vplyffthin ty
thera hiærta mz iwhre wel talan /
at the skulu aminnas at wara för
fædher wordho oc fræstade til at
pröffwa thim om the sannelygha
dyrkado therf gudh / The skulu
aminnas hwru waar fadher ha
braam wart fræstadher / Oc mz
maghom dröffwilsom försöktir vart
gudz ven Swa ysaac / swa iacob
swa moyses oc alle the som tækkos
gudhi ginge trolighan gynom mangh
dröffwilse / æn the som sin fræstilse ey
anamadho mz gudz rædhugha / vtan
satto mote gudi sith otholomodh oc
syna förtreslugha gensporna · the we
do förderffwade Oc aff ormom förgin
dhe / Hwar före ey skulom wi hæmnas
offwir os siælffwe · för thz wi lidhom
vtan til rætzna thz waarom syndom / gudz
plaagha thilka wi lidhom os til bet
tilse · oc ey til waar förtapilse / Tha
swarade hænne ozias oc andre præste
alt thz thu talat haffwir ær santh
sannudh / oc ey ær straffilse j naghrom
thinom ordhom Oc thy bidh ær för
os som æst en hælagh quinna · oc
rædhandis gudh / Tha sagde judit
thim Swa som j vndirstande thz
aff gudhi wara som iak nw kunne
tala / swa beprövom thz ær aff gu
dhi / som iak haffwir meent at gö
ra Oc bidhen til gudh at han göri
mit raadh fast oc stadught / j skulen
staa widh porthin owir thæna natt
oc iak wil gaa vth mz myne thiæ
nisto möö Oc thy bidhen at swa som j

sagt haffwe | hwan gudh man v
dagha wille wardughas til at se
til sin almogha aff israel Enkte sku
le j aktu | ather tagha til wara my
na aeth eller gerningh | vthan alt
ther til iak gör idher mot budh j gen
halden fore mik gudeligha böner
til wan gudh oc wan herra Tha sag
de til hene Ozias höffdinghe off
wir juda folk j fridhi oc herren gud
wari mz tik | til at hempnas owir
wara owenir | Oc swa gingho the
hwar til sin Rubrica ix capitulum

Omnibus abeuntibus etc Thin bort
gangade gik judit in j sin böne
kamar oc j förandis sigh haarklæde
strödhadhis aska pa sith huffwodh oc ni
dherlagghiandis sigh ad werna ropa
de til herran gudh sighiandis | herre mins
fadhers symeonis gudh thu som gaff
honom swerdit til at waria aff hedh
ningiuna | the som [illegible] waro j the
ris besmittilse oc nektado som fene
henes blygelighe lendher Oc thu gaff
thu theris qwinnor j rooff oc fangilse
oc theres döttre j fengilse | oc alla
therra haffwor thinom tienarom til at
skifta sin j mællan | [illegible] tik
herre min gudh [illegible] mik til hielp som
ær en fatigh ænkia | Thu tiener s
ka fore thy thu haffwer giort alla gab
la vndirligha gerningha Oc eth wp
tenkt æpther thz andra | oc [illegible]
ær giorth oc wordhit som thu wil
de | fore thy at alla thina dagha
æru til redho Oc thina doma haff
wir thu sath j thyna [illegible] fo
re sin Sce nw pa thena assirios
oc theris stora makt | som thu
wardughadis at see pa egiptios

tha the j sinom vapnom lupu æpther
thina tienara | tröstadis pa sina
otalligha vagnha magha hæsta
oc starka wapnara | Nu thu saag
offwir thera stora makt oc mörk
ridh giordhe thin trötta | haffdo gud
dhen ather hullo theris fötir oc vat
net [illegible] offwir theris huffwodh
Swa wardhe oc thenne | O herre
gudh som tröste pa theris mykla
talh Oc a sinom waghnom sinom starko
oc glaffwio | oc ey witu the ath
thu ast war gudh som aff vphoff
wenis | nidhersla all örligh Oc herre
ær thit napn | vplyfft nw thina star
ka arm | swa som fordhom oc nidher
sla theris makt j thina kraffthe
nidher falle j thine wredhe aller the
ris styrkir | fore thy at the hotas
at besmitta thin helgha rum oc
skiffta thins helgha naffns monst
Oc thit altaare nidhersla mz si
no swerde | gör thy herre at hans
högfærdh aff huggis mz hans egh
no swerdhe | lat han fangas j
hans ogoner [illegible] j mik oc ni
dhersla han mz mins [illegible]
lappom | giff mik [illegible] hogh stadug
heet at iak han forsmae Oc makt
at iak han nidherkaste thz wardher
thyno helgho naffne eth ewigth
aminne | at qwinne handh hon om
wan oc nidhersloch fore thy | Ey ær
herre thin dyghdh j mykelo tali | oc ey
thin wilie j hestanna styrke Ey haff
wa ok högfærdugh aff vphoffwenom
warit tik tækkie | Nu [illegible] ödhmiuka
oc mildha hørir thin gierna oc
theris böner | [illegible] blanna gud himin
sens skapare oc alla creatwrona

hþe hör mik vsle tik ödhmyukligha
bidhiande/ oc twöstade pa thina nus
kudh (H)nitz hþe pa thina loffwa oc
giff weth ordh mino minne/ oc stad
fest madh iak haffwir j mino hiær
ta (A)t thit hws bliffwade j thyne hal
ghse (O)c allir almoghe maghe veta
at thu ensamne ær gudh. oc vtan tik
ær en annar. capitulum x xxxxxxv

Factum est autem &c. Tha hon læt aff
tæsse tala (S)todh ho up aff thy
rwmet thz hon laagh j syno böno (O)c
kallade til sigh syna pigho/ oc gik
nidher j thwsit. lagdhe aff sigh (C)ilicium
thz ær haarkladit (O)c aff fordhe sik
sins ænkedoms kladhe/ twadde sin licam
ma smördhade sigh mz dyrasta luktum
oc smordhilse flogh vt sith wæna haar
ovir syna ærla (O)c satte gull krantz
a sith huffwodh/ oc togh pa sigh sinæ
glædis kladhe. skodde sigh mz gull
skom hængde pa sigh ærla smidhe
(O)c ærma smide mz hengiade kliær
örna ringha oc gulringa a sina hþe
dir (O)c all sin höghtidis prydilse pa
sigh lagdhe/ til hwilkit gudh oc ska
de stort skeen oc vnderlighe venlek
(T)hy at thene hþe hwes prydilse ey
[illegible] aff höghfærdh vtan aff na
turlighe dygdom (O)c thy ökade sin
// gud henes fægrindh at alore kunne
maantz öghon/ mattus aff henes
venlek. hon fik syna pigho ena
win flasko/ oc eth olio kar brödh
oc ost oc naghra handa køpe som
hon playhade ætha (O)c gik swa aff
stadh aff sith hema. tha hon kom
til stadzsens porta/ fan hon thær ozi
am bidhiande oc flere stadzsens pr
te hwilke seandis henes ovmatto

venlek oc höffwidzska prydilse (A)lle
vanskados j theris synom/ enkte
dirffwadis til hene tala lættio hona
gaa sin wægh/ togh tystelighu mz sigh
swa sighiandis wara forfædhra (G)udh
giffwi tik syna naadh (O)c mz syne dyghd
stadhfæsti thins hiærtis raadh oc tan
ka swa at ihrlm maghe j tik frögdas
oc thit napn/ ærwördeligha bliffwe j
blandh andra helgha oc rætwisa oc
alla thz nærwarandis/ swaradho.
(F)iat fiat (A)men amen (E)n judit ath
lempt bidhiandis til gudh/ gik mz
syne migh wt gyno portin hon nidher
ghinghade för bærghith (T)hy som da
ghadis/ komo mote hene holofer
nes spetara/ grypo til hyne oc sag
do/ hwadhan kom thu. ællir hwart
wilt thu gaa/ hon swarade iak
ær een aff hebreitzko qwinno/ (O)c
thy rymdhe iak fran them/ at iak
weth thz för wisso at the koma idhz
til roff oc skøfflingh/ för thy at the
försmaandis idhz willo ække wilia
dis gaa idhz til handa/ at the mat
to haffwa friidhz miskundh nær idhz
(O)c thy tænkte iak mz mik swa iak
skal ingaa för stora höffdinga holo
ferne/ at kungöra honom alla theris
lönlighia akte oc vpsaat (O)c wil
iak hono vndirwisa mz hwat til
gangh han man them faa (S)wa
at ey/ en man faller aff hans fol
ke/ the hörandis tessin henes ordh
aktado mykit pa hwes ænlit/ oc stor
ligha pa tolka fæghrindh vndrado
oc sagdo til hna (T)hy förwaradhe
thu thit liff at thu vpfan tolkit
radh (O)c skalff vrghik til van hþa
(T)hy skalt thu wetha at tha thu

stodhe tik for has asyn skal ha gø
ra wel mote tik oc thu vardher
aldra tackasta j hans hiærta The
baaro budh om hona til holoffner
oc leddho hona jn føre honom Nu
genstan ho kom j hans asyn wart ha
besmitidher aff henes fægrindh. tha
sagdho has tianara til honom hwar
skal førsma hebreezska folket som
haffwa swa fughra qwinnor at wi
ey iamwæl føre theris skuld. sku
lo mote them stridha / Nu judith
saandis holofernem sitthandis j syno
pawlune hwilkit alt war aff purpu
ra oc gulle. jnsænkt mz smaragdo
oc alla handa dyrom stenom / æn nær
ha saagh til hena ødhmiukte hon
sigh nidher til jordhena Oc genstan
honom budhade lyffta hene vp has
thiænara Capitulum xi

Tunc holofernes dixit ei &c Tha
sagde holoffernes til hene haff
wæl widhir oc rædz ekke j thyno
hiærta / thy at iak aldre æn skadde
naghrom manne som tiena wille ko
nungenom nabogodonozor Nu thetta
thit folk / haffdo the ey forsmat mik
ey haffde iak vplyfft owir thu(m) my
na glaffwio / æn sigh mik føre hwat
sak gik thu fra them. æller hwi tik
tektis til os koma Tha swarade ju
dit. hør tugh thine tianerskos ordh
oc raadh før thy om thu fulfølgher
thine tianurskos ordhom. fulbordat
ærinde wil gudh mz tik gøra / Swa
lyffwir nabogodonozor jorderikis ko
nunger / lyffwir oc hans stærkir som j
tik ær til at næpsa alla willafaran
de. hwar føre ey eens mænniskior sku

lu honom thiæna om tik / vtan iem
wæl oskælighe dywr lydha honom
thy at thins høghe fornompstoghet
hon ær kunnogh allo folke Oc
alle werldhinne ær thz kunnoght.
at thu ensamen ær thu batzste
oc thu ypparste j allo hans rike
Oc thin adelheet kungørs j al
lo landho Ey ær oss oc okunnoght
alt thz achior tilade oc wæl wi
to wi hwat thu bødh mz honom gø
ras Oppinbart ær / wan gudh swa
wara wredghadha mz syndom. at ha
haffwir om swa prophetin kunghort al
moghanom at han wil them offuir
giffwa for thera syndir Oc nw
mædha jsrls søner witha sigh
haffwa wredghadh sin gud / ty ærthin
rædoghe stoor owir thum komen
Thz owir twigher them oc nw stors
te hunger / oc for vathnes bortto
kan rækna the sigh redha j bland
the dødha Oc thz ær nw thera en
da alt at slabtu sin boskap oc drik
ka thera blodh. oc theris hælgha
doma hulka gudh haffwir thom for
budhit at hanthera willo the nw
for . ytra oc fortæra j win oc olyo
oc hwete Oc thy. mædha the nw
swa gøra / ær nogh wist mærke
at the wardha giffne j førtappilse
Oc thy iak thin tianurska thz
tu føre wardhis / rymdhe iak
fran thim. oc gudh sænde alt thz
tu tik kunghøra See iak thin tia
nurska / dyrkar gudh oc jæ wal
nw thr nær tik wardhis Oc thy
loffwa mik at gaa at bidhia my
gudh. at ha mik seghir nær

tha wil thin atirlösna för thera
synder / thukker iak atir komanda
wil til thugöra / swa at iak skal
til ledha mitth gynom ihesum. Oc
swa tagher thu alt israels folk swa
som faar som engthin haffwa hyr
den / Oc ey skal en thewe / eth ordh
mote til torwas at tala / thy at
thetta aer mik sagt aff gudz före
syn. Oc thy at gudh aer the wredher
Ær iak aff honom sendh til thetta bu
göra / thek war all tessin hönes ord
före holofernem oc hans tiænaro
Oc vndradho storlika pa hönes
wisdom oc smaelle talan oc sagdho
hwar til annan Ey aer tolkin qwin
na pa alla wordene j asyn oc fæg
rindh. Oc j ordhanna cloka synne
Tha sagde til hëne holofernes.
wel giordhe gudh j thy at han
sændhe thik wt före almogha at
thu honom antwardhir j waara hæn
der. Nw före thy at godh aer thin
loffwan om thin gudh thz fulkop
nar mz mik / skal han oc wara min
gudh. Oc thu skal wara stor oc
ærlighe j nabogodonozors rike /
oc thit napn [struck] skal næp
nas owir alla werldena xij ca
Tunc iussit eam introire ubi
Tha bödh han hëne jngaa ther
alla hans haffwor oc rikedoma
waro / oc hëne ther bliffwa. Oc skade
hwat hëne skulle sændas aff hans
bordho / tha swarade judit oc sag
de / ey maa iak nw æta aff thy thu
mik biwdher nw giffwa / at ey min
gudh mik wredgas wtan iak æter
aff thy iak sielff mz mik förde

tha swaradhe tha thz brister som thu
mz thik förde / hwat skulom wi tha
sidhan moot thik göra. judit swara
de / Swa lifwir thin sial min herre at
ey forterwr thin tiænerska / thz alt
för aen gudh fulkompnar mz mynom
handhom / thz iak betænkt haffwir
Oc ledho tiænarana hëne thit
han budith haffde / En tha han
ther ingik badh hon giffwa sigh
friheet om nattathyma gaa
wt til syna böner at bidhia til
sin gudh. Tha bödh holofernes si
nom sængha wæktarom / at swa som
hëne tækkis skulle hon gaa wt
oc in til at bidhia sin gudh nar
hon wilde / owir the try dygne
Oc natthena gik hon wt pa
slættena före bethuliam oc twad
de sigh ther j ene kællo / oc ae som
hon tedha gik badh hon til hren
israels gudh / at han wille styra
hönes wegh / til at fralsa sin
almoga. Oc swa ingangandis bleff
hon reen j tabernaklo ther hon
vistadis in til aftonbarghen / Tha
hon plaghade æta / nw a fiær
de daghin j hwilko holofernes
giordhe besynnerlight gæstabudh sy
nom tiænarom. Oc mot qwællen sag
de han til vagho sin dörawaran gik
oc raadh the hebreitzske qwinnone
at hon wilie mz samtyckio at bliff
wa mz mik / Thy at thz aer blyghe
ligith j blandh assirios at qwinna
skal bespotta mannen / om hon lot
löös slyp fraa honom Tha gik vagho
In til iudith oc sagde / ey blyghes
thenna godha frwn jngaa til min

hæra/ at hō hedhras j hās asyn / Oc æ
tandes mz hono, drikke vin mz
frøghdh oc gladhi / hulko judit swa
rade. hwilke ær iak tiff at iak sku
li mote saghia mynō hæra / alt thz
goth som synes for hans øghō wil
iak gøra / Oc hwat hælst hono tæk
kis thz skal wara mik tækkast j
alla mina dagha / oc stodh vp til
sik klædde sigh mz sin ærligha skrud
Oc ingangandis stodh for hans
asyn / j thy rørdos alt hans hiær
ta, ty at han brun hetelika j be
gerilse oc lustu til hēne / drik nw
oc æth j frøghdh oc j gladhi thy at
thu haffwir fwnnit nadena j my
ne asyn / Tha sagde judit nw hære
iak wil dricka / thy at j dagh ær
my sial vphøghdh owir alla the da
gha iak liffwat haffwō / Oc thok at
ætha oc dricka j hans asyn / aff
thy som hēne mōs hæffde reeth
hēne / Æn holofernes wart myklit
gladhir til hēne / oc drak vin gans
ka myklit / meer æn han naghon
tidh for j alla sina dagha xiij ca
Et autē sēo factū est Æn tha
qwællen kom skyndadho sigh
hans thiænara / hwar til sith rwm
ællr huald / Oc dørasiwænen vagho
j gen lykte dørena thz holofernes
laagh inan fore / gik oc swænen
sin wægh tiith han skulle wara
The waro alle for søffte aff vinet /
æn judith war ensamme mz sine
thærno j sino hwse / Oc holofernes
laagh j sith pawlun drukke oc ful
ler swa som dødhr / Tha badh judit
sina pigho / stana vtan fore oc vak

thz sag de oloff mes til hūe

til dørena / Tha stadhe sik ju
dit fore sængena thz han lagh
inne / Oc mz rinande tarō tyste
ligha badh hon gudh sighiande
Stadfest mik hære israels gudh / oc
see j thesse stwndh til mina handa
gerningh / oc som thu loffwat haff
wir vpreeʒ thin hælgha stadh
ihrlm / hulket iak a tik tröstandis
menar om tik fulkōpna / Oc j
thy gik hō nw til stodena som
war vidh hans høffdegærdh / oc
thogh hās rytingh som hangde
vidh sama stodhena / oc løste hās
reemar / j thy hon hā vtdrogh w
stodhēne, sagde hō tröst nw mik
hære gudh j thenna thyma / Oc togh
swa mz andre handene j hās haar /
oc høgh mz tw hogh aff honom
huffwodit / Oc wælte togh hās tiæl
aff stodhena / oc swepte thz vty hās
dødha krop / Oc togh hās huffwod
oc gik wt til mønne / oc badh hona
thz stinga j sin math sæk / Oc gin
go swa baadhen tædhan / swa som
sedhuir theris wana til thera bøn
gangandis gynō allan hærin / Oc
owir flættena jn fore stadzsens por
ta / Tha judit kom nagot nær por
thana / sagde hō til vaktarana
læthin vp portana thy at gudh ær
mz oss som nw giorde dyghdhena
j israel / vaktarana hørdo hēnes
røst, kalladho saman smaalighu
alla stadzsens prester / Oc ey eens
thin / vtan hwart barn j stadhen
komo løpandis / thy at the wæn
dos om hēne / at hon ey skulle atir
koma / Oc vptændandis bringho

hene liws oc hyskor / alle drogho
sigh in til hena. æn ho stighandi
vp j eth høgt rwm bødh allo al
moghano giffwa liwdh / Tha the
alle tystnadho sagde iudit loffwo
alle saman van gudh / hwilken ey
owir giffwir them som trøsta a ho
nom / Oc mz mik syna tiænerskona
fulkompnade syna miskundh hulka
han loffwade israels huse Oc mz
mine handh slogh j hæll sins folkx
fiendha / nw j thesse nattene / oc togh
swa holofernis huffwodh vth w sæk
ken bewiste them allom Oc sagde seen
hær holoffernis hoffwodh. høffdingans
owir assirios / oc hær ær hans pav
lwn j hwilko han laagh somnnadher
j syn drukkenskap / thwaris mz ene
qwinnes handh nidher slogh honom
waar gudh oc hre Swa liffwir min
gudh som hans ængil gømde mik
oc trøste. hadhan vth gangandis ther
bliffwandis / oc tedhan ather hit kom
mandis Oc lat ey gudh ather tilstad
de at besmitta syna tiænarskona / v
tan alle syndene smitto sænde mik
ather til idher glædhiandis j hans sigh
re j mine koman Oc idhra skal
sialfwe wi loffwo han alle oc widherga
gom at han ær godher oc hans miskund
ær ewindelighe / oc thy æradhe gudh
alle endrækteligha oc sagdo til hine
hren gudh han welsignade thik j sine
dygd / hulken mz thik nidher slogh va
ra owenir Æn ozias høffdinge off
wir israel sagde til hene / welsignat
æst thu dotter aff høgxsta herrano
gudh / owir alla qwinnor her j iorde
rike / welsignadher gudh som skoop
himmel oc iordh som oc styrde thy

na handh At aff hugga huffwodit
aff waara fienda formanne thy ath
han haffwir swa vphøght thit nampn
j dagh / at thith loff skal aldrigh ænades
w manna munnom hulke amynnas sku
lu gudz dygdeligha gerningha til ewigh
tidh Thy at thu ey sparde thina sial
for thins slækhtis angist oc drøffwilse
vtan kom os til hiælp oc raddingh j
waars kæra gudz asyn Tha swara
de alt almoghin fiat fiat Amen Amen
Tha kallades oc achyor fram j bland
andra / hwilken iudit helsade oc sag
de israels gudh. hulkom thu bar vitnes
byrdh at han skuli hæmpnas offwir
syna owenir han aff hugh j dagh
mz mine handh. huffwodit aff alla
otrona manna høffdingha Oc at thu
skuli prøffwa at swa ær / Seer her ho
lofernis huffwodh hulken j sine høg
ferdh forsmadde israels gudh oc thik
hatade j dødhen Sæghiandis thas som
almoghen aff israel vardher fanghin
skal mit riddherligha swerdh gia
gnom thina sidhor Æn achiorse
andis holofernis huffwodh storli
gha forfærades / for størsta rædd
gha føll han til iordena a sith an
lite liggiandis swa som aff sine ol
ler j doffwa Æn æptir naghon thy
ma / ater faandis sin anda / føl
han til iudit fotther Oc sagde til
hena velsignadh æst thu aff thi
nom gudh j bland all vtgangandis
aff iacob / thy at j alla handa folke
hwar en som hører thith nampn vp
høghis j thik hren israels gudh xiiij
Dixit aūt iudit Tha sag
de iudit til allan almoghin
horen mik brødher / thænghin ther

ta huffwodit högt offwer alla mw
ra Oc j thy solen vpgiuar vari huar
man j sith harnisk Oc drughe idhr
swa wt aff staden hastelica / toghu
ey mykit fore barghe vtan som mw
wikadis bradelica rusa til idhra
fiandha Oc tha trengdas vactaran
ne atte hallarana at löpa til sin hera
oc vpwäkkia han til at orlögha Oc
tha skulle höffdingiana bradeli
gha löpa til pawlunet thz holofer
nes lighgir / oc siua ther ensapna
kroppen jusweptan j sino blodhe.
Tha faller ow thyn stoor raddu
ge. oc tha j seen them tughtha til
flyetene / tha skyndhe idhr them
tryggelica ty at hren gudh them
underslar vndir idhra fötir Nu
achior tha seandis the stora dygd
som israels gudh haffde tha giorth /
offwirgaff han hedhniska willo
oc troodho pa gudh lat sik omskara
epter judhana laghom Oc bleff swa
mz judomen oc alle hans arffwingia
oc barn til thessa daghe / Nw swa brat
som daghadis vphögdo the holofernes
huffwodh högt owir murana / Oc
hwar man gik til sith harnisk oc
fyrkto alla vth w stadenom mz stort
bullir oc myklo gny oc roope Nu
wäktarane thz seandis / lupo the
hastelica til pawlunet, än the som
thz wtan före varo giordho storth
bullir oc baugh ey dirffwadis jnga
vtan wikadis han swa wäkkia wp.
för thy sidhir war mz them at enghi
thordis jnga til höffwidzmannen gaa
fore hans dör klappa / vtan dörra swenen
han matte jnga oc tidhede beera
Huart saman komo alle hans hera

oc höffdhingia Oc sagdho til dörra
swenen vaghoo gik in oc wäk han
vp / thy at myssena haffwa krupit
wt aff theris skrubbo / Oc til durff
was at vetha oss til orlögis / Tha
gik vagao jn oc stadde sigh före
tiellidh oc slogh saman händhrena
at han thz off skulle vakna / thy at
han trudde sin hera sötelica soff
wa j judit fampne / Nu tha han
fan han enkte röras lyddes han
aat mz dromen / oc hördhe ey
än tha mera han gik til oc lyff
te vp tiellet oc fan vsla kroppen
liggia vtan huffwodh mydhre pa jor
dhene / besmittadhan alla mz sino
eghno blodhe / han ropade vp j
thz högxsta mz storom grat oc splet
sundir sin klæder oc lop vth til
almoghan / oc sagde mz gratande
röst En hebreisk qwinna haffwer
nw giort störstu skam oc dröffwil
se owir konunge nabogodonosor
folk oc rike See holoffernes lig
gir pa jordene / oc ey ar hans huff
wodh mz honom, tha alle höffdingia
hördo thetta ropet splitto the alle
sundhir sin clädhe / Ohögheligen
sorgh oc rädhoghe fiill a them
alla / oc wordho swa som osinna
vtan grat skri oc susan kom
offwir allan herin xv capitulum

Cumqz oms exercitus &c Naar
aller herin hörde at holofer
nes lighth dödher oc halshuggin /
filluade them badhe raadh oc syne
Oc aff störste jubyrdis angelan
war ey annat til raadha vtan to
gho til flyetena Enghthin gath
thz thalat til annan / vtan mz mid

flaghno hoffdho hwar skyndadhe
sigh til at vndfly / hebreos owgiff
ne allo thy / the ther mz sigh haff
do Thy at ey war rwm them til
naghra godho radho / vtn hwar
lop sin wagh owir bargh oc ste
na / owir flatta marker swa ath
enghin folde atte skotte them an
dra / Nu isr[ae]ls söner seandis them
vndanfly drogho aptir the mz
stort skri oc wop stötandis j the
ra basvner oc lwdho Thu före
thy at Assirij the flyddo oc aat
skilde / an isruels söner affthe
fölgdo alle til hopa vth trotho
the alla som the kwno ma / oc
nedher flogo Hwart giorde ozias
budh owir alla stadhe oc all ri
ke j isr[ae]l / oc aff hwario stadh oc
rike vth bödh alla vnga / oc with
walda vapnara aptir them oc
alt om kul flogho / jn til thz ythe
sta raamerke oc landz skedhe
Nu the judei som j gen waro j
betulia gingo jn j hedhinghana bol
stadhe Oc alla handa haaffwor
oc rikedoma som assirij haffdho
atir lefft skröfflado oc flutto sigh
j mellan / Swa the som hem ko
mo mz sighe oc aero / fördho mz
sigh otaliga haaffwor swa ath
enkte tall war pa them boskap
dheff / hesta Camela / oc phila
harnisk / gull silffwi . alla handa
nyt oc peningha / aff hulko swa
wel the mitzste som them aedlas
te oc aelste / wordo ympnoligha
rike: Jarnwal joachym höxtes
te prestin aff ihrlm kom til betu

liam mz alla syna preste At the
matto sua see the haelgha frwna
judit / an tha hon vtgik moot
houo . wälsighnadho / the hene
alle mz ene röst oc saghdo Thu
aert isr[ae]ls eudha glaedhi thu aert
vaaro folke storsta hedher / thy
giordhe thu mäleligha / at gudh
stadhfaste tith hiaerta / thy at thu
aelskade renlekin / oc aeptir them
aerte ma ey wiste aff naghrom
androm / hwar före stadhfaste tik
gudz handh Oc thu blifwir wäl
sighnadh awerdelighe Tha swara
de alle almoghen fiat fiat amen
Amen Jnnan xxx dagha ther aeptir /
kwno the naplighin vpsökia Oc
sinj mellan skiffta / alla the haaff
wor som assirij atirleffdo / an
alt thz the kwno proffwa holo
fernus eghit haffde warit guff
wo the alt judit / otalighin rike
doma j gull oc silffwi dyro klae
dhom / oc dyrom stenom Oc alla ha
da kon stelighom haaffwom / hwadh
fraghdh tha war j allo isr[ae]ls al
moghi / kan enghin twngha sigh
ia . alla stadz war sangir oc glae
dis visor / sardelis the gamble
sardelis vngha jomfrwr / sarde
lis vnghe hoff jonkara hwar j
sin stadh / gingo oc frögdados
lekandis j orgho / j harpom basv
nom oc lwdhrom mz fröghdh oc glae

Tunc cantauit Capitulum xvi

Canticum xx Tha sangh oc
frwin judit hyrano gudi thima
glaedis sange / tillbörlio at sion
gha gudhi jn typanis syngthen

skano Jn cymbal' samhwdhe hono
j nyio psalmo frogdoos oc a kalle
hans hælgha napn hwen nidher sla
andis orlogh / the ær hans napn
han satte sina bolstadha mit mellan
sino folke at han wille os frælsa
fran alla wara owenir / Assur kom
nordhan nidher aff berghe j sine myk
la almoghes starkheet / hulkes myk
la tall atirtæppe strömana Oc theras
hæsta owir huldo alla dala / han sagde
sik wilia upbrænna all min landh /
oc mina vngha mæn drepa medh
swærdhe oc min vngha barn giffwa j
skøfflingh / Oc myna vtwalda io
frur j hærtakse · Nu hærin alzmæk
toghe hindradhe han / oc giaff han
ene quinno j thera hændir Oc skamde han
hoghfærdh oc for thy fiull theras
mæktoghe ække slaghe aff vnghom
jonkaro / oc oc for thy at stora kæ
pa slogho han nidher / vtan judit
merorij dotter swndirloste hans
makt mz hænes anlitis fæghrindh
for thy hon fördhe sigh w sin an
kiadoms klædhe / oc j förde sik gla
dis kladhebonat · allo israels folke
til frægdh oc gladhi / hon smordhe
sith anlite mz dyrasta smörilse
bant sama sina haar flættor til
athugh swika han / hænes gulskoo skoff
lado hans öghon · hænes fæghrindh
fanghadhe hans siel · Mz rytinghe
no hogh hon aff hans huffwodh
Alle aff psida fasadho for hans
starkheet Oc medhy ffor hans diærf
heet · tha ropadho oc grætto as
sirij Naar myne ödhmiuke opp
baradho sigh / torkade aff thors

te aruna dottra söner gyno them
go thim Oc sina som vndan ry
nade barn / thim j hætt slogho ·
for mins hærris asyn fullo the j
stridhene / Siwngom loff saugh
skano / nyio loff saugh siongho
warom gudi O hwat stoor ært thu
hærra gudh / hwat ærlighe j thy
na dyghdher / hwilin enghe kan
owir wina Tik skal tiena hwart
oc eth creatur thy at thu sagde
Oc war alt giort / thu sende
thin anda oc alt wart skapadh
enghin kan mote staa thinne
röst / alle the tik rædas / the
wardha vphoghde när tik stor
lighi / Wee hedninghom stridhande
mothe myno folke thwen alz
mæktoghir hæpnes owir thim
Om domadagh skal han söka the
eldh oc matka giffwa han j theras
kroppa the skulu brinna j eldeno
ewardelighi / Thy æptir fredde at
aller almoghen / æptir thina ærligha
sighrin komo til jrlm at hedh
ra gudh oc dyrkia Oc sidhan the
haffdo sigh alle rensat æptir laghen
offradho the alle sith offer / oc löffte
hwar j sin stadh / Nu alt thz judit
war giffwit aff holofirnis ærgodelom
Oc tiællit som han siælff tredhan
hæptade insætte hon til æwige
tidz amynilse Aller almoghen
war gladh vit / oc frøgdhsamber
j theris anlito Oc j tree maa
nadha j slagh huldo the frøghde
lighi gladi mz judit / mz thæs
sighers amyne Nu æptir the
daghana foor hwar hem til sin

Oc judit bleff högtideligha vphögt
j bethulia / oc ærlighasta owir alla
israels almogha / Jurfaddir war hēne
wenlekx kærlekir / swa at hon ey
wiste aff māne. sidhā hēnes man
Manasses dœ / J alla högtides da
gha gik hō vppenbara j store æro
Oc bleff j sins bondes huse j c v / oc
v aar / gaff sina mō frælsa / oc
æpthe sin dödh, rædhadis nar sy
nō māne j bethulia / Alt israel græt
hēnes dödh vij dagha / a mædā
hon liffde fantz enghin som drōff
de israel / Oc ey j magh aar æffthe
hēnes dödh / thæn daghē hō sig
vm wan aff olofferne / halldz
hælghir aff hebreis jn til thæna
dagh. / Loff oc æra wari gudhi
fōr the hælgha frwna nw oc fōr
uthan ændha amen. Incipit liber hester

Konunge asweri daghō som rege
rade aff judeam / oc jn til ethiopiā
owir / c xxvij landzskap / tha han
sath j sins rikis sæte Stadhe susi
war begynnilsen til hans rike /
A tridhia areno sins hera dōmes
gierde han stort gæstabudh allō
höffdinghō / Oc sinō vndirdanō
them mæktoghasta aff persarō / oc
ædhlastō aff medis. Oc allom
landz foghatō / oc ambitzmānō
at han wille bewisa / oc kunggō
ra sins rikes stora æro oc mātgha
rikedoma. Til at rosa sith stora
wald oc mykla æro / hulkit gæst
abudh som jæmpt stodh j c oc
lxxx dagha / Naar the daghana
waro nw nær lidhne, bødh hā
alla thēm som funnos / j susi stad
fōr thē största oc til thē mīzsta
theris gæstabudh / læt hā bessne
ligha redha om vij dagha j yrta
gardenō moot skoghen / hulkē hær
ligha oc konsteligha war til smikka
dhir. At langt oc kilogt ware thz aff
sæghia æller skriffwa / alle the som
budhne vaaro drikko aff gull ka
rō / oc mz ymse karō baaros jn
rættene / Winet war thz ypsta so
tolkō konunge wæl höffdes / Oc nogh
riffligha allō skænktis / togh war
thz enghin som naghō nödhe til
at dricka / vtan swa haffde konū
ge bestædh at en aff hans höff
dingō forestodh hwart bordh hul
ke til skaghō / at hwar skulle thz faa
som honom aat lyste. Drotning
vasti hiolt oc særdelis gæstabudh
mz frwr oc mōder / oc ærlighō qwī
nom j palacō. thz konungen ple
gadhe wara. Nw om siwnde da
ghe tha konungin wart wæl glad
oc böriade māntil at warmas aff
starko wine / bödh han vij sinō
bitzarom som dagligha thiæntō fō
re hans bordhe / at the skullo jn
ledha drotningena fore konungen
sætthiadis gull krona a hēnes huff
wodh / thz vppa at han wille bewi
sa allō höffdinghō oc menō væ gha
almoghanō hēnes fæghrindh / fōr ty
at hon war ganska fagher. An hon
forsmadde oc ey aktade konungxses
budh / som han hēne budith haffde
hwar fore konungin mykit wredghā
dis oc vpfyltir mz store grymheet
Aatsporde the wisasta hēna som altidh
sato honō nærste / æptir hulkars rad

tha oc giordhe alla syna gærningi
thz waaro siw hærtughi / aff persars
oc medis kolkasta mæn j allom la
ghom / thøm aat sporde konungen hwat
doom. vasti drotninghe war wærdh
hwilke ey wilde göra thz konungin
henne budhit haffde / Tha swaradhe
thøm fræmiste konungens aa hørande
oc allom androm / Ey eens brøt vasti
drotningh mothe konungen vtan jæm
wæl mote alla hærra oc førsta / som
æru j hans landhom / for thy at hwes
forthrøst oc olydhna gaar offwir all
landh til alla qwinnor / at the oc sku
li syna man forsma oc synvordha
Bighthadis swa mz sigh / konungh
asweris bodh at drotningh vasti
skulle jngaa til hono / oc hon ey vil
de. Oc thy före henes æptirdøme
skulu alle høffdinga hustrwr sam
maledis forsma syna mæn. Oc the
ris budh oc vilia / oc thy ær konun
gin rættelighe vredher oc thy om
sik swa tekkis hær konungh / vtgan
ge budh æpther thynom wilia. Oc skriff
wa æptir waar vppenbara lagh hwil
kin enghen maa motestaa / At drot
ningh vasti aldrigh her æpther kome
jn före konungen / Vtan henes rike
taghis en annor henes bætre / oc thz
kungöris owir alt thit rike. At al
la hustrwr halle j hedher oc wördning
syna mæn / hwat the æru rike ællr
fatighe. Thzta raadh tektis wæl
konunghenom / oc allom hans høffdingom
Thy skreff oc konungen owir all sin
rike. Oc pa allas thera maal oc
twngha lagh / at alle skullo thz
forstaa oc fulfölgia / at mænene

skulu wara formæn oc radhande j
synom husom / oc qwinnonar wari
thera vndirdane. Capitulum sextum

His mz gestis. Tha thz
ta wart ændat / oc konunge
sens wredhe haffde sik saktadh ko
vasti drotningh j hogh hwat ho
giort haffde. Oc hwat henne thz
före hände / tha sagde konunge
sins tiænara sin j mællan / Wi
skulom vpsökia ward konunghe
tiænisto meder thøm som ioffrwr
æru oc faghra / Thy sændis bud
owir alt riket thoka vpleta
Oc in j stadhe Susi lata koma
oc antwardas jn j fru stuffwo
na wndir egei hænder / som
war qwinnona gömare oc för
standare. Oc them skullo skik
kas alla handa kladir oc pry
dilse / som konungelighom jomfrw
til hörir. Oc hwilken hælzst j
blandh thøm tekkis wardher j konun
gens asyn owir alla andra / hon
skal regera j vasti stadh oc rw
me. Thæssin talan tektis konunge
nom / oc thy bödh han at swa war
da j them tyma war j samma
staden. En judeus mardocheus
aat napne / som tith war fördher
aff jhrsm / tha flere fanghi the
dan fördos / han vpfostradhe
sins brodhers dotther / hester aat
napne / som mist haffde bade
fadher oc modher / hon war en
resogh oc faghr mycht vpsikia.
owir alla matto / hwilka mar
docheus haffde sigh taghith for
syna eghna dotter / Nw lop ko

rikesins budh oc breffdraghara
ower alt rikit Oc manga skona
oc daeghelighа iomfrur upsoktos,
Oc komo i stadhe susis oc anth
wardados egeo them at skoda
oc thelighа ryktа | i bland andra
wart oc hester hono antwar
dat offwas oc laeras i blandh
konungelighа qwinnor | Nu tha
konungen fik hona see, taektis
hon hono wael for hans oghon
Oc hon fan nadena i hans a
syn, tha bodh konungen Egeo
at han skulde latha skynda all
the prydilse hene borde haffua
Oc ther til skulle han hene ant
warda vij andra iomfrur | alla
faghersta | aff frw skuffwone, ho
oc henas vij tharnor skullo
thaerligha til sinkkas mz alzkonss
prydilse Nu hester engho ku
giordhe sith folk aellir fraedheniss
laudh | for thy at Mardocheus haff
de hene thz forbudit Oc thy gik
han atir oc fram hwar dagh om
thz hwsedh | the vtwalda iomfrur
me gomdhos laetandis sigh war
dha om hesters helsd Oc aeskta
de wetha hwat hene skulle han
da Nw tha hwars thera thyme
kom | at hwar iomfrw aeptir an
dre skulle jngha til konungen,
Oc all thera skriudh oc prydil
se war til redha Tha skulle ho
som forst jnghangande war i vi
maanadha daghligha sigh smor
ia mz vors olyo Oc andra vj
manadha mz andro konstelighom
smorilse oc waellukstade krydh
dhom Nu tha hwar thera jnko

til konungin hwat haelst ho bed
dis til prydilse | som hene taektis
wart hene thz giwsta fluat | Oc
the som om afftonen jngingo til
konunge | the gingo wt om morgho
ne Oc swa in i eth besynerlight
palacium | ower hwilkit rudde sa
sagatz | som stodh fore konungesins
siengaderyo Oc sidhan matte hon
ey andra ferdh jngha til konunge
wtan konungens taektis Oc hene
besynerligha widh sith nampn nap
nandis atir til sigh kallade | Tha
thyme kom at aeptir iomfrwna
tall oc skickan hester Mardochei
brodhur dotter | som han haffde sik
til dottir onskat oc vpfot bordhe
jngha til konunge Aeskadhe hon
enkte tokkin prydilse som andra
iomfrur | vtan hwat haelzst Egeo
hene skipade til prydilse thz lath
hon sigh nogha mz ffor thy at ho
war saelff aldra faghersth Oc henes
osighelighe vaenlekher giordhe hene
allom taekka oc aelskelighа | J siwn
de aareno hans konunge domes leo
dis hester jn til konungin asweru
til hwilka han genstan fik storsta kaer
lek ower alla andra qwinnor | Oc
hon fan naadh oc miskundh naer
hono ower alla andra iomfrur
Han satte rikesins krono a hen
nes huffwodh | oc lat hene regera
oc styra i vasti stadh oc rwme Oc
han bodh genstan til redha haelight
gaestabudh allo sino hoffdingom oc
wndirdanom | fore hesters samfo
gilse oc brwllop | fore hwilka skuld
giorde han oc nadher | oc aerffwodz
aff slagh | ower all sin rike oc be//

gaffwade hā badhe fatigha oc ri
ka ymnelighu æptir sine konun
ligx werdughet | Nw tha andra
fiærdh samkadis iomfrwr til konung
sens palatiū . wakade mardoches
alt iamt fore konungxsens dør
Oc ey haffde hester æn tha kwn
giort æller vppenbarat sith fæd
ærnis landh | æller sith slækte æptir
mardothei forbudh Oc alt hwat
hā hēne bødh thz giorde oc hester
swa nw som tha han hēne litzla vp
fostradhe oc fødde Thz hænde mar
doches wakade for konungxsens du
ro | at twe konungxsens dora wak
tara bagathan oc thares wordo
wrede | oc dictadho raadh swa mal
lan | at stiga vp moot konungen oc
slaa han i hæl Thzta hørdhe oc
wndirstodh mardoches hwilkit hā
oc genstan kwngiorde hester | oc hon
framdelis konungenū aff hans nampn
ne | thz wart ransakat oc fwneth
i sanningh Oc the badhe hangdos i
en galgha . thzta lat konungin skriff
wa i sina tenista bøker | Æn ingaledis
naghot sin atirgiælla mardotheo | at
han hans liff raddade | oc forwarn
de | oc swa skreffs thz æwindelik in i
konungxsens bøker Capitulū iij

Post hec rex assuerus . Thz
æptir vphøgde konungh asswerus
Aman | oc satte hono sigh nest offwir
alla syna høffdingha | Swa at alle ko
nungsens tiænara som hulde for has
dyrom skullo falla a knæ for ama
Swa optu tha ingik æller wt fran
konungen | for thy at konungen haff
de them budith at swa gøra | Æn
mardoches ensam ey fiol for hono
a knæ oc giordhe hono enga vørd
ningh | tha saghdo konungxsens dø
ra swena til hono hwi forsmar
thu ensam konungxsens budh oc
wilia Tha the thzta offta saghth
haffdo | oc han thz enkte skøtte .
kungiordho the thz ama | wilia
dis forsøkia æn han wille bliff
wa widh sin ordh | for thy at han
haffde them kungiort at han war
iudeus oc dyrkade siman gudh
Tha aman thzta hørde oc fulle
lika fan at mardoches ey bøg
de sin knæ fore hono | oc ey gior
dhe hono hedher æller naghra
vørdningh | wart hā storlika vre
dher Oc wille thz ey haffa nog aff
wir han ensampnan | madha flere
aff iudeis waaro i konungxsens
rike | vtā vndirwens forderffua
oc oc forhæria alt iuda folkit oc
the slæktena iiij capitulū

Aa tolffte aarens asswerus konung
xdome | sagdo the til hono | Aman
thz ær ena handa folk vtwith |
owir alt idhert rike Oc atskilt
hwart fran andro | the haffua
ny oc sundelis lagh oc sidhwane
mot Oc thz gøra enkte halda
aff idhert budh æller domo | Oc
i wethu thz wæl at thz ær ey nyt
tught i idhro rike At the haffua
sin frambgangh | oc vp høghthas
moot rikesins inbyggiara Om
idher tækkis gifwen owir them
domen at the skulu forderffwas
tha wil iak inlaggia i idhert
fatabwr | x. m. pund guld oc silff
wer Oc genstan togh konunge
ginvingen aff sine hand oc

fik þā aman iudhana fiendhe / oc sagde thz gull oc silffwr / thu nuk loffwade bliffwe tith eghit Oc gak aff thy folkeno hwat hælst thu tækkis / oc genstan samaledh kallade han alla konungxsens scriffwara Oc læt skriffwa breff til alla landz hæra oc foghatæ om alt rikit / til alla handa folk oc j hwario maale / at alle skullo thz forsta . breffwin skriffwas aff konungxsens inwne Oc inzigla dos mz hans gulringh / oc vtsendhos mz breffdraghara oc loparo / hasteliga offwir alt rikit / at alle iudhe hwar hælst the kwnno finnas vnge oc gamble Mæn oc qwinnor oc theris barn skuldho alle dræpas / oc forgoras paa en besiktadha dagh owir alt landit som war xiii dagh j martij maanade Oc alle theris hæffwor skuldo skiptas / thæn ene daghe war allom forelagdher j allom breffwom At alle skullo endrætteliga sigh redha / pa hono forgora alla iudhana / Swart lupu loparana offwir alt riket / for thy at konungxsens budh ær ey got fordrøia Oc forst j Susis floghe konungxsens dombreff owir alla borghio dyra Aman tilredde synom wenom stort gestabudh gingo alle iudhana grathande oc sørghiande hwar widh sigh / enghin gat tilaadh widh thæn andra

Que cū audissz Mardotheꝰ &c

Mardotheus thzta horandis / splet hā sundhr sin klade j forde sigh j en sæk / oc strødde asko a sith huffwodh oc gik ropande oc venghande sigh / om alla stadzsens gathor / bewisandis allom sins hiærta ængxe oc swa grætande gik hā jn fore portin / til konungxsens palacium / thwaris enghe matte jn gaa mz drøffwilsins kladhe / swa at j alla stedher køpstadhom oc torpom / thz folke breff wardho læsin / war j bland alla iudha størsta sorgh oc græthr / Alle fastadho oc gingo j haarkladhom oc liggiandis j them om nattena / Thy gingo drotningena doresswena Oc hwas iomfrur jn fore hene oc kunghorde at mardotheus kladdher / stodh vte fore palacio / hō thz horande / wart storliga forfæradh / oc sænde hono genstan klædhe oc badh han føra sigh j them hwilke han toghh ey anamade / hon sende æn en aff sinom tiænarom til mardotheum / forhora hwat hono skadde / hwilkom han kunghorde all grede Oc at aman haffde loffwat konungenom offwirwikt gull oc silffwr for alla iudhana liff / at han matte them alla dræpa . han fik oc budheno vth skriffterna aff konungxsens breffwe / som hængde j stadenom sinom oc badh hwa drotningene the skript at læsa Oc badh hono bidhia hwe at hon wille gaa jn fore konunge oc bidhia han oc bløka for sino folke Tha sændebudhit haffde alt thætta sagt oc kunghort hester / wart hō mykit drøffdh oc sænde atir sith bud til Mardotheum j thæsse matto / thz ær allom witherlight j allo rikeno at hwar hælst man ællr qwinno jn

gangher o kallath j Judra hwsit thz konungen aer jnne hono aer ey annat fore aen dodhe / Vtan at konungen recker hono gulrisit som han haffuir j synd hando til fridzsens tekn / at han sith liff behalle hwru maa iak tha til durffwas. at jnga til konunge / som nw ower xxx dagha. aer ey til hono kallat

Tha mardocheus thztta hørde bødh han atir hester til j swa matto. thenk ey thz at thu tik ensampna skuli kunna frælsa for thy at thu ensampne aff allo judhom aer nw j konungxsens hwse Om thu nw swighir judei the wardha frælste j andra matto / thu oc thins fadhurs hws fordaerffwas Oc hwar weth at thu thz fore aer kallath oc wordit drotningh at thu j tolke nødh skuli thit folk frælsa

Nu sende ester mardocheo tessen ordh. Gak oc samansanka alla the judeos som thu finder j Susis oc bedhin endrekteligha fore mik / jnan tree dagha skulen j hwatzke aeta aelle dricka Oc iak mz mina møwil oc samaledis fasta. oc sidhan wil iak jnga for konungen / mothe laghen gørandis. at iak jngaar okalladh / antwardandis mik badhe j liff oc j dødhe / mardocheus gik j stadhe oc giorde som hester honom badh

ne ante tuo ·c·

D Tridhie daghe j fordhe sigh hester sin høgtidis klaede / oc stodh j judre hwsenom / man fore konunsins palacium / oc han sath a sino saete mothe dørene / swa braat han fik see drotningena hester standa dis / tekkis hon for hans øghon Oc vtrakte mothe henne gullrisit / som han j handinne haffde aen hon framgangandis kysthe skatan a riseno / tha sagde konunge til henne / hwat wilt thu drotningh hester hulke aer thin bøn / Om thu aen bedz halfft mit rike thz skal tik giffwas / hon swarade konungenom om swa tekkis idher tha bidher iak / at j oc aman komen badhe at aeta mz mik j dagh / thy at iak haffwer reet mot idher badhom ginstan sagde konunge til syna tianara / kallen Aman snarlica / ath han lydhe hesters bodh / the kome badhe konungen oc aman / til gaestabudit thz til reet war aff hester / konunge drak manligha got win / oc børiade hetthna j skallan

Tha sagde han til hester hwat bedis thu at tik skuli giffwas / Aller hulkit aer thz thing thu bedhis Om aen thu bedhis halfft mit rike thz skal tik warda / hester swarade thetta aer min bøn oc astunda / om iak haffwer funnit nadh j konungxsens asyn oc om hono tekkis mik vnna thz iak bedhis / tha kome aen konunge / oc aman j morghon til gestabudit / iak haffwir the reet Oc tha j morghon wil iak kungøra konungenom min wilia / Tharen daghen mot qwaellenom gik aman fran konungen gladher oc kaater / aen tha han fik see mardotheum standa for palacium dør

oc ey vpsta mote sigh vtha iæ
wæl ey sigh röra aff sino rwme
æller sæte | wart aman storlighi
wredher oc lönadis syna vrede
gik hem j sith hws Oc siman
kallade syna wener hustru oc
söner | Oc fore them rosade sigh
aff synom mykla rikedomom oc
mangha sönir | oc um hwat æ
ro konugen hæffde han vphögt
owir alla syna höffdingia | Oc
a thz sitzsta sagde han at drot
nigh hester | kallade jngen aman
um konunge j sith gestabudh v
tan hono Oc at han æn j mor
gho skulle um konunge æta mz
hene | oc sagde framdelis Nw
æn tha at iak tolkat haffwir
togh reknar iak mik swa som
inzenkte haffwa | swa længhe
iak seer mardocheum judeu
sithiande fore konungesens pa
lacium Tha swa war sagt rad
de hono hans hustru oc fle
re hans wener | lat vp resa
en galga | l. alna höghan | oc
morgon arla gak til konunge
oc bedz at mardocheus thr j hæng
gis Oc swa gaar thu sidhan gla
dher mz konunge til gestabudit |
hono tektis wæl radith oc lat
mz ene hast til redha galghan

Noctem illam illa
duxit rex = Thz hændhe at
konungen | kunne enghin sompn
faa om the nattena | thy badh
han fram bæra syna tenkia bö
ker j huilko all ærende beskriffwe
stodho | Oc tha som længe war
för hono læsit. kom oc thz æuen
dit fram hwru Mardocheus haff
de forwarat konungin oc reddat
hans liff. tha hans twe dörosswe
na wildo hono myrdha Tha ko
nunge thz hörde sagde han hwat æro
ælla wedhergæl haffwir mardocheus
fangit | för the stora trohetina | hans
tienara swaradho oc sagdo | enk
te um allo haffwir han thz fore fan
git Genstan sagde konunge hwar
staar thz för dörena | Aman han
war nw jn kome | at radha konu
genom lata vphængia mardocheum
j then galghu han hono reeth haffde

Tha swarado konungesens tiena
ra. aman staar hær wte. konunge
badh latha han jn koma | tha han war
jne Sagde konungen. hwat skal
göras them manne | huilken sialffwir
konunge wil hedhra oc vphögha.

Nu aman tenktadis widh sigh at
konungen enghen aman wille æra
wtan hono Swarade oc sagde thæ
man konungenom tektis æra han
skal j föras konungsligh klædhir
oc sættas pa en hæst | aff konunge
sins stalle oc konungx krona skal sæ
tias pa hans huffwod | oc then ypper
te som næst ær konungenom j blandh
alla hans höffdingia | han skal ledha
hans hæst owir alla stadzsens ga
tor | ropa oc sighia. swa skal han
hedhras huilken hælzst sialffwir
konunge wil hedhra Tha sagde ko
nungin til hono | lat thik skiotha tagh
klædhe oc hæsten thu bætzsta Oc
gör Mardocheo judeo som vthe sitt
fore palacio | alt thz thu haffwir nw
sakt Oc til at thu ey thz nitzsta
thz aff nokorlægh ælla forsuma.

aman

Aman matte tugha kladhe oc hæs
ten | oc føra Mardocheum · konunx
ligha krona sæthiadis a hans
huffwodh · Oc thz næst gaa oc leda
dis has hæst om alla gathor · Oc
roopa · tolke hedhir ær tha wardher
hwilke hælst siælffuer konungen vil
æra · Tha thætta war sua giort stan
dadhe sidhan mardocheus atir at staa
fore konungxsens palatz · Oc Aman
gik sørghiandis til sith hemma | mz ba
ra hoffde · han kungiorde synne hws
tru oc synom wenom alt hwat ho-
nom war hænt oc tilkomet · Tha sua
rade thæs wisaste aff hans raadgiff
warom oc sagde | Om mardocheus
ær aff iudhiska slækt for hwilkom thu
børiade nw falla | ey kan thu ho-
nom staa a mothe vtan thu faller
vndir hans føre hans asyn | An
thæn thætta talande kom konunx
sens sændebudh | oc snarlighan twingh
de han at gaa til gæstabudit | som
drotningen hester honom redt haffde

Intrauit itaque rex et aman · Capitulum vij

konunge oc Aman gingo j gæsta
budit oc drukko mz drotningene
æn konungin nw gladher wordhe
Sagde andra sinnom til hesters
hwat ær thin bøn hester at tik skul
li giffwas · Oc hwat wilt thu at
gøras skal · om thu jæmwel halfft
mith rike bedz thz skal tik varda
hwilkom hester swarade · Om jak haff
wer fwnnet nadhena før thynom
øghom · O hære konunger · oc om tik
swa tækkis tha giff mik | oc hødh-
myna bøn · oc mit folk | før hwilkit
iak nw bidher | før thy at iak · Oc
alt mith folk oc mit slækt æræm
all forradhne · At wi skulom nidher
slaas | drapas oc fordarffwas | Jak
wilde at wi mattom hælder sælias
til æwigha træla · thz ware oss
myndre skam oc skadi oc mz grat
at lidhande | æn nw haffwom wi
en større owen hwilkins grymheet
fulle pa idher hære konunger | Tha
swarade konungen oc sagde hwil
ke ær thæn | ællir hwat man haff
wir han tress · som thz wil gøra hester
sagde | waan varste fiende oc owe
ær thessen Aman | hwilket han høø
radis genstan blibnade oc skæm
dis ey thørradis mera koma før
konungxsens øghom ælla drotninge
na · Snart stodh konungen vp
wredher oc gik vt j sin træghaardh
Aman stodh oc vp at bidhia drot
ningena om sith liff · ffør thy at han
vnderstodh wæl at konungen men
te honom ont oc eukte got · Æn tha
konunger kom j gen aff træghardenom
jn til hester · ffan han aman ligh
giande pa sænghene j hwilke drot
ningen plaghade liggia · Oc sagde
see withan ey skæmma myna drot
ningh hær j myne nærwarilse · Ey
war thz ordit wæl komet aff ko
nungxsens mwn · at genstan skymun
go konungxsins tianara til · oc
holdo før hans øghon · tha sagde
en aff konungxsins framesta tia
nare · See galghe som han haffwir

veet aat mardochem som vaddha
dhe konungxsins liff / stuar j Amans
hwse . l . alna högher Tha sagde
konunge giustan hængx han j sama
galghan . Oc strax wart Aman
hængdher j sama galgha han haff
de veet mardocheo oc genstan
saktadis konungxsens wredhe

De illo dedit rex et viij ca

Om sama dagh gaff konun
gen drotningh hester Amandz hws
oc heman Oc mardocheus wart
intagen aff konunge j hans pa
latium fore hans asyn . for thy
at tha kændis drotningen vppe
barligha at mardocheus war hen
nes fadhers brodher / tha togh ko
nungen gulringen som han haff
dhe burdith tagha aff aman Oc
gaff han mardocheo . Än hester satte
han owir sith hws oc alla sina
haaffwor / oc ther til fiol hon nidher
fore konungxsens föter Och mz
gratandis tharom badh hon ko
nungen ther han wille atirkalla
then wrangha domen oc stora o
rætten som Aman haffde giort
mothe judhana oc henes slæk
te Oc genstan vtrække konunge
moot hæne gull spirona / til milde
hetzsens tekn / at hon war bön
hördh j sine bön Än hon vpstan
dandis stodh fore konungen oc
sagde / om konungenom swa tæk
kis oc haffwir jak fwnnit nadh
j hans asyn / at min bön skulle
höras Tha scriffwes ny breff .

twært a moot them som Aman haff
wir latidh scriffwa om alt rikit o
judhana fordarff / hwru gether jak
lidhit mins folkx orætta dödh / oc
theris nidherslagh Tha swaradhe
konunge til hester oc mardocheo
Amans hws haffwom jak giffwit hester
Oc han lat jak vphængia j galgan
thy at han til dyrffdis sina hand
lægghia pa judeos / scriffwen thy al
lom judeis til . a konungxsens wægh
na som idher siælffwom tækkis Oc
incighlen breffwen mz min gulring
ffor ty . at tolkom breffwm matto
enghin mote stua Genstan sama
kalladis alle konungxsens scriff
wara / oc lærde män mz hulke mar
docheus screff Aff konungxsens nam
ne breff til alla höffdingia / landz
hærra oc fogatta owir all landh
oc rike / fra judeam oc til Etiopiam
pa all maal oc twngo lagh . at
alle skullo them kunna vndirsta
hulkom breff snarligha komo om
alt riket mz mynduxhom breff
draghara / hwilke all the gamb
la Amans breffwen skullo ryggia
Oc til enkte göra mz thesso nyiom
j hulkom konunge bödh at judane
skullo samnas j alla stædher oc
landz ændom / oc stua manligha för
sin liff Oc j hælslaa alla theris
owenir oc fienda / mz hustrum oc
barnom Oc gaff konunge alla thera
haffwor til skiffting . oc waro satte
j breffwen owir alt riket en hæmp
nilse daghar som war xiij daghen

j marcij maanadhe . Oc thretan var
aendalykte aeth synnet j konunge
sens breffwom til allom them hans vnd
dana waro / owir all hans rike at
the skullo wetha judhana redho
bona wara til at taka haempdh
owir syna owenir / alt j saendhir lu
po breffdragharane wt at fulkop
na konungxsens budh . Oc hans dom
breff haengdis vppenbart j Susis
Nw mother gik mardocheus fran konu
genom aff palacio skinandes som sole
j konungxlighom kladhom / oc besath
mz dyrom stenom baerandis gulkro
no a sith huffwodh . Oc hans mantil
aff purpura oc silke / J allom stade
nom wart tha stor frøgd oc glaedi
for thy at tha syntis judeis vp
rinna nyt liws frøghdh oc hedher
Swa at j alla andra staedher och
landz aendhom hwart haelst ko
nungxsens breff komo wart ny
oc stoor gladhi / giordis stort gest
buudh oc høldos høgtidhir / swa
at maghe aff hedhingom gaffwo sik
j judhana lagh oc liffwerne / them
til hughnadh . hedher oc aero for the
stora sorghena Aman them giorde
til forena . Capitulum ix

Igitur duodecimi mensis adar Nw
forestodh xiij daghen j Marcij ma
nade huilken Aman haffde stadhgat
j synom breffwom til almaenelighen ju
dhana dødz dagh . Aptir huilken
breff hedhningana sigh reddho at
fulkompna theras grymhet owir
judeos / kom oc ny tidhende j mar
dochei breffwom til alla juder / At
the pa samma dagh endraektelighi
skullo sigh samna j hwar stadh oc
landz aendom til at waeria sith liff
oc haempnas owir hedhningana / huil
ke sigh oc gladelighi samnade oc
engin war them som torde sigh mo
te them wara . Thy at stoor raeddu
ghe gik aff them j blandh alla hedh
ningha / maest for thy at alla doma
ra fogotta oc almoghans høffdin
gha / rosadho oc vphøghdo judeos
fore mardochei raeddogha / huil
ken the hørdo wara taghnan j
amandz stadh at forestana konunge
sens palacium . Oc regera alla hans
thiaenara . Oc thy vphøghdos da
ghom mera hans ryckte j hwars
mantz rwme / hwar fore giorde
judei storan skadha owir syna
owenir slaandis j haell alla them
som fore komo atmyntladis the
thz the judhome reet haffdo . swa
at samma konungxsens stadh Susis
sloghho the v c man / for utan x .
amantz søner som waro theris
største fienda / Tha the waro slag
ne wildo the enkte taka aff the
ris haaffwor / genstan wart theris
tall som slaghne wordho j Susis
burghgort konungenom / Tha saghde
han til drotningena haer j stadhen
Susis . haffwa judei slaghit v c .
man oc the forsta x Amantz sø
ner hwadh manslagh kan them
proffwa at the gøra owir alt
wart rike / hwat bedis thu me
ra aellir huat wil thu at iach
skuli biwdha at gøra . hon swa
rade / omadhir swa tekkis gaffwin
judhome gen maakt at swa som

the j dagh giordho j Susis | swa
gören oc æru j morghō oc the
x amantz söner som j gen æru
hængde alle vp j galgan oc strax
wordh konunge at swa skuli göras
Oc genstan hængde konunge
sens dombreff j susis Och x a
mans söner wordo först vphæng
de oc try c man j susis slagne
Æn enkte togho judana aff the
ris haaffwor | pa sama dagh
som war x iiij daghe j Marcij
manadhe stodho judana vp j
alla andra stadhe owir alt ri
ket mothe swa fienda Swa
at theru tall som slagne waro
rækte til lxxv m man Oc en
gin togh nagot athir skoffladez
aff thz them tilhörde Fiærtande
daghe j marcio war almenelik
them allō judhō at slaa oc hæp
nas owir swa owenir | paa
x iiij daghen hwilodho the sina
hampodh owir alla thera fie
da | hulka twa dagha, stadhghade
drotningh hester oc mardocheus
halghan haldas aff allō judō
til ewigh tidh Thy at pa the
twa dagha hana ommwændis the
ra sorgh oc dröffwilse j frygdh
oc gladhi Oc thy skulu the
wara gladhsama dagha | thwar
gödhi gæstabudh oc gladhis sam
qwænder mz sinō grannom oc
fatigho folke | sændo swa gaff
wor | at the oc nywthe theris
Rex vero asuerus Gladi
konungh assuerus skatlag
de all landh oc rike oc jærnwal
haffsens öör oc holma hwilkens
starkhet vaald oc makt oc högh
ligh wærdughet | om hulka han vp
högde Mardocheū | ær alt inscriff
wit j bökerna Medor oc Psor Oc
hwru mardocheus aff judhzke slæt
tha fræmste oc næste konungens war
assuero | Stoor war alla judha
allō almoghans tærker | altidh so
kiandis swa slæktes oc brödhra
bardzstu Oc altidh talade thz fre
dhen skulle öka sina folke j bland
anor höghligh ærendhe | sagde mar
doches Jak amynnes thē dröme iak
seet haffde betekkiandis tessen ære
de nw före handhz æru The litla
kællan som wærste j stora flodh oc
stodha omwændis j daghs lywss | oc swa
j clara soll Oc a thz stzsta vthwid
de j mykit watn, thz ær hester hul
ka konunge togh sigh til hustru,
Oc wilde at hon skulle wara drot
ningh | Æn the twa drakana jach
saagh | ær jak oc Aman, Æn almo
ghen som syntis sama kōna æru
the som förmeentho wtödha oc för
dærffwa judzska folket Æn mith
folk som ropade til gudh, thz ær
isrl | oc hwen frælst giordhe sith
folk oc friade oss aff allo ondho Oc
giordhe stoor wndir oc iæmerligh
thing j blandh hedhninga Mardo
cheus judeus aff beniamin slækte so
bodde j stadhen susis | mæktogher ma
oc thn förste j konungxsens palats
thā saagh tolken dröm | thons hör
dis swa som magha oc högha röster

Mykit gny oc bulder wordhu Oc
iordha bævan / oc mykla oro pa
iordhenne Oc som twe stora draka
syntos for hono redde til strid sin
j mællan · til huilkis roop alla handa
folke bon vordho vpreste til at stri
da mothe rætwisa folkit / Oc thy
war thz dagher skadha dagher mor
kis dagher / angxlan oc bedrøffwil
se dagher Oc stoor raddughe owir
all rike / rætwise mæn the oc mykit
bedrøffdos rædhandis onth oc r
dhandis sigh til dødhe Oc thy ro
padho the stadhugha til gudh · æn the
swa ropadho / een litin bæcka vax
te j størsta flodh · oc vtwidde sigh j
mangha bækkia / lyuseth oc solen
vp gingho · the ødhmyuke wordho
vphøghde oc aatho vp the ærlugha ·
Tha mardocheus haffde seet thenne
drøme stodh han vp aff sængenne oc
tenkte hwat gudh skulde tækkias
at gøra Oc wilde gærna wetha
hwat thin drømen skulle tydha væ
randis ther aff hughswala

Morabatur autem etc Han wis
tadis j thin tymano · mz twem
konunghsens dorawarum Oc fik vnder
sta paa thz sitzsu theris forakt oc
menungh / at the willo forradha ko
nugen sich liff Nu han vppebaradhe
oc kunnghiorde theris skalkaari Thz
til wart randsakat oc swa funnit j
sannindh · oc thy dømdos the badhe
til dødhe Tha lat konungen thz in
skriffwa j sina tenkia bokir / swa oc
mardocheus / rædha fraa aptir ko
nungsens budh bleff mardocheus j
palacio Oc fik wllest aff konungens
oc stora gaffwor / ffor the forwaral
se Aman war j thin tyma than
ærlugaste næst konungin Oc wil
de skadha Mardocheo oc hans
folke for the twa forradarama
som konungin lath affliffwa Rub

konungxsens breff Thenne aff
wersus balladis andro napne
artaxerxes / oc læs man ju c
nu at han aff mangho fritto
afflade xv sønar oc c.

Storste konunger artha
xerxes aller asswerus ko
nungh / fran judea oc in
til Ethiopiam owir · c · xxvij ·
landzskap allo høffdinghom / oc
hertoghom · som æru vndir hans
walde / helsa Tha iak war styra
de owir mykin almogha · oc
alla wærldena haffde vndir
bøght mino walde / wille iak en
gaseedis vanyttia mine makt
storheet wtan mz mildheet oc
lenheet / styra oss wara vndirda
ner the j swekt oc rolugheet vtan
allan rædugha liffwandis skul
lo nywta fridhe allo dødelikom
mænniskiom / takkom oc duskelugha
Nu mik bespørriande aff mynom
radhgiffwarom hwru thz kunne
bæzst wardha Then som androm
tykkis owir gaa j wis oc visdom
Oc war annar næst konungenom
Aman aat napne vndirwiste
mik ena handa folk wara strøt
owir alla wærldena / haffwan
dis ny oc fremmade lagh · Oc
twært amoot allo andra liff
wandis / withho føre enkte hal

801

802

205

la konungxsens doma Oc nu te
ris buff oc missamna modhersla
alla andra folkxsins fridh oc
semio/ tha wi thz fornomo fir
no wi ena handa folk genstri
dughet mot alla andra haffwa
dis wrangh lagh. oc waro bu
dho mote staa oc forhindra al
las waara vndirdana fridh oc
semio befesto wi thz aman som
war owir all war rike oc nast ko
nugenom/ hw ther wi hedhrado for
waan fadher/ at hwarist hans st
han kwne fyna tolka mæ skulle
hā them lata forgora aff theris
owenom badhe mz hustru oc barn
Alla pa en dagh at the onyttughe
mæncne alle i sendher modher til hal
wits fundis atir satte fridhe i
waro rike/ huilke the haer til haff
wa forhindrat etc. Nu mardochey
badh innerlighe til gudh. amynnan
dis alla hās gerningha oc saghdhe
Wiser konungh alzwaldogher i thy
no walde aeru all thing/ oc ey aer
thaen som kan motestaa thyno wi
lia om tik tekkis at frælsa isrl.
Thu skapade hymel oc iordh oc alt
thz vndir hymelle innelykkes/ alla
tingha lof aff thu. Oc enghin
kan thyno walde motestaa/ thu
seer oc weth all thingh oc at iak
ey fore hogfierdh ælla fortreet.
ælla for naghra fiaffengo aeras
girnilse thz giordhe/ at iak ey dyr
kade Aman aldra hogfierdogast
tan for thy/ ffore israelis helso.
haffde iak redha warit kyssa
hās footspor Nu iak raddis mys

gudz hedher wendha til naghra mæ
nisko Oc at iak ey naghon ānan
skulle hedhra vtan min gudh ensa
man Nu nw herre habrahams gud
mysskunna thyno folke for ty at
waara owenir wilia os fordarff
wa Oc aff skrapa thin arffdell om
giff ey thin deel. huilke thu aterlos
te aff egypto/ hoor myna bon Oc
war misskundsamber thyno deele vm
want waan graat i frøghdh oc gle
di at wi leffwandis loffwom thit nampn
herre oc ey atirtæp thera mwna som
tikh loff siongha. Jemwæl alt isrl
mz sama hogh oc bōnom ropadho til
gudh. for ty at wissa dødhen stodh
thim fore

xiij capitulum

Hester ok regina etc. Swa oc
hest drotningen flydde til gud
redhandis forestandande vaadha
oc aff laghthadis drotnigh clædebo
nadh - toogh vppa sigh drøffwilsens
klæde Oc fore kostelighe oc dyr smør
wilse. fylte ho sith huffwodh mz træk
oc asko/ hon twingade sin kropp mz
fasto Oc all the rwm huilke ho til
forene plæghade frøghdas oc gladias
vpfylte hon mz syno affreffno haare
hon badh til herren isrls gudh sighian
de Thu min herre huilke ensamen aer
war konungher hiælp mik offorgiffna
som vtan tik haffwer enghin hiælpare
Thin waadhe aer i myno handom/ iak
hordhe aff myno fadher at thu herre gud
vtwalde isrl fore alla hedhninga oc
wara forfedher fore alla hedherlign
i theris thyma At thu skulde æghia
them til ewærdelighe arffdeel Swa
giordhe thu oc them som thu talade

Nw haffwm wi syndat j thyne asyn
thy haffwir thu oss giffwit j wara fien
da handir för thy wi dyrkadom thera
affgudha rætwis äst thu herre oc nw
aatnöghir ey thom at the oss twinga mz
twnghasta træladom / vthan there handha
störkir til rekenadis synom affgudhom vilia
omwända thyna löffte oc förderffua
thin arffdeel / oc atertæppa thera mun
na som tik loffwa Oc vtslækkia thins
Tempels oc thins altaris æro
at the skulu vptæppa hedhinganna mun
na at loffwa sina affgudha starkhet
Oc prædika wildzlika konungh til æwig tid
herre giff thu ey thit wald som ther ærw
ey warda / lat thom ey lee j waart nid
fall. vtan wænt thera raadh pa thom
siælffwa oc förgör thom os hatir Minz
herre oc bewis tik j oss j warom drööffwilse
thyma Oc giff mik tröst herre aldra gu
dhana konungher / oc herre owir alla makt
Giff mik redheligha talan j mynom mun
ne j leonsens aasyn / oc wænt hans hiær
ta til haatz owens hath. at han för
fari Oc flere som mz honom halla Oc
frælss oss j thyno walde / oc hiælp mik
enghan andra hiælp haffwande vtan
tik herre Thu som all thing weth / thu
weth oc at iak hatar wrangha man
nana æro / Oc widherstyggis hedhingan
na sængxlagh. thu weth mit forfal
at iak widherstygges alla högferdh
Oc the æronne prydilse Iak bær aa
mynom hoffdhe j myne bewisilses da
gham thza widherstyggis iak swa som
qwinnone orenlighethe Oc ey bar
iak them j tystone daghom / oc at iak
aldrigh aath / widh Amanz bordh
Ey tekkes mik oc konungxligha

vattnit ælla kræselighet Thy
drak iak aff thy vine som affgudhu
dhom offras / oc aldre tiladhe iak
thin tienista sidhan iak hit för
dis jn til thenna dagh. vtan om
tik herre habrahams gudh / thu gud
starker owir alla. hör theris
röst som til enga anna haffwa
a trösta Oc frælss oss aff wrangu
mana handom / oc mik aff mynom
stora rædduga xiiij Capitulum

Et mandauit ei etc. Oc twæ
kande ær at mardochey ha
styndade oc badh hester / At gaa in
före konunge. oc bidhia fore sith
folk oc sith fædhrenis landh / mz
tolkom ordhom thænk oc mintz dott
pa thins vngdoms oc ödhmiukhetz
dagha / hwru thu vpfödhis vnder
mynna handher för thy Aman an
nar ma næst konunge haffwir
talat mothe oss j dödhe Nu thu
kalla a gudh oc tala för os til ko
nunge / at frælsa oss aff dödhenom
Tridhie daghe thär æptir / afflagh
de hester drööffwilsens klæde Oc
förde sik j ærona klædhe Naar
hon nw sken som solen j sine fægh
rindh. badh hon ödhmiukligha til
gudh alla thingha skapare Oc j nid
dhom frælsare / oc togh mz sigh twa
syna möör widh the andra sigh
stödiandis oc vppehaldandis för
sina klena spædhet oc vanska
des deeuhet / ey gitandis siælff
bæra ælla oppehalla sin klena li
kama Oc andra möön gik æpt oc
bar vppe langha saatlana aff he
nes hærligha klædhom / æn hon siælff

mz woosme lith wærligha bespred
j ænlitedh mz rædho oc skinade ø
gho lönthe hon oc gömde sins
hogx ængelighi dröffwelse hon ju
ginghades hwar dödher æptir andra
kom jn oc [illegible] sigh mote konu
ge sithiandis a syno konungxligha
sæthe oc skinande j gull oc dyrom stenom
Oc thy war han badhe hærlighin
oc rædelighe j syne vpsyn Nu tha
han vplyffte sith ænlith oc mz brin
nande øgho redhe sins brystes wre
de/ blixnade all drotningen Oc stod
dhe trötta huffwodit widh andra
sina möö. Nu j thy omwændhe
gudh konungxsens strangheet j hoff
wa mildheet. swa at han förfæra
dher sprangh vp aff syno sæthe/ oc
vppehalladis hene j syno famnne
ther til hon atir kom til sith syne/ mz
tolkom huffwom ordhom blidkade hen
nes ængeliga decenhet/ hwat ær
tik nu kæra hester Jak ær thin
brodher rædz ekke. Ey skal thu dö
för thy/ ey æru the laghe giffne
ællir giordh fore thina skuld vtan
för almoghan. Gak thy fram/ oc
tagh pa konungxsens spiro. Hene
[illegible] tighande/ lagdhe han gulriset
offwir henes hals oc kyste hona oc
sagde/ hwi talar thu ey mz mik
hon swaradhe Jak saa tik hre so
en gudz ængill. oc alt mit hiær
ta förfæradis för thyne æro vad
dugha thy at thu æst mykit vnd
lighe hære Oc thit ænlite ær fult mz
nadher j thy hon swa taladhe fiöll
hon atir nidher oc maxan daana
dhe Aff hulko konunge mykit dröff
dis/ æn alle hans tienara the hugh
swaladho han Rubrica Mzta
breff screff konungen owir all
sin rike för judana at thim skul
le ekke skadas

Store konunge Artarxerxes ell
ir Assuerus aff judea jntil
Ethiopiam owir Cxxvij landz
skap. allom landz herrom/ hertughom
oc höffdinghom so [illegible] lydha wndir
vaarom walde helso. Mange vanyt
ia höffdinghina godheet oc wænda
sigh til högfærdh thän hedher them
giöris aff herskapedh Oc thy freista
the ey ens nidher trykkia hwana vn
dirdana/ vthan jæmwæl förfaath
sætthia thim som them æradhe thy
latha the sigh oc aat nöghia at
the juga takk giöra före taghna
wælgærningana/ vtan jæmwæl me
na sigh kunna vnfly gudz ögho
all lönligh tingh seandis oc ythe
mere aff syne högfærdh fulla j
swa dana gærningom/ at the som sy
na thiænist. oc sigh antwardath
ämbitin troligha fulfölia Oc swa
all tingh bestella at the takk och
stort loff æru wærdhe Thim tilfres
ta the dragha j fordærff/ mz thery
lyghner/ tha the hyranna öron
en fullogh aff naturligha ædhelheet
Oc thy allom wæltroandhe fulsk
lighu swikha mz thera kloka swek
ligheet/ hulkit ærende bepröff
was badhe j gamblom arindhom oc
swa j thim daghlicha ogiffwas hwru
ledis konungana godha aktir aff

somlighom swek fullom vmwärdis J
strangligha wranghet hwar före är
til seandhe at fridhen oc sämia var
de owir alt wart rike / oc thy skal
enghin thz til wändha waars synes
oc hughz ostadughet At wi stundhom
bywdhom tw ärendhe hwart moot
andro vtan at wi ephtir tymanna oc
ärendena skill ympsom vaara doma
Nw at ydhirlighare skulen förstaa
hwadh wi säghiom Aman födder aff
macedonia oc främmande aff persar-
ädla blodhe | wikandis mz synne gry
heet besmittat vaara infödda mildhet
huilken wi fanghom oc främmande til
oss toghom oc swa stora äro bewisthom
at han aff allom kalladis oc hölz
före konungxsens fadher Oc aff allom
näst konungen / dyrkadis mz gude
lighe wärdho- aff huilko han sigh vp
högde j swa dieffwelighe wrangh
heet At han ey eens rykt vtan ...
wel liffwit aff os wilde förradha-
j thy at han mardocheum om huilkes
trw oc kärlighe förwarilse wi liffwom
Oc vaars rikes samaeger skap hester
mz alle hänne släkt / mz synna lygner
oc fulskalighe lystir wilde förradha j dö
dhe Thz förekrenkiadis / at allom the
slaghnom oc drapnom- matte han oss
ensamen lettlighare förgöra- Oc
swa persara rike flytia in til mace
donas Än wi nw sandhena vpsö
kiadis hwariom synom iudeos brut
ligha j nagher wranghet / huilka
then wrangaste mannen swa fal skli
gha för oss belögh- oc beclaadhe / vtan
hällir rättelighe liffwandis ephter

the lagh som liffwandis gudh them
siälffwm giffwit haffwir Aff huil
kas oc tillatilse wi oc waare
förfedher regerom / oc bewaradhe
wordhom Oc thy all the breff than
haffwm til ider vnder wart napn
sent oc tilskriffwit ryghthom wi
Oc til enkte göra / före huilkas
sundir oc förradilse / han oc alle
hans söner hängia nw j ghalghom
här j susis ... oss wtan gudh ater
gieldande / Thz han tucht haffwir
Än than doom wi ider nw sen
dhom skal läsas j alla städher / At
iudei maghe fritlighe bruka sin
gamla lagh / huilkom j oc skulen
tilhälpa At the maghe j thäl
slaa them som sigh haffde reedh
til theris dödh oc fördarff / huilket
the göra skulo j xiij daghen j
marcii / för thy at then daghen
war them skipadher til sorgh oc
bedröffwilses dagh huilken alz
mäktoghir gudh them omwän
de til frögdh oc glädhi Oc thy
bör ider han til ewigtidh j blad
andra iöthra helgha daghan hel
ghan halda mz alle glädhi / At
alle maghe witha som troligha
thiena persis före theris tro idz
skilloght lön vndfaa Oc the
som motestaa theris rike / före
tappas före theres brut oc
syndir Än hwar en stadher äl
ler landz ande som ey wil wa
ra lottaghande j the höghtidh
skulu förgöras mz swerdh oc
elde Oc swa vndir eens aff skra

pas At thz hwatzske dyur at
ler mænniskia byrghe / aller
ukot sin thz bliffwe Andro
til æptir syn. at hæroni hallis
stadugh troo oc vndirdana
lydhno. The hælghu frw hest
bodh for oss alla / at wi aldrig
maghu i syndh ælla skam falla

Rubrica Incipit Ruth Capitulum i

I them thyma at domara re
gerade judea / hænde at i eus
thera thyma. at stoor swlt thz
kom i landet Tha foor vth aff
betleem i Juda lande En man
mz twem synom sonom Oc syna
hustru. Mannen heet Elyme
lech hustrun noemj. oc sonerna
na naalon oc chelion The foo
ra at vandra i rikit Moabitidis
the bliffwo thz naghon tyma
thz til Elimelech noemi bonde
bleff dodhr / oc hon bleff æptir
mz synom sonom The fingho sigh
thz hustrur Andron heet orpha
Oc annor ruth. the waro thz si
dhan i x aar / oc bliffwo swa ba
de dødhe naalon oc chelion Oc
swa hafde hon mist sin man oc
twa syna søner hon toogh fore
at atir fara i sith landh mz twem
synom sona hustrum / for thy at hon
hafde sport at gudh hafde seth
til sin almogha Oc giffwit them
theras fødho. the foro alla tre
aff stadh mote thz... æn nw
mit i waghenom Sagde Noemi
til them. ganghen atir til idhra
modhra hws hærra gudh gø
ri miskundh mz idhr / som i gior

dhe mz mik Oc mynom dødha man
nom Oc giffwi idhr at finna roo oc hwilo
ner thera manna som i faaende ære
Oc kyste them swa baadhar hulke
vplyffte syna røst. oc børiadho
til at graata oc sagdho. mz tik fa
rom wi til thit heman hon swarade
farin atir kæra døtter til idhro
folke æptir hwat tha folghe i
mik / hwat ey mon jak æn skola
affla søner i mynom qwidh at i ma
ghen aff mik wænta idhra andra
man æller bondha / hwat mera
The ærladho swa lange at orpha
kyste syna swæra oc foor atir til
landa / æn ruth hon bleff nær
swærone til hulka hon sagdhe
See thin swærska foor atir til sith
folk oc til syna gudha / ffar oc
thu mz hæne. hon swarade wær
mik ey ogønstogh at iak skuli thik
offwirgiffwa / oc fram tik ffara
hwart hælzst thu ffar / tha far
oc iak / hwar thu bliffwir wil
oc jak bliffwa Thit folk ær mith
folk / Oc thin gudh ær min gudh.
thz thu dør skal jak døø Oc mz
tik iordas / Swa hiælpi mik gud
at enghe skil oss aat vtan dødhen
Noemi seandis at hon swa enstint
thin war hæne at følia Madhe
hona ey mera oc ey taladhe sidhan
om hænes atirfærdh The folghdos
aat baadhar oc komo til bethleem
Snart lop ryktit owir stadhen
mælla qwinnor som sagdho See
thæna ær Noemi nw atir hem
komen / hwilkom hon sagde. kallin
mik ekke noemj thz ær fagra

kallen mik mora thz ær beska for
thy at gudh altzwælloghe haffuer
mik vpfylt mz beskheet Hwadh
oc fwl foor iak wt æn hwen atir
ledde mik thoma / hwi kallen j mik
Noemi hwilka gudh giordhe swa
ødhmywka oc thn̄ altzmaktughe swa
nepste j thm̄ thyma komo the till
bethleem / naar almoghe bønade korn
at skæra Quarti capitulum

Erat aut viro zc Elimelech haff
de ætfyk sigh en frændha mak
tygha mā oc mykit rikan boodz
at nampne Tha saghdhe ruth til
sina swæro / vm thw byudher
mik tha wil iak ga j akrin
Oc vp hæmpta axen æptir them
som skæra hwaris helst iak kan
finna mote mik naghon milla
hwsbonda / hwilke hon swarade
Gak mī dotter / hō gik j akren
oc vpsankade axen æptir them
som skaaro. Jn akren tilhorde
boodz som var Elimeleks frænde
j thy kom han gangandes fran
bethleem Oc sagde til them som
skaro Dn̄s vobiscum. hwen wari
mz idher The swarade / wælsighne
thik hwen tha sagde bodz til them
som forestodh skyrda folkit. hwe
tilhorir thenna pighan han swa
rade / hon ær aff moabithede ri
ke oc kom tædhan mz neomi Oc
badh om at hon matte fa nappa
nidhirfallande ax æptir følghia
dis skyrdha mannana foth aspor
Oc fran arla j morghons haffuer
hon hær wart j akrin Oc ey eth
stwnde hem gangit Tha sagde bodz

til ruth hør mik dotther Gak j
enghins annars aaker til ath
hæmpta axen / oc gak ey aff
thesso rwme vtan war nær mi
nō pighor / oc hwar the skæra
thær følgh thm æptir Jak haffwer
sagt mynō piltom at enghin skal
thik hindra Om thik oc thørstir tha
gak til bordha stadhen oc drik thz
aff thy vathne som mynā pilta
aff drikka Jn hō fallandis pa
jordena owir sith anleth / oc sag
de til honō hwadā kom mik thz
ta at iak skulle totka nadh fin
na j thyne asyn. at thu wilde
kænnas widh mik ena vtlæntz
ka qwinna / hwilka hā swarade
Mik ær alt kunghiort hwath
thu haffwir giort widh thyna
swæro æptir thins mantz dødh
Oc at thu owirgaff thina for
ældra oc thit fødhirnis landh
Oc nw ær kome til thz folk sō
thu ey kænde til forne. Gudh lø
ne thik gudh fore thina gerningh
Oc full lōn skal thu faa aff hæ
nō israels gudh til hulkō thu ær
kome / oc vndir hulkens varn
thu nw flydde. hon sagdhe nw
haffwir iak fwnnit nadena for
thynom øghom hærra mī som mik
haffwir hugswaladh oc haffwir
hughswalat mit dræffdha hiærta
hulken ey ær widhir liknade thina
minzste pigho Tha sagde boodz
til hene / tha som maaltides stū
den kombir / tha kom hit oc
æt brødhit oc wæt thina be
tha j ætikio hon satte sigh nær

813 814

skyrdha folket oc giordhe sigh wel
lustigh / oc nat sik wel matta Oc
gömde thz som owerlop oc gik
swa atir at nappa aven. Tha boodz
bödh sino piltom oc sagde Tha
hon oc wil skara mz idhr / forbiu
den ey hēne. vtan aen hirdhir-
kasten mz forakt aven aff ban
dome oc latin atirliggia at hō
vtan blyghdh thm vpnappe. Oc
enghe hēne straffe / hō nappade
aven ju til aptone. oc swa wth
slogh sidhena mz en sprotta sel
ler qwist. Oc fik swa mykit at
thz giordhe in spen korn / hulka
hon heem bar oc bewiste synne
swaero. Oc togh fram oc gaff hēne
aff thy som atir bleff aeptir hēnos
maltidh. Tha sagde swaeran hwa
ris hemptade thu i dagh aven.
aeller hwaris arffwodadhe thu ith
arffwode welsignadher wari han
som miskundh mz tik giordhe hon
kunnghorde oc hēne nar hwem
hon haffdhe arffwodath. Oc sag
de at boodz heter manen. tha swa
rade noemi / welsignadher se ha
aff gudhi. thy at sama nadh som
han haffir giort liffwandom / gör
ha oc dödhom. Oc sagde framde
lis. manen aer oss naer skyldher.
Ruth sagdhe han bödh oc mik
at iak skulle langhe skulle vara
mz hans skyrdafolke / at all sade
wordhe skorin. swaeran swara
rade / baetre aer thz min dotter at
thu gaar mz hans pighom ath
skara / aen naghre andre straff
fil tik alle bort driffwa. Oc swa
tilfögdhe hon sigh boodz pighom

oc bleff mz thm thz til all sadhe ba
de korn oc hwete war skorit oc trys

Postquā aūt Capitulum iiij
reversa e. et. Sidhan hon kom
igen til sina swaero / sagdhe swaera
hin dotter iak wil föresee tik hwi
lo oc at tik skuli wel wardha The
ne boodz hulkes pighor thu haff
wir fölght aer war frendhe / oc nw
i tilkomande nath trysker han ko
net twa thy tik oc smörer / oc tugh pa
tik baezsta kladhe oc gak swa i loen
lat tik ey see förra aen manen aer mat
ther. Oc han gaar i sengh mark nw
meth hwaris han liggher. Oc gak swa
oc lypt vp kladit hans widh fötrena
Oc laegh thik til. han skal tik saegha
hwat thu skuli göra / hon swarade
hwat haelst thu mik biwdher wil iak
göra. hon gik pa loan oc giordhe alt
som swaeran haffdhe hēne bwdith
Thenidh boodz haffde atidh oc druk
kit / oc war mykit gladher / gik han oc
lagdhe sigh til sömps widh korn stakke
kom hon löuliga oc togh vp aa bla
dit Oc lagdhe sigh thz vidher / tha vak
nade om midhnatz thyma. oc wart
förfaeradher. scandis qwinona liggia
de widh hans föter. Oc sagde til
hēna hwa aest thu hō swaradhe
Iak aer Ruth thin tiaenista brodh
thit kladhe owir mik / thy ath
thu aesth mik naer skyldher. Tha
sagdhe hā / welsignat se thu dot
ter aff gudhi for thy mz thene
thīne senare mildheet owirgik
thu the första / thy at thu ey tik
til födhe vnghom manom fatighom
aellir rikom / thy raedz eckee Oc
hwat helzst thu mik sigher / thz

thz wil iak gøra tik. Thy at thz vitho
alle som byggia thz i mino stadh.
at thu ær en dygdelighe quinna
Oc ey nekar iak mik wara thin
frænda. Toch ær æn en annar tik
næmere skyller/ hwila tik offwir
thessa nath. oc om han i morghon wil
tagha widh tik/ thy at han næmare
ær tik skyller ær wæl oc goth. An
wil han ekke/ tha vtan alla tweka
tagher iak tik til mik. Swa lifwir
gudh. soff vptigha til morghons/ tho
laagh quar widh hans føter in til
at dagadis. Tha stodh boodz bittida
vp for æn hwar kunne wæl see atte
kæna annan/ oc sagde til hæna. See
til at enghin wity at thu hit kom
Oc sagde framdelis breedh vt thy
na kaapo/ oc halt swa mz badhom
handhom hon bredde oc hult oc han
maat thr vthy vi span korn. Oc
lagdhe owir hæne/ hulkit hon bar
heem til sina swæro. hwilkon til
hæne sagde hwat haffwir thu giort
min dotter/ tha sagde hon hæne alt
hwat thin manen haffde sagt oc giort
mz hæne Oc sagde/ see thessa vi
span korn gaff han mik oc sagde
ey wil iak tik mz tomom handom i gen
sendha til thina swæro Tha sagde
Noemi See oc bidha dotter thz til
wi sem hwat ænda thæta ærindith
tagher. Ey aflatir thin manen at han
ey fulkompne thz han sagt haffwir

Ascendit ergo boodz etc. Capitulum iiij

Boodz gik vp i stadz sens port oc
sattis thr/ tha fik see thin manen som
vntaladis som næmare skyller war
quinnone. oc sagde til hono kom oc
sæt tik her naghra stundh. nærp
nadis han syno napne. han kom
oc sattis/ tha togh boodz x aff
them ælzsta i stadhens oc sagde
til them Sitin oc ihar/ tha the
sigh satto. taladhe han til hono
som næmare war skyller oc sag-
de swa Noemi som inn ær atir ko
men wil sælia thin delin som ely
melech tilhørde i akrenom hulken
iak tik kunghør oc sigher i thessa dan
demanna nærwaru/ Wil thu han
køpa som næst ær kome tha sigh
thz hær Nw/ vilt thu oc ey tha
sigh oc thz at iak maa wetha
hwat iak gør/ han swarade swa
Iak wil køpa akren. tha sagdhe
boodz tha thu køper akren aff
quinnone/ skal thu oc tagha tik
til ækta ruth aff moabitidhe
landh. som war dødha matz sins
husfru at thu maghe vpwæk
kia thins dødha frændas napn
i slæktene/ han swaradhe Tha
rætthin widhz sigher iak oc vn
ner tik han at bruka/ aldre
thz om ythermera taland. Nw
war tha gamal sidhr i israel mel
lan frændir at tha naghor vil
de andro vnna sin ræth ælla
affdeell pa thz at stadught skul
le blifwa thim i mællan/ drogh
thin ene aff sigh skoon oc fik
thin andra Tha sagdhe boodz
til sin frændha dragh aff thin
skoo hwilket han oc genstan
giordhe Tha sagdhe boodz til
the nærstadda i æru thz til
withne i dagh. at mik tilhører

alt thz elymelech atte Oc ma
lon oc chelyon hulkit mik sal
dha Noemi / oc thz til taghe
iak ruth som maalon haffde
mik til hustru at iak skuli
vpwækia dødha frændans
napn i slæktena at hans napn
ey før glømes i blandh hans
folk / thz til æren j vithne / tha
swarade alle nærstadde wi
ærom withne til thzta ærinde
gudh gøri the qwinona som
inw ingaar i thit hus swa so
rachel oc lyam hulke vphyg
gdho israels hws / at hon ma
ghe wara dyghdhana æpthe
syn i effrata oc haffwa hedhr
lighit napn i bethleem / wardhe
oc thit hws swa som phares
hws hulkin thamar fødhe
iude / at tik wardhe gladhi aff
the fruktene som hæra gudh
tik giffwer aff thæ qwinno tha
Annammadhe booz ruth sigh
til hustru Oc war nu hene
hulke gudh gaff nadh at hon
afladhe oc fødde son Tha sag
de the qwinnar til noemi wælsig
nadher wari hæra gudh som
ey wilde ladha at ærffwingha
skullo brista i thino folke / at
hans napn skulle næmnas i
israel Oc at thu maghe haff
wa then som hugswalar thin
na siæl oc vppe haldher thin
alderdom / for thy aff thine
sona qwinna ær tik then fød
der som tik skal elska Oc ha
wardher tik bætre æn thw

haffdhe vij sønir Noemi togh widh
piltin / oc laghdhe i sith sköt Oc
war hon hanom bodhe for fostra oc
modher Alla grannkononar glad
dos nu hene som saagho Oc sag
do swa. Nw fødes noemi son / oc
napde hans napn obedh Thenne
ær ysai fadher oc dauidz propheta fa
dher fadher Thesse æru fødde aff pha
res. phares fødde esron Esron fød
de Aram / aram fødde Aminadab
Aminadab fødhe nason Nason
fødde salmon Salmon fødde boodz
boodz fødhe obed / obed fødhe
ysai. ysai fødde dauidh Amen
Swa vpfyltis oc gudz ordh i thessa
fatighe qwinnone Ruth / hwar en
som sigh sielffwa ødhmiukar han
wardher vphøghdher aff gudhi forthy
swa ødhmiuk wart hon wær
dugh til føghias thin hælgha fadre
nom boodz Oc aff hono afla obedh
hulke nw oc æwardeligha næmpnas
Oc skriffue æru mz thamar oc ruth
j wars herra ihesu christi hælgasta slækte

Thz lyktas twa bøker Machabeorum
Judit hester oc Ruth. wttydha i
wart modhor maal aff brodher
Jøns budha
Anno dni mcdlxxxiiij Thu alzmæk
tughe gudh ... the sialene amen

Rubrica. Prologus jeronimi in
libros machabeorum

Eene deuote salutacie tot al desen heleghen gheslachte ons heere Jhu xpi.

Ihe benignissime Jhu Aue maria gracia plena dns tecu benedicta tu in mulierib9 et benedictus fructus ventris tui Jhus xps. Et benedicti sint honestissimi parentes tui Joachim et Anna omnisq3 parentela et cognatio tua sancta. Amen

Naer tbescriuen van S. Lucas.
Dese rancke spruytende uut dauid deur Natan tot in Leuy heeft in dhende S. Joachim vadere van onser vrauwen gheboren uter stad van nazareth deur theleghe priesterlic gheslachte. En dattet meer es als S. Lucas bescrijft dats volghende Johannem damascenum li. 4 ca. 6. Et nicol de lyra super Matheum.

Naer tbescriuen van S. Matheus.
Dese rancke rijsende uut dauid deur Salomon tot in Joseph heeft in dhende S. Anna modere va onser vrauwen gheboren uter stad van bethlee deur thedele conninclike gheslachte. En dattet meer es dan sente matheus bescrijft dats volghende Nicholaum de lyra super matheu ca. primo. Et saluatorum xpm.

Oracie tot desen heleghen gheslachte.

Hi sunt viri misericordie quoru pietates no defuerunt sed cum semine eoru perseuerant bona hereditas sancta nepotum eorum. Laudemus viros gloriosos in generatione sua. Multam enim gloriam fecit illis dominus sua magnificentia. Versus. Nimis honorati sunt amici tui deus. R. Nimis confortatus est principatus eoru. Oremus.

Deus qui nos per beatos consanguineos tuos ad agnitionem tui nominis venire tribuisti: Da nobis eorum gloriam sempiternam et proficiendo celebrare et celebrando proficere. Per dominum nostru Jhesum x.

artaxerse konunge waldughir skatkna
re. han bedhis aff konungsins waldh oc
hiælp at fara til ihrlm oc byggia vp
at ihrlm mur. artaxerses gaff nee
mie vij aara hem leff oc alt konunge
ingeld iffm margh land til at byggia
mz muren. Neemias kom mz dighir
herskap til ihrlm oc bygde up murin
allan oc stadhin innan sin aar. Æptir
artaxersen war konunger xerses twa
manadha. æptir han sogdianus vij
manada Æptir han darius nothus
æptir han arteverses som andro nap
ne heet asuerus. Innan hans tima
hester regina oc mardocheus Æptir
asuerum war konunger artaxerses.
oc æptir han arsamus Æptir arsam
n darius Thæne samme darius han strid
de widh alexandrum greklandz ko
nungh. oc tappadhe sighir oc rike oc
wordho sidhan greca wallogher iffmr

w mottir her historia riken
machabeor som fulkomplica
sar aff ndom æptir alexandri ko
nunge dagha. oc annor en historia
æptir hænne som wi wi sar aff the
fran machabeis oc til war herra fod
dis. oc æru the hystorie badha skriff
wada oc for thy maghom wi ther mz
anda at nothar eghnado ihrlm fran
zorobabels daghom oc til æptir waro
herra pynor Aff zorobabel kom abiud
Aff abiud elyachim. aff elyachim azor aff
azor sadoch. aff sadoch achim. aff achi
eliud. aff eliud eleazar. aff heleazar
mathan. aff mathan iacob. aff iacob
iosep. Joseph war wara frw fyslunge
oc firstman. thy at moysi lagh for
bidhu hwarion manne at giptas wtn

som hwar maa at pröffua thæn at
gömer. aat enga slæktir ræknas j
the helgo skrifft aff qwinno wegna
oc for thy ræknas ey wara frv slækt
til hænna sialffua vtan til ioseph.
han war fyslunga oc firstemam aff war
frv första. oc aff hænna modhir slæ
ær fulkomplika aff sagt annarstadz.
thæn tima hon födhe gudz son ba
de modhir oc mö. tha byriadhis
siatte warldhinna aldir. oc waro
tha lidhin fran them daghi adam
skapadis fem tusanda oc hundrada
ex. oc ix aar. Ther aff tydha thwe
latinus versir twæsse Milia sunt quin
que centum nonaginta noveque. Annos
ad xpm si numerare velis--

Machabeorum libri duo
ꝯnotant pha ꝛᵉ
Btus ieronimus Thetthe
thina forordh fore the
böker som kallas Ma
chabeor Swa sighiandis. Machabeor
böker The wttydha oc kungöra twæggia
handa stridh æller orlögh Mællan hee
breitzska höffdinga. som waro inder
oc psarum hedingha Oc the orlögh som
the hullo wppa tidhäna högtidhis da
ga som kallas. sabator The ærligha
stridher oc sighra som machabeus thæn
ædle Judhäna hærtoghe oc höffdinge
hult oc ofdhe. aff hwilkens näpne haff
na oc tesse böker näpnet fingit. tes
sen sama hystoria haller oc theris v
brödher ærlika liffwerne som kallas
Machabey hwilka vndher Antiocho ko
nungh för theris hælgha lagh. toldo gry
ma pynor. hwilka theras milda mo
dher tha hon sagh them omildelika
slaktas oc pinas. hon ey en tuar fæste
wtan them alla gladelika til pyno oc döde
Et factū est postq̄m pcussit troste
alexander ꝛᵉ Thz hænde ath
eptir thz at alexandher phi
lippi son. konungher aff macedonia. hwil
kin som war förste konunger j grecia
wtgangandes aff landeno sethim. ha
slogh oc offwirwan. thæn mæktogha
herram darium konung owir persor
oc medor rike. wprette han otalighe
orlygh oc offwir wan alt thz föreko
Vndher slogh alla konunga oc theris ri
ke. oc sigh vndher bögde. all stark oc
mæktogh land oc stædher jntil warl
dhsina ænda. oc fik otalight roof oc
sköfflinga godz aff allo folke Swa at
engthin thæn som tordhe tala æller j
naghre matto. hono mote sæghia han
sama sankade otalika makt oc almoga
offwir alla matto. swa at paa hans
hær oc stridz mæn war enkte tall Aff
hwilko hans hiærta sigh vphögde thy
at alle hira oc förste gaffwo sigh vndir
hans wald. giordho hono skat oc thæ
nist Naghot ther æptir wart han far
lama oc krankir oc vndherstodh at han
skulle döö. oc aff wærldene lidha han
kallade sama alla sina friborna mæn.
oc vnga swena som mz hono vpfostra
de waro aff hans barndom. oc skipte the
j mællan all sin rike mæn æn liffwandis
han regeradhe j xij aar oc bleff swa dö
dher. hans thiænara fingho wald och
herradome hwar j sino rike æpter hono
oc satto paa sik keysarliga krono Oc
theras söner æptir them j langha tima
aff hwilkom om sidhe wt gik oc wæxte
myket ont owir all theras rike Enkā
nelica the syndogha rotin wtgik aff
them som war antiochus kalladher
illustris. som ær fromber oc ædh
el J hans dagho wtgingo naghre vran
ge mæn aff israels sono oc lokkadho mz
sik magha andra mz tolko falskom ra
dhom. oc sirek fullom ordom swa sæghiandis
gangom oc sættiom fridh oc sæmio mz hed
ningom som alla wæghna boo oss kring
om. for thy at fran the dagha wi fran
them gingo. haffwir os ont til komet
oc ökatz dagho mera. oc syntis thz
ta rædhit got wara j manga mæna
ahyn. swa at the gingo til handa
them hedniska konungenom antiocho
hwilken them alla drogh til hedin
gana sidher oc diæffwlska willo. swa

at the vndhirens owgaffwo alla
hælgha sidhi oc gudz lagh Oc tersta
ment nidhir slogho oc gaffuo sik til
hedningom· fulleligha j allas theras
wilhet oc ondzsko· oc blygelikit
syndelikit liffwarne· Nu antiho
ci konunge rike oc herradome the
aldrigh ofradis· swa at han iæmwæl
bodhade harras oc regera owir
egypto rike mz the rike han til
forende haffde· han drogh in j e
gyptu mz otalikom har oc almoga
badhe til landz mz waghnom elepha
tom oc ridhandom· swa oc til siøs
mz otalighom skipom Oc satte stragx
vp orligh oc stridh· mote ptolome
o egipti konungh· hwilkin ey tho
landis hans owinelighia makt flyd
de vndan mz thz forsta· oc mykin al
moghe bleff slaghin Anthiocus owirwan
alla hoffwodh stadhi j egypto oc skøff
ladhe alla theras haffwor oc otalika
ægher· aff hulko hans hiarta swa op
høghdis At han iæmwel sigh tradhan
wande· at stridha moot israel sonir·
Oc foor in til iherlm mz offmykle makt
oc bælle· han in gik j gudz mønstir mz
storsto høgferdh· nidhir slogh gyllene
altarin oc gyllene lyustaka· oc gylle
ne bordhit Oc owir hoffwodh allan
konungxlighin skrudh som dawidh oc sa
lomon haffdho læfft [illegible] aff gul
silffwir oc alzskons malm oc kosteligha
haffwor oc [illegible] pryddilse iæmwal
otalligha [illegible] ma j gul oc alla handa
nytte skr[illegible]ade han alt saman oc bort
fordhe mz sigh in til sin eghin rike·
wtan thy iæmerligha stadh[illegible] han

825

fordhe paa folket alt om kulslaandis oc
engho sparandis for syna owirmatto
høgferdh for hwilkin ræddugha oc iam
merligha drøffuilse· war storste grathir
oc wengha owir alt israels folk [illegible] war thz
halzt war stat swa at almoghans sennio
res hoffdingha oc forman klerka oc lek
man· alz stinga sik owir gaffwo for storsta
sorgh oc drøffuilsom· Nu vnge man oc
kona [illegible] for smærto oc hortheana
do mz allo· all fæghirind om waerdis fran
fæghrom qwinnom· brudhgomma oc fæstesiw
na siungho [illegible] wisor Oc the som
saatho j bruda sænghom græto oc suk
kado· all iordhen ombade sik owir syna
inbyggiara oc aller israels almoge j for
dis blygdh oc wanhedhir aller skamanda
Thwem aarom forlidhnom sande konu
gen thit sin foghata æptir skattin aff
alla iwdzska stadhi· hwilkin oc kom til
iherlm mz store makt oc følghe· han ta
lade til them fridelikin ordh aff falsko
hiarta· hwilkæ the oc flatliga troodho
allom trøsta oppa hans falsko fridh· rusa
de han bradhelika owir alla stadhin slogh
maesta delin aff folkeno· skøfflade alla
theras haffwor Oc j thz sitzsta j tænde
han stadhen oc vpbrænde· nidhir slogh
stadzsens hws oc alla mwra· fangade
alt qwinfolk oc theris barn oc bortfor
de mz theras fæ oc boskap Nu da
widz stodh som war mons syon· vpbygdo
the oc bringdo stotto mz starkom mwr oc
stadugho thornom· oc aff gorandis sik
wærn oc obrytelighea skærma· thit in
satthandis syndogha hedhniga oc omil
la man· hwilka thit oc rotadhos oc stad
fæstos haffwandes vmpnet alla han

826

211

da wapn til wærio oc stadzsens roff oc
stöfflugh til spisingh oc födho · oc thy wæ-
dho the stadhens til största nidhærslagh oc
fördærff · swa oc allō iudhō The nidhærslo-
gho altara · wtguthu menlösan blodh
iærusalem j templet · nidhærslogo alla hög-
tidher oc alzskons offer oc gudz dyrkan
jn til thess at alle the aff infödhdhō iudhō
jgen waro skyddo vndan Ey gitudho
æller förmagandis lidha tolken gudz
wanhedher · oc theras förfædhers lagha
fördærff oc nidhærslagh Oc swa wart ie-
rusalē fræmonda hedhninga hws oc he-
man| thy at mönstrens æller kirkiones
esthne man oc esthin barn öwer gaffwo ho-
na · all hānes halaghet oc högtidher
nidhærsloghos oc nidhærlaghdos · oc alla hög-
tides oc gladhis dagha omwændos j sorg
oc sorghan Theras sabata som waro hælgha
oc hwildhes dagha · omwændos j örlögh
oc ærffwodhe oc all theris æro fiol j alz
enkte · at j alt jsrł wart swa stor skam oc
förgeliken wanhedher som ther til förene
war stor æro oc hugneliken högtidher hul-
kit alt ymwændis j graat · sorgh oc dröf-
welse Tha skreff konungh antiochus
vppenbarliga til allā sin almoghæ oc vn-
dudana · at the alle skullo eet folk wa-
ra j sidhō oc liffwærne| til hwilkit budh
ey ens hedhninga redhobone waro · vtā
iærusalem otalighe mange aff jsrls som
lydho konungenō owir gaffwo gudz lagh
oc hans halgha högtidis dagh sabotū ·
oc offradho theris offer aff gudhō oc
diæfflom Tha sændhe konungen stam-
dehs sin budh oc breff intil ihrsm oc
allō j iudzska stadhō| at alle skullo
föda oc sigh tilföghia hedhningana

lagho oc sidhō · oc förbödh allō nakot offer
at offra| æller sabatū oc naghra andra
högtidher halla j mönstrīdh som war tem-
plū · vtā all thæs altara oc helaghetz
dyrkan nidhærslaa · oc j theris rum atir
byggia hedhninga altara oc thera mönst-
er · theris affgudha · the wijha| oc före
them · offra swina kiöt oc all ānor oren
dyur som förbudhe waro j gudz lagho
han förbödh them lata vmskæra the-
ris barn · oc bödh all gudz lagh nidhær-
slaa oc j glömsko laggia Oc bödh the-
sinnom sik j alla hedhninga orenlighet
oc skæmeliko osidhō · oc hwar en som
ey wille lydha oc vndhærgaa konunge-
sens budh oc wilia · bödh hā genstan
drapa vndir lydhno Jtersse förskriffne
matto skreff konungen owir all sin rike
oc satte ther til besynnerligha foghata oc
tyrānos| hulke ther skulle fulföghia · oc
twingha judha j allō theris stadhom
at offra affgudhō · til hwilkit otalike
mange waro redhobone · swa vndher-
cens förswa gudz lagh oc alla hælgha
sidhwenia · oc sidhā waro the wærre för-
driffna oc wt ætta kerthe judha som
sik ey wille vndirgiffwas hedhningom
Swa at the matto fly j ökn oc wtmar-
ker oc boo mz willom dyurō The æp-
ther lath konungh anthiocus sætia j mönst-
ridh · paa gudz altara oc alla fwlasta
affgudh som kallados abhominandū
ydolū desolatōis · at alle skullo thz dyr-
ka oc ther mz gudz lagh oc dyrkā nidhær-
laggia · oc vndherfens förgloma swa
oc j alla stadher owir all judha landh ·
lat han vpresa oc byggia aff gudha
altara för all merkeligh hws| oc paa

alla

alla guthir at alle skullo til thz offra
rökilse oc annat offer som hedhnigha pla
gha · alla böker som gudz lagh waro j
skriffwe lat han sundher slita oc vpbræ
na · Oc nær hwem hælzst tolka böker
fwnnos · skullo dræpas vtan hindher ·
Thæta armodh oc förtreet giordis israels
folke · at eeth sin j hwan maanadh war
nindzsakan j hwan stadh | oc alle wth
driffwos som ey willo lydha ondha bu
dhi Oc twa resor j hwan manadh skul
lo alle offra aff gudhom oc diæfflom the
som qwarre j stadhe bliffwo · alla
iudzska qwinnor som fwnnos at kring
om skara theris söner lat konunge
genstan dræpa · swa oc thm som bar
nen kringom skaaro | oc barnen liffwan
dis hangia om halsen kringom theris
hws · oc för theris porta I thæssom
dröffwilsom fwnnos æn tha manghe
gudz wener aff israels folke som stade
lica mz sik inbyrdis stadhgudho · ath
the ey wildo oc ey skuldo ætha nakot
orent æller förbudit j theris lagho
oc thy vtwaldo the hælder ærlighan
dödh · æn sik besmitta mz olaghlikom
oc orenom mat oc födho · oc för thy at
the ey wildo owirgiffwa oc gaa mot
gudz oc sinom fædhernis laghom · wordo
the alle mz grymasto dödh oc pynom
wtödda · swa at största iæmbir oc
önka war owir allan israels almogha

In diebus illis · Surrexit mathatias &c
I them daghom vpstodh oc bemænnade
sik Mathathias iohannis son · som war
son Symeonis Thænne mathathias war
prester j iudiska lagho · föddher j ihrlm
j bland andra rymdhe han aff sinom
stadh ihrlm j förseffnom dröffwilsom ha
önbelgha bodde oc sik födde paa barghit
madhin han haffdhe fææm sönir Thn förste
iohan som oc kallades gaddis · thn an
dre symeon æller oc thasi Thn tridhie
heet iudas som kalladis machabeus
thn fiærdhe eleazarus ællir abaron thn
fæmpte ionathan som kalladis affhws
Thæsse sagho thz mykla ondha som off
wir gik almoghan aff iuda oc israel oc
all theris land · oc gudz lagha fördærff
oc hans wanhedher oc aff gudha dyr
kan Tha sagde godhe fadhren mathathi
as wee mik at iak nakot sin
föddher war · at see mit folkx
fördærff oc mordher slagh · hælgha
stadzsens ihrlm all hans hælaghet ær
komen j fiændha hændher oc hans hælgha
mönstir allom til gnagh j hadilse · Alle hæ
nes ærlighe skriudhe æru sköfflade oc aff
lande bort förde hænes senorer the ælz
te oc ærlikaste mæn | æru swa som ugoth
slaktade paa gathom hænes vnghe oc fro
me ionkara fullo swa som aff oc ægho
löse · hulke nw æru the hedhnigha som
æru hæra wordhne offwir hænes aff oc
rike oc sköfflad haffwa all hænes godz
oc konstelgha haaffuor All hænes fæg
rindh ær bort taghin · hon som war
fordhom ællers frii oc förstina ær nw
wordhen ællers tiænista qwinna · Seen
kare wener all war hælaghet · all war
fæghrindh oc all waar dara ædelighet
ær oss frantaghin | för thy at hedhningha
haffwa nw alt wart fæghra besmit
tadh oc ödelagt · hwat nytta ær tha
har æptir j waaro liffwe Oc j thy
splet mathathias oc sönder reff sin

[illegible]

bladher. Oc hans söner mz honō. oc j för
de sigh alle thers haar bladh̄ oc giordo
storan graat oc vengthā / tha kōmo jæm
wel koningesens sændebudh thit til thē
som flyt haffdho paa bærgen j stadhen
madin. At the skullo thm twingha oc
nödgha til at offra affgudhō. oc brēna
thm rökilse/ oc vnder eens gaa oc giffwa
sigh fran gudz laghō. til hulkit manghe
waro lydughe aff isrls folke oc tilfögdo
sigh hedninghō. æn matathias oc hans
söner the stodho stadughe j trone Tha
sagde koningesins sændebudh til mata
thiam. thu æst thū ypparste oc ærlikaste
höffdinge j thēna stadhen/ oc wal flærtta
dh̄ mz brödh̄ oc söner. gak thy
tw fram först fram oc stadfest koning
ses budh. oc thz fulcōpna som alle
andre haffwa giort aff juda oc thē som
atirbliffwo j jhrlm. oc bliffwe j thu oc
thine söner framst j koningesens wen
skap oc hyllest. oc wardhē vphögde oc
ærligha begaffwade mz gul. silffwir oc alz
kons haffwor. Tha swarade matathias
mz höghe röst oc sagde. nw om æn aller
almoghin wil lydhande wardha koninge
nō antiocho oc bort gaa aff theras fædh
ms laghō oc til fögha sik hedningō. iak
oc mine brödh̄ oc söner skulō oc wilō
bliffwa widh waar förfædhr̄s lagh oc go
dhō gamblō sidhō. miskundsamber wari
os gudh/ Ey ær oss nyttogt aller bekæme
likit owir giffwa gudz lagh oc hās ræt
wiso. ey wilō wi hōra aller lydha tesse
koningsens budh aller ordhō. oc ey offra
affgudhō gangandis aff warō rætta wæ
ghom. J thy han lyktadhe tala tæssin
ordh gik fram een aff judhomē j allas
asyn at offra oppa affgudha altarin

som koningen haffdhe latidh byggia
th̄ j staden madhī. matathias th̄
ta seandis sörgde hā storligha swa at
aller hans kropp gaffs widh̄ oc dar
rade. oc hās hugh̄ vpreistis j gudz
lagha styrk oc warrian. spraugh hā
til oc sloo thā judhan j hāl paa altaret
th̄ han offradhe. swa oc thā man ko
ningen haffdhe thit sænt til at twingha
judhana at the skullo offra affgudhō
slogh oc j hæl j sama rwme/ oc nidh̄
brøt affgudha altarē. storkiadhis gudz
lagh swa som phinees giordhe zambri
salomom son. J thy ropadhe mata
thias mz höghe röst owir allā stadhē
oc sagde. hwar een som haffwir kær
lek til gudz lagh oc hælgha fædhr̄na
testament gange wt æptir mik. Oc
swa rymdhe han oc hans söner paa
bærghin owirgiffwādis alt thz the haff
dho oc otho j stadhī. thogh kōmo man
ge til honō aff staden sökiandis aff thē
lagha dom oc gudz rætwiso swa nw som
fœrra The bliffwo alt stadughit paa bær
ghē mz theris hustrū oc barnō oc the
ris booskap. Thzta haar wart swarligha
kungiort koningesins tianarō som waro j
jhrlm. at somlike aff madin haffdo för
smaat koningesens budh oc wilia. oc
flyt oppa barghē oc j ödismarker oc at
mange andre waro som daghelica flyd
do til them at öka theris tall makt oc
warnan. Snarlica reddhe sigh koninge
sens hær oc hærskap mothe thm. oc
wissadhe thm ena standandhe stridh
paa theris högtidis dagh som war sa
batū. oc sagde til thm hwat ey stridē
j ey nw mot koningesens budh gange
fram oc görin æptir̄ hans wilia. at

budh oc wilia, thā tilredde sigh mz starka
omilda māna styrk oc myklo tali at hæp
nas owir isr̄ls söner oc drogh mz sin hær
jntil betereon. Æn judas drogh mot the
mz litle makt oc folke, tha hans man sa
go theris owinelighā stridh mot sik kōma
Sagdho the til judam, huru kunnom wi
swa faa man stridha moot swa starkom
oc myklō almogha oc hærzst mædha wi
ærō swa wt trötte aff langō wægh oc æn
fastande j dagh oc försmæktade. Tha sag
de iudas, lættelikt oc möghelikt ær ma
gha man owir wina mz faam mannō. oc ey
ær aat skilnadher före alzsmaktoghō gudh
at frælsa sith folk. hwat hæller mz faam
ællir manghō | för thy. ey staar örlighins
sighr j stridharāna myklughet. wtan all
magt oc styrkir ær owan aff hymerike.
Hee the kōma til oss j store höghfærdh trös
tandis paa them stora makt oc myklo fol
ke. oc wilia förderffwa os oc wara hustrur
oc barn. oc skōffla alt wart som wi aaghō
Æn wi gangom mote thm j hīans gudz kunst
oc tröst, stridandis mot thm före allers
waara siala oc waar förfædhers laghom
oc hīen gudh skal thm nidherslaa j allers
wars aasyn. oc thy rædhins thm enkte
Oc j thy han thzta talade. rusadhe han
firlöst paa hedhningana | oc nidherslogh höff
dinghen sereon. oc mæstadelin aff hans
folke oc fulfölgdhe thm atirwaro alt
fran betheron oc intil slætmarkena.
Thz fiöl aff hedhningomen viij^c man the
andre flyddo j landit philistim. aff tessō
stridhom oc sighir öfradis judas oc hans
brödhers frægdh oc ærō. swa at rædduge
oc fasan gik aff thm j blandh alla them
som kringh om them boddho. hulkit oc
kom in för konungen, thy at alle haffdo
nogh sighia oc tala. om judas ærligha
nampn oc ærō oc för the stridher oc örlighs
han swa manligha öffdhe ¶ Tha konungh
antiocus thzta hördhe wredhgadis han j

sine ilsko. oc wt sændhe sin budh oc læth
sampna alla the makt han samka kunde
offwir all sin rike. han vplæt sin fatabur
oc rikligha begaffwade alla til eens aars
kost oc förtæringh | oc bödh alla redobona
wara æfftir allan sin wilia. Nw fan konū
gen at swa myklō almogha braast gull oc
pæningha til förtæringh j hans fatabur. Oc
skatten aff hans vndhersaato war mykit mīz
kadher förlangsampt örligh oc almoghans för
dærff oc mīzskulse. rædhandis at hans stadh
oc æra skulle mīnzskas om honō hænde gul
pæningha oc förtæringh at brista. hulkit swa
riker oc maktoghir haffdhe ther til warit.
Oc thy grep han til raadz at fara wp j per
sidam at vpbæra skat oc haaffwor gul oc
silffwer otalikit aff thes landz ændhō oc
rikō. thā foor aff stadh oc atirleffde j sinom
stadh liseam. en ærlighē man aff konunge
kyn skikte antwardandis honō alla konunge
lika magt oc ærinde oc sin son. at hā skulle
honō vpfödha oc fostra thz til han atirkōme
han antwardadhe honō alla hælfftena aff
sinō hær Camelos oc elephantos oc bödh
honom vpfara j thz landzskapit judhō oc
til ihrlm. at nidherslaa alla isr̄ls makt oc
vt skrapa theris āmyne aff iordhinne. Oc
jnsætthia j theris rwm hedhningha owir al
la riken. oc them j mællan ærnlighā by
ta alla iordhena. konungen drogh aff stadh
mz halffwō sin hæær offwir stora flodhena
eufraten. oc konungen foor offwir öffra
riken sins hīn dōmis Æn liseas wtwalde
ptholomeū nichanore oc gorgiam mak
toghe mæn oc the fræmsta j konungx sens
raadhe. oc sænde mz thm xl tusanda foot
gangara. oc vij tusandh ridhande jn til
judam at thz landit vndir ens fördærff
wa æptir konungxsens budh oc ordhom
¶ Thenne otalighā mange hedningā drogo
fram moot ierusalē | mz alle theris makt
oc staddo sin hær widh amaū | vppa slæt
ta markena. tha rike köpmæn aff alla

strødher hördho theras frægd oc tilquæmd
tokoo mz sik otalikit mykit gull oc silff
wir oc tiænara oc gaffwo sik in til the
ther vppa / at the skullo faa köpa isrls sö
ner sigh til træla · til thætta talet aff hed
ningom kom æn annat folk aff siria · oc
androm hedhninga landom · Tha judas oc
hans brödher saagho thæna tilkomande
wadha oc hördho at hedhningana drogho
fast · oc nalkadhos theras bygningh ·
the vndercoens fördarffwa æptir konunge
sens budhi / sagde hwar theria til annan ·
vplyptom gudz vtwall i waro folke oc stri
dom för waan almogha oc waars hælghelse
i the sama waaro alla redhobone til at
stridha æn til förende · tiggia oc bedhas
gudz nadh oc miskund · thy at enghe juda
byghdo ællir boodho / tha i ihrlm · all the
ris hælghelse war nidher slagen all gladi
oc höghtidis sangher oc lekara anbudh
aff lagdh ¶ Ensampne hedhninga huldho
ihrlm oc belagdan haffdo · dawidz stærm
oc torn paa bærghit syon / Judha hæren
sampnade sigh i masphat · ey langt fran
ihrlm för thy at ther war stadher oc rwm
til at bidhia · oc bidhia gudh i nödhom
¶ Ther fastadho the allan thæn daghen
togho vppa sigh haar kladher · ströyadho
sigh mz asko owir theris huffwodh oc
splitto söndher theris kladher som sidher
war mz judhomen i alla nödher · The vt
widdho theras böker ther gudz lagh in
nan stodho · oc frambaro allan presterna
skrudh oc hælgha kladebonadh · oc off
rado alt laghlikit offer oc skikkado na
zareos / oc leuitas · ther æru clærke the
tii laghs alder waaro köpne · oc alle ro
pado mz enne röst up i hymelle / oc sagdo
hwat skulom wi göra aff thessom klærkom

æller hwart skulom wi the lætha ællir ledha
¶ Hee kære herre gudh thit hælgha mönster
oc all thin hælghelse æru nidher troden oc
besmittadh · Thine clærka æru giordhe
til graat oc nidhrilse · oc see nw huru
hedhninga æru har sampnada / at the sku
lu oss alla vndher eens fördriffwa ¶ O thu
söte herre gudh · weth hwat the tænkia off
wir oss · huru kunnom wi staa mot theris
stora makt / vtan thu herra gudh wardher
waar hiælpare · oc ropado mz store röst
i sinom ludhom ¶ Ther æptir skikkade juda
alla handa höffwidzman owir almoghan
tribunos centuriones penthacontarcos ·
et decuriones ¶ Thæn offwir xxx man thu
owir c · thu offwir l · oc thu owir x · man
oc sagde judas firandelis ¶ Alle the som
haffwa hws ællir byghningh för handher æl
lir haffwa fæst sigh hustrw · ællir the som
planta wingardha · swa oc the som æru ræd
dughudhe ællir ræddhe aff sik ¶ Læsse alle gan
ge atter heem til sin · som skriffwat staar i
laghinne ¶ Thy skilthado the oc rördho sy
na bostadha · oc satto sin spedz öster aff
amawm · tha sagde judas kære söner
oc brödher giorden nw idher oc waren star
ke oc morghon bittidha waren alle redha
bone at stridha mote the hedhnigha som
haffwa sigh sampnat · war hælghelse · oc
os fördarffwa för thy ær oss ærlikare
döö oc falla i stridh oc örlegh · æn se wars
almoghas armodh oc hælgha manna swa
som gudz wili ær i hymerike · swa war
de i allom ærindom Capitulum quartum
Et assumpsit gorgias quinque milia virorum
¶ Tha vtwalde gorgias · hedhningana
höffwidzman v m man til foot · oc m ·
vtwalda wækmara til hæst · oc rördho
om nattatidh therra boostadh oc wildo

Macc I 4. 49

alla handa kar oc mönstir: sens clenodi
a oc infördho lynstakana oc altare thz
högxste prestin plaghadhe offra vppa. som
kalladis altara incensorum. oc bordhit
thz offer brödhe pa laghdos. Rökilse
skikkado the vppa altarin oc vptendho
the lampor som brunno owir altare. at the
skullo skina oc lysa j templet The laghdo
brödhit pa bordeet oc vphangdo velami
na kirkionna tial oc fulkomnado alla sina
gerninga oc skrudh j templet aptir laghe
oc offradho sidhan theris offer först paa
altare holocaustorum thz som brennas skul
le paa nyia altarin hwilke the vprest
haffdho Vppa sama dagh oc aars tima
som hedhnigana haffdho besmittat gab
la altarin vpnyiande oc wigdhe the
thum nyia. oc mz alla handa lekara an
budh orgho ludhom basunom harpom sidh
lom psalmeriam oc krokharpom skotto
swngho oc discanterado, ok alle lekmæn
oc almoghe lagho ad veniam. paa iorde
na paa sin anlite loffwado oc welsigh
nado gudh som thum halp oc frelste. al
tarins höghtidh tha han wigdis hullo
the viij dagha innan hulko alt uempt
brendz paa honom hedzsklikit oc laglikit
offer mz största frögdh almoghans oc höge
ta gudz loffwi, kirkionna gaffla thz al
moghe skulle ingaa orneradho the oc
prydo mz kronom aff gulle oc gul skin
rom j skiolla likulsom. wigdho kirkio
na döör oc portha De pastofforia prestana
na hws oc heman oc bewaradho alt
mz starkom diwrom oc lasom. alt thætta
giordis j almoghans största frögdh och

gladhi oc gudz loffwi som the fraist
haffde aff hedhnigana gab oc hadilse
Tha stadghadhe judhas. hans brödher
oc aller israels almoghe at altarins vighe
le oc höghtidis da[illegible] ther skulle högh
tidelia hallas [illegible] paa sama dagh
oc thima viij [illegible] dagha om kring
til ewigh tidh [illegible] J them tima atir
byghdho oc [illegible] the monte syon alt
om kringh, mz starkom mwr oc högho
thornom At ey skullo hedhniga nakot
sin thz aptir thz siva mötzsla oc för
derffwa som the giort haffdho, the
satto thz starka man oc wækuara so
thz skulle beskerma oc bewara alla
waghna mothe hedhnigana Explicit

Et factum est ut audierunt Capitulum
gentes etc. Tha hedhnigane ther
hördho at gudz mönstir oc altari mz
alle theris til hörligh waro wpbyght
som til förene. wredhgades tha stor
lika oc stadgadho sin j mælla at vidh
ens fördriffwa oc fördarffwa alla iacobs
slækt, thz war israels söner alla the j
bland mz thum boddo, hwilka the oc dra
pa oc slogho a hwar the funnos. Judas
thætta hörandis owirstridde oc owir
wan först esaus söner oc barn j Idu
mea oc flere landom thz om kringh so
förhindrado israels söner / slogho them
oc owir wunno j store magt hwar hæl
the funnos, han anutis oc theris ondz
sko som kallados filii beau / hulke allo
ledis waro israels sondom til mötzfall / oc
thum fördriffwa j allom theris waghom
han thok til wara beqwamam tima

oc bestallado thöm oc bekrænkte thē alla j
theris skarmō wærnō oc thornō/ tænde
j elden oc vpbrænde thz ena onda mz thy
andro · han drogh tedhan oc eth ānat sæl
skap som kallados ti filii āmon · oc fan
thr mykin almogha inat , sāpnadha oc stora
makt mz allo · timo mdō, thes war theris
höffdinge · Judas thē holt mz them
mangha stridhr offwr dr wan thöm alla
oc stora stadhe azer/ flogh j hæll alt thz
före bō skōfflade alla theras haaffwor oc
mz sik fördhe til judeam Tha sāpnade
sigh alle hedhninga som boddo j galaadh
moot jsrls söner som j blandh thē wa
ro · oc willo thöm owir ens för driffwa
Æn the flyddo alle til tryggha stadh
dethemam oc sændhe sin breff oc budh
til judā/ oc hans brödhr swa lydhandis
Alle hedhninga kringhom os boande æ
ru sampnade til at os fördærffwa · oc
redha sik til at koma bekrænkia at be
stalla the værnir oc stadhir til hulkrō
wi flyt haffwō · oc thimotheus ær theris
höffdhinge/ hwar före skynda tik oc kō
at frælsa os fran theris handō · för ty
at mykin almoghe ær för os slaghen
oc fördærffwadhr/ oc alle ware brödhr
tuskubis som bodho kring om tubin
Theris hustrwr oc barn haffua the
fongit oc skōfflat alla theris haaff
wor · nærmer blifwo slaghne thusan
da mæn oc om See æn laasos thæssin
breff oc komo andrō sændabudh aff
galilea mz splitnō kladhō förandis
sama tidhende · at hedhninga waaro
kōpne aff tholomayda · tyro oc sydo
ne Oc haffdho vplyst alt galilea land

wilandis vndhrens thz fördærff
wa Tha judhas oc allir almoghē
thætta hörde sāpnade sik all theris
makt · at betænkia j hwat matto the
kunno vndsætia sina brödhr som j dröff
wilsō waro · oc belagde aff hedningō
Tha sagde judas symoni sinō brodh
Vtwæl tik fromma mæ oc fara · til ga
lileam at frælsa thina brödhr · æn
iak oc mi brodhr Jonatas wi farō
til galadithim · han atirleffdhe jose
phum zacharie son oc azariā til höffdi
gha at förestaa almoghā som atirbleff
j judea/ oc sagde til thöm/ standhen
för thessin almogha oc stridhē moth
jnghō hedhningō för æn wi j gen ko
mō/ mz symone foro try m mæn til
galileam Oc mz judas til galadith
viij m Symō kom til galileam oc
hult mangha stridhr mz hedhningom
oc wan alla stadz ærligen sighr/ han
jæghadhe the ytersta jn för porten
tholomaydē · try m blifwo slaghne
oc alle theris haaffwor skōfflade hā
sāpnadhe alla judha som boddo j ga
lilea/ oc j andrō landō thr om kring
theris hustrwr oc barn oc alt thz
the atto · oc fördhe hem mz sigh til
galileā · aff allō fæghnadhr mz störste
gladhi Æn judas machabeus Jona
thas oc theris brodhr foro offwir jor
dhanē tree daghledhr Jn j ökenet
thr mötte thöm hedhninga som kalla
dos nabuzei · hulka judas fridligha
til sik hyllade The kungiordho jude
alt hwat hās brödhrō war giort oc
hænt j galadythide · oc at mānge aff

the waaro fōrghiordhe j barasa · bosor
oc j alamis j casphor maget oc Car
maym · tesse haer waro alle store stae
dher oc wel bemānade oc jarnwal mā
gō andrō stadhō æru · Judha fonghade
Judas thzta hōrande trōster j hogthend
o fōrtarukō hedhingō skyndade sik jn
fōre stadhē losor · owir wan han mz
een hast · slogh j hael alt thz mankōns j
honō war skōfflade alla haaffwor oc
siwa j tandhe elden · oc brende alt j rō
thz Sama nat drogho the tædhan jn
fōr stadhē thz maste hedhingana haff
do sina waeru stadh · oc trygghe hwilo
aerla om morghonē fingho the see vtā
om stadhē otalighē almogha barandis
stegha oc ānor widhertorffogh anbudh
at owir wina stadhē mz · Judas fōr
stodh wel at stoor stridh stodh fōre pa
badha sidhor · stōtte han j ludhō oc ba
siwnō oc alle ropadho up j hymellin
Ey mindre lywdh oc bangh hōrdes w sta
denō · wan stōrsta roop oc skrian Tha
sagde judas til sina mē j dagh bōr oss
strida oc wagha waara siela wt fōr wa
ra brōdher · oc skikkade siwa sin almoga
j tree rootha alle stōtandis j ludhō oc ba
siwnō · oc ropandes gudz loff mz hōgho
rōstō siwa at jordhen skalff oc theris
lywdh hōrdis up j hymelin Tha widher
stodh thymotheos at judas machabeos
war fōr dwrō · owir gaff waerner
stadh oc bolstadh oc alle hans flyddho
mz honō Judas thim til fōlghiandhe
slogh j hael aff them maen · wal viij m
D hwilkit drogh judas tædhā oc til
masphat offwir wan stadhē oc slogh
j hael alt thz mankōns war skōffladhe
alla haaffwor oc brendho elden j stadhē
Thædhā foor han oc fik casbon · magedh
bosor oc andra stadher j galadidis
rike · tha thimotheos thzta fōrstodh
samnade han paa nyt maal ānan sto
ran haer oc satte sin waeru oc bostadh
mothe raphim offwir strōmē · Judas
vth sende sina maen at besee oc fōrsla
haerin · the kōmo j gen oc sagdo ath
alle hedhinga som kringhō os byg
gha aeru samnade mz honō mothe
oss j stōrste makt oc mykla talh · thz
til haffwa the sik hyllat otalighen
mogha aff arabia · oc haffwa sina
waeru sath owir strōmē · redhobone
mot os at stridha Nu judas drogh
mothe them manligha mz alle sine
makt · tha sagdhe thimoteos til hōffdi
gan sins almoghas · Naar som judas
oc hans haer the kōmo til strōmē om
han draghar til oss til fōrende owir
strōmē · tha haffwō wi enghā makt
moot honō · æn aer thz siwa at han
raedhis dragha til os offwir strōmē
oc saether sina waeru pa the sidhona
strōmen · tha skulō wi dragha til thē
oc maghō sigher wina Nu judas
kōmandis til strōmē skikkadhe
strager naghra aff thim ypparstom
oc sagde til thim Been til at j ey
atirleffwin en mā pa the sidhona
vtan alla fōlghe mik · redhobone
til at stridha oc drogh siwa offwir
strōmē oc alle hans maen mz ho
nō · hedhingane thzta seande ow
gaffwo sin vapn waerna oc stadher

Oc flyddho alle til eth aff gudha mws
ther som war j Carnaym · en judas
fulfolgdo thm · owir wan stadhen
satte eldhin j mönstradh | oc vpbrendhe
alt thz ther war inne Tha samnadhe judas
alla the judha som boddo j galaditide ·
oc allo lando ther om kringh fran thm
första oc til thm mizsta · theris hustrur
oc barn oc mykin almogha mz allo ·
oc wildo thm atirföra til fädherneslan
dit som war terra iude The komo til
stadhin efron som war en aff starkasto
stadhom stoor oc wal bewaradher · oc lagh
swa mit j theris wegh at the kunno
ey a naghra sidho fram fara · wtan
at the skullo jnu mith gynom stadhen
Tha stadzsens jnbyggiara · förnomo
theris til quemdh Inlykto the sik
oc atir mwradho alla porta en ju
das sende til thm stadzsens budh bæ
rare swa sæghiandis · vnnin os fram
gangh gynom idhan stadh heem j wart
eghit land Inghen skal idher skadha
til en pæningh · vtan waarom fothom
rium at gangha Nu the wildo ey för
thm vplatha porthana · tha bödh ju
das kungöra owir alla sin almogha
at hwar en j thy rwme han stadder
war · skulle dragha sik in til stadhen
The fromasta kampana drogho först
oc æpter aller almoghin · the storma
do til stadhen alt om kringh hwar j
sino rwme alla thm daghen oc nat
thena æpter | oc offwir wnno stadhin
slogho j hæl alt thz mankøns war
brofflado alla theris haffwor · redher

slogho stadhen j grwndh · oc gingho offwir
the dödha · owir alla gatwr Sidhan gingo
the owir oc staddo sigh pa stora slattena
som ligger moot betsan Judas han samma
sankade alla the ytersta aff sino folke at
ey thm mizste skulle atir bliffwa j blandh
hedhningana · styrkte oc tröste thm som tren
hyngadha waaro alla weghin fram aat
ther til the komo judeam · the vpgingo pa
bærghit syon mz stora frögdh oc gladhi
oc offradho tak offer gudhi · thy at enghin
aff thm haffdhe fallet j thessom förskriffno
stridhom · vtan alle komo heem j fridh och
gladhi J thm daghenom waro judas oc
jonathas j galaadh · oc symon hans brodher
war j galilea mothe the hedhninga som boo
do j tholomaidis Tha hördhe iosephus za
charie son · oc azarias höffdinga offwir
almoghan oc all thing waro wel beskrek
mz juda · oc the mangha stridher oc ær
ligha sighra wnnet haffde · sagde the
sin j mellan · görom oc wi oss napn oc aa
mynne j bland israels slækte taghom thy
oc wi at stridha mote the hedhninga som
kringh om os boo oc byggia · han bödh
allom thm som waro j hans hær oc föl
ghe · at the skullo dragha för stadhen j am
pnias Gorgias thera scandes gik wth
aff stadhen · oc hans mæn mz honom mothe
thm at stridha tha flyddo iosephus oc
azarias oc wordho iaghade in til juda
landz ræamerke | oc ij m mæn bliffwo
slagne aff theris folk · thy komo thena
plaghan offwir gudz almogha | at the ey
wildo lydha oc höra jude oc hans brö
dher raadhom som thm förbudho at stri

Macc. I. 5.61.

Macc. I. 6. 30.

laudhō til fōgdho sik hono j sooldh fø-
gul oc paringa · swa at hans almogu
tall wart · xx · ay · til hæsta oc elephan
ter · xxx ij ay fulleliga øffdhe til ørlighe
Thæsse drogho alle gynō yonmeā In
før bethsurā · oc thē paa stridde j mā
ga dagha Oc giordho sik starka blador
æn the aff stadhē judha som ine wa
ro gingo manliga wt mothe them
vpbrendo theris bladhor / oc ørløghdo
trøsteliga mote thm Æn judas ovir
gaff barfridit · oc skikkade sin hæar
jn føre bethzatharan · æn konungen
war arla vppe før daghningena oc sky
dadhe sin hær jn til thm · the støtto
j theris basuner / oc blæsto j ludhō oc
the starkasta dyuren elephantana
øffivadho the oc lydzadho til ørlighe
som theris sidh ær The bytto oc om
skipto the dyuren mælla almoghā
swa at ay man skikkados til hwart
dyur · mz fult harnisk oc vc · oc l·
vtwalde mæn til hæsta widh hwart
dyurit · at hwar thz war / waaro oc
the · oc hwart thz gik gingho the mz
thy oc jngaledis skildos fran thy · a
hwario dyur war giordhz en widhz
oc stadughz thorn aff thræ / vndhz
hulkō wapnarene wardhe sik før
regn · hagil oc pilom jnnā j thornit
bygdhe mæsthz mānen som dyurit
regherade oc [illegible] j wærnēne om
kringh thornet · xxx ij · vtwalde mæ
mz fult harnisk oc allō til ørlighe mz
widhz torffthoghō anbudhō allan an
nan almogha skikkade han j twa
rootha / alt om kringh dyuren · oc
fromasta høffdhinga · lat støtha j
basunō oc ludhō at trøsta oc rop

wækkia almoghē oc sollenærana til ør
lighe · arla om morghonē · solin vpgan
gande oc skinande j clara skiøllana
aff gull · silffiō oc alzkons malm · wt
widdhe sik theris skēn owir all bargh
swa at the syntos swa som brænande
eldir · Than otalighe almoghē kunne
ey hallas j litlo rwme · vtan endels var
oc drogh offwir flere høghbargh · oc
the andre owir slætter oc stora oc wi
da løøthz · togh foor hwar warliga oc
wisliga æpthz thy hwario war budit
oc til skikkadhz · aff theris myklo tali
Oc almogha gny oc harniskāna sam
hynde · baffwade oc skalff iordhē oc allir
almoghe · om hulke the foro oc fram
drogho gaffs widhz oc wart swa som
aff sine oc til enkte før thy at hæren
war otalighe j thali · starkir oc owine
lighē j makt oc styrke Æn judas oc
hans mæ ofor færadhe / drogho mo
te thm trøsteligha til kampin oc sla
gh · j hulko konungesens mæn fullo
genstan vj · c · man · æn eliazar saur
re son sik see eth aff dyuromen alt
wæpnat oc før klat j gylt harnisk / høgh
re oc større æn nakot ānat dyur men
te thz wara konungesens oc honō thz
syna · han waghade sik til at frælsa sith
folk oc førwærffwa sigh æwikt nafn
oc amynnilse / oc lop hasteligha gynō al
moghan slaandes alla om kul pa ba
dha sidhor · lopp vndir dywrit oc stak
thz gynō buken hulkit genstā full off
wir han thz bliffwo the baaden dødh
dyuret oc mānen · Æn judhane sean
des konungesins owinneliga makt · oc
otalighe almogha tall / drogh sin hær
thm naghot fiærre hwar aff konunge

sens mæn tæss trøsteligare· vp foro mot thæm
oc montē syon Til førēne gørande fridh mz
thēm som waro j bethsura oc swa offivir gaff
wo the stadhē· thy at thēm aatrækte ey spis
nigh æpther laughe beskarnīgh· tha drogh
konugē jn j staden oc beniadade han mz
spisnīgh oc syno folke / Oc genstā thær æptir
belagde montē syon· oc ādor hælagh rwm
j mangha dagha byggiades thær føre skær
ma oc bolstrædhe / mz byssom oc bladhom
lændzom· belibbadz· pilom oc skuto oc al
la handō grymō oc farlighō vapnō / Jw
dhana giordho oc syna skærma mothe
them· oc ørlighadho swa j mangha dagha
Nu nødhē børiadhe gaa vppa thēm j sta
dhē waaro· thy at spisnīghen war før
tært aff hedhningomē· oc thy aat skildos
judhane hwar sølte sith bætzsta / oc ganz
ska ffaa mæn bliffwo atthēr j hælgha stadhē
før hwnghers nødh skuld· tha hørdhe li
sias at philippus hulkē konughen antio
chus haffde æn liffwādis antwardat / ba
dhe rikesens styrilse swa oc sin son at vpfos
tra· war nw atthēr komādhe aff persida oc me
dia oc thēm almoghe mz honom war skik
kadhē· oc at han nw til sigh anama rike
sens ærinde oc styrilse Thy skyndadhe
han sigh til førende til konugen oc stridz
sens høffdinga oc sagde til them· waar
makt hon wanskas daghō mere oc koste
gørs oss litin· Stadhē moot hulkō wi stri
dhō ær wal bewaradhē / oc os til hørir at
see om rikesens bestandh oc styrilse· gan
gen thy til sæmio mz tæssom mānom oc
gøren mz thēm stadughā fridh· oc mz allō
theris almogha oc vnnē thēm at the bliff
we widh theris lagh· swa nw som før thy
at wi wiliom thēm førbyudha theris lagh
oc landz sidhē· æru the wredhe oc giortha
giort os oc waara folke tholkē skadha

oc ær vredhādis at the æn inera gøra Ther
ta rādh syntes got føre konungenō oc hans
høffdingha· oc sænde sin budh· fridhē mz the
budha· hwilkit the oppa badha sidhor stad
festo mz breff oc starkō edhō· paa hulka
trøst judhane owir gaffwo tha stadhen
gangandes hwar til sina syslo Nu konugen
vpgangādis paa montē syon· oc seandis
stadzsens starkasta førwarnīgh bryt gens
tan sin edh hā sworit haffdhe· oc læt in
dhēr brytta alla stadzsens mwra oc mdhē
slaa alla skærma oc drogh swa hasteliga
tadhā atir til antiochiā oc fan philippū
regherande owir stadhē / Oc strange ørligh
de han pa stadhē oc owir wan han mz
storo makt oc walde· Capitulum vij ꝯ

Ithem thima foor wt aff room de
metrius sele vti son oc drogh wp mz
faam mānom jn j stadhē som liggher
næst syon· oc giordhe sik thēr til konugh·
thēr æpther honō jndragandhe j sins
fædhernes landh oc rike· hænde at hæ
rin grep handh oppa antiochū oc lise
am oc wilde thēm føra før konugen·
Tha konugen thz vndirstodh sagdhe
han læthin thēm ekke koma før waar
ōghō· oc swa wordho the badhe aff hæ
renō dræpne / Tha demetrius haffdhe
sik sæth oppa sins rikes sæthe komo til ho
nō nakre omille oc wrange mæn aff isra
ælithing war theris høffdhinge som wille
wardhe prester· the røgdho almoghē før ko
nughen oc sagdhe Ther judhas oc brødhe
the haffwa førdarffwat thina vener / oc
oss wt driffwit aff waaro landhe Sænth
thy wt een mā pa hulkē thu wal trøster
at hā fari oc see alt thz førderff the os
giort haffwa· oc thinō wenō owir al thin
rike / Tha vtwalde konugē aff allō sinom
mānō bachidē som war hans troen mā

toghe ... oc wille til alt thz aff the
skoligha beddis oc togho til fridh och
hyllest· alla thiin sigh til thē laatha·
han hōrdhe oc thera manligha stridhir
oc sigherligha vinningh· huru the alt
galacie rike haffdho owir wunnet och
twingat vndir sik at skatta Swa och
huru the haffdo wunnit vndir sik alt
yspanie landh oc rike· oc all ānor rike
oc theris konunga sigh vndir bøgth
oc j skat lagt swa at philippū psara ko
nungh· oc stora konungin anthiocū aff
asya hulkē mot thiin stridde· haffuā
dis j sin hær· c xx· elephātes aru pa
thera tall som mz wagnū til hæsta oc
til fota fora war engin ænde· honō
togho the liffwādis oc twingadho hā
oc hans æptir komadha· konunga om
all hans landh oc rike vndir stora
skat til ewigh tiidh· swa oc all østir
rike som æru medoz· indoz oc østrō
haffwit· alla widena vndir sik wnno
antigha mz ørligh ællir mz klokō raa
dhō· swa at ey fandz naghre swa
mæktoghe· kesara konunga· landh
ællir rike som naghra makt mote
thē haffdho· oc j allo tæsso vaaldhe
oc hradome bar enghin thera konunc
lika krona· oc ey j fōrdis purpura sō
ær enskylleligha konungeklæt høgti
dis klædhe· at naghor there skullo
j tolko vt mærkias· hedhras ællir
æras owir andra The haffdho aar
ligha vtwalda try c ædoris mæ sō
kallados raadhmæn· tæsso aff sigh
vtwaldho en som allers theris yp
persle hær war oc forestandare· oc
all landh oc rike føre stodh hwar j sy
no aare· honō lydho alle andre kō

ghe oc laaghe vnghe oc gamble de
thy fandz ællir war aldrigh thē j mæl
lan hat ællir affwndh· vtan alt theris
regemēt oc hrelige stadh· bleff stadugt
oc volikt at the sæmligha oc endræk
telgha vndir en man waaro lydoghe
om honō all vaardandhe ærindhe ær
ligha styrdho Tha vtwalde judas eu
polemū iohānis son oc iasonem eleazri
son· oc sende thiin til room· at bindha
ewighan fridh oc køpanskap mællā
judhana oc rōmerska hīa vppa thz ath
the skullo fria judhana vndhā greka
landz hīa trældom· hulka orætteligha
willo hīas owir judhana oc thē alla
ledis undhirtrykkia oc fordarffwa The
komo til rom oc gingo jn føre radhit
oc sagdho judas· mathabeus hans brō
dhir oc allir almoghē aff judhe landh·
sændhe os at binda mz idhir fridh oc sæ
mio Oc lætha thiin inskriffwa j idhra bø
kir for idhra venir· brødhir oc starka
mz standhara j alle nødh oc wardan
de thingō· tæssen ordh oc bindh tekkis
allō wæl oc skriffwo til thiin thæssin æp
tir skriffwin ordh jntrykt j tafflor aff malm
ællir kopp til ævinneliket aminnilse
thiin j mællan til æwigha sæmio Sene
sit romans z gentī judeorū ... wæl va
ri romarskō· swa oc judha almoghā
nō oc theris høffdhingō· badhe til
landh oc watn nw oc æwdeliga· ørligh
ællir fiændha· langt wari fran thē ba
dhō æn kan hænda at romarskom æl
ler naghrō aff theris landō oc vndir
danō· kan ørligh ællir fiændha til stōt
ta tha skulu judhane them til hiælp
oc styrk wara· oc kōma mz troligha
hiærta thz ytherligasta oc snarasta the

kūno · æn sinō soldenarō skulu the ey va
ra plikt oghe antigha hærinsk kost ælle
fordenskap til land ællr watn · ey oc
gull æller pæninga til thē at lōna · swa
tækkis oss romarō j alle matto | Swa
tækkis om iudhska almoghā | til træn
ghir thæm ørligh til førende · tha skulu ro
mara thē wara til hiælp oc raadhingh
æpter theris ytirsta formagho · oc the
ris sollenarō ey giffwis hærinsk kost
æller fordenskap til landz æller siøs · ey
oc gul æller pæninga til thæm at lōna ·
Swa tækkis romarō thz at haldha v
tan swek æller falshet · togh swa om
iudhom tækkis hær til thæna stadhgha
nakot ytermere tillæggia æller aff
tagha · æller om wændha | thz standhe
j theris waalle · oc hwat hælzst the
antiggia tillæggia æller aff læggia thz
skal bliffwa fast oc stadught | Swa oc om
thæ skadha konungh demetrius haffwir
iudhō giort · haffwō wi honō budhit oc
swa til scriffwit | hwi haffwir thu aalagt
tith ok oc ondsko pa wara wener oc
brødher | iudhana · æn koma the ytmer
til os at klagha paa tik tha skalt thu
vetha at wi viliom hæmpnas oc upfylla
thē allan theris skadha | oc ørligha
mote tik badhe til siøs oc landha ꝛc

Interea vt audiuit rex medetri ꝛc

Imman thæs tha hørdhe oc spordhe
demetrius · at nichanor oc hans følge
haffdho fallet j stridhene | thogh
han til radha at atir pa nyt maal
sændha til iudhana bachide oc al
chimū · met store makt oc myklo fol
ke | the drogho thn wæghin fram
som ledher til galgala · oc staddho sin
hæær j masalot · offwō wnno stadhē
oc giordho stora skadha badhe paa
folk oc theris haaffwor · Ithe drogho
tædhā oc til ihrlm met ij ær til hæstu
oc xx æ · til fotha | æn iudas sæpna
de sin hæær j laisa try æ · vtwalda
mæ oc kæmpa | The saagho sina fiæn
da otalligha mangha wara · oc thy
ræddos the storligha oc mænghe vnd
flyddo fran thē · swa at ey bliffwo
meer atir æn viij c · man Iudas
sændes at hans hær oc folk mykit
flydde · oc mitz skades oc ørlight stod
fore handher · angelades han storligha
oc ræddes Thy at honō war ey stundh
æller thime til at sampna sigh folk
æller raadhing · tha sagde han til
thæm som atir waro | stande vp hwar
j sin stadh oc stridhō moot wara fiæn
da · hwar weth wi magho standa mot
theris ondska · æn alle aff raadho
han oc sagdo wi makto ey mote the
Oc thy fræl som wart liff oc gangho
atir til waara brødher · oc tha met the
ris hiælp maa os skee sigher oc lykka ·
tha sagdhe Iudas ey warde thz kære
brødher at wi skulō fly før waara fiæn
da · tækkis gudhi at waar thime ær ko
mē tha tilbør oss ærligha døø før wara
brødher · oc ey insøra blyghdh oc o æro j wa
ra æro | Oc j thy vtdrogh hærin aff boo
stadhena · mot theris fiændha hwilke
sin spetz haffdho satth j twa rotha | Thua
riom thera waaro the fræmst som til
hæst waro | Oc først føre thæm alle the
makt ogasta kæmpa · oc øffdhe waaro
at kasta stena met slyngho | oc skyuta
met armborst · bachides war j spetzen

paa höghra handena · oc badhe spetzse
ne drogho fast til judam oc stötto j lu
dhom oc basunō · Swa giorde oc judas
oc hans har · swa at iordhen skalff oc
basswade aff almoghans gny oc basuna
lyndhe · thöm pa badha sidhor stridhā
de sta | Arla om morghonen oc jn til
morkan apton tha sagh judas · at
bachydis har war starkare pa hög
ra handena · wendhe hā sik oc alle
hans trone mæ amot honō · oc aff
flogho thöm swa at the gaffwo flykte
na · hwilka han fulfölgde jn til bærgh
azoti Nw the vppa venstra handena
waaro seandis at the a höghra han
dena · wara förwne oc judas them
manligha fulfölgde | drogho the sik mz
alle makt æptir judam · oc kōmo bak
pa ryggē paa hans har thz stridde
længe oc manligha oc mānge fullo
pa badha sidhor Tha fiöl oc thæn ædh
ghe kæmpe judas j ærlighō dödhe ·
for gudz lagh oc sina brödhra helso ·
the j gen waaro aff hans mānō flyd
do | en ionatas oc symon togho the
ris dödha brodhr judam oc iordade
hā j sina forfædhra grifft j madhin
Stoor sorgh oc grater war owir allā
israels almogha aff hans dödhe ·
oc græto hā j manga dagha saghā
dis hwar til ānan ℞ o · hwi ful tha
ædle starke oc frome kæmpe j hwilkes
handhr war altz isrls almoghs fri
dhr oc helsa | andre hās otaligha
dygdhr oc maligha gærninga æru ey
beskriffne thy at the waro swa mā
ga · at enghin kūne thē til fulnatz
vp skriffwa Capitulum nondhe ix

Et factū est post obitū jude co
genstan aptir jude dödh hæn
de at wranghe oc syndhe mæ sinos
oc sik vppenbaradho j bland allā isrls
almogha · oc theris tall okadis dagh
gha som fulle waaro mz alle vrangheet
J them daghō kom oc stor hunghr owir
alt landet · oc thy marsta deelin aff jn
dha almoghenō gaffwo sik jn til ba
chide oc rögdho alla the andra som
honō ey wildo lydha · hwilka han alla
grymelica hanterade oc hædde vpsil
landis the mz dröffuilsom | oc alzskons
smælech · swa at | swa stor dröffuilse ·
kom tha owir isrl at hēnes like war
ey · fran thy at prophetane ey syntes j
bland theris almogha Tha samnadho
sik alle jude venir · oc sagdo til iona
tham · madhā thin brodhr judas ær
nw dödhr | sintz hans like ey j waarō
almogha · som matte vpstandha oc wth
gaa mothe bachydē oc flere wara owe
ner som oss wilia fordærffwa Thee wi
wtwælio tik j dagh j hans rwm · os til
höffdingha oc almoghās forstandare
at halla oc forestaa wara stridhr oc
orlogha moot wara owener J them
tymma togh ionathas mot höffdingha
dömet · oc kom j sins brodhrs jude
stadh oc ämbite til at forestaa isrl ·
Thætta vndirstodh bachides oc lagdhe
sigh alla vm om · hwru hā kūne iona
tham fanga | drapa oc fordærffwa ·
tha ionatas oc hans brodhr symō oc
alle theris mæ thz fulleliga forstodo
flyddo the j öknet til oeth rwm som
kallades tekwe oc staddos thr widh
en sjö æller kær som heet asphar Ba
chides thætta hörandes drogh mz allā
har owir iordanē Nu ionathas gō
randis sin brodhr symonē almoghans
höffdinga sænde han til ena handha
folk · theris wenir som kalladis na
bathei | oc badh thöm vndsætta honō

oc hans man badhe mz folk oc spisningh·
oc alla handha behöffligh thingh til ör-
lige Jnnan thæs drogho sigh iambri sö
ner wt aff madaba oc fangadhe iohen
jonathe brodhir· oc alt thz han atte mz
honom bort fördho Tha wart oc kungiort
jonathe oc symoni hans brodhir· ath
förnæmpde iambri son haffwa sigh fæst
hustru wt aff madhaba ecns mæktughe
höffdingas dottir aff canaan oc hul
lo thir bryllop j store högfærdh oc bælle
The thænkto paa theris brodhirs iohis
dödh oc hans blodz vtgiutilse· oc drogo
til bryllops stadhen oc skyldo sigh
bak eth högt bergh til beqwæmari
thyma Tha fingo the see at brudh
gumen kom farande mz myklo fol
ghe· stort buller oc höghfærdh oc
alla handa lekara kon· gingho
för honom· mot hulkom vth komo hans
brodhir oc vener mz halffua störe
buller oc bælle· J the rusadho io
nathas oc hans man pa thim far
löst aff theris försaat oc slogo thim
alla til dödz vtan naghra faa kom
mo til flykt pa bærghen· the skinado
oc skøfflado alla theris haaffwor oc
swa omwandis bryllopit j sorgh oc
sukkan oc orghaleker j we oc vemghe
wisor· swa hæmpnados the jonkare
owir theris brodhirs blodh· oc swa
drogho the atir til iordanem Thetta
hördhe bachides oc skyndadhe sik
æptir them· oc kom til thim til iorda
nem pa theris högtidis dagh som war
sabatum mz store makt oc myklo fol
ke Tha sagde ionathas til sith folghe
standom vp at stridha mothe waara
fiendha seen j ey os enkte förresta
vtan stridha· vppa andra handena

ær os flodhen iordanis oc pa andra han
dhena kær oc dy· oc thy haffwom wi ey
warsha til at vndfly· thy ropom til gud
vp j hymelin at han os frælse aff waara
fiendha handom J thy sama böriadho the
til at stridha· æn ionatas vtrækte sina
handh til at slaa bachyden hulkin sigh
draghadis til ryggia vnd kom slaght æn
ionathas oc hans mæn swarligha draghan
des til iordanem· wodho owir strömen Jn
vppa fiendhana oc slogho thim daghin
aff bachidis folghe· thusanda man oc
drogho swa atir til ihrlm oc atir vpbyg
do alla nidhirslaghna stædhir owir alt
judha land som war iherico amaum
betheron bethero bethel· thanata phar
ra thapa Thæsse alla bewaradho the
mz starkom murom· högha tornom oc stadu
ghom portom oc laasom oc satto j alla
the wærnara til at wærna israel·
besprisandes thim mz alz kons spisningh
oc widhirtorfftoga varo til at örlegha
Naghot thir æptir dödh alchimus nidhirslaa
murana innan ffore judra huset ffore te
plet Swa brath the togho til at nidhirslaa
murana· wart han sialffwir slaghen aff
gudhi swa at han miste maaledh· oc al
ler bortaghin· swa at hwar lymber losna
de fran androm oc aldrigh taladhe sidhan
ordh· vtan swarligha doo j största wærk
oc vslo dödhe· Nu bachides seandes at
alchymus war dödhir· foor han atir til konun
gen· oc judhane bodho j rolighet j tw
aar Thir æptir innan tass betænkte vran
ge man sin ondha radh sæghiandis hwar
til annan See ionathas oc the mz honom
boo· æru nw j fridh oc rolighet· gangom
nw til bachidem oc raadhom honom at han
farlöst draghi vp til thim· oc fanghe
thim ena nat alla saman Bachides

aptir thera raadhe foor aff stadh mz myk-
lo folke/ oc screff lönligha breff til alla sy
na samhaallara som boddo j bland juda
na. at the skullo gripa hand pa ionatā
oc hans maen. hwilkit the ey kwnno gö
ra. thy at ionathas vndirstodh theris
fulske diktā. Oc thy fangadhe hā .l. mæ
som höffwitzmæ waro offwir the förra
dharana. oc slogh thē j hiæl. oc drogh
swa tædhan mz sino fölghe oc sinō brodr
symon jn til betbesem som ær j ökneth
oc vp reste alt thz thr war nidhr slaghit
oc bemānade stadhē. Thzta wndirstod
bachydes oc sāpnade alla sina maen
byghiorandis oc thē som aff hans par
ty waro j bland judana. oc kō farlöst
för stadhen bethbesse/ oc örlighadhe pa
han j mangha dagha badhe mz bli
dö oc byssom. Nu ionathas atirleff
de sin brodhr symonē. oc foor sialffwr
wt j rikit. oc kom atir mz myklo fol
ke oc slogh odhoren oc hans brödhr
oc pharesons söner j theris bolstadh
æn symeon oc the mz honō waro gin
go vth aff stadhē/ oc vp brændo theris
blidhor som vtan före waro. oc strid
do mothe bachidē oc offwr wnno hā.
hræddo oc begabbado/ thy at hans
raadh oc til söknigh haffdhe inghin
framgangh. hwar före fæste bachy
des syna wredhe pa the falska skalka
na/ som honō raaddhe at dragha jn
j judeam. oc slogh j hiæl aff thē swa
mangha hā owir kom. Oc meente
swa atir dragha jn til sith rike mz
thē som atir waro aff hans fölghe
Tha ionathas thzta förstodh. sænde
han sin budh til honō at binda fridh
mz honō. thogh swa at han skulle
jonathe atirgiffwa alla fangha/ oc

alt roff som hā taghit haffdhe aff
judhom. Mot tesse sermo thogh
bachydes gærna widhr/ oc stadh
fæste mz sinō edhe. at hā aldrig
thr æptir skulle skadha judhom
atir gaff alt roff oc skiffningh som
hā naghot sin aff iudhō taghit
haffde/ oc swa mz spækt oc sermo
foor hā j gen til sith fædhrnis land
oc aldrig j gen komandis til jude
am. oc swa hyltadis swerdz dragh
oc örligh aff isrl. Nu ionatas satte
sin bolstadh j magmas. oc böriade
til at döma/ rætta oc regera offwir
almoghā oc vt driffwa aff isrl alla
falska oc omilla mæ j frighdh oc sto
re ero. Capitulū xj

Et ascendit alexandr &c
naghot thr æptir vpstodh
alexandr anthioce son.
som kalladis nobilis adhel. oc be
lagde ptholomaydam. owir wan
stadhen oc satte thr sith kōnūgx sæ
te. Thzta hördhe demetrius kōnūghr.
oc sāpnade otalighē almogha oc kō
moth honō at stridha/ thy sænde ko
nūgh demetrius sin breff oc budh mz
fridelikō ordhō til ionatā. oc vphögh
de han mz storo luffwi. swa seghiandis
sino folke. wari nw snari til at bin
da fridh mz honō/ för æn hā latr sik
til alexandrū mote oss. annars tæn
kir han oc minnes pa alt thz ondha
wi haffwō honō giort. hans brödhrō
oc hans almogha oc thz skreff han
Jonathe til/ oc gaff honō makt til
at sampna sigh hær oc almogha oc
læta smidha sik harnisk. oc wara hās
næste ven. Oc alla the fangha j gislo
waro j barfridit. bödh han antwar

da honō Jonathas kō til iħrl'm oc
las konungxsens breff fōr allō. jæm
wæl fōr them som waro j barfredit.
Tha vordo hans fienda storlika ræd
de oc fōrfærde. hōrandes at konū
gin haffde giffwit ionate makt/ ath
sāpna sigh hær oc almogha oc thz
til alla the sungha j gislo stodho. at
han skulle thm fræsla/ antwardha a
thz theris fōrældrō. Thz æptir bodde
ionathas friælseliga j iħrlm ~~tog~~ til at
aterbyggia oc upnyia stadhē/ oc bødh
mæstir mānomen som fōre ærffuodit
stodho/ at the fōrst skullo upresa mw
rana kringhom bærghit syon/ aff sto
rō fyrofindadhō stenō at the matto
waro til wærn/ oc stadzsens beskærmā
siva oc alt giordis The togho alle til
at undfly. som bachydes haffdhe thz
athz lefft aff hedhningomē. hwar offwō
gaff sin stadh oc rwm oc flyddo atir til
theris landa / en sāma bethsura stæ
dhz waro æn naghre j naghre j gæn
som haffdo offwir giffwit gudz lagh oc
hans budordh. thz the theris tilflykt

Et audiuit alexander -- Alexand
hōrdhe tæssa loffwā. som demetius
haffde loffwat ionathe oc the mank
ga stridhz oc hōghelica gærninga som
han oc hans brodhz offt oc bedriff
wit haffdho/ oc thz stora ærffuodhe
the a stadh haffdho komit j iħrlm.
tha sagde alexander til sina radhgiff
wara. hwar kunom wi fina ānan tol
ken man/ tha tughō oc gōrom hā til
wan wen oc stalbrodhz. oc skreff honō
til genstan sin breff/ j thæsse matto/ ko
nugh alexander sinō brodhz ionatte
helso / oc sælika at liffwa wi haffwō
spōrt aff tik at thu ær man starker
j naturlighō kraffto. oc ær thy beqwæ
bir at wara waar wen oc brodhz/ oc
thy skikkō wi tik j dagh til hōgxsta pst
oc hōffdinga offwir thin almoga. Oc
skalt thu hær æptir hetha oc kallas ko
nugxsens wen thū fræmste oc sændhe
honō purpurā/ konūgx kladhe oc kro
no aff gul thz uppa at thu skuli wara
en aff oss. oc halla til os troen wenskap

Tha j fōrdhe sigh ionathas halgā klæ
debonadh pa hōgxsta indhāna hōgti
dis dagh som kallades Scenaphogia
sāpnade mykin almogha oc læt sin
da harnisk ow matto Tha demeterius
alt thzta hōrdhe wart han mykit bee
drōffdhz oc sagde. hwat ær oss nw skeet
Alexandhz haffw os fōrkomit oc bun
dit wenskap mz iudomē sik til styrk
oc wærnā. Jak skal oc skriffwa til the
kærlighē ordh/ oc bynda thm hōgh
æmbite wærdughet oc stora gaffwor
at the wendhe sigh oss til hiælp och
wenskap. Oc skreff thē swa til j tæsse
matto/ konugh demeterius sændhz iuda
almoghanō helso oc sælighet/ nw fōre
thy at j haffwin hær til mz os haldit
fredh oc sæmio. oc haffwē bliffuit va
ra wener oc ey latidh idhz til waara
fiendha som wi hōrom. oc thy storlika
thz aff gladhōs

Thy hallen æn fram
delis idhra troo mote os oc wi skulō
idhz ytirliga oc wæl atirlōna/ oc hōgh
tideliga begaffwa mz alzkons haaff
wor oc frihetir. Oc thy j thz fōrsta gōr
iak idhz oc alla iudha friælsa aff alla
skatningh. oc atir sændhz idhz gull kro
nor wt taghna aff idhzt mynstir Tro
dhongen aff alle sadh. oc alla hælfte
na aff træ frukt som oss til hōrer. til
giffwō wi idhz j dagh til æwigh tidh

at the aldrigh ther epther skulu vt kreff
wias aff idhro lande. Ey oc aff the iij
stadher som aff Samaria æru idher til
fögde oc galilea. vtan iherusalem skal
alexandher. skal ther haffua friælst oc frit
mz allo thy ther til hörir. oc skal kallas
hælgher stadher oc skal vpbæra alla ty
ændh oc allan skat aff sino folke Jach
vidhersigher oc the makt / iak ther til haff
wir haft owir barfredit j syon / oc giff
wer thz högesta prestenom at han ther in sæ
ther hwilka man honom tækkes til hans
waru oc gömo / oc hwan en fanga aff
iudhomen som kan finnas j allom innom
rikom giffwer iak lösa. oc allan skat som
vtgöro aff theris boskap Thæssa pri
uilegia oc manga andra otalighia fri
hetir skreff han oc loffuade iudomen
hulka han læs vtzlighare j textenom
in biblia. æn tha ionatas oc hans almo
ge hördho thæssin breff oc loffwan lagdo
the engha troo ther vppa oc ey togho
thæss a mothe. for ty at the dampnos
wæl hans stora ondzsko. oc mykit ont
han haffde bedriffwit j isr' oc huru
storligha han haffde them fördarffwat
An alexandrum samtykto the alle saman
for thy han haffdhe them altidh warit
fridsamber. oc ty giordho the honom
hiælp oc mastkap j alla dagha. J thy
sampnadhe alexander storan hær mz
allo. oc vp reste han mot demeterium.
The komo til saman oc striddos man
ligha pa badha sidhor. ther til demetrius
oc hans hær togho flykthena. æn alex
ander fulfölgde them oc sigh owir han
dhena manligha stridhandis in til
solbærgham J than daghen fiol demetrius
oc mæsta delin aff hans mannom Si
dhan sændhe alexander sin budh oth

breff til ptholomeum egypta konungh
J thæsse matto. Nw medhan iak ær
atir komen j mit rike oc sitter a mina
forfædhra sæthe. oc ther til owir striddo
iak demeterium oc haffwir j fria wærio
all hans landh slot oc stadher Thy ær
nu wilia at wi sambindom ærlighan
wenskap. oc thu giff mik thina dot
ther til hustru Jak wil wara thin ma
gher oc giffwa tik stora gaffwor. oc hæ
dher oc wærdughet. konungh ptholo
meus skreff honom til igen j thæsse
matto Sæll wari then daghen j huilkom
thu atir kom j thin rike oc sattis a
thina forfadhra sæthe Thz thu mik
til skriffwar wil iak göra. oc thy kom
mote mik widh ptholomayda. at wi
maghom see hwar annan tik skal war
dha som thu sialffwer önskar. The
mottos j ptholomayda som stadgath
war. ther gaff konungh ptholomeus
konungenom alexandro syna dotter
cleopatram. oc hiollo ther stenstan bryl
lop mz konungxligh prins oc æro / tha
skreff oc konungh alexander til iona
tham. at han skulle honom oc ther mö
ta. han foor mz store æro til ptholo
maydam oc fan ther twa konunga. han
gaff them gull oc silff oc mykla gaff
wor. oc war mykit wæl anamader
j thera asyn Ther saman komo nag
ra skalka oc wranghe man aff isr'
at klagha oc kæra vppa ionatham
æn konungen skötte them enkte.
vtan læt ionatham föra aff sin klæ
dhe / oc j föra han purpuram oc satte
han næst sigh at sithia / oc saghde
til syna ypperstha höffwidzmæn.
ganghin vt mz honom mit j sta
dhen / oc forbywden allom at enghen

hwar enz nagthor kærremaal mot
hono. oc engin wari hono ouadu
gh̄ om naghon rækinskap / æn
the som oppa hono klagat haffdo
tha the sagho hans æro oc hā wara j
purpurā fördhan. oc hördho konū
gens forbudh oc wilia flyddo the
alle bort oc skæmdos. æn konūge
æradhe han storlika oc skreff han
j bland sina fræmsta wenir. gördh
dis han til en hertogh oc hōfd j
blandh alla sina höffdinga. oc swa
foor jonathā atir til ihrlm. mz fred
oc store frægdh oc æro. Naghor aar
thr æpthr kom demetrius. demetrii
son atir aff creta jn j sith fædhrnis
land. konungh alexander thz höran
dis wart mykit sörghiande oc foor
atir til anthiochiaz Tha sāpnade
demetrius mykin almogha oc gior
dhe appollonium til theris höffwidz
man. oc drogh jn mot judeam oc
sandhe budh til ionatham hög fes
te pistin j swa matto. thu ensam
bir stunz os a mot / oc ty ær iak
wordhe til gab oc aatzlöghe. ath
thu öffwir thina makt mote os
pa höghō barghō Nw för thy om
thu tröstir vppa thina stora makt
oc likamlica krafftir. tha kom in
dhr til oss pa slættu markena / at
wi maghō thr wt rönas. oc thu
maghe wetha / at mz mik ær döli
ghiande dyghdh oc kraptir bespör
tigh om at thu maghe vetha hul
ken iak ær. oc flere thr mz mik æru
hwilke oc sagdha. at ey en fotir
aff idhr gither bidhit ællir staa j
ware asyn / mædhan oc thine för
fædhr haffwa tysiwer giffwit flyk

thena oc rynt pa barghō. huru skal
thu tha thola ællir mote staa tolkō
har pa slætta iordhēne. hwaris hwatz
ke æru stena ællir store haller oc en
ghē waghr til at vndfly Jonathas
hörandis thessin appollonii höghfærdu
gha ordh oc trughan. rördhis han na
goth j hughienō / oc sāpnade x m wt
walda mæn oc foor wt aff ihrlm / oc
symō hans brodhir mz sino fölghe.
kō mot honō til hiælp oc wernan.
The drogho jn före stadhē ioppon oc
kunno ey in koma för thy at appolling
haffdhe sina wernara thr jnne The
belagdo stadhē oc til börjadho at ör
ligha pa honō Stadzsens mæn wor
do förfærade. lætho vp porthana oc
swa fik ionatas joppē. Appollonius thz
tu hörandis drogh wt mz try m. folk
til hæsta / oc til foth gangaru vtan
matto. oc foor swa jn til azotū oc ges
tan skikkade sin hær paa slættena
tröstandis pa sina mæn oc starka
hæsta som the haffdho. æn ionathas
fulfölghiade. han kō til slagx mz ho
nō / oc örligade manliga J thy haffde
appollonius lefft atir til ryggia bak thē
lönliga m. mæ til hæsta. æn ionatus
förstandadis at förrædhilse war paa
them til ryggia / foor fran en theris
warn stadh oc til thā andra badhe mz
byssom oc arborstō. oc fiungho wth
trötte badhe mæ oc hæsta Thr öffwir
kom symō mz sinō hær owr the swa
vth trötta oc owirwan the mæsta / oc
andre flyddho in j azotū j thera aff
gudha mönstir som heth daghon oc
wilde sik thr frælsa. ionathas tende
eldhen j azotū oc flere stadhr thr om
kringh / oc skinade alla theris haaff

wor pa thz sitzsta brandhe han vp
mönstridh oc alla the thr ine waro
theras tall som badhe slaghne oc
brande waro, waro widh viij ay-
ma. Thadha drogh ionathas in
för stadhe ascalonam, hulkens in
byggiara gingo vt mot hono oc to
gho hā in mz store æro, tædhā foor
ionathas atir hem til ihrlm mz myk
lo roffwe oc sigherlighe æro Tha ko
nugh alexander alt thztta hörde tok
tis hono æn ythærligare æra oc be
gaffwa ionatham, oc sande honom
eth gull span som sidher ær at giffua
konugxsens frænsta veno oc gaff
hono thr til accharon, oc all the land
thr om kringh at frilgha ægha til
æwigh tidh xiij capitulu

Et rex egypti etc. Ithy sāpnadhe
konugen aff egypto ptholomeus
otalighē hær som sandhen ær i haff
widh, oc thr til otaligh skip til sios
oc wilde falskligha fna konugx alex
andri rike, oc tilföghia mz sino ri
ke oc foor swa vt i siriā mz fridhgō
ordhō oc falska hiarta, alle stadher
stodho hono vppe oc theris inbyg
giara togho mot hono mz æro for
thy at swa haffdhe konugh alexan
der thm budhit, thy at han war hās
swere. An ptholomeus atir satte si
na væpnara oc thiænara i hwan
stadh at halla stadhrna til hans
hand. æn tha hā kom til azotū wis
te the hono aff gudhes dagons
mönstir oc stadhin vpbrændā oc al
la thas haffwor skōfladha oc stora
högha alla wæghna thr the iordha

dhe lagho som slaghne waro, oc
sagdo alt thztta giordhe ionathas
tolher til hughnadh, wilandes hā ko
ma i konugxsens wredhe. An konu
gen tighdhe enkte thr til swarāde i
thy mötte ionathas konugenō i io
pen mz store æro thr helsados the in
byrdhis oc hwiltos thr naghra da
gha, sidhā fölghdhe ionathas konu
gin til flodhena Eleuterus oc foor
swa atir til ihrlm. æn konugh ptho
lomeus fik lpadöme offwo alla stæ
dher in til selleuciā som liggher widh
syon, oc betænkte ær ont pa alex
andrū oc sandhe sin budh til konug
demetriū, swa sæghiandis kom ō
samā oc stadghō fridh oss i mællā
oc iak wil giffwa tik mina dottir
som alexander haffwir Swa maa
thu bestridha thins fadhrs rike,
mik angra at iak gaff hono mina
dotter for thy han sökir til fælle,
mik fordriffwa oc dræpa, oc lag
de hono til maghta handa lastir
thy at han aftwndade hans rike
Oc swa togh hā sina dotter aff a
lexandro, oc gaff hona demetrio
oc tha vppenbaradis hans falske
wenskapir An ptholomeus foor til
antiochiā, oc satte twa konugx
kronor a sith huffwodh offwo thw
rike Egyptū oc asyam, I thm ti
ma war alexander i cilicia rike,
thy at the thr boddo waro hono
genstridughe tha alexandhr thztta
spordhe, kom han at stridha mote
ptholomeū han tappadhe stridhe
na oc vndflydde in i arabiam at

hā matte sik thz frælsa. æn konūg
ptholomeus wart mykit vphögdhr
tha förvrdh zabdiel aff arabia ko
nugh alexandrū / högh aff honō
hans huffvodh oc sændhe thz kon
genō ptolomeo. hulkin tridhie
daghen thr æptir bleff oc dödhr
I them daghū sāpnade ionathas
thin som waro j iudea / at the
skullo owir stridha thē som wa
ro j skarmthornen pa syons barg
j ihrlm hulke oc mote them tornō
beskarlo manga bladhor. I thy sāp
nade sik nagre falske skalka aff
isrl som waaro mot sin eghin
almogha / oc foro in til k. deme
triū oc kūngiordho honō at iona
thas belagde arcon pa syon. ko
nūgen thz hörandis wredgadis
mykit oc skyndade til ptholomay
dam / oc skreff ionathe til at han
ey skulle belæggia tornē. vtā skul
de sigh skynda til hans samtalan
Ionathas thz förstandadis. hiolt
fran sina belægningh oc vtwaldhe
naghra mz sik aff prestomē. oc al
moghans aldirmanō. togh mz sik
mykit gull oc silffwr / dyr klædhr oc
andra kostelīga haffwor oc foor til
konūgen in til ptholomayda och
fan hans wenskap sigh til nöghia
æn tha at nagre wrange mæn aff
hans almogha waaro thr som paa
honō klagadho / Thz giordhe konū
gin mot honō som andre konūgha
för honō giort haffdo / vphögdhe
han j bland alla sina wenir oc
fræmsta höffdinga / oc satte han
til höffdhinga owir alla ꝑste / tha
beddis ionatas aff konūgē ath

iudha landh matte frælst wara aff
alle skatningh oc the three huffwod
stadhr som aff samaria waro / iu
da landhe tillagdho hwilkit konū
gin oc samtykte oc skreff mz honō
breff til iudeam j swa matto. konūg
demetrius / sinō brodhr ionathe oc iu
dha almoghanō helsor oc wenskap
wth skriffthena aff thzta breff / som
wi sændom wars fadhr lasthenes wm
folk sændhō wi til idhr swa lydhande
wi konungh demetrius warō fadhr las
thē helso / wi haffwō före taghit at
wel göra widh iudha almogen so æru
ware wenir oc altidh halla mz os
thz goth oc rætwist ær för thera wel
wilioghet the til os haffwa Thy haff
wō wi them förlænt all landh kring
om iudeam / oc twee huffwodh stadir
som ær lidda. ramatha oc samariaz
oc alla theris tillaghor / at the enskyl
leligha skuli tilhöra ꝑstomē som offra
j ihrlm. för thn skat oc wtskyller so
konūga til förene aarligha aff them
togho aff alla handa frukt badhe aff
iordh oc thræm frukt bærandō / oc alla
ānan skat oc thionde som os hær til
haffwr tilhört rætteligha. ffördragō
wi thē fran thna dagh oc thm thz til
eghnō til æwigh tidh / Thy lathin för
waardha at thena wtskrifft ær til a
myne. wt skriffwis oc gömis oc be
waris pa halgha barghit syon I mær
kelighō oc beqwæmo rwme / j thēna
tima seandis demetrius at alla stadz
war fredhr oc enghin war som honō
stodh a mote owr .. gaff han allan
sin hær oc lat hwan fara til sith he
man. wtan thæn fræmande hærin
som han haffde sāpnadh aff hedhnī

thō som bygdho pa dyom oc the wordho
the hans owenir, aller thm̄ almogen
hans fadhr̄ haffdhe til förnade. Tripho
war en höffdinge til förn̄e owir thm̄
m̄z alexandro han saagh at allir almo
gen wart ohydughr̄ demetrio. oc foor
til emotuell j arabia som vpfostradhe
anthiocū alexandri son. oc lismadhe
m̄z honō at han skulde honō antwar
dha sonen at hā matte reghera a sins
fadhr̄s wagna / oc bughordhe honom
alla demetry oc vegeran. oc thm̄ fiand
skap som hans almoghe haffde moot
honō fanget Oc bleff swa thr̄ m̄z ho
nō j māga dagha Jmmanthes sende
ionathas budh til demetriū at hā skul
le thm̄ vttagha som skærnitorne haff
dho benānadh j ihrlm. oc the som
flere stadz waro j wærn stadho. thy
at the omakadho mykit almoghen
j isrl' Tha sende konūgin ionathe
tolken swar j gen. ey ens will iach
thz göra tik oc thino folke. wtan yter
ligare wil iak. tolk æra tha thæss
kombir beqwæmer thime / æn gör
gör thu rættwislīga mote mik. om
thu sendir mik hiælp, mǣ fuldrist
togha til örlige / thy at allir mī har
ær mik fran gangen Tha sendhe
ionathas honō til antiochiam try
c. wtwalda mæn. oc gladdis konū
gin storliga j theris tilqwamo. J
thy vp reste sigh j sāma stadhē mo
te konūgen. c xx m̄ mǣ oc willo
hā slaa j hæll. æn konūgin rymde
vp j slottet oc stadzsens mæn belag
do han oc bewaradho alla wagha
om kringh / oc togho mālīgha til at

örlegha Tha kallade konūgen iuda
na sigh til hiælp oc vndsætningh. hul
ke oc alle j sændhr̄ til honō komo Oc
skingradho sik genstan kringhō allā
stadhē. oc slogho om thm̄ daghe c m̄
mæ. trendho elden j stadhē skōfladho
alla theris haaffwor. oc frælste konū
gin aff sine nödh oc angist The j sta
dhē som j gen waro, seandis at iu
dhana haffdho wunnit stadhī oc theris
ondha raadh kom til enkte. Ropado
the ödhmyuklica til konūgin om
fridh oc venskap Oc at iudhane
skullo thm̄ ey yphrmera skadha æller
theris stadh oc thr̄ pa kastadho fran
sigh, ælla wærio / oc togho fridhne fri
dhin. oc konūgxsins hyllest Æn iudha
ne wnno stort prīs oc æro för konū
gin oc allō j hans ryke. oc foro swa
atir til ihrlm / m̄z prīs oc myklo roff
we. Æn konūgh demetrius sath frielīga
oc rolika j sins rikes sæthe. oc lögh
alt thz han iæth oc loffwadh haffdhe
Oc skilde sigh fran ionathā. oc ey
athr̄ galt honō hans godh gærninga
wtan mödde han storliga oc allā hans
almogha Ragthot thr̄ æptir kom tri
phon athr̄ oc anthiocus m̄z honō. alex
andhr̄ son vnghr̄ piltr̄ oc barskir,
hulkin sætthiandis asik konūgelika
krono. reghærade j sino rike til ho
nō sāpnade sigh allir thm̄ hær som
demetrius haffdhe skingrat. oc strid
dho sidhā mote honō thr̄ til at han
togh flyktena Triphon anamadhe
all hans örlige dyur oc fik thz anti
ochiā. tha skreff antiochus thm̄ vnge
konūghē ionathe til j swa matto.

Iak antwardhar tik høghesta prestins æm
bite, twee huffwodh stadher thr til skal
thu wara thū framste aff konungesins
wenir oc sande honom magh gull kar
eyens til at offra j tēplet Vtā iærwad
aff thū drikka wth bordhit oc badh
hā kladhas j purpura oc bæra gull
spænne a sino bryste Oc symō hans bro
dher giordhe han til hærtogha oc höffdī
gha fran waamerkin j thiro oc in til
egyptū Tha foor ionathas wt oc kring
om foor alla the stadher som waro owir
flodhena oc aller hærin aff syria flyt
te sigh til honom han kō til ascolonez
oc theris borghara togho mot honom
mz store æro Thadhan foor hā til gazā
oc thæs borghara lyktho atir portana
oc sik ther ine. Jonathas belagde stadē
oc brændhe vpp alt thz ther wtā före
war oc skōffladhe theris haffwor, tha
ropadhe stadzsens mæn til ionathā
om fredh oc friemio Than thogh the
ris soner til gizlan oc sændhe thim
til ihrlm oc foor kringh om alt rikit
in til damaskū. Ther fik ionathas hö
ra At the höffdingha som j gæn wa
ro j iudes aff demetrij folghe satto
sigh wp mot honom, sankandis sik myk
kin mogha till at aff sætia hā aff ri
kesens styrsle hā drogh til thē furlögst
oc satte sin brodher symonē qwarran
j riket, hā kom före bethsinā oc gör
lighadhe ther pa mangha dagha belæg
giandis stadhē alla wæghna The
beddos fredh, hwilkē the fingho j
swa matto at ionathas dreff the
alla wth oc bemānade stadhē mz

sino folke Sidhā drogh han mz sin
hær in til spon Genesar oc för dagh
ingena vakadho the vppa slættena
asor arla om morghonē fingho the
see hedhninga hærin hart nær sigh pa
sāma slæt the stridho mangha pa badha
sidhor ther til at alle flyddo som mz iona
te waaro, swa at enghē bleff j gæn
nær honom Vtā mathathias absolom
son, oc judas calphi son som höffdinga
waro owir allan hærin Tha sprech
ionathas sin klædhe oc stradde iordh
vppa sith huffwodh, oc badh til gudh om
hiælp oc vnddingh oc wændhe sik atir
til thē oc stridde ther til the togho flyt
tena Thzta seandis the som til förin
ne flyddo fran ionathā drogho sigh
atir til honom oc swa fulfölgdo the alle
hedhningomē in til thera bolstadher j
cades, try ar, hedninga fullo thū daghē
oc ionatas foor atir til ihrlm xiiij

Et vidit ionatas etc Tha sagh io
nathas at hær kō oc tijme til
hiælpa honom, han vtwalde fromma mæ
Oc sændhe thim til room, at stadgha
oc vpnya mz thē fridh oc wenskap,
oc til spartiatas sændhe oc hā sin breff
oc budh j sāma matto swa lydandis,
Jonathas höghste prester, oc almoghē
aff judhaland sændhe oss at stadgha
oc vpnya mz idher fridh oc wenskap
oc brodherskap som hær ther wart haff
w. Roomara gaffwo thim felogh breff
til allā almogha, at the skullo them
mz fridh oc felighet atir föra til jude
am Tæssen ær wt skriffuit aff breffue
no som ionathas skreff til spartiatas

ena handha folk. ær Jonatus höx
te prester. prestana oc almoghans höff
dhinge oc all menoghetin aff iu
dho / sino brödhrom spartiatis wenskap
oc helso for naghon tima sændis breff
til oniam högesta prestin aff dario.
som tha nær idher regeradhe at j
ærin ware brödher som oc idher breff
wtwisa Æn onias mothe och idher
sændebudh mz hedher. oc the som j
tha scriffwin om fridh oc wenskap
Nw æn tha os ey myket thær til twæ
ghær / siva som haffwandis alla wara
frösth oc hugnadh j hælgha böker
hulka wi handa mællan haffwom
thogh tekkis os sændha / til idher vp
nyia mz idher wenskap oc brödher
skap. at wi ey fræmmade aff idher wer
dhom madhan langher thime ær sidhan
at j idher budh til os sændhe Æn wi
j allan tima vtan alt hindher göröm
idher amyndilse j waro bönom badhe j
höghtidis daghom oc androm / j waro off
re som os tilbör at amynnas wara
brödher oc wener Oc storligha gladh
iomis aff idhre æro. æn oss ær tilko
mit magh dröffwilse oc mykit örlögh
aff them konungom kringom os byggia
æn ey wildom wi wara idher til oroo
oc ey androm warom wenom æller fræn
dom j warom stridhom / for thy at wi fin
gom altidh hiælp aff hymerike / siva
at ware owenir wordho ödhmyuk
te Wi sændom oc war myndugh bud
til romara herskap at vpnyia fridh
oc wenskap os j mællan siva nw som
fordhom. budhom oc them fara til idher
oc helsa idher a wara weghna oc fua

idher war breff mz fordzseus. oc wen
skapsins vpnyian / oc thy göre wæl
oc swaren os ther til. Thetta ær with
scrifftin aff thz breff som onias wt
skreff Onias spartiathær konung
Jonathe höghste prest. wenskap oc hel
so wi finom j wara scrifftir at spartia
ti oc iudei the ærin brödher oc fræn
dher. aff habraaz vthborne oc nw æ
madhan wi thz withom göörin wæl at
j os tilscriffwin om fridh oc sæmio Oc
thy swarom wi til idher skriffwilse vaar
boskapir oc alla wara ægodela hö
ra idher til oc alt thz idhart ær. ær oc
wart som wi haffwom idhrom sændebu
dhom myndelegha vnderwist Oc thy
fik ionathas höra at höffdhingana
aff demetrij [illegible] har haffdho sap
nat mera folk æn naghot sin för / at
stridha mothe honom oc foor wt aff
ihrlm oc motte them j rikeno Amati
tor. thy at han ey wille giffwa them
thima til at dragha in j hans rike
oc sændhe sina spejara in til the j
theris bolstadha / hulke honom kungior
de at the willo sökia han samma nath
tilkomande. æn tha solen bærghadis
bödh ionathas allo sino folke at va
ka oc wara j harnisk alla nattena
redhabone til at stridha / oc satte wak
tara alla weghna kringh om thera
bolstadha Thz sporde hans fiende
at ionathas oc hans folkhe waaro
redhobone til at örligha / oc wordho
storligha rædde oc förfæradhe / ock
vptændho eldha kringh om alla
thera bolstada oc flyddo siva vndan
Aria om morghonen ionatas fean

ællen brinnande sökte til mz sino fol
ke oc fan thz enghin· thy at the haff
do om nattena draghit offwir flodhe
ne Eleutherū· sidhan drogh ionatas
til arabiam til zabadeos· oc slogh the
alla oc sköfflade theras haffwor hā
drogh thadhan oc til damaskū kring
om farande alt thz riket Symō hans
brodhir drogh in j ascalonē oc flere
stadhir alt in til ioppen belagdhe stadē
oc owir wan· oc bemānade han mz
sino folke Thy at han sport haffdhe
at the wildo antwardha stadhē deme
try sælskap· J thy sāpnadhe ionatas
alla almoghās ældirsmæ oc betænkte
at wpbyggia alla warn stadhir j iude
a· oc alla mwra j ihrlm Oc en
höghan mwr mæ nathe mællā stadhen
oc skærnitornē pa syon som kalladis
arx dauid Swa wiliandis at hā sku
li staa för stadhē at the thz paa boddo
skuldo hwatzke ffaa köpa ællir sælia
J thy wpreste sik then ffōrrædharin
Tryphon at reghera owir asiam oc sæ
thia wppa sik dyadoma konunge krono
na· oc förrādha sin hrra konungh antho
cū æn hā rædis ionatā at han skulle sta
a moot honō Oc thy tænkte han om
riadh at fangha ionathā oc fördærff
wa Thzta förstodh ionatas oc drogh
moot honō mz xl m vtwalda mæ oc
kom til bethasan/ triphon sandis ath
ionathas kom mz swa myklō almogha
rædis ō sigh oc togh mothe honō mz
storō hedhir· oc mz falsko hiærta gaff
hā honō stora gaffwor· wphögdhe hā
oc loffwadhe j blandh oc owir alla si
na wenir· oc bödh allō sinō mānom

at the skullo lydha ionathe som ho
nō sialffwō· oc sagde ionate fridheli
kin ordh aff falsko hiærta hwi tæk
tis thz at mödha oc wp resa swa my
kin almogha madhā enghin ofridhir
ællir örligh ær oss j mællā· oc thy
sænt almoghē hem til sin wt wæ
liandis aat enast naghra faa mæ
som mz thz magho bliffwa· oc kō
swa mz mik til ptholomaydā honō
wil iak thz antwardha mz andra
waru stadhir thz om kringh· alla
höffdingha oc æmbitz mæ oc allan
nū hær the skulu thz lydha Oc
swa ffar iak atir til mit hemā· æn
ionathas j sine enfallighet trodde
hans falska loffwā· lot almoghē
fara atir til iudeā Ey behallandis
athir mera æn try m mæ· aff hulkō
han sændhe ij m· mæn til galileam
oc j m bleff nær honō· Æn swa brat
Jonathas kom in j stadhē ptholoma
ydam· atirlykto borgarana stadzsens
poortha fangadho han oc alla hās
mæ oc slogho j hæl alla sāma Sens
tan sændhe triphon storā hær badhe
til hæst oc fotgangara in j galileā
oc vppa stora slættena at fangha oc
förgöra alla the ionathe tilhördho
æn hans mæ hörandes at ionathas
oc hās mæn waro förrādhe oc slag
ne· tröstō the sigh oc vth gingo re
dhobone til at stridha· æn the som
æptir thz thim vt sændhe waaro· De
andis the redha til at stridha· oc ath
thz stodh thim enkte wtā liffwit dro
go the til ryggia· oc iudhane foro
mz fridh atir til iudeā æn cyens

the wtā jærnuvæl allir isr'ls almoghe
storligha sörgdo | oc grætho thes ædhla
kæmpas dödh ionathe oc flere hans
godha mæna mz honō swa förtradha
Genstan thz æptir tilbördiadho alla hed
ninga thz om kringh the hadha · hata
oc fördærffwa isr'l · sæghiandis sin j
mællā Judha haffwa nw enghin höff
witzmā ælla förswarare Nw haffwom
wi tīma til them fördærffwa · oc wt
skrapa theras nāpn aff mānāna aff
ampne Capitulū xv

Et ut audiuit symō Symō iona
the brodhir spöriandis at triphon
sampnade mykin almogha at sændha
in j Judeā | badhe land oc folk fördærff
wa vndirstandādis oc at allir almoghe
war j storō rædhugha · ængxlan oc dröff
wilse foor han wp til ihrlm oc sāpna
de allan almoghā | hughswalandis hā
oc tröstandis mz thæssom ordhō · j sen
oc within kære wener hwat oc iak mz
na brödhir · oc mīs fadhirs hemā haffwō
giort för hælga laghī · hwat örlegh wi
hallit haffwō för hælga stadhē ihrlm
hwat nödh oc twangh wi lidhit haffwō
som j wæl within | före the saker skulo
æru alle mine kære brödhir falne före
isr'l oc nw ær iak ensāpnē j gen aff
allō · Æn skal iak ey spara mīne siæl ·
nw j dröffwilsāna tyma för thy at iak
ær ey bætre æn mine brödhir · Jak skal
hæpnas offwō mith folk oc wara hæ
laghetir oc wæria war barn oc hustrur
thy at alle hedhīgha æru sāpnade ath
fördriffwa os til ovætta Tha almoghē
thæta hördhe vptændes anden j theris
hiærta · oc ropadho alle mz ēne röst oc
sagdho thu ær waar hærtoghe oc lee
dhare j thīna brödhra rwme · Judhe
oc ionathe Stryd oc vesthera wart ör

893

ligh alt hwat thu oss bydhir wihom
wi gærna göra Thy sāpnade sy
mon alla fromasta stridz mæ oc almo
ghans menighet | oc læt mz ēne hast
vp resa alla mwra kring om alt ie
rusalē wæl bewarandis allā stadhī
Oc sændhe ionathan absolom son oc
mz honō nyian hær in til ioppen
til thē j stærnttornomē waro | dreff
thm tædhan oc bleff thz siælffwo · Æn
triphon drogh wt aff ptholomaydā
mz myklō mogha · oc wildo kōma
in j Judeā oc haffdho ionathā mz
sik j hæktilsom · togh æn liffwandis
Æn symō drogh mot honō til addus
widh stora slættena · Nw tha triphon
förstodh at symō war wpstandhē oc
kesthir j sins brödhirs stadh ionathe ·
Oc wilde mot honō stridha · sændhe hā
sin budh til honō j swa matto | fför thz
silffwō thm brödhir ionathas · war ko
nungenō skyllogher paa almoghans weg
na | haffwō wi han hær faghnat | oc thy
sænt oss c pundh silffwō · oc twa hās sönir
til gisla · at hā ey löpir fran os tha wiliō
wi han tik atir sænda Æn symō förstodh
wæl at hā alt swiklighu talade mz ho
nō Oc bodh thy sik sændha badhe silff
wit oc piltana mz · thz wppa at hā
ey före thy skulle haffwa ærmpne ælla
til fælle til at skada isr'l At honō ey sen
dis piltana oc silffredh | Thy sændhe hā
honō piltana · twa ionate söner oc
silffret mz som war c pundh · æn triphō
lögh oc enkte atir sændhe ionatham
thæs hæller | Wtā drogh in paa Judē
am thz fördærffwa oc thīn weghē so
ledhir adhor · æn symō oc hans hær
drogho alt læntelgha æptir oc hwart
the foro · Nw the som waro wppa
thornē sændhe sin budh til triphonē

894

at han skulle skynda sik til thē gynō
ørknet · oc vndsætthia thīm mz spisingh
triphon til reddhe allā sin haar swa
at hā wille sāma nat til thē koma
J thy fiol mykin snyō mz allo · swa
at hā ey kūne koma til galadithim
wtā drogh til bostaman · oc ther drap
hā ionathā oc hans twa söner | och
wandhe swa j gen oc foor hem til sin
Æn symon sænde budh oc lat taghā
sins brodhers ionathe been oc iorda
de thē j madhī uær sina förfadher ·
allir almoghē grat oc sörgde hans
dödh j mangha dagha Tha lat sy
mon byggia offwr sins fadhers graff
oc sina brödhra högha bygningh · oc
satte högha slatta stena bak oc före ·
ther til lat han ther ō kringh vp byg
gia septē pyramidos · vij högha graff
ther hwar thera mot the andre til
amyne sins fadhers oc modhers · och
sina iiij brödhra | Vtā om alt thetta
vphögde hā vij stora oc högha stu
der · oc offwir stodherna satte hā har
nisk til eth ewight amyne oc offwir
harniskit vt höggin skip at the sku
lu sees aff thm som ther sighla j siön
Thæsse æru the graffwor allir griff
som symō lat göra j madhin · oc staa
ther æn til thāna dagh Thriphō tadhā
farandis mz vngha konugenō anti
ocho swiklika förgöraade han oc satte
a sigh konugelika krono æpther han
owir alt asyam · oc giordhe mykin
skadha oc mang slagh owir alt riket
Symō om farandis alt iudha land
bygdhe oc bemānade warn stadher
mz höghō oc starkō murō porthō

oc laasō oc alz kons spisingh · Ithy vt
walde symō naghra mæn oc sende thm
til demetrīū konungh at hā skulle nadher
göra mz iudhana om theris skat oc
vtskylder hulka triphon haffde mykit
öka oc orættelika paa lagt · hulkō
konungh demetrius mz sinō breffwō swa
suarde j tæsse matto · konungh demetrius
Symon högeste prestē oc warō wen se
moribus oc almoghanō j iudea helso
oc wenskap · Wi anamadhō gulkronona
oc hals kædhiana som ioß sændhē och
ærom wælwiloghe at stadhgha mz idher
stadhgha fredh · oc wilō skriffwa til wa
ra foghata oc æmbitzmē om thā skat
wi haffwō idher fördraght · æpther thæn
stadhga allō witherligan som wi mz idher
giordhō The wern stadher j haffwē bygt
bliffwe idhre · all brot oc förswmilse som
mz idher warit haffwa til thæna dagh för
latō wi idher swa oc the krono j oss aath
ga skylde æren · oc hwat hælzt hær til
vndir skat warit haffwr j ihrlm | ther æp
ther bliffwi frælst oc qwith för allō skat
te · Æru oc naghre j blandh idher beqwæ
me at inskriffwas j bland wara wener
tha skulu the inskriffwas · fredh oc
wenskap wari mællan os altidh | J
the arino aff lagdis hedhningāna ok
aff isrl · oc tha til böriade isrl at skriff
wa theris aars tall oc mærkelika gær
ninga j swa matto Thetta skedde widher
symonem högesta prestē · stora hertogha
aff isrl almogha höffdhinga | J them
daghō kom symō in til gazom oc kring
om bygdhe han alla wæghina mz warn
thornō · vp reste ther blidhor oc drogh sik
in för stadhē · nidher slo theris yppersta

waru thorn . oc fik stadhe / æn alle the
paa honō waro the wordho bestalte mal
lā stadz inwrana oc skærmena aff hul
ko wart j stadhenō stoor iæmbir ffasi oc
rædughe . sua at the som inne waro .
gingo pa inwrana mz theris hustru
oc barnō . oc spletnō kladhō . Ropadho
mz höghe röst tiggiandis fridh oc
förlonā aff symone oc sagdo . atirgak
ey os æptir wara förskullā wtā æpt
thina miskundh . oc tagh os til thina
nada . Symō ökade sigh ow theris
ysæld . oc stridde ey pa them mera .
thogh dreff hā thm alla aff stadhē oc
rensadhe all husen thz theris aff gudh
skupat haffdho Oc tha gik hā in j stadhē
mz sangh oc glædhis lekō . wælsignade
gudh oc ærande oc sua wt kastadha al
la orenlighet . insætte thz trona mæn
gudz lagh skulde fulfölghia styrkte
stadhē . oc bygde sigh thz bolstadh An
the som j thornē waro j ihrlm matto
hwatzske wtgaa oc ey nakot köpa æl
ler sælia Oc thy togh thm hungher
j hulko maghe aff thm bliffwo dödhe
In til thæs at the j gæn waro ropado
til symonē om fridh oc förlonā hulkit
hā thm unthe . oc dreff thm alla wt
oc rensadhe thornē aff alle besmittil
se . oc sidhan ingik sialffwo mz gudz
luffwi mz palm quistō . mz frögdh oc
sangh oc alla lekara anbudh loffwā
dis gudh thy at störste fiande j isrl
ær offwir wnnē . han skipade oc at
thm daghē skulle högtidhas oc hal
dhz hallas j isrl til æwigh tidh . han
warnadhe oc bærghit sion som næst
war thornenō / oc giordhe sik thz he
mā at boo oc byggia mz sinō mānō
Symō hā sagh oc vndirstodh . at io

hānes hās son war starker til krafft oc
offdhz til örlagh / antwardadhe honō
alla sina makt görandis honō til hær
togha oc höffdinga offwir isrl oc bodde
sialffwir j gazaris Capitulū . xvij

Anno c̄ ygregauit Rex demetrius c̄
samnadhe k . demetrius sin hær oc foor
in j mediam at samka sik mera hielp
oc fölghe . til at offwir stridha triphonē
Thetta hörde arsaces persar k . oc medie
at k . demetrius war komē j hās landz än
da . han sænde wt en aff sinō höffdinga
at han skulle fangha demetriū oc liff
wandis til sik föra hā giordhe sua ,
fangadhe mānen fördhe sinō hra
oc sætte hā j hæktilse J alla symois
liffs dagha boodho iudha rolighe .
han sökte allaledis almoghās bædz
ta Oc thy tækktis allō hans waldh
oc stor æra j alla hās dagha Oc sine
stora æro oc manhet wan hā ioppē
oc thz stadhē giordhe han til ena
æwigha hāpn oc tilgangh . allō
thē som silgdo aff frömada öyom
oc landz ændō . han ökadhe oc wt
walde sins almoghis landh oc maneer
ke . hiölt j fridh sith rike . frælste oc
hylladhe alla fangha Oc wtdreff fran
sino folke . han war thz förste som stra
ligha styrdhe owir gaza oc bethsura .
Oc owir waru thornē som war are
dawidh wtwrækandis aff thm alla
orenlighet enghi fandz than som ho
nō kunne mote staa . oc thy örkiade
hwar j sinō stadh sina iordh j fridh
Oc iordhen owir alt iudha landh
j hās thima gaff riklegha sina frukt
thz / oc all bærande thræ tæpliks the
ra frukter . Almoghās seniores the
saatho paa gathor handterandis al

mogans bestandh oc nyttoghet An vnge
hoff jonatas j fördos ærona clædebonatt
oc öffdos j harnisk til örlige, alla stædhir
för sagt hanum ympnogha spisningh/ oc plan
kade them til landzsens warnan Swa liff
de han sin aldhir. at hans ærlegha rykte
gik oc hördis inttil wldhenna ænda/ han
hiölt fridh offwir all rike frögd oc glædhi
war j isr'l j hans daghom hwar en sat fridh
legha vndir sith wijn træ æller fikona
træ. enghin war thæn som naaghon oroa
de Ey fandz then som tha förde örlegh
konunga haffdo engha makt mot honom
han styrkte alla ödhmyuka oc öma. aff
sino folke/ laghin höllos j wördhom/ wrange
oc orætte wordo förhaffde. han vpnyadhe
oc ökadhe alla hælaghetir hælagh hoor
oc kirkiona skrudh stodho j æro. thy
sporddes in til rom at jonathas war döder
oc in til spartiatas kom thz rykte Oc
alle sigh thir offwir omkadis oc sörgdho
An tha the hördho at (a) symeon hans
brodhir war wordhen j hans rwm hög
te prestir/ oc haffde sigh vndhir wnnit
alt riket oc alla stædhir. skriffwo the til
honom j tafflor aff malm at the wildho
vpnya mz hans wenskap oc brodhirligha
sæmio som the til förena haffdho giort
mz juda oc jonatha hans brödhrom
Thæssin theris breff wordho læsin för
allom almoghanom j ihrlm An thætte ær
vt scriffthin aff thz breff som spartiati the
sændo wi höffdingia oc huffwodhstædhir
j bland spartiotos Symoni högxsta preste
ællir sinanom prestom oc menogha almo
ghanom j judea waarom brödhrom helso oc
wenskap Idhir sændebudh hulke j sæn
den til wan almogha kungörande/ oss
aff edhre store æro hedhir oc gladi/ thy
gladdoms oc wi j theris tilqwæmdh

oc scriffwom theris ordh j waara böker J
swa matto Numenius anthyoci son. oc anti
pater jasonis judhana sændebudh ko
mo til oss vpnyandes mz oss gamblan
wenskap Thy tokte allom almoghanom a
nama the män mz hedhir oc æro/ oc in
skriffwa theris ordh oc ærende j wara
böker til ævigt aminne æptirkomande
folke j spartiata. vtscriftin thir aff scriffwo
wi oc til symone högxsta presten/ thir æp
thir sænde symeon numenium til rom
haffwandis mz sik en skiöld aff clara gul
le til wikt haffwandis tusandha mnas
hwar mnas weghir iij skalapundh Then
skiölden sændhe symeon romarom til wen
skaps oc fredzsens stadhfestilse An roma
na folka gaffwo seandis sagdo sin j mæl
lan. hwat tak skulom oc æro skulom wi
atirgiælla symoni oc hans sonom/ han
vpfylte oc fulgiordhe för alla sina brö
der. oc vtdreff alla owenir oc fiendha
aff isr'l the stadho honom ærlight frelse
Oc scriffwo j tafflom aff malme. oc insatto
j theris amynnilse böker paa barghit
syon. tessin ær vtskriftin aff theris
tafflom. vndir stora præstin Symone
j assaramell thir alle preste. seniores oc
almoganis höffdingia aff isr'l sampnadha
waro. kungiordis tessin ærende/ witer
light ær allom hwat örligh thir æru bedriff
win j waro rike An symeon mathatie
son oc hans brödhir the gaffwo sigh vt j
wadha til at frælsa sith folk. oc staa
mote theris fiandom/ at theris hælaghe
tir skullo stadughe bliffwa oc theris lagh
The ærado sith folk mz storom prijs oc
æro. æn jonathas han förenade sin al
mogha oc wart kestir til högxste prest
oc a thz sitzsta wart til fögdhir sino för
fædhrom Tha willo theris owenir nidhir

trodha therís halaghetir · oc wtrekto
the sína hænder | til thera hælgasta mōs
tir · æn symon stodh tha thēr a mote oc
stridde fōr sin almogha | hā bekostade gull
oc pæninga mangha han vtwalde oc wæp
nade fromasta mæn aff sino folke · fōr
lente thēm gull oc haaffwor | hwat hælzst
han flogh vppa gik wel fram j hās han
dom Alla hedhninga fōrdreff han aff si
no rike · bemānade slot oc stædher mz
sino folke konungh deretis befælte ho
nō herradōmet owir alla p̄sta giorde hā
honō til sin fræmsta wen | oc æradhe hā
mz store æro han hōrde at iudei kalla
dos aff romaris wenir oc brødher | oc at
the togho ærlegha mothe symōs sen
debudh · oc at iudei theris p̄ste oc hōff
dinga samtyktio hā at wara theris hōx
te præst til æwigh tidh · thēr til gudh
vpreser j bland thēm naghō sannan p̄phe
ta | enghē matte mote segha naghro
thy som aff honō sagdis ællir giordis
æller vtā honō naghra almoghans sam
qwændh halla ællir samā kalla Thæta
oc mykit ānat honō til loff oc æro samā
skiffwat tæktis thēm allō gōma oc bewa
ra j theris hælgha rwmō til æwigh tidh

Et misit rex anthiocus — Capitulum xvij

Oc sændhe konungh anthiocus deme
tri son sin budh oc breff aff ytherstu haff
sens clippom oc dyrom Symoni p̄ste oc
iwdha almogha hōffdinga · oc alle me
noghetēne j tesse matto | konungh antio
cus symoni stōrsta p̄ste oc iwdha almoga
nō helso · nw fōr thy at wranghe mæn
haffwa owir wællat waara fōrfædhers
rike Thy wil iak hæpnas oc atir faa ri
ket oc gōra thz swa fritt oc ærlight
som thz war til fōrene · ōrlegis mæ haff
wir iak sampnat ympnit badhe til fō
ta oc hæsta | oc til syōs ōrlige skip wæl be
mānat | Iak wil gaa owir alt riket oc hæp
nas owir them som wart rike haffwa fōrhin
drat | oc mangha stædher lagt j ōdhe oc nw
fōr thy stæder iak edher alla handa offer
oc alt annat thz konungha fōre mik haffua
idher fōrdraghit | oc alla gaffwor hwat hælzst
the idher begaffwat haffwa | oc thēr til stædh
iak edher at j lathen slaa idhart eghit mynt
j idhro rike | ihrlm samtykker iak hælght
wara oc frælst | oc all the vapn j haffwen
lætidh smidha · oc alla wærn stædher j bygt
haffwē bliffwe alt edhart eghit Allan ko
nungeligin skat nw æller hēr æptir ær bliff
wi oc idher til giffwin til æwigh tidh · æn
naar wi fræleghan faam j gēn wart rike
wiliō wi idher oc idhart folk ypperligare æra
Oc templet j ihrlm konsteligha bepryda
swa at idher æra oc ærlegha frægdh skal
hōras offwir alla wærldena Naghot thēr æp
tir foor · k · anthiocus aff sith fædhernis rike
til hulkō sampnadis sigh allir almoghen
swa at ganska faa j gēn bliffwo mz tripho
ne Nu anthiocus fulfōlgde æptir honō
sigh vndhan flyandis alt in til dozam
som liggher widh sion | hā wiste wæl at
honō ont til stodh thy at aller hās hær
haffdhe honō offwir giffwit · æn anthio
cus drogh til dozam mz cxx m · fromasta
ōrlige mænnom til fotha oc viij m til hæst
Oc belagde stadhen alla wæghna til
landha oc skipē wtā fōre til siōs swa
at enghē kunne hwatzske inkōma æl
ler wt aff stadhē · J thy kom lucius
oc the mz honō sende waaro aff room
haffwandis breff mz sik til alla konunga
oc rike j swa matto | lucius hōxste radh
mā owir romara ptholomee · k · helsa
iwdhana sændebudh kōmo til oss · waa
ra wener vppnyandis gamblan wenskap

oc brodhirskap mz oss vtsande aff symone
högxsta preste / oc iudhana almogha haffwā
dis mz sik til romara aero. en skriff aff
gull waeghandis m. aenas hwar aenas
gör iij skaalapundh gull / hwar före taekts
oss til scriffwa konungom oc rikom at engen
göra them nakon skadha. ey stridhandis
paa thim aeller theris land aella stadhir
Oc ey göra thim hiaelp som pa thim strida
wilia. oc om naghre wrange maen war
dha flyande fran them oc til idhir. antwar
dhe them atir symoni högxsta preste at han
owir them haempnes aeptir thera lagham
Thetta sama haffwom vi scriffwit. k. demetrio
oc octabo arabe arsaci oc til alla konun
ga oc riken Sama wt scriffter saendom wi
oc symoni prestana höffdinga oc almogha
nom i iudha landh. Än anthiocus. k. an
dra faerdh lagde sik för döram bygdhe
skaerma oc blidhor oc i̅nelyckte thir tri
phonem. symon saendhe anthioco ij^m wt
walda waepnara honom til hiaelp oc thir
til gull. silffwir oc konsteligh drykke kar
offwir matto / aen han wilde thir aff
enkte haffwa. wtan ryggiadhe alt thz
han haffdhe honom loffwat til förenne
oc faerkade sigh fran honom. han saende
en sin wen til symonem mz taessom ordhom
i hallen ioppen oc gazaram oc skaermtor
nem i ihrlm oc fflere stadhir i myno rike
theris tillaghor haffwen i lagt i ödhe i
haffwen giort storan skadha / badhe paa
mith folk oc theris haffwor. oc idhir nw
kit til wellat aff mino rike. Oc thy ant
warden igen thz i haffwen idhir til eghnat
oc skatten aff alla the stadhir oc rwm som
i haffwen owir iudha landz raamaerke / ael
ler oc betalen thir före v^c. pundh silffwir oc
för then skadhen i giort haffwa pa wart
land / oc för aarleghen skatt aff stadhirna

skulen i giffwa annor v^c. pundh silffwir. Än
naer wilom wi koma oc strida pa idhir
oc alt thz idhir til hörir / Tha konunge
sins breff draghare kom fram til ihrlm
oc fik see symonis stora aero. hans klaeder
i gull oc i silffwir och andra othaligha haaff
wor oc konsteligha. wart han storligha
förffaeradhir oc sagde honom konungesens
wilia som oc breffwin lydde Tha swa
rade symon oc sagde / ey haffwom wi oss
til wellat nagot aff annars iordh
ey oc handa maellan haffwom wtan
waart faetta faedhirlight arff. hulkit
oss i naghom tima orettelighe war för
hindrat. aen wi i beqwaemom thima
haffwom atir fangit wart faetta arff
oc eghit Än om ioppen oc gazara som
thu tilar. the giordho pa wart folk
storan skada oc paa alt wart rike
för thim wilom wi giffwa c. pundh silff
wir Än lit til swarade konungesens
saendebudh inthe. wtan wredhir ffoor
taedhan kungörandis konungenom all taes
sin ordh. oc symonis stora aero oc alt
thz han seeth haffdhe aff hulkit ko
nungen wart nykit wredhir Tryphon
rymde mz skep til orthosiada. tha
skikkade konungin thendebeum / til höff
dingha owir skepin oc fik honom örlighx
maen til landha. badhe til ffot oc haesta
oc bödh honom skynda sigh til iudeam
oc wpbyggia cedronem oc atirtaeppa stadz
sens porta oc offwir winna almoghen
Än konungen fulfölgde at strida pa
triphonem / thondebeus kom til iamniam
til böriadhe at haerdha oc retha al
moghen för haffwa iudhana. fangha
oc i hael slaa oc wpbygde cedronem
han insatte thir storan haer badhe
til haesta oc til fotha / oc bödh them

drigha oc skynda sik in mot iu-
deam Capitulum xviij · ꝏ ꝏ ꝏ

Et ascendit iohes etc. Æn iohes
foor vp aff gazara oc kunnogh-
de Symoni sinom fadher hwat ten-
debs haffdhe a theris folke · tha kal-
ladhe symon til sik sina twa ælzsta sø-
ner iudam oc iohem oc sagde til
thøm · iak oc mine brødher oc wara
førfadher haffwom vt driffwit fiendha
oc ørlighe mæn aff isrl til thæna dagh lyk-
ko oc sælighet haffwom warit i isrl oc i
waro handom Seen iak ær nw gamal
wordhen oc thy waren i nw i mino rwme
oc mins brødhers oc fædhers vtstridhe
før gudz lagh · oc før waan almogha
Gudz hiælp aff hymerike skal wara
mz idher · han sik thøm xx m vtwalda
wæpnara til fotha oc ther mz riddara mæn
til hæsta The drogho mot thendebeu
oc hwiltos om nattena i modin Arla
om morghonen komande pa slættena
kom mote thøm grøfligen oc starker
hær badhe til foot oc hæsta · oc flodhen
war thøm mit i mellan Johes rædhe
sin hær thøm i mot · oc saagh almo-
ghen før fædhan oc rædhan til ath
drigha offwir strømen · han drogh først
siælffwer oc alle honom æpther følgdo · han
skikkade sin hær badhe ridhande oc
siva til fotha i twa rotha The sagho oc
vndirstodho at theris fiendhe waro alt
førmaghe til hæsta · oc thy lyffte the te-
res hogh oc tanka til gudh i hymerike
oc stotto frilugha i theris ludhom oc basu-
nom oc øffdho sigh manligha ther til then
debes flyde · oc mæstadels aff hans mæ-
nom bliffwo slaghne the som i gæn waro
flyddo til barsteden · ther wart iohes
iudas brodher sargadher Æn iohes ffiul-
følgdhe thøm in til cedronam thøm the vp
bygt haffdho · somlike flyddo oc in paa
thornen som waro paa slættinne azoti · hulke
iohes lat vp brænna tha fullo aff them widh
ij m mæn · oc iohes foor i fridh atir hem til iu-
deam Æn ptholomeus abobi son war sætter til
høffwidzman offwir hærin pa slættena widh
iherico · haffwandis gul oc silffwer mykit mz
allo før thy at han war maghin høghesta prestins
han vplyptis i hiartano · oc wilde alt riket
vndir sik koma oc thy tænkte han swek
mot symonem oc hans søner · huru han kunne
koma thøm vth aff wæghin Æn symon kring-
om foor the stadher som waro i iudha rike-
no Oc haffwandis om sorgh om almogan
foor nidher til iherico · han oc hans søner ·
Mathatias oc iudas · tha togh mote them
ptholomeus oc ledde them in i en wæru
stadh som han bygt haffde · oc mz fulskheet
redde them stort gestabudh oc haffde
lønligha beskikkat væpnta mæn offwir
ena sidha · æn som symon oc hans søner
wordo gladhe oc drukne Rusadhe han bra-
delica oppa them oc slogh i hæll symeonem
oc twa hans søner oc nagra aff theres
tiænaro oc giordhe stort førrædilse i isrl
atergællandis ont mot godho Thetta alt
skreff ptholomeus til konungin oc badh ho-
nom sændha sik folk til hiælp · tha wildhe
han honom antwarda iudha rike alla stæ-
dher oc theras skat oc wtskyldher Somli-
gha sændhe han til gazaram at fanga oc før-
gøra iohem oc skreff til allan almogans
høffdingom at the skullo koma til honom ·
hwilka han wille alla til sigh lokka mz
gull oc silffwer oc alzkons haaffwor han
sændhe oc naghra sina mæn at ørligha
paa iherusalem oc bærght syon ther som temp-
let war · æn en lopp før til gazaram oc kun-
gjordhe iohanni at hans fadher oc brødher

waro förnadde. oc at häs mæ skuldo
kōma oc honō förnadha. Johannes thz
ti hörandis wart storliga förfarādhz
Grep hand a thm som vtsende waro
honō at förrada oc slogh thē j hæl alla
thy at han wiste wæl at the wildo hā
förraada. Alla andra iohis malıgha
gærnīga / dölligh oc mānga handa dyg
dhz han bedreff swa oc thz myckla ærff
wode hā haffdhe j styrdhzna mwzan
oc bewaringh. Oc alla andra hans
dygdeliga gærnīga. æru alla inscriffne
j the böker som vtscriffwos j hās dagō.
swa længe han war högeste pstir æpt
sin fadher oc judhāna höffdinge owir
isr. Thz börias anar bokē machabeorum

Brödhromē som æru j egypto Judei
hælsendha oc sæghia. brödherne ju
dei som æru jherosolomis oc j alt
judha land helso oc godhā fridh wel
göri gudh mz edhz / oc amīnes sins
testamētz ordh som han taladhe til
habraam / ysac oc iacob sina trogna
tiænara. Oc giffwa edhz allō hiær
ta at j magha han dyrka oc göra
hans wilia mz stadhugha hiærta
oc wiliogō hugh oc tanka / han wp
lati edhz hiærta j sinō laghō oc j sinō
budhordom oc göri fridhin. hā höri
edhra böner / oc miskūne edhz oc ey
owergiffwi edhz j ondo tima / See wi
æro nu wi iodhenga bidhiandes ffor
edhz. styrande demetro. wi judei scriff
wom edhz til j the dröffuilse oc bredz
sko som owir oss æru kōmen j tessō
aarom fran thy at jason foor wth
aff hælgo landeno oc rikeno. Thee
vpbrændo porten oc vtgutho men
lösa blodhin. æn wi badhō til gudh
oc wordhō hörde / wi offradhom hæ

lagh offer. wptændhō lampor oc lyktor
oc lætō fram brödhē som kallas panes
propositionis oc thy skulin j idhra oc halla
lagha högtidhena j nouēbri maanat
som kallas stenofegia. Naghrō aarō
æpter scriffwos wi tessin breff. almo
ghē som boor j ierosolimis oc j iude
a. Judas oc seniores fflere aristobolo
ptholomei. Mæstara som wt kōmen
ær aff smordha pstana slækte oc them
judhom som boo j egypto helso oc hel
brygdo. wi mz gudz hiælp frælste aff
mangō oc storom skadha / högheliga
takkom honō wi som mote tokkom
konūgh striddō han lat thin flytia
aff psida som mote oss striddo oc hæl
gri stadhin för thy madhā han war
hærtughe j psida / oc otalighē almoge
mz honō full hā j mönstridh nanee j
dyane. ech aff psida mönster som kal
las nanea æller dyana. swikin aff
hēnes psta raadhō för thy at antiochus
oc hans wener kōmo thit swa som
thz wiliande boo oc bliffwa oc ath
thz tagande mānga pænīga oc gaff
wor. Æn tha pstane fram laghdo pænī
gha. oc han fieghī aat māgom pænī
gō mz faam mānom gik in j temples
inelykke. lætto pstane dörena oc lyk
to honō inne / Æn naar antiochus war in
lykter wptæpto the ena lön dör / ok
vinkul in kastado the stena oc slogo
j hæll hirtughā / oc alla the mz honō
waaro / oc huggo thin hwan ledh fran
andrō. oc swa aff huggin huffwodin.
oc allas theras vsla lyma kastado wt
paa markena. welsignadir gudh æ
nedeliga / som swa styrde omilda mæn
hwar före oss rensande tēplet om xxv
daghen nouembris maanadhe. wih

om

om wi oc thz ödhz thz krogöra · oc at
j thy daghen hælga hallen oc eldz
sins högtidis daghs / som giffwit war
tha som neemias vpbygde templit oc
altaren oc offradho pa honom hælgt
offer för thy at tha ware förfædhir
fördom fangadhe sændos til persidem /
presthane som tha waro gudz sanne
dyrkara togho elden aff altareno
gömdho han j dalenom ællir flatte
na j en dyupan brwn oc thörran
Thz gömdhe han oc offrom hulde siwa
lönliga / at allom skulle thz owiterli
git wara / æn tha gudi tækktis æp
te mangom aarom at neemias wart
sændir aff konungenom j persida / til te
ra presthana sona sönir som eldin haff
do fördhom begraffwit at vpsökia
elden siwa som the os kungiordo / fwn
no ey thz eldh vtan nokot watn Thz
bödh han them ösa oc före sigh bæ
ra / alt thz offer som framburit war
bödh presthin neemias bestrænkia mz
sama watneno / oc siwa allan wedhen
oc alt thz owir honom war Som
thætta war giort oc timen kom at so
len togh til skina som længe til fö
rene skylz haffde vndir molnen /
vptændis stor eldir siwa at alle thz
paa storliga vndradho Nu presthane
waro alle j gudeliko bönom siwa lan
ge hælga offrit hantewadis oc wig
dis / Jonata först böriande oc allom
androm honom swarande oc fram
hallande · æn neemie bön war j thes
se matto · herra gudh alla thingha ska
pare rædeliken oc starkir / rætwis
oc miskundsamber thu som ensam
men ær godhir konunghir · ensamber

alla godha gaffwor giffwande / ensam
ber rætwis alzwaldoghir oc æwer
like thu som frælser israel aff allo
ondo / thu som vtwalde waara för
fædhir oc hælga giordhe them · ana
ma thætta hælga offer för allan thin
almogha israel / göm thin dell oc gör han
hælghan · saman samka wara sking
ran / frælls them som thiæna hedhnom
gom · see paa them forsmadda oc nidhir
trykta / at hedhningana magho wetha
at thu ær war gudh Qwinga them the
som os nidhirtrykkia oc hædha os j
theris högfærdh / Lat thin almogha
j gæn koma j thit hælga rwm oc
hælga stadhe ierusalem / siwa som moyses
sagde · æn presthene swngo alt iæmpt
gudz loff oc æro alt thz til offrit war
fullkompnat / Oc tha hælga offrit war för
nöt tha bödh neemyas bestrænkia förs
ta stenana paa altarenom / mz thy wat
neno j gen war bliffwit / oc genstan siwa
war giort vptændis thz aff nyi elder
æn aff thz skinet aff hetanom som vth
gik aff altaranom / vp nöttis watnit Tha
thætta war allom vppinbart / kwngiordis
thz konungenom persarum at j thy rwme
j hulko prestane som bort förde wa
ro haffdo gömpt elden thz fantz wat
net Neemies oc the mz honom waa
ro · rensadho oc wigdho offret Nu
konungen aktandis aat thy som hænt
war oc grannliga rannsakandis gior
de sik eth mönster / ellr templum oc
wille siwa bepröffwa thz som hænt
war Tha han fan siwa wara begaffwa
de han presthena mz myklo godho / oc
nw ena handha oc nw andra han
da gaffwor skipte them j mællan

sialffu wr sino hando Thz rwmeth
næpde neemias oc kallade nephtar
som ær rensilse. æn tha at somlige
kalla thz rwmet nephi Capitulum 2m

Jnuenitur autem etc. Thz finz j theirme
vttydilse at hā bødh thē som bortfør
de wr sit eldin oc han gaff thē lagh
at the ey skuldo gløma gudz budhordh
Oc at the ey skullo willas j theris hu
gho. seandis hedhnigana affgud aff gull
oc silffu oc theris prydilse oc ānat tol
kit them forwarandis | radhe thim
at the ey skullo aff lægtha gudz lagh
aff theris hiærto Thz stod oc j sama
scriffténe hwru propheten æpter gudz bud
bødh thm wr sigh føra tabernaculū
oc archam | thz til han gik pa bergit
paa hwilkit moyses oc vpfoor | oc thz
saa gudz løniliga æro. Æn ieremias thz
kōmandes fan thz ena løniliga berge
skrubbo. j hulko hā inlæt tabernacu
lū oc archam oc altarit po hulkit rø
kilset offradis | the try thing læt han
thz in oc athirlykte dørena | æn naghre
aff thē som følgdo honō gingo til oc vil
do granliga merkia rwmet Oc kw
no thz ey fina. æn jeremias thz føre
standandis straffadhe thm oc saghdhe
at thz rwmet skal løniligit wara | alt
thz til gudh atirkallar oc samnar al
moghehans skingrū | oc wardhr thm mis
kūdsambir oc tha skal gudh wppinba
ra the thing | oc hans waald oc æra
skal synas oc skien skal own kōma.
siva som oc moysi war vppinbarat
Oc siva som salomō badh at rwmet
skulle hælgas fora gudi | wart och
thz kungiort hā vt rønte høgeliga
sin wisdō | oc siva som wisdō haffwā
des. offradhe hā tēplens vighilsens
offer oc thes fulbordās. siva oc som
moyses badh til gudh | oc elden nidhr
kom aff hymblenō | oc vpnøtte alt
offret som brænnas skulle Tha saghde
moyses. thy at thz offer som war off
rat for syndene war ey ætith. thy
wart thz siva vpnøt | siva oc salomō
om viij dagha hælgade hā tēplens
wighnigh. tesse gærninga the inseff
was oc bewarados j prophetinis nee
mie bokō | oc hwru han sama sanka
de bøker aff allō rikō oc landō Pro
phetās bøker oc dawidz konunga breff
oc theris gaffwor | samuledz oc iu
das alt thz han lært haffde om the ør
ligh oss pa kōmo saman skreff hā alt
Oc æru thz nær oss om siva ær at j
tokit begære at wetha tha scendhr os
thm som thz magh edhr føra | wel gø
ren j om j celebrere the dagha j
hulkō wi rensadhō templet. hulka
wi edhr oc siffwom Æn hærren gudh
som frælste sith folk oc gaff allō arff
oc rike oc prestdomen | oc wara
hælaghetir som han oss loffwade j
laghin. wi hopoms at hā snart
frælser oss oc samā sanker os aff
allō werldz ændhō athr j hælga
rwmet. for thy at han frælste os
aff storō widhō Oc rensadhe rwmet
Æn aff judha machabeo oc hans
brødhrō. oc aff storo tēplens ren
silse oc aff altarēs vigxle Oc om
the ørligh som antiocus nobilis be
dreff oc hans son Eupatoin | oc aff
them oplysilsom som aff hymelen
kōmo owir thm som manliga strid
do for judhana. siva at the æn tha

at ganzska fua om thingo alt riket
hæmpnados owir hedhinga | oc the
vt driffwandis oc atir wyno templet
napn kunnogt om alla wærlena oc
frælste stadhen | at laghen som maxan
glömdh waro skullo atir taghas hær
ren gudh sigh om thin | förbarmande
mz alle miskundh oc mildhet Swa
oc jasone tyreneo hans vi böker
haffwom wi företaghit at skærkia oc
sætia j ena för thy at wi actandis
bokena myskelighet | oc at wansa
lekit ær alla thinga oc gærningen
na hystorias at minnas. wildom wi
gaghna them som gærna j thim wi
lia læsa | at thz ware them hogx
sens luste oc snarare matte fin
nas oc lætzligare minnas. at swa
allom wardhe thz aff gagn oc nytto
Oc thy sanneliga haffwom wi oss ey
litith ærffwode företaghit at skær
kias the langha materias til hul
ko höra wakn nætther oc stor om
sorgh | swa som the som redha til
stort gæstabudh | oc wilia hyndge
wara til annars wilia för fflere
manna tækhet anamom wi thætta
ærffwode. sanheten vt letandis
aff lære fædherna diktan oc hænne
fulfölghandis skærkre talan æptir
the redh oss ær giffwen Capitulum xiiii
Igitur sancta ciuitas &c. Oc före thy
swa længe halghe stadhen jnbyggdis
j fridh oc rolighet | laghen oc æn
fulleliga höllos oc göndoos för
onye biscops skiktan oc mildhet
Oc före theres skuld so alla wægh
het wedhr styrdoos. thy hænde at
Jenes frömonda konunga oc höff
dinga hullo rumet | j största wordo
oc hedrado templet mz störstu gaff
wom swa at Seleucus asye konunger
aff sine eghne rænto gaff alla för
tæringh til at vppehalla monstret
offer oc alla andra guds tiænist.
Nu symon aff beniamin slækt. tem
plens förstandare mote standande
honom prestana höffdinga onya lagh
ra wrangthet at vp fina j staden oc
madhan han ey kunne owir wina ony
am foor han til appollonium en wæran
gan hærtogha | oc kunghörandis honom at
templens fatabur wari salomons wart
fult mz otalighom pæningom oc alzslags
haffwor thz wara vtan matto som
ekke til hörde | ællir tilborde offrens
vppehællde j templet Oc thy saghde
han at thz alt matte lætzliga koma
konungenom til handa Tha appollonius
thætta kunghorde konungenom om swa
manga pæninga | oc andra haaffwor
befælte han Eliadore som war om
all hans ærinde at han skulde thit fa
ra. oc til honom alla the pæninga föra
Tha han kom til iherlm oc wart he
derliga mothe taghen aff högsta
prestenom Saghde han sigh wara thit
sænda aff konungenom æptir the pæni
ga swmo som thær göndis | aat spör
iandis om thz war swa mykla haaffwor
som för konungenom sagt war Tha vn
dir wiste honom högste prestin thz alt
wara deposita jnsæt godz ærno til
at födha | oc vppe halla fatiga
ænkior oc faderlös barn mz Oc en
dels thz aff til hörir hirtana thobie
son | som war en mæktoghir hære j thy
lande oc j alla the haffwor som thæn

onulle synō haffdhe swa rykt oc rosat
ey wara mera æn vi / ꝑd silff oc ij ꝑd
j gulle. oc sagde hā frandeks thȳ swi
kas oc willa fara som thz omøghelikt
hullo / at sua mykit got skulle finas j
swa hælgo rwme oc mønstre som ow
alla wärdena hedhradis oc hiölz j størs
ta wærnigh før sina store wærdughet
oc helaghet Nu konungesens sændebudh
stodh nu thz oppa at thz skulle alt til
konungē sændas / Oc lagde en dagh fø
re tha hā wilde gaa j templet thz at
bestælla / hwar aff wart stor rædduge
owir allā stadhī æn ꝑstane lagdo sigh
alle før altaren j theris ꝑsta kladom
oc kalladho a han som j laghin haffdo
skikkadh om insætta pæninga æller
haaffwor / at han wille theres halla
bewarat som the insæt haffdo. hwar
som tha haffde seet høgxsta ꝑstins
anleth. sorghen haffde sargat hans
hiærta / thy at oblit æulite oc om
wændhr hyy kwnghorde nogh ūnar
sta hogesens sorghr. før thy at han
war aller vpfylter mz drøffwilse ty
syntis engin hughnadhr. ællr wærlle
kir vtan til a hans kroppe / Almoge
oc vth flytter hwar aff sino hwse.
alle oppenbara ropandis oc bidhiā
dis til gudh / at hans hælga hws ey
skulle kōma til gab oc obrygdilse
Mærkeliga dandhe qwinor / haar
kladin bærandis a theris brystō
al syn sāpnadhe sik a alla gator
oc iomfrur / iæmwæl the som
inlykte waro. alle graatande flytte
til oniam / somlige gynō fønstren
somlike paa murana skodandis.
alla / mz vpræktō handom badho

til gudh j hymerike / Oc hwat dukch
ken syn war vsla almogans / oc sørge
liga høgxsta prestins j tesse stridene
ængeliga bidhian. Nu alle endræk
teliga ropado til alzwallogā gud at
hwar matte thz fulleliga j gen faa
som hā j godho troo oc j hælga akt
insath haffde / æn helyozus hult sta
dugt pa sin førstadgodha atanka
oc mz synō tiænarom nw j kome
j templens fatabur thz ændeliga
at skiuna Nu alzwaldughe gudz makt
j thy bewiste sins waldz eth stort
oc oppinbart iartekne / swa at al
le the som mz honō til dirffdos in
gaa j Erariū templi. thz ær fatabur
aff gudz dygd mdhr slagne fullo ni
dhr til iordena. swa at hwar theris
lidhr skalff oc darradhe / tha saago
tha alle en hæst paa huilkō sat en
rædhelike wæpnare. til sinkkadhr
mz kostelighō prydilsō Nu hæsten
bradelika rwsande til heliador
sloo han om kwl mz sinō fræmbra
fotō / thā paa hæsten sat syntis
haffwa alt harnisk aff gull Thr
syntes oc vppinbarliga twe andre
unge mæn starke j makt. wæne j
æulite oc faghre j kladhō The brig
om stodho elyodor hwar pa sina
sidho. oc vtan vphald slogho han
mz māgom oc grymom slagō / hā
fiøl snarliga til iordhena oc alzstunge
blindhr wordhē vt droge aff sinō
tiænarō / oc paa ena baar vt bars
than som mz mangō tiænarō oc før
løparō høghfærdeliga ingik j orān
ū han bars nw aff andrō enkte før
maghande hiælpa sik siælffwō / j thy

widhirkænandis gudz stora makt
oc awunelugha kraffther / tha laagh
blundir oc maallös ey haffwandis
hopp æller waan til naghra helso
An alle höghelugha talkado oc æra
do gudh som swa ærade sith rwm
oc templum som lutit til förene / war
fult mz sorgh oc stora rædzlugha · Nw
ær upfylt mz frögdh oc gladhi gudz
narwarilse allom uppenbarlugha skinan
de, somlugha the aff helyodori wenom
ulodhgados ödhmiukelugha bidha / O
niam at han wilde för honom til ath
mæktoghan gudh kærlugha bidha
at han wille honom sith liff j gen
giffwa / som nw j ytersta timanom
andadiuck thenna laagh för ödhen
Thee genstan höghesta prestin badh för
honom · the sama twe unghe mæne
ne j sama klædhom syntos staa nær
helyodoro / som tha förra slogho til
hulkom the oc saghdo thu skalt tak
ka oniam höghesta præste / thy
at för hans skuld giff herren
gudh til atir thit liff · æn thu
som næffster ær nw aff gudhi
kwngör / allom gudz makt oc hans
undirlegha gærningha oc sidhan syn
tos the ey mera · An thy badh
onias för helyodoro oc för hans
helso / offradhe gudhi helsamlikt
offer at konungin skulle ey tillagh
gha thz judome / at thu skadhe
war honom til komen aff theris
ondzsko · An helyodorus nw hel
brygdha worden, offrade gudhi
hærlight offer / oc loffwade honom
frandelus störra lyffther som

honom æn liffwit j gen gaff / tilbed
de höghelugha oniam oc swa mz sy
na fölghe atir foor til konungen oc ku
ngiorde the undirlugha gudz gærningha
allom som honom hænt war / oc han up
penbarlugha kænde oc saagh mz sinom
öghom · An konungenom aat spörande
helyodore · hulken waare bequæ
mare æn eth sinne j gen sænda til
jherusalem / swarade han oc saghde haffwir
thu naghon thin dödz fianda æller thins
rikes förrædare tha sænth honom thit
oc thu skalt han fulslaghnan atir faa
om han liffwit behaller / för thy
at j the samo rwmeno ær sannelugha
naghor gudz stora dygdh mote hulkom
ey hiælper at stridha · Oc sannelugha
at then som sith hemman haffwir j hy
merike han ær thens rwmens badhe
söktiare oc wærnare / oc the thit
koma til at skadha göra slaar han
oc fördriffwir · swa haffwa sigh
ærinden om helyodoro oc erarii
gömo · Rubrica iiij capitulum

Symon autem predictus ~~ac~~ fförsaghde
Symon rikesens förrædhare
oc pæningana bort förare / tuladhe
altidh illa om oniam swa som han
skulle haffwa tubbadh helyodoro til
tolgha gærningha · oc swa waallet al
lan skadha badhe hans oc landz
sens Ey skæmandes · honom förrædil
se tillæggia som war stadzsens för
standare / sins almoghes wærnare
gudz lagha fulfölgiare Oc j blandh
gudz thianarom then fræmste · æn
mædhan ondzskan swa mykit wæxe
ste / at jæmwæl aff symons til skyn

dan · mandrap giordis oc mera outh
förestodh til at förstyra hans ondz sko
skyndade sigh onyas til konungen / ey til
at röghia æller beklagha sin almogha
vtan förwara allis theres til standande
wadha · han förstodh at therras förtaghe
ondzska / kunne ey annars styras · oc fre
dher förwarffwas vtan om konungxsens
makt oc tilsyn / mot hulkit diæffwllen
vpwækte en annan sin tiænara til at
förhindra · som war jason Onye bro
dher hwilkin bestandandis war æpther
högxsta prestadömet som hans brodher
onyas rætteligha haffde oc gudeligha
styrdhe / foor thy same jason til konung
anthiocum loffwandis honom eet oc le
pundh silffwer oc ther til aff landzsens skat
oc rænto lxxx pundh silffwer Ther offwir
loffwade han æn konungenom annor c
oc l pundh silffwir / om konungen wil
le honom · wald giffwa at vpbyggia oc
skikka j jherusalem Gymnasium thet ær hedh
ningha skola hwaris alt kattari oc
hedhningha sidhi öffdos oc lærdos Oc
ther til vp taghas / ephebiam thet ær
hörro krogh · hwaris vnge man oc
lösa qwinnor matto öffwa sith bolwe
ri oc bedriffwa Tha konungen haffde
honom thet loffwat / oc han war komen
til swa ærlight hradhöme tilbörliade
han genstan alla sina samtykkiara ·
lokka oc dragha til hedningha willo
oc lat genstan vpbyggia gymnasium
hart vndir tornet ey langt fran
templet / oc alla the dæghelicasta
vngha män oc iomfrwr han fiina
kunne saman sankar j hörro skola /
ther mz wetandis sigh tæss swarare
kunna jndragha hedniska willo

Oc mölliteslaa alla hælgha sidher oc
gudz dyrkan / swart lærdis thet
som illa war beghynnat ey eens
aff vnghom daarom vtan iæmwæl
aff gamblom hælaghetzsens skrip
tarom / swa at iæmwæl prestanne
ey nw mere æktandis thera
hælgha æmbite j templet oc widh
altarana Templet war thinne j le
do · oc hælgho offren j glömsko ·
giffwo sigh til alla handa fafæn
go lecka til skurman til brottan
til stenkastan oc j alle faafængo
waaro the frampte / som j gudz
laghom skullo wara the ypperste
Ræn vppenbarligha brytta mot
hælgha laghen · bliffwir engha
ledis onæfft / hwilket æpter ko
mande thyma nogh bewisa j
them tima · oc tolke willo flikte
sik til een stoor skalkker Menelaus
aat nampne / oc staal wt aff tem
plet mangh kosteligen gulkar
somlighen bort gaff oc somlighen
saalde för peningha Tha onyas
thet fulleligha förstodh straffadhe
han honom storligha oc affwitte ·
æn han finnandis sigh wppenba
ra för sin brut / skændan gik
han til andromen oc badh han
slaa j hæl onyam · han kom til
Onyam nw staddom j friom wærn
stadh · gaff honom haand oc mz
sworno edhe / badh han trilegha
wtgaa til sigh swa som til sinom
brodher · oc genstan han wt kom
drap thin skalken / hælgha presten
hulkit mordh ey eens judane
vtan iæmwæl hedhningane / stor

liga fordhom. oc eftirrætteliga ba
do til hopa foro til konungen högh
liga bærandis. swa smæliga dödh
thæs ædhle mantzsins onyt. Æn an
tiochus k. storliga bedröffdhir offwir
tolken orat aff dunkande hiærta/
oppenbarliga fielte manga taara
amynnandis ædla dödha mantz
sens hælgha liffwærne oc otaliga
dygdhir, konungen vpfylter mz
wredhe lat andromicum wt föra aff
purpuro oc swa nakna ledha kring
om allan staden, oc j thy sama rwm
me thir han sina omildhet bedreff
paa oniam/ thir wardz skylleliga
slaghen ændade han sith vsla liff li
ven gudh hono styrande wardz skyl
leliga pyno. Æn æptir thz at lisima
cus haffde bedriffwit manga ogær
ninga/ oc hælgadomane waro stol
ne aff templet æptir menelay
raadh/ oc thz wart allo kunnogt
samnade sigh mot hono allir al
mogen/ somlige mz stenom oc somli
ge mz storom stabom oc klubbom/ æn
the ey andra wæriu haffdo. ydho
oc kastado mwld oc asko j hans
öghon/ thir til hans iii^m man
mæstadels slagne/ oc sarghadhe
atirbliffwo. them styrande som fær
dughe ware/ oc than skatkærin lisi
machum slogo the j hæll hart widh
erarium/ hwadhan han mönsteris
gull oc andra kosteliga haaffwor
vth skulit haffde. Thir æptir böria
do the sakthia æptir menelaum vi
handis göra hono sama rættin/
oc sændo the aff senioribus til ko

nungen at klagha vppa hono/ æn tha
han wart j allo owirwunnen gik han
til ptholomeum loffwande hono mykit
badhe silffwr oc gull at han skulle hono
aff wændha konungesens wredhe/ See
hwat pæningen aff stadh kombir. han
gik for konungen oc swa længe for ho
nom lisinade. at han som wærsta dödh
war wærdhir/ gaffs ffri oc qwitthir.
oc the dande mæn som rætteligha han
owirwunnet haffdo. matto lata til
liffwit æptir huilkit menelay wart
mykit starker oc grymbir mot sina
egyna brödhir. Capitulum. Fæmpte

Eodem tempore anthiocus secundus/ J thæn ti
ma reddhe sigh anthiocus nw an
dra færdh/ at örliga paa egyptum tha
hænde oc at owir allan iherusalems
stadh. syntis j xl. dagha j a slagh,
swa som ridhande man offwan sku
den j skyenom haffwandis gylt harnisk
oc glæffwior/ swa som vt walde stridz
mæn. oc hördis vppinbarliga hærskana
bangh oc harnskens gny oc flambra.
swa som hwar spetzin skulu rwsa oc
strida til thæm andra mz draghnom oc
skinandom swærdom/ glimbrande glæff
wiom forgyltom skioldom oc allom androm
rædeligom wapnom. æn alle thætta se
andis ropado innerliga til gudh at
swa vnderlight iartekn skulle thæn wen
das j thz bætzsta/ æn somlige satte wp
ena falska gitzsan/ sæghiandis thz tek
na konungx anthioci dödh oc ændalykt
for huilket iason. mz m. wæpnom mannom
bradeliga rusade in oc pa stadhen ihe
rusalem/ borgharene alle flyddo paa
murana/ oc menelaus kom pa skærm

thornē enghlō sparande jason hwatzske ve
ner aller frændskō | wtan alt flogh om
kull. thz hā om kō oc skōfflade stadzsēd
haaffwoz. rosandes sik wretteligha strida
mothe sina frænda. oc ey mote wener
aller frændsk | ey thæs haller sik hā kēa
dōmet som hā menthe | vtā hās ærligh
hyskadis honō mz skam oc skadha thy
at hā aff allō hatadis oc vndsagdis.
Maatte pa thz sitsta landz flyktoghe
wardha | oc fran en stadh oc til ānan
jagadhz wart hā driffwī jn j egyptū
oc swa skapadhe gudh | at hā som man
gha haffde vt driffwit aff sino fædhrnis
rike. siælffw fōr foor j frōmonda lande
oc han som mānga dōdha lat bliffwa o
jordadha | war nw ey wardhz at jor
das hwatzske ānarstadz aller hēma.
J thy sik konungē affwndh til judeos
swa som wiliande gina vndhā hans
hōdhmo | hā drogh hasteligha aff egypto
mz myklō almogha | oc allō omiller hā
sik ihrlm mz veriande hand oc bōdh
sino riddarō allō slaa oc enghī spara
thz flogos o mānneligha vnghe oc gamb
le | qwinor oc theris barn oc vngha
iōfrwr | swa at jnan try dyghn lagho
slaghne lxxx m | xl tusand fanghadhe
oc ey mynne wordho saalde. æn ey lat
han sigh har aat nōghia | hā dyrffdis
gha in j halgha tēplet Menolaus thz a
stadh kōmande som war landzsens fōr
rædhare oc gudz lagha fōrdærffware
thz hanteradis oc smittades mz ban
satto handō | halgha karen oc halgha
templēs clenodia | huilka andre konū
gha oc mærtoghe mæ haffdho samā
kōmet til stadzsens prīs oc ærō | oc

swa sinō sinom aff rentthz. Antho
cus ey kunne akta at fōre stadzsens
inbyggiara synde war gudh them
naghot wredhz wordhen | oc thy
hande at thollkē fōrsmædilse hæl
gha rwmeno | haffdo ey inbyggia
rana roeth gudh mz theris syn
dō. tha haffde oc anthiocus swa mz
skam oc skadha frandriffwī war
dhz som heliodorus | huilkē .s. seleu
cus sende at skāma Fordhi thy at
gudh vtwel enkte folk fōr rwmes
halaghet vtā fōr halgha folksens
ondzsko | æn hær æpthz wardhz
thz aat nywtande theris sælskap
som godhe æru. swa at thū som
nw ær offwrgiffwin j gudz wrede
hā wardhz æthz vphōghdhz j stora
æro | tha store herrē sigh blidkar
owir sin almogha Æn antiocus snar
ligha drogh atir til anthiochiam
skinnande mz sigh aff templet .m.
oc viij c pūd gull oc silffw | swa hal
landis j sina hōgferd at all jordhē
skulle honō lydha til at gynō sigla
oc alt haffwit til fota at ferdas |
hā satte j gien æptir sigh wrangha
oc ondha hōffwitzmæn som skul
le plaagha oc twingha almoghen
j bland andra thū grymasta appol
lonium | mz xxii m man bindandis
honō atta j hæll slaa som til allers
waro kōpne. æn qwinor oc vnght
folk at sælia Æn hā kōmade til
ihrlm mz fulskō fundō. roligha
hā sigh haffde jn til theris halgha
hōghtidis dagh | som war sabatū.
oc tha judhana hōghtidh hullo

oc sik for enkte swek forwarado, rusa
de han hastelika jn j stadhin / mz wamp
nom mānom, oc alla forgiorde som fore
kōmo swa at otaligen almoge bleff
liggiande pa alla gator widhirslagne
aff wæpnom manom. farlost lopande
kringom allan stadhin. Nu judas ma
chabeus haffde draghit til forne jn j
ökneth mz sinom manom. thz liffwan
dis j bland willom dyrom / ensampt
hōd oc græs haffwandis til fodho
Thz pa at the ey skuldo besmittas
mz hedhningom j theris fodho Capitulum

Sed non post multum tempus etc. vj.
Tha man skalkotta thima
sænde konungen en gamblan tyra
nun aff anthiochya / at han skulle
twinga judhana at the skullo ow
giffwa gudz lagh oc theris forfæ
dhers hælga sidhir / oc besmitta hæl
ga monstrich templum j iherusalem oc
thz til eghna aff gudhenom jowi som
kallas olimpij / swa som the gior
do j garizim som hedhrado ru
met. hwaris inne bodde jouis
hospital. Aff hulko til skyldre alla
the warste oc alle widherstyggilse
samqwamdhir thy at templet war
fult mz skörhet / oc kræsliga skatz
an. thera som boffwado mz hōrom
oc orena qwinnor almēt vistados
j hælgom husom. thz jndragandis
the orenlighet som ey höffdes / al
tarin waaro oc fulle mz orenom tin
gom som forbudhos j laghin. hælgha
daghana Sabati enkte hioldos ey
oc andre landzsens store höghtidis
dagha / oc engin fantz than som sigh
wilde widherkænas judhen at wa
ra alla wordho draghne mz skorsta offw
wald til hedhninga offer j konungxsens
höghtidis dagh som war hans natale.
hans fodzlo daghir. Oc tha som aff gude
no libero giordis hans höghtidh, nödga
dos judhane gaa kringom hans alta
re haffuandis a hoffdheno krantza aff
edera bladhom thz ær walsk roffwa blad
thzta budh æller dombir sændis oc til
alla andra hedhninga stadhir / at the oc
samuledis skullo göra mz judhomen at
the skulde offra affgudomen. oc the som
ey wildo vndirgiffwa hedhningana stad
ga oc liffwene skullo dræpas. Hwat
ysæld man saagh j thin tyman. twe qw
nor wordho beropadho at the haffdo
latit kringom skæra sina söner som
judha plæghado / barnen hængdo the
om halsen widh modhrena spina. swa
ledo thim. allom til aatloghe kringom
allan stadhin oc paa thz sizsta skutho
we offwir murin. mange otalighe
rymdho j markena oc thz j bærgx
skrubbom. hælgado oc thz hullo theris
sabatha hulke tha the fingo oc bero
padhe wordho. vpbrændos j eldenom
the som thin dyrdhin fingho honom glade
lica vtwælandis hæller æn skæmeli
ga liffwandis bliffwa / oc mz hedhingom
besmittas. hwar fore bidhir iak alla
thim tessa bok læsande wardha at
the widherstygges aff judhana före
tholka gumwerdogha lyklro, ey oc
ræbna thz oss hænt ær os til fordömil
se. wtan wara slækte til en fudhirlig
rettilse / for thy at gudh ey til sæedhir
syndare længe synda owir hans egthi
wilia. wtan genstan til förer syndhene
hæmpdh / thz ær eth wist tekn stora

gudz mildhetz | thy före gör ey gudh
swa mz os som mz andro folke | som
æru hedhningha. hulka han tilomode-
ligha lidhir alt til ænda oc sidhan j ytirs-
stu domenom them j theris fulla ondz-
sko æwerdelighin domer oc pinar. Wtan
genstan wi mote honom brytom læggir han
paa oss plaghona. oc thy aldrigh sina
miskund fran oss taghir. wtan hr tymch-
gha næpste. æller owirgiffwir j naghrom
dröffwilsom. Oc thy wari nw nogh
sagt oc scriffwit them til hugnat oc styrk
som tæssa bok læsa wilia | oc thy ær
nw atirgangande til förestaghna hys-
toriam oc ærendhe. J hulko Eleazarus
en aff them ypperstu. laghsens mæstu-
rom gamal j aldre oc hærlighe j æruli-
te | mz vptæpthom mwnne trughadis
til at æta swina köt som förbudit
war j laghin | æn han wart wælhadis
ærligusta dödhe | hælir æn skæmlikt
liffwne haffwa. wælwiligha oc glade-
ligha til dödhe gik | han aktade wæl hu-
ru man skal gua til liffwet. oc thy led
han mz tilomodh ey wilhadis tillata
naghot ohöffwelight före tæssa liff-
sens kærlek | æn hans wener som thr
nær stodho rördhe aff ene wrange
warkunnan före ærlighu manzsens
gamla wenskap | toghu han offwir
ena sidho lato hæmpta thz köt han
matto æta. aff thz som konunge haff-
de budit at han matte swa frælsa
sith liff fran dödhenom | æn han tæn-
kiandis pa sins allirdoms wærdug-
het oc natwrligha jnfödda ærlighet
oc fran sin barndom höffwitzkasta om-
gængilse | oc gudz lagha j alle mat-

to obrytilse | swaradhe han them. sigh
hæller wilia fara nidhir til hælffwi-
tis | hwat höffwis thz tolkom aldre.
mz bözia skrympta oc lyugha | æptir
hwilkit mangre vnge män matto
skæmmas oc tigha til fælle til ath
synda | seandis eleazarum lxxx aara
gambla | haffwa kastadh sina tros
oc gangit til hedningha willo. och
swa före mina skrympta | oc före litz-
la tæssa rötelighe liffwes aldhr. oc
ökan skullo the swikas. oc iak skul-
le skam oc wanfrægdh jnföra j mi-
ærlighu aldhr. Thy at om. oc iak mik
vilde nw frælsa aff tæssom wærdzli-
gha manna pynom | æn alzmæktoghe
gudz hand kan iak aldrigh vndkom-
ma hwatz ække liffwandis æller dödhir
hwar före manligha förskmaandis
thzta liffwit | hælir iak my aldir
j sinom hedhre | oc vnghom manom
atir leffwom starkhetz sens æpter syn-
om iak gladeligha oc manligha fö-
re tughu | oc hælgasta laghum ærli-
gha oc höffwidzskan dödh anamar.
Tha thzta war sagt. droghe han
genstan til pyno stadhen æn tha han
hardelighast plaaghadis. suktade
han oc sagde hr gudh thu som haff-
wir hælgan wisdom | thu weth vp-
penbarligha at madhan iak matte
mik haffwa frælsat fran dödhe-
nom | thol iak oc lidhr kropsens
hardasta plaghor | æn a siælenna
wæghna för thin kærlek oc ræd-
dugha | lidhr iak thzta alzstinge
gerna | See thæne swa farandis
aff tæsse liffwe ey ens vnghom

mãnom. wtã almoganō sins dödz amy
ne æptir leffdhe til dygdhena oc stark
hetz sins æptir syn Capitulū. vij

Contigit autē vij frēs &c Thz hæn
de oc at vij brödher oc theris mo
dher wordho gripne oc aff konungē mz
hardasta pynō trugadhe mot theris
lagh at æta swina køt / æn thu ælzste
aff thē j synō pynō sagde til konungē
hwat spør thu æller hwat wilt thu
aff os læra . wi arō redhobone til at
döö hæller æn waar fædhernis lagh at
bryta . konungē myket wredgandis
badh sæthia stora grytor oc briadha
pãnor offwir eldin, oc thum gøra wel
lande hetha oc bödh skæra tungona
aff honō som først swarade oc alt skī
net fflaa aff huffwodit. hændher oc fö
ter aff hugga brødhromē oc modhri
ne værstandande oc aseande. Nw tha
hā laagh swa allaledis ønyttogher
andrō til ena vædheliga oc önkeli
ga æptir syn. bödh konungen vpte
da eldin vndher pānonar oc han
nw hikkande æptir andan, bödh
stekia oc oc j thum bræna. nw mæ
dhā hā thr længe brændis. modh
ren oc the andre brödhrene tröste
hwar ānan til at döö manliga før
gudz laghō, saghandis hæran gudh hā
seer alla sannidh oc skal hugswa
las j os. swa som moyses wethnar
j sinō sanghe jæmwal j sinō skæ
narō, skal hren hugswalas Tha the
første war swa dödher / drogho the
fram thn andra samoledis at hæ
das oc aff ffladdhē alt skinet mz
haaret aff hans hoffde. sagdo til

929

honō wilt thu æta swina køt ællr oc
swa pynas j hwan thin lym oc allō
krop. pēnō / han swaradhe clarlega
jak gør thz ey. oc genstā pyntes hā
samaledis som then første / Nu widh
sina ytirsta ændadrækt sagde han
thu mā alla fulaste før gør oss aff tesso
liffweno Nu wärldhena konungir madhe
wi döm før hans lagh vp wæker hā
os j æwdelige liffs vpstandilse. æptir
honō haddis thn tridhi / bidhe rækte
han genstā wt tungona / oc hændhrena
tröstelika vth rækte oc sagde aff hy
merike æru mik tesse lymane giff
ne. æn før gudz lagh actar iak thu
nw jnthe før thy at iak hoppas thē at
ffaa aff honō / han taladhe swa tröste
liga at konungen oc alla andra mz
honō vndrado. vngha drengsins sta
dughā hugh Thy at tolka pynor ak
tade han enkte. tha hā war dödher pyn
to the allaledis then fierdhe som thē
til førēne. æn tha hā war næst dödhe
nō sagde han mz roliga röst / goth
ær thm som hir wardha dræpne aff
mānom stadugt hop haffwa til gudh
at hā thm annr wp resir. æn tik war
dher enghin vpstandilse til æwigt liff
æptir honō pinadho the samoledis
thn fæmpte / æn hā j dödhenō sagde
til konungen thu haffwr makt j blād
almogā oc thu aktar thz enkte at
thu ært oc maktogher / thy gør thu alt
thz tik tækkis. æn ey skal thu før
mena ware slækt offwir giffwa wā
gudh / æn bidha naghō thyma tha
skal thu faa see hans stora makt
hurn hā skal tik pyna oc thyma aff

930

fødho. Kpthꝛ hond puntes thn ſiætte
or thꝛ wdh ddhē ſiva ſagde thu vſal
fur ſtoꝛliga viller thztа lidhō wi fōꝛ
waara ſyndhꝛ/ thy at wi haffvd ſyn
dat not wan gudh or thy ær ey wn
dhꝛ at wi thztа lidhō/ en thu ſkalt
tilꝛ wantha ærwliga pyno ⁊ tillꝛdna
de warld fōꝛ thz at thu ſtridhꝛ nw mo
te gudi. Nu modherē thera offiv alla
matto vnderlyghſi, or wærdugh gloda
māna anſyne hwilkē ſcandis ſina
vij ſōner alla om endagh ſiva grym
meliga dræpas, alt thz tōlde nz gla
dhō hogh or hiærta fōꝛ thz ſtarka
hopet ſkul ſom hō haffde til gudh,
hwan thera beſynerliga tōſtandis
vplyſt nz ſtarkom wisdō or qwndz
ligom tankō/ til fōghādis nādzliga
ſtarkhet, til thin ſagdhe/ ey weth ralꝛ
hvru ⁊ ſamā konē ⁊ myno liffve/ ty
at ralꝛ hwadz ſkē graff edhꝛ ſiæl/ liff
æller anda ey or ſamā fōgde hwarꝛ
edhꝛs lyma ællr lidhamot utā vil
dhēna ſkapare, ſom ſkop mātz ſens
fōdzlo, hwilkē or vpfun alla mænſ
kios vpbꝛian/ hā ſkal or rdhꝛ nz ſine
mſbūd atvrgiffiva badhe hff or anda
ſiva ſom ⁊ nw fōꝛ hans lagh, fōꝛ ſinan
rdhꝛ. ſiælffive Nu anthoꝛ ſcandhe
ſigh fōꝛ ſinadhā, or ſkandis aff the
nis ſtriffan Madhā en liffvet wrꝛ ⁊
thēna ena pilten, bꝛiadhe nz ho
nō hſina or ey eens nz lyvffvom
ordhō, utā jamvael nz ſinoꝛnō eedhe
loffvade ſigh hā gōza ribā or ſælan/
or ⁊ bland ſyna ypperſta wener gōza
han til thin fremſta om hā wille ſin
fadhꝛnes lagh owvrgiffiva or honō
lydha. Nu madhā vnghe ſvēnen
enguledis wilde ſigh thꝛ til bōghna bal
lade bonūgen til modherena/ or badh
at hō ſkulle raadhe ſonenō til hans
helsō/ epthꝛ hans manga ordh loff
wde hon ſin raadha til thz badzſtu
or bōghandis ſigh ndhꝛ til thꝛ han
lagh fōꝛ ddhenō/ ſagde begrabban
dis thn grymaſta dræpare, bære
ſon fōꝛbarma tilꝛ ow mik/ ſom tilꝛ bar
⁊ unnō qwidh myo maanadha/ nz
mine mōlk ⁊ nv aarſōgdhe or til the
na aldhꝛ tilꝛ vpfoſtrade Yalꝛ bidhꝛ tilꝛ
ſon ſee badhe hymel or iordh or alt
thz ⁊ thim ær or vndhꝛſtat at aff alt
enghe gnorde gudh alt tolett, ſiva or
gudh alla mænſkior ſiva warde at
thu ⁊ enghe radhe thna ſlabtaren/
vtā wærdughꝛ wari at widhꝛlilænas
thinō brōdhꝛō togh gladelica mote
ærliga dōdhſe, at ralꝛ nz thinō brōd
rō maghe tilꝛ atvrffna ⁊ gudz mſbūd
Tha hon an thztа tulade ropadhe
pilten or ſagde hwi tōffiven ⁊ ſiva
længe, ey lydhꝛ jak konūgeſens
bidh vtā thy at laghe bywdha hul
let os graff moyſes/ an thu ſom ær
vpffinare til ält ont/ ow oſſ hebreos
ey vilcombur thu gudz hændh or wre
de, thztа lidhō wi fōꝛ waara ſyndhꝛ.
Nw an tha oſſ til ſtriffan or rættilſe
wara ſyndhꝛ/ hven gudh ær os nw na
ghot wredhꝛ togh mſbūnar hā ſilꝛ
owvr ſina thiænara/ an thu vſal al
la māna ſkæmeligaſte vplōgh tilꝛ
ey fauyttēliga ⁊ falſko hupi vptun
dhꝛ ⁊ iltzſko owvr gudz tiænara/ thu
vidkom ey an gudz dom hwilkin
alt ſeer or alzmaktoghꝛ ær ath
hæmpnas Kee myne brōdhꝛ nz

litzlo pyno . nw framledhno æru
stadhgudhe vndir ærwdelighe liffs
testament Nu thu skal æreuerdeli
gha betala j pynone / thina högh
ferdh . æn iak swa som myne brö
dhir vtgiffwo badhe sial oc licama
för waar fädhirnis lagh / kærlegha
bidhiandes gudh sigh miskunna
owir waan almogha / Oc at thu mz
slaghom oc pinom matte vidhirgaa
at han ensamen ær allers gudh
oc lifwe j mik oc minom brödhrom / tha
ændas alzwaldughe gudz wredhe .
huilkin rætuislika ær komen owir
oss oc waare slækt / Thw vsle konun
ge tha vptændhir j störe wredhe
grymeligare lat han pyna æn
alla the andra / thunne foor reen oc
menlös aff thesse wærlde . fulla tro
haffwandis til hæran gudh / Æptir
alla sönenar afftoghe oc modheren
mz samma pynom / Oc hær mz wari nw
nogh sagt badhe aff hedhninga off
re oc swatheris owmatto grymhet

vp dis Judas vero Machabeus —
Judas machabeus oc the
mz hanom waaro foro lönlika om
kringh alla bygningh oc samnadhan
kade synna wener oc frændhir / oc
alla them som atir waaro j gudz la
gho oc sanno judha liffwne / swa
at the samnadho vj m. man huil
ke alle endrækteliga ropadho
oc badho til gudh at han miskun
na wille see til sith folk / som nw
nidhirtrodis aff allom / oc wille sigh
förbarma offwir helgha templet
som nw besmittades aff hedhnin
ngom oc at han wilde miskunna see til
helgha stadzsens ihrlm fördarff / som nw
swart waar nidhirslaande mz allo . wille
oc höra the menlösa blodzsens röster
som til hanom ropadho / oc aminnas the
wrangasta dödhana som menlösom
barnom war giordhir / oc vppa sins hel
gasta napns gabban oc hadilse oc
wille thz owir rætta oc hæmpnas / Æn
judas machabeus samnadhe sit folk . da
ghom mera / swa at han wart hedhningom
owir starker thy at gudz wredhe war
nw omskipt j miskundh / Oc foor aff
en hedhninga stadh oc til en annan oc
tændhe ellen j them alla atir bygde oc
bemannade widhirstörffwogh rum / stora
skadha giordho pa synna fiændha / Om
nættrena brukade han sik mæst swa
at hans dygdeligha frægd vt wid
des alla wæghna / thzta seandis
philippus at mannen sigh lænteli
gha tilkom / oc vphöghdes swa ath
all thing gingo æptir hans wilia
skreff han til ptholomeum höffdin
gha at han skulle hanom hiælp senda
til at fræmia konungesens budh oc
ærindhe / han bodh aff stadh snarligha
Nichanorem oc sændhe thit mz xx m.
man til at vndir ens fördærffwa
alla judzska slæktena / oc thz til sæn
de han gorgiam mz hanom en mæk
toghir hæra / mot fiændom alla grym
masta . Æn nichanor til bödh gens
ta konungenom at thu skattir som ro
manom bordhe aff hanom som war ij m.
silffwer oc gull at han skulle vttagas
aff judhana fænghilsom / han skreff oc
til alla sidh stadhir at the skullo koma

til at køpa iudha · loffwādis the · xx ·
motighi mænniskior for hwart pundh
silffwir, ey aktandis the hæmdh som
honō forestodh aff alzmæktoghō hēra
nō Tha iudas thætta forstodh · konungior
de han sinō mānom mæchanoris til
qwændh for hulkit somlighe / om
hugado oc rædde, ey oc tröstandis
paa gudz mildhet togho til flycthē
ne / æn the som tröste waro bliffwo
mz iudha oc endræktelıga badho
alzmæktogā gud at hā wille them
frælsa aff thm omilda michanorē som
thm saalde for æn hā thm nalkadis
Oc wille gudh the ey gøra for therī
skuld, tha for hælga loffwā hā loff
wat haffdhe theris hælgha forfædhrō
habraam ysaac oc iacob / oc pa thz
at hās hælgasta nafn skulle i thm
hedhras oc æras · æn iudas sapnade
vij m · mā / som athir mz honō waaro
bodh thm engaledis redhas ællir sik
forlata mz theris fiændō / oc ey akta
theris myckla tall som orættelıga pa
thm stridho · vtā skullo paa manlıga
haffwādis for ögōhon thā stora sinæ
ligh som the orættelıga haffdo giort
hælga rumeno som war templet,
swa oc hælgha stadzsens ihrlm hadil
se oc hælgha lagsens mōdhr flagh oc vt
driffwilse Oc sagde fraındelis · the
trösta pa theris harnisk / oc stora diæff
het · æn wi tröstō til alzmæktoghan
gudh som formaghi thm oc alla wærl
dhena mōdhr slā / mz ēne sauthblikio,
han tröste oc thm mz the vndhrlıga
oc nadhelıga hiælp / som gudh haff
de fordho giort theras forfædhrō

hurū vndhrlıga k / senacherib wordo
mōdhr slagne / c lxxx oc v m · swa oc
i babilonia huaris vj m aff iudhō
slogho i hiæl xx m · hedhinga mz the
hiælp gudh thm gaff aff hymerike
aff thessom ordhō / wordhe the stadu
ge oc redhobone til at döö fore gudz
lagh oc theris fædhrīnis landhe,
Oc swa skipkade hā iij sina brødh
Symonē iosephū oc ionathā til
höffdinga fore almoghā huarrō
thera skipkandis m oc v c · man
han lat oc læsa for thm aff hælga
bokēne / som esdras prophetin saman
skreff oc sigh marbte at gud ville
thm hiælpa / oc thy drogh hā siælff
wir forst tröstelıga mot michano
rē oc gudh honō hialpade mz lit
lo folke slogh for honō ix m / man
æn mykit mera aff hans hær vor
do sargadhe oc trængdis til at ry
ma Thr fingo the oc allas theris
silffwir oc peninga / som købne wa
ro til at köpa iudha slogo oc ful
følgdo thm atir til theris stæ
dhr Oc haffdho theris höyud ær
sabatū ey forestandit, næst en
mā haffde vndhrkōmet theris hæn
dhr The samā sankado theris hær
nisk oc haaffwor oc hiöldo theris
sabatū / welsignado gudh som the
frælste pa thm daghē mōdhr sæn
dandis sins mildhetz begynnan
atir til sin almoga / Æptir sabatū
samā sankadho the fatigha ænkior
fadhrlös barn / oc alla handha
ōnit oc kranket folk · skiptandis
thm i mællā thz ow war · Tha

thetta war giort fullo the alle til gu
delca böner / bidhiandis at alzsmakt
togh gudh wille sigh fulleligha förbar
ma oc förlica owir sith folk / oc sina
tienara · oc swa aff thim som mz sy
mone oc bachyde waro sin j mællan
trættade slogo the ower xx m mæ fin
go alla bemannadha stadhir otaliket
roff oc ströffling / alla hælffwena giff
wandis fangho som förra sagdis ·
The sama sanbado all theris harnisk
mz thy bewarados oc bemannados
bequæm rum oc wærna stadhir / thz
som owir war aff roffweno förðho
the mz sik til ihrlm philarcen / som
war mz thymotheo en affuylikit
ilgærningis man oc judhana största
skadhaman slogho the oc j hæll / oc
huldo stora högtidh · takkandis
oc ærandis gudh före thera ærli
gha sighir · Calistenen som haffdhe
upbrent stadz sens porta oc mægh
hælagh hws kringh om templet
bestallado the inne j eth hws / oc thz
upbrende thim skyllen · swa giffwa
dis gudh hono wdzskyllogh lön fö
re sina grymhet · æn nichanor fil
ler mz alla sindhir oc grymelighta
wranghir · huilke owir m köpmen
haffde saman kallat / at köpa ju
dæna · mz aff gudz makt ödhmyk
thir aff thim han före enkte hulc ·
förde sigh aff ærone cladhebonad
fiælandis rymde / oc ensamen kom
til anthiochiam j högesta ysældh
oc armodh · haffwade för sin hær
oc mykla almogha / som alle laagho
slagne · oc han som haffde loffwat
romanis thera skat / at betala aff

judhana wardhe oc fængilso / han præ
dicade um nödhughir at sialffwo gudh
ær theris wæriare / oc aldre kunne
wunnas ællir skadas swa lenge the
gömma lagh som han sialffwr haffwir
thim giffwit Capitulum ix · ꝏ ꝏ
Eodem tempore antiochus · I the
thima kom antiochus mz skam
athir aff ysida for thy at han drogh in j
en stad som hetir ysipolis / oc menthe
at skæmma theris templum oc stadhen giff
wa til ströfflingh Æn borgharane mz
ene hast komo til wærio oc nödhe
thim til at fly / oc swa hænde at antio
chus æptir flyktena matte mz mere
skam atir koma for thy at tha han
sik höra hwat wordh nichanore / oc thy
motheno hænt war upfyltir mz store
högfærdh oc wredhe · menthe han
hæmpnas om judhana theris sma
lek / som han wt driffwit haffdhe · oc ty
bödh han hasteligha köra sin wagn
dagh oc nat utan hwilo · Gudz lön
ligha dom hono thir til skyndande /
thy at han swa höghfærdhelgha talat
haffde / komande sik til ihrlm · oc gö
rande han swa slættan at judha mat
to thir inan iordas / æn hwen israels
gudh som all thing seer oc weth slogh
han bradeliga mz osynligo oc olæke
ligo saare / swa at j thy lykstade sin
smæligha ordh grep han bradelgha
hardasta inælffwena wærker oc j alla
liffweno bestrasta pyno / oc thz war
han wel wardhir · thy at han mz man
gom oc nyom pynom / haffdhe pynat
annars inælffwe Æn ey lat han hær
mz aff sinne ondzsko / utan upfylt
mz störste högfærdh swa som elden

blæsandis aff sinom hogh offwir judeos
bødh høra oc skynda lata sina resor J
thy hændhe honom swa hastelica driff
wande fullo nidher aff waghnenom oc sønder
slaghnom allom hans limom hardelica py
nas. oc swa thæn hulke allom synter j sin
ne høghfærdh / at han jæmwæl waald
haffde offwir hafsens flodher oc owir
alla matto vpsylter mz høghfærdh
høghesta barghen menthe han mz
waghskalom vp wægha Nw nidher sla
ghen til jordhena / j ene baar bars
aff androm widher gangandis nw vp
penbarlica størsta gudz dyghdher oc
kraffter / swa at aff thessom omildha
mandz sens kroppe vt flutu liffwan
dis matka. oc hans vsla kropp j størs
ta wærkiom rothnade oc vt flødh swa
at allir hans hær twingadis aff hans
onda lukt oc vænian. oc thy thæn
som litidh førra mente sina makt
vp ræckia til himelsins stiærnor
honom gitther nw engin burt ælli
mz sigh føra / føre the onda lukte
na skuld som aff honom vslom vtgik.
oc swa børiade han aff største høgh
færdh nidher stigha oc kænnas widh sik
siælffwan / aff gudz hæmpdher til ma
nadher mædher hans ysælo oc krank
dombir j hwarie stwndh jw ökadis
swa at aff thera sitzsta / tha han iæmwæl
siælffwir gat ey lidith syna eghna on
da lukt / saghde han rætwist ær vn
dher danoghan wara gudi. oc dødhe
ligh man ey likne sigh gudz wisdome
Nw badh thæn vsle misdædharin til
gudh / aff hulkom han ey war wærdogher
at vnfaa miskundh / oc stadhe til

hulkin han sik skyndadhe oc wilde
han nidherbryta til jordhene Nw
ouskar han frælsan oc frian. oc jw
dhana thwilkan han owdugha hiolt
at jordas j muldhena. wtan foghlom
oc diurom wilde thæm giffwa / at sli
ta loffwar han nw lika gøra wedh
athenensos. templet som han haff
de skæmat loffwar han sigh nw pry
da wilia / mz ypposta giffwom oc hel
gha karen førøkia / oc allan kostnat
til halgha offret wppehalla aff sin
eghne renthu at giffwa. oc ther
offwir loffwade han sigh wilia
wara judeis godher / oc alt thera
landh kring om fara oc gudz stora
makt oc wald. allom vppenbarlica
predika Æn nw madhan hans dreff
wilse j engha mundz skadis. førthy
at gudz rætuisa dombir war ho
nom owir kommen / vanhopadis
om naghra helso. skreff han til j
thesse matto. Aldra bætzsta stadz
mannom judeis mykla helso hel
brygdo at liffwa oc sæle at wara
konunger oc hoffdinge antiochus
om j wæl liffwin / oc edhra søner
oc alt gaar æpther jdhan wilia
thz takkom wi storlica Jec iak
nw stadder j minom krankdome
idher tøgh amminnandis j godho
ather kommen aff persida / oc nw stad
dher j storom krankdome. tykker
mik nyttoght wara om almenne
likt gughu omsorgh haffwa / ey
wanhoppandis om mik siælffwan
vtan stort hoop haffwandis ath
thessa soth vndkomma / annynan

dis oc at nu fuldh j naghro tima / mykin almogha fordhe j offra ryken kunghorde oc hwar æptir hono skulle anama hoffdingadomet / swa haffwm oc iak nw loffwat oc til æmpnat min son antiochum ædhr til konung oc bidhr iak kærligha hwan ædhan at j halle troo oc manskap. mik och hono Jak troor oc trostir at j alle matto / skal ædhr nyttoghir wara. oc all thing skikta oc skya skælligha oc nytteligha. Swa thæne mandrapare oc gudz hæriare æptir sina forskullan wardz skyldeligha næffster / oc swa som han andra illa haffde trakteradh landz flyctoghir j bland bærgh oc skogha. ythesta ændadha sith ysla liff vtan allan hughnadh Capitulum .x.

Machabeus autem et qui cum eo erant Machabeus oc the mz hono waro hiren gudh the wnadhe. wnno j gen templet oc hælgha stadhe iherusalem / oc nidhir slogh all the altara som hedhningane haffdo bygt pa gathonar. swa oc alla aff guda kirkior the rensadho tęplet oc vpbygdo annan nyia altara. slogho sith eldh aff flinthom oc offradho nyt offer brændo rokilse. vptændho lamponar oc til rædho brødhe som kalladhos panes propositionis Tha thera war giorth fullo the alla a iordena oc badho hræn gudh at the ey ytermeer skuldo koma j swa mykin wadha. vtan at the hærde at synda / at han wille them sialffwm millelegha næpsa / oc ey giffwa them hedhningom oc gudz hæriarom j waldh oc hændir / pa sama dagh som hedhningane haffdo besmittat templet. hærndhe them oc thz at rensa. som war xxv. dagha j nouembri maanadh oc hiollo stora hogtidh oc gladhi j viij dagha Ammynnandes at the fore litlan thima hiollo theris hogtidhr pa bærgh oc skrubbom j bland will dywr / oc thy til baaro the færska stafka qwista oc palm træ honom som rensadhe templet oc stadhgadhe almænneligha at allir judha almoge hwart aar skulde hælgha oc hedhra sama daghana / oc swa haffde sigh Antiocus ændalykt som kalladis nobilis ædhle. Nu mw wilium wi sægha aff Eupatore thess onnda anthioci sone stadhwadis the orlogh oc anat ont vndhr hono hænde Thæne hær tha han haffdhe rikit fangit befalte han all rikesins ærinde. lisia enom mæktogom hæra for thy at ptholomeus som kalladis macer / war sattir owir judhana at han skulde mildeligha mz them haffwa sigh. enkanneligha for them orætt oc omildhet som them war giort til forene Nu gorgias som handa mælla haffdhe mæsta deldh alla stadhir sampnade sik fromonda sælskap oc giordhe judhomen mykin skadha / æn the judei som æn handa mællan haffdo naghra warnstadhir toghho til sigh them som vt driffne waro aff ihrlm oc formanado sigh mote them stridha / swa oc the som waro mz machabeo badho innerligha til gudh at han wille wara them nimskundh sambir. oc rusadhe swa bradelygha in til hedhningana bolstadhir / oc mz manlighe til sokningh. fingo aff them mang theris rwm oc alla j hæl slogho som mote them komo / swa at thera tall som slagh

ne wordho · war xxv^m / somlige aff thm
togho sigh waru til twa thorna alla
ledis wal bewaradha haffwadis thr
spisningh / oc alla wordhtorfft sigh til at
waria · æn machabeus thm oc bestal
lade satte thr qwarra sin brodhr sy
mone / oc iosephum oc zacheum / oc alla the
til hörande som waro nogh mange oc
hā sialffwir drogh mote the fiendha hul
ka han mera rædis / æn the mz symōe
waro swekne aff pæningana giri / oc aff
thm i tornō bestellade waro togho aff
thē ena stora sümo gull / oc latho som
liga aff thm vndkōma · æn tha ma
chabeus thz spordhe / sāpnadhe hā folk
sins höffdinga / klagadhe han paa
thm om theris förrædilse slogh thē
i hæll oc a nyt maal belagde sama
thorne / hā brukade sigh mäligha ba
de mz vakn oc handō oc alt gik æp
thr hans wilia / swa at i the tw tor
nē slogh hā meer æn ij m mæ · J
them daghō thymoteus som til förē
ne war wunnē aff judeis sāpnadhe
sigh soldh / aff alla handa lösō oc främ
monda folke badhe til hæst oc fota
swa som mz vapn om wīnande ju
deā / æn hond til kōmande macha
beus oc hans mæ ödhmyukade sigh
storligha til gud strödhande jordena
sin huffwodh oc haar cladhē bun
do om sina lændhr / alle a knæ fallā
de kringh om altaret badho īner
ligha til gudh at hā wille wara thē
mildr / oc theris fiendhō owen oc
o miller som hā sialffwir haffdhe
loffwat i laghē / oc swa æptir sina
böner lagde the a sigh harnisk lāgt
ganghndis wt fran stadhin / oc naa

ghot nær fiendana komādis stadna
do the oc satto sik til hwilo / Æn i thy
at solen vpgik kōmo the til hopa
judhane haffwade sigh gudh til sigh
vens förloffware / æn the andra trösto
pa theris makt oc stora diærffhet
Æn stridhē manligha oc længe stan
dande / saagho fiændhana som v mæ
vppe i skymē paa gulhrō hæstō mz
förgyltō bedzlom oc stryiō köpna
judomē til hiælp oc vidsætningh ·
twe aff thē haffdo mællan sin · Ma
chabeū oc mz thera harnisk wardo
han alla wæghna vtā skadha / oc
til fiendana kastado the brīnan
de skot oc liongh eld aff hwilko the
badhe blinde wordho oc ānars skā
de oc förfærade · fullo til jordhena
swa som dödhe · Thr wart aff thē slag
ne xxv^m foot gangara / oc vj^c til
hæst · æn thymoteū flydde til gaza
ram starkan wærnstadh · hwilken
Cereas tha styrde æn Machabeus oc
hans man starkligha bestallado stu
dhē owir iiij dagha · Nw the som ī
ne waro tröstandis fast pa stadzsens
starkhet / bānandis owir matto oc
aldra skæmelighasta talan fran
sigh vt kastado · æn tha fæmpte
daghē togh at daghas / xx vnghe
oc frome mæ aff machabei sælska
pi rördhe i hoghenō för theris ban
nor oc gudz hadilse / gingo tröstel
gha til muren oc mz stighō mank
gha vpforo / æptir hwilkom andre
oc samoledis vpfarandis stikkado
eldin i portana oc swa i thornē wi
liadis the hadharana vp brēna /
thw dygn owir brīno tornāna ·

thz til the fiwno thimotheū sigh go
made j en lönligh cannar· oc thz
han j hæll flogo swa oc hans bro
dhr cercam· alle the andre briw
no j aflo Tha thzta war hænt·
takkado the oc ærado gud j sang
oc högheligo loffwi som tha gior
de stoor thing j isrl· oc gaff them
sighr owir sina fiændha vj cap

Sed post tpe 2c lithin thyma
thz æptir lisias konungesens
frænde oc höffdinge owir alt hās
ffolk oc ærende· læt sigh illa tyk
kia wara at swa war hænt· samp
nade lxxx m· fotgāgara oc otalige
mæn til hæsta drogh mote judeos
meenthe widh sigh stadhe ihrlm
fangnan antwardha hedhnugō thz
me boo / æn templet swa som ānor
hedhniga mönster sætia til pæni
ga vinnīgho oc hwart aar at sælia
högesta pstadömet för stora siwno
j gulle· en kte athtādis gudz stora
makt oc yndirliga gærniga wtā
vpblæsthz j hoghenō· tröste pa al
moghās mykko thak badhe til fo
ta oc hæsta oc lxxx Elephantes
som han mz sigh haffde, hā in
drogh j judeam oc kom til beth
sure som liggr j trangho rwme
widh in milor fran ihrlm· thn
waru stadhe owir wan hā· En
tha machabeus oc hās mæn hördo
at wnstadhzne böriadho wmas
badho the at allir almoghe mz
graat oc taarō alzmæktogha gud
at hā wille sænda sin ængil til at
frælsa isrl / æn machabeus först j
förandis sith harnisk tröste andra

mz sigh at wægha sik j nödh for sith
land oc sin almogha· Nw tha the alle
endrækteliga drogho wt aff ihrlm·
syntes vppenbarliga j skyme en ridha
re væpnare j hwito klædho oc for gylt
harnisk oc til redhade wefftade mz
sith glaffwi The thzta sændis alle mz
ene röst högeliga loffwadho miskūd
samā gud oc wordho swa tröste j theris
hughom at the ey ens mot mænniskio
tröste sigh at stridha / vtā jæmwel mo
te the grymasta dyure oc jærn mw
ra gynom gaa oc nidhr bryta The
gingo gladeliga fram / aff hymerike
haffwādis hiælpari oc hren sigh owr
thm förbarmadhe / oc swa som leon
briedeliga rwsande a syna owenir·
nidhr flogo fran thm xj m fotgangha
ra· oc til hæsta m·vjc· mæn· the an
dre togho alle til flyktena / oc mæst
ta delin aff thm saare vndkōmo nak
ne· swa oc lisias vndkom flyandis mz
skam Nw för thy at hā war een för
nūpstoghr man togh han til synes
at hā haffde mist allan sin almogha
oc vndirstodh judhana wara ewi
neligha· alzwaldoghr gudh the altidh
hiælpande / sænde han til thm loffwā
dis samtykkio mz thm· alt thz ræt
wist ær oc wilde nödhga konungē
theris wen at wardha En macha
beus hā samtykte j lisie wilia· alla
stadz förandis sæmia oc almoghās
fridh oc rolighet / thy hæn de at alt
thz machabeus skreff lisie til om jw
dhana bestandh thz tillæt konungen
J thæsse matto skreff lisias til jw
dhana· lisias judha almoghanō
helso the sændebudh j til os sændhē

the badho at wi wildo til vnna thz the·
thy vndirwiste iak konungennom / om all æ
rendhe til thz bætzsta oc haffwm iak sam
tykt alt thz j skeligha bedhes / hwar före
æn j hallen off tro j warom ærindom wiliom
wi ædher alla stadz wara til godho / alt
annat haffwm iak mz ordhom befælt badhe
them aff ædher wara vth sændhe / swa oc
them iak sændher mz ædher til samtalan liff
win j salighet / Æn konungesens breff
lydhe j swa matto· konung anthiocus lysie
synom brodher helso waarom ffiadher j bland
judhana vpfördhom / wi wiliandis at alle
the j waro rike æru skulu bliffwa j rolig
het oc hwar haffwa om sorgh a sith bætz
ta / haffwm wi vndirstandit judhana ey
owens dragha mz waarom fadher at the
skullo sigh giffwa til hedhninga lagh oc si
dher / vtan at bliffwa widh theris bestiff
win stadhgha / Oc thy bedhas the aff os
at wi wiliom them vnna· at the widher
theris lagh magho bliffwa hwar ffore
wi wiliandis jæmwæl thz folket widh
rolighet halla / stadhfæsto wi ather theris
templum oc at the magho allo ledis liff
wa æpther thera förfædhra sidhwænio
wæl gör thu j thy at thu sændher til them
oc a wara waghna fridh mz them bindher /
oc the vethandes waan wilia· wari
rolgha j theris hughom oc til standhe
syna eghno gagne Æn til judhana
skreff konungin j swa matto· konungh
anthiocus judhanna aldirs mannom
oc theris almogha helso / om ædher wæl
gaar tha æren j som wi wiliom· thy at
wi oc wæl liffwom Menelaus kom til oss
sighiandis / at j willen nidher fara til
ædhart folk som j blandh os byggher·
thy wiliom wi at alle the nær os bliff
wa in til xxx^de daghen j April manadh

wiliom wi tryggia oc frælsa· at the bliff
wa widh theris lagh / Oc swadana
mat oc födho som judhane· oc at en
ghen there skal naghra ledhis twin
gas æller dröffwas / om nakot thz the
owetandes hænt haffwa· wi sændhom
oc til ædher menelaum at han ytherligha
re mz ædher thale a waara vaghna

Hus factus patribus ... xvi Cap

Tha thætta war alt swa stadhgat
foor lisias atir konungen· oc judhane
til böriadho at ærbia syna aakra / æn
waro somlige wrange men j gen so
them omakadhe oc ey læto j rolig
het bliffwa· j bland hwilka stadz men
nene aff joppen / bedriffwo pa then
ena skamligha misgærningh j swa mat
to at the badho judhana som mz
them bodho ju stigha mz sigh pa skip
pen / som the til reth haffdo mz theris
hustrom oc barnom· oc för enghin fiæn
skap æller falskhet at frökta· the
troddho pa fridhen oc theris faghra
ordh oc gingo mz them j skipen / æn
swa brat the naghot langt fran
landena komo vt kastado the oc
drunkto ccc· men wtan barn oc qwin
nor / Tha judas förstodh tolka mis
gærningh wara giordha pa sith folk
oc almogha / bödh han sinom mannom kal
la pa hærren gud som ær rætwis doma
re oc mz them drogh til sina brödh
ra draparu at fördarffwa alla för
rædhara / han fik hapnena thær the
inne laagho han vpbrænde all the
skip j hæne waro oc folkit mz / oc
them j hafit slogh som elden vndkomo
Tha thætta war giort drogh han ther
dan / swa som sigh bemanande oc
atirkomande til at fördarffwa allan

stadhen

ſtadhē. An hā fik wetha at the ſom j
jarnpms boddo vildo oc ſiva gǿra mo
te thm judhō nar the uaro. hā kom
oiv the om nattena hā vpbrende ſta
dhe oc all ſtrpē j hāpnen laagtho. ſiva
at eldē ſyntis tadhan oc jn til thrlm
offiv oxel. ſtadia. vm ſtadia. the gǿra
ena ſiwenſka mila. Tha judas dzogth
tadhā mǿtte honō arabes v. til fo
ta. oc vc til haſta. the kōmo til ſamā
oc ſloghos manliga an gridi til hial
pande at the arabes til hǿrande bliff
wo mæſta dels flaghne. oc the ſō tha
j gren waro beddos fridh oc wenſkap.
loffvadis ſigh wilia vara vidh the
ſtrat oc lydno. An judas vitādis the
wara nyttoſthe judō til māga han
da gragh. giordе fredh mz thm oc ſiva
foor hwar til ſin hemā. nagot thr
exptr drogh judas m fǿr en mælto
gan ſtadh casphm aat nāpne. hā war
wael bewaradhe mz muro. oc watnit
alt brungō mz nagra broor gifue m
j ſtadhe the me boddo hedniga aff al
tō landō. oc alla handa hednigō. an
the the me waro tróſtadis pa ſtadz
ſens ſtarkhet actidho ey mylet rac
das. vtā mz bamō oc hadilſō retho
judom daghō mera. an machabeus
a tzallande ſtora hzan allā warldena
ſtrapare. hulkā fǿrdō vtan all ǿrlige
anbirdh. nidhrſlogh murra kringom
ſtarkaſta ſtadhe iherico. oc rnſadho
farlōſt paa ſtadhe oc giordhe mānlag
owir alt tall oc oiv matto. ſiva at alt
watnet j nærliggiade ſiō. ſom waz ij
miloz bredhr ſyntis alt wara blodhr
tadhā fǿro the langā wargh in til m
rotha til the juetha. ſom kallas tibia
nei. oc eyknno the thr fina an tha

thymotheū. arpthr hullte the ſǫlto
oc thr mz andade judas thr enk
te wtan foor tadhā. oc fan j en væru
ſtridh aff thimothei ſalſtap v. mā
the ſloghan alla. judas machabeg
tadhan draghandis mot thimothe
ū mz vj. mot honō haffnādis cxx.
til fotha oc ij. oc v. til haſta tha
tymotheg fǿrnam jude tilqwarnid.
ſande hā alt qwm fǫlket oc barnē
oc haaffwor jn til væru ſtadhe. far
mē. hā war ow mechighe oc vandh
ſapt til ſǫkia fǿre trangha ſta waghe
oc bergha mellā. Tha ſom fǿrſte
ſpedzſen jude bǿriade ſynas. kom o
wir hāb fienda ſtoor raadnge aff
gridz narwarilſe ſom alt ſeer oc ta
gādis til flyktena. hwar ſtridis fram
andō oc jnbyrdis mellā ſin pa an
dra ſidhona. ſiva lange lektо at cxx.
laago dǿdhe. thr wart thymoteg fun
gadir oc mz ſtorō bǫnd oc viſſan leff
wandis ſkaptr. thy at hā j ſino vaal
de haffde māga aff judomē hullte
hās dǿdh haffde vngillat. an tha
han viſſan haffde ſat thm alla fiæl
ſa griffina. gruffs oc han fiælls fǿre
thera brǿdhra helſo fruld oc ſiva
foor judas fram tarmē. atterbliff
wandes cxx. ſlagna hedhniga.
Tadhan drogth han til effron ſtar
ka ſtaū ſtadh. badhe aff fǫlk. ſpiſnigh
oc varo fullan mz alla kǫnd hedh
nigō grymmō oc ſtar. kō. An ju
das kallade pa alzmæktoga gudh
ſom mz enō wilia alla maſtar owir
winer. oc wan ſiva farlōſt ſtadhe
oc aff hās jnbyggiard bliffwo thr
j gren xxv. Tadhā foro the til eth
landzſkap ſom kallas gens ſcitz

Æn the judei som thær boddo / baro
thēm withne at the aldrigh waro thē
milde / ok j alle theris nødh them
hærliga ok marghfalleligha begaffwa
de / læt qwarablifwa thz mz thēm
sina brødhre / J fridhi foor atir til ie
rusalē til paska høghtidhinne / The gēs
tan æptir pingizdagha drogho wt
mot gorgiam som war høffdinge owir
ydumeam / judas foor wt mz try
m til foth ok iiij m til hæsta · æn tha
the sama komo hande naghra at
falla aff judhome · Dositheus starker
ok frombir man j harnisk · ok a hæste
grep ok hiolt fasta gorgiā wiliande
han fanga liffwandis / æn en hedhinge
rusadhe til mz sin hæst ok høgh aff
honō armē ok handena ok swa slap
gorgias ok rymde til maresel / The
stridde æn manligha paa badha sidor
ok børiado til at trøttas / tha thogh
judas til at kalla pa gudh at han
wilde thē til hiælp koma / ok badh al
la mz sigh siunga ok wælsigna gudh
pa theris maal ok theres sidhō / aff
hulko gorgie stridzmæn storligha førfæ
ride toktho flyktena ok Judas drogh
tædhā til odollam mote siwnde daghē
som war sabatū / thz rensadho the sigh
æptir laghē ok hælghado sabbatū so
thēm bordhe Annā daghē foor judas
at jordha thera likama som slaghan ho
nō slaghne waro ok fan vndir theris
kladhir aff [illegible] affgudha offir so thēm
waro giffwin [illegible] aff hedningomē j iamp
nis hulket laghin togh · førbiudha
at tagha hwat føre wart allō vppin
bart at føre the syndena wordo the
slaghne ok tækkado alle ok æradho

gudh rætwisan domara som løndligha
theris syndh andrō vppinbarade til
førwarilse · ok swa giffwo sigh alle
til gudheligha bøner at gud wilde thē
the syndena førlaata ok gløma til
æwigh tidh / Æn judas starkaste
kæmpe radhe almoganō / at halda
sigh vtan tolka syndh oppenbarligha
seandis hwat thēm hænde før thera
syndir / The lagde tilhopa aff almo
ganō xij m dragmas argenti swa
storō summo silffwir ok sande til ie
rusalē / at thz offras gudi føre theris
syndir som dødhe waro ok slaghne /
wæl ok gudheligha tænkiandis ok tro
andis pa tilkomandis vpstandilse ·
om han haffde thēm som slaghne wa
ro / ey trodh vpstanda til domen
tha ware fanyt ok fafængt at bidh
ia føre the dødha · Nw føre thy ath
han aktade at the som mildeligha j
trōne haffdo sāpnadh j dødhenom
Them gømas ok bewaras bætzsta
nadh aff gudhi · ok thy ær thz en hæl
gher ok helsamber sidher at bidhia
før the dødha at the maghe skil
ias aff theris syndom capitlū xiij
Anno .. Cognouit judas .. J
thy førstodh judas at anthiocus
eupatoris son kom draghande mz
myklo folke / mote judeam ok lisi
as mz honō haffwandis mz sigh
c ok xx m til fotha / ok v m til hæsta
elephantes xxij ok iijc vaghna
til ørligh wæl til redha / til hulkō
sigh gaff thēn gamble judha før
rædharin Menelaus ok mz store falsk
het lismadhe føre antiochū / ey fo
re landzsens ællir judhana bætz

ta | wtā hopadis sigh at sæthias j höff
dinga oc hōra sate. æn alzmæktoghe
gu som j sina hændher oc waldhe |
haffwer konunganna hiærta hā om
wænde oc konunghe anthioci hugh |
mote thū unghadarin oc jærnwæl
lisias | kunghiorde han wara ena root
oc vphoff til alt ont | hwar före lath
konungen hā straghe gripa oc j samo
rwme förgöra j siva matto | thz war
eth torn .l. alna högt haffwandis brig
om sigh ena grop fulla mz asko | Oc
jordhögghē vtā om gropena . j the
gropena lat konungen kasta thū
skalkē oc thz j hæll slaa mz stenō | oc
siva mz tolkō ræth oc lagh wille gud
lata næpsa laghsens brytare oc ey kō
ma Menelaū j jordhena | thz war ræt
wist for thy at han haffde manga
synder giort | widh gudz altara hw
ilkēs elder oc aska wighdh oc halgat
waro, thy togh hans siudha liff
sina ændelykt j mwld oc asko | Æn
konungen alzstinghis vptændher j vldz
sko | skyndadhe sigh mote judhana
warre them hötandis at göra æn
fadher före honō | Tha judas thzta hör
de bödh hā allō almoghanō dagh oc
nat at bidhia til alzmæktogha gudh
at hā siva nw som altidh | wilde thē
hiælpa at thē ey skuldo nödgas fra
theris lagh fraa there hemane | Oc
fran hælgha templet oc hælgha almo
gan . huilkē nw j litin thima haffde
byght j rolighet | skulle hā ey stadh
na koma j hedhinga waald | oc hæn
dher . som hadha oc vanhedhra hās
hælgha nāpn oc budhordh | aff allom
siva bidhiandis j try dygn owr | j fas

to graat oc sikkā liggiandis stupo
pa jordhēne | badh judas thē wp
sta oc trösta sigh. at redhabona va
ra Æn judas mz synō senioribus |
tænkte at hā wilde sökia konungin
för æn han kunne dragha jn j jw
deā | antwardandis j gudz hænd
firdz sens ænda | oc alla magt honō
som all thīgh skop aff alz engho | Oc
tröste syna mæn manligha at stridh jn
til dödhe for halgha laghē | Templet
stadhenō fædher landens oc synom
brödhrō drogh aff stadh | oc stadde
siva sin hær widh modin | hā ræddhe
synō mānom gudz nærwarilse hug
swalā oc sigher oc vtwalde nagra
fromasta oc vnghha kæmpa | mz hul
kō han om nattatidh farlöst rusa
de in j konungxsens bolstadh oc slog
j hæll xiiij. m. mæn | oc thū störste
Elephantē oc alla thē pa honō va
ro j borghēne | thzta skeddhe j thy
som daghadis | gudz nærwarilse honō
nærwarande j allō wadha . Aller hed
ningha moghe | storligha förfæradhe
thē j thæn waro | togho til rymningh
æn judhane wel styrande all sin styk
ke | foro hem mz glædhi | konunghin vn
dirstandandis at judhāna konst oc
diærfhet | war j wærn stadhzna stark
het | drogh jn til betsuraz som war
wærn stadhē thū starkaste. hā ffik
thz skam oc skadha oc foor siva tædhā
æn fantz en förrædhare j bland judā
na rodocus aat napne huilkī theris
fiændhō vppenbarade all thera lön
ligha træcteran. han wart fanghen
oc swælter til dödhin | Æn drogh ko
nungen andra färdh til betsuram

görande oc sæmio mz thöm / Oc drogh
sidhan til judhom, stridde mz honom oc
wart om wunnin. / Thy komo tidhen
de at philippus som war om all ko
nungxsens ærindhe j antiochya / sat
te sigh mot honom hwar före nödd
de til twanghande fridh han til förgho
oc böner mz judhomme / gaff sik vn
dir thöm mz sworno edhe til alla
rættinso / foor mz thöm til ihrlm off
radhe thy hælagt offir æptir thera
lagh oc sidhan hedhrade templet mz
storom gaffwom / kyste oc omfampnade
judam machabeum görande han til
en hærtogha oc höffwidzman fran pto
tholomaidaz intil gerren / æn tha han
kom til ptholomaidam tykte stadzsens
borgharom illa wara at the sæmio som
mællan judhana oc konungen giordh
war / rædhandis at swik skulle wara
j fridhom / Tha stegh lisias högt vp kun
görande thöm all ærende bladhkadhe
swa oc förstyrdhe almoghan oc foor sina
atir til antiochiam / swa haffde sigh
tess konungxsens stridh oc ærinde

Sed post triennii tempus etc. xiiij ca

Aptir try aar forlidhin förstodh judas
oc the som mz honom waro at demetrius
seleuci son mz myklom almogha oc
mangom skipom haffde vpfarit gynom
hampnena tripolis oc bestadt væren
stadhin oc hyllat sigh riken mothe
antiochum, oc hans hartugha lisiam,
æn alchymus som högxste prester haffde
warit oc sialff wiliandis haffde sigh
besmittat j sins hionalagx samblan
dilsens thimom. vetandis sigh wara
jnga helso ællir naghon til gangh ytt
mere til gudz altari, gaff sik til ko

nungen demetrium begaffwandis honom mz ene
gull krono ena gul spiro / oc templens
offers kar / Oc talladhe ey mera thöm daghe
annan daghen kallade konungen han til sigh
oc spordhe hwat judhana haffwa til radz
oc hanthera / æn alchymus aktandis
sigh nw beqwæman thima wara til at
bruka sin forrædilse / sagde til konungen
ena handa judha slagh ær j bland oss
som kallas assidei theris höffwidzman
ær judas machabeus the öffwa orlogh
oc vpwækkia alla missæmio / engalundis
stadhlyandis rikit liffwa j rolighet före
hwilka skuld ær oc iak vtændher aff min
na forældra æro / som ær högxsta præsta
dömit. oc thy ær iak nw kome til ider
nu hær först hallandis trostap idher j
allom edhrom ærindom / oc swa före almo
ghans bætzsta aff theris ondzsko be
dröffdhis storliga alt wart rike / Æn iak
bidher edher o hærra konugh at j owir wæ
ghen all ærindhe föresen badhe rike
nu / oc almoghans æptir edhre konunge
liga wdughet före thy at swa længe
judas liffwir kan engalundh fridhir
wara æller konungxsens wilie oc ære
de fulföllas / han haffde oc naghra an
dra skalka mz sigh samtykkiandis hans
fulskra klaghumaal / oc vpretandis konux
sens hogh mote judam hulken oc gens
tan sende nichanorem som war höff
dinge om hans elephantos / jn j jude
am byudandis honom at han skulle
judam liffwandis fangha / oc honom föra
alla andra forderffwa, oc alchymum
sætia til högxsta prest j templet alle the
hedhningha som til förende haffdo rympt
före judam aff judhaland / flydho
alle til nichanorem Menandis sina

sælighet vpfylla mz judhāna dødh oc
skada Tha judhane sporđho michano
ris tilqwemdh oc theris som til honō
flyt haffdo | kastado om sigh mulldh
oc asko oc badho til gudh at hā som
thm haffde vtwalt | sigh til en kænelik
ght folk oc tiænara han skulle oc the
ævdeliga gøma oc bewara Oc tha
judas them til sagde drogho the strax
aff stadh jn til slottin dessan | Innan
tess haffde symō judasse brodhir redha
strit mz michanore | oc togh flyctena
thy at hā sagh sigh jnga makt haff
wa mote swa mykin almogha Nu mi
chanor hørde the stora fræghdh som
gik aff juda oc hās folk | oc mz følgia
ram om oc thera stormāde endrækt
som the haffdo til at stridha fore
theris fædhrnis land oc laghō | tryste
han sigh ey satia j kamp mot honō
vtan sende sin myndoga bud at bin
da fridh mz honō. Nw tha thr om
war længe ælladh oc høffdingen
judas lat thz ærindit til menoghe
tena | tæktis the allo fridhē binda
The føresatto en dagh naar thz skul
le ændas thm j mællā togh satte ju
das sina wækuara j bequæmō rū
mō | at ey vanliga skulle naghot swek
j fierdom wara | the kōmo samā oc
wæl førlikto Thr æptir bleff micha
nor fridliga j ihr'lm oc enkte wrāgt
a bødh vtan lætteliga skingrade almo
gen til sigh flyddan | han haffde judā
altidh kæran j hogheno oc war honō
tilbøgelighē æptir hans wilia Nu
alchymus sande theris stora kærlek
som the haffdo hwar til ānan | kō til
demetiū oc sagde at michanor | war
honō fran ganghē oc wilde om honō

judragha juda j riket mz førrædilse |
konungin storliga wredgadhr oc aff
tolkō falskō kæramalō vprettir | screff
michanor til at honō illa nøghiade
at the sæmia hā bundit haffde Oc
bødh honō sændha snart judā bund
nan til antiochiam tha michanor
thætta vndirstodh | drøffdis han owir
matto oc illa tykte wara at hā skul
le bryta sæmiona engha sak æller
brith haffwādis mot mānenom.
Nw for thy at hā ey kūne motestaa
konungsins budh søkte hā sigh rwm
thima oc tilfælle | naar han kūne vran
ga budhit fulfølghia | æn judas sean
dis michanorez sigh fraawenda oc vp
pa nyt | sampna sigh myan almogha
vndirstodh hā wæl at thz gik aff en
go godho | oc thy mz nagrom sinō
mānom skerkade sigh fran michano
rē | æn tha han førstodh at judas
haffde besvikit hans falskhet gik hā
jn j hælga templet | oc sagde hastoli
ga til præstena som thr hiuldo theris
offer oc æmbite | at the skuldo honom
antwardha judā machabeū Nu tha
the mz sworno edhe sagdo sigh enk
te aff honō vetha | hwar hā skulle va
ra. vpræcte han sina hand mot tē
plet oc stadgade mz swornō edhe | vtā
j antwardhē mik judā bundhan j
mina hændhr tha skal jak thætta mūst
tridh nidhrslaa til jordhena | altaren
nidhrbryta oc waars gudh libero hær
lēta byggia hans mønstir | tha thætta
war sagt gik hā wredhr sin wægh æn
præstane storliga førfærdhe vprækto
til hymelin sina hændir | oc til honō
kallado som altidh haffde warit juda
folksens værnare oc badho sighian

dis · thu herre alla thinga skapare / hulken enga wedherthorffuandis · wil de at thit halgha templum skulle her wara j bland thin almogha / oc thy oc thu halgher ow alla halgona gudh oc bewara thætta huset osmittat til æwigh tidh · hulkit nw nylika ær ren sat oc halgat / Ther war tha j ihrlm en de senioribus paziaes aat napne / stadzsens störste ælskare oc landzsens oc tröstir man j hiærtano / kalladis fadher aff allo judom för sin dristogha mando / j langan allir haffde han ærlika liffuit j bland judher / Oc altidh war redhoboen vtwaagha badhe siel oc likama för landzsens bestand och bætzsta Nu nichanor nw wiliandis vppinbara the affwndh han til judana haffde / sænde vth v^c riddara han at gripa / han menthe widh sik swa kan iak han swiklika til miz wika / tha ær litit om andra oc theris liff ær tha j mino walde / tha the vtsænde före hans hws komo oc han theris talan ey akta wilde / somlige slogho vp portana somlige baaro til elden · æn j ty the hono fangadho saargadhe han sigh siælffuer mz syno swerdhe / hældher wiliandis ærlika dödh æn vndirgiffua sigh syndarom oc hedningom / at stridha paa sith eghit slæcte / oc j thy lop han hastelika j huset op högt oc twdhan kastade sigh mitt mællan fiendana / blodhenom rinande vtan matto / oc tha han kende lidha til dödhen grep han syna jnælffuer mz badhom handom / oc kastade paa hedningana akallandis honom som herre ær offuer liff oc anda / swa endadhe hans liff mz ærlikhom ænda xv cap

Nichanor at ær Nichanor forstodh at judas var stadder j samaria / tænkte han mz alle bratzsko rusa paa hanom til at stridha pa hans dagh sabatum Nu judei som honom nödugt följdo rædo honom at han ey swa grymlika skulde sigh aat haffwa / vtan hedhra halgha daghen / oc rædhas han som all thing seer oc styrer Tha sagde thin vsle hadarin oc spordhe at om han war mæktugher j hymerike som thin haffde budhit ath hedhra halgha daghen sabatum The swa radho at hærren gud ær liffuandis oc alz mæktogher j hymerike / som han bödh oss halgan halda tha sagde han tha ær jak mæktogher owir thessa werld / oc biwdher hwarom gaa til har vp sol nisk · oc fulfölgha konungsens bud oc wilia / ey tha likowal kom han til stridz then daghen / han rosadhe sik j sine högfærdh wilia judam til fangha tugha / oc at judhean til skyfflingh giffua / æn judas machabeus war tröstir mz sinom mannom · oc manlikha aat haffwandis altidh owælkelika / tröstandis sigh hiælp oc raddingh aff gudi giffwas oc trösta sina män / at the ey skuldo förfæras æller rædhas för hedhningana til qwænd vtan skuldo trösta oc aminnas huru gudh j hymerike haffde thöm vndherlika hulpit Oc skullo oc swa nw vænta hans hiælp vtan twækan / j bland annor ordh awitte vndwiste han thöm the vndirlika gærninga som gudh haffde fordhom giort / mz halgom prophetom · som laghen gömdho oc före thöm stridde oc mz tolkom hugneliköm radhom vplyste han almoghans hiærta / wæpnadis the ey mz skiöldom æller glaffwiom vtan mz godhom ordhom oc halgom radhom / kwn

gørandis thim̄ paa thz sitzsta thin hug
neliga drøme / som hōnō tedhz war j
siwa matto / hōnō tyktte sō han saagh
onyam som langt til førena haffdhe
warit høgeste prestir j ihrlm / oc war
en godhz oc mildhz man blyghz j vp
fynena / sæffwō j sidhō oc førnøpstoghz
j sinne talan. huilkin oc aff sinō barn
dome offdhz haffde warit j allō dyg
dō / hōnō saagh hā mz vprakktō han
dom at bidhia til gudh føre allan al
moghā j judea / hōnō syntis oc gens
tan j thy en ānar hærlighē mā myk
vndirlighē badhe j aldir oc æro / om
huilkin onias sagde til judā. thinne
ær brødhrāna oc isrls almogas frændz
oc ælskare huilkin mykit bidhz føre fol
kit oc allā hælgha stadhē / som ær ie
remias gudz prophete / oc j thy vthrak
te jeremias sina høghra hand oc fik
jude eth førgylt swærdh / oc sagde tagh
thztta hælga swærdhit gudz gaffwa
til sænda / mz thy skalt thu owirwī
na alla mintz folk israels owenir
aff tolkō hoffwō oc hughnelighō or
dhō / trøste sigh alla hans mæ til at
manliga stridha. dyghdhē oc renliff
nadhē thz til befrymande før thy
at hælghe stadhē oc gudz mønstir
hælga templet / stodho j waadha
hwar ffore mydre omsorgh haffdo
the føre sina hustrur / barn wener
oc frændhz Nu størsta rædhugha
haffdho the før hælga tēplens oc

stadzsens bætzsta swa oc the īne j
stadhē waro ey litla vmsorgh haff
do føre the / som stridha skullo / æn
allā theris hopp til gudh sætthandō
fiendane waaro hart nær oc spetz
sana skikkade j syno matto. The til
hæsta oc the til fotha / oc stridz dyw
rē hwart j syno rwme Judas ak
tandis fiendāna owirmatto tall
oc starkhet badhe j harnisk oc h
kanlika krafftz / vplyptandis si
na hændir aa kallande alzsmakto
ghan gudh huilkā ey æptir likāhen
makt / vtan som hōnō tækkis giff
ir sighrin synō wenō / oc thy badh
hā til gudh mz tessom ordhō Nu
hre gudh / som vth sændhe thin hæl
gha ængil j konūge ezechyeo thi
ma / oc nidhirslogh aff konūge se
nacherib folke clxxxv m Oc thy
nw hymblanē hre sænth thin goda
ængil før os j thīne altzmæktoghe
handz rædhugha oc fusan / at the
matto rædhas oc skæmas som mz
gabban / oc hædilse komo mote thi
na hælgha folke. oc swa badh hā in
nerliga til gudh j føresagda mat
to / Nu nichanor oc hās stora makt
the drogho til mz lidhrō oc basunō
oc lustelighō sanghe / æn judas oc
hās mæn kallandis paa gudh drogo
thim̄ a mothe / mz handhēna stridan
dis oc hiærtā til gudh vplyfftandis
slogho om kull xxxv m mæn / høghe

liga gladhradis om gudz til stundh
oc nærwarilse / naar the tha aff
læto oc mz gladhi atir foro / spordo
the at nichanor laagh slagin j sith
harnisk · tha ropadho alle høgt
før storsta gladhi skuld / æn judas
toghdhe almogha oc bødh thøm inner
liga takka gudhi altzsmæktogho
Tha bødh judas aff huggia nichano
ris huffwodh / oc høghra handena oc
armē / oc thz føra til ihrlm æn tha
hā thit kom kallade hā samā stadz
sens inbyggiara / oc bødh pstina sta før
altaret · han kallade oc thøm som pa
skærm tornē waaro / oc læt the allō
see nichanoris huffwodh oc hans
forbānadha handh / som hā vpprætte
mote altzwaldugx gudz halgasta
mønsthz / oc frøgdadhe sigh j gudz
asyn han læt oc aff skæra nichano
ris twngha mz knifue han alzsmæk
toghā gudh hadhe / oc skæra j sma
stykke oc kasta før fugla · armē oc
handena hans læth han høgt vp
hængthia moth templet / hwar føre
alle wælsignadho oc æradho hymme
rikis gudh oc szia / seghiandis wæl
signadhr wari hā som sith halgha
rwm bewarade osmittadh / han
læth oc vphængthia nichanoris huff
wodh paa høghesta thornit / til eth
vppinbart tekn allō / at siælffwir
gudh han nidhrslagit haffdhe · oc
kom til hiælp oc raddingh syna

folke / oc thy stadhfesto the eendræk
telegha thōn daghen hælghā haldhas
oc høghtidelighā som war xiij daghē
j marcio / swa lyktadis / nichanoris
stridh oc fik en oendhan ænda / Oc
helgha stadhē ihrlm sidhā inbyg-
dis aff hebreis / thz ær aff judeis
Oc hr mz wilio wi lykta mw waa
ra talan sighr scūs jeronimus / Ær
hr nakot insæt wæl oc som hysto
ria sigh rættelighā haffwir · thz va
re nū wilh / ær oc naghot āmars
ællir mine sath æn burdhe thz førla
tis mik Amen

Har lyktas twe machabeor bøkir
vttydde j nadhendall aff brodhr jøns
budde Anno dñi m̄ cd lxxx iiij

Rubrica Prologus i apocalipsim

Karista systra i gudhi guz
kærlekir oc iohã kærli
ka bøner / twingha mik
oc trøsta oc naghraledh
vttydha the hælgha oc lon
ligha bokena som kallas apocalip
sis / hulka almakttoghir gudh var
hær oc frælsare ihus xpus / æpt
sina hælgha vpfærdh til hymerikis
warrdoghadis at vppenbara sinō æl
skeligha oc kæra discipulo scō iohā
ni ewangeliste Nw fore thy at thæ
na bok ær ganzska mørk oc obe
gripligin at vndirsta / ællir begri
pa nær likamlikō sinom · rædhis
iak oc mykit fryktar at ey vanli
ka naghra vnghra oc ostadugha
mænniskior / tolkit hørandis hulkit
the ey vndirsta æller begripa ku
no hæller thz sigh wænda til gab
oc aatløghe / oc gudhi frandelis
til vanhedhir oc wanwørdho æn sik
til lærdhō / oc honō til takz · gønst oc
karlek / som hona aff sinō īnærsta
karlech siva kærligha oppenbara
de / Oc kwngiorde the hælgha kir
kio til vplysningh syndarō til fōrma
rilsk / oc sinō hælghō oc vtwaldhō
wenō til styrk oc hugnadh · Hwar
fore rædhir iak oc kærligha bidhir
hwar en gudz wen / som thessa bok
wardhir hørande æller læsande / at
i all the vndherligha thingh oc mør
ka likwilis som i hær høren æller

læsin oc thz engaledis første ælle
begripa kwnen / at i thin nær gudz
næddugha mærke oc akten vm
alla lukka ranzaka ælla framfors
lika ærlan æller disputera hwat
hwart skal betydha thz til honō
som thessa hælgha bok siva mil
ldigha os giff / oc nadhelighā op
penbarade thekkis oc honō vtty
dha / oc lyusligha vppenbara ō
sina wener · æpter thy ha siælff
wir talar oc loffwar ware kæris
te modhir scē birgitte i hænnas
hælgha oppenbarilsō / libro primo
capitulo lvi / siva sighiadis Aff mi
nō størsta karlech sændher iak
nw om tik i værldena thessin mi
ordh / hwilkē ey æru siva mørk
siva som apocalipsi hwilka iak
bewiste iohām i mørko synne / At
the i thin thima / tha mik thekkis
aff minō anda skulu vttydhas
oc lyusligha kungøras / Item libro
sexto capitulo · lxxxix talar xpus til
sin iohem / gudz brudh a hørande
sægh oc bar witnesbyrdh hwar
saman skreff apocalipsim / tha
swarade iak ær iohes hwilko
thu a korseno antwardadhe thi
na modhir / thu hær inskot i mik
thæs oppenbarilsens lønligh
tingh / oc iak skreff thim fore
til kōmande mannanna hughsiva
lan / at ey thine throne venir

skulu förwillas före til standadagho
hardo falla Thz ær j thz ryghcli
ghe grafflighet sō skal owirwina
alla wærldena / mote ytherzsta domē
Oc thy hwar en gudz wen hwat
hælzst thu kan första j thesse hæl
ghe bok thz anama mz gudz kær
lek oc rædougha. Nu thz thin
sinne offwir guar oc ey kunno begri
pa antwarda thz gudhi oc ænnæ
la thz enkte om. brothandis
ha vpfilla thin bristilse til sæ
lena / j thy som hæalghē syne
enghaledis förmagha at begri
pa thz vnne oss allo ihūs xpc

Apocalipsis sci iohis apli Primū

Apocalipsis ihū xpi q̄m
dedit illi deus palā facē
seruis suis Oppēbar
ningh ihū xpi. hwilka
gudh gaff honō oppenbara sinō
thiænarō / hwilken snart skal
wardha oc kungiorde sændādis
om sin ængil / sinō thiænara ioha
ni hwilkin withnisbyrdh bar gudz
ordhe oc witnesbyrdh ihū xpi hwat
hælzst han sagh / hælagher ær thn
som læs oc som hører thæssins p
phetīs ordh at thz haldher som j
hēne scriffwat ær för thy thymen
ær nær. Johēs scriffwō til syw kir
kior som æru j asiam. Naadh oc
fridher wari eder aff honō sō ær
oc honō som war / oc honō som ær

tilkōmande / oc aff vij andhō som æru
j hans satis asyn. Oc aff ihū xpo sō
ær troen witnare / först födher j
blandh dødha oc wardzligha konū
gha höffdinge / hwilke os ælskade
oc twadhe oss aff warō syndō j sino
blodhe / oc giorde os rikee oc prēster
gudhi oc sinō fadher honō wari
loff oc æra oc wald æfter wtā ān
da amē. See han kombir j skyomē
oc honō skal see hwart eet øgha
oc the som han stungho / oc skulu the
tha græta sik offwir honō. alla wærlz
ligha slækter / Ja sanneligha iak ær
alpha et o / thz ær Jak ær vpbyrian
oc ændhe sigher hrān gudh / hwilke
som ær oc hwilkin som war oc hwil
ke som tilkōmande ær alzwaldogher
Jak iohēs idher brodher. lottakande
j drøffwilse / oc rikeno oc tulomode
j ihū xpo war j ønne som kallas
pathmos före gudz ordh oc ihū
vithnesbyrdh Jak war j andha
nō / om sōnedaghē oc hørde apt
mik stora röst sīa som aff lude
sighiādis / Thz thu seer scriff j bo
kena oc sændh vij kirkiō Epheso
oc smirne / oc pergamo / oc thya
theris oc sardis oc phyladelphi
e oc laodicie Jak wende mik om
at iak skulle see röstena sō mæ
dher mik taladhe / oc iak ōwan
dher saagh vij lyusestaka aff gul
le oc mit mællan the vij lyusa

ſtalzana aff guille/ liban mæn ſkies
ſone tladdhā) hwitā oc trangthā
mæſſe ſarlz/ oc bwndnā widh ſpæ
nana mz eth bandh ætter lindha
aff guille/ æn hans hwffiwodh oc
hans haar oc lukka waro hwite
ſwa ſom hwit vll/ oc ſwa ſō ſnyō
Oc hans ōgthō ſwa ſō eldzſins lw
gh/ oc hās fōthē like meſſinghe
ſwa ſom/ brēnande vgthne oc hās
rōſt ſwa ſō mykla watnāna rōſt/
oc haffdhe) ſīne hōgthre hand vn
ſtiarnor Oc aff hans mvnne wt
gik ſwardh hwaſt vppa badha ſi
dhor oc hās anlite ſwa ſō ſōlen
ſkīner) ſīne dygdh/ oc tha ialk ſa
hā fiōl ialk til hās fōthē ſwa ſom dō
dhē oc hā lagde pa mik ſīna hōgthra
handh ſigthandis ey ſkal thu radas
Ialk ar thū fōrſte oc yttaſte oc liff
wādis oc ialk war dōdhē/ oc ſe ialk
ar nv liffwādis a fōr vtan anda
Oc ialk haffw dōdzſins oc helvi
tis nycla. hwar fōre ſkriff thz thu
ſaagth oc the thing ſom arn oc the
ſom ſkulu har æptē wara Syw
ſtiarnāna hælgu vndirſtādilſe
hwitka thu ſagth) mīa hōgthra
hand/ oc vn gyllene lyuſtaka vn
ſtiarnar arn anglane til ſiw kir
kiō. vn lyuſſtalzana arn vn kir
kior gloſa- ſyw angla marzka
har vn biſcopa/ til the fōrnæmda
vn kirkior/ thy at biſcopana arn

) apoſtlana ſtadh oc ambitō/ oc
thy bōr thīm liffwa ſom anglom
Ot angelo epheſi ſkaplin ſcrz
ſcribe=r Oc ſkriff angle
nō til epheſi kirkio. thzta ſigthr
han ſom haldhr vn ſtiarnor) ſi
na hōgthra handh/ hwilkē ſom
gniar midh mællan vn gyllene lyuſ
ſtaka. Ialk weth thyna gærninga
oc thit arffwode oc thit tulmod
oc at thu ey grithr thola/ the anda
oc freſtade thīm ſom ſigthna ſik va
ra apoſtolos oc ey arn/ oc thu
fan thīm lyngiarna tha haffde thu
tulmodh oc ledh fōr mit nafnm.
oc ey offwergaffs/ wtā ialk haffwer
mote tik nakot lytit at thin fōrſ
ta kærleek/ haffw thu offwergiff
wit. war thz anſynoghē/ hwadhā
thu nidſēfwil oc gōr bætrugh oc
gōr thyna fōrſta gærninga. Annarſ
kombur ialk tik oc rōre thin lyuſ
ſtaka aff ſino rvmme wtan thu gōr
bætrughena/ wtā thz haffw thu
at thu hatadhe facta nicolaitar
thera hedhningha gærningha ſom ik
las nicolaite hwilka oc ialk hatar
Gloſa- Nicolaite arn nagthra kæt
tara oc haldha hordom fōr enga
ſyndh Oc thy ſynda the mbyrdis
hwar mz ānars giffta lyuſtrin æ
hwilkē ſom haffw ōra hōre hwat
andhen ſighr kirkiome/ hond ſom
winer/ ſkal ialk giffwa æta aff liff

sens tere hwilket som ær j mīs gudz
paradis Oc skriff smirne kirkios æng
le Thetta sighir than første oc ytherste
hwilkē war dødhir oc nw liffir Iak
weth thin drøffwilse oc thin fatighdō
vtan thu ær riker oc hedhras aff the
som sigha sik wara iudeos oc ey
æru vtan the æru diæffwlsens sā
quamdhir rædz enkte aff thy thu
ær lidhande See diæffwllen wardhir
sendandhe j hæktilse at j skulē befres
tas oc fan j drøffwilse offuir x dagha
war troen jntil dødhe oc iak skal giff
wa tik liffsens krono hwar som haffwir
øra høre hwat andhē sighir kirkiomē
thn som windhir han skal ey skathas
aff andra dødhenō Oc ængleno
aff pergamo kirkios skriff. thetta si
ghir han som haffwir swærdh hwast
ra badha sidhor Iak weth hwar
thu byggir. hwar som ær diæff
wlsens sæthe oc thu haldhir mith
nāpn oc ey nekade mina troo oc j
daghom antipas mīn troen witnare
som dræpē wart nær idhir thr som
diæffwlle byggir. Vtan iak haffwir
nakot mote tik for thy thu haffwir
nær tik them som haldha balaams
lærdhom hwilkē som lærdhe baalach
sændha skam offuir israels søner æta
oc skørligha liffwa Swa haffwir oc
thu them som halda nicolaitaz lær
dom samuledis gør oc thu bætringh
æn gør thu thz ey tha kombir iak

tik snarligha oc skal iak stridha mz
them j mīns mwnes swærdhe hwa
som haffwir øron høre hwat anden
sighir kirkiomē hono som winner wil
iak giffwa lønligith ænglabrødh oc
iak wil giffwa hono Calculū candi
dū. hwitan sten oc j stenen nyth
nāpn jnskriffwit hwilkit enghin
weth vtan than som anammar zc
Oc ængleno aff tyatire kirkio skriff
thetta sighir gudz son hwilken som haff
wir øghon swa som eldz sins lugha oc
hans føthir æru like massinge iak
weet thina gerningha oc thyna troo
oc thin kærlek oc thina thiænisth
oc thulomodh oc thina gerningha
the ytersta flere æn the førsta
Æn iak haffwir nakot mote tik for
thy at thu tilstadhir qwinnom ieza
beel hwilkē sighir sik wara prophe
terissa læra oc swika mina tiæ
nara skørligha liffwa oc æta aff
affgudhanna offre Oc iak gaff hōne
thyma at hō skulde gøra bætringh
æn hō wil ey afflata oc angra sina
skørhet See iak skal læggia hona
j sænghena oc the som gøra hoor
mz hēne skulu wara j størsta drøff
wilse vtan the gøra bætringh for
thera gerninghana oc therās barn
skal iak dræpa j dødhē oc skulu al
la kirkior wetha at iak ær ranz
sakande niwra oc hiærta oc iak
skal giffwa hwario aff idhir æpt

ædhra gærninga Nu wilt sighir iak
oc andra som æru j tiatira hulke
hælzst som ekke haffwa thæna
lærdom / oc the som ey kænna diaff
wlsens høgdh. vtan sighia swa at
iak skal ey sændha andra bordh
offwir thim / tha likawæl haldin thz j
haffwin thz til iak kombir / oc hul
ke som winer oc gømer intil æn
dan mina gærninga / iak skal giff
wa honom waldh offwir hedhningana
oc han skal styra them j iærn ris /
oc skulu sundhirbrytas swa som
lerguwtares kar swa som iak oc
togh aff mynom fadhre / oc honom
skal iak giffwa morghonstiærn
nona. hwar som haffwir øron høre
hwat andhen sighir til kirkiomen

Et angelo ecclesie sardis c iii
Oc anglenom aff sardis kir
kio skriff thzta sighir han som haffwir
vij gudz anda oc vij stiærnor / Jak
weth thina gærninga oc at thu haff
wir napn at thu skulle liffwa oc ær
dødhir / wær vakande oc tröst andra
som waro dødskulade før thy ey fin
dhir iak thina gærningha fulkomna
nær mino gudhi / hwar føre haff j
hogkhenom huru thu togh oc hørde
oc göm oc gör bætrigh føre thy om
thu ekke ær wakande / iak skal kō
ma til tik swa som tiuffwir / oc ey
skal thu wetha j hwat thima iak
skal koma til tik / vtan thu haffwir

naghor napn j sardhis hwilke ey
besmittadho sin kladhe / oc the sku
lu gaa mz mik j hwitom kladhom thy
at the æru wærdughe hwilken
som windhir / swa skal han kladhas
j hwitom kladhom. oc ey skal iak vt
skrapa hans napn / aff liffsens bok
oc iak skal kænnas widh hans
napn føre mynom fadhre / oc føre
hans ænglom. hwilke som haffwir
øron høre hwat anden sighir kir
kiomen Oc anglenom aff philadel
phie kirkio skriff / thzta sighir hæl
ghir oc sandhir hwilke som haffwir
dauidz nykil / hwilkin som vplatir
oc enghin atirlykir atirlykir oc
enghin oplatir. Jak weth thina gær
ninga / See iak leffdhe tik døræna
öpna. hwilka enghin kan atirlyc
ta før thy thu haffwir litzla dyghdh
oc thu gömdhe mit ordh oc ey wi
dhir sagde thu mith napn See iak
skal giffwa wff diaffwlsens sam
qwamudh them som sighia sik vara
judeos oc ey æru / vtan the liw
gha See iak skal göra at the skulu
koma oc bidhia føre thina fötir
oc skulu wetha / at iak ælskade tik
thy at thu gömde mins tolomodz
ordh / oc iak skal göma tik aff fres
tilsens stundh / som tilkomande ær
j alla wærldena oc fresta them so
boo pa iordhena / See iak kombir
snart / halt thz thu haffwir at engi

bort taghit thina krono hwilke som
winnandhe | thond wil iak gøra stwdh j mins
gudz kirkio oc ey skal han wtgaa y-
thermere oc iak skal skriffwa oppa ho
nō mins gudz napn | oc mins gudz
stadz napn nyo ierusalems | thul
ken nidh gik aff hymerike fraa
mynō gudhi oc mith nyo napn |
hwar som haffwr øra høre hwat
andhin sighir kirkiomē Oc ang
lend aff laodicia skriff | thetta sighir
samiden | troen witne oc sanner thul
ken som ær vphoff til gudz creat[ur]
Jak weth thina gerninghi for thy
thu ær ey kaaldher ey oc warmbir
Jak wille at thu waare antig-
gia kaller ællir varmer | Æn fo
re thy at thu ær lyoe oc ey kal
dher | oc ey warmer tilbyrias iak
at vpspya sik w mynō mwne | fore
thy thu sighir iak ær riker oc nogh
haffwandis oc enktha widhertarff
was. Oc thu wet ey at thu ær vsal
oc armblighir oc fatighir blindhir
oc nakin Jak radher tik at køpa
aff mik gullet heet giort oc be
prøffwat | at thu riker wardhe oc
skuli j føras hwit kladhe at ey skuli
vppenbaras | eller synas thins nake
heet blyghdh oc smør thin øghō mz øg
na smørilse | at thu maghe see them.
iak elskar them iak oc straffar oc plic
tar | ælska thy haffwdis kærlek oc
gør syndha bætringh Jak gør sim
da bætringh. iak staar widh døre

na oc bøsta hwar en som hører
myna røst oc latir vp mina røst
porthen | oc iak skal ingaa til hono
oc skal ætha mz honō oc han mz
mik hwilkē som winner honom
later iak sitha mz mik | j myno
sæte swa som iak oc wan oc sat
mz mynō fadhre j hans sæthe
hwilkē som haffwir øron høre
hwat anden sighir kirkiomē. iiij

Post hec vidi et ecce c. Ei
than saagh iak o see døre
war vppen j hymerike | oc førsthe
røsten iak hørde war swa som
ludhers røst mz mik talandis
sighiandis Stik hiit vp oc iak
skal tik bewisa hwat som snart
skal wardha | oc genstan thir æpt
war iak j andanō Oc see sæthe
war sath j hymerike oc offwir sæ
tit sithiande Oc than som sat war
liker j asyn dyrom stenō jaspi
dis | oc sardinis oc regnbughin
war alt om kringh sætit | lyker j
syn smaragdim oc kringh om sæ
tith waro xxiiij andra sæthom |
oc paa sæthen xxiiij seniores sit
iande | kladde j hwit kladhe oc
vppa therras hwffwodh gulkro
nor | oc aff sætheno vtgaa lyungh
eldha oc røsthir oc tordhona | oc
vij lampor brinnande fore sætit
hwilke som æru siw gudz anda
Oc j sæthes asyn swa som eeth
haff aff glas liikt cristallo Oc

mith i sartheno oc alt om kringh sa-
tin iiij dyur | full mz ögthon badhe
bak oc före | oc försla dyuret var likt
leone oc thz andra likt kalffwe | oth
tridhie dyuret haffdhe anlite swa som
manniskia Oc fiardhe dyuret likt
flyghande ørne | oc iiij dyurin huart
thera haffde vj wingha oc alt om
kringh oc innan | aru ful mz ögthon oc
ey haffde the roo dagh aller nat sigh
iandis | Sanctus Sanctus Sanctus | herre gudh
almatoghir hwilken war oc hwilken
ar oc hwilken tilkomande ar | oc tha
the dyuren guffuo aro oc hedher oc
walsignilse sitiande a sateno liffwa-
de ee for wtan anda | nidherfallo xx iiij
seniores före sitiande a sartheno | oc
tilbadho liffwande in sela sekla oc nidher
lagdho theris kronor före santh sigh
iandis | werdugher ar thu herre waar
gudh anama aro oc hedher oc dygdh
for thy thu skop all thing oc for thin
wilia waro the oc aru skapade V ca

Et vidi in dextera sedentis etc.
Oc iak sagh sitiandis paa
sartheno höghra hand bokena skriff
na badhe innan oc vtan merkta
aller insiglada | mz vij insiglom
oc iak saa angelin starkan oc sig
iande mz store röst | hwilken ar
werdugher oplata bokena oc
vplösa hennas insiglen | oc engin
formatte hwarte i hymerike
aller i iorderike oc ey oc vndher
iordena | vptrappa bokena ey oc se
hona oc iak greet myket | thy at
enghin fandz werdugher vplata
bokena ey at se hona | oc en aff se-
niorbus sagde til mik Grat ekke
See leonit wan aff iudha slakte
dauidz rooth vplata bokena oc lö-

sa vij hennes insiglen Oc iak saa
oc see innit i sartheno oc iiij dyuren
oc mith mellan seniores lambith
standande | swa som drapit | haffwan-
de vij horn oc vij ögthon hwilke
aru vij gudz anda | sendhe i alla
varldena Oc thz kom oc thok bo-
kena vff sitiandis höghra hand | oc
tha thz vplat bokena | iiij dyuren oc
xx iiij seniores fiallo nidher före lam-
bit | hwar thera haffwande harpor
oc gulkar ful mz wällukande thinga
hwilke waro helghra manna böner
oc the siungho nyan sangh | sighiandis
werdugher ar thu herre | anama boke-
na oc vplata hennes insigle. thy at
thu ar drapen oc atirlöste os gudh
i thino blodhe | aff alla slaktir oc tu-
gor oc folke oc folkslek oc giordhe os
waar gudh rike oc presta | oc wi
skuldhom öffir iordhena oc iak sagh
oc hörde mangha engla röst alt
kringh om sätit oc dyuren oc senior-
oc thera tall war ey tusandh sighian-
dis mz store röst | werdogh ar lam-
bet hwilket drapit ar anama dyg-
dhena | oc gudhdome oc wisdome
oc starkhetena oc hedher oc aro oc
walsignilse Oc hörde iak allas cre-
aturas som aru i hymerike oc
offwir iordhena oc vndher iordhe-
na. at the som aru i haffwit | the
alle sagdo sitiandhom a sartheno oc
lambeno walsignilse oc hedher aro
oc wald in sela seklor | oc iiij dyuren
the sagdo amen oc xx iiij seniores
fiallo nidher a theras anlite | oc ba-
dho til liffwande in sela seklor VI ca

Et vidi quod aperuisset agnus vnum
Oc iak sagh at lambith vplat-
eet aff vij insiglen | oc hördhe iak

eth aff iiij dyurom sighiandis swa som
mz tordhona röst kom oc see Oc iak
sagh / oc see en hwitter hester oc the
pa honom sat hafde boghan oc ho
nom gaffs krona / oc han vtgik win
nandis at vinna Oc tha ther vplat
annat insighleth hördhe iak annat
dyuret sigh ko oc see Oc vtgik en
annar hester rödher oc them paa
honom sat honom war giffwit at han
skulde taghta fridhen fraa wärldena /
oc at the skulu inbyrdhis drapa
hwar annan Oc honom wart giffwit
eth storth swardh / oc tha oplatz tridh
ie insighleth hördhe iak tridhia dyu
rit sighiandis / ko / oc see / oc saa iak
oc see swarter hester / oc han pa
honom sat hafde waghskaal i synne
handh oc hörde iak swa som röst
mit mellan iiij dyuren fiardungh
hwete för en penningh / oc iij fiardung
korn för en penningh · vinet oc ol
ionne skal thu ey skada / oc tha ther
vplat iiij insigh· hördhe iak fiar
de dyurens röst sighiandis kom
oc see hest blakotter oc than a
honom sat hans napn war dödhen
oc helwitit aptir folgde honom / oc
wart honom giffwit makt offwir fy
ra werldena dela at drapa mz swerd
hungre oc dödhenom oc willo dyu
rom Oc tha ther vplat fempte insigh
leth· sagh iak vndher altarit thera
siala som drapne waro före guds
ordh / oc före the witnesbyrd som the
haffdo / oc ropadhe mz store röst·
sighiandis huru lenghe herre helgher
oc sanner / thu ey dömer oc ey hämp
nes wan blodh offwir thom som boo i
werldhene Oc tha wordo giffne

hwariom thera hwit kladhe oc sagdis
til thom / at the skuldo en hwilas lit
lan thima ther til theras samtjänara
ra vardha opfylte oc theres brödher
som drapande ärv / swa som oc the
Oc sagh iak tha ther oplat sietta
insigledh / oc see stor iordon wart
giordher / oc solen wart giordh swart
swa som harkladis säkker / oc aller
manen wart giordher swa som blod
dher oc stiarnonar w hymblenom
fiollo pa iordhena / swa som fiko
na trä nidher kastar sin omoen
fikon / tha ther röris aff storo vad
re / oc hymelin bort drogh sik swa
som samanswepen naffwir / oc
hwart eeth bergh oc öyar wordo
rördhe aff sinom rumom / oc werlde
na konunga oc höffdinga oc kämpa
ra mästara oc rike oc starke oc
hwar en thrälnare oc fräls man gior
de sik i bergsskrubbor oc i bergshal
lo oc sighia berghom oc hallom / fallir
offwir os oc gömer oss vndhan aulite
som sitter offwir sätit / oc aff lamb
sens wredhe / thy at stora daghen
theris wredhis komber oc hwar
giter tha staat Capitulum vij

Post hec vidi quatuor angelos
Epter aptir saagh iak iiij äng
la standandis offwir iiij werldena wär
äller eller enda hallandis iiij iord
sens wädher / at the ey bläsa offwir
iordhena ey oc offwir haffwit · ey oc
i nagher trä Oc saagh iak annan
ängilen opfarande aff solenas vp
gangh / haffwande liffwandis guds
tekn eller märke · oc ropade mz
store röst til iiij ängla hwilkom giff
wit war at skada iordhene oc haff

weno sighiandis i skule ekke skadha
iordhene / ey haffweno oc ey träome
thz til wi markiom gudz tienara i the
ris ænnitom Oc hörde iak [illegible] thera
tall som vpskriffne waro æller mark
te / cxliiij tusandh vtmarkte aff alle
slækt isræls sonom Aff iwda slækt
xij tusandh vtmarkte [illegible] / [illegible]
iohes ræknar hær tolff iacobs sö
ner / hwilka iacob andro nampne
kallas isræl, thz ær isræls söner Tas
se tolff Iuda ruben Gad asser
neptalim manasse Symeon le
ui ysachar / zabulon Joseph oc
beniamyn / aff hwars theras
slækt / [illegible] saagh sanctus iohannes
xij tusand vara vtmarkta / oc
sidhan sighir han i texten Eptir
thz saagh iak storan skara hulka
enghin kunne vtrækna aff alla hä
da hedhnnga slæktom oc folke oc
twnghom / standa före sætit Oc i lamb
sens asyn kladda i hwit klæde
oc palmequista i theris handhom
Oc ropadhe mz store röst sighian
dis helsa wari warom gudhi som si
tir pa sætith oc lambeno Oc alle
angla narstodho kringh om sætit
oc xxiiij seniorum oc iiij dyurome oc
lupu fiollo i sæthes asyn paa sin an
lite oc badho til gudh sighiandis
amen / walsignilse oc clarhet wisdo
bir thak hedhir oc æra oc starkhet
wari warom gudhi nw oc ewerdelica
amen Tha swaradhe een aff seniori
bus oc sagde til mik / thæne som
kladdhe æru i hwit cladhe / hwil
ke æru the æller hwadhan komo
the Tha sagdhe [illegible] iak hono mynu

hærra thu weth thz / Than sagde mik
tasse æru the som koma mz storo
drofwilse oc twadhe sin kladhe
oc fulblekadhe thym i lambsens
blodhe / oc thy æru the före gudz
sæthe oc skulu thiæna hono dagh
oc nath i hans kirkio oc thæn
som sitir i sætit han boor offwir
thym / Ey skulu the hwnghra oc ey
törsta ytermere Ey skal oc solen
offwir thym falla oc enghin hyti
thy [illegible] at lambit som ær mith
i sætheno styrir thym / oc ledhir the
til liffwadis watuz keldo oc gudh
skal aff stryka alla thæara aff
theras öghom Capitulum viij

Et cum aperuisset sigillum septi
mum etc. Oc tha thz vplath
synda insiglet wart tystan
gordh i hymerike swa som ena
halffwa stundh / tha saa iak vij
angla standa i gudz asyn / oc wor
dho them fughne vij lwdhra oc
en annor angil kom / oc stodh före
altaren haffwade eth rökilse kar
aff gulle / oc hono wart giffwit my
kit rökilse at han skulle giffwa aff
aldra halgra manna bönom offwir
gull altaret som ær före gudz sæ
te / oc röken aff rökilsen aff hal
gha manna bönom vpsteegh aff angil
sens hand nar gudhi / oc angilin
togh gull rökilse karit oc vpfyl
te thz aff altarens elde oc sende i
iordena / oc tha wordho tordho
na röstir oc lyningeldir oc stor
iordhbon / oc vij angla som haff
dho vij lwdhra / the til reddho
sik til at blasa i lwdhre / oc than

förste ængillen blæste j ludhre / oc
tha wart giort hagell oc eldher
blandat j blodhe oc wart sændt j
iordhena Oc tridhie delin aff
iordhene wart upbrændher oc trid
ie delin aff træome vart brændher /
oc alt grønt gras æller høø vart
brænt Oc annar ængillin blæste
j ludhren oc saa eeth stort bergh
brinnande j eldhe / wart sændt j
haffwit / Oc tridhie delin aff haff
weno vart blodher oc trid ie de
lin bleff dödher aff allo thym creature
som liff haffde j haffweno / oc tridh
ie delin aff skipom förgicx Oc trid
dhie ængillen blæste j ludhre / oc
en stor stiærna fiol nidher aff hymme
lin brinnande / som eeth bloss oc hon
fiol j tridhie delin aff aaom / oc j
watnanna brunna oc kældor oc stiær
nanna napn kallas maalyrt . oc
tridhie delin aff watnen wart gior
dher til maalört / oc mangha mæn
niskior bliffwo dödhe aff watnen /
thy at the wordo giorde ganzska bes
ke Oc fiærdhe ængillin blæste / oc
tha wart slaghen tridhie delin aff so
lene / oc tridhie delin aff manedhen
oc tridhie delen aff stiærnomen swa
at tridhie delin aff thym mörknos /
swa at tridhie aff dagheno ey lyste
oc natthene samuledis Oc iak saa
oc hörde röstena eens örns flyghan
dis mith undher hymelin sighian
de / mz store röst / we we we byggian
dhom paa iordhene . Aff the andra röst
thene tigghia ængla som skuldo oc
blæsa j ludhrom Capitulum . ix .

Et quintus angelus ec Oc fæmp
te ængillen blæste j ludhre oc
saa iak stiærnana haffwa nidher
fallit j iordhena Oc hanom war fin
gen nykelin til haffs grundes brun
oc haffs grundes brun wart oplas
ter / oc röken aff brunnenom gik up
swa som röker aff storom vgnhe swa
at solen oc wadhret mörknos aff
brunsens röke / oc aff brunnenas
rökenom exierunt locuste in terram ut
gingo græshoppor paa iordena /
oc them war giffwen makt / sollken
makt som scorpiones haffwa
ther aero ethorma oc thym wart
budhit at the ey skuldo skadha
græseno pa iordhene / ey allo
grøno ey allo træ wtan
atenast mænniskiom / som ey haff
wa guds tekn j theras ænnitom /
oc wart thym sakt / at the skuldo
ekke dræpa mænniskionor / vtan
at the skuldo pynas j fæm maa
nada / oc theras pyna ær swa so
scorpions pynar tha han stinghir
mannen Oc j thym daghomen sku
lu mænniskior ondzska sik dödhin
oc skulu han ey fynna / the skulu
astunda at dö oc dödhen skal fly
fraa them Tassens græshoppana
nas likmiise / waro swa som hæs
ta reddhe til örlöghi / oc pa theras
huffwodhom swa som kronor li
ka gulle / oc theras ænlite swa
som mænniskiona ænlite / oc haff
do haar oc lukka swa som qui
nona lukka / oc theras tændher
varo swa som leona tændher oc
the haffdo panzsara / swa som
iærn panzsara Oc theras wi
ghana röst æller hwodh .
swa som tha mangha hæsta

mz theris waghnom lopa til orlog
oc the haffdo starta swa som scor
piones / oc hwas gaddhir war j the
ras stiartthom. oc thera makt ar at
skadha mannisk[i]om j fem manadha
oc haffdo offuir sik konungh haffs
grundhes angil / hwilkes nampn a
ebreska maal ar labbaddon ... Eth
ve ar forlidhit / oc see an koma
thu we ther æpter. Oc siatte æn
gillen blaste j ludhre oc iak hørde
ena røst wt aff iiij gul altarens
hørnom / hwilke altara aru fore
gudz øghon sighiandis til siatte
ængillen / som haffdhe ludhre løs
the iiij ænglana hwilke bundne
aru j stora flodhene Eufraten / oc
swa løstos the iiij ænglane som wa
ro redhobone j thimom æller stunde
na oc dagho / oc manadhe oc aret
at the skuldo drapa tridhia delen
aff mannisk[i]omne / oc theris orloghe
manna tall / som til hæsta waro
tuwsinno sinnom ... oc tio sinnom
... / oc iak hørde thera tall oc swa
saagh iak hæstana j synene / oc
the paa thøm satho haffdo gladh
brinnande pantzara gynom hetha
oc swa som stenen iacinctus. oc illa
luktandis aff brinnesten oc huff
wodhe theira waro swa som leona
huffwodh / oc aff theris mun. vth
gaar eldir / røker oc brinnesten
~~oc huffwodhe thera varo swa som~~
~~leona huffwodh / oc aff theris mun~~
~~vtgaar eldir / røker oc brinneste~~
oc aff thessom trem plaghom / vart
drapin tridhie delin aff mannis
kiom. Aff eldenom aff røkenom / aff
brinnenom som gingo aff theres

munne Oc j theris rumpom for
thy hæstana makt ar j theris
mun / oc rumpor aru like ormom
haffuandis huffwodh oc mz them
gøra the skadha. Oc andre man
niskior hwilka ey vordho drapne
j thesso plaghom oc ey giordho bæ
tringh for thera handa gærningum /
at the ey skuldo dyrka diæffla / oc
affguda belætin aff gull ælla silff
wir æller malm æller sten æller
træ hwilke ey kunno see / ey høra
ey gaa / oc ey giordho bætringh for
sin mandrap / ey for sina forgiffnil
se ey for sina frordhet ey for sith tiwff

Et vidi aliu[m] forte[m] angelu[m] Cri
Oc saa iak annan ængelin in
dher fara aff hymelen starkan / klad
dan j skyen oc regnbughen pa has
huffwodh / hans ænlite war swa
som solen oc has fotir swa som eldz
stodh / oc han haffde j sine handh
opna bok oc stadhe sin høghra
foot offwer haffwit / oc wenstre
fothen yffuir iordhena / oc ropa
de mz store røst swa som leoneth
rywtir / oc tha han haffde taladh
taladhe oc vij tordonna syna røs
tir. oc tha som vij tordonona
haffdho taladh syna røstir / war
iak redhoboen til at skriffwa tha
hørde iak røstena aff hymerike
til mik sighiande / mærk thz som
the vij tordonena sagdo an ey
skal thu thz skriffwa. oc ængelen
som iak saa staa offwo haffwet oc
offwir iordhena / han vplyffte si
na handh mot hymelin oc swor
om hondom som liffwir ævindelica /
hwilken som skop hymelen oc alt

thz i hono ær / oc iordhena oc
alt thz i thre ær / oc haffuit oc
alt thz i thy ær før thy thimmen
tha wardhir ey ythermere wtan i
the dagho tha siunde angel
sens röst hördis tha han byria
blæsa i ludhreno Tha fulkomp
nas gudz lönlighu thing / swa som
han kungiorde om sina tienara p
phetima An hördhe iak andra firid
röstena aff hymerike til mik ta
lande oc sighiande / gak oc tak·
öpna bokena aff angilsens hand
som staar offuir haffuit oc iordena /
iak gik til angilin sighiandis hono
at han skulde fa mik bokena·
oc han sagde til til mik thak boke
na / oc æth hona op oc hon skal
latha thin quidh beskan wardha
wtan i thino munne skal thz söth
warda som honagh. An iak tok
bokena aff angilsens handh / oc
aat hona up / oc thz war i mynom
munne söth som honagh oc tha iak
haffde hona atit / wardh
min quidhir gunzska beskir / tha
sagde han til mik· an bör tik an
dra firidh predica for hedhningom
oc folke / oc tungho oc manghom
konungom xi apoc. capitulum

Et datus est michi thalamus
Oc mik fik een rö lik eno
quisthe oc sagdhis til mik stat op
oc math gudz templum oc altaret / oc
the ther inne bidhia An ytrre husit
som ær vte före templet· kasta thz
wt oc maet thz ey / før thy thz ær
giffuit hedhningom / oc the skulu in
ther trodha helgha stadhen i xlii
manadha Oc iak skal giffua twem
mynom witnom / at the skulu predica i tu
sunda oc oc lx dagha klaadde i sæckio
the æru thw olyo tre / oc twa lyusa
stakka standandis i werldhene hres
asyn / oc om naghor wil thē skadha
elden skal utgaa aff theres mune
oc skal vpsvelgha theris ouenir
oc om naghor wil thim skadha swa
bör hono drepas / tha haffua makt
at atirlata hymelin at ey skuli rig
na i thin dagho / som the predica
oc makt haffua the offuir watnen
at wenda thin i blodh oc slaa ior
dhena / mz alla huardha plaghor
swa opta the wilia / An tha the
haffua lyktadh sin witnisbyrdh·
dyuret som vpstigher w haffs
dyupit / skal stridha mote thim·
oc skal wina oc dræpa them / the
ras likama skulu liggia pa
gatuna tess dyra stadzsens hwil
ken andelica kallas sodoma oc egyp
to / thwaris oc theres herra wart
korsfæster oc aff alla slæktom / oc
folke oc tungho oc hedhningom
skulu se theris likama offuir iii
dagha oc en halffwan dagh / oc the
skulu ey tilstadha at læggia theris
likama ælla kroppa i graffwor oc
iordzsins inbyggiara skulu glad
ias offuir thē oc frögdas / oc sænda
giffuor sina mellan thy at tesse
prophete pynadho thē som bygdho
paa iordena / oc æptir tree dagha
oc en halffwan liffsens ande aff gu
dhi kom i thin / oc the stodho
offuir theris fötir oc stor rædd
ge fiol pa them som thin saagho /
oc hördo the oc ena stora röst aff
hymerike sighiandis til thin·

Kome

komen hiit opp · oc swa foro the wp
j hymelin j skyome oc theras owenir
sagho thē oc j the stundhena vart stor
iordh don · Oc j the stundhe wart oc
tiondha delen stadzsens nidhir fal / oc j
iordha donenō / wordho drapne man
niskiona napn vij m / oc andre word
do sarndhe j stora rædduga oc gaffwo
æro hymerikis gudhi · Annat ve ær
oc framlidhit · oc see tridhie we skal
snart koma · Oc siwndhe ængille blæste
j luudhre · oc stora røstir wordho gior
de j hymerike sighiadis Nu ær giorth
rike thesse werldz / wars herras oc hās cristi
Oc the skulo styra in sæcula sæculorum amen ·
Oc xxiiij seniores som j gudz asyn sitia
a theres sætho / fiollo nidhir paa ænli
ten sin / oc badho til hā sighiandis · thak
gorom wi tik hærra war gudh alzmaktogh
som ær oc war / oc tilkomande ær / ty at
thu togh thina stora dygdh oc regnera
de oc hedhningane wordho wredhe oc
thin wredhe tilkom / oc thymen at døma
the dødha oc giffwa theres lōn thinom
tienarō prophetis oc hælghō oc rædandhō
thit napn · smaam oc storō oc thē vidh
dha som fordærffuodho werldena xij ·

Et apertū est tēplū · Oc gudz mønst
wart vplatit j hymerike oc j hans
templo syntis hans ærcha testamentū / oc tha
wordho lywngelda oc røstir oc iordhon
oc stort hagell oc eeth stort vndhirlik
tekn syntis j hymelin / Kwinnan kladh
j solena oc maanē vndhir hēnas fotthē
oc a hænnes huffwodh krona aff xij stiær
nō / oc war oc haffuadis j qwidhē oc
ropadhe fødhandis oc pynades til at
fødha · Oc syntis eeth ānat tekn j hy
melin oc see · en stor drake rødhir haff

wandis vij huffwodh oc x horn / Oc a
hans huffwdhī vij kronor / oc hans
stiærthir drogh tridhie delin aff hy
melsins stiarnō oc sændhe them
pa iordhena / oc draken stodh før
qwinnone som nw var fødhande at
tha hō fødde skulle han vpslu
ka hænnas barn / æthis son · oc hō
fødde swen barn aller son hwil
kē som skulde wardha styrande
alla handa folk mz iærn rise ·
Oc hēnas son wart vprykthir
til gudhi oc til hās sæte / oc qwi
nan rymdhe j økenet hwaris
hō haffde rwm sik til reth aff
gudi / at hā skuli hona thir ffø
dha j tusandh / thu hwndrada oc
lx dagha / oc wart giort stor stridh
j hymerike / Michael oc hans
ængla the stridho mz drakano
oc draken stridde / oc hans ængla
oc formatto ey · Ey wart oc theris
rwm ythermere funnit j hymeri
ke / oc vart thæn store draken
vtkastadhir / gamble ormē hwil
ken kalladis diæfwl oc sathanas
hwilkin som forradhir alla vær
dena / han wtkastadis j iordhe
na oc hās ængla wordho sændhe
mz hono / oc hørde iak stora røst
j hymerike sighiandis nw ær
giordh helsa oc dygdh oc rike
wars gudz oc wald hans cristi ·
for thy at brødhrana wara røg
iare ær vt kastadhir / hwilke the
røgdhe for gudz asyn nath oc
dagh / oc the offuerwnno hā fore
lambzsens blode / oc for hans
withnesbyrdz ordh · oc ey ælska

do therus siæla in til dödhe · hwar
före frögdes hyblane / oc i som byg
ghe i thm / ve iordhine oc haffweno
före thy at diæffwlle nidher foor til
edher haffwandis stora wredhe vitan
dis at han haffwir litzlan tyma / oc
æpter at draken saa at han wart kas
tadher i iordhena / stridhe han mz
quinnone som födde sonen oc gaff
wos quinnone twa vingha swa som
aff storo örne / at hon skulde flygha i
öknenth i sith rwm · hwadhan hon fö
dis om thyma oc tymana / oc hælff
tena aff thimanom vndhan ormsens
anlite / oc vtsændhe ormen æpter
quinnona wff sino munne watn swa
som stora flodh / at han skuli latha
hæne draghas aff flodene / oc iordhen
halp quinnone · oc iordhen vplæth
sin mun oc vpsöp flodena som dra
ken sændhe w sino munne / oc dra
ken wart wredher mothe quinnone
oc gik bort at stridha mote thm som
atir waro aff hænes affödho / the
som göma gudz budordh oc haff
wa vitnesbyrdhena ihu xpi oc
stodh paa haffsens sandh xiij ca

Et vidi de mari Jak saagh eth
dywrit opfarande aff haffwe
no / haffuandes vij huffwodh oc x
horn · oc offwir hans hornom x kronor
oc offwir hans huffwodh hædhilsena
napn / oc dywrit som iak saa war
likt leobardha / oc hans fötir swa
som biörna föter oc hans mwn
swa so leonsmun / oc drykken
gaff thy syna dygdh oc stora makt
Oc iak saa eeth aff hans huffodom
swa som dræpit i dödhen / oc terff
dödzsins saar wart atirlækt oc

all iordhen vndradhe æpter dywreth
oc badho til drakan / som makten
gaff dywreno oc badho til dywrith
sighiandes · hwar ær liker dywreno
ællir hwar förmaa stridha mz thy
Oc wart thy giffwit mun til at tala
stor ordh oc hædhilse / oc gaffs thy makt
at göra xl ii manadha oc thz vplæt
sin mun / i hædhilse til gudh at hædha
hans napn oc hans kirkio oc them
som boo i hymerike / oc gaffs hono ty
makt at stridha mothe hælgha man
oc wina thm / Thy gaffs oc makt i
hwaria ena slækt oc folk oc tungho
oc almogha oc alle tilbadho oc dyrka
do dywrit · the som boddho pa iordhe
na / hwilkes napn ey æru skriffne i liff
sens bok oc lambsins som dræpit æ
ru aff wærldzsens vphoffue · om na
gher haffwir öra / höre hwar en som an
nan ledher i fængilse · han gaar sialffwir
i fængilse oc hwar som dræpir mz swær
de / hono bör oc dræpas mz swærdhe
hær ær hælgha manna troo oc tholomod
Oc saagh iak annat dywr vpgaa aff
iordhene oc haffde thu horn lika ffaa
ra hornom / oc taladhe swa som drakæn
oc thz giordhe alla makt thess försra
dywrsens i thæs asyn / oc læth iordhe
na oc the i hæne byggia dyrka försra
dywreth / hwilkens dödz saar wart
heladh oc giordhe stoor iærtekne swa
at thz læth iamwal elden koma off
wan aff hymelin i iordhena i man
nana asyn / oc thz swiker thm som
boo paa iordhena · före the iærtekne
som thy giffwit ær at göra i dywrens
asyn Sighiandis thm som byggia
pa iordhena at the skulu lata göra
dywrsens belæte som haffwir saareth

aff swardhens oc liffdhe oc ty gaffs
at thz skulu giffwa anda dywrsens
belæte / swa at dywrsins belæte sku
li tala oc thz skal göra / at hwilke
hælst som ekke dyrka diæffwlsens
belæte / the skulu drapas oc thz gö
ra at alle litle oc store rike oc fa
tughe / frælse oc thiænara / skulu
haffwa dywrsens tekn / ælla mær
ke i sinne höghre hand ællir i sith
ænlite / swa at enghin maghe kö
pa / ællir sælia utan han haffwir
teknet aff dywrsens nampne hær
ær wisdome / hwar som haffwir
vnderstandilse reknæ dywrsens
tall / for thy mæzsins tal oc tæls
dywrsens / ær sex hundrat sexti
gha oc vi. Capitulum xiiij

Et vidi et ecce agnus etc. Oc
iak saa oc see lambit stod
pa bærghit syon / oc mz thy / hu
dradha fyratio / oc fyra tusandh
haffwandis hans nampn oc hans
fadhirs nampn scriffwit i theris
ænlite Jak hörde oc röstena aff
hymerike / swa som röst aff man
gho watnom oc swa som stor tordons
röst. oc röstena som iak hörde swa
som harpa lekarana / lekande
i theras harpom / oc the siungho
swa som nyan sangh före sætz /
oc före iiij dywren oc före semo
res / oc enghin matte sighia thæn
sanghen utan the c xl iiij tusan
da hwilke köpte æru aff werl
dhena / the æru the hwilke ey
æru besmittade mz qwinnom / före

thy the æru iomfrwr The æptir
fölia lambeth æ hwart thz gaar / the
æru köpte aff allom the fyrænste gu
dhi oc lambeno / oc i theres mun
ær ey funnen lyghn oc thy æru the
vtan smitto före gudz sæte Oc
iak saa annan ænghilin flyghande
mith genom hymerike haffwandis
ewangelium eternum / vt ewangeli
zaret sedentibus sup terram. haffwan
dis æwærdelighin godh tidhende
at han skulu thim predica / oc kungöra
sithiandom pa iordhena oc offwir
alla handa folk oc slækthe / oc al
moga oc twnghor / sighiandis
mz store röst. rædhens gudh oc
giffwe honom hedher / for thy hans
dom ær thymme kombin / oc dyr
ken han som giordhe hymel oc
iordh / haffwet oc vatzsens kal
dhor Oc annar ænghilin æptirföl
ghiandis. Sagdhe nidhirfal / in
dhirfal babilon / the stora hulken
aff synnes wredis skörhetz vine
skænkte allo folke / oc tridhie æn
ghilen æptir fölgde thim sighian
dis mz store röst / om naghir dyr
kar dywret oc thæs belæte oc ta
ghir thæs mærke ællir tekn i
sith ænlite / ællir i sinna hand. han
skal drykka aff gudz wredis vi
ne / hulkit som blandat ær mz
clart win i hans wredhis kalke
oc skal pynas i elde oc brænneste
ne / i hælgha ænglanna asyn / oc
före lambsens asyn Oc theris
pynona röker skal vpfara in se

aila scior ok for vtan andha / ok ey
skulu haffwa hwilo nath æller dagh
the som dyrkado dyurit / ællis tess
belæte ok hwar en som tagher thæs
naps marke Här ær halgha manna
wisdombir / hwilke som göma gudz
budhordh ok ihu troo Ok hörde iak
röstena aff hymerike sighiandis til
mik Skriff halghe æru dödhe the
som döö i hërano, hær æpter sigher an
dhe / at the skulu hwilas aff theras
ærffuodhum, for thy theres gerninga
folghia them Ok iak saa ok see clart
sky . ok offuir skyn sitiande likan
mænniskes sone haffwandis gulkro
no a sith huffwdh . ok i sine hand hwas
sa skæro Ok annar ængille gik vt aff
templet / ropandis mz höghe rösth
til sithiandha a skyn Vthsænt thina
skæru . ok skær for thy at thymen ko
bir at skæras skal / for thy at iordi
na sadh ær moghen wordhen ok then
som sath vppa skyn / vtsændhe sina
skæru a iordhena ok skar pa iorde
na Ok annar ængillin gik vt aff te
plet som ær i hymerike / haffwandis
ok han hwassa skæru Än en ængil
gik vt aff altarit han haffde makt
offuir eldh ok watn . Ok ropadhe
mz store röst vp til honom som haffde
hwassa skærona . sighiandis vth
sænt thina hwassa skæru / ok vpp
skær wijnclasana aff iordhena wijn
gardhe / for thy at hænas wijnbær
æru moen / ok ængillen sændhe sina
hwassa skæru a iordhena / ok vpbergh
de iordhena wingardh Ok sænde
i stora karith gudz wredhe ok vm
meth wtan staden wart trudhit ok
blodit wt gik aff karreno / in til
hestana betsl pro stadhe mille sex

centa Femptande capitulum

Et vidi aliud signum in celo etc.

Ok iak saa ok annat tekn i
hymblenom . stort ok vndherlikt
vij ængla haffuandis vij plaa
ghor aldra ytersta for thy i them
~~...~~ ær ændat gudz wredhe Ok
sagh iak sua som haff aff glas
blandat mz eldhe / ok them som
haffdo vunnith dyurit ok thess
belæte ok thæs naps tall stan
dandis offuir glasith / haffwandis
haffwandis gudz harpor ok sion
gandis moysi sangh thienares
ok lambsens sangh sighiandis .
Stor ok vndirligh æru thine gær
ninga herra gudh alzwalloghe sant
wise ok sanne æru thine wægha
herre alla werldhina konungir
hwa skal ey rädhas tik herre / ok
vphöghia thit nampn for thy thu
ensamen ær mildir / thy skal alla
handha almoghe koma ok bidh
ia i thyna asyn / for thy at thina
doma æru vppenbara ok ther
æpter saugh iak templum taber
naculi testimonii in celo / Ok tha
vtgingo vij ængla aff templet
haffwandis vij plaghor klædde
i sten reno ok hwito / ok giordhade
om brystit mz gullindom / ok eth aff
iiij dyurom gaff vij ænglom vij gull
kar full mz gudz wredhe / lifwandis
æ for vtan ända ok gudz templum wart
vppfylt mz röke aff gudz walde ok
aff hans dygdh / ok enghin gath in
gangit i templit ther til at lykta
de waro the vij plaghanar the
ra vij ængla . capitulum xvi

Et audiui vocem magnam etc.

Iak hördhe ok stora röst

aff templet sighiadis vij anglom
Gaan oc wtgiwte pa iordhena.
the vij karen gudz wredhis Oc först
ti angillen gik bort oc vtgöt sith
kar pa iordhena / oc genstan vart
warsta oc grœsligasta saar j mannis
kro / thim som haffdo dyurens tekn
eller merke / oc j thim som dyrkade
dyuret oc thess bilæte Oc annar an
gelin vtgöt sith kar j haffuit oc vart
giordher blodher / swa som döödhe mannis
krop / oc alt thz liff haffde j haffuit bleff
döth Oc tridhie angillin wtgoth
sith kar offuir flodhena / oc offuir vatu
nnna kallor / oc wart giort blodher
oc tha hördhe iak watusens angil
sieghiande rættwis ær thu herre / hwilke
som ær / oc hwilke som war helagher
thu som thessa dömdhe för thy at the
wtgiuto helgha manna oc prophetanna
blodh / giff them oc blodh at drikka
för thy at the æru thes werde oc hör
de iak annan sighiade Jak herre gudh
alzwaldogher sanne oc rættwise æru
thine doma. Fiærdhe angillin wt
goth sith kar j solena oc warth
hanne giffuit at pyna menniskiona
mz hetano oc elde / oc folkit hettma
de j storo hetha oc the haddo gudz
napn. haffwandis wald offuir the
plaghor oc ey haffdo the anger at
giordho bætringh. at the matto ho
no giffwa æro Fæmpte angilen vt
göt sith kar offuir dyurens sæthe / oc
swa wart thess rike giort mörkt oc
the samma aato theris tungor före
största werk / oc hædho himerikis
gudh före störstu väe / oc theris saa
ro. oc ey giordho the bætringh före
theris gerningha Siætte angele
wtgöt sith kar j the stora flodhinne

eufrathen. oc borttorkade watneth
j hanne til at redha waghe til konu
ga aff solens vpganghi Oc saa iak
wtgaa aff dragans munne oc dyu
rens munne / oc aff prophetans munne
tree orene anda j frodha likilso
för thy æru diæfflane anda giora
dis iærtekne / oc wtgaa til alla wer
dhena konunga samansanka thim j
örlegh til stora daghe gudz alzwal
doghe See iak kombir swa som
tywffwir / helgher ær thin som wa
kar oc gömer sin kladhe / at han
ey gange nakin at naghre skulu
see hans blygthet Oc han skal sam
na thim j rwmet som paa hebre
ist maal kallas armageddan.
Syuunde angilen wtgöt sit kar
j wædhrit / oc stor röst wtgik aff
templet aff sæthena sighiandis
nw ær giort / oc genstan wordho
stora liongh elda röster. oc toor
döna / oc swa stor ior et ir döön
wart. hwilkars like oc aldrigh
var sidhan folk kom paa iorde
na / Oc store stadhen wart bruten
j tree dela. oc folksens stadher
nidher fullo Oc stora babylon.
kom j aminne före gudhi / at giff
wa henne kalken mz vine / hans
wredhis oc irzskas / Oc hwar en
ö flydhe oc bergen worde ey
fwnnen. oc stort hagill swa som
pwndh fiol nidher aff himblenom
paa folkit / oc folket hædde gudh
före hagilsins plagho / thy at ho
wart giordh gantzska stor. xvij
Et venit unus de septem angel
Oc kom en aff vij anglom
som haffde vij kar oc talade mz
mik sighiandis / kom oc iak wil

laetha tik soe stora hoorone fordo
milse hwilkin som sithir offwir myk
kit vatn. mz hulka werldzligha
konunga skörlgha liffdho Oc thesso
bygdho pa iordhene wordho drukk
ne aff henas hoorradoms wine/
oc togh swa mik j andano j öknet
oc saa iak quinona sithiande pa
eth röthbrwnt dywr/ fulla mz ha
dilsens näpnom/ haffwandis vij huff
wodh oc x horn/ Oc quinnan var
krigom giffwen mz purpura oc
liffwerbrwnt/ oc jusankt mz gul
oc dyrom stenom oc fineplom/ haff
wandis drykke kar j sine hand
fult mz henes skörlhoetz orenlig
het oc wamilse/ oc j hues enniste
näpnet skriffwat babilon mag
na mr fornicationum & abhominationum
omnium terre. Stora babylon modher
til alla skörlheet/ oc widhirstyggil
se. oc saa iak quinona drok
na aff helgha manna blodhe/
oc aff the blode som martilse
ledhu fore jhesu Oc vndrade iak
storligha tha iak saa hona. tha sag
de mik aengillen hwi vndrar thu
Jak wil tik saegha quinona lön
ligha vndirstandilse/ oc dywrens
som hona bar/ hwilket som haffwir
vij huffwodh oc x horn. Diwreth
som thu sagh thz war oc ey aer/
Thz aer vpgangande aff haffsens
grwndhom. oc skal aterganga j dö
dhen Oc werldina jnbyggiara
skulu vndra/ hwilkars näpn ey
aeru jnscriffwin j liffsens book aff
werldhenne vphoffwe seandis
dywrith som war oc ey aer/ hic est sensus
qui habet sapientiam/ Thetta aer vndirsta

dilsen som haffwir visdomen/ vij huff
wodh aeru vij bargh owir hwilka
quinnan sitir vij konungha Them
fullo nidhir en aer oc annar aer ey aen
kommen oc tha han kombir tilbör
hono bliffwa j lithin thima. Oc
dywrit som war oc ey aer thz aer at
tonde. oc aer aff vij oc far j dödhe
The x hornen thu sagh aeru x konu
gha/ hwilka ey aen haffwa fangith
riken vtan swa som konungha skulu
faa makt aeptir dywrit til en thi
ma Thesse haffwe eeth raadh oc sku
lu giffwa dywreno sina makt oc
sina dygdh/ The skulo stridha mz
lambeno oc lambit skal thim wi
na. for thy han aer herrana herra
oc konunga konunger/ Oc the mz
hono aeru kallade oc vtwalde oc
troue/ aengilin sagdhe oc mik.
Vatnen thu saa ther hoorran sitir
aeru folk almoghe oc tungomal oc
the x hornen sagh a dywreno. the
skulu hata hoorona/ gora hona en
sampna oc nakna Oc skulu aetha
henas kot. oc hona vpbraenna j el
dhe for thy gudh gaff j thera hiar
ta/ at the skulu gora thz hono tek
kis/ at the skulu giffwa sith rike
dywreno/ thz til gudz ordh wardha
fulkompnadh/ Oc quinnan som thu
saa aer store stadhen som haffwir rike
owir werldena konunga xviij ca

Et post hec vidi alium angelum et
thz aeptir sagh iak annan aengi
len nidhir kommande aff himerike
haffwandis stora makt/ oc iordhen vart
oplyst aff hans aero/ oc ropadhe j
starkheet sighiandis nidhirfiol. nidhir
fiol stora babilon/ oc wart giort dwaeff

lana hemā / oc til gōmo allo orenō
andō oc gōmilse hwars ens fughls
orene oc hadhlighe. Thy aff hēnes
skørhetz wredz wine / drak alla han
da folk oc almoghe / oc wärldzma ko
nunga bedriffwo skørhet mz hēne oc
wärldzhne køpmān / wordho rike aff
hēnes kræsilighetz dyghdh. Oc hør
de iak andra røst aff hymerike
sighiandis / gångin ut aff hēne mit
folk. oc waren ekke lotnakade aff
hēnes syndo / oc ey skulin i fa aff
hēnas plaghom Thy at hēnas synd
eru køpne up til hymerikis / oc
gudh ær amynnandis hēnes wrang
hetir / Atergelden hēne som hon
atergalt idher / oc twefalt gøren
twefallelighe æptir hēnes gærnin
ga. i thæn drykke hō blandade
idher blandhe hēne twefalt / thæn
mykit hon (ær) æradhe sik oc var
i kræsilighet. swa mykit giffwin
hēne grat oc pyno. før thy hō
sighir i sino hiærta Iak sitir drot
ningh. oc ey ær iak ænkia Oc ey
skal iak see graat oc sukka. thy
før i enō dagh skulu koma hē
nas plaghor / dødhē. grath. oc
hunghir / oc skal brænnas i eldhe
nom / Thy at sterker ær gudh som
dømer hona / oc the skulu grata
oc ynka sik offwir hēne / werlde
na konunga hulke mz hēne skør
het bedriffwo / oc i kræselighet
liffde / tha the sua see hēnas up
brænnilsens røk standandis langt
fran / før hēnas pyno ræddughe
sighiandis Vee vee thu stora sta
dhen babilon / oc thæn starke sta
den. thy at i ene stund kom thin
domber / oc werldena køpmæn
skulu grata oc sukka owir hō

na Thy at enghin thær æptir skal kø
pa theris haffwor / haffwor i gul
le. silffwo dyrastena / fineplor bissin
oc purpura. silke oc leffwerbrwnt
klæde oc all dyr træ Oc all kar aff
filsben oc dyrom stenō / aff malm
aff iærn aff marmorsten Cinamo
mū. amomū / Oc alla handa dyr
ligha luktande smørilse / vin olyo
hwete oc alzskona frukt alla han
da bosskap oca fiar hesta oc the
ris redskap Vee all astundelike
tingh gingo fran tik oc alt feet
oc dyrlight borttapadis Thy at
tolkit skulu thær æptir ey finna / the
som væne waro tolkit køpa / the
som rike æru wordhne aff hēne /
skulu staa langt fran / føre hēnas
pyno ræddugha / gratandis oc
sukkandis skulu sighia / Vee / ve
thu store stadhe hulkē offwertekt
thu war mz lyne oc purpura oc
leffwerbrwnt / oc wart insirikt
mz gulle / dyrom stenō oc fineplo
Oc nu i ene stwndh æru førfar
ne tolke rikedoma Oc hwar en
styreman oc skipare oc alle the i
skōm sighla oc sina handera haff
wa i haffwenō / stodho langt fran
oc ropado. seandis upbrænnilsa
stnorsens rwm / oc saghiandis.
hulkin stadher war liker tesso
stora stadenō Oc kasto asko pa
sin huffwodh oc ropado gratan
dis oc sukkandis / saghiandis
sua Vee vee store staden i hulkō
alle wordho rike som skip førdo
i hōnom aff hans haffwo / at
han i ene stwndh ær sua førderff
wadher / Gladz hymel owir hēno
oc helighe apostoli oc prophete thy at
gudh haffwer dømpt idhan dom /

offro hono. Oc en starker ængil togh
een sten swa storan som en qwærn
sten oc kastadhe j haffwit / sighia
dis j thæsse brædzsko skal mykli stor
ka thin stora stadhin babylon oc
ey skal finnas yptermera. Oc alla
röster aff harpalekarom oc andro
skal ey meer höras j hono / oc alla
konstir oc theris mæstinnar skulu
ey finnas j thik mera. Ey skal och
qwærna röst hær æpter j thik höras
oc lyus j lykto skal ey j thik lysa. Oc
röst aff brudh alla brudhgoma
skal ey höras j thik / thy at thine köp
mæn waro wærldhinna höffdhingar oc
j thine etterblandan willos alle
almoghen / oc j thik wart funnen hel
ghra manna oc prophetanna blodher / oc
alleras thera som j wærldhinne wor
tho dræpne Capitulum xix

Post hec audiuim etc. Thz næst
hörde iak röst swa som aff
mangom ludhom j hymerike. sighia
dis alleluya Thz ær loffwe alle
hwan gudh / loff æro oc dyrdh wari
warom gudhi för thy hans doma
æru sanne oc rætwise / hwilke som
dömde the stora hörkona som skemde
the wærldena mz sith hörradöme
oc hæmnadhes swa tiænara blod
aff hennes hando. Oc swa andra
farodh. sagdho the Alleluya / oc
hænnas röker stigher up in secula
seculorum æ för wtan ænda. Oc mykle
fallo tyughu fyra seniores oc iiij dyur.
oc badho til gudh sitiande pa
sætena sighiandis amen alla. Oc
rösten gik wt aff sætinu sighia
dis. sighen loff warom gudh alle
hans hælghe mæn / oc j som ræd
dhens gudh smaa oc store. Oc hör
de iak swa som stora ludhes röst

oc swa som mykla vathnana
röst. Oc swa som stora tordö
nana röst sighiandis alle
Thy at gudh war hærre styrde alzwal
doghen. glædhioms oc frögdoms oc
giffwm hono æro / thy at lambsens
bryllope komo. Oc hans hustru
til redde sik oc wart hono giffwit
at han skulle sik holia mz klenasta
lino hwito oc skinande / Thy at thz
lyna æru hælghe manna rætwishe
ther. Oc sagdhe han til mik / skriff
hælghe æru the som kallade æru
til lambsens bryllops nattwardh
oc sagde til mik / thessins gudz ordh
æru san / oc fil iak til hans fötter
at dyrka han. Oc sagde han mik
Se til gör thz ey iak ær samtiæ
nare mz thik oc thine brödher som
haffwa withnisburdena ihesu.
Gudh skal thu dyrka for ty
Testimonium ihesu est spiritus prophetie
Jhesu witnisburdh / ær hælgha spaa
domens ande / Jak saagh oc himer
kin öppnan / oc se hwiter hester.
Oc then som sath pa han kalladis
troen oc sandher / han dömer oc
stridher mz rætwisom. hans öghon
lyser som elds lughi / oc thas
hoffde magha kronor haffwadis
napn scriffwit / hwilket enghin
weth wtan han / han war klædher
j klæde bestrænkt mz blodhe.
oc hans nampn kalladis gudz
ordh. Oc the stridz mæn som æru
j himerike æpter fölgdho hono
mz hwitom hæstom / klædde j
hwit oc rent lynnet / aff hans
munne vtgik swerdh hwast a
badha sidhor. Oc han mz thy
skuli slaa folkit / oc han skuli sty
ra them mz iærn riisom / oc

skal trodha vinpersin gudz
akriwalanghe nadis | Oc han haff
wir i sino cladhe | oc pa sina laen
dhir | skriffwit konungana konung
oc herrana herre. Jak sagh oc en æn
gil standandis i solene oc ropade
mz store röst | sighiandis allo fug
lom som flygha mith mælla hyb
lana | komen oc samnen til stora
nattwardhe | at i skulin æta kon
ungana köt | oc starka kæmpana oc
hestana köt | oc thera a the sithia
oc frælsa manna köt oc thræla
na stora oc smaa. Jak sa oc dyu
rit oc wærldhina konunga | oc theris
hærnara samnadha til at strida
mz hono som sat pa hestin | oc mz
hans sælskap | oc dyurit wart
gripit oc mz thy falske prophete Oc
thæn som giorde the iærteknen
före hono | mz hwilko han gæk
kade thöm som togho dyurens
mærke | oc thöm som dyrkadho
thess bilæte The twe wordho sæn
de i kærrit fult mz brinnande
elde oc brinnestens Oc the andre
wordo dræpne aff hans swerde
som sat pa hestin | hwilkit som wt
giæk aff hans mune Oc alle fug
lane wordho aff theris köt fyl
mattadhe XX capitulum

Et vidi angelum descendentem de celo
Jak saagh oc ængilin nidhir
koma aff hymerike haffwandis
hæffs gridhzlens nykil. oc ena
stora kædie i sine handh | han
grep drakan gambla ormen som
ær diæffwlen oc sathanas | oc bant
han owir thusanda aar | oc sænde
han nidhir i grwndin | oc tæpte
æpthir oc bemærkte owir hono
at han ey ythermere beswike fol
kit | thæ til m aar æru fulkompnat
Oc thær æpthir bör hono lösas
til litin thima | Jak saa oc sætin
oc a thöm sitthiande | thöm war giff
wit dome Oc thera siala som
hals hugghne waro | före ihesu
witnisbyrdh oc före gudz ordhe
oc thöm som ey haffdo dyrkat
dyuret | ey oc thess belæte | ey
oc togho thess mærke i sin ænnite
æller oc i sina hændir | the liffdo
oc rikiadho mz christo i m aar
En andre aff dödhom. the liffdho
ække til m aar wordho fulkom
nat Thætta ær the första vpstan
delsin Halgher oc reen ær han som
haffwer deel i första vpstadhilsom
J thöm haffwer annor döden enga
makt mena vtan the wordho
præste gudz oc christi Oc skulu rege
ra mz hono i m aar | oc naar
the m aar æru fulkompnadh | skal
sathanas lösas aff sin hæktilse |
oc han gaar wth oc swiker fol
kit | thöm som æru i iiii wærldina
ændom | gogh oc magogh. han
samnar thöm til at stridha | hwil
kars tal ær som haffsens sand
The vtwidgodos owir wærldine
bredhet | oc kringhgo foro halgra
manna stadhir oc ælskeligha sta
dhe Oc elden kom nidhir aff hym
melin aff gudi oc swalgh thöm
wp | oc diæffwlen som thöm swek
wart sændhir i kærrit eldz sins
oc brinnestens | swarus oc

dyrkit oc falske prophetane skulu
pynas oc dagh oc natt j ewa seclor
Jak saa oc sätidh stort oc skina
de, oc sithiande pa thy/ aff hwilkes
asyn flydde iordhen oc hymelin,
oc theris rwm wart ey funnit Oc
sagh iak dödha smaa oc stora sta
före sätidh/ oc bökrene waro öp
ne/ En bok lädz vpp som är liff
sens, oc the dödhe wordho döm
de/ Aff thy som skriffuit var j böker
na/ epter thera gerninga Oc haff
wit vth gaff sina dödha som j ty
waro/ dödhe oc helwitit vtgaff
wo oc sina dödha som j them waro
Oc aff hwarium there wart dömpt
epter there gerninga/ dödhe oc
helffwitit wordho sändh nidher j
eldzsins bärr/ hec est mors secu(n)da
Thetta är annar dödhen/ oc hwar en
som ey war funnen jnskriffwin j
liffsens bok/ wart oc sändher j
eldzsins bärr Capitulum xxi

Et vidi celu(m) nouu(m) &c Jak saa
nyan hymel oc nyia iordh
Thy at försti iorden oc försti hy
melin bort foro oc ey är haffwit
nw oc iak iohes saa helgha stadhen
iherlm nyian/ nidher koma aff hy
merike til reddhan aff gudhi swa
som brudhena prydha swo ma
ne Oc hörde iak stora röst aff sä
theno, sighiandis See gudz mönst
ter mz mannisko/ oc han skal byg
gia j them Oc the skulu wardha
hans folk oc en gudh mz them,
skal wardha theris gudh/ oc gud
skal aff stryka alla tarar aff the
ras ögham oc dödhen skal ey warda

ythermere Ey grath eller rop oc
ey dröffwilse, skal warda har ep
ther/ hwilke för bort foro Oc sagde
then som sat pa säteth See iak gör
allt nyt oc sagdhe til mik, skriffua
thy at thessa orden äru san oc al
la troligasta/ Oc sagdhe til mik
factum est, giort är/ Jak är alpha
2 o vphoff oc ände. Jak skal
giffwa törstoghom aff liffwandis watz
sens källo til giffwins/ hwilken som
winner han skal thetta at egha Oc
iak wardher hans gudh/ oc han war
dher mik son/ Än otrons oc reddu
gom oc widherstyggelikom oc mandrapa
rom oc skörlegha liffwandom/ ok tho blan
dadhom/ affgudha dyrkarom oc allom
lughnarom Theris deel wardher j bär
reno brinnande aff elde oc brenne
stene Oc thz är annar dödher Oc
kom en aff vii änglom som haffde bar
aff vii ytersta plaghom oc taladhe
mz mik sighiandis kom iak wil
thee tik brudhena lambsens husfru
opförde mik j andanom paa eth
stort oc högt bargh/ oc teedde
mik helgha stadhen ihrlm/ nidher ko
made aff hymerike, haffwandis
gudz klarheet oc hans lyus/ likt
dyrom stene swa som jaspide, oc
som cristallus haffwande stora mwr
oc högha/ haffwandis xii portha
oc j porthana xii ängla, oc napne
jnskriffwe/ hwilke äru napne xii
slekther israels sona. Aff östher
poorta iii nordan/ poortha iii sw
nan poorta iii oc västan poorta
iii Oc stadzsens mwr haffwandis
xii grwndwala Oc j them xii. xii

apostla nampn oc lambsins / Oc thu som
mz mik talade . haffde eth moot aff
rödho gulle / Oc han skulle maetha sta-
dhen hans porta oc murin / Oc stadhen
war j firkantadhom sattir Oc hans langd
war sua mykil som breddin / Than maat
staden mz gull röna pa stadhana xij
milna / hans högdh langdhe oc bred
din waaro all lika / oc hans mur
wart maetin . C xl iiij alna matz sees
maatta som aer angelins oc hans
murbygningh war aff stenenom jaspi
de / aen siallffuir / rent gull likir re-
no glasi Oc grundwalana til stad-
sens mur / waro prydda mz alla
handa dyrom stenom Första grundh
walen war jaspis . Annar saphirus
Tridhie calcedonius Fierdhe sma
ragdus . Fempte sardonix Siatte
sardius Siunde crisolitus Attunde be
rillus . Nyondhe thopazius . Tionde
crisopassus . Ellopte jacinctus Oc tolff
te Ametistus / Oc xij portha j hum
rio thera aeru xij fineplor / oc hwar
porten war aff hwarie fineplo . Oc
stadhsens gathor rent gull sua som
glas gynom skinande Oc templum
sagh iak ey j honom för thy at herren
allzmaektoghir aer hans templum oc
lambet Oc stadhen ey behöffuir sool
aellir maana / at the skulu lysa j
honom Thy at gudz clarheet lyser
j han oc lambit aer hans lyctu Oc
folkit skal gaa j hans liuse / oc wäl
dhina konunga skulu jnföra sina
aero j han oc sin hedhir / oc hans por-
tha skulu ey atirluckas om nat-
tena / Före thy at thaer wardhir engen
nat Oc the skulu jnföra j henna al-

moghaens hedhir oc aero Oc ey in
gaar j them naghot oreent aellir
besmittat / aellir görandis nagra
warulse . aellir lygn . utan the som
jn skriffne aeru j liffsens book oc
lambsens Capitulum xxij

Et ostendit michi flumen aque
Oc han toedde mik liffwaens
watnsens flodh . skinande sua som
cristallum utgangandis aff gudz sae
te oc lambsins Mit j hans gatur
oc a bodha sidhor flodhens liffsens
trae baerandis xij frukter j hwar
manadh / giffwandis sina frukt
oc traesens löff til folksens helso
Oc all förbannilse wardhir ey me
ra / utan gudz oc lambsens saethe
wardhir j honom / oc hans thiana
ra skulu tiana honom Oc the sku
lu se hans aenlite oc hans nampn
j theris ennom Oc nätten skal ey
wara mera . Oc ey thorffwo the
widhir lyktone aellir solena lyus
För thy at herren gudh upplyser
them / oc skulu regnera ju sila seklor
Oc sagde til mik . thaer ordha Thaena
ordhen aeru san . oc alla trowghast
ta Oc herren gudh owir prophetana
anda saende sin angil / til at wisa
hans thianarom thz som tilbör snar
liga wardha / See iak kombir snart
Saelugher aer than som
gömer thessens bokar spadoms
ordh Oc iak Johannes som hördhe
oc saagh thetta Oc aeptir at iak
haffde hört oc seet fiol iak nidhir
at iak skulle tidhna för angilsens
fötir huilkin mik thetta bewisthe
Tha sagdhe han mik / See til

fore thz ey | ffor thy iak thin samma
nare Oc thime brodhir wtherime.
Oc therra som gömma thesse boke spa
doms ordh | gudh skal thin brodhna oc
sagde mik. Ey skal thin marbra thes
sins boke spadoms ordh. ffor thy
at thime ær nær hwilkit som skal
dar | skodi æn framdelis Oc tharn
i twi skemd ær | wardhe æn twebko
ghir Oc tharn rettwis ær göris me
ra rettwis Oc helagher helghis me
ra Sée iak komber snarligha oc
mi lön ærn mz mik | oc atergialla
oc löna hwario æpthir sine förskul
lan Ego sum alpha z o | Alpha ær
första bokstaff i grezke skrift Oc
O ær thz ytterste skeer mz beteck
nar gudh. at han ær vphoff oc en
de alla tingha | Iak ær Alpha oc
O. thz forste oc thz ytterste | vphoff
ian oc endhe | Salge ærn the som
twa sin klade i lambsins blode | at
theris makt skulu wara i liffsens
træ Oc gynom portana ganga
in i staden. æn thasse blifwa vte
hunda oc effterlandadha oc oliff
witz the | oc mandrapara oc tiana
dis affgudho Oc hwar en som al
skar oc gör lygn Iak ihesus sendhe
min engil kwngöra idher thetta i
kirkiome | Iak ær dauidz root oc
slækt stiærna liws oc morghons
tymans | Oc anden oc brudin sighia
kom. oc thæn som hörer sighi kom
Oc thz som hungrar kom. oc
thæn som wil taghi liffsens watn
til gifwis Iak bivdher hwario hö
rande thessins boke spadoms ord
Om naghor tillägger här til ua

ghot. gudh skal latha paa hono
the plagher haer scriwa iscriffne
Oc om naghor minzkar thes
sins boke spadoms ordh | gudh
skal minzka hans deel oc borth
tagha vff liffsens bok | Oc aff
helgha stadhe | oc aff thym som in
scriffwin staa i thesse bok han si
gher | som witnisbyrdena bær aff
thessom ærindhom | Ja sannmeliga iak
komber snarligha Amen. Ther ær
sannelighal kom herre ihesu | wars ihesu
xpi naadh waari mz allom idher ~~am~~
Thenna bok lot scriffwa Ingegerdh Tors
ten bowasta sons dotter aff lodese
scriffwa. aff thz pinna the hedherlighi
qwinnan hena kæra modher hustru
Ingegerdh haffde hwe giffwit oc
kom i thesse book xiiij dekar. Oc
haffwir hon hene kostwart badhe
mz gull oc ffærgho. thy bedhis kær
ligh ffor hina kæra fadher oc modher
oc glömmis ey hene Oc war thenna
book scriwat aff ene quer systhir
Anno dni mcdxxvj.
Oretis deum pro scriptrice Pater noster et
aue maria. Requiescat in pace.

KUNGL. BIBLIOTEKET STOCKHOLM

offir oc swa mykło vakor synd var
mere | swa mykło meri skuldo ve
rtha thz offr som fyri the synd skul
de offras oc theas allō mānō hinn
ogudelik thing synde war | oc forty
at wars thra folk haffde giort alla
mæsta syndh. tha the forsagdo sin
skapara oc dyrkado en gyltan kalff
for sannan gudh | tha wilde gudh at
hwilkin thima the giordho nakra
tholika vgudelika syndh. tha skul
do the offra ena qwighu gudhi.
tessa tudh | at the skuldo hona bæ
ra alla til asko. thz til at tekna.
at affguda dyrk skuldo all for
dærffuas aff therra hiærta oc hug
oc alt thz som giordis sidhan mz
tesons offre | thz giordis thin til
amynilse hinn ogudelik the synd
er som manghe mā giora sama
swa som oct laudh alla stadhz | oc
hinn mykelika hon ær gudhi o
tæk

Rubrica. J ihū xpi wælsignadha
napn boghinas hær the boken j
byblia som kallas josue | oc tal
gher j same bok hinn iosue led
de israels folk offwir iordanis
flodh in j thelktha landith. oc
hinn han deladhe ælla skipte
landeth j blandh. xij isrls slæk
the | æptir gudz budh. thzta
wændhe war kære fædhr ok
mels vawaldi gudhi til hedhro
oc idher allo synd gelskeligh sys
thrō til hughnadh. thy bedhis
got for hans siæl | oc glomme
ey syndirskone som thztu screff

...n hændhe æp
...ir gudz tiænara
...a dødh moysi
...at gudh tilade
...til iosue nun
...son. Oc fordho
moysi tiænara. oc sagde | Myn
thiænare moyses ær dødher statt
vp | oc offwir gak tessa iorda
nis flodh thu oc aller almoge
mz tik in j landit | hwilkit iak
skal giffwa isrls sonō allan
thu stadh æller iordmon som
idhra fotir trodha | skal iak i
dher giffwa. swa som iak talat
haffwir moysi fran lybano
oc ostrume in til flodena eufra
ten alt ethcorū landh | in til sto
ra haffwit in til the solen bar
ghas skal idher ande wara. en
ghin skal forma idher mote sta
dha j alla idhra dagha. | Swa
som iak war mz moysi swa skal
iak oc vara mz tik | Jak skal
ække tik offwir giffwa | var trøs
tir oc starker | thy at thu skal
skiffta landhit tessa folkeno
hwilkit iak mz swordho ecdh
loffuade thmō forfædhrō | at
iak skulle thm giffua thz lan
dit | war thy trøstir oc myket
starker at thu gøme oc gøre
all the budordh oc lagh hwil
ke gudhz thiænare moyses
tik bødh | thu skalt ey boghia
tik vppa høghra æller winst
ra | at thu skulit vndirstanda alt
thz thu gør. Ey skal moysi lag